MAOİST
EKONOMİ VE
KOMÜNİZME GİDEN
DEVRİMCİ YOL

ŞANGAY DERS KİTABI

KARDELEN YAYINCILIK

ŞANGAY DERS KİTABI

MAOİST EKONOMİ VE KOMÜNİZME GİDEN DEVRİMCİ YOL

"Bir sosyalist planlı ekonomi işleyebilir mi, ve kapitalizmin sömürüsünden, eşitsizliğinden ve açgözlülüğünden farklı bir yere götürecek bir biçimde işleyebilir mi? Kapitalizmin savunucuları buna hayır diyor. Fakat sosyalist ekonomik teori ile ilgili öncü bir niteliğe sahip olan Maoist Ekonomi ve Komünizme Giden Devrimci Yol farklı ve heyecanlandırıcı bir cevap sunmaktadır. Bu çalışma, insanlığın dörtte birinin sosyalist devrim yoluyla ekonomiyi, toplumu ve bizzat kendilerini dönüştürdükleri, 1949'dan 1976'ya kadarki Maoist deneyim ile ilgilidir. ... Çin'in şimdiki yönetimi tarafından bastırılmış olan Maoist güçlerce Kültür Devrimi sürecinde yazılan öngörülü bir çalışma. ... Bir planlı sosyalist ekonominin niteliği, amaçları, uygulanabilirliği üzerine süregiden tartışmaya değerli bir katkı. ... Yeni bir dünyanın hayalini kuran ve bunun için mücadele eden herkese yönelik bir kitap.

Sovyetler Birliği'nde devlet kapitalizminin yıkılmasıyla sarsılan bir dönemde Çin'in devrimci sürecinde sosyalizmin başarısını hatırlamak cesaret vericidir ve bu çalışma başarılı pratiğin açığa vurduğu teoriyi anlaşılır ve emin bir biçimde gözler önüne sermektedir. Bu çalışma sadece büyük geri dönüşten önce Çin'in nasıl geliştiğini aydınlatmakla kalmamakta, ayrıca ileriyi de mantıklı bir biçimde aydınlatabilmektedir."

NEVİLLE MAXWELL
Oxford Üniversitesi Kıdemli Araştırma Görevlisi

"Bu çalışma, Çin'deki Kültür Devrimi'nin en ileri sürecinde Mao'nun savunucuları tarafından yayınlanan, tarihi önemde bir kitaptır. Metin, geçmiş devrimci toplumlardaki sosyalist inşa görevi ve kapitalist restorasyon tehlikeleri ile ilgili birçok can alıcı ve tartışmalı konuyu gündeme getirmektedir. Bu çalışma, teorik öneme sahip ideolojik tartışmalara yoğunlaşan, "içeriden" bir kaynaktır. Herkes bu çalışmadaki tüm görüşlerle mutabık olmak– örneğin, değer yasasının sosyalist topluma uygulanabilirliği-, meselelere sistematik yaklaşım biçimini takdir etmek zorunda değil. Politik ekonomi ve Çin araştırmaları öğrencileri için bir gereklilik."

CYRUS BİNA
Politik Ekonomist ve Araştırma Görevlisi
Ortadoğu Araştırmaları Merkezi, Harvard Üniversitesi

"Bu çalışma, Şangay gurubunun, geçmiş Kültür Devrimi dönemi teorik görüşünün tam bir sunumudur. Sosyalizm altında sınıf mücadelesinin zorunluluklarını tahliliyle, Liu Şao-şi'den Lin Biao, Cen Bo-da ve Stalin sonrası Sovyet önderliğine kadar tüm "revizyonistler"i aynı kategoriye koymasıyla ve özel sektörün tüm izlerini nihai olarak ortadan kaldırmaya yönelik kararlı niyetiyle, bu geçmiş Maoizm akımının son günlerinin ruh halini ve önceliklerini iyi bir şekilde hatırlatmaktadır. Orijinal basımından yaklaşık yirmi yıl sonra, dördüncü basımın bu ilk çevirisi, Deng Siao-ping önderliği tarafından akabinde başlatılan yeni ekonomik ve sosyal rotayı değerlendirmek için bir ölçüt sunmaktadır."

MARK SELDEN
Yazar, Çin'e Özgü Gelişimin Politik Ekonomisi

ISBN 978-975-6585-52-8
9 789756 585528

Ahmad ABA

MAOİST EKONOMİ VE KOMÜNİZME GİDEN DEVRİMCİ YOL

ŞANGAY DERS KİTABI

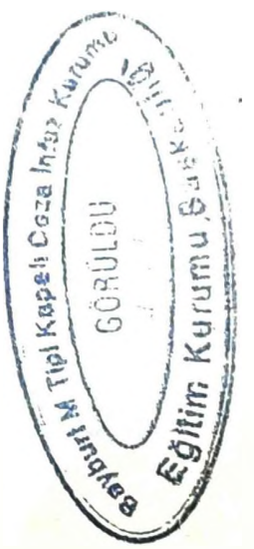

KARDELEN YAYINCILIK

MAOİST EKONOMİ VE KOMÜNİZME GİDEN DEVRİMCİ YOL
ŞANGAY DERS KİTABI

İngilizceden çeviren
Zeynel Polat

Dizgi
Kardelen Yayımcılık

Ofset Baskıya Hazırlık
Kardelen Yayımcılık

Kapak Tasarım
Kardelen Yayımcılık

I. Baskı
Temmuz 2012

Baskı
Yön Matbaacılık
Davutpaşa Cad. 75/2 Güven Sanayi Sitesi
B blok Kat 1 No: 366 Topkapı/İSTANBUL
Tel (0212) 544 66 34

ISBN: 978-975-6585-52-8

KARDELEN BASIM-YAYIM REKLAM GÖSTERİ
ORGANİZASYON LİMİTED ŞİRKETİ
Mahmut Şevket Paşa Mah. Sivas Sok. No:2 Kat:3 Okmeydanı/İstanbul.
Tel-Faks: (0212) 238 37 96

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE BASIMA ÖNSÖZ 07
KİTABIN İNGİLİZCE BASIMINA YAYIMCININ NOTU 15
GİRİŞ MAOİST EKONOMİ VE SOSYALİZMİN GELECEĞİ 17

1. BÖLÜM

POLİTİK EKONOMİYİ İNCELEYELİM 45

2.BÖLÜM

SOSYALİST TOPLUM İNSANLIK TARİHİNDE YENİ BİR ÇIĞIR AÇMAKTADIR 53
PROLETER DEVRİM VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ
SOSYALİST ÜRETİM İLİŞKİLERİNİN ORTAYA ÇIKISI İÇİN ÖN KOSULDUR 53
SOSYALİST TOPLUM OLDUKÇA UZUN BİR TARİHSEL DÖNEMDİR 57
SOSYALİST TOPLUM İNSANLIĞIN TARİHİ BİLİNÇLİ BİR SEKİLDE YAPMASININ BASLANGICINI OLUSTURUR 65

3.BÖLÜM

SOSYALİST KAMU MÜLKİYETİ SİSTEMİ SOSYALİST ÜRETİM İLİŞKİLERİ İÇİN TEMELDİR 69
TÜM HALKIN SOSYALİST MÜLKİYETİ SİSTEMİ PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN BASLICA EKONOMİK TEMELİDİR 69
TARIMIN TOPLUMSALLAŞTIRILMASI OLMAKSIZIN SOSYALİZM SAĞLAMLAŞTIRILAMAZ 76
SOSYALİST KAMU MÜLKİYETİ MÜCADELE YOLUYLA SAĞLAMLAŞTIRILIR VE GELİŞTİRİLİR 82

4.BÖLÜM

İNSANLAR ARASINDAKİ KARŞILIKLI İLİŞKİLERİ SOSYALİST İLKELERE GÖRE İNŞA ET 89
ÜRETİMDE İNSANLARIN KONUMLARI VE KARŞILIKLI İLİŞKİLERİ TEMEL BİR DEĞİŞİME UĞRAMIŞTIR 89
SOSYALİST KARŞILIKLI İLİŞKİLERİ MÜCADELE İÇERİSİNDE SAĞLAMLAŞTIR VE GELİŞTİR 95

EK:

KAPİTALİST YOLCULAR PARTİ İÇERİSİNDEKİ BURJUVAZİDİR 105

5.BÖLÜM

SOSYALİST ÜRETİMİ DAHA BÜYÜK, DAHA HIZLI, DAHA İYİ VE DAHA EKONOMİK SONUÇLARLA BİRLİKTE GELİŞTİR 111
SOSYALİST KAMU MÜLKİYETİ TOPLUMSAL ÜRETİMİN NİTELİĞİNİ TEMELDEN DEĞİŞTİRMİŞTİR 111
SOSYALİZMİN TEMEL EKONOMİK YASASI SOSYALİST ÜRETİMİN EN TEMEL İLİŞKİLERİNİ İÇERİR 118
SOSYALİST ÜRETİMİN HIZLI GELİŞİMİ OBJEKTİF OLANAKLILIK İLE SUBJEKTİF İNİSİYATİFİN BİR BİLEŞİMİDİR 123

6.BÖLÜM

SOSYALİST EKONOMİ PLANLI BİR EKONOMİDİR 129
PLANLI GELİŞME YASASI SOSYALİST ÜRETİMİ DÜZENLER 129
DEĞER TEORİSİ HALA SOSYALİST ÜRETİMİ ETKİLEMEKTEDİR 135
ULUSAL EKONOMİK PLAN OBJEKTİF YASALARI DOĞRU BİR SEKİLDE YANSITMALIDIR 139

7.BÖLÜM

145 ULUSAL EKONOMİYİ GELİŞTİRMEDE TEMEL FAKTÖR OLARAK TARIMA VE ÖNCÜ FAKTÖR OLARAK SANAYİYE DAYANMALIYIZ

145 TARIM, ULUSAL EKONOMİNİN TEMELİDİR

153 ENDÜSTRİ SOSYALİST EKONOMİDE ÖNCÜ FAKTÖRDÜR

157 ENDÜSTRİ İLE TARIM ARASINDAKİ İLİSKİYİ DOĞRU BİR SEKİLDE ELE ALMA VE İSCİ-KÖYLÜ İTTİFAKINI SAĞLAMLASTIRMA

8.BÖLÜM

161 TUTUMLULUK SOSYALİST EKONOMİDE ÖNEMLİ BİR İLKEDİR

161 SOSYALİST EKONOMİK GELİSMEDE TUTUMLULUK BİR ZORUNLULUKTUR

167 EKONOMİK HESAPLAMA SİSTEMİ SOSYALİST İSLETMENİN BİR İDARİ SİSTEMİDİR

9. BÖLÜM

175 DEĞİŞİM ÜRETİMİ TÜKETİME BAĞLAYAN EKONOMİK BİR BİÇİMDİR

175 SOSYALİST DEĞİSİM YENİ NİTELİKLERE VE İSLEVLERE SAHİPTİR

183 SOSYALİST DEĞİSİM UYGUN ÖRGÜTLENME BİÇİMİNE SAHİP OLMALIDIR

187 PARA SOSYALİST DEĞİSİMİN HİZMETKARI OLMALIDIR

10.BÖLÜM

193 DEVLET, KOLLEKTİF VE BİREY ARASINDAKİ İLİŞKİLERİ DOĞRU BİR ŞEKİLDE ELE AL

193 SOSYALİST ULUSAL GELİR HALKTAN GELİR VE HALKA HARCANIR

197 KAMU MALİYESİNİN ULUSAL GELİRİN BÖLÜSÜMÜ VE YENİDEN BÖLÜŞÜMÜNDE ÖNEMLİ ROLÜ

199 BİRİKİM İLE TÜKETİM ARASINDAKİ ORANSAL İLİSKİLER KAPSAYICI ORANSAL İLİSKİLERDİR

11.BÖLÜM

203 SOSYALİST TOPLUMDA KİŞİSEL TÜKETİM MALLARI NASIL BÖLÜŞTÜRÜLÜR

203 KİŞİSEL TÜKETİM MALLARI "HERKESTEN YETENEĞİNE GÖRE, HERKESE YAPTIĞI İŞE GÖRE" SOSYALİST İLKESİNE UYGUN OLARAK BÖLÜSTÜRÜLÜR

208 KİŞİSEL TÜKETİM MALLARININ BÖLÜSÜMÜNÜN İKİ TEMEL BİÇİMİ VARDIR

212 BURJUVA HAK İDEOLOJİSİNİ ELESTİR VE ÇÜRÜT; EMEĞE YÖNELİK KOMÜNİST TUTUMU GELİSTİR

12.BÖLÜM

215 KOMÜNİZME DOĞRU GİDİŞ

215 KOMÜNİZM TARİHSEL GELİSMENİN KARSI KONULMAZ BİR EĞİLİMİDİR

219 KOMÜNİZMİN BASARILMASI BÜYÜK BİR TOPLUMSAL DEVRİMDİR

SONSÖZ

223 BİR YAŞAYABİLİR VE İLERİ GÖRÜŞLÜ SOSYALİZM SAVUNUSUNDA: MAOİST PLANLAMANIN TEORİ VE PRATİĞİ

MAOİST EKONOMİ VE KOMÜNİZME GİDEN DEVRİMCİ YOL

ŞANGAY DERS KİTABI

KARDELEN YAYINCILIK

TÜRKÇE BASIMA ÖNSÖZ

Çince'den İngilizce'ye çevrilmiş ve oradan da Türkçe çevrisini yaparak okura sunduğumuz "Şangay Ders Kitabı" adlı eserin ideolojik-politik serüveni; Raymond Lotta'nın sistemli Maoist görüşle döşediği "giriş" kısmı ile İngilizce basıma "yayımcının notu"nda özetlenirken; okur buradan kitabın muhtevası, ilk toprağı ve göbek adı ile önem ve niteliği hakkında bilgi edindiği gibi, Çin'de yasak olduğunu da -düşünerek- öğrenecektir. Eserin okur tarafından büyük bir susamışlıkla karşılanacağından zerre kadar kuşkumuz yoktur.

En önemlisi de, yine okur, eserin büyük ve derin içeriği hakkında, Raymond Lotta'nın muhteşem kavrayış yeteneğiyle "giriş" sunumunda yeterince ve yalın anlatımla izah ettiği bölümden, bilimsel sosyalizm teorisi hakkında çokça üretilen kasvetli havanın tersine, pırıl pırıl ışık saçan sağlam bir fikir edinecektir. Ki bu, okurun kitap hakkında ön bilgiye sahip olup, belli bir perspektif edinerek ilgisini derinleştirecek ve esere yakınlığını geliştirerek kolaylık sağlayacaktır. R. Lotta'nın "giriş" dizini eserle örtüşen bir bütünlük oluşturmaktadır.

Emek katkılarından dolayı tüm ilgililere teşekkür borcumuzu gecikmeksizin ödemeyi görev biliyoruz. Teşekkürü asla bir burjuva iltifat ve centilmenlik adına gerekli görmüyoruz. Bilakis devrimci dünyaya hasredilmiş bir emeğin verdiği hizmet ve bundan duyduğumuz hazın borcu olarak telekki ediyoruz.

Söz konusu eseri; dünyanın devrimci dönüşümünü önüne koymuş olan sınıf mücadelesi teorisine ekleyerek; yani, "Komünist toplum ütopyasına" sabitlenmiş bu teoriyi, özü üzerinde ve Büyük Proleter Kültür Devrimi atılımıyla doruğa vuran nitel bilimsel gelişmelerle pekiştirip Maoizm evresine ulaştırarak, dünya devrimi hazinesi belleğine armağan eden komünizm davasının sadık temsilcisi olan Maoizm yapıcılarına, birinci dereceden borçlu olduğumuzu asla unutamayız.

Eser MLM devrim kütüphanesinin seçkin klasiklerindendir. Özelde Maoizm'i taşır, tanıtır, yansıtır. Bundandır ki adı geçen bu eser, devrimci sınıf mücadelesini kesintisiz ve yetkin yürütmek isteyenler için ötelenemez bir silah ve komünizme giden ip uçlarını takip etmenin kılavuzu olarak elzemdir. Dünya proletaryası ve mazlum halklarının devrimci kurtuluş ve büyük özgürlük özlemlerini karşılamak için hava ve su kadar zorunlu bir ihtiyaçtır "Şangay Ders Kitabı." Tarihin ileri doğru dönen tekerleğini hızlandırmak için yola koyulanlar gibi, tüm insanlığın geleceğine lazımdır bu kitap.

Raymond Lotta eserin içeriğini, ana tema veya vurgusunu en kısa olarak şöyle özetlemektedir; '

> *'Bundan sonra ekonomik sistem ve bir bütün olarak toplum halk kitlelerinin karşısına dışsal, yabancı ve hükmeden bir şey olarak çıkmayacaktır, bunun yerine, kitlelerin her geçen gün daha bilinçli bir şekilde algıladıkları ve kendi çıkarları doğrultusunda onu dönüştürdükleri ve üzerinde hakimiyet kurdukları birşey olacaktır. Basitçe, bu kitabın anlatmaya çalıştığı şey de budur."*

Eserin Maoizm ideolojisi bilimiyle bitişik alakasından dolayı, eserin niteliğine mühür vuran Maoizm hakkında şu özeti yapıyor R.Lotta.

"Maoizm, sosyalist projenin, devamlı diri tutulma ihtiyacı içerisinde olduğuna vurgu yapar; toplumu ve dünyayı dönüştürmek için devrim sürmeli ve sınıf mücadelesi sürekli devam ettirilmelidir. Evet bu, ekonomiye ve toplumun bir bütün olarak gelişimine kökten farklı bir yaklaşımdır."

Uluslararası Komünist hareketin bilimsel sosyalizm teorisi, sosyalist deney ve MLM ideoloji üzerine değişik açılardan yürüttüğü "yol ayrımındaki" tartışmalara yanıt verircesine, Mao veya Maoizm'i referans alan Lotta şu hatırlatmayı yapıyor:

"Sosyalist toplum ya komünizme ilerleyecektir ya da kapitalizme gerileyecektir. İki yol da açıktır; kapitalist yol ve Komünist yol. Ve toplumun hangi yönde gideceği yoğun sınıf mücadelesi ve kargaşalık kazanında netliğe kavuşacaktır. Bu mücadele, toplumu dönüştürmek ve ileri götürmek isteğinde olan daha önceleri ezilenlerle eski düzeni yeniden empoze etmenin ve toplumu kapitalist ilkelere göre yeniden inşa etmenin yollarını arayan gerici, *özellikle de yeni burjuva* güçler arasında gerçekleşmektedir."

Açık ki, sosyalizmin geçici-taktik yenilgi alması öngörüldüğü gibi, mümkün görülerek gerçeğe uygun olarak açıklanmıştır. Bu anlamda, bu yenilgiyi handikap görerek, bundan yola çıkıp bilimsel sosyalizm teorisini kökten sorgulamak ve bu tarzda sorgulamaya kalkmak temelsizdir, kırılmadır. Devrim cephesinden yürütülen ideoloji ve sosyalizm tecrübesi gibi tartışmaların çıkış yeri burasıdır. Yani, adı geçen (ama Maoizm tarafından alenen ortaya konan) yenilgi koşulları bütün bu tartışmaların gizli-açık kaynağını oluşturmaktadır.

Gerek neo-liberal strateji ya da ideologların sınıflar ve sınıf mücadeleleri hakkında ileri sürdüğü zırvalar ve tasfiyeci reformizm ve revizyonizmin kokuşmuş bayat saldırıları olsun; gerekse de sınıf hareketi cephesinde, MLM ideolojinin günümüz sorunlarına tam yanıt veremediği gerekçesiyle ideolojinin geliştirilmesi adına devrim ve proletarya diktatörlüğünden geri düşen küçük-burjuva popülizmi ve anarşizm özürlü tüm savruk yaklaşımlar toz-buz edilirken, bir dönemin kapanıp yeni bir aşamanın açılması iddialarıyla, "devletçi Komünist-ler-devletsiz Komünistler" veya "eski devrimcilik-yeni devrimcilik" gibi absürt argümanlarla (sağ-red cephesinden olmak kayıdıyla) açılan tartışmalar; kelimenin tam manasında bu

eserle-eserde ve tabii ki Lotta'nın bu keskin Maoist bilinciyle esasta yerle bir edilip alabora edilmektedir.

Bu bağlamda eser, bu çerçevedeki tartışmalara(sosyalizm sorunları, devrim, devlet, demokrasi, strateji-taktik, pratik sorunları, felsefe ve ideoloji meseleleri...) devrimci açıdan katkı sunacaktır inancındayız.

Bu, şu anlamda karşı çıkma anlamına gelmez ki; ideoloji elbette geliştirilecektir, sosyalist tecrübe zaaflı yanlarıyla kuşkusuz ki aşılacaktır, her düzeydeki sorunlar elbette tartışılıp bilimsel düzlemde ileriye doğru yol alınacaktır. Bilimsel ideolojimiz donuk ve mistik bir doktrin değildir.

Ne var ki, MLM'nin mutlak yeterlilikle günümüz sorunlarının her taktik ve strateji sorunlarına geliştirilmeksizin sonsuza kadar yanıt olacağı şeklindeki dogmatik savunu kabul edilemeyeceği gibi; bu bilimsel doğrultuyu zemin edinerek MLM'nin tersyüz edilmesi veya temelden redle ondan kökten kopuş eylemini de asla kabul edilir göremeyiz-görmüyoruz. Bu savrulmaya girenler için, Lotta'nın özeti gibi, eserin kendisi de fevkalade bir kılavuzdur; izlenmesi gereken iptir.

Ama eser, öncelikle MLM'ler için iyi bir klavuzdur. Komünizm talebeleri ve tüm devrim işçileri başta olmak üzere, bütün bir sınıf için (devrimci sınıf öncü-önderleri de dahil) iyi bir ders kitabı, temel bir eğitim belgesidir.

Eser, komünist toplumun kaçınılmaz olduğu öngörüsünü bilimsellik adına reddeden hatalı görüşü düzelterek, toplumlar tarihinin ileriye doğru kaçınılmaz dönüşümünü yalın olarak şöyle açıklamaktadır:

"Bu çelişkiler proletarya ve burjuvazi arasında şiddetli antogonizmalar olarak ortaya çıkmaktadır. Kapitalist toplumda çelişkilerin günden güne gelişmesiyle birlikte kapitalist sistemin mezar kazıcısı proletaryanın gücü artmıştır.

"Kapitalist özel mülkiyetin çanı çalmıştır. Mülksüzleştirenler mülksüzleştirilirler."

Buradan, sosyalist sistemin kaçınılmaz bir biçimde kapitalist sistemin, proletarya diktatörlüğünün de burjuva diktatörlüğünün yerini alacağı şeklindeki devrimci ve bilimsel sonuç ortaya çıkmaktadır.

> *"Marx'ın kapitalist toplumun sosyalist topluma dönüşümünün kaçınılmazlığını, tümüyle ve bütünüyle, modern toplumun ekonomik hareket yasasından çıkardığı görülmektedir."*
>
> *"Üretim ilişkilerinde bir dönüşüm zorunlu olarak üretici güçlerin belirli bir aşamada gelişmesinin sonucudur."*

Bu, üretici güçler teorisi değil, gelişmenin nesnel zemini ve zorunlu-kaçınılmaz koşulunun görülmesi ya da ifade edilmesidir.

Politik ekonomiyi inceleyen eser, insanın üretim faaliyetinin diğer bütün faaliyetlerinin temeli olduğunu söyeyerek;

"Üretmek için tek gerekli olan şey insanlar arasındaki ilişki değildir, aynı zamanda insanlar ve doğa arasında da ilişki olmalıdır. İnsanlık doğaya egemen olmalı ve onu dönüştürmelidir. İnsanlığın doğayı dönüştürmek için geliştirdiği ve yararlandığı yeteneğe üretici güçler denmektedir." diye açıklamaktadır. Doğayı dönüştürmek için kullanılan bu "yetenek", pekala üretim ilişkileri ve bütün bir toplumsal düzeni dönüştürmenin de yeteneğidir.

Ve bu yetenekte tayin edici olanın, yani üretici güçler içinde esas olanın insan olduğu açıkça belirtilmektedir:

"Belirleyici olan eşyalar değil, insanlardır."

Bu durumda toplumsal dönüşümün veya komünizme varışın sırrı başka yere değil, insana havale edilmektedir. Komünizm kaçınılmaz olduğu gibi, bu, insan fonksiyonunun dışında tanımlanan bir kaçınılmazlık değildir.

Buradan da -alıntıdan da- anlaşılır ki, komünist toplumun kaçınılmazlığı teorisi, kendiliğindenci-hasbel kader bir önerme değil, üretici güçlerin gelişmesinin sonucu olarak üretim ilişkilerinde zorunlu bir dönüşüme gidilmesine dayanmaktadır. Bu üretim ilişkilerinin dönüşümü kendiliğinden olmayacağına ve gerici hakim sınıflar tarafından gerçekleştirilmeyeceğine-gerçekleştirilemeyeceğine göre, bu dönüşümü sağlayacak olan yegane kuvvet sınıf mücadelesidir, proletarya önderliğinde devrimdir. Dolayısıyla, kaçınılmazlık öngörüsünden mistisizm koktuğunu ileri sürmek haksızdır.

Komünizm kaçınılmazdır; ama bu, sınıf mücadelesi dışında tarif edilen bir fenomen değildir; yan gelip yatmak anlamında ise hiç değildir.

Diğer bir açıdan ise, üretici güçlerdeki devasa gelişmelerin ancak ve genellikle üretim ilişkilerinin değiştirilmesiyle gerçekleştiği unutulmamak durumundadır. Üretici güçlerdeki gelişme-birikim yeni üretim ilişkilerininin kurulmasını zorlayıp bunun nesnel alt yapısını hazırlarken, sübjektif kuvvetlerin devrim yoluyla egemen kıldığı yeni ileri üretim ilişkileri üretici güçler önündeki gerici tıkaçları kaldırarak büyük gelişmelerinin yolunu açmakta, onlar üzerinde belirleyici olmaktadır. Yani, yeni üretim ilişkilerini (ekonomik temeli) ifade eden devrimci üst yapı(hükümet, ordu, hukuk ve tüm politik kurumlar ile bunlara uygun felsefe, edebiyat, sanat gibi ideolojik biçimler) belirleyici rol oynar-oynamaktadır. Bu, ekonomik alt yapının belirleyiciliğiyle birlikte, felsefi üst yapının da belirleyici olduğu anlamına gelir.

Nitel patlamalar için nicel birikimler şarttır. Ve nicel birikimler belirli bir düzeyden sonra nitel patlamalara varır. Bu kaçınılmazdır. Fakat kaçınılmaz olan nitel patlamalar insan eylemi-insanın bilinçli dinamik rolü ve müdahalesinden, daha açıkçası sınıf devrimi ve değiştirme pratiği eyleminden azade değildir. Ölü araçlar kendi başına, üretim sürecinde insanlar arası ilişki olan üretim ilişkilerini yaratamaz ama ön şartlarını veya nesnel zeminini teşkil ederek insanın bu yeni ilişkileri kurmasını olanaklılaştırır, hatta koşullarlar. Kaldı ki, üretici güçlerden olan insanın gelişmesi, onun yeni üretim ilişkilerini gerçekleştirmeye yöneltir. Mesele, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki diyalektik bağı doğru kavramaktır.

Eser haklı olarak üretici güçler meselesindeki MLM ve revizyonist görüş ayrışımı hakkında şöyle der;

> *"Üretim ilişkileri ve üretici güçler sorunu üzerine Marksizm ile revizyonizm arasındaki uzun mücadelede temel noktalardan biri, üretici güçler ile üretim ilişkilerinin diyalektik birliğini savunmak ya da gerici 'üretici güçler teorisi'ni savunmak olmuştur."*

ÇKP 8.Kongre kararlarına Liu Şao-şi ve Cen Bo-da tarafından ("gelişmiş sosyalist sistem ile geri kalmış toplumsal üretici güçler arasındaki çelişki"nin Çin toplumunda esas çelişki olduğu şeklinde) sokulan ve 9.Kongrede Cen Bo-da ile Lin Biao tarafından (en önemli görevin üretimi geliştirmek olduğu şeklinde) savunulan gerici "üretici güçler" teorisine

karşı, Şangay Ders Kitabı berrak yanıtla; *"Sosyalist devrim bize, üretici güçlerin gelişimini sağlayan sosyalist sistemin her zaman üstün olduğunu göstermiştir."* diyerek özü sınıf işbirlikçisi gerici "üretici güçler" teorisini mahkun etmektedir.

Eser mahkumiyetini derinleştirip meselenin özünü şöyle tarif etmeye devam ediyor: '

> *'Liu Şao-şi, Lin Biao ve bu saçmalığı yayan diğer dolandırıcılar "üretici güçler teorisi"ni proletarya diktatörlüğü altındaki devrimin devam etmesine ve burjuvazi üzerinde tam anlamıyla bir diktatörlük kurmaya karşı olmak ve Parti'nin temel çizgisine muhalefet etmek için boşu boşuna kullanmayı denediler. Bu onların gerçekleşmesi mümkün olmayan hayalleriydi."*

Böylece sınıf işbirlikçisi devrim düşmanı gerici "üretici güçler" teorisini kökten kovup, devrim tezini daha ileri nitelikte (proletarya iktidarı koşullarında devrimi sürdürme şeklinde) ortaya koymaktadır.

> *"Ancak eski üretim ilişkilerinin çözülmesi ve yeni üretim ilişkilerinin ortaya çıkması süreci pürüzsüz bir yoldan olmaz. Eski üretim ilişkilerinin dönüştürülmesi ve yeni üretim ilişkilerinin kurulması ve mükemmelleştirilmesi sıklıkla sadece devrimci mücadele yoluyla olur."*

diyerek, Komünist toplum hakkındaki "kaçınılmazlık" öngörüsünü tartışmasız bilimsel devrimci zemine oturtmakta ve proleter iktidar altında da devrimin sürdürülmesini buyruk ederek Komünist topluma nasıl gidileceğini net olarak izah etmektedir.

Dahası, eser Maoist ideoloji yatağındaki sistemli akışı boyunca, MLM teori ve ilkeler projöktörüyle bilumum revizyonist zırvanın temel argümanlarını bir kez daha tavana ters asmaktadır: "Eğer proletarya ilk önce kapitalist devlet aygıtını parçalamazsa, kapitalist ekonomik sistemin yok edilmesi imkansızdır. Yeni ve eski revizyonistlerin 'kapitalizm barışçı bir biçimde sosyalizme dönüşebilir' iddiası yalandan başka bir şey değildir."

Revizyonizmin ipliğini pazara çıkaran katıksız duruluğu ötesinde; reformcu küçükburjuva devrimci akımların tasfiyeciliğin sıkı kollarına alınmış sıska bedeni ile komünist hareket içinde dalgalanan ve yer yer ideolojik kafa karışıklığına varmış iktidarın ele geçirilmesinde kaygılarla yolunu kaybeden yeni arayış ve tartışmaların rastlantı olmayacak kaderini göstermektedir. Bunun gibi, "tıkanma" hissiyatıyla kanat açıp yeni ufuklar keşfetmeye soyunup, haksız eleştiri-savlara yaslanarak MLM'yi "kapanmış aşama" olarak mühürleyip "yeni aşamaya" çıkıldığı tezlerine karşı, MLM'nin geçerliliğini teyit etmektedir. Çıplak lisanla net devrimci perspektif sunmaktadır. Eser bunun için tüm komünist ve devrimcilerin cep kitabı olmaya muktedirdir.

Eser MLM'yi doğmatik biçimde savunmamaktadır. Sosyalizmin sorunlarına da bir o kadar kayıtsız değildir. Bilakis ilgili olup bunları görmektedir. Sorunların temeline işaret ettiği gibi, bunların aşılmasının yolunu da vermektedir. Devrimin yapılıp iktidarın ele geçirilmesiyle yetinmeyen, bu iktidarı geliştirerek ilerletmekten ve sosyalist devrimle birlikte yerimizde çakılıp kalmamamız gerektiğini öğütlemektedir ki, bu Maoist tecrübe ve sentez, "kimin kazanacağı" sorusunu karara bağlayacak yolu işaret etmektedir. Israrla başka "şeylerin" olduğunu ileri sürenler gerekçeler üreterek bilimsel sosyalizm teorisinin köklerini eşeleyip damarlarını açığa çıkarıp kurumaya koyulsalar da yoktan var etme şansları olamaz. "Yaratıcı" hiçbir teori, eserin açıkladığı bu zemini atlayamaz, bunun dışında bir sır açıklayamaz.

İşte, bugün bilmeceye çevrilerek üzerinde fırtınalar koparılan (oysa Marksizm'in tarihi,

siyasal ve deneyimsel pratiğinin birikimi üzerinde Maoizm'in kendi çıkarsamalarıyla yeni nitel çehrede çözümleyip BPKD ile alenen gözler önüne sererek, karşı-devrimci peydahlanmanın önlenmesine dair umarı da açıkladığı) sosyalist toplumun-sistemin bağrında taşıdığı sorunlar ve bu sorunların komünist toplum hedefiyle giderilmesi için, eserin Maoizm klasiğinden sunduğu aktüel ve kadim perspektif aşağıda alıntıladığımız şu temelden başkası değildir:

> *"Sosyalist toplumda üstyapı ile ekonomik temel esas olarak uyumludur. Ancak burjuvazinin ve ideolojik biçimlerinin varlığından, devlet organlarında belli bürokratik burjuva çalışma tarzlarının varlığından ve devlet sisteminin belirli kısımlarındaki kusurların varlığından dolayı sosyalist ekonomik temelin birleştirilmesi ve geliştirilmesi engellenir. Sosyalist üstyapının sosyalist alt yapıya daha iyi hizmet etmesini mümkün hale getirmeliyiz. Üstyapıdaki mücadeleyi çok iyi bir biçimde kavramalı ve sosyalist devrimi üstyapıda sonuna kadar götürmeliyiz."*

"Proleter devrimci önderler Marksizm'in teorik temeli üzerinden ve kapitalist koşullar altında, proleter parti için, politik iktidarı ele geçirmeye yönelik devrimci şiddeti kullanma temel politik çizgisini formüle ettiler. Bu önderler proletaryaya, burjuvazinin ve tüm sömürücü sınıfların tamamen yenilgiye uğratılmasında, proletarya diktatörlüğünün burjuva diktatörlüğünün yerini almasında, sosyalizmin kapitalizm üzerindeki zaferi için ve komünizmin kesin zaferi için mücadelede rehberlik etmişlerdir."

"Başkan Mao sosyalist üretim ilişkileri ile üretici güçler ve üstyapı ile ekonomik temel arasındaki çelişkileri derinliğine analiz etmiştir, ve sosyalist dönemde iki sınıf ve iki çizgi arasındaki mücadelenin uzun ve karmaşık doğasını ortaya koymuştur. Bu teorik temel üzerinden daha da ileri giderek Partimiz için tüm sosyalist döneme yönelik temel bir çizgi formüle etmiştir. Bu temel çizgi bize şunu öğretmektedir;

> *'Sosyalist toplum oldukça uzun bir tarihsel dönemi kapsar. Bu tarihsel dönem boyunca sınıflar, sınıf çelişkileri, sınıf mücadelesi vardır, sosyalist yol ile kapitalist yol arasında mücadele vardır, kapitalist restorasyon tehlikesi vardır ve emperyalizm ve sosyal-emperyalizmin saldırı ve yıkma tehdidi vardır. Bu çelişkiler ancak, proletarya diktatörlüğü altında sürekli devrim teorisine ve bu teorinin rehberliğinde pratiğe dayanılarak çözülebilir'.*

Partinin temel çizgisi Çin halkına, onların proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmekte ısrar etmelerini; proletarya diktatörlüğünü güçlendirmek, kapitalist restorasyonu engellemek, sosyalizmi kurmak için mücadele etmelerini; ve tüm dünyada komünizmi gerçekleştirme idealini başarmak için çabalamalarını mümkün kılarak rehberlik etmektedir."

Bu pasajlardaki tüm bu temel, Maoizm evresine ulaşmış ideoloji ile komünist topluma ulaşmanın hem mümkün olduğunu ve hem de kaçınılmaz olduğunu yeterince açıklayarak, devrimci ve komünist hareket içinde yapay esaslarla Maoizm'in yetmezliği çıkış noktasından (moda haline getirilerek) yürütülen arayışların anlam zayıflığı içinde olduğunu kanıtlamaya yeterlidir. Bu hatalı-zayıf yönelimlere sahip tartışma Maoist komünist harekete sıçramış durumdadır. Uluslararası komünist harekette (Maoizm'i mevcut bilimsel doruk olarak kabul eden yapıları saymazsak), esas olarak iki ana ideolojik eğilimde keskinleşerek kopuşa varan iki çizgi mücadelesinde kutuplaşma egemendir. Maoizm platformundan uzaklaşan kopuşlar özünde şöyle yansımaktadır: "MLM bilimsel zemindir ancak yetersizdir; onun zaaflarını aşarak yenilemek ve onu yeni bir aşamaya ulaştırmak..." Yani iki kutupta özünde buluşan

zeminlerdir. Bunların nüans özellikleri kabaca şöyle özetlenebilir. Pratik başarısızlıkları (özellikle teori-pratik birliği anlamında) aşamamanın sıkıntısı karşısında çakılanlar politik-pratik görevler sahasında yaşanan boşluğu "yeni" teoriler icat ederek telafi etmeye çalışmaktadırlar ki, bu, onları tek ayak üzerinde bırakmakta ve nesnel karşılığı olmayarak itibara muhtaç yoksunlukta duran soyut-zorlama teoriye boğmaktadır. Madalyonun diğer yüzünde de, yine MLM teorinin geliştirilmesi adına (ama bu teorinin başarılı bir pratiğe yol açmasına rağmen), politik olarak es geçilmez olan haklı kaygıların derinleştirilerek, pratik hattı(devrim stratejisi ve temel taktiktiği ve tabii ki iktidarın niteliğini ilgilendiren devrimci ilkeleri) MLM teoriden koparan düzeydeki "anlamlı" kaygılara vardırarak "yeni denemelerle" kritik ve belirsiz bir siyasi güzergah baş göstermiş bulunmaktadır.

Devrimci teori ile devrimci pratiğin bilimsel rotada sıkıca birleştirilmesi kesin bir ihtiyaç olarak her zamanki gibi öne çıkmaktadır. Maoist bakış açısı eserde söylendiği gibi açıktır. "Teori ile pratiği birbiriyle birleştirmek, kişinin devrimci bir çalışma tarzına sahip olup olmadığı, parti ruhuna sahip olup olmadığı sorunudur." Elbette Maoist Komünist Partiler için de aynı şey geçerli olmakla birlikte, eleştiri konusu yaptığımız ideolojik odakların temel problemlerinden biri budur.

"Yenilgi" sonrası girilen kargaşanın devamı olarak süren bugünkü münakaşalar, "sosyalizmin yenilgisi" denen olguya yanıt verememenin(özünde 'yenilgi' ruh halidir bu) kamburu olarak yaşanmaktadır. Burjuvaziyi dışarıda aramayın, o tam da Komünist Partinin içindedir diyen Mao Zedung yoldaş sağlam bir fikir vermektedir. Eser Mao'dan aktarıyor;

> "Başkan Mao'nun vurguladığı gibi, '*Lenin, 'küçük üretim, günbegün, saat başı, kendiliğinden, ve büyük ölçüde kapitalizmi ve burjuvaziyi üretir' der. Bunlar aynı zamanda, işçi sınıfı ve Parti üyelerinin belirli bir kesimi arasından da türerler. Hem proletaryanın saflarında hem de devletin ve diğer organların elemanları arasında burjuva hayat tarzını benimseyenler mevcuttur.*'"

Günün tartışmalarının-sorgulamalarının yanılgısı şu; Mao'nun bu fikrinden hareketle de olabilir; Komünist partileri, proletarya diktatörlüğü, demokrasi anlayışı, sosyalizm vb yargılanıp kusurlu görülmektedir. Oysa, Mao'nun sunduğu perspektif, yeni burjuvazinin zeminini göstererek "yenilginin" mümkün olduğunu açıklamaktadır. Yani, "yenilgi"yi bilinmez ve muaamma olmaktan çıkarmaktadır. Ne var ki, komünist hareket bu "muaamma" karşısında çözülüp sapmaya girmektedir. Başarılamamış olandan hareketle başarılmış olan da inkar ediliyor-edilmeye düşülüyor. Bir nevi Aristocu formelliğe düşülüyor.

Eser Mao'dan alıntılayarak meselenin şah damarını açığa çıkarıyor ki, bundan öğrenilmesi hayati önemdedir.

> "Başkan Mao'nun vurguladığı gibi, '*Şu anki Büyük Kültür Devrimi sadece bir ilk olandır ve daha birçoklarını gerçekleştireceğiz. Bir devrimin zaferine ancak uzun bir tarihsel dönem sonunda karar verilebilir. Eğer işimizi iyi yapmış olmazsak kapitalizmin herhangi bir anda restore edilmesi muhtemeldir. Parti'nin tüm üyeleri ve ülkedeki tüm halk üç ya da dört tane Büyük Kültür Devrimi'nin ulusa barış getirmeye yeterli olacağını düşünmemelidirler. Her zaman tetikte olmalı ve hiçbir zaman uyanıklığınızı gevşetmemelisiniz.*' ..."

İşte, tüm mesele budur. "Yenilgi"nin, iktidarın el değiştirmesiyle "geri dönüşlerin" yaşanması anlaşılmaya çalışılacaksa, Mao'nun yukarıdaki sözlerine kulak vermek yeterlidir. Devrimin zaferi uzun bir tarihsel dönem sonunda belli olurken, bu tarihsel döneme sabır

göstermeyen "acelecilik" devrimi sorgulamaya dönmek zorundadır ki, bugün yapılan esasta budur. İşimizi iyi yapmamız, her zaman uyanık olmamız ve onlarca(belki daha fazla) Kültür Devrimi yapmamız gerekirken; bunları yapamamış olmak kapitalizmin restarasyonu ve sosyalist iktidarların yenilgi almasının yeterli ve gerçek gerekçeleridir. Kısacası, eser temel meselelerde bilimsel bir kurguyla sosyalist yolun hatlarını kalın çizgilerle ve son derece sistemli halkalar zinciri olarak ortaya koyuyor.

Eser, kendisi adına konuşmaya gerek bırakmayacak kadar "kusursuz", berrak ve ilmi otorite olarak açıklayıcıyken; Raymond Lotta da daha fazla söz söylemeye yer bırakmayacak kadar müspet bir "yeterlilik önergesi" koymuştur önümüze.

"Şangay Ders Kitabı" reklama muhtaç olmayacak kadar sağlam, yetkin bir ufka ve derinliğe sahip olup, MLM platform değerindedir. Dolayısıyla bize söylenecek söz kalmıyor.

İnanıyoruz ki, Türkçeye çevrilerek coğrafyamız komünist ve devrimci sınıf hareketinin dikkatine Maoist cephanelikten sunulan bu eser, Türkiye-Kuzey Kürdistanlı muhataplarınca gerekli ilgiyi görerek, müspet tartışmalarla ideolojik, politik öngörüye canlılık ve dinamizm katacak, coğrafyamız devrim yürüyüşü ve önderliğine hizmet edecektir.

KARDELEN YAYINCILIK

KİTABIN İNGİLİZCE BASIMINA YAYIMCININ NOTU

Maoist Ekonomi ve Komünizme Giden Devrimci Yol: Politik Ekonomi Üzerine Şangay Ders Kitabı 1975'in Aralık ayında Çin'de *Politik Ekonominin Temelleri* adı altında ilk kez yayımlandı. Çince baskının ilk bölümü kapitalizmin ve emperyalizmin politik ekonomisinin bir açıklamasıydı. Bu çalışmanın en çığır açıcı ve kalıcı yanı onun sosyalizm tartışması olduğu için, o bölüm buraya dahil edilmedi –bu yüzden başlık değiştirildi. Bununla beraber, Marksist politik ekonominin içeriği ve yöntemiyle ilgili olan kitabın başlangıç bölümü bir bütün olarak buraya dahil edildi.

Bu ilk ingilizce basım için bir önsöz ve bir sonsöz, ... Raymond Lotta tarafından hazırlandı. Her bölümün arkasındaki Temel Çalışma Kaynakları ve Notlar Orijinal Çince baskısındandır. Açıklayıcı dipnotlar editör tarafından eklendi. Red Flag'da ve daha sonra 1976 yılında Peking Review'de yayınlanan bir makale 4. bölüme bir Ek olarak kitaba dahil edildi. Çince baskıda her bölümün sonunda var olan çalışma soruları kaldırıldı. Sosyalist Çin'in dış ekonomik ilişkileri üzerine bir bölüm kitaba dahil edilmedi. Bölüm, çalışmanın (*kitabın*-çev.) sosyalist toplumu teorize etmesinin bir devamı olmaktan çok, 1970'lerin başı ve ortalarında belli diplomatik, yardım ve ticaret politikalarının bir değerlendirmesi, ve önemli oranda kitabın kalan bölümlerinde ortaya konan teorik çerçeveden hareketle bağımsız üçüncü dünya devletlerinin sınıfsal niteliklerine ve ekonomik gelişme olasılıklarına yönelik bir sunumdu. Kapitalizm üzerine olan bölüm de dahil olmak üzere bütün bir çalışmanın daha önceki basımının (1974), İngilizce bir çevirisi George Wang tarafından çevrildi ve *Politik Ekonominin Temelleri* adı altında yayınlandı. ...

GİRİŞ
MAOİST EKONOMİ VE SOSYALİZMİN GELECEĞİ

Raymond Lotta

Maoist Ekonomi ve Komünizme Giden Devrimci Yol; Sosyalist Politik Ekonomi Üzerine Şangay Ders Kitabı günümüz toplumsal düzenini zalim ve adaletsiz bulan; temelden ve kökten değişik bir şeyin olabilirliğini hayal eden herkes için ilgi çekici olmalı. Çünkü bu kitap özgürleştirici bir sosyalizmden bahsetmektedir. Bu kitap özgürleştirici bir ekonomiden, Maoizm'den bahsetmektedir.

Bir toplum sömürü, rekabet ve özel kazanç dışında bir temelin üzerine örgütlenebilir mi? Yabancılaşma, toplumsal parçalanma ve bürokratik egemenlik, ekonomik ve teknolojik gelişmenin önlenemez sonuçları mıdır? 1949-1976 arasındaki devrimci Çin'de denenen ve başarılan şey, insanlığın neleri yapmaya muktedir olduğuna dair kökleşmiş inançlara meydan okumaktadır. Bu kitap 1975'te yazılmıştır ve dünyanın gördüğü en ileri sosyalist deneyimi yansıtmaktadır.

Çin Komünist Partisi'nin önderliğindeki işçi ve köylülerin ülke genelinde iktidarı ele geçirmeleri ile Çin sosyalist devrimi 1949'da başladı. Devrim; mülkiyet sistemindeki değişimlerin, yeni sosyalist ekonominin ve kurumsal biçimlerin ve kitle hareketlerinin ve karışıklıklarının damgasını vurduğu birkaç önemli aşamadan geçti. Çin sosyalist devrimi 1976'da, askeri bir darbe emekçi sınıfın iktidarını yıkınca, yenilgiye uğradı ve son buldu. Tarihsel süreç içerisinde 27 yıl, radar ekranında bir sinyal ile kıyaslanacak kadar az bir zamandır. Ancak 1949 ile 1976 arasında neler başarıldığı düşünüldüğünde tam anlamıyla çağ açıcı bir şey ile karşılaşırız. İnsanlığın dörtte biri geleceğe bir yol açmak için kahramanca mücadele etmiş ve benzersiz bir politik, ekonomik ve toplumsal dönüşüme doğru yelken açmıştır. Bu kitap, bu çabanın süregiden mirasının bir parçasıdır. Bu kitap bugün Çin'de yasaklıdır!

Özgürleştirici bir ekonomi mi? Burjuva ekonomisi içerisinde; yoksulluk, eşitsizlik gibi

büyük toplumsal sorunların ve çevresel bozulmanın ele alınmasını ve çözüm üretilmesini aramak boşunadır. Burjuva ekonomisinin sınırı tam tersine, oldukça dar ve kendisini mazur göstericidir. (*self-justfiying*) Fiyat mekanizmasının kaynakların yeterli bir şekilde dağılımını nasıl sağladığına –hangi amaca yeterlilik ve kim için yeterlilik hiçbir zaman sorgulanmaz; reel (eşitsiz) ekonomik yapıyı ve politik iktidarı yok sayan ve çatışmalardan oluşan (işçiler ve sermayedarlar arasında, sermayedarların kendi aralarında, emperyalistler arasında) gerçek dünyayı gizleyen bir piyasa ekonomisinde idealize edilmiş karar alma ve "kusursuz rekabet" modelleri; gerçekte kapitalizm kaynakların ve işgücünün tam istihdamını sağlayamayan krize eğilimli bir sistemken, üretilen "genel denge" mitolojisi; ve hiçbir şekilde dünya açlığını denklemlere uyduramayan uluslararası ticaret gibi konuların gizemli matematiksel ele alınmaları– dair söylemler bulunmaktadır.

Bunların soyut kuramlarında aktarılan dünya ile, hayatla çakışan gerçeklik arasındaki yalın açıkla karşılaşan burjuva ekonomistleri ırksal ayırımcılık ya da endüstriyel kirlenme gibi şeylerin bir pazar ekonomisinin "kusurları" (*imperfection*) ya da "negatif yan etkileri" olduğunu ileri sürmektedirler. Bu da talihsizliktir, ancak kendi kendini düzeltebilen bir sistemin önemsiz sapmalarıdır. Ve endişelenecek bir şey yoktur, piyasa en sonunda sihirini ortaya koyacaktır. Adam Smith'in ünlü benzetmesi "görünmez el"inden beri kendi bencil amaçlarının peşinde koşan ve özerk bir birim olarak davranan bireylerin herkes için en iyi olana katkılarını yapacakları kapitalizmin temel fikridir.

Bu ekonominin, toplumun her şeye sahip olanlar ve hiçbir şeye sahip olmayanlar olarak bölünmesinin üstesinden gelme ve insanoğlunun özgürce-dayanışarak gelişimi için koşulları yaratma konularında yapacağı hiçbir şeyinin olamayışı, bu ekonominin burjuva uygulayıcıları tarafından, bir abesmiş gibi, göz ardı edilmektedir. Ve onlar kapitalist ekonomi yasalarının bakış açısından ... haklıdırlar. Burjuva toplumu gibi burjuva ekonomisi de sadece alınıp satılabilen şeylere, kar'a ve zarara karşı duyarlıdır. Gerçekten kapitalizm, insan ihtiyaçlarının sadece kar uğraşısının yan ürünlerine havale edildiği ve bunlarla karşılandığı bir sistemdir. Bu, sömürü ve baskıya dayanan bir kar maksimizasyonu mantığıdır. Ve kendi alanındaki –fiziksel toprak alanından, emek sürecine, erkek ile kadın arasındaki ilişkilere kadar–her şeyi biçimlendirir ve kendisine tabi kılar.

Maoist Ekonomi ve Komünizme Giden Devrimci Yol'da (Buradan itibaren *Şangay Ders Kitabı* olarak anılacaktır) özetlenen bakış açısı, ekonomik teori ve yeni bir toplum inşa etme deneyimi, kökten farklı bir istikamete işaret etmektedir. Sosyalist bir devrim yeni bir tür ekonomi yaratır. Üretim araçları artık toplumun bir azınlığının özel mülkü değildir, bunun yerine toplumun kolektif denetimi altına sokulmuştur. Ekonomik kaynaklar artık kar'ı maksimize etmek için kullanılmamakta, aksine bunlardan halk kitlelerinin temel ihtiyaçlarını ve çıkarlarını karşılamak için faydalanılmaktadır. Toplumsal üretim artık öncelikli bir plan ve toplumsal amaç olmadan yürütülmek yerine, bilinçli olarak belirlenen hedeflere göre şekillendiriliyor ve bir bütün olarak düzenleniyor. Kapitalizmin mekanizmalarının ve itkilerinin yerini oldukça yeni bir şey almakta; ekonomik ve toplumsal gelişmenin tüm cephelerinde toplumsal planlama, toplumsal yardımlaşma ve bilinçli kitle katılımı. Toplumsal üretim güçlerinin ortaya çıkardığı değişen ve çok yönlü insan faaliyeti için potansiyel gerçeğe dönüştürülebilir.

Tüm bunlar; kapitalizm altında günlük yaşamın parçası haline gelen acıların, insanlıktan çıkarmanın (*dehumanization*) ve eşitsizliğin olması gerekmediğini vurgulamak için söylenmektedir. Zengin ve fakir arasındaki büyük fark, işsizlik belası, kadının küçük düşürülmesi ve

baskı altına alınması, tüm uluslara ve ulusal topluluklara karşı boyun eğdirme ve ayrımcılık, sağlık, barınma ve kentsel çürüme problemleri ... ve sınıflı bir toplumun diğer tüm acıları ele alınabilir ve alt edilebilir. Herkesin birbirine karşı hayatta kalmak ve yolunu bulmak için giriştiği umutsuzca, rekabetçi mücadele olmayabilir. Toplumun en alt katındaki "kimsecikler"in hedeflerinin yaratıcılığı, enerjisi ve hiddeti geniş ve dönüştürücü bir ölçekte dizginlerinden boşaltılabilir. Sorunlar kolektif çözümlere varmak için ele alınabilir; toplumun ihtiyaçları ve istikameti milyonlarca insan tarafından tartışılabilir. Ve bu mücadele ve tartışma süreci yoluyla, insanlar günümüz düzeninde tasavvur bile edilemeyecek biçimlerde değişebilirler. Sosyalizm bunu mümkün kılar.

Emekçi çoğunluğun yaşam faaliyetlerinin, kendi çıkarları ile çatışan azınlığın denetimine tabi olduğu bir dünyada yaşıyoruz. İnsanların hayatının kör iktisadi güçler tarafından belirlendiği bir dünyada yaşıyoruz; kendiliğinden gerçekleşen bir stok ya da meta fiyatı hareketi tam anlamıyla bir gecede dünyada milyonlarca kişinin hayatını değiştirebilir. Ancak, toplumsal olarak örgütlenen ve toplumsal olarak yönlendirilen bir üretim sisteminin yaratılmasıyla beraber insanlık, tarihsel bir eşiğe ulaşır. Toplumun yapısı ve işleyişi artık bir gizemliliğe bürünmüş olmayacaktır, onu yaratan toplumun bireyleri açısından bilinir hale gelecektir. Bundan sonra ekonomik sistem ve bir bütün olarak toplum halk kitlelerinin karşısına dışsal, yabancı ve hükmeden bir şey olarak çıkmayacaktır, bunun yerine, kitlelerin her geçen gün daha bilinçli bir şekilde algıladıkları ve kendi çıkarları doğrultusunda onu dönüştürdükleri ve üzerinde hakimiyet kurdukları birşey olacaktır. Basitçe, bu kitabın anlatmaya çalıştığı şey de budur.

Maoizm ekonomik gelişmenin hem kendi başına yeterli olmadığına ve hem de bunun sosyalizmin özü olmadığına vurgu yapar. Büyüme daha büyük politik ve toplumsal amaçlara –temel olarak proletarya ve emekçi sınıfların tüm toplumu yönetme ve sonuç olarak dünya ölçeğinde sınıfları ortadan kaldırma amaçlarına– hizmet etmeli ve bunlar tarafından yönlendirilmelidir. Ekonomik değişime ve toplumsal bolluğun yaratılmasına, çok önemli olan insanların düşünüş biçimi ve hayata bakışı da dahil olmak üzere toplumun tüm alanlarında bir değişim eşlik etmelidir. Maoizm "şeyler"in değil, insanların belirleyici olduğuna vurgu yapar. Sermaye stoğu ya da teknolojinin seviyesi değil, emekçi halkın bilinçli eylemciliği ekonomik ve toplumsal gelişimin en önemli değişkenleridir. Teknolojiyi emekçi sınıflar yönetmelidir, bunun tam tersi geçerli değildir. Ve Maoizm, sosyalist projenin, devamlı diri tutulma ihtiyacı içerisinde olduğuna vurgu yapar; toplumu ve dünyayı dönüştürmek için devrim sürmeli ve sınıf mücadelesi sürekli devam ettirilmelidir. Evet bu, ekonomiye ve toplumun bir bütün olarak gelişimine kökten farklı bir yaklaşımdır.

Şangay Ders Kitabı 1975'de yayınlandığında Çin hala Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin alışılmışın dışındaki mücadelesi ve heyecanını yaşıyordu. Şangay ve diğer pek çok şehirdeki fabrikalar işçilerin yönetime yeni bir biçimde katılımını deneyimliyorlardı. Köylüler Konfüçyüs'çü ataerkil ve otoriter değerlerin hayatlarını etkileme biçimlerini tartışmaktaydılar. Bilimciler araştırmalarını işçilerin zengin pratik tecrübelerini paylaşarak yürütüyorlardı. Yöneticilerin halk ile olan temaslarını kaybetmelerinden dolayı başlarının belaya girmesi sıradan bir durum haline gelmişti. Mühendişler işçi, öğretmenler öğrenci, siyasi görevliler çöp toplayıcısı durumuna gelmişti ve tersi de geçerliydi! Bu öyle bir toplumdu ki, dostunun da düşmanının da reddedemeyeceği bir biçimde kendini bilinçli olarak kapitalizme karşı konumlamaktaydı.

Ekonomik gelişimin ve örgütlenmenin hiçbir yönü sorgulanmadan kabul edilmiyordu

– "modernleşmenin" ve şehirleşmenin sözde kaçınılmaz yörüngesine girilip girilmeyeceği (Devrimci Çin geleneksel Batı ve günümüz Üçüncü Dünya'nın kaotik ve dengesiz şehirsel ve endüstriyel büyümesinden kopmak için ve sanayiyi tarımla, kenti de kırla birleştirmek için büyük adımlar attı); veya teknoloji (Mao teknolojinin tasarımının, uygulanmasının, halkla olan ilişkisinin sadece üretici güçlerin gelişmesi tarafından değil, aynı zamanda bir ekonomik sistemin toplumsal ilişkileri tarafından da şekillendiğini vurguladı); veya ekonomik verimliliği ve en iyiyi neyin oluşturacağına dair düşünce (ki bunlar dar bir maliyet-verimlilik çerçevesi yerine, daha geniş ekonomik ve toplumsal ifadelerle kavrandı). Bu, sadece kar'ı her şeyin üstünde tutan acımasızlığa ve kapitalizmin gelişmeyi engelleyici örgütlenme yöntemlerine değil, aynı zamanda bütün "önce ben" düşünüş biçimlerine meydan okuyan bir sosyalizmdi. "Halka hizmet et" sadece fabrikaların duvarlarına, okullara, hastanelere ve dükkanlara asılan bir slogan değildi; bu on milyonlarca insanın kendisini ve başkalarını değerlendirmesinde ideolojik bir ölçüttü. Bu, inisiyatifi, yaratıcılığı ve cesareti teşvik eden ... fakat kendisi için değil, kolektif için, bir devrimdi.

Çin'in bugün farklı bir toplum olduğunu söylemek zordur. Mao Zedung 1976'da öldükten sonra Deng Siao-ping tarafından yönetilen sağcı güçler askeri bir darbeyi sahneye koydular.*

Sosyalizmin sistemli ortadan kaldırılması, kapitalist restorasyon ve Çin'in yeniden emperyalizme tabi kılınması başlamıştı.

Bu kapsamlı değişim belki de en iyi 1980'lerin başında yeni liderlik tarafından ileri sürülen sloganla anlaşılabilir; "Zengin olmak şanlıdır." Ve bu aslında oldukça az ... kişi için geçerliydi. Şangay'da bir borsa açıldı; şehirdeki sabit kıymetlerde spekülasyon artık yasal bir ekonomik faaliyettir; özel ekonomik bölgeler çok uluslu firmalara hizmet edecek konuma geldiler. Çin'in liderleri ülkeyi düşük maliyetli montaj kompleksi ve yerel ve yabancı sermaye için üretim üssü haline çevirdiler. 1992'lerin başlarında her gün ortalama olarak yabancılar tarafından finanse edilen 45 yeni girişim için anlaşma yapılmaktaydı. İşçilerden canlarını dişlerine takarak çalışmaları ve siyasetle ilgilenmemeleri istendi. Kırda reform bayrağı altında, komünler dağıtıldı ve kırsal kolektif varlıklar iyi pozisyonda olanlar tarafınan ele geçirildiler. Bunun sonucunda gerçekleşen toplumsal kutuplaşma milyonlarca kötü durumdaki köylüyü kentsel alanlara göç etmeye zorladı. Ekonomik ve toplumsal eşitsizlikler hızla (Çin'in büyümesinin büyük kısmının gerçekleştiği) avantajlı sahil şeridiyle (durgunluğun ve fakirliğin hakim durumda olduğu) ülkenin geniş iç bölgesi arasında genişliyordu.

Ekonomi şu anda tepe ve dip arasında gidip gelen bir çevrimsel gelişmenin tüm belirtilerini göstermektedir. Çin ayrıca ekolojik bir felaket güzergahında ilerlemektedir. Kısa dönemli büyüme ve kar hesapları, toprağın sulanmasına ve sel önlemlerinin alınmasına yönelik çalışmaların ihmal edilmesi ve savsaklanması, ülkenin ormanlarının çoğunun yok edilmesi ve temiz su kaynaklarını kirleten devasa sanayi atıklarıyla sonuçlandı. Çin'in dış borcu ve bağımlılığı artmaktadır. Eski toplumsal hastalıklar yeniden ortaya çıkmaktadır; kırda kız çocuklarını öldürme (çünkü erkek iş gücü şu anda, kırsal çoğunluğa yutturulan her ailenin kendisi için varolduğu bir ekonomide [*every-family-for-itself economy*] çok önemli bir varlık olarak görülmektedir.), kabileler arası şiddet; şehirde işsizlik, dilencilik ve fuhuş.

* Darbede Deng rolünü sahne arkasında oynadı. Görünüşte lider Hua Guofeng'di ancak gerçekte Deng darbenin ve akabindeki kapitalist restorasyonun arkasındaki yönetici gücü temsil ediyordu. Deng'in gerici amaçlarına hizmet eden Hua, kenara atıldı ve gözden uzak bir biçimde emekli oldu.

Kültürel olarak kadına dair "gökyüzünün yarısı" olduğu şeklindeki devrimci bakış, kadının sorumluklarla yüklü bir ev hanımı, "başarı için giyinen" bir tüketici ve seks objesi imajına yerini bırakmıştır. Yolsuzluk Çin'de o kadar yaygındır ki, artık kimsede şaşkınlık uyandırmamaktadır.

Bunlar Çin'in sıklıkla övülen büyüme oranlarının altında yatan iktisadi ve toplumsal gerçekliklerdir. Ve 1989'da Tiananmen Meydanı'nda işçilerin ve öğrencilerin katledilmesi politik gerçekliğin mercek altına getirilmesine hizmet etmiştir. Yeni (eski) Çin böyledir. Çin bugün sadece ismen sosyalisttir. Ancak Batı'da dönen hikaye, Deng Siao-ping'in etrafında toplanan "pragmatik" liderlerin Maoist totaliteritenin deliliğine yakalanmış bir topluma akıl sağlığı getirdiğidir. Evet, mazeretler sürmektedir, oldukça tatsız siyasi pratikler vardır, fakat işbaşındaki seksenlikler (seksen yaş ve üzerindekiler–*çev.*) öldükleri zaman, demokratikleşme (Batı tarzı kurumlaşmış denetim ve aldatma) tamamen çiçek açacaktır. Gerçek şu ki, işçiler ve köylülerin yönetimi ezilmiştir; mülkiyet ve hiyerarşi yeniden canlanmıştır; ve kar ekonomik gelişimin kumandasına yerleştirilmiştir. Yeni bir sömürücü sınıf akıl sağlığını değil, –tam da Mao'nun Komünist Partisi içerisinde sağcıların iktidarı ele geçirmesi durumunda olabileceklere dair uyarısındaki gibi– kapitalizmi restore etmiştir. "Kapitalist yolcular"ın yıktığı ve yarım bıraktırdığı şey, kesinlikle bu kitabın detayladığı ve desteklediği şeydir.

Şangay Ders Kitabı, Maoist devrimcilerin kapitalizme karşı sosyalist alternatifin işleyişine ve doğasına ilişkin anlayışlarının en eksiksiz sunuşlarından biridir. Kitap, sosyalist ekonomi teorisine çok büyük katkıda bulunmaktadır. Her koşul altında önemli bir kaynaktır. Ancak günümüz dünya ikliminde daha da artan bir önemi vardır, çünkü gerçekte kapitalizme hiçbir alternatifin olmadığı iddia edilmektedir. Sosyalizmin başarısız olduğuna ... ve ancak başarısız olabileceğine inanmamız istenmektedir.

Son birkaç yılda yaşayan herkesin bildiği gibi, Batı'nın hakim sınıfları ideolojik bir zafer törenini sahneye koymuşlardır. Bu 1989'da Doğu Avrupa'da Sovyet hakimiyetindeki rejimlerin çökmesiyle başladı ve Sovyetler Birliği'nin kendisinin de dağılmasıyla destansı bir kutlamaya dönüştü. Ancak eski Sovyetler Birliği'nde çöken şey sosyalizm değildi. Bu, kapitalizmin özel bir biçimi, devlet mülkiyetinin ve devlet planlamasının kapitalist içerikle uygulandığı yüksek derecede merkezileşmiş tekelci devlet kapitalizmiydi. Sınıflara bölünmüş, sömürücü ve baskıcı bu toplumda devrimci bir şey yoktu. Gerçekte, 1950'lerde Sovyetler Birliği'nde devrilen sosyalizm ve Sovyet deneyimi bu kitabın önemli konularındandır. Ve Sovyet deneyiminin dersleri bu kitabın önemli temalarındandır.*

Hakim sınıfların göklere çıkardığı şey Batı tipi kapitalizmdir. Bize söylediklerine göre başka hiçbir ekonomik düzenleme bu kadar verimli ve akılcı olamaz; başka hiçbir politik sistem bireysel gelişme için fırsat sağlayamaz. Harika dünya piyasa ekonomisinde zengin ve fakir uluslar arasındaki açığın 30 yıl içinde iki katına çıkmasına ya da uluslararası kapitalist ekonomik ve politik kurumların hakim olduğu Üçüncü Dünya'da her gün 40.000 çocuğun yetersiz beslenme ve önlenebilir hastalıklardan ölmesine kafayı takmaya gerek yok. Batı'nın savaş sonrası dönemde en acılı ve en uzun süreli küresel ekonomik yavaşlamasını boş verin. Birleşik Devletler'in iç kısımdaki şehirlerini harap eden bir Batı-tipi pazarın Rusya'nın iskan krizini bir şekilde çözeceğine dair ahlak dışı iddiasını boş verin. Üçyüz yıllık endüstriyel gelişmenin gezegenin ekosistemine karşı kör olduğu kadar açgözlü olmasını da boş verin. İş

* Eski Sovyetler Birliği'nde var olan tekelci devlet kapitalizminin temel özelliklerinin bir çözümlemesi için bakınız Raymond Lotta, The Soviet Union; Socialist or Social-Imperialist? (Chicago; RCP Publications, 1983)

piyasasında ve insan ilişkilerinde, kendilerini satılabilir ürünler olarak mükemmelleştirecek kişilere ihtiyaç duyan bir sistemi de umursamayın. Bunların hiçbirine aldırmayın ... piyasa mümkün olan dünyaların en iyisini sağlar.

Batı kapitalizmi Sovyet bloğunda sosyalizm olarak maskelenen sömürü ve yolsuzluk üzerinde zaferini ilan ederken, aynı zamanda insanlığın sömürüden, eşitsizlikten, parçalanmadan ve bencillik ve açlığın hakim olduğu bir toplumsal ortamdan öte çok farklı bir toplum yaratmaya gitme ihtimalinin geçersizliğini ve hükümsüzlüğünü ilan etme fırsatını da kullanıyor. Hakim sınıflar sadece "tarihin hükmünü" değil, aynı zamanda "tarihin sonunu" da ilan etmektedir; tarih ve toplum daha fazla ileri gidemez –Batı, sanki ilahi bir takdirle, tüm uygarlaşmış halkların idealini gerçekleştirmiştir. Kapitalizme meydan okuyacak bir şey en iyi ihtimalle boş bir hayal olabilir, en kötü ihtimalle de sadece bir kabusa neden olabilecek tepeden empoze edilen, uygulanabilirliği olmayan bir ütopya olabilir. Zafer gösterileri tarihçi Arno Mayer'in tanımladığı gibi "distopyanın gürültülü kutlanışı"dır. Söylenen şey şudur; mükemmel bir dünyaya sahip olamayacağınız için, "çok yaşa açgözlülük, baskı ve adilik!" Ve tüm bunların politik sonuçlar doğurmaması mümkün değildir. Bir zamanlar kapitalizme alternatifleri kucaklamış olan birçok kişi, yanlış bir biçimde sosyalist olarak tanımlanan Sovyet ekonomik ve politik sisteminin çöküşü ve sosyalizme karşı ideolojik saldırıyla beraber, sosyalizmin doğası ve geleceği hakkında derin sorgulamalara dalmış ve şüphelere düşmüşlerdir.

Burada söz konusu olan şey, devrimci komünizmin uygulanabilirliği; milyonların gönüllü ve kolektif çabası temelinde tüm baskı biçimlerinin ve sınıf ayrımlarının sonlanmasının mümkün olup olmadığı; politik önderliğin ve ekonomik kurumların böyle bir amaca hizmet edip edemeyeceği; gerçekten sosyalist bir ekonominin işleyip işlemeyeceği meselesidir. Bu tür sorularla ilgilenirken, Mao ve 1976'ya kadar yaşanan Çin devrimci deneyimi temel bir çıkış noktasıdır. Eski Sovyetler Birliği'nin devlet-burjuva ideologları sosyalizmi biçimsel ve yasal devlet mülkiyetine, yardımsever refahçılığa, teknokratik verimliliğe ve politik hareketsizliğe eşitleyen kaba sahte-Marksizm'i yaydılar. Mao Zedung ise bunun tam tersine Marx ve Engels'in komünist toplum görüşünün ve Lenin'in, içerisinde kadınların ve erkeklerin bilinçli ve gönüllü olarak ve büyük mücadelelerle kendilerini ve dünyayı değiştirdikleri tam komünist topluma geçiş aşaması olarak yeni bir sosyalist toplum yaratma konusundaki çabayı yönetmeye dair, kısa ama tarihsel deneyiminin yeniden anlaşılmasını sağlamıştır. Mao aynı zamanda Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist bir ekonomi kurmaya dair ilk çabaların olumlu deneyimlerinden bir şeyler öğrenmeye çalışırken, Stalin yönetiminde kurumsallaşan mevcut planlı sosyalist ekonomi modelini derin bir biçimde yeniden düşünüp, değerlendirmiştir.

Mao, bürokratik düzenlemelere dayanmayan veya baskıcı kapitalist ilişkileri yeniden üretmeyen planlı bir sosyalist ekonomi geliştirmeye dair gerçek sorunlara bir dizi çözüm kavramlaştırmakta ve bunları uygulamaktaydı. Mao'nun yaklaşımı, büyümeyi ve gelişimi toplumsal ve siyasal kıstaslara tabi hale getirmek; ekonomik işbirliği sorununu kitle inisiyatifi ve katılımı sorunuyla bağlantılandırmak; motivasyon ve kolektif çıkar meselelerine ve her seviyede kararların alındığı ideolojik ve politik ortama vurgu yapmak; ve bir koordineli planlama sistemini ademi merkeziyetçi (*decentralized*) yönetimle birleştirmek anlamına gelmekteydi.

Maoist model aynı zamanda azgelişmişliğe yaklaşım konusunda, onu sadece yabancı sermaye çekerek ve uluslararası işbölümüne katılarak aşılabilecek, gecikmeli gelişmeden başka bir şey olarak görmeyen Ortodoks Batı Yaklaşımı'nın "azgelişmişliği"ne tümden bir reddi temsil eder. Devrimci Çin, bunun tam tersi olarak, dünya emperyalist sisteminden

bağlarını koparmıştır. Bunun yerine Çin, tarıma öncelik veren, bir yandan ekonomiyi parçalamayacak ve dağıtmayacak bir şekilde ileri teknolojiyi geliştirme ve uygulama yolları ararken, diğer yandan yaygın hale gelebilecek ve benimsenebilecek basit ve orta düzeyde teknolojiden yararlanmaya çalışan, kendine güveni tesis eden, ve her şeyden öte insanların yaratıcı gücünü açığa çıkaran bir kalkınma stratejisi belirlemiş ve uygulamıştır. Yarı-sömürgeci bir egemenlikle kalkınması engellenmiş bir fakir ülke bu temelde sürdürülebilir ve dengeli bir büyümeyi başarabilmiş ve nüfusunun temel ihtiyaçlarını karşılayabilmiştir.

Elbette ki, bu uygulamalarda bazı sorunlar ve hatalar bulunmaktaydı. Ekonominin belirli zayıf noktaları vardı; yeni toplumsal kurumlar bazı kusurları barındırmaktaydı; ve şiddetli kitle mücadelesinde hatalar, zaman zaman bir şeyleri değiştirme çabalarında heyecanlarına engel olamamalarından, zaman zaman da kendileri değişime kapalı olduklarından kaçınılmazdı. Ancak tüm bunlar sömürünün ve sınıfsal baskının kökünü kazıyan ve geniş kitleleri politik yaşama çeken bir devrim bağlamındaydı. CIA yararlı büyüme oranlarını reddedemedi. Gözlemciler hakim duruma geçen yeni değer ve tutumlar karşısında şok olmaktan kendilerini alamadılar. Bu mekanizmalar ve ilkeler etkileyici oldukları kadar, daha derin bir sorunlar dizisine yönelik daha büyük bir çözümün parçasıydılar: toplum ve halk sınıfsız bir topluma, komünizme fırtınalı bir yolculuk için nasıl devrimcileştirilmeliydi? Kısacası, Mao'nun politik ekonomisi, *ileriye dönük ve yaşayabilir bir sosyalizmi politik ekonomisi* olarak adlandırılabilecek olan şeydi.

Günümüz düzeninin gardiyanları oldukça açık nedenlerden dolayı Maoist deneyimi kötülemektedirler –bu deneyim onların sömürüye dayanan sistemlerine ve dünya görüşlerine tamamen karşıt durmaktadır. Ancak bazı daha "aydınlanmış" entelektüel çevrelerde Maoizm'i tarih tarafından pas geçilen yapay bir dönem olarak gözden çıkarmak moda haline geldi. Bu, ister bu amaçla yapılmış olsun ister olmasın, statükoyu destekleyen bir argümandır. Ancak soru hala ortada durmaktadır; bu deneyim ve anlayışın gerçek özgürlüğü sağlamakla ilgisi var mıdır? Dünyayı gerçekten anlamaya ve değiştirmeye ve bunu radikal bir şekilde yapmaya çalışanlar için, hiçbir şey bu kadar önemli değildir.

Marksizm, ve Sosyalizmin Niteliği ve İnşası

Sosyalizmin politik ekonomisi iki şeyle ilgilidir: Sosyalist toplumun ekonomik altyapısının (üretim ilişkilerinin) devamlı araştırılması ve kuramsallaştırılması; ve ekonomik gelişmeye ve planlamaya yönelik bir model ve bunlara yönelik işleyebilir bir yaklaşım. Ekonominin ve toplumun sosyalist biçimde yeniden örgütlenmesi doktrini uzun zamandır işçi hareketinin cephaneliğidir. Ancak kapsamlı ve devrimci bir sosyalist politik ekonomi aslında göreceli olarak yeni bir gelişmedir.

Bolşevik Devrimi'ne kadar Marksist ekonomi analitik dikkatini neredeyse yalnızca kapitalist üretim tarzı üzerine yoğunlaştırmıştı. Bunun tarihsel sebepleri ve zorunlulukları vardı. 19. yüzyılın ortalarından itibaren sanayi kapitalizmi olgunlaştı. Bu tip kapitalizm üretken tekniği devrimcileştirdi, modern sanayiyi ve geniş ücretli sanayi işçisini doğurdu. Daha önceki hiçbir ekonomik sistemin yapamadığı şekilde teknolojik değişimin hızını arttırdı ve ölçeğini genişletti. Sanayi kapitalizmi tam olarak –ve oldukça acımasız bir biçimde– dünyayı yeniden şeklillendiriyordu. O, kapitalist bir dünya piyasası oluşturdu ve ihtiyaçlarına uygun bir

uluslararası iş bölümü meydana getirdi. Gelişme bakımından bu sistem, şiddetli ekonomik huzursuzluklarla kesintiye uğrayan hızlı ekonomik büyüme özelliğine sahipti, yani istikrarsız ve kriz eğilimliydi. Ve, sınıf ilişkileri ve çelişkileri, büyük bir tarihsel olay olan, özgürleşmek için mücadele eden yeni bir politik gücün –proletaryanın ya da işçi sınıfının– ortaya çıkmasına neden oldu. Bu kapitalist üretim tarzı anlaşılmalıydı; işçi sınıfının yükselen mücadelesine hizmet etmesi için devrimci strateji ve taktikler formüle edilmeliydi.

Karl Marx kapitalist üretim biçimini kuramsallaştırmıştır. Bunu, toplumsal emeğin özel bir örgütlenmesi, ve (yönetici mülk sahibi sınıfın, bağlı üreten sınıftan artı emeği gasp etmesini sağlayan) özel bir mekanizma üzerine kurulu olan toplumsal gelişmenin yalnızca özel ve geçici bir aşaması olduğunu göstererek, tarihsel bir perspektife oturtmuştur.*

Marx kapitalist toplumdaki temel ilişkiyi ücretli emek ve sermaye arasındaki ilişki olarak tanımladı. Bu sistemin temel çelişkisini toplumsallaşmış üretim ile özel el koyma arasındaki çelişki olarak açıkladı –büyük ölçekli ve yüksek derecede gelişmiş üretici güçler ancak binlerce ve hatta milyonlarca işçi tarafından ortaklaşa kullanılmaları durumunda yararlı olmalarına rağmen, hala bu üretici güçler, özel (hususi) çıkarların rekabetini arttırmak için kullanılmaktadırlar. Ve Marx kapitalizme içsel olan ekonomik çelişkileri ve hareket yasalarını (gelişme eğilimlerini) ortaya çıkardı.

Bu keşifler Marx'a kapitalizmin, tüm sınıf farklılıklarının ve sınıf bölünmelerinin tohumlarını taşıyan toplumsal sınıfları ortadan kaldırarak komünizme ulaştıracak daha gelişmiş ve dayanışmacı bir üretim tarzı için (sosyalizm) hem maddi temeli (devasa büyüme ve üretici güçlerin toplumsallaşması), hem de aracıyı (proletaryayı) yarattığını gösterme imkanı vermiştir. Ancak Marx hiçbir zaman gelecekteki bu toplumun ayrıntılı tasarısını ortaya koyma çabasına girişmemiştir. Marx'ın bakış açısına göre sosyalizm için somut düzlemde savaşılacaktır ve sosyalizmin ve akabinde komünizmin alacağı nihai biçim önceki tarihsel gelişimin ve devrimin kendine has koşulları tarafından belirlenecektir.

Marx'ın büyük buluşlarından sonra Marksist ekonominin akışı gözden geçirilirse, Marksizm'in sosyalizm ve komünizmi kuramlaştırmasının, kapitalizm çözümlemesinin arkasında kalması şaşkınlık yaratmamalıdır. 19. yüzyılın sonlarındaki ve 20. yüzyılın başlarındaki sosyalist hareket, kapitalist gelişmenin bazı özgüllüklerinin ve sınıf mücadelesinin taleplerinin ortaya çıkardığı belirli ivedi (ve çok acil) politik sorunları çözmek zorundaydı. Bu özellikle, işçi hareketinin hızla büyüdüğü Rusya ve Almanya için geçerliydi ve hem Alman, hem de Rus Marksistleri kapitalizmi yeni bir gelişim aşamasına getiren yapısal değişimlerle ilgili önemli çözümlemeler yaptılar. (Lenin'in *Emperyalizm* çalışması bu analizlerin en başarılısı ve göze çarpanıdır.) Bu, 1917'den önceki sosyalist hareketin gelecekteki toplumun politik ekonomik örgütlenmesine hiçbir ilgi göstermemiş olduğu anlamına gelmemektedir. Bu meseleye ilgi vardı ve tarım sorunu gibi zamanın zorlu konuları sosyalist yeniden örgütlenme gözlüğüyle dikkate alınmıştır. Yine de tüm bunlar kuramsal olarak ikinci derecede önemliydi ve hareketin en etkili kanadı olan Alman Sosyal Demokrasisi'nde sosyalizm, çoğunlukla hatalı ve devrimci olmayan terimlerle kavranmaktaydı; kapitalist eğilimlerin evrimci anlamda sosyalizme, merkezileşmeye ve örgütlenmeye doğru genişlemesi ve rasyonalize edilmesi olarak.

Yine de sosyalizmin kavramsallaştırılmasında geri kalmayı, çok daha temel bir şey açıkla-

* Artı-emek emekçi sınıfın kendi ihtiyaçlarını karşıladığı sürenin dışındaki emek zamanıdır.

maktadır; Sosyalizm teorik anlamda kavranmadan önce kendini gerçek anlamda açığa vurmalıydı. Sosyalist devrim yapılmalı ve sosyalist dönüşümün pratik sorunları kapsamlı bilgi için bir veri olarak alınmalıydı. Ancak bu sorunun ne başlangıcı ne de sonuydu, çünkü sosyalizmin içsel doğası hiçbir biçimde gözle görünür ya da şeffaf değildi, bu kavranmalıydı.*

"Nesnel yasaları bilebilmek için" diyordu Mao *Sovyet iktisadının Eleştirisi'nde*, "sürecin içine girmelisiniz." Sosyalist toplumun yasalarını bilme süreci –ve bununla, sosyalist toplumun yapısı ve dinamikleri anlatılmak isteniyor– sosyalizmi inşa etme toplumsal pratiğiyle bağlantılı bir biçimde gerçekleştirilen ve bunun üzerine kurulan teorik derinleşme ve yeniden kavramlaştırma faaliyetlerinden biri oldu. Bu, ileriye doğru güzergahta, somut sosyal(ist) gerçekliğin araştırılmasını, geçmiş bilgiye yenisinin eklenmesini ve onun düzeltilmesini ve sosyalist toplumda ileriye doğru güzergah üzerine sınıfsal ve ideolojik mücadeleyi içeren bir süreçtir. Bu süreçte bazı belirteçler –Marksizmin sosyalist politik ekonomiyi detaylandırmasını ve genişletmesini zorunlu kılmakla kalmayıp, bunu mümkün kılan önemli tarihsel olaylar– vardır. Biz burada 1917 ve 1953 arasında Sovyetler Birliği'nde cereyan eden sosyalist bir toplum ve ekonomi kurmanın ilk denemesinden, akabinde burada Stalin'in ölümünden sonra kapitalist restorasyondan ve Çin'de Mao tarafından yönetilen 1966-1976 arasındaki Çin Kültür Devrimi'nden bahsedeceğiz. Bu süreçte aynı zamanda bir dönüm noktası da vardır; sosyalist toplumda yer alan çelişkilere ve iktidardaki proletaryayı bekleyen tarihsel görevlere dair Mao Zedung'un teorik sentezi.

Marx ve Engels sosyalist politik ekonominin temelini kurdular. İşaret edildiği gibi, kapitalist üretimin eğilimlerini tanımlamışlardı ve bu eğilimler sadece kapitalist toplumu büyük krizlere itmekle kalmıyor, aynı zamanda daha gelişkin bir ekonomik ve toplumsal örgütlenme için maddi olanakların yolunu da açıyorlardı. Sadece toplumsal mülkiyet ve toplumsal planlamaya dayanan bir sistem kapitalist üretimin anarşisini (ekonominin piyasa tarafından kendiliğindenci ve yıkıcı "düzenlenmesi") önleyebilir ve kapitalizmin devamlı doğurduğu çelişkileri çözebilirdi. Ve sadece şiddete dayalı bir politik devrim böyle bir sistemi oluşturmak üzere yolu açabilirdi. Proletaryanın önündeki görev iktidarı ele geçirmek ve diktatörlüğünü, yani üretici çoğunluğun eski sömürücüler azınlığı üzerindeki hakimiyetini kurmaktı. Proletarya teknik anlamda ilerlemiş toplumsal üretici güçlerin özel temeldeki kontrolünü dönüştürecek, sömürüyü sonlandıracak ve kolektif olarak toplumu yönetmeye başlayacaktı. Artık insan faaliyetinin ürünleri kendi yaratıcılarını yönetmeyecekti; artık kafa ve kol emeği birbirlerine karşıt ve insan faaliyetinin sınıfsal/spesifik alanları olmayacaktı. Proleter devrim dünya çapında, işçi sınıfının kendisini ve tüm insanlığı sömürücü ekonomik ilişkilerden ve baskıcı toplumsal ilişkilerden bütün olarak özgürleştireceği tarihsel bir süreci başlatacaktı.

Marx için, yeni toplum ahlaki bir idealin gerçekleşmesi ya da kapitalist toplum dışında oluşturulan bir ütopya değildi. Sosyalizm eski toplumun koşullarından ve çelişkilerinden doğacaktı. Bu yüzden Marx komünist devrimi alt seviyeden, yani kapitalizmin yerini alan ancak hala onun maddi ve ideolojik doğum izlerini taşıyan sosyalizmden üst seviyeye, yani sınıfların yokluğuyla, devletin ortadan kalkmasıyla ve ortak maddi bolluğun yaratılmasıyla tanımlanan komünizme geçiş olarak görüyordu. Marx için sosyalist devrim iki "radikal

* 20. yüzyılın başlarında Rosa Luxemburg gibi birçok Marksist teorisyen ve bazı ünlü Bolşevik ekonomist hatalı bir biçimde sosyalist ekonominin oldukça kolay bir biçimde bilgisinin elde edilebileceğini ve yönetiminin iyi bir biçimde uygulanabilir olduğunu ve bunun politik ekonomiyi ayrı bir bilim olarak ortadan kaldıracağını varsaydılar.

kopuşu", geleneksel mülkiyet ilişkilerinden ve geleneksel düşüncelerden kopuşu, gerektirmektedir.

Bu bilimsel sosyalizmdi. (ve Lenin bu tezleri *Devlet ve Devrim*'de yeniden dile getirecek ve derinleştirecekti.) Ancak Marx ve Engels işçi sınıfının iktidarı ele geçirmesini ve tarihsel olarak eşi görülmemiş olan sınıflı toplumu dönüştürme görevini başlatmasını görecek kadar yaşayamadılar.*

Onlar sadece sosyalist toplumun doğasını ve daha geniş anlamda komünizme geçişin özelliklerini ve süresini güçlü bir biçimde kuramsallaştırabildiler. Diğer taraftan, sosyalizmin içerisinde geliştiği gerçek maddi koşullara denk düşmediği görülen, sosyalizmin ekonomik dayanakları hakkında bazı varsayımlarda bulundular. Marx ve Engels öyle ya da böyle bir an evvel tüm üretim araçlarının ortak toplumsal mülk olacaklarını; kar'a yönelik plansız üretimin yerini kullanıma yönelik planlı üretim alır almaz toplumun ihtiyacını duyduğu malların üretiminin artık (para karşılığı değişim için üretimi içeren) meta özelliği taşımayacaklarını; ve para-ücretlerin sosyalist aşamada varoluşunun sonlanacağını bekliyorlardı.

Hiçbir sosyalist ülke bunu başaramadı. Özellikle sosyalist devrimin şimdiye kadar gerçekleştiği ülkelerde köylülüğün tarım temelinin sürüp gitmesinden ve ekonomik ağırlığından dolayı tüm üretim araçlarının hızlı bir toplumsallaşmasının kamu-devlet mülkiyeti seviyesine getirilmesi mümkün olmadı; kolektif mülkiyeti, özel mülkiyet ve kamu-devlet mülkiyeti arasında bir ara aşama olarak uygulamak zorunlu oldu. Üretim birimleri arasında meta değişim ilişkilerinden kurtulmak mümkün olmadı. Ve sosyalist toplumlarda "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" prensibi uygulansa da, tüketim mallarının dağıtımı hala para aracılığıyla ve para-ücretlerin ödenmesiyle gerçekleşti.

Marx ve Engels sosyalizmin ilk çıkışını üretici güçlerin oldukça geliştiği gelişmiş kapitalist ülkelerde beklemekteydi. Açıkça işler gerçekte böyle gitmedi. Kapitalizm, devasa büyüklükte tekellerin ve mali sermayenin hakim ekonomik rolüyle, emperyalist ulus devletler arasında güçlü rekabetle ve birkaç zengin kapitalist ülkenin, insanlığının çoğunluğunun yaşadığı ezilmiş Üçüncü Dünya üzerindeki hakimiyetiyle tanımlanan yeni bir aşamaya, emperyalizm aşamasına evrildi. Emperyalist sistemin gelişmesi ve çelişkileri derin bir biçimde sosyalist devrimin rotasını etkiledi. Proleter hareket gelişmiş kapitalist (hakim sınıfların göreceli olarak istikrarlı uzun dönemleri güvenceye almak için uluslararası sömürü ve talan yoluyla biriktirdikleri zenginlikten yararlandıkları) ülkelerde engellenirken, sömürgeleştirilen ve ezilen ülkelere yayıldı.

Marx'a yönelen bazı burjuva eleştirileri, sosyalizmin Marx'ın beklediğinden oldukça farklı bir şekilde ortaya çıkmasından dolayı, kendisinin açıklayıcı değerinin sorgulanması gerektiğini ileri sürdüler. Bu oldukça yüzeysel bir iddiadır. Marx'ın tahminleri oldukça akla yatkındı. (Ve bunlar çabucak öylesine yapılmış tahminler değildi. Marksizm gelecekteki toplumsal gelişmenin tüm özel biçimlerini öngörebileceğine dair hiçbir iddiada bulunmaz.) Daha önemlisi, 20. yüzyılın deneyiminin güçlü bir şekilde onayladığı şey, bugün çok daha fazlasıyla küresel bir süreç olarak anlaşılması gereken kapitalist üretimin ve gelişimin çeliş-

* 1871'deki Paris Komünü yaşadıkları süre içinde gerçekleşti ve Marx hemen bu kısa ama zengin deneyimden derin dersler çıkardı. Ancak Komün sadece iki ay sürdü ve ekonomik seviyede yeni bir üretim tarzı oluşturmaya muktedir değildi.

kilerinden tarihsel olgu olarak ortaya çıkan, devrime ve sosyalizme dair Marx'ın görüşleridir.

Ancak Marx'ın belirli beklentilerinin tümünün gerçekleşmemesi gerçeğinin önemli pratik ve teorik değeri vardır. ABD Devrimci Komünist Partisi başkanı Bob Avakian sorunu bu şekilde ele almaktadır. 20. yüzyılda ortaya çıkan sosyalizm, Marx ya da Lenin'in öngördüğünden çok daha karmaşık ve değişken bir toplumsal formasyon olduğunu ve sosyalist dönüşümün çok daha zor ve uzun bir süreç olduğunu kanıtladı. Bu "karmaşıklık", sosyalist devrimlerin "ilk dalga"sı sürecinde uluslararası işçi hareketinin karşısına çıkan tarihsel sorunla da yakından ilgilidir. Bu sorun, hala kapitalizm/emperyalizmin hakim olduğu bir dünyada devrimi yapmak, ayakta tutmak ve ilerletmek sorunudur. Bu sadece emperyalizmin politik ve askeri gücü sorunu değildir, aynı zamanda bir üretim tarzı olarak, yeni ortaya çıkan sosyalist toplumlar üzerinde yaygın maddi ve ideolojik etkide bulunmaya ve bu toplumların başarabilecekleri şeyleri kısıtlamaya ve çarpıtmaya çalışan kapitalizmin küresel ölçekteki hakimiyetiyle ilgilidir. Bu sosyalist devletlerin kapitalizm-emperyalizm deryası içerisinde var olmuş olmaları, bir sosyalist devletin kendi başına bir amaç olmadığının önemini ortaya koymaktadır. Her ne kadar önemli olsa da, iktidardaki devrimin en önemli görevi sosyalizmi var olan sınırlar içerisinde geliştirmek ve savunmak değildir. Bir sosyalist devlet dünya proleter devrimini desteklemek ve yaymak için her şeyden önce bir "üs alanı" olarak işlev görmelidir.*

Burada *Şangay Ders Kitabı*'nda vurgulanan önemli bir yönlendirme vardır; proleter devrimin nihai zaferi sadece uluslararası düzlemde kazanılabilir, ve işçi sınıfı tüm insanlık özgür olana dek özgür olamaz.

İkinci olarak, sosyalizmin karmaşıklığı bizzat sosyalizmin doğasıyla ilgilidir. Tarihsel deneyim sosyalizmin yegane geçiş toplumu olduğunu ortaya koydu. Bu tüm düzlemlerde uygulanır; ekonomik, politik, toplumsal ve ideolojik. Örneğin *Ders Kitabı*'nın önemli konularından biri olan, sosyalizmde meta üretimini ele alalım.

Kapitalizmin en gelişmiş tip olduğu meta üreten sistemlerde metalar değişim için (başkalarına satılmak için) üretilir. Değişim süreci birçok iş bölümü üzerine kurulmuştur (insanlar şu ya da bu faaliyet üzerine uzmanlaşırlar), ve bu iş bölümleri değişim süreci tarafından derinleştirilir ve genişletilir. Meta üreticileri birbirlerine objektif olarak karşılıklı bir biçimde, üretici ve tüketici olarak bağlıdırlar. Ancak toplumsal olarak birbirlerinden ayrılmışlardır, çünkü üretim birimleri tek tek özel kişiler tarafından kontrol edilmekte ve üretim kararları ayrı ayrı alınmaktadır. Yani neyin ve ne kadarının üretileceğine ve emeğin nasıl tahsis edilmesi gerektiğine karar vermenin toplumsal süreci toplum genelinde bilinçli bir işbirliğinin sonucu olmayıp, meta değişimi yoluyla ortaya çıkar. Bireysel meta üretim birimleri, pazar ve fiyat sinyallerine cevap vermektedir. Ki bu nihayetinde toplumsal üretimin temel koşullarını yansıtmaktadır.

Meta üretim biçimi bireyleri birbirlerine bağlayan gerçek toplumsal ilişkileri anlaşılmaz hale getirmekte ve çarpıtmakta ve şeyleri (metaları ya da parayı); toplumsal ilişkileri açıklayan olarak görmek yerine, sanki kendi başlarına bir ömürleri varmış gibi göstermektedir.

---

* Avakian yoğun olarak proleter devrim deneyimi ve dersleri üzerine yazmıştır. İyi bir başlangıç noktası "Conquer the world – The International Proletariat Must and Will" Revolution, No. 50 (1981). Bu sorular kendileri için oldukça yeni olanlar açısından Avakian'ın Phony Communism is Dead....Long Live Real Communism! (Chicago; RCP Publications, 1992) kitabı iyi bir başlangıç ve açılım sağlamaktadır.

Örneğin bir Nike ayakkabısı ABD'nin bir yeni sömürgesi olan Güney Kore'nin aşırı sömürülen işçileri tarafından üretilmektedir. Ancak bu oldukça önemli toplumsal bilgi ücret karşılığı aktarılmaz. İnsanlar kendilerini şeylerle olan ilişkileriyle tanımlamakta ve kişilerin kendileri bir şey olarak ele alınıp kullanılırken, şeylerin elde edilmesi her şeyden önemli hale gelmektedir. Meta üretimi, bizim kendi amaçlarımızın peşinden koşmak için bağlantısız hareketlerde bulunan özel aktörler olduğumuz yanılgısını yaratır, ve bağımsız meta üreticilerinin/satıcılarının –bunlara, temel satılabilir metaları çalışabilme kabiliyetleri (emek gücü) olan proleterler de dahildir– rekabetçi mücadelesi piyasa temelli bir toplumun "önce ben" mantığının temelini oluşturmaktadır. Kapitalist meta üretimi altında her şey "soğukkanlı hesaplamanın" (Lenin'in cümlesi) öznesi haline gelmektedir; fiyat şeklinde kendisini ifade etmeyen şey dikkate değer görülmez.

Sosyalist toplum meta üretimini kısıtlamalı ve nihayetinde ortadan kaldırmalıdır. Eğer bu gerçekleşmezse, yeni toplum inşa edilemez. Neden? Çünkü meta üretimi ve onu düzenleyen değer yasasının,* neyin nasıl üreteceğine karar vermesine izin verilemez; eğer karlılık ve verimlilik kaygıları hakim durumda olursa, o zaman toplumsal ihtiyaçlar –halk kitlelerinin temel ihtiyaçları ve çıkarları– karşılanamaz. Çünkü meta üretiminde ve para yoluyla değişimde, kapitalist baskının; işçilerin üretim araçlarından ayrılmasının ve ücretli emeğin sömürülmesinin tohumları bulunmaktadır. Çünkü meta üretimi ve bunun neden olduğu bölünmeler ve farklılaşmalar içerisinde, insanların toplumsal olarak birbirlerine bağlılıklarını kavramaları ve kendi toplumsal örgütlenme ve faaliyetlerini "işlerini ortak üretim araçları yoluyla gerçekleştiren bağımsız bireyler topluluğu" (Marx'ın cümlesi) olarak yönetmeleri önüne bir engel vardır.

Sosyalist toplumda toplumsal üretimi örgütlemek için, meta üretiminin (ve parasal ilişkilerin) nasıl ikinci plana düşürüldüğü *Şangay Ders Kitabı*'nda somut olarak açıklanmaktadır. Kitap, proletaryanın, ekonomiyi farklı bir yolla örgütlemeyi (toplumsal ihtiyaçlar için toplumsal olarak planlanmış üretim) de içeren "doğrudan toplumsal üretimin" bir biçimini başlatmak, emek sürecini dönüştürmek (üretim koşullarının üreticilere hakimiyet kurması yerine bunun tam tersi), ve farklı bir toplumsal psikoloji geliştirmek için (ortak iyi için çalışan insanlar) nasıl yola çıktığını açıklamaktadır. Ancak üretimin bu yeni tipi meta öğelerinden tamamen kurtulamamıştır ve kurtulamaz. Çeşitli meta-para ilişkileri sosyalizm altında varlığını sürdürmeye devam etmekte ve kişilerin düşünüş biçimlerini etkilemektedir. Eşit emek tutarları temelinde değişim hala önemli bir rol oynamaktadır. Sosyalist işletmeler verimliliğe dikkat etmeli ve hala bir şeyin üretiminde planlanan maliyetle gerçekleşen maliyeti kıyaslayabilmek için parasal hesaplamadan yararlanmak zorundadırlar. *Ders Kitabı* bunun nedenini ve yaratacağı karmaşıklık ile tehlikeleri keşfetmektedir. Aynı nedenden dolayı, bir yandan işçi sınıfı sosyalist bir toplumda iktidardayken ve sınıfları ve sınıf farklılıklarını ortadan kaldırmayı amaçlarken, diğer yandan sosyalist toplum sınıfsal antagonizmalar olarak ifade bulan, sınıfları, toplumsal farklılıkları ve eşitsizlikleri yeniden üretmektedir. Sosyalizm her zaman ve her yerde kapitalizme dönüş tehlikesini barındıran bir toplumdur.

Elbette birileri tanımsal olarak sosyalizmin karmaşıklığını bir tarafa bırakabilirdi; 1917-

* Değer yasası meta üreten toplumun nesnel bir yasasıdır. Metaların değişiminl üretimde harcanan toplumsal olarak gerekli emek miktarının niceliklerine göre düzenler. Kapitalist meta değişiminl düzenlemede bu yasa, aynı zamanda emeğin ve üretim araçlarının üretimin farklı branşları arasındaki bölüşümünü de düzenler. Emek gücü sosyalizmde meta olmaktan çıkar.

53 dönemi boyunca Sovyetler Birliği'nde ve Mao yönetimindeki Çin'de işçilerin egemenliği birçok bakımdan Marx'ın tasarladığına önemli yönlerden tekabül etmediğine göre o halde buralarda var olan şey gerçekten sosyalizm değildi. Bu bazıları tarafından takınılan tavırdır. Gerçek zorluğu kabul eden diğerleri, sosyalizmin basitçe başarısız olduğu ve onu yeniden icat etmek zorunda olunduğu tespitine vardılar. Bu yaklaşımlarda, soyut ve idealize edilmiş kategoriler, gerçek yaşamın karmaşıklığının yerini almaktaydı. Daha da kötüsü bunları iddia edenler, tüm zorluklara ve tersliklere karşın, sosyalist devrimin ürettiği zengin ve özgürleştirici deneyimi olumsuzladılar.

Sovyetler Birliği; Devrim ve Sınırlılıklar

Bu tartışmalar bizi Bolşevik Devrimi'ne ve Sovyetler Birliği'ne getirmektedir. Ekim Devrimi eski mülk sahibi sınıfları mülksüzleştirmeyi ve sosyalist bir ekonomiyi kurmayı başaran ilk işçi sınıfı devletini doğurmuştur. Özel olarak denetlenen üretim araçları kamu mülkiyetine çevrildi ve ekonomik gelişme bilinçli planlamaya tabi hale getirildi. Parti ve devletleri aracılığıyla işçiler ve köylüler toplumun ekonomik kaynaklarını kolektif olarak kontrol etmeye ve bunları rasyonel olarak kullanmaya başladılar. Ekonominin bu planlı biçimi sadece koordinasyon ve toplumsal seferberlik değil, ekonomik gelişime ve dönüşüme rehberlik edecek bir teoriyi gerektiriyordu. Ve sosyalist politik ekonomik araştırmaların başlatılması ve sistematik sosyalist politik ekonominin ortaya ilk kez atılması ilk işçi devletinde bu şekilde oldu. Devrimin ilk yıllarını karakterize eden şey teorik konularda keşif, tartışma ve heyecanla mayalanan bir gözü karalıktı. Ancak bu dışarıya kapalı bir entelektüel çaba değildi ve olamazdı. Anlayış ve siyaset oluşumunun seyri Komünist Partisi içerisinde devrimin yönü ve sürdürülebilirliği üzerine şiddetli tartışmalar ve, dışarıdan ve içeriden gelen karşı devrim dalgalarıyla gerçekleşen ölüm kalım mücadelesi tarafından şekilleniyordu.

Bu ilk deneme sonucunda ortaya çıkan şey, sosyalist toplumun, ve sosyalist insanın görevleri ve yöntemlerinin doğasına dair belirli bir kavrayıştır. Burada Sovyet toplumunda gerçekleşen hızlı değişimleri yansıtan teorik ilerlemenin bazı öğeleri bulunmaktaydı. Diğer yandan, büyük ölçüde tarihsel deneyimin sınırlılıklarına bağlı olarak sosyalist ekonomiye ve topluma dair anlayış kısmiydi. Aynı zamanda bazı kilit meselelerde yaklaşımdaki ve yöntemdeki bazı sorunlara bağlı olarak hatalar vardı. Burada sadece birkaç özet nokta ortaya konabilir.

Sovyet Devrimi büyük bir köylü nüfusuna sahip (işçi sınıfı nüfusun sadece %5'ini oluşturuyordu) olan geri kalmış bir kapitalist ülkede zafer kazandı. Sadece bu gerçeklik bile korkunç bir zorluk içeriyordu. Devrim, desteğini güçlendirip, yaşamaya devam edebilir miydi? Sosyalizm, ileri derecede gelişmiş sanayi temeli ve büyük ölçekli tarım gibi maddi önkoşullar var olmadığı durumda da kurulabilir miydi? Bolşevikler bu güçlüklerin oldukça farkındaydı. Zaferin mevcut heyecanı içerisinde devrim biçiminde destek ve sosyalizmin daha gelişmiş Avrupa ülkelerine yayılmasını umdular ve beklediler. Ancak Avrupa'daki ve özellikle Almanya'daki devrimci hareket karaya oturmuş durumdaydı. Çok kısa süre sonra Bolşevikler için, yeni kurulan Sovyet Cumhuriyeti'nin yoluna yalnız devam edeceği, belki de belli bir süre için, açık hale gelmişti. Lenin devrimin kendi yolunu çizmesi gerektiği kararındaydı; her şeyden önce Bolşevikler kitleleri devrim yapmak için yönetme riskine

girmişti, ve şimdi onları yaptıkları işi ileri götürme konusunda yönetme riskini alacaklardı. Devrim hayatı için savaştı ve savaşacaktı. Yabancı emperyalist müdahale ile desteklenen eski mülk sahibi sınıfın karşı-devrimci çabaları boşa çıkarılmalıydı. Ekonomi politikaları, "savaş komünizmi"nin radikal piyasa kısıtlayıcı ölçüleri ile Yeni Ekonomik Politika'nın (*New Economic Policy*) geçici piyasa genişletici uygulamaları arasında gidip geliyordu.

Ancak bu, kendi hayatı için savaşmakta olan bir *devrimdi* ve, ekonomik ve derinleşen toplumsal dönüşümler yürütmeyi sürdürdü. Halkın egemenliğinin yeni politik ve toplumsal organları kuruldu ve savaşta çelikleşmiş işçiler hükümette ve yönetimde önemli pozisyonlar aldılar. Eski Çarlık dönemindeki "ulusların hapishanesi" artık yoktu; devrim kendi kaderini tayin etme hakkını tanıdı ve, uluslar ve ulusal toplulukların eşitliği temelinde çokuluslu bir devlet kuruldu. Kadınların özgürleşmesi için büyük adımlar atıldı. 1921'den itibaren boşanmak kolayca gerçekleştirilebiliyordu, evlilik dışı doğan çocuğa yapıştırılan yasal yafta kaldırıldı, kürtaj yasallaştırıldı, ve eşit haklar ve eşit ücret yasa haline getirildi. Okuma yazma bilmeyenin kalmaması için büyük kampanyalara girişildi. (Yazılı diller, daha önceden buna sahip olmayan ulusal diller için oluşturuldu.)

1924'de Lenin'in ölümünü takip eden yıllarda, içerideki ekonomik ve kültürel geri kalmışlık ile emperyalist kuşatma koşulları altında sosyalizmin mümkün olup olmadığı sorusu, hem de daha şiddetli bir biçimde, yeniden ortaya çıktı. Stalin yakın dönemde devrimin yayılması koşullarının bulunmadığı mevcut durumda Sovyetler Birliği'nde devrimin yaşatılması ve sürdürülmesi ve aynı zamanda dünya devrimi için, sosyalizmin tek bir ülkede kurulabileceği ve kurulması gerektiği anlayışı uğruna mücadele etti. Zaman içinde gelişen alternatif tutumlara göre Stalin çok haklıydı. Ancak Avakian'ın "Conquer the World" (*Dünyayı Fethet*)'de belirttiği gibi "*tek ülkede sosyalizm" tartışması ve mücadelesi belirli bir dereceye kadar en önemli sorunun tartışılmasını engellemiştir. ... Her şey bir yana, sosyalizm nedir?*

Sovyet liderler için, sosyalizm iki şeyle tanımlanabildi; antagonist sınıfların ortadan kaldırılması ve modern, büyük ölçekli sanayinin devlet mülkiyeti altında kurulması. Bunlar Mao'nun eleştireceği ve Maoizm'in hala araştırmaya devam ettiği sorunlu düşüncelerdi. Sınıflar sorununa dair Bolşevikler arasındaki hakim düşünce, üretim araçlarının özel mülkiyeti ortadan kaldırılır kaldırılmaz sömüren/sömürülen ilişkilerinin ve bir burjuva sınıfının ekonomik ve toplumsal tabanının da ortadan kaldırıldığı biçimindeydi. Başka bir deyişle devrilen sınıfların direnci kırıldıktan sonra, sınıflar ve sınıf mücadelesi artık ekonomik ve politik hayatta önemli veya belirleyici bir rol oynamayacaktı.

Bolşevikler sınıfsal ve toplumsal kutuplaşma meselesinin, sömürünün sonlandırılmasına dair bir kararname çıkartmak kadar basit bir mevzu olmadığının farkındaydılar. Lenin *Devlet ve Devrim*'de sosyalizm altında eşitsizliğin varlığını sürdürmesine dair endişelerini dile getiriyordu ve bu eşitsizliğin başlıca kaynağı olarak kafa ve kol emeği arasındaki devam eden iş bölümünü görüyordu. Lenin, 1920'lerde bazı hükümet görevlileri arasında görülen bürokratik yozlaşma olgusuyla, ve sosyalizm altında meta ilişkilerinin yeniden ortaya çıkması sorunu ve bunun devrime yönelik içerdiği tehlikeyle mücadele etmeye başlamıştı. Ancak bunlar keşfetmeye yönelik araştırmalardı ve sosyalizm altındaki meta üretimini sadece özel küçük ölçekli üretimle ve sınıfları sadece özel mülkiyet biçimleriyle ilişkilendirmeye eğilimli bir kavrayışa sahipti. Daha sonra tekrar inceleyeceğimiz "kamu/devlet" mülkiyetinin karmaşık

ve çelişkili doğası bu sırada henüz anlaşılamamıştı.

1930'ların ortalarına doğru Stalin sınıf meselesini şu şekilde formüle etmeye yöneldi; eski mülk sahibi sınıfların devrilmesiyle, sanayinin millileştirilmesiyle ve tarımın kolektifleştirilmesiyle , sömürünün ekonomik temelleri yok edildi. Toplum antagonist olmayan iki sınıf olan işçi sınıfı ve kolektifleşmiş köylüler ile aydınlar ve beyaz yakalı gruplardan oluşan bir sosyal tabakadan meydana geliyordu. Eski hakim sınıflar tasfiye edilmişlerdi. Geriye kalan, bu devrilmiş sınıfların kalıntıları, yani devrim öncesi sınıf formasyonlarıyla bir biçimde ilişkili olan bireylerdi. Eski düzenin bu kalıntıları sadece dışarıdan desteklenebilirdi; bu yüzden topluma tehdit, tahttan indirilen bu sınıfların yabancı sermaye tarafından yetiştirilen ve desteklenen temsilcilerinden gelebilirdi. Burada tekrar, burjuva sınıfının, sadece kolayca tespit edilebilecek olan özel mülkiyetle bağlantılı olarak var olabileceği düşünüldüğü için antagonist sınıfların ve sınıf mücadelesinin sosyalist toplumda kritik bir rol oynadığı görülmemiştir. Toplum gerçekte sınıf farklılıklarıyla ve çelişkilerle dolu olduğu için, bu, gerçeklikle ve toplumsal pratikle örtüşmeyen bir çizgiydi.

Bu sınıf anlayışı sosyalizmin gelişimsel temelleri ile ilgili bir kavrayışıyla ilişkiliydi. Sosyalizmi maddi ve teknik kavramlar içerisinde değerlendirme eğilimi vardı. Yani sosyalizm, kamu mülkiyeti altında üretici güçlerin belirli bir seviyeye kadar geliştirilmesine eşitleniyordu. Buradan, komünizmi gerçekleştirmeye yönelik bir özel programatik ve tarihsel yaklaşım ortaya çıktı. Sanayileşmeyle el ele giden üretim araçlarının devlet mülkiyeti altına alınması sosyalizmin ileri seviyelerine ve sonuçta göreceli olarak uyumlu bir komünizme geçişe neden olacaktı. Sosyalist sanayileşme toplumsal ilişkilerin, iş bölümünün ve sınıflı toplumdan miras kalan ideolojilerin dönüşümü için gerekli olan temel ve itkileri sağlayacaktı. Bu değişimlerin neredeyse sosyalist sanayileşmeyi otomatik olarak takip edecek ayarlamalar olacağı beklenmekteydi. Bu yüzden üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti sağlandıktan sonraki en önemli görev maddi üretici güçleri geliştirmekti. Sovyetler Birliği, geri kalmışlığının özel durumu da hesaba katılırsa, daha fazla fabrikaya, makineye, modern teknolojiye, taşımacılığa ve altyapıya ihtiyaç duymaktaydı; ve tüm bunlar daha fazla eğitimli teknik personel, mühendis vs. ve bu tip insan yetiştirmeye ayarlı bir eğitim sistemi gerektirmekteydi; böyle bir görev insanların kırdan kentlere kaydırılmasına ihtiyaç duymaktaydı.

Sosyalist inşa, sermaye-yoğun ağır sanayi için kaynakların seferber edilmesiyle tanımlanmaya başlandı.* Ve büyük üretim araçlarında özel mülkiyetin yasal temelinin ortadan kaldırılması ve devlet mülkiyetinin tesis edilmesi, sanayileşme sürecinin işçi sınıfının egemenliğine hizmet edeceğinin garantisi olarak görüldü. Devlet mülkiyeti biçimlerinin karmaşıklığı ve çelişkililiği ve (biçimsel/hukuksal) işçi/devlet mülkiyetinin burjuva ilişkilerini maskeleyebileceği gerçeği anlaşılamadı. (*Şangay Ders Kitabı* bu noktaya, devlet mülkiyetinin şu andaki *içeriğinin* ötesine geçilmesi gerektiğini vurgulayarak önemli derecede ışık tutmuştur: Devlet işletmelerini gerçekten kim yönetmektedir? Eşitsizlikleri ve farklılıkları kısıtlayacak bir politik-ideolojik yönelim mi kumandaya yerleştirilecek, yoksa bu eşitsizlikleri ve farklılıkları genişletecek bir politik-ideolojik yönelim mi kumandaya yerleştirilecek?)

Bunlar kendine has Bolşevik ya da "Stalinist" düşünceler değildi; bunlar uluslararası komünist harekette yaygın olan kavrayışlardı. Ancak Mao bu kavramsal çerçeveyle bağlarını

* Burada "sermaye yoğun"dan kasıt "kapitalist" değildir, kastedilen şey, oldukça düşük bir teknolojik seviyeye sahip olan ve büyük oranda insan emeğine dayanan "emek-yoğun" endüstriye karşıt olarak, yüksek bir teknolojik bileşene sahip olan sanayidir.

kopardı. Sosyalist toplumun maddi, toplumsal ve ideolojik çelişkileri temelinde, sosyalizm altında sınıflar ve sınıf mücadelesinin bir teorisini geliştirdi. Ve Mao sosyalizmin temelleri problemine oldukça farklı olarak yaklaştı. Teknolojik ilerleme ve ekonomik büyüme sosyalizmin ve komünizmin temel güvencesi değildi. Sadece üretici güçlerde artış (yani ekonomik gelişme) tek başına sömürücü ilişkileri ve diğer baskıcı toplumsal ve ideolojik ilişkileri ortadan kaldırmayacaktır (ataerkillik gibi). Mao'nun vurguladığı gibi, ekonomik gelişmeyle devam eden ve kök salan toplumsal ve ideolojik dönüşüm arasında diyalektik bir ilişki vardır: *"Eğer sosyalist bir toplum toplumsal kollektivist amaçları ilerletmezse o zaman sosyalizmden geriye ne kalır."*

Sosyalist toplumun karşısına çıkan ve onun genel özelliğini belirleyen temel şey, üzerinde ilerlediği *yoldur*. Toplum, sınıflı toplum ilişkilerini en üst dereceye kadar alt edebiliyor mu? İşçi sınıfının emeği bu amaca mı hizmet ediyor? Ve devleti ve politik önderliği yoluyla işçi sınıfı, bu yol üzerinde ilerlemeyi sürdürmeye yönelik her yönlü inisiyatife sahip mi? Kısacası, temel mesele, devrimin tüm cephelerde devam ederek derinleşip derinleşmediğidir. Eğer bu gerçekleşmiyorsa, işçi sınıfının iktidarını kaybetmesi ve kapitalist restorasyonun gerçekleşmesi için altyapı hazır demektir. Eğer devrim devam ederse, işçi sınıfı devleti güçlenecektir ve komünizm için mücadele ilerleyecektir. Devrimin ilerletilmesinde büyük atılımların gerçekleştirilebileceği ve gerçekleştirilmesi gerektiği zamanlar olacaktır; diğer zamanlarda güçlendirme gerekli vurgu haline gelir; ve devrimde bazı iniş çıkışlar da olacaktır. Bu dalga benzeri süreç içerisinde devrim ilerleyecektir.

Ancak bu, uluslararası çerçeve içerisinde ortaya çıkar ve yine uluslararası çerçeve tarafından –düşmanlıkları, askeri müdahaleleri, emperyalist dünya ekonomisinin yapısının ve değişimlerinin sosyalist ekonomi üzerindeki dolaylı ve dolaysız etkileri de dahil olmak üzere dünya emperyalist sisteminin gelişimi ve çelişkileri tarafından; ve sosyalist devletin göreceli gücü, ileri atılımları ve dünya devriminin sosyalist devlete getirdiği yükümlülükler tarafından– belirlenir. Proleter devrim ve onun gelişim koşulları gerçekte uluslararası bir süreç olarak kavranmalıdır. Dünya devriminin büyük atılımlar yapabileceği, ve bunların aynı şekilde büyük tehlike ve kriz hareketleri de olduğu, bu tarihi dönüm noktalarında, var olan herhangi bir sosyalist devlet maddi ve ideolojik gücünü dünya devriminin ilerlemesi için kullanmak üzere hazır olmalıdır. Bu sosyalist devrim deneyiminin önemli bir özetidir.

Bu anlayışı akılda tutarak Sovyet teorisi ve pratiğine geri dönelim. Önceden tanımladığımız sosyalizm görüşü Sovyet politik ekonomisinin derinlerine yerleşmişti. Bu, özellikle 1920'lerde sanayileşme stratejisi üzerine meydana gelen tartışmada ve Birinci Beş Yıllık Plan'ın uygulanmasına ve 1929-32 yıllarında tarımın kolektifleştirilmesine yön veren ekonomi teorisinde apaçık bir şekilde ortadaydı. Oldukça değerli çalışmalar ortaya konuldu; bu uygulamalı sosyalist politik ekonominin gerçek ve yaratıcı bir başlangıcı idi ve geniş bir yeni literatür üretilmekteydi. Teorik tartışmalar; sosyalist insanın doğası, proletaryanın miras aldığı ve dönüştürmek zorunda olduğu ekonominin yapısı ile devrimin meydana getirmeyi hedeflediği yapı arasındaki ilişki, sanayileşmenin yöntemi ve biçimi, yatırım öncelikleri ve yatırım kaynakları yaratmanın araçları, sosyalist büyümenin istenilen temposu, (tarım ve sanayi arasında olduğu gibi) sektörler arası ilişki ile bu sektörler arası kaynak dengesinin kurulması (Sovyet iktisatçıları o zamandan beri girdi-çıktı analizi olarak anılan şeyin öncüsüydüler), ekonomik hesaplamada, toplumun *fazla*'sını (*surplus*) seferber etmede, ve kır ve kent

nüfusu arasında gelir dağılımını dengelemede paranın ve fiyatların rolü gibi konuları kapsamaktaydı.* Ve bu *politik* ekonomiydi. Toplumsal ve politik meseleler, örneğin çeşitli politikaların işçi-köylü ittifakı ve diğer toplumsal ilişkiler üzerindeki etkileri, **bunun içinde ele alınıyordu.** (s. xxvii) Ekonomik sorunlar ve politikalar, değişen derecelerde, yenisine dönüştürülen eski toplumsal düzen bağlamında kavranıyordu. Ancak genel olarak uygulanan politik ekonomi kesinlikle randımancı (*productivist*) ve teknikçi (*technicist*) bir yana sahipti. Bir yandan tartışmaları/araştırmaları yönlendiren ve sınırlandıran şey, büyük oranda sosyalizmin temelinde yattığı düşünülen, modern teknik üzerine kurulu devlet sanayisinin en hızlı biçimde gelişmesi için bir yol bulma zorunluluğuydu. Öte yandan, planlamaya bu amaç doğrultusunda kullanılan bir teknik faaliyet, üretici güçleri örgütlemenin ve büyümeyi koordine etmenin akılcı bir aracı olarak bakma eğilimi vardı.

Ülkenin sosyalist olduğu 1917-56 yılları arasında Sovyetler Birliği'nde ekonomiyi planlama ve geliştirme deneyimi, oldukça çelişkiliydi. Söz konusu olan sadece yeni bir şeyin denenmesi değildi; gerçekleştirilen şey oldukça zor ve düşmanca koşullar altında ilerliyordu. Emperyalist askeri güçlerin tehdidi ve kuşatması yeni Sovyet iktidarını, kendini savunmak amacıyla kaynaklarını askeri endüstri kapasitesini geliştirmek için yönlendirmeye zorladı ve girişilen hızlı endüstrileşme stratejisine ve kabul edilen endüstriyel örgüt biçimlerine koşullandırdı. Gerçekten ilk işçi devleti, varlığının büyük bir kısmında savaşmak, savaşa hazırlanmak ve savaşın yaralarını sarmak zorunda kalmıştı.

Fakat, eğer sosyalist bir toplum ve ekonomi inşa etmenin sorunları zorlu ise, başarılar gerçekten dikkate değerdir. Sömürüye dayanmayan ve de kapitalist piyasa güçlerinin yıkıcı krizlerine bağımlı olmayan yeni bir üretim tarzı kurulmuştu. Modern bir sosyalist endüstriyel temel ve kolektifleşmiş bir tarım sistemi yaratıldı. Merkezi bir planlama mekanizması ekonomik gelişmeye genel bir yön vermeye kadirdi. Toplam endüstriyel kapasiteyi genişletmeyi, geri kalmış cumhuriyetlerin ve bölgelerin gelişmesini, ve Alman emperyalizmini bozguna uğratmaya yönelik kahramanca çabanın bir parçası olarak muazzam ölçekteki kaynakları ve kapasiteyi harekete geçirmeyi (1500 büyük fabrika birkaç hafta içinde doğudaki bölgelere kaydırılmıştı) mümkün kılan bu planlı sistemdi. İlk Beş Yıllık Plan'ın sloganı "biz yeni bir dünya kuruyoruz" idi ve özellikle 1920'lerin sonlarında ve 1930'ların başlarında milyonlarca işçi ve köylü "cennete akın" ruhuyla yanıp tutuşmaktaydı ve bunu dünya devrimi davası için yapıyorlardı.

Kolektifleştirme hamlesi kırdaki yüzlerce yıllık otoriteye, geleneğe ve baskıya karşı gerçek bir ayaklanmayı ateşledi. Eski eğitim sistemi elden geçirilerek kitlelere açıldı ve genç işçiler eski ve dar görüşlü [fikirlerle-*çev.*] hesaplaşmak için toplumsal güç olarak seferber edildiler. Sanatçılar, yazarlar ve diğer kültür işçileri toplumda gerçekleşen büyük değişimleri eserlerinde yansıttılar ve devrimi destekleyecek bir sanat üzerine tartışıldı ve bunun için mücadele edildi. Ve yeni işçi devleti dünya genelindeki devrimci mücadele çizgisine destek verdi ve yardım etti. Toplamda, gerçek ve tarihsel başarılar söz konusuydu. Ancak, burada odak noktası ekonomik planlama noktasıdır, ciddi sorunlar da bulunmaktaydı.

Sovyet planlama sistemi toplumun yatırım kaynaklarının büyük bir bölümünü kilit

* Sovyetler Birliği'nde sosyalist ekonomik teori ve 1920'lerde bununla bağlantılı ekonomik strateji hakkında tartışmalar üzerine bakınız N.Spulber (ed.), Foundations of Soviet Strategy for Economic Growth; Selected Soviet Essays, 1924-30 (Bloomington; Indiana University Pres, 1964); ve Maurice Dobb, Soviet Economic Development Since 1917 (London: Routledge & Kegan Paul, 1948).

sanayi sektörlerine kaydırabildi ve bu hızlı büyümeyi sağladı. Ancak sistem ağır sanayiye aşırı vurgu yaptı. Ağır sanayinin, köylü tarımının toplumsal ve ekonomik zararına (ve ikincil olarak, taşıma ve bölüşümün yeteri kadar gelişememesi pahasına), ekonomik kaynakların büyük oranını emmesi ile ciddi dengesizlikler doğdu. Diğer yandan, yüksek hızda endüstriyel gelişim hedefi ve bir çoğu zaten sanayileşmiş bölgelerde konumlanmış büyük ölçekli yatırım projelerinin tercih edilmesi kent nüfusunda hızlı bir artışa ve gereksiz bir sanayi yoğunlaşmasına katkı sundu. Bu kır ve kent arasında bazı eşitsizliklerin güçlenmesi ve mesleki uzmanlaşmada aşırı derecede derinleşme etkisini doğurdu.

Stalin kır ile kent arasındaki, ve kafa ile kol emeği arasındaki bu tür farklılıkların üstesinden gelinmesi gerektiğini kabul ediyordu. Ancak kendisi probleme çoğunlukla üretimi geliştirme noktasından yaklaştı. Mevcut maddi koşullar içerisinde bu farklılıkları ve ilişkileri mümkün olan en büyük oranda sınırlama; kır ve kent arasındaki farkı arttıracak ve işçi-köylü ittifakını bozacak burjuva güçlere, çizgilere ve politikalara karşı politik mücadele yürütme, ve kitleleri bu mücadeleye çekme; ve seçkincilikle, uzmanlığa tapınmayla, kol emeğini küçümsemeyle ve eski düşünce ve alışkanlıklarla mücadele görevleri yeterince kavranmadı. Politik ve ideolojik mücadele temel yön olarak kabul edilmedi.

Aynı zamanda planlamanın kurumları ve yöntemleri ile de ilgili bazı sorunlar vardı. Sovyetler Birliği'nde sosyalist inşa ve yönetim bir aşırı merkezi planlama aygıtına dayanıyordu. Sovyet planlama sistemi, 1950'nin ilk yıllarında geliştirildiği, ancak özellikle diğer sosyalist ülkeler tarafından da benimsenecek bir örnek olarak formüle edildiği şekliyle, planlama birimlerinin ve sanayi bakanlıklarının işletme seviyesine kadar uzanan sıkı kontrolüne özel bir önem atfediyordu. Bu model uzmanlara ve hiyerarşiye bir güveni içermekte ve üreticilerin bilinçli faaliyetlerinin önünü kesmekteydi. Sıkı otorite çizgileri ve "tek adam" yönetim biçimleri geleneksel toplumsal iş bölümünün bazı yönlerini yeniden üretme eğilimindeydi. İtkisel anlamda sistem, maddi teşviklere ve, daha yüksek ücret ve ikramiyeler ödeme yoluyla çalışmayı ve fedakarlığı kamçılamaya çok fazla güvenmekteydi, –ve bu şekilde ücret ve gelir farklılığına belli bir ideolojik onay sağlanmış olmaktaydı.

Sovyet planlama sistemi kapasitesinin ötesinde görevlerle kendisini boğarak, idari olarak hantal ve bürokratik olduğunu göstermişti. Maddi dengeler sağlama ve kaynakları farklı bölgelere tahsis etme konusunda (örneğin yerel işletmelerin ne kadar çelik ihtiyaçı olabileceği konusunda) sistem her şeyin en yüksek seviyede hesaplanması ve dengelenmesi gibi bir yöntemle işliyordu. Planın katılığı ve daha alt düzlemlerde esneklikten yoksunluğu, dinamizmin önünü almakta ve öngörülemeyen durumlarda ayarlama yapmayı zor hale getirmekteydi. Bu, israfa neden oldu ve aslında planların sürdürülmesi için uygun değişikliğin yapılmasını daha da zorlaştırmaktaydı.

Mao'nun Kavramsal Sıçrayışı

Mao bu planlı sosyalist ekonomiyi yeniden düşünmüş ve düzenlemiştir. Bir yandan sosyalizm inşasının bu ilk denemesinin olumlu yanlarından çok şey öğrenirken, Sovyet planlamasının özelliği olan yukarıdan aşağıya komuta yöntemini ve teknolojik belirlemeciliğe doğru güçlü eğilimi eleştirmiştir. Evet, sosyalist inşa işçi sınıfının temel çıkarlarını temsil etmek için bir devlet ekonomik planına ihtiyaç duymaktadır. Ancak Mao merkezi planlamaya

Stalin'in yaklaştığından çok daha diyalektik bir şekilde yaklaştı. Yani Mao karşıtların –yani tarım ile sanayi arasındaki, ağır ve hafif sanayi arasındaki, merkez ile yerel arasındaki, denge ve dengesizlik arasındaki– birliğini ve mücadelesini kavradı. O, bir plana, hem formülasyonunda hem de uygulanmasında eksiksiz bir kopya gibi yaklaşılamayacağını ve üretim hedeflerinin idari uygulamaya tabi basitçe yasalarmış gibi ele alınamayacağını kavradı. Sosyalist geçiş dönemi büyük bir mücadele, dönüşüm ve deneyim dönemidir. Dinamizm ve değişim sosyalizmin en büyük güçlerindendir ve bunlara sahip oldukça, kitlelerin harekete geçirilmesi daha da mümkün olacaktır. Ve ekonomik gelişme de bunu yansıtmalıdır; bu düz ve pürüzsüz olamaz. Bu anlayış planlama yöntemine yön vermelidir.

Daha derin ele alındığında Mao planlamayı ekonomiyi denetlemenin teknik bir aracı olarak görmeye eleştirel yaklaşmaktadır. Bunun tersine bir plan, bir ideolojinin ve bir sınıfın hedeflerinin ve dünya görüşünün ifadesidir. Bir plan, toplumsal gerçekliğin sınıf temelinde yansımasıdır ve plan da buna karşılık gerçekliği etkiler, ve işçi sınıfı ve onun özgürleştirilmesi noktasında, üretimin toplumsal kontrolünü meydana getirmeye çalışır.*

Bir planın formüle edilmesi hiçbir zaman sadece teknik bilgi toplama ve ekonomik gelişmeyi umma meselesi değildir. İdeolojik alanda toplumun amaçları ve istikameti üzerine sınıf mücadelesini de içermektedir. Bu sonuçlara ulaşırken Mao, hem Sovyetlerin ve hem de Çin'in kendi devrimci deneyimlerini özümsemiştir.

Şimdi beraberce Mao'nun sosyalist toplumun niteliği üzerine en önemli kavrayışlarını inceleyelim. Mao'nun vurgusuyla sosyalizm, mekanik bir şekilde işleyen bir tür ekonomik makine ya da politik kurumlar dizisi değildir. Bu, kar için üretimin yerini toplumsal fayda için üretimin alması için ciddi bir mücadele; toplumdaki tüm kurumların ve toplumsal ilişkilerin devrimcileştirilmesi; yeni değer ve tutumların yerleştirilmesi; toplumu her yönüyle idare edebilmeleri ve dönüştürebilmeleri için emekçi halkın toplumu kapsamlı bir denetim altında tutmasının sağlanması; ve sınıf ayırımlarının daraltılması ve sonunda tamamen ortadan kaldırılması için bir mücadeledir. Kısacası bu, eskiyi söküp yeni bir dünya kurma mücadelesidir. Kapitalist ideologlar küçümseyici bir biçimde, sosyalizmi "işçilerin cenneti sanılan" bir yer olarak tanımlamaktan büyük keyif almaktadırlar. Ancak sosyalizm bir tür ütopik son nokta değildir. Kapitalizm ve komünizm arasında devrimci bir dönüşüm dönemidir. Bu, bizzat bir geçişi teşkil eden ve sınıflı toplumun maddi ve ideolojik temelini dönüştürme çabasını daha ileri götürmek ve sınıfsız toplumu gerçekleştirme devrimine devam etmek için araç anlamına gelen bir tür sınıf hakimiyeti (proletarya diktatörlüğü) biçimidir.

Mao için sosyalizm oldukça çelişkili bir olgudur. Bir yandan büyük bir sıçramadır. Üretim bir plana göre toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için yürütülmektedir ve bilinçli toplumsal inisiyatif ve yardımlaşma temelinde örgütlenmektedir. İş gücü artık bir meta olarak alınıp satılamamakta, kendisine yabancı olan bir güç tarafından denetlenmemekte, hakimiyetin ve köleliğin devam etmesini sağlayan ekonomik ilişkileri yeniden üretmemektedir. Sosyalizm her ne kadar bir atılım ise de, yine de, kapitalizmin izlerini ve komünizmin tohumlarını içeren bir geçiş toplumu olacaktır.

Sosyalist toplum ya komünizme ilerleyecektir ya da kapitalizme gerileyecektir. İki yol da açıktır; kapitalist yol ve komünist yol. Ve toplumun hangi yönde gideceği yoğun sınıf

* Mao'nun tersine Stalin 1952'deki Sosyalizmin Ekonomik Problemleri isimli çalışmasında planlamayı -politik ekonominin, teorik bir faaliyetin tersi olarak- pratik, politik yönelimli bir iş olarak tanımlamıştı.

mücadelesi ve gargaşalık kazanında netliğe kavuşacaktır. Bu mücadele, toplumu dönüştürmek ve ileri götürmek isteğinde olan daha önceleri ezilenlerle eski düzeni yeniden empoze etmenin ve toplumu kapitalist ilkelere göre yeniden inşa etmenin yollarını arayan gerici, *özellikle de yeni burjuva* güçler arasında gerçekleşmektedir.

Bu yeni burjuva güçleri sosyalist toplumun çelişkileri –gelirdeki farklılıklar, farklı bireylerin üretimde meşgul olduğu uzmanlık pozisyonları, kişilerin yönetimde ve önderlikte aldıkları özel roller, kır ve kent arasındaki fark ve hala sosyalizm altında mevcut diğer büyük toplumsal çelişkiler– ve genel meta-para ilişkileri ortamı ortaya çıkarır.*

Sosyalist ekonominin belirli birimlerinde ve alanlarında kapitalist denetim ve sömürü ilişkilerinin taban kazanması ve hatta yükselmesi mümkün hale gelir. Ve, eğitim ve kültür gibi üst yapının farklı öğeleri, burjuva-seçkinci bir çizgi baskın olursa, burjuva kaleler haline gelebilirler.

Bir sınıf olarak yeni burjuvazi *sosyalist* üretim ilişkileri içerisinde burjuva yönleri– eşitsizlikler, toplumsal farklılıklar vs.– ve bir kolektif mülkiyet biçimi içerisinde gelişebilecek olan gerçek sömürü ilişkilerini temsil eder. Bu sınıf sosyalist mülkiyet çerçevesi içinde gelişir. Politik bir güç olarak, sosyalist toplumdaki yönetici parti-devlet aygıtının üst tabakalarında –silahlı güçler de dahil olmak üzere– yoğunlaşır ve buralar aracılığıyla organize olur.**

Başka bir deyişle eski sömürücü sınıfların devrilmesi, geri dönüş çabalarının yenilgiye uğratılması ve yeni bir üretim tarzının sağlamlaştırılmasıyla birlikte sınıf ilişkileri ve sınıf mücadelesinin zemini ve kavramları değişir.

Mao'nun 1976'da vurguladığı gibi,

> *"Sosyalist devrimi yapıyorsunuz, ve hala burjuvazinin nerede olduğunu bilmiyorsunuz. Burjuvazi tam da Komünist Partisi'nin içindedir—kapitalist yolu tutan iktidardakilerdir. Kapitalist yolcular hala kapitalist yoldadırlar."*

Mao'nun partiye odaklanması sosyalizm altında sınıf mücadelesini doğru anlamak için önemlidir. Kitleler toplumu yönetmeye ve yeniden kalıba dökmeye ve komünizmi dünya çapında başarmaya yönelik karmaşık ve uzun süreli savaşta mücadele için hala bir önderlik çekirdeğine ihtiyaç duymaktadırlar. Proletarya Partisi kitlelerin politik iktidarını uygulamada önder politik güç haline gelmektedir. Parti, kamu/devlet mülkiyeti temelli bir ekonominin temel yönlendirici gücü haline gelmektedir. Bu öncü konum ve rol, proletarya hakimiyeti için zorunludur. Ancak bu öncü konumun ikili bir özelliği vardır, çünkü yeni burjuvazinin merkezileşebileceği yer kesinlikle bu yönetici kurum ve özellikle yüksek mevkileridir. Bu yüzden parti sosyalizm altında kesinlikle sınıf mücadelesinin bir alanı olarak ortaya çıkar ve bizzat kendisi devrimcileştirilmelidir.

Sosyalist toplum, politik ve ekonomik iktidarın uygulanması arasındaki fazlasıyla yakın ve dolaysız bağlarla karakterize edilir. Üretim araçlarını tahsis etmede ve yönetmede, sadece (bakanlıklar, finans, ticaret ve bireysel üretim birimleri vs üzerinde) yoğunlaşmış bir biçimde politik önderlik olarak ifade edilen iktidar değil, fakat ayrıca bir bütün olarak toplumun

---

* Sosyalist devlet işletmeleri göz önüne alındığında, *Şangay Ders Kitabı* mülkiyet toplumsallaşmış olsa da ve bu işletmeler arasındaki ilişkiler toplumsal yardımlaşma temelinde kurulsa da, rekabete ve bölünmeye neden olabilecek belirli derecede bir işletme ayrılığı (görecell bir işleyiş ve yönetim bağımsızlığı) hala varlığını sürdürür.

** Mao için ekonomik planlamada ve partinin ve devletin diğer işlevlerinde bürokrasi, engellenmesi gereken, basitçe bir idari aşırı büyüme ve elitizm sorunu değildi. Bürokrasi aynı zamanda yeni bir burjuvazinin bu yolla kendisini yeniden ürettiği bir örgütlenme biçimi ve bu yolla belirli alanlarda iktidarını sağlamlaştırmaya çalıştığı bir kontrol biçimiydi.

hareketine yön veren çizgi (hedefler ve bakış açısı) ve politikalar en yüksek düzlemde önderlik rolünü oynar. Sosyalist yoldan ayrılan, kendisiyle kitleler arasına mesafe koyan ve bir yeni-kapitalist (*neocapitalist*) çizgiyi savunan ve uygulamaya çalışan en yüksek iktidar ve nüfuz mevkilerindekiler en sonunda bir burjuva karargahında örgütleneceklerdir. Bu "kapitalist yolcular" burjuvazinin (gerçek bir sınıf alarak ele alınan) esas gücü, ve süren devrimin esas hedefleridirler. "Kapitalist yolcular"ın politik programı, sosyalist mülkiyeti sadece bir görüntüye çevirmek için sosyalist toplum içerisindeki kapitalist öğeleri yakalamak ve genişletmektir. Ve koşullar olgunlaştığında kapitalist yolcular iktidarı ele geçirmek için çaba harcarlar.

Mao tarafından yönetilen Kültür Devrimi kapitalizmi restore etmek isteyen güçleri yenilgiye uğratmanın bir aracı ve yöntemiydi. Kitlelerin seferber olması ve kahramanca kararlılığı yoluyla Parti ve devlet kurumları içerisindeki burjuva iktidar merkezleri politik olarak bombalandı, önderlik pozisyonunda bulunan burjuva unsurlar indirildi ve gasbetmiş oldukları birçok iktidar organı alttan gelen devrim yoluyla geri alındı. En önemlisi, toplum ayağa kaldırıldı ve kitle ayaklanması temelinde ekonomik, politik, toplumsal ilişkiler ve insanların düşünüş biçimi devrimcileştirildi. Proletarya bu yolla devrimi sürdürerek, ayrıcalığın maddi ve ideolojik temellerine, bir burjuvaziye ve onu destekleyen bir sosyal temele saldırmaktadır; proletarya, sınıfları doğuran zeminin kökünü kazımaktadır.

Sosyalist toplumda sınıf mücadelesi, bir planın sosyalist gelişmeye mi yoksa kapitalist gelişmeye mi hizmet edeceği; proletaryanın emeğinin sonuçlarının sınıfları yok etme temelinin inşa edilmesi için mi yoksa üreticilere karşı mı kullanılacağı; toplumdaki kapitalist yönlerin ve düşünce ile kültür alanlarındaki dışa vurumlarının sınırlandırılacağı ve alt edileceği mi yoksa genişletileceği mi; toplumda kitlelerin katılım ve inisiyatifinin genişletileceği mi yoksa daraltılacağı mı; ve sosyalist devletin dünya devrimi için bir çıkış noktası olarak mı hizmet edeceği yoksa enternasyonal proletaryaya dahil olmaktan vaz mı geçeceği üzerine bir mücadeledir. Kısacası, devrim sürecek midir, yoksa geriye mi dönülecektir?

Elbette, ekonomi geliştirilmeli ve toplumsal emeğin üretkenliği arttırılmalıdır. Ancak üretici güçler kendi başına bir amaç olarak veya maddi refahı azamileştirme rehber ilkesiyle değil, daha ziyade, artık sınıflara bölünmemiş toplumun daha yüksek bir aşamasına yönelik dönüşümün ve devrimci mücadelenin kalbinde yer alan toplumsal, ideolojik ve politik oluşumları ileriye taşımak için gerekli maddi zemini sağlamak için geliştirilmelidir. Siyaset üretime kumanda etmelidir. Ve Mao, üretim ilişkilerinin ve halkın dünya görüşünün sürekli bir şekilde devrimcileştirilmesi temelinde, üretici güçlerin geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapar. Mao'nun söylediği gibi, sınıf mücadelesi en önemli halkadır; devrimi kavra, üretimi arttır.

Politik önderlik bir kez bu bakış açısından ayrıldığında, toplumu ileriye taşımada üretim en önemli şey olarak alındığında ve "en verimli" üretim yöntemleri en önemli ölçüt haline geldiğinde, hakim olan şey keyfi üretim, ölü emeğin (daha önceki emek tarafından üretilmiş üretim araçları) canlı emek üzerindeki hakimiyeti olur ..., ve bu sizi kapitalist yola sokar. Planlama bir teknik yönetim ve denetleme faaliyeti olarak anlaşılırsa, plan bu şekilde işçi sınıfını egemenliği altına almaya başlar ..., ve bu sizi kapitalist yola sokar.*

---

* Stalin sıklıkla bu hatalı yaklaşımlara başvurmaktaydı ve uyguladığı ekonomi politikaları kapitalist restorasyonu amaçlayan güçlere oksijen sağlamaktaydı. Ancak bu belirli bir bağlam içinde anlaşılmalıdır. İlk olarak olumlu ya da olumsuz ölçü olarak alınabilecek bir yaşanmış sosyalist deneyim yoktu. İkincisi tüm hatalarına karşın Stalin kapitalizmi değil, sosyalizmi kurmaya çalışıyordu ve gerçekten kendisini, planlama ve ekonomik yapılanmada karlılık mekanizmasını hakim duruma getirmek isteyenlere karşı konumlandırıyordu.

Sınıfların ve sınıf farklılıklarının olmadığı bir dünya yaratma, sosyalist devrimi gerçekleştirme ve derinleştirme mücadelesi Marksizm'in yeni bir dizi soruna uygulanmasını ve sosyalist toplumun karmaşıklığına uygun yeni kavramların formülasyonunu gerektirdi. Mao Zedung kesinlikle Marksizm'in alanını genişletti. Ve bunu, uygulanan şeyi –sınıflı toplumun bir geçiş biçimi olarak sosyalizmi– teorik düzlemde kavramlaştırarak yaptı. Ve bunu politik düzlemde, toplumun nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda –sınıf mücadelesinde ısrar etme ve devrimi sürdürme– bir yönelim geliştirerek yaptı. Mao, sosyalizmden komünizme giderken ekonomik ve politik geçiş dönemine dair Marksizm'deki anlayışı sistemli hale getirdi. Bu meselede sorun şu şekilde de ortaya konulabilir; Mao ile birlikte söylenebilir ki, işçi hareketi tarihinde ilk defa bilimsel ve kapsamlı bir sosyalist politik ekonomi kurulmuştur. *Şangay Ders Kitabı* bu konuda ikna edici bir tanıktır.

Şangay Ders Kitabı: Tarihi ve Mirası

Şangay Ders Kitabı çok geniş yığınlar tarafından analşılabilecek, sosyalist politik ekonominin titiz bir açıklaması olarak düşünüldü. Bu metin ve ondan türemiş daha büyük çalışmalar bir mücadele ve öğrenme sürecinin ürünüdür.

Ülkede 1949'da iktidarın tamamen ele geçirilmesinden sonra sosyalist politik ekonomi Çinli devrimciler için yoğun bir teorik ilgi meselesi haline geldi. Çin ulusal-demokratik bir devrimden sosyalist bir devrime geçişi nasıl gerçekleştirebilirdi? Çin'in somut koşullar ışığında, sosyalist devrim hangi yolu izleyecekti? Sosyalist Çin, Sovyet yönetimindeki sosyalist kampla nasıl bağlantı kuracak, emperyalizm güçlerine nasıl karşı koyacak ve uluslararası alanda devrimci mücadelelere yardım edecekti? Bunlar, iktidar sürecinde devrimin önünde duran önemli konular arasındaydı. Ve bu konular sosyalist gelişimin ve planlamanın daha özel sorunlarını – endüstriyel ve tarımsal kolektifleştirme arasındaki ilişki, yatırım öncelikleri, değer yasası ve planlama, üretici güçlerin büyümesini teşvik etmede farklı teşvik sistemlerinin rolü, ileri teknolojinin yeri vs.– içine almaktaydı.

Çinli komünistler, toplumu dönüştürmek ve ilerletmek yolunda kitlelere öndelik etmede çok da tecrübesiz sayılmazlardı. 20 yıldan fazla süren halk savaşında mücadele ederek oldukça değerli deneyim ve kavrama yetisine sahip oldular. 1920'lerin sonlarından itibaren devrimin üs alanlarında, 1945'te sona eren ve yaklaşık on yıl süren Japonya'ya karşı savaş sürecinde ve ardından tüm ülkede çapında zaferin kazanıldığı 1949'a kadarki süreçte Parti, hem ekonomik inşayı ve dönüşümü yürütmek hem de askeri savaşı sürdürmek için kitleyi seferber etmişti. Maoist savaş, merkezileşmiş askeri çizgiyi ve komutayı, daha geniş uygulanabilirliği olan merkezi olmayan faaliyetlerle birleştirmek gibi ilkeleri içeriyordu. Aynı zamanda Maoist Parti'nin, onların ihtiyaçlarını ve deneyimlerini anlamaya yönelik kitleler arasında derin toplumsal araştırmalar yürütme ve kitlelerin daha yüksek çıkarlarını ifade eden çizgileri ve politikaları benimsemeye yönelik onların politik desteğini alma geleneği vardı. Ancak sosyalist inşayı geliştirme bakımından en uydun düşen örnek Sovyetler Birliği idi. Sovyetler Birliği gelişmiş bir sosyalist ekonomiyi oluşturma ve yönetme konusunda öncülük etti ve Çin'in planlamaya ve gelişime yönelik başlangıçtaki yaklaşımı yoğun bir biçimde Sovyet deneyiminden ve düşünüşünden etkilenmişti.

Çinliler Stalin'in *Sosyalizmin Ekonomik Problemleri* (1952) çalışmasını ve kapsamlı bir

ders kitabı olan *Politik Ekonomi; Bir Ders Kitabı* adlı çalışmayı çevirip sıkı bir biçimde incelemişlerdi. Taslağına Stalin'in çalışmasının yön verdiği bu Sovyet ders kitabı, her nekadar Stalin'in ölümünden sonra, 1950'lerin ortalarına kadar ortaya çıkmamışsa da, Maoist politik ekonominin anlatılarında kendisini büyük oranda hissettirmektedir. Bu kitap devrimcilerin elinin altında sosyalist politik ekonominin en gelişmiş ve en sistematik sunumuydu. 1959'da Mao, Parti üyelerine bu Sovyet politik ekonomi metninin üçüncü baskısını akılda belirli sorularla okumaları talimatını verdi. Ancak kitap yakında Mao tarafından metodolojisi ve özel teorik formülasyonları nedeniyle eleştiriye uğrayacaktı.

Çin, sosyalist inşaya giriştiğinde Sovyet planlamasının ve kalkınmacı-sanayileşmesinin çoğunu benimsemişti. "Modern ve Sovyet olalım" Birinci Beş Yıllık Plan'nın sloganıydı. Ancak 1956-57 yıllarına, oldukça karışık sonuçlarla planın sonuna doğru gelindiğinde Mao Sovyet paradigmasını yeniden düşünmeye başladı. Büyük ağır yatırım projeleri kaynakların çok büyük bir kısmını emme tehdidini ortaya çıkardı ; tarım, büyüme oranlarını arttırmak için daha fazla dikkate ve teşvike ihtiyaç duymaktaydı ; ve planlama mekanizmaları ve yönetim yöntemleri kitle katılımını desteklemiyordu. Bu dönemde devrim de toplumsal mülkiyeti daha üst seviyelere yükseltmekteydi (şehirde sanayinin millileştirilmesinin tamamlanması ve kırda kolektifleştirmenin ilerletilmesi) ve yeni toplumsal mücadeleler deneyimini yaşamaktaydı.*

1956'daki "On Büyük İlişki Üzerine" başlıklı konuşmasında Mao, gelişme önceliklerine – ağır sanayiye göre tarıma ve hafif sanayiye daha fazla vurgu yapma (ağır sanayinin merkezi rolünü feda etmeden) ve yerele daha fazla sorumluluk verme de dahil – dair farklı bir yaklaşım ortaya koydu ve bu konuşmada kalkınmanın kendisi, basitçe üretimin teknik bir değişkeni olarak değil, bir dizi ekonomik-toplumsal ilişki ve çelişki olarak görülmekteydi. 1958'de Çin'in Büyük İleri Atılım'ı döneminde Mao, Stalin'in *Sosyalizmin Ekonomik Problemleri* adlı çalışmasını, diğer nedenlerin yanında, üretici güçlere yaptığı tek taraflı vurgu ve politika, ideoloji ve kültür meselelerini hafifsemesi nedeniyle eleştirdi; "*Stalin'in kitabı başından sonuna kadar, üst yapı hakkında hiçbir şey söylemiyor; kitap insanla ilgili değil; insanları değil, eşyaları göz önünde bulunduruyor.*"**

Aynı zamanda Mao, teknolojiyi siyasetin, kadroyu kitlelerin üzerinde gören anlayışa itiraz etti.

1961-62 yıllarında Mao *Sovyet Ders Kitabı Politik Ekonomi Üzerine Notlar*'ı yazdı. Gözlemleriyle ve dikkate aldığı konularla oldukça kapsamlı olan ve tipik bir sertlikle yazılan deneme Marksist politik ekonominin temel çalışmalarından biridir. Bu çalışma içerisinde Mao, sosyalist mülkiyet gerçekleştirildikten sonra üretim ilişkilerini devrimcileştirme ihtiyacına büyük önem atfetmektedir. Mao aşağıdan daha üst toplumsal mülkiyet biçimlerine doğru hareketi politik-devrimci bir mücadele süreci olarak görmekte ve sosyalizmden komünizme doğru geçişi toplumsal bir devrim olarak kavramlaştırmaktadır.

Böylece 1956-64 döneminde Mao sosyalist gelişime yönelik alternatif bir yaklaşım oluşturmaktaydı. Bu, devrimci mücadeleye ve kitle katılımına dayanan bir yaklaşımdı. Bu dönemde kendisinden çok şey öğrenilen dolaysız deneyim sözkonusu olmuştu; 1950'lerin başında be-

---

* Kırda fakir köylüler toprağı ve üretken varlıkları yeniden bölüştürmekte başladılar. (Mao bu kabarmayı selamladı.) Şehirlerde ise, entellektüel ve öğrenci kesimler arasında bazı memnuniyetsizlik taşmaları ve sosyalizm karşıtı huzursuzluklar vardı.

** Mao Zedung, Stalin'in "SSCB'de Sosyalizmin İktisadi Sorunları"nın Eleştirisi, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 6, s.103

nimsenen Sovyet etkisindeki büyüme stratejisi ve endüstriyel örgütlenme modelinin olumsuz etkileri ile Çin'deki Büyük İleri Atılım'ın olumlu deneyimi. Büyük Atılım, yeni yaklaşımının ilk olarak oluşmaya başladığı zemindi. Bu hareket, kırda köylü komünlerinin oluşumuna, yeni işçi yönetimi biçimlerini deneyimlerinin edinilmesine, kır-kent ve kafa-kol emeği arasındaki farklılıkların sınırlandırılması için büyük çaba harcanmasına ve bu amaçlara hizmet etmeleri için yeni planlama önceliklerinin ve mekanizmalarının hayata geçirilmesine önderlik etmişti.

Bu aynı dönem boyunca Mao, sosyalizm altında sınıflar ve sınıf savaşımı sorununa dair anlayışı daha da geliştiriyor ve sentezliyordu. 1962'deki bir parti kongresi konuşmasında Mao, sosyalizm altında (ki şimdi oldukça uzun olduğunu görmeye başlıyordu) sınıf çelişkileri ve sınıf mücadelesi üzerine önemli bir tezi ileri sürdü. Ve Mao'nun rehberliğinde yazılan, Çin Partisi'nin Sovyetler Birliği ile 1963-64'deki polemiği, Sovyetler Birliği'ndeki devrimi tersine çeviren imtiyazlı yönetici bir tabakanın varlığına işaret ediyordu. Bu, ekonomik gelişim ve dönüşüm meseleleriyle fazlasıyla ilişkiliydi; Çin'de ekonomik cephede ve ekonomik politika üzerine devam eden mücadele, Çin'de de (daha sonra bir burjuva sınıfı olarak anlaşılacak olan) böyle bir tabakanın kesinlikle var olduğunu dışa vuruyordu.

Gerçekten Mao, Büyük İleri Atılım'a saldırmış ve onu sabote etmeye çalışmış olan Çin Partisinin içerisindeki muhafazakar-revizyonist* güçlere karşı sınıf mücadelesine önderlik ediyordu. Bu güçler modernleşme ve verimlilik bayrağı altında kapitalist bir proğram ileri sürüyorlardı. Sosyalizmin politik ekonomisini onların da sistematikleştirme çabaları (tabii ki sadece ismen!) şaşırtıcı değildi. 1950'lerden devrimci güçlerin iktidarı kaybettiği 1976'ya kadar, bazen kendi aralarında bölünen bazen de konumlarını değiştiren muhafazakar-revizyonist güçler temel olarak iki ekonomik model geliştirdiler; içerisinde bireysel üretim birimlerinin üretim ve pazarlama kararlarında ciddi anlamda özerkliğe sahip oldukları bir merkezsizleştirilmiş ekonomi; ve bakanlıkların, planlama aracılarının ve partinin üst kesimlerinin (yatırım ve mali kaynakların tahsisi vb. konular hakkında) yoğun bir karar alma ve ekonomik güce sahip oldukları daha merkezileşmiş bir ekonomi. Görünürdeki farklılıklara rağmen paylaştıkları ortak şey, başlı başına bir amaç olarak bir sanayileşme ve modernleşme vizyonu ve bu amaca ulaşmak için verimlilik normlarına, getiri oranı göstergelerine, kapitalist kontrol, yönetim ve güdü mekanizmalarına duyulan güvendi.**

1966-76'daki Kültür Devrimi Maoist teori ve pratikte çok büyük bir gelişme anlamına geliyordu. Kültür Devrimi'nin ilk, gürültülü iktidarı ele geçirme ve radikal kurumsal dönüşümler evresinin ardından, Maoist güçler sosyalizmin bir politik ekonomisini oluşturma kararı aldılar. Özet ve sonuç olarak Maoist güçler, *Şangay Ders Kitabı*'nın tanımladığı şekliyle bu "*ikinci devrim*"in deneyimine ve sosyalist toplumun doğasına ve sınıf ilişkilerine dair öğrendikleri şeylere sahiplerdi. Ve ayrıca Mao'nun Çin'deki ve Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist

* "Revizyonizm" sahte komünizmdir. Bu, kapitalizmin niteliği, politik devrim ve sosyalizm-komünizm gibi meselelerde temel Marksist ilkeleri "revize" eden ve çarpıtan işçi hareketi içerisinde bir burjuva akımıdır. Revizyonizm Marksizm'in özgürleştirici damarını tahrip eder. İşçilere reformizm ve dar maddi çıkarlar temelinde yönelir. Amacı ya da etkisi de, Marksizm adı altında ve burjuva sınıf konumu ve çıkarını sürdürme veya koruma temelinde kapitalizmi sürdürmek veya restore etmektir. Revizyonizm sosyalizm maskesi altındaki kapitalizmdir. *Bakınız, Ders Kitabının 2. Bölümü.*

** 1950'lerde ve 60'larda ekonomik teori konuları üzerine tartışmalar için *bakınız.* E. L. Wheelwright ve Bruce McFarlane, *The Chinese Road to Socialism* (New York; Monthly Review Press, 1970); "Socialist Constuction and Class Suggle in the Field of Economics," *Peking Review* (16), 17 April 1970; Stephen Andors, *China's Industrial Revolution* (New York; Pantheon, 1977); ve Christopher Howe ve Kenneth R. Walker, eds., *The Foundations of the Chinese Planned Economy* (London; Macmillan, 1989).

inşa yollarına ve stratejilerine dair çıkarımlarına, Sovyetler Birliği'nde revizyonistlerin iktidarı ele geçirmesine yönelik analizlerine ve sürekli devrim teorisine sahiplerdi.

Sosyalizmin ekonomik yapısına ve toplumsal çelişkilerine ve kapitalist restorasyonun nedenlerine dair kapsamlı bir çözümleme artık mümkündü. Aynı zamanda buna, artık uzun sürecek bir sosyalist dönem olarak anlaşılan şeyi anlamak ve yönlendirmek için teorik bir çerçeve olarak ve daha da önemlisi, muhafazakar-revizyonist güçlerin şiddetli muhalefetine rağmen devrimci güçler tarafından uygulanmakta olan politikalara teorik bir destek olarak acilen ihtiyaç vardı. Bunu tamamen değerlendirmek için belirli bir arka plana ihtiyaç vardı.

1970'lerin başında ve ortalarında Çin'deki politik durum daha karmaşık ve tehlikeli bir hale geldi. Bu genel dünya durumundaki değişimlerle ve gelişmelerle yakından alakalıydı. 1960'ların sonlarından itibaren Sovyetler Birliği Çin'i tehdit etmekte ve bir saldırıya dair ciddi hareketlerde bulunmaktaydı; 1969'da Çin ile olan sınırlarına devasa bir askeri güç yığdılar ve açıkça nükleer bir seçenekten bahsetmeye başladılar. Çin'in artan Sovyet tehlikesini nasıl karşılayacağı, takip eden yıllarda politik tartışmanın ve sınıf mücadelesinin bir odağı haline geldi. Çin silahlı kuvvetlerinin başındaki Lin Biao, Sovyetlerle uzlaşma politikasını savunmuştu. Mao tarafından azarlanan Lin 1971'de Mao'ya karşı başarısız bir darbe girişiminde bulundu.

Parti önderliği içindeki büyük oranda Batı yanlısı olan muhafazakarlar bu durumu bir çıkış olarak gördüler ve bu durumdan yararlanmaya çalıştılar. Bu kesimler, Lin'in Kültür Devrimi ile birlikte anılır olması gerçeğini istismar ederek Kültür Devrimi'nin başarılarını kötülediler. Bu kesimler Sovyet saldırı tehdidini, Çin'in Batıyla çok yönlü askeri ve ekonomik entegrasyonu yoluyla güçlenmesi ve kapitalist modernleşme ve yönetimi benimsemesi gerektiği argümanı için kullandılar. Ve Çin'in, Kültür Devrimi'nin kargaşalığını ve deneyimini daha fazla tolere edemeyeceğini ileri sürdüler. Kültür Devrimi'nin kazanımları ve Maoistlerin politikaları ve programları böylece artan bir saldırıyla karşı karşıya geliyordu. Büyük bir mücadele başlıyordu. Bu Mao Zedung'un kapitalist restorasyonu engellemek için son büyük savaşı olacaktı ve bu savaş ortaya çıktığı ve derinleştiği 1973-1976 yılları arasında teorik faaliyeti çok fazla etkiledi.

1971 yılının Haziran ayında, sosyalist bir politik ekonomi metninin araştırılmasına ve yazımına başlandı.*

Bu, bir sosyalist ekonominin ana özelliklerini ve sınıfsız topluma geçişte kendisini dayatan ana görevleri ve mücadeleleri tanımlayan, bir sosyalist ekonominin temellerine ve dinamiklerine dair güvenilir bir çalışma olacaktı. Yöntemi, politik ekonominin ve sınıf mücadelesinin Marksist kategorilerini alarak bunları sosyalizmin karmaşık tarihsel gerçekliğine uygulamak olacaktı. *Sosyalizmin Politik Ekonomisi* devam eden bir çalışma olarak görülmekteydi. Taslakların yazılması, yayılması ve geliştirilmesi oldukça verimliydi. 1972-1976 yılları arasında kitabın dört taslağı yayınlandı, bunların her biri derin bir teorik kavrayışa işaret etmekteydi ve her biri daha derinlikli araştırma için bir takvim ortaya koyuyordu. Metnin birbirini takip eden taslaklarındaki değişimler izlenirse, Maoistlerin sosyalist emek sürecinin özelliğinden, sosyalizm altında ekonomi yasalarının durumuna, ekonomi ile siyaset arasındaki ilişkiye, sosyalizm altında üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çelişkilerin doğasına kadar

* Buradan sonra okuyacağınız bölümde büyük oranda şu çalışmadan yararlanılmıştır; Peer Moller Christensen ve Jorgen Delman "A Theory of Transitional Society and Mao Zedung and The Şangay School." *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, Nisan-Haziran, 1981, s. 2-15. Bu çalışma, metnin tarihini yazmada büyük yardımda bulundu.

sosyalist politik ekonominin tartışma konusu olan birçok meselesiyle yaratıcı bir şekilde başa çıktığı açık hale gelir. *Sosyalizmin Politik Ekonomisi*'nin beşinci el yazması hiçbir zaman gün ışığına çıkmadı. Ekim 1976'da sağcı darbenin hemen ardından matbaalardan toplatıldı.

Şangay Ders Kitabı, Sosyalizmin Politik Ekonomisi'nin kabul görmüş halidir. İki kitabın genel organizasyonu ve iddiaları aynıdır; metinlerin karşılaştırılması teorik malzeme anlamında oldukça küçük bir farklılığı ortaya koyar ve *Şangay Ders Kitabı*'nın gözden geçirilmiş yeniden basımları diğer geniş çalışmanın devam eden basımlarıyla hemen hemen örtüşmektedir. Size sunduğumuz bu çeviri *Sosyalizmin Politik Ekonomisi*'nin 1975'te yayınlanan dördüncü basımını temel almaktadır. Projede çalışan ekonomistler Şangay'daki Fudan Üniversitesi Politik Ekonomi Enstitüsü'ne bağlıydılar ve Şangay genel olarak radikal Maoist faaliyetin merkeziydi, bu nedenle *Politik Ekonominin Temelleri* ders kitabının dördüncü basımının bu İngilizce baskısı için başlık değiştirilmiştir.

Sosyalizmin politik ekonomisi projesine yön veren en önemli şahsiyet Çang Çun-çiao [Zhang Chunqiao] idi. Çang Mao'nun, Kültür Devrimi'nin karmaşık mücadelelerine rehberlik etmesi ve bunlardan sonuçlar çıkarması konusunda güvendiği bir ulusal önderlik çekirdeğinin parçasıydı. Kendisi ilk olarak, ücret politikaları ve sosyalist mülkiyet meseleleri hakkında Büyük İleri Atılım sürecinde yazdığı birkaç önemli makaleyle öne çıktı. Ancak Çang gerçek anlamda, 1967'de Kültür Devrimi'nin en şiddetli olduğu dönemde büyük bir şahsiyet olarak ortaya çıktı. Çang 1967'de Şangay'daki "Şangay Ocak Fırtınası" olarak bilinen işçi ayaklanmalarında önemli bir rol oynadı. En sonunda Partinin en yüksek yönetim organı Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Politbüro'sunun Daimi Komitesi'nin bir üyesi ve yardımcı başkanı konumuna yükseldi ve Maoist kadroların, kapitalist yükselişi engellemek için uyguladıkları politik kampanyaları yönetmeye yardımcı oldu. Çang aynı zamanda önemli bir devrimci teorisyendi. Çang Ekim 1976'da Mao'nun eşi Çiang Çing, Yao Wen-yuan ve Wang Hung-wen ile birlikte tutuklandı. Onlar "dörtlü çete" idi. 1980'de sahte bir mahkeme önünde yargılanan "dörtlü çete"den Çang ve Çiang Çing (Yao ve Wang önceki fikirlerinden cayarken) devrimci ilkelere Mao'yu ve Kültür Devrimi'ni savunarak bağlı kaldılar ve ömür boyu hapse mahkum edildiler. Çiang Çing 1990 yılında hapiste öldü. Bunlar yazılırken, Çang'ın ölüp ölmediği hala belli değil.

Sosyalizmin Politik Ekonomisi'ne dair ilk planları onaylayan Çang'dı. Yine Çang, kitabın içeriğiyle ilgili direktifler verdi, metinle ilgili bir çok önemli tartışma toplantısı düzenledi ve günümüz Çin önderliğinin ifadesine göre en son taslakları gözden geçirdi. Eylül 1972'de ilk müsveddenin çıkmasından sonra, Çang metinde detaylandırılması gereken üç ana konu tanımladı; sosyalist üretim ilişkileri içerisinde neden kapitalist unsurlar bulunmaktadır; mülkiyet sorunu neden bir iktidar sorunudur; ve üretim sürecinde insanlar arası ilişkiler neden sınıf ilişkileridir. 1975'de yayınlanan "Burjuvazi Üzerinde Topyekün Diktatörlük Uygulama Üzerine" çalışması *Sosyalizmin Politik Ekonomisi*'nin son iki basımında genişletilen önemli teorik konuları geliştirmiştir.

Şangay Ders Kitabı önemli bir sentez ve özgünlük çalışmasıdır ve konunun kapsamı ve karmaşıklığı göz önüne alındığında, fikirlerin açık ve keskin bir biçimde sunulması azımsanacak bir başarı değildir. Mao'yu izleyen *Ders Kitabı* sosyalizmi birbiriyle ilişkili üç şey olarak kavramsallaştırmaktadır. İlk olarak bu, proletaryanın (diğer halk tabakası, özellikle de ezilen Üçüncü Dünya uluslarında fakir köylüler ile ittifak içerisinde) eski ve yeni ortaya çıkan burjuva sömürücü sınıflar üzerindeki bir *sınıf egemenliğinin biçimidir.* İkinci olarak, üretim araçlarının özel mülkiyetinin yerini toplumsal mülkiyetin aldığı; toplumsal üretimin amacı ve ölçüsü olarak özel

kar'ın yerini toplumsal ihtiyaçın aldığı bir *üretim biçimidir.* Üçüncü olarak, yoğun sınıf mücadelesi ve köklü dönüşümün damgasını vurduğu, amacı sınıfları ve sınıf farklılıklarını dünya ölçeğinde ve dünya devrim sürecinin bir parçası olarak ortadan kaldırmak olan bir *geçiş dönemidir.*

İlk bölümü, Marksist politik ekonomi araştırmasının amacının toplumun üretim ilişkileri olduğunu açıklamaktadır ve kitap Çin'deki bu ilişkileri sorgulayarak devam etmektedir. Siyasetin, ideolojinin ve kültürün ekonomik gelişmedeki rolü incelenmektedir. Çin'de tarım ve sanayi sektörlerinde üretim araçlarının toplumsallaştırılmasının yolu ve temposu araştırılmaktadır. İş yeri içerisinde toplumsal işbölümünün dönüştürülmesini (ve toplumsal üretim sadece teknik işlevler olarak değil toplumsal ilişkileri de kapsayacak kadar zengin ele alınmıştır.); planlama metodolojisini; ücret ödeme biçimlerini, toplumsal üretimin paylaştırılmasını, insanların yaşam standartlarının yükseltilmesi ve insanlar arasında daha fazla eşitliği aynı anda sağlama amacını; ve paranın ve para dolaşımının rolünü ve tehlikelerini ele alan bölümler kitapta yer almaktadır. Maoistlerin "üç büyük farklılık" –sanayi ile tarım, kır ile kent, kafa ile kol arasındaki– olarak adlandırdığı şeylerin daraltılması ve en sonunda ortadan kaldırılması görevi, çalışmada titiz bir şekilde ele alınmaktaydı. Metin yaklaşım olarak kesinlikle dogmatik ve kalıplaşmış değildi. Kışkırtıcı sorular ortaya atmaktaydı; proletarya bir taraftan belli yetkileri temsilcilere devrederken, diğer taraftan bu yetkilerin kötüye kullanmasına ve tekelleştirilmesine tehlikesine ve üretim araçları üzerindeki denetimini kaybetmeye nasıl karşı durabilir? Devlet mülkiyetinin gerçek niteliği nasıl belirlenebilirdi?

"Burjuva hak" meselesi bu 1975 basımında oldukça önemli bir yerdedir. Burjuva hak, sosyalist toplum içerisinde kapitalizmin "doğum lekesi"dir. Burjuva hak, hukukta ve politikada yoğunlaşan ve biçimsel olarak eşitliği destekleyen, ancak gerçekte eşitsizlik öğeleri barındıran ekonomik ve toplumsal bir ilişki anlamına gelmektedir. Sosyalist bölüşüm ilkesi – "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre"– bir örnektir; bir yandan, standart bir ölçü herkese uygulanmaktadır, herkese sarf ettiği çalışma kadar ödeme yapılacaktır; ancak öte yandan herkesin ihtiyaçları aynı değildir ve herkes diğerleri kadar üretken çalışamayabilir ve bu eşit standart gerçekte eşitsizliği güçlendirmeye hizmet eder. Metin burjuva hak'ın varlık biçimlerine ve burjuva hak'ın ideolojik etkisine (terimi kapitalist meta ve toplumsal ilişkilerin tohumlarını içeren sosyalist toplumun tüm ilişkilerini ifade edecek şekilde geniş biçimde kullanarak) dikkat çekmektedir. Bu dönemde Çin, ulus genelinde neden burjuva hak'ın kapitalizmi türetecek bir taban olduğu ve neden sınırlandırılması, en sonunda da aşılması gerektiği –ki bu, bölüşüm konusunda, "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyaçına göre" şeklindeki komünist prensibin uygulanmasını gerektirirdi– hakkında (kapitalist yolcular burjuva hak'ı yayarak toplumsal ve ekonomik farklılıkları genişletmeye çalışıyorlardı.) halkı eğitme kampanyası yürütmekteydi.*

Şangay Ders Kitabı'nın 1975 baskısı, sosyalist toplumda yeni imtiyazlı güçlerin ve kapitalist ilişkilerin ortaya çıkmasına neden olan maddi ve ideolojik koşulların Maoistler tarafından geliştirilen ileri bir kavrayışının üzerine inşa edilmektedir. Ancak kitap, Mao'nun, sosyalizm altında yeni burjuvazinin doğası ve konumu hakkında daha sonraki çözümlemesini içine almamaktadır. Bu çözümlemeye kadar genel olarak, sağcılar ve revizyonistler burjuva ve feodal sınıfların *ajanları* ya da *temsilcileri* olarak görülmüşlerdi. Bu metnin yayınlanmasından birkaç ay sonra Mao, toplumdaki burjuvazinin merkezinin parti ve devlet organlarının en

* Sosyalizm altında bölüşüm alanında burjuva hak'ı sınırlamak; daha fazla toplumsal tüketim biçimleri geliştirmek, bireysel gelir ne olursa olsun tıbbi bakım gibi hayati hizmetleri sağlamak; kadın ve erkek arasında eşitsizliğin üstesinden gelmek için toplumsal inisiyatif almak; ve ücret farklılıklarını daraltmak gibi ölçüleri içermektedir.

üst seviyelerinde bulunduğunu açıklayan bir dizi saptama yayınladı. Bu anlayışları rehber alan Mao'nun takipçileri araştırmalarını daha ileri götürdüler ve bu teorik gelişmenin *Sosyalizmin Politik Ekonomisi*'nin 1976 basımında bulunduğuna dair güçlü kanıtlar vardır.

Bu çalışma Çin ekonomisinin performansının, ya da o dönemki politika tartışmalarının bir analizi niyetiyle gerçekleştirilmemiştir. Bununla beraber kitap, genel büyümeye ve gelişmeye yönelik eğilimlerden ve Çin'in sosyalist gelişmeyle ilgili ihtiyaçlarına yönelik devrimci ve revizyonist yaklaşımlar arasındaki sınır çizgilerinden bahsetmektedir. Çalışmanın en güçlü yönlerinden biri Çin sosyalist devriminin zengin derslerini okuyucuya hissettirmesidir. Bunlar onun deneyimsel referans noktalarıdır. Ancak bütün bunlar çalışmanın daha büyük amacına hizmet eder; sosyalist politik ekonominin kapsamlı bir teorik dökümünü sağlamak.

Bu teorik katkının ötesinde *Şangay Ders Kitabı*, aynı zamanda birçok başka düzlemde de okunabilir. Dolaysız ve akademik olmayan bir dilde yazılan kitap profesyonel olarak eğitilmesi gerekmeyen okuyucuya ulaşmak için tasarlandı. Bu metin, 1972 ve 1976 arasında yayınlanan ve Gençler İçin Kendini Eğitme Serisi'nin bir dizi kitabından biriydi. Bunun gibi kitaplar Maoist Çin'de hayati bir rol oynadı. Kültür Devrimi'nin ana amacı elitizmi güçlendirmek yerine buna saldıran bir eğitim sistemi yaratmaktı. Bu çabanın bir parçası olarak, "*kıra inme, dağlara çıkma*" (*down to the countryside, up to the mountains*) hareketi hayata geçirildi. Kentsel alandan bir çoğu henüz kolej yaşında olan yaklaşık 12 milyon genç insan, Çin nüfusunun çoğunluğunun yaşadığı kırsal alanlarda iş başına gittiler. Bu kitap bu genç insanlar için yazıldı ve felsefe, edebiyat, toplum ve doğa bilimleri, tarımsal teknolojiyi ele alan yardımcı ciltlerle beraber, kırdaki politik mücadeleyi öğremelerine ve bunun için çalışmalarına yardımcı olmak için incelenmiştir. Böylece biz de, sosyalist topluma bakmak için bir kuşağın nasıl eğitildiğini öğrenmiş oluyoruz. Ve aynı zamanda Marksist kuramın geniş bir okuyucuya ulaşmasının nasıl mümkün hale getirildiği hakkında bir fikir sahibi oluyoruz, çünkü bu bilgiler aynı zamanda, öğrencilerin kendilerinden bir şeyler öğrendikleri köylülerle de paylaşılmıştır. Politik ekonomiyi de kapsayan geniş halk çalışması ve teorik tartışmalar Maoist Çin'de politik hayatın önemli bir özelliği idi.

Metin bölümler halinde, tartışma biçiminde sunulmuştur. Düşününce bunun sebepleri açık olmalıdır; Çin'de önemli bir mücadele şekilleniyordu. ... ve sonuç olarak kapitalizmi restore etmek isteyenler kazandı. Bu yüzden bu kitap başka düzeylerde de okunabilir. Kitap, Çinli devrimcilerin savaşa nasıl hazırlandıklarını, sosyalist toplumda dönüştürülmesi gereken yapıları ve mekanizmaları tanıma ve neyin nihayetinde tehlikede olduğunu kavrama konusunda halkı nasıl eğittiklerini – devrimin nasıl sürdürüldüğünü veya nasıl yenilgiye uğradığını veya ters yüz edildiğini görmek için – ortaya koymaktadır.

Şangay Ders Kitabı öğrenciler için ve karşılaştırmalı iktisat, Çin çalışmaları ve Üçüncü Dünya gelişimi öğrencileri için değerli bir kaynak kitabıdır ve temel değişim için güçlü bir istek duyan herkesin özel olarak ilgisini çekmelidir. Bir şey unutulmamalıdır; Çinli devrimciler, kuramsal çalışmalarının, işçi sınıfının ve ezilen halkların uluslararası mücadelelerine bir katkı ve yardım olmasını istemişlerdir. Dünyanın çeşitli yerlerinde devrimci mücadele içinde bulunanlar için bu kitap, sosyalist politik ekonominin alanını ve görevlerini, ve gerçekte bütün bir toplumun sosyalist dönüşümünü netleştirmeye yardımcı olmalıdır. Ve mücadelenin ve bilginin diyalektiği kendisini dışa vurmaya devam edecektir. Zaferle sonuçlanan bu devrimlerden biri ya da birkaçı şüphesiz bir sonraki *Sosyalizmin Politik Ekonomisi*'nin konusu olacaktır.

Haziran 1994

1. BÖLÜM
POLİTİK EKONOMİYİ İNCELEYELİM

Politik Ekonominin Konusu

Başkan Mao bize şunu öğretti;

> *"Lenin neden burjuvazi üzerinde diktatörlük uygulanmasından söz etti? Bu meseleyi açıklığa kavuşturmak canalıcı öneme sahiptir. Bu sorunda kafaların berrak olmayışı revizyonizme götürür. Bu meseleden tüm ülke haberdar edilmelidir."*[1]

Eğer Marksizm'i iyice öğreneceksek, eğer burjuvazi üzerinde her yönlü bir diktatörlük uygulamada ısrar edeceksek ve eğer bilinçli bir biçimde sosyalizmin tüm tarihsel dönemi için Partinin temel çizgisini ve politikalarını uygulayacaksak politik ekonomi çalışmak çok önemlidir.

Kırda ve fabrikalarda ön saflarda savaşan gençlik ülkemizin umudu ve proleter devrim davasının halefidir. Mücadelede daha da iyi dahil olmak, politik olarak daha da uygun durumda olmak için gençlik politik ekonomi çalışmalıdır.

Politik ekonominin konusu üretim ilişkileridir

Politik ekonomi ne tür bir bilimdir? Onun inceleme konusundan başlamalıyız. Marksist politik ekonominin konusu üretim ilişkileridir.

> Engels açıkça *"iktisat, nesneyi incelemez, insanlar arasındaki ilişkileri ve son tahlilde, sınıflar arasındaki ilişkileri inceler"*[2] demektedir.

İnsanlar arasında üretim ilişkileri nasıl ortaya çıkar? İnsanın üretici faaliyetinden başlamamız gerekmektedir. Başkan Mao,

> *"Marksistler her şeyden önce insanın üretimdeki faaliyetini en temel pratik faaliyet olarak, insanın bütün diğer faaliyetlerinin belirleyicisi olarak görürler."*[3]
> demektedir.

Ancak Marksizm'in gelişmesinden yaklaşık 100 yıl kadar önce insanlar bu bilimsel anlayışa sahip değillerdi. Sömürücü sınıfların düşünürlerinin hepsi bu bakış açısını reddetmekteydiler. Aynı düşünürler ya insan topluluklarının tanrının isteğine göre ilerlediği yanlış inancını savunmaktaydılar ya da tarihi kahramanların oluşturduğu saçmalığını yaymaktaydılar. Büyük düşünürler oldukları söylenen bu kişiler, insanların siyaset, bilim, sanat ve dinsel faaliyetlerde bulunmadan evvel beslenmeye, giyinmeye ve barınmaya muktedir olmaları gerektiği gerçeğini görmezden gelmişlerdir. Bundan dolayı maddi ürünlerin dolaysız üretimi, insanlığın gelişmesinin temelidir. Emekçi halkın üretici faaliyeti olmadan insanlık yaşayamaz ve toplumlar gelişemez. İnsanlık tarihinin bu gelişme yasasını keşfeden Marx'tı.

Üretmek için insanlar bazı karşılıklı ilişkilere girmek zorundadır. Yalıtılmış bireyler üretimle uğraşamaz.

Marx'ın belirttiği gibi;

> *"Üretmek için birbirleriyle belirli bağlantılar ve ilişkiler içine girerler ve ancak bu toplumsal bağlantılar ve ilişkiler içinde doğa üzerinde etkide, üretimde bulunurlar."*[4]

Üretim sürecinde insanların kurdukları bu ilişkiler üretim ilişkileri olarak adlandırılır. Sınıflı toplumlarda bu ilişkiler sonuçta sınıf ilişkileri biçiminde ortaya çıkar.

Üretim ilişkileri üç yönü kapsar;

1-Üretim araçlarının mülkiyet biçimi

2-İnsanların üretimde karşılıklı ilişkileri ve konumları

3-Ürünlerin bölüşüm biçimi

Mülkiyet biçimi üretim araçlarına (makineler, fabrikalar, toprak gibi iş araçları ile hammadde gibi iş nesnesi de dahil) kimin sahip olduğuyla ilgilidir. Üretim araçlarının mülkiyet biçimi üretim ilişkilerinin en önemli biçimi ve temelidir. Üretim araçlarının mülkiyet biçimi, üretim ilişkilerinin doğasını belirlemektedir. İlkel toplum, köleci toplum, feodal toplum, kapitalist toplum ve sosyalist toplum üretim araçları mülkiyetinin biçim ve modellerindeki farklılıklarına göre sınıflandırılmaktadır. Mülkiyet biçimi üretimde insanların rolünü ve karşılıklı ilişkilerini, bu yüzden de üretimin bölüşüm biçimini belirlemektedir.

Üretmek için tek gerekli olan şey insanlar arasındaki ilişki değildir, aynı zamanda insanlar ve doğa arasında da ilişki olmalıdır. İnsanlık doğaya egemen olmalı ve onu dönüştürmelidir. İnsanlığın doğayı dönüştürmek için geliştirdiği ve yararlandığı yeteneğe üretici güçler denmektedir. Üretici güçler insanlardan ve gereçlerden (yani üretim araçlarından) oluşmaktadır. Üretici güçler arasında üretim aletleri en önemlileridir. Üretimde kullanılan aletlerin tipleri doğayı fethetmek adına insanın gücünün önemini yansıtmaktadır. Ancak üretim aletlerini üretici güçler içinde belirleyici faktör olarak ele alamayız.

> *"Belirleyici olan eşyalar değil, insanlardır."*[5]
>
> *"Yeryüzünde en değerli şey insanlardır."*[6]

İnsanlar tarafından kullanılmak zorunda olunan aletler insanlar tarafından yaratılmış ve yenilenmiştir; bu yüzden, insanlar olmadan ne aletler ne de teknik bilgi (*know-how*) olurdu. İnsanlar olmadan en iyi "otomatik" aletler hiçbir zaman gerçekten "otomatik" olmazlardı.

Üretim ilişkileri ve üretici güçler toplumsal üretimin iki yönünü teşkil etmektedirler. Genel olarak tüm tarihi gelişmede üretici güçler temel ve belirleyici rolü oynamışlardır. Üretim ilişkilerinde bir dönüşüm zorunlu olarak üretici güçlerin belirli bir aşamada gelişmesinin sonucudur. Üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişme yönündeki talepleriyle uyuşmalıdır. Eğer belirli bir üretim ilişkisi üretici güçlerin gelişimine zincir vuruyorsa, üretici güçlerin gelişimine uygun başka bir üretim ilişkisi bunun yerini almalıdır. Bu, üretim ilişkisi biçiminin kişinin öznel isteği tarafından değil üretici güçlerin gelişmişlik düzeyi tarafından belirlendiğini söylemek anlamına gelir. Üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişmesine uymalıdır. Bu, insanın isteğinden bağımsız, nesnel bir yasadır. Belli üretim ilişkilerinin ortaya çıkışı, gelişmesi ve parçalanması, buna tekabül eden belirli üretici güçlerin çelişkilerinin evrimiyle meydana gelir. Bu yüzden, üretim ilişkileri çalışmasında Marksist politik ekonomi üretici güçleri de inceler.

Eğer tarihin tüm gelişiminde üretici güçler temel belirleyici faktör olarak ortaya çıkıyorsa bu, üretim ilişkilerinin üretici güçlerle olan ilişkilerinde tamamen edilgen oldukları anlamına mı gelmektedir? Kesinlikle hayır. Eğer üretim ilişkileri üretici güçlere uyuyorsa, üretici güçlerin gelişmesinde aktif bir teşvik edicidirler. Eğer üretim ilişkileri artık üretici güçlere uymuyorsa, üretici güçlerin gelişimini engelleyeceklerdir. Eğer üretici güçler üretim ilişkilerini değiştirmeden gelişemiyorsa, üretim ilişkilerinin dönüşümü esas belirleyici rol oynuyor demektir. Eski Çin emperyalizm, feodalizm ve bürokrat kapitalizmin hakimiyeti altındayken, toprak ağası ve komprador sınıflar Çin'de en gerici ve geri kalmış üretim ilişkilerini temsil ediyorlardı. Üretici güçlerin gelişimi şiddetle engellenmişti. 1949'daki kurtuluştan önce Çin'in makineye dayanan bir sanayisi ya da otomobil veya uçak üretimi yoktu. Kuzeydoğu Çin dışında yıllık çelik üretimi yalnızca birkaç yüz bin tondu. Günlük ihtiyaçlar bile ithal edilmekteydi. Kıyafetler, yabancı kıyafet; şemsiyeler yabancı şemsiye olarak anılıyordu. Küçük bir çivi bile yabancı çivi diye hatırlanıyordu. Bu koşullarda emperyalizmin, feodalizmin ve bürokrat kapitalizmin gerici yönetiminin devrilmesi, komprador-feodal üretim ilişkilerinin dönüştürülmesi ve sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması üretim ilişkilerinin gelişmesinde esas belirleyici rolü oynadı.

Üretici güçlerdeki büyük gelişmeler genellikle üretim ilişkilerindeki değişimlerden sonra gerçekleşir. Bu evrensel bir yasadır. Kapitalist toplumdaki üretici güçlerin büyük gelişimi burjuva devrimi ile birlikte feodal üretim ilişkilerinin çözülmesiyle ve kapitalist üretim ilişkilerinin hızla gelişmesiyle gerçekleşti. Örneğin İngiltere'de 18. yüzyılın sonlarında ve 19. yüzyılın başlarındaki Sanayi Devrimi, 17. yüzyıldaki burjuva devriminden sonra ve bu devrim temelinde başarılmıştır. Tüm bunlar üretici güçlerin gelişimine büyük teşvik sağlamıştır. Benzer şekilde Fransa, Almanya, Birleşik Devletler ve Japonya'daki büyük ölçekli sanayi ancak eski üst yapı ve üretim ilişkileri çeşitli yollarla dönüştürüldükten sonra gelişebilmiştir.

Üretim ilişkileri ve üretici güçler sorunu üzerine Marksizm ile revizyonizm arasındaki uzun mücadelede temel noktalardan biri, üretici güçler ile üretim ilişkilerinin diyalektik birliğini savunmak ya da gerici "üretici güçler teorisi"ni savunmak olmuştur. Cen Bo-da ile ittifak içerisinde Lin Biao 1969'daki 9. Parti Kongresi'nden sonra en önemli görevin üretimi geliştirmek olduğunu savunmuştur. Bu, Liu Şao-şi ve Cen Bo-da tarafından 8. Parti Kongresi kararına sokulan ve "gelişmiş sosyalist sistem ile geri kalmış toplumsal üretici güçler arasındaki çelişki"nin Çin toplumundaki esas çelişki olduğunu savunan revizyonist saçmalığın aynısıdır. Çin'de

sosyalist üretim ilişkileri esas olarak üretici güçlerin büyümesiyle uyum içerisindedir. Bu, üretici güçlerin gelişimi için yeni ufuklar açmaktadır. Ancak bu üretim ilişkileri kusursuz olmaktan hala uzaktır ve bu kusurluluk hali üretici güçlerin gelişmesiyle çelişkili olmaktadır. Sosyalist devrim bize, üretici güçlerin gelişimini sağlayan sosyalist sistemin her zaman üstün olduğunu göstermiştir. Üretici güçlerin gelişiminin sağlanması her zaman, üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişimine uymayan kısmının dönüşümünden sonra gerçekleşmektedir. "Gelişmiş sosyalist sistem ile geri kalmış toplumsal üretici güçler arasındaki çelişki" neredediir? Liu Şao-şi, Lin Biao ve bu saçmalığı yayan diğer dolandırıcılar "üretici güçler teorisi"ni proletarya diktatörlüğü altındaki devrimin devam etmesine ve burjuvazi üzerinde tam anlamıyla bir diktatörlük kurmaya karşı olmak ve Parti'nin temel çizgisine muhalefet etmek için boşu boşuna kullanmayı denediler. Bu onların gerçekleşmesi mümkün olmayan hayalleriydi.

Üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişimine ayak uydurmalıdır. Üretici güçlerin gelişmesi, gelişmeyle bağdaşabilir olmayan eski üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılmasını ve üretici güçlerin gelişmesiyle bağdaşabilir yeni üretim ilişkilerinin yerleştirilmesini gerektirir. Ancak eski üretim ilişkilerinin çözülmesi ve yeni üretim ilişkilerinin ortaya çıkması süreci pürüzsüz bir yoldan olmaz. Eski üretim ilişkilerinin dönüştürülmesi ve yeni üretim ilişkilerinin kurulması ve mükemmelleştirilmesi sıklıkla sadece devrimci mücadele yoluyla olur. Bu yüzden, eğer eski üretim ilişkilerinin nasıl dönüştürülmekte olduğu ve yeni üretim ilişkilerinin nasıl kurulduğu ve mükemmelleştirildiği anlaşılmak isteniyorsa bunu sadece üretim ilişkileri ve üretici güçler arasındaki çelişki anlamında okumak yetmez. Üstyapı ve ekonomik temel arasındaki ilişki de incelenmelidir.

Üst yapı ulusal hükümet, ordu, hukuk ve diğer politik kurumlar ile felsefe, edebiyat ve güzel sanatlar gibi kendilerine tekabül eden ideolojik biçimleriyle ilgilidir. Ekonomik temel üretim ilişkilerinden oluşmaktadır.

> *"Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun iktisadi yapısını, belirli toplumsal bilinç şekillerine tekabül eden bir hukuki ve siyasal üstyapının üzerinde yükseldiği somut temeli oluşturur."*[7]

Marx'ın bu ifadesi bilimsel olarak üst yapı ve ekonomik temel arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Üstyapı ve ekonomik temel arasındaki çelişkide genel olarak ikincisi temel ve kesin rolü oynamaktadır. Ekonomik temeldeki değişimlerle birlikte *"kocaman üstyapı, büyük ya da az bir hızla dönüşür."*[8] Yani eski ekonomik temel çözüldüğünde, bu temel üzerine kurulmuş olan üstyapı da çözülmelidir. Ancak üstyapı, temelle aynı oranda bir hızla çözülmeyebilir. Gerici devlet aygıtı dönüştürüldükten sonra ve eski ekonomik temel yerinden edildikten sonra bile, alaşağı edilen gerici sınıflar gönüllü olarak tarih sahnesinden inmek istemezler. Kaçınılmaz olarak politik, ideolojik ve kültürel alanlarda ileri sınıflarla uzun süren ve ciddi mücadelelere girerler. İktidardan alınan sınıflara eşlik eden eski ideolojik biçimler uzun bir süre varlıklarını sürdürürler.

Üstyapı ekonomik temel tarafından belirlenmektedir. Bir kez üstyapı kurulduktan sonra, ekonomik temel üzerinde devasa bir etkide bulunur.

Stalin'in belirttiği gibi,

> *"[üstyapı] ... altyapısının belli bir biçim alıp sağlamlaşmasına aktif katkıda bulunur, eski altyapının ve eski sınıfların tamamen temizlenmesi ve ortadan kaldırılması amacıyla toplumsal düzene yardım için bütün önlemleri alır."*[9]

Bu, üstyapının neden ekonomik temele her zaman hizmet ettiğini açıklar. Sosyalist üstyapı sosyalist ekonomik temele hizmet eder, kapitalist üstyapı kapitalist ekonomik temele.

Kapitalist toplumda toplumsallaşmış üretimle üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki derinleşen çelişki ile birlikte, kapitalist özel mülkiyetin yerini sosyalist kamu mülkiyetinin alması şeklinde acil bir nesnel gereklilik ortaya çıkmıştır. Ancak burjuvazi gerici devlet aygıtını denetlemekte, onu kapitalist ekonomik temeli sürdürmek ve savunmak için kullanmaktadır. Eğer proletarya ilk önce kapitalist devlet aygıtını parçalamazsa, kapitalist ekonomik sistemin yok edilmesi imkansızdır. Yeni ve eski revizyonistlerin "kapitalizm barışçı bir biçimde sosyalizme dönüşebilir" iddiası yalandan başka bir şey değildir.

Sosyalist toplumda üstyapı ile ekonomik temel esas olarak uyumludur. Ancak burjuvazinin ve ideolojik biçimlerinin varlığından, devlet organlarında belli bürokratik burjuva çalışma tarzlarının varlığından ve devlet sisteminin belirli kısımlarındaki kusurların varlığından dolayı sosyalist ekonomik temelin birleştirilmesi ve geliştirilmesi engellenir. Sosyalist üstyapının sosyalist alt yapıya daha iyi hizmet etmesini mümkün hale getirmeliyiz. Üstyapıdaki mücadeleyi çok iyi bir biçimde kavramalı ve sosyalist devrimi üstyapıda sonuna kadar götürmeliyiz. Politik ekonomi çeşitli sınıf ve tabakaların en pratik ve acil çıkarlarına değinmektedir. Sınıf mücadelesinin en şiddetli ve derin sorunlarını açıklamaktadır. Marksist politik ekonomi, Marksist felsefe gibi, proleter siyasetin hizmetinde olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Politik ekonomi sınıf mücadelesi ile ilişkili bir bilimdir.

Politik ekonomi Parti'nin temel çizgisini formüle ettiği teorik temeldir

Marksist politik ekonomi modern proletarya, gelişmiş üretici güçler ve özellikle büyük ölçekli sanayinin ortaya çıkışıyla doğdu. Marx kendi zamanının sınıf mücadelesi içerisinde yer almıştır. Kapitalist toplumu çözümlemek için devrimci diyalektik materyalizmi kullanmıştır. Kapitalistlerin işçileri nasıl sömürdüklerini ortaya koymuş ve toplumsallaşmış üretim ile kapitalist mülkiyet arasındaki çelişkiyi bilimsel olarak açıklamıştır. Bu çelişkiler proletarya ve burjuvazi arasında şiddetli antogonizmalar olarak ortaya çıkmaktadır. Kapitalist toplumda çelişkilerin günden güne gelişmesi ile birlikte kapitalist sistemin mezar kazıcısı proletaryanın gücü artmıştır.

> *"Kapitalist özel mülkiyetin canı çalmıştır. Mülksüzleştirenler mülksüzleştirilirler."*[10]

Buradan, sosyalist sistemin kaçınılmaz bir biçimde kapitalist sistemin, proletarya diktatörlüğünün de burjuva diktatörlüğünün yerini alacağı şeklindeki devrimci ve bilimsel sonuç ortaya çıkmaktadır.

> *"Marx'ın kapitalist toplumun sosyalist topluma dönüşümünün kaçınılmazlığını, tümüyle ve bütünüyle, modern toplumun ekonomik hareket yasasından çıkardığı görülmektedir."*[11]

Bu yüzden Marksist felsefe ve bilimsel sosyalizmin yanında Marksist politik ekonomi, proleter politik Partinin temel çizgisini formüle etmesini mümkün kılan teorik temel haline gelmiştir. Proleter devrimci önderler Marksizm'in teorik temeli üzerinden ve kapitalist koşullar altında, proleter Parti için, politik iktidarı ele geçirmeye yönelik devrimci şiddeti kullanma temel politik çizgisini formüle ettiler. Bu önderler proletaryaya, burjuvazinin ve

tüm sömürücü sınıfların tamamen yenilgiye uğratılmasında, proletarya diktatörlüğünün burjuva diktatörlüğünün yerini almasında, sosyalizmin kapitalizm üzerindeki zaferi için ve komünizmin kesin zaferi için mücadelede rehberlik etmişlerdir.

Sosyalist toplumda Marksist politik ekonomi hala proleter Partiye temel çizgisini formüle etmesi için teorik temel sağlamaktadır. Başkan Mao sosyalist üretim ilişkileri ile üretici güçler ve üstyapı ile ekonomik temel arasındaki çelişkileri derinliğine analiz etmiştir, ve sosyalist dönemde iki sınıf ve iki çizgi arasındaki mücadelenin uzun ve karmaşık doğasını ortaya koymuştur. Bu teorik temel üzerinden daha da ileri giderek Partimiz için tüm sosyalist döneme yönelik temel bir çizgi formüle etmiştir.

Bu temel çizgi bize şunu öğretmektedir;

> *"Sosyalist toplum oldukça uzun bir tarihsel dönemi kapsar. Bu tarihsel dönem boyunca sınıflar, sınıf çelişkileri, sınıf mücadelesi vardır, sosyalist yol ile kapitalist yol arasında mücadele vardır, kapitalist restorasyon tehlikesi vardır ve emperyalizm ve sosyal-emperyalizmin saldırı ve yıkma tehdidi vardır. Bu çelişkiler ancak, proletarya diktatörlüğü altında sürekli devrim teorisine ve bu teorinin rehberliğinde pratiğe dayanılarak çözülebilir"*[12]

Partinin temel çizgisi Çin halkına, onların proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmekte ısrar etmelerini; proletarya diktatörlüğünü güçlendirmek, kapitalist restorasyonu engellemek, sosyalizmi kurmak için mücadele etmelerini ve tüm dünyada komünizmi gerçekleştirme idealini başarmak için çabalamalarını mümkün kılarak rehberlik etmektedir.

Başkan Mao şunu ifade etmektedir;

> *"Çin tek kelimeyle sosyalist bir ülkedir. Kurtuluştan önce üç aşağı beş yukarı kapitalist bir ülke gibiydi. Şimdi bile sekiz kademeli ücret sistemi uygulanıyor, çalışmaya göre bölüşüm yapılıyor ve değişim para vasıtasıyla oluyor; bütün bunlar eski toplumdan pek az farklıdır. Şimdi farklı olan mülkiyet sisteminde değişiklik yapılmış olmasıdır."*[13]

Başkan Mao ayrıca şunu da ileri sürmüştür;

> *"Halen ülkemizde bir meta sistemi uygulanmaktadır, sekiz kademeli ücret sisteminde vb.'de de eşitsizlikler vardır. Bunlar proletarya diktatörlüğü altında sadece kısıtlanabilir. Dolayısıyla, eğer Lin Biao gibileri iktidara gelirse, bunlar için kapitalist sistemi kurmak çok kolay olacaktır. Marksist-Leninist çalışmaları okumak için daha fazla şeyler yapmak zorunda oluşumuzun nedeni budur."*[14]

Meta sisteminde somutlaşan burjuva hak'lar ve emeğe göre bölüşüm prensibi, bu yolla kapitalizmin ve burjuva unsurların ortaya çıktığı önemli bir ekonomik temel sağlamaktadır. Bu sorunun derin özelliğini kavramak, burjuvazi üzerinde her yönlü bir diktatörlük uygulamakta ısrar etmede önemli anlamlara sahiptir. Tüm bunlar politik ekonomi alanında önemli sorulardır. Politik ekonomi çalışarak partinin temel çizgisi noktasındaki anlayışımızı derinleştirebilir ve bu çizgiyi daha iyi uygulayabilmek için bilincimizi arttırabiliriz. Marksist politik ekonomi tüm burjuva ve revizyonist politik ekonomiyle muhalefet halindedir; ve bunlara meydan okumak yoluyla gelişmiştir. Marksist politik ekonomi çalışmak Marksizm ile revizyonizmi; sosyalizm ile kapitalizmi; proletarya ile burjuvaziyi birbirinden ayırmamıza yardımcı olur. Aynı zamanda sapmaları düzeltmemize ve ideolojik farkındalığımızı artırmamıza imkan tanır.

Sonuç olarak, eğer Parti-karşıtı ve Marksizm-karşıtı ideolojiyi yenilgiye uğratmak,

burjuvazi üzerinde her yönlü bir proletarya diktatörlüğü uygulamak, Parti'nin temel çizgisini hayatın her alanında uygulamak, büyük sosyalist devrimde yeni ve daha büyük zaferlere devam etmek ve sosyalist inşa davasını sürdürmek istiyorsak, politik ekonomi çalışmalıyız.

Politik ekonomiyi iyi öğrenmek için teoriyi pratik ile birleştir

Politik ekonomi diyalektik ve tarihsel materyalizmin bir uygulamasıdır ve bunların değerliliğini gösterir. Politik ekonomi çalışırken diyalektik ve tarihsel materyalizmin rehberliğini takip etmeliyiz.

> Diyalektik yöntem *"tarihsel olarak gelişmiş olan her toplumsal biçimi akışkan bir hareket içinde görür ve bu yüzden, onun geçici niteliğini, onun anlık varlığından daha az olmamak üzere hesaba katar; hiç bir şeyin zorla kabul ettirilmesine izin vermez, özünde eleştirici ve devrimcidir."*[15]

Bu proleter dünya görüşü idealizme ve metafiziğe doğrudan karşıdır. Sadece diyalektik ve tarihsel materyalizmi kavrayarak ve onu kapitalist toplumun ve ekonominin hareket yasalarını gözlemek ve çözümlemek için kullanarak neden kapitalizmin yıkılmak ve sosyalizmin zafer kazanmak zorunda olduğunu anlayabiliriz. Ve sadece sosyalist toplumun ve ekonominin hareket yasalarını gözlemek ve çözümlemek için tarihsel ve diyalektik materyalizmi kullanarak sosyalist toplumda sınıf mücadelesinin ve çizgi mücadelesinin uzun süreli ve karmaşık doğasını anlayabiliriz, ve ancak bu şekilde insan isteğinden bağımsız olan sosyalizmden komünizme genel tarihsel gelişme eğilimini anlayabiliriz. Bu bizim komünizm hedefinin kesin zaferi için tam kararlılıkla ve zorluklardan ve kendini adamadan korkmaksızın mücadele etme niyetimizi güçlendirecektir. Politik ekonomi çalışırken, teori ile pratiği birleştiren devrimci öğrenme tarzı üzerinde ısrar etmeliyiz.

Başkan Mao bize şunu öğretti;

> *"Marksist teoriyi özümlemek ve uygulamak, hem de sadece uygulamak amacıyla özümlemek gerekir."*[16]

Teori ile pratiği birbiriyle birleştirmek, kişinin devrimci bir çalışma tarzına sahip olup olmadığı, Parti ruhuna sahip olup olmadığı sorunudur. Politik ekonomi çalışmasını revizyonizmin eleştirisiyle ve Liu Şao-şi, Lin Biao ve benzer madrabazların pazarladıkları revizyonist safsataların eleştirisi ile ve sınıf mücadelesi, üretim mücadelesi ve bilimsel deney ile ve dünya görüşünün dönüştürülmesi ile birleştirmeliyiz.

Başkan Mao'nun vurguladığı gibi,

> *"Lenin, 'küçük üretim, günbegün, saat başı, kendiliğinden, ve büyük ölçüde kapitalizmi ve burjuvaziyi üretir' der. Bunlar aynı zamanda, işçi sınıfı ve Parti üyelerinin belirli bir kesimi arasından da türerler. Hem proletaryanın saflarında hem de devletin ve diğer organların elemanları arasında burjuva hayat tarzını benimseyenler mevcuttur."*[17]

Marksist politik ekonomiyi, "burjuva tarz" ile bilinçli bir şekilde savaşmak ve kapitalist güçler ve burjuvazi ile ısrarcı bir mücadele sürdürmek için kullanmalıyız.

Marksist politik ekonomiyi öğrenmek zor mudur? Evet. *Kapital*'in ilk baskısının önsözünde Marx şöyle der;

> *"Her şey zorlukla başlar. Her bilim bu şekildedir."*

Nesnel olayların somut analizinde Marksist politik ekonomi yüzeyin altına sızar, özü kavrar ve bilimsel soyutlamaya girişir. Bu yüzden başlarken, sıklıkla anlamakta zorluk çekeceğimiz terim ve kavramlarla karşılaşırız. Ancak Marksist politik ekonomi proletarya için yazılmış ve proleter devrim teorisini ele almıştır. Eğer bunu ciddi şekilde çalışırsak, adım adım anlayacak noktaya gelebiliriz.

> "'*Azmeden kimse için üstesinden gelinemeyecek hiçbir şey yoktur.' Askerlik sanatını öğrenmeye başlamak zor değildir ve insan azmeder ve öğrenmek için gayret gösterirse askerlik sanatında ustalaşması da mümkündür.*"[18]

Marx'ın bir zamanlar vurguladığı gibi;

> "*Bilime giden düz yol yoktur ve ancak onun dik patikalarında yorucu tırmanmaları göze alanlar aydınlık doruklarına ulaşabilirler.*"[19]

Proletaryanın devrimci önderleri tüm yaşamlarını Marksist teoriyi kurmaya ve geliştirmeye adadılar. Onların parlak örneklerini takip ederek; ve Marx, Lenin ve Başkan Mao'nun eserlerini okuyarak-sosyalist devrim, sosyalist inşası için ve komünizmin tüm dünya genelinde başarısı için- bu Marksist teorik silahı incelemek ve öğrenmek için mücadele etmeliyiz.

Temel Çalışma Kaynakları

K. Marx, "Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı'ya Önsöz"
F. Engels, Anti-Dühring, 2. Kısım, 1. Bölüm
Mao Zedung, "Çelişki Üzerine", 4. Bölüm
Mao Zedung, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine"

II.BÖLÜM
SOSYALİST TOPLUM İNSANLIK TARİHİNDE YENİ BİR ÇIĞIR AÇMAKTADIR

Sosyalist Toplum ve Proletarya Diktatörlüğü

19. yüzyılın ortalarında dünya proleter devrimin öğretmenleri Marx ve Engels kapitalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkışını, gelişmesini ve zayıflamasını analiz ettiler ve proletaryanın kesinlikle burjuvaziyi ve tüm sömürücü sınıfları yıkacağı, proletarya diktatörlüğünün kesinlikle burjuva diktatörlüğünün yerini alacağı; sosyalizmin kapitalizmin yerine geçeceği; ve en sonunda komünizmin kesinlikle gerçekleşeceği bilimsel sonucuna ulaştılar. Dünya proletaryasına, geniş emekçi kitlelerle birleşme ve burjuva devlet aygıtını parçalamaya, proletarya diktatörlüğünü kurmaya ve sosyalizm ve komünizmi başarmaya yönelik korkusuzca mücadele için silahlanma çağrısında bulundular. Geçtiğimiz yüzyılda dünya proletaryası fedakarlıktan kaçınmadan, Marksizm'in göz kamaştırıcı rehberliği altında kararlıca ilerlemiştir. Enternasyonal proletarya bilimsel sosyalist ideali dünyanın büyük bir bölümünü aydınlatan bir gerçeğe çevirmiştir. *"Sosyalist sistem kaçınılmaz olarak kapitalist sistemin yerini alacaktır; bu insan iradesinden bağımsız nesnel bir yasadır."*[1] Şiddete dayalı bir devrim yoluyla kurulmuş olan proletarya diktatörlüğü altındaki sosyalist toplum sömürücü kapitalist sistem ve tüm sömürücü sistemlerin temel olarak olumsuzlanmasıdır. Bu sistem, insanlık tarihinin yeni bir çağını açmaktadır.

PROLETER DEVRİM VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ SOSYALİST ÜRETİM İLİŞKİLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI İÇİN ÖN KOŞULDUR

Sosyalist üretim ilişkileri kapitalist toplum içerisinde ortaya çıkamaz

İnsanlık tarihinde bir toplum biçiminden diğerine geçiş toplumdaki temel çelişki, yani üretim ilişkileri ile üretici güçler ve üst yapı ile ekonomik temel arasındaki çelişki tarafından belirlenir.

"Gelişmelerinin belirli bir aşamasında toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkilerine, ya da bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. İktisadi temeldeki değişme, kocaman üstyapıyı, büyük ya da az bir hızla altüst eder. ... ve yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar."[2]

Sosyalist üretim ilişkilerinin maddi koşulları –toplumsallaşmış üretim ve kapitalizmin mezar kazıcısı olarak hareket eden proletarya– kapitalizm muntazaman gelişir. Kapitalizm emperyalizme doğru evrildiğinde, kapitalizmin ölüm çanları duyulur ve proleter sosyalist devrimin vakti gelmiştir.

İnsanlık tarihinde köleci, feodal ve kapitalist sistemlerin tümü, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan sömürücü sistemlerdir. Kölelikten feodalizme ve kapitalizme geçiş her zaman eski özel mülkiyet sisteminin yerini yeni bir özel mülkiyet sisteminin alması biçimini almıştır. Bu koşullar altında yeni üretim ilişkileri adım adım eski toplumun içerisinde ortaya çıkabilir ve gelişebilir. Örneğin kapitalist üretim ilişkileri feodal toplumun sonlarına doğru adım adım ortaya çıktı. Ancak bu koşullar altında bile yeni bir özel mülkiyet sisteminin toplumun hakim ekonomik temeli haline gelmesi için bu yeni özel mülkiyet sisteminin; devrimi gerçekleştirmek, iktidarı ele geçirmek ve bir ölüm kalım mücadelesi içine girebilmek için, bu yeni özel mülkiyet sistemini temsil eden yeni ortaya çıkan sömürücü sınıfa dayanması gerekmektedir. Bu, zaman içinde doğruluğu denenmiş bir yasadır.

Sosyalist üretim ilişkileri kamu mülkiyeti temeline dayanan üretim ilişkileridir. Bu ilişkilerin kapitalist toplum içerisinde ortaya çıkamaları mümkün olamaz. Kamu mülkiyetini içeren sosyalist sistem, üretim araçlarının özel kişilerin elinde olduğu kapitalist mülkiyet sistemine temelden karşı durmaktadır. Üretim araçlarının sosyalist kamu mülkiyetini uygulamak, burjuvazinin elindeki üretim araçlarının kamulaştırılması anlamına gelir. Bu, burjuva diktatörlüğü altındaki kapitalist toplumda başarılamaz. Burjuva devlet aygıtı ve onun tüm üst yapısı, kapitalist özel mülkiyet sisteminin korunması için vardır. Burjuvazi hiçbir zaman kapitalist toplumda sosyalist üretim ilişkilerinin şekillenmesine izin vermez. Eski ve yeni revizyonistler tarafından savunulan "kapitalizm barışçı biçimde sosyalizme dönüşebilir" biçimindeki saçma argümanların hepsi gerçeklere aykırıdır. Bu "teoriler" kapitalist sistemi muhafaza etmeye ve proletaryanın ayağa kalkmasını ve isyan etmesini engellemeye hizmet etmektedir. Kapitalizmin gelişimiyle birlikte kapsamlı ve devrimci toplumsal dönüşümün yolu açılmaktadır;

"Proletarya devlet iktidarını ele geçirir ve üretim araçlarını devlet mülkiyetine dönüştürmeye başlar."[3]

Devrimin temel meselesi politik iktidardır.

Başkan Mao'nun vurguladığı gibi,

"siyasi iktidar silahın namlusundan çıkar."[4]

Proletarya sadece devrimci şiddet yoluyla burjuva devlet aygıtını yıkarak ve proletarya diktatörlüğünü kurarak, kapitalist ekonominin sosyalist ulusallaştırılmasını ve bireysel ekonominin sosyalist dönüşümünü kurumsallaştırabilir ve sosyalist kamu mülkiyeti temelinde üretim ilişkilerini kurabilir ve geliştirebilir. Bu yüzden proleter devrim ve proletarya diktatörlüğü

sosyalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkmasının ön koşulları haline gelirler.

1971'deki Paris Komünü proletaryanın kapitalist sistemi devrimci şiddet yoluyla devirme girişimi olması bakımından tarihsel olarak bir ilkti. Paris Komünü başarılı olamamışsa da ilkeleri yaşamaya devam etti. Paris Komünü tecrübesi proletaryanın burjuva devlet aygıtını yok etmesi gerektiğini göstermiştir, yani

> *"işçi sınıfı basitçe hazır devlet mekanizmasını ele geçirip onu kendi amaçları uğruna kullanamaz."*[5]

Lenin'in Ekim Devrimi'ndeki önderliği, şiddete dayalı devrim Marksist teorisinin göz kamaştırıcı bir uygulamasıydı. Ekim Devrimi deneyimi, emperyalizm ve proleter devrim çağında belli bir büyüklükte proletarya oldukça, baskıya uğrayan kitleler oldukça ve o ülkede bir Marksist çizgiyi devrimci faaliyetle birleştirebilecek ve sınıf düşmanına karşı inatçı bir mücadele sürdürmek için birleştirilebilecek tüm güçleri birleştirerek proletaryaya, yoksullara ve ezilen köylülere önderlik edebilecek nispeten oturmuş bir proleter Parti oldukça, burjuva egemenliğini silahlı bir devrim yoluyla, en geri kalmış kapitalist ülkede bile yıkmanın ve bu yolla proletarya diktatörlüğü altında bir sosyalist devlet kurmanın mümkün olduğunu gösterdi.

Ekim Devrimi'nde ateşlenen top Çin halkını Marksizm-Leninizm çizgisine getirdi. Büyük Başkan Mao, Marksizm-Leninizm'in evrensel doğrusunu Çin'in devrimci koşullarıyla birleştirerek Çin'in yeni demokratik devrimi için genel bir çizgi formüle etti.

> Bu çizgi: *"Emperyalizme, feodalizme ve bürokrat kapitalizme karşı proletarya önderliğinde geniş halk kitleleri tarafından yürütülecek bir devrim"*[6] çizgisiydi.

Bu devrimci çizginin rehberliği altında, kırsal ve köylük alanlarda üs alanları oluşturma, kentleri kuşatma ve en nihayetinde ele geçirme güzergahı izlendi. Uzun bir devrimci savaş döneminden sonra Çin halkı emperyalizmin, feodalizmin ve bürokrat kapitalizmin gerici eğemenliğini devirdi, eski devlet aygıtını yok etti, ve proletarya diktatörlüğünün özel bir biçimi olan halkın demokratik diktatörlüğü altında Çin Halk Cumhuriyeti'ni kurdu. Çin Halk Cumhuriyeti'nin doğuşu Ekim Devrimi'nden beri dünya çapındaki en büyük tarihsel olaydı.

Çin devrim deneyimi, emperyalizm ve proleter devrim çağında sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin proletaryası eğer Marksizm-Leninizm'in evrensel doğrusunu bu ülkelerdeki somut devrimci pratikle ciddi bir şekilde birleştirirse, demokratik devrime sağlam bir şekilde önderliği üstlenirse ve bu devrimde halkı zafere götürmeye önderlik ederse, anti-emperyalist ve anti-feodal görevlerin yerine getirilmesinden hemen sonra sosyalist devrim aşamasına geçmenin tamamıyla mümkün olduğunu göstermektedir.

Ekim Devrimi'nin ve Çin'deki sosyalist devrimin zaferi Marksist silahlı devrim teorisinin büyük zaferleridir. Yeni ve eski revizyonistler kötü niyetli bir biçimde devamlı silahlı devrimlere saldırmaktadırlar. Bunlar, Çin'de bir zamanlar köle sahibi sınıfın sözcüsü bir filozof olan Konfüçyüs tarafından telkin edilen "yardımseverliğin" yenilenmiş versiyonundan başka bir şey olmayan "barışçıl geçiş" safsatasını benimsemektedirler. Konfüçyüs'ün "yardımseverliği" aslında hiçbir zaman yardımseverlik değildi, ve yine burjuvazi proletaryayı baskı altına almak için gerici gücü her zaman kullandı. "Sadakat ve güvene giden yol" olarak adlandırılan şey, emekçi halkın savaşma gücünü azaltmak için sömürücü sınıf tarafından uydurulan bir aldatmacadır. Konfüçyüs'ün günümüzdeki hakiki müritlerinden Lin Biao, proletaryanın özgürlüğünü kısıtlamayı ve gerici sınıflara karşı devrimci şiddetin kullanılmasına karşı çıkmayı boşu boşuna deneyerek, artık tozlanmış olan "erdemi kullanan başarılı olur, güç kullanan yok

olur" gibi silahlara dahi sarıldı. "Barışçıl geçiş" safsatası ve yine yerli ve yabancı revizyonistlerin devrimci şiddet karşıtlığı konusunda Başkan Mao ciddi bir biçimde şöyle demektedir;

> *"İktidarın silah zoruyla ele geçirilmesi, sorunun savaşla çözülmesi, devrimin başlıca görevi ve en yüksek biçimidir. Bu Marksist-Leninist devrim ilkesi, gerek Çin ve gerekse bütün ülkeler için evrensel olarak geçerlidir."*[7]

Bu proleter devrimin evrensel bir yasasıdır.

"Üretici güçler teorisi"nin en can alıcı noktası proleter devrime ve proletarya diktatörlüğüne karşıtlığıdır

Eski ve yeni revizyonistlerin Marksizm'e en temel ihaneti proleter devrime ve proletarya diktatörlüğüne karşıtlıklarıdır. Proleter devrime ve proletarya diktatörlüğüne karşı sıklıkla yukarı çektikleri yırtık pırtık bayrakları, gerici "üretici güçler teorisi"dir [ya da "öncelikle üretkenlik" teorisi] İkinci Enternasyonal'in Bernstein ve Kautsky revizyonistleri, yüksek derecede sanayilere sahip kapitalist ülkelerin, üretici güçlerin gelişimi nedeniyle, sosyalizme "adım adım evrileceği" düşüncesini yerleştirmek için oldukça fazla çaba harcadılar. Bu ülkelerde bu yüzden şiddete dayalı bir devrime başvurmak gereksizdi. Bunun doğal sonucu olarak, azgelişmiş sanayilere sahip kapitalist ülkelerde, sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde ilk olarak gerekli olan şey üretici güçleri "geliştirmekti", çünkü [iddia edildiğine göre] yüksek derecede gelişmiş üretici güçler olmadan proletarya devrim mücadelesi sürdüremezdi. Bu, uluslararası komünist harekette "üretici güçler teorisi"nin ilk versiyonuydu. Bu hatalı teori toplumsal dönüşümü sadece üretici güçlerin gelişimi olarak ele alıyordu. Üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişimine ve üstyapının ekonomik altyapıya geri tepki verdiğini tamamen görmezlikten gelmekteydi. Sınıflı toplumda toplumsal dönüşümün sadece ateşli bir sınıf mücadelesi yoluyla gerçekleştirilebileceği şeklindeki tarihsel materyalizmin ilkesine önem vermemekteydi.

Marksizm'in kurucuları revizyonistlerin "üretici güçler teorisi"ne büyük darbe vurdular.

Engels'e göre;

> *"Tarihin materyalist kavrayışına göre, tarihin son kertede belirleyici unsuru gerçek yaşamın üretimi ve yeniden üretimidir. Ne Marx ne de ben bundan daha fazlasını ileri sürdük. Bu yüzden eğer birileri bunu 'ekonomik unsur tek belirleyici olandır, biçiminde çarpıtırsa bu önermeyi anlamsız, soyut ve mantıksız bir ifadeye dönüştürmüş olur."*[8]

Rusya'daki proleter devrim sürecinde Rus proletaryasının kapitalizme karşı muzaffer ilerleyişine karşı Troçki ve Buharin gibi kişiler "üretici güçler teorisi" nakaratını beyhude çabalar içerisinde yeniden ağızlarına aldılar. Ekonomik olarak geri kalmış Rusya'nın sosyalist bir sistem kurmaya muktedir olmadığı konusunda ısrar ettiler. Bu tür bir mantıksızlık Lenin tarafından şiddetle eleştirildi.

Lenin sormaktadır;

> *"Neden öncelikle bu belirli kültür düzeyinin ön koşullarını devrimci bir yoldan başarmakla başlayamayalım ve daha sonra, işçilerin ve köylülerin hükümetinin ve Sovyet sisteminin yardımıyla diğer ulusların seviyesine ulaşamayalım?"*[9]

Çin'deki devrim sürecinde Cen Du-siu gibi revizyonist çizgi önderleri, gerici "üretici güçler teorisi"ni İkinci Enternasyonal'in revizyonistlerinden ve Troçkistlerden ödünç aldılar. Çin ekonomisinin geri olduğunu ve proletaryanın politik iktidarı ancak kapitalizm ileri derecede geliştirildikten sonra ele geçirebileceğini söylediler. Bu teori esasında Çin'de devrimin gerekliliğini yadsıdı ve Çin'in yarı-sömürge ve yarı-feodal bir devlet olarak kalmasına neden olabilirdi.

Başkan Mao bu duruşa şu gözlemle karşı çıktı;

> *"Siyasi reformlar olmazsa, bütün üretici güçler mahvolur ve bu tarım ve sanayi için de geçerlidir."*[10]

Başkan Mao eski Çin toplumunun yarı-sömürge ve yarı-feodal özelliğinden bahsederek, Çin devriminin iki adımda olması gerektiğine işaret etti. İlk adım yeni demokratik devrimdir. İkinci adım ise sosyalist devrimdir. Bunlar iki farklı ancak yine de birbirleriyle iç ilişkili devrimci süreçlerdir. Demokratik devrim sosyalist devrim için zorunlu bir hazırlıktır. Sosyalist devrim, demokratik devrimin kaçınılmaz bir eğilimidir. Bu, "üretici güçler teorisine" başvurarak Çin halkının devrim selinin akışını başarısızca durdurmayı deneyen Cen Du-siu gibi insanların komplosunu bütünüyle bozar.

Başkan Mao şöyle der;

> *"Üretici güçler, pratik ve ekonomik temel genellikle birincil ve belirleyici rol oynarlar; bunu inkar eden materyalist değildir. Ama aynı zamanda kabul edilmelidir ki, üretim ilişkileri, teori ve üstyapı gibi yönler de belirli koşullarda birincil ve belirleyici rol oynarlar."*[11]

Uluslararası komünist hareketin tarihi, politik iktidar için proleter mücadelede Marksizm ile revizyonizm arasındaki sınırın; üretici güçler ile üretim ilişkileri ve ekonomik temel ile üst yapı arasındaki diyalektik birlik teorisinin savunulmasında ısrar etme ile gerici "üretici güçler teorisinin" savunulması arasından çekildiğini göstermektedir.

SOSYALİST TOPLUM OLDUKÇA UZUN BİR TARİHSEL DÖNEMDİR

Sosyalist toplum gerileyen kapitalizm ile yükselen komünizm arasında bir mücadele dönemidir

Proleter devrim yolu ile kurulan sosyalist toplum ne tür bir toplumdur? Temel özellikleri nelerdir?

Marx şunu vurgulamaktadır;

> *"Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında birinden ötekine devrimci dönüşüm dönemi yer alır. Buna, devletin proletaryanın diktatörlüğünden başka birşey olmadığı siyaşal bir geçiş dönemi karşılık gelir."*[12]

Marx'ın, *"birinden ötekine devrimci dönüşüm dönemi"* ve *"siyasal bir geçiş dönemi"* olarak tanımladığı dönem, sosyalizm tarihsel dönemidir. Bu dönemdeki toplum, proletarya diktatörlüğü altındaki sosyalist toplumdur.

Sosyalist toplumda üretim araçlarının kamu mülkiyeti sistemi özel mülkiyet sisteminin yerini alır. Emekçi halk sosyalist ekonominin can damarlarını kontrol eder ve toplumun efendisi haline gelir. Marksist ideolojik eğitim milyonlarca emekçiyi, sosyalist ve komünist

güzergahta ilerleyebilsinler diye, eski toplumun etkisinden adım adım özgürleştirir. Bu açıdan sosyalist toplum daha şimdiden komünist toplumun bazı unsurlarını barındırır. Ancak sosyalist toplum sadece komünist toplumun başlangıç aşamasıdır, tam anlamıyla komünist toplum değildir.

Marx'ın ifade ettiği gibi;

> *"Burada ele almakta olduğumuz şey, kendi temelleri üzerinde gelişmiş olduğu şekliyle değil, kapitalist toplumdan çıkmakta olduğu şekliyle komünist bir toplumdur; bu yüzden birçok bakımdan, ekonomik, moral ve entellektüel bakımdan rahminden çıktığı eski toplumun doğum izlerini hala üzerinde taşıyan komünist bir toplumdur."*[13]

Mao da sosyalist sistemi kastederek şöyle demektedir;

> *"Tek kelimeyle Çin sosyalist bir ülkedir. Kurtuluştan önce hemen hemen kapitalist bir ülkeydi. Şimdi bile sekiz aşamalı bir ücret sistemini, işe göre bölüşümü ve para yoluyla değişimi uygulamaktadır ve tüm bunların içerisinde, eski toplumdan çok az farklılaşmaktadır. Farklı olan şey, mülkiyet sisteminin değişmiş olmasıdır."* Yine başkan Mao şuna vurgu yapmaktadır: *"Ülkemiz şu anda bir meta sistemi uygulamaktadır, ücret sistemi de sekiz aşamalı ücret cetvelinde görüldüğü gibi eşitsizdir. Proletarya diktatörlüğünde bu gibi şeyler sadece kısıtlanabilir."*

Devrimci öğretmenler tarafından yapılan, sosyalist toplumun bilimsel analizi, sosyalist toplumun çeşitli alanlarında hala kapitalist geleneklerin ve izlerin var olduğunu gösterir. Burjuvazi ve tüm sömürücü sınıflar devrilmiştir, ancak bu sınıflar ve bunların ekonomi, siyaset ve ideoloji üzerindeki etkileri daha uzun süre var olmaya devam edecektir. İşçi ile köylü, kır ile kent, kafa emeği ile kol emeği arasındaki eski toplumdan miras kalan farklılıklar, ve yine burjuva hak'lar uzun süre var olmaya devam edeceklerdir. Sonuç olarak, tüm tarihsel sosyalizm dönemi *"can çekişen kapitalizm ve oluşmakta olan komünizm arasında bir mücadele dönemi olabilir."*[14]

Sosyalist toplumun doğası ve özelliği sosyalist toplumun kısa ve geçici bir geçiş dönemi olmayacağını, tam tersine uzun bir tarihsel dönemi kapsayacağını belirlemektedir.

Sosyalist devrimden önce, köleliğin yerine feodalizmi ve feodalizmin yerine kapitalizmi getiren devrimler sadece eski sömürücü sistemin yenisiyle yer değişmesini ifade etmekteydi. Proleter sosyalist devrim temelden farklıdır. Halk içindeki tüm sömürücü sistemleri ortadan kaldırmalıdır. Genel olarak sınıf farklılıklarını, bu sınıf farklılıklarının dayandıkları tüm üretim ilişkilerini, bu üretim ilişkilerine tekabül eden tüm toplumsal ilişkileri ortadan kaldırmalı, ve bu toplumsal ilişkilerden kaynaklanan tüm fikirleri devrimcileştirmeli ve bu yolla burjuvazinin var olması ya da yeni bir burjuvazinin yükselmesi imkansız hale getirilmelidir. Bu yüzden, bu devrim tarihteki tüm devrimlerden daha zengin, geniş ve daha karmaşıktır. Komünizm hedefi, ancak uzun süren bir mücadele yoluyla ve adım adım gerekli koşulları oluşturarak sonunda gerçeğe dönüştürülebilir.

Sosyalist toplum sınıfları ortadan kaldırmak için, özel mülkiyetin ve eski toplumun etki ve gelenekleri ile açık ve eksiksiz bir kopuş gerçekleştirmelidir. İki bin yıldan fazla bir zaman önce Çin'de köleliği inatçı bir biçimde savunan Konfüçyüs'ün mirası, kendi gerici kurallarını güçlendirmek için sömürücü sınıflar tarafından çeşitli tarihsel dönemlerde kullanılmıştır. Bugün gerici Konfüçyüs düşüncesi, burjuvazi ve revizyonistler tarafından kapitalizmi restore

etmek için hala ideolojik bir silah olarak kullanılmaktadır. Bu yüzden bu, siyasal ideoloji alanında kapitalizmin ya da sosyalizmin galip çıkmasını belirleyecek, çözülmeyi bekleyen uzun süreli ve karmaşık bir görevdir.

Başkan Mao'nun belirttiği gibi;

> *"Siyasi ve ideolojik cephelerde de tam bir sosyalist devrim olmalıdır. Burada sosyalizm ile kapitalizm arasında "kimin galip geleceğine" karar vermek için uzun bir zaman gerekmektedir. Birkaç on yıl buna yeterli gelmeyecektir, nerede olursa olsun başarı birkaç yüzyıla ihtiyaç duymaktadır."*[15]

> *"Sosyalist bir ülkenin kesin zaferi sadece içerideki proletaryanın ve geniş halk kitlelerinin çabasına ihtiyaç duymaz, aynı zamanda dünya devriminin zaferini, insanın insanı sömürmesi sisteminin ortadan kaldırılmasını ve tüm insanlığın özgürleştirilmesini gerektirir."*[16]

Şu anda hala emperyalizm ve proleter devrim çağındayız. Sosyalist devrimin nihai zaferi ancak dünyada bir dizi zor, karmaşık ve uzun süreli sınıf mücadelesinin ardından kazanılacaktır.

Sosyalist toplumun doğasını ve özelliklerini doğru bir şekilde kavramak, sosyalizmin oldukça uzun bir tarihsel dönem olduğunu doğru bir şekilde kavramak ve bilimsel sosyalizm ile her türden sahte sosyalizm arasına açık bir mesafe koymak tüm ülkelerin proletaryası için, sosyalist devrimi gerçekleştirmelerinde ve devrimin zaferinden sonra kapitalist restorasyonu engellemek için mücadelelerinde başarıya ulaşmaları açısından büyük öneme sahiptir. Sosyalizmin dünyanın geniş alanlarındaki zaferi, düşmanlarının kendilerini sosyalist olarak maskelemesine neden olacaktır. Bunlar çeşitli "sosyalist" bayraklarını dünyayı aldatmak ve kendilerine ün kazandırmak için dalgalandıracaklardır. Günümüzde Brejnev tarafından servis edilen "gelişmiş sosyalizm", Lin Biao tarafından pazarlanan "gerçek sosyalizm" vs. vardır. Brejnev gibi kişiler, kendi ülkelerindeki emekçi sınıfların sömürüsünü ve baskı altına alınmalarını yoğunlaştırmak için vizdansız kapitalist restorasyonlarının bir parçası olarak "gelişmiş sosyalizm" perdesinin arkasına boşuna saklanmayı ümit etmektedirler. Dışarıda, dünya hakimiyetini sağlama beyhude çabası içerisinde, saldırı ve yayılmayı yoğunlaştırmaktadırlar. Sözde "gelişmiş sosyalizm" tekelci-bürokrat kapitalizmin, yani sosyal-emperyalizmin yeni bir biçimidir. Lin Biao gibi kişiler tarafından pazarlanan "gerçek sosyalizm" de sadece bir maskeydi. Onun gerici proğramı, Konfüçyüs'ün "kendisini dizginlemek ve töreleri yeniden tesis etmek" idi. Lin Biao "bunun her şeyden daha önemli olduğu" yaygarasını koparmaktaydı. Amacı proletarya diktatörlüğü altındaki Çin'in sosyalist sistemini sabote etmek ve kapitalizmi restore etmekti. "Gerçek sosyalizm" olarak adlandırılan şey aslında gerçek kapitalizmdi. Hainlerin bu işbirliği, geniş halk kitlelerinin devrimci ruhunu felce uğratmak için hakikati sahteyle karıştırmanın yollarını aramaktaydı. Ancak Marksist bilimsel sosyalizmin sahtesi yapılamaz. Marksizm tarafından açıklanan sosyalist toplumun özellikleri ve niteliğiyle bir karşılaştırma yapıldığında sahte sosyalizmin çeşitli biçimlerini teşhir etmek kolaylaşır.

Sosyalist toplumdaki temel çelişkiler teorisi, prolatarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmek için teorik temeldir

Çin'de proletarya diktatörlüğü kurulduktan sonra Başkan Mao geçiş dönemi için Parti'ye yönelik genel bir çizgi ortaya koydu;

"Adım adım ve uzun bir süre boyunca Çin'de sosyalist sanayileşmeyi; tarımda, zanaatta ve kapitalist sanayi ile ticarette sosyalist dönüşümü devlet yoluyla sağla."[17]

Bu genel çizgiye göre Çin, üretim araçlarının mülkiyeti sisteminin sosyalist dönüşümünü 1956'da ana hatlarıyla tamamlamıştı. O halde bu, üretim araçlarının mülkiyeti sisteminin sosyalist dönüşümünün temel hatlarıyla tamamlanmasının ardından sosyalist toplum, bir çelişkilerin devinim tarihsel süreci olmaktan çıkar mı? Sosyalist toplumdaki temel çelişkiler nelerdir? Bu çelişkiler esas olarak proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelede ve çelişkide mi kendisini göstermektedir? Marksizm ile modern revizyonizm arasındaki temel farklılıklar kesinlikle bu sorulara verilecek cevaplarda yatmaktadır.

Sovyet revizyonist dönek kliği, sosyalist toplumda başlangıcından sonuna kadar var olan çelişkileri tamamen reddetmektedir. Bu çelişkilerin esas olarak proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelede kendisini gösterdiğini tamamen reddetmektedir. Bunun sosyalist toplumun gelişimini kesinlikle ilerleten karşıtların mücadelesi ve birliği olduğunu tamamen reddetmektedir. Sovyet revizyonist klik tüm bunları reddederek kapitalizmi restore etme ve faşist diktatörlük uygulama noktasındaki büyük suçlarını gizlemeyi amaçlamaktadır. Liu Şao-şi, Lin Biao ve onlara eşlik edenler Sovyet revizyonistlerinin ayak izlerini takip ettiler. Çin'de üretim araçlarının mülkiyeti sisteminin sosyalist dönüşümünün gerçekleştirilmesindeki büyük zaferden sonra "gelişmiş sosyalist sistem ile geri kalmış toplumsal üretici güçler arasında bir çelişki vardı" şeklindeki saçmalığı uydurdular. Bu var olmayan "çelişki"yi üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında ve üst yapı ile ekonomik temel arasında her zaman var olan çelişkiyi inkar etmek için kullanmayı başarısızca denediler. Çin'de kapitalizmi restore etmeye yönelik komplolarını gizlemek için Çin toplumundaki temel çelişkinin emekçi sınıf ile burjuvazi arasında olduğunu reddettiler.

Bu revizyonist karşı akımla karşılaşan Başkan Mao, Marksizm'in temel ilkeleri ve uluslararası komünist hareketin birikmiş deneyimine dayanarak sosyalist toplumdaki temel çelişkiler teorisini geliştirdi. Başkan Mao; doğada, insan toplumunda ve insan düşüncesinde var olan karşıtlar arasındaki mücadele ve birlik evrensel yasasının sosyalist topluma da uygulanabilir olduğunu belirtti.

"Sosyalist toplumdaki temel çelişmeler, hala üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki ve üstyapı ile ekonomik temel arasındaki çelişmelerdir."[18]

Başkan Mao'nun sosyalist toplumdaki temel çelişkiler teorisi, Marksizm-Leninizm'in sürdürülmesini, savunulmasını ve daha da geliştirilmesini temsil etmektedir. Bu teori modern revizyonizme öldürücü bir darbe vurmuş ve proletarya ile geniş emekçi halk için güçlü bir silah olmuştur.

Sosyalist üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişimine tekabül eder. Bu, üretici güçlerin eski toplumda mümkün olmayan bir hızla gelişmesine izin verir. Proletarya diktatörlüğü altındaki devlet sistemi, hukuk ve Marksizm'in rehberlik ettiği sosyalist ideoloji gibi üstyapının diğer öğeleri de sosyalist ekonomik temele, yani sosyalist üretim ilişkilerine uyum sağlarlar. Bu temel yöndür. Fakat başka bir yön daha vardır. Üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında ve üst yapı ile ekonomik temel arasında sadece uygunluk değil, aynı zamanda çelişki de vardır. Sosyalist toplumun temel çelişkilerin çeşitli yönlerinin uygunluğu ve çelişkisi sosyalist toplumu ilerletir.

Sosyalizm altında üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çelişkiyi doğru bir şekilde anlayabilmek için sosyalist toplumdaki üretim ilişkilerinin somut bir analizini yapmak gereklidir.

Sosyalist toplumda belirli bir zaman periyodu için, hala sosyalist olmayan üretim ilişkileri vardır. Örneğin mülkiyet sistemi noktasında, Çin'de devlet-özel sektör ortaklığında olan işletmeler esas olarak nitelikleri sosyalistti. Fakat kapitalist hala sabit oranda bir kazanç elde edebilmekteydi. Başka bir deyişle, sömürü ve kapitalist özel mülkiyetin kalıntıları hala vardı. Sabit kazancın ortadan kaldırılmasından sonra da, oldukça uzun bir zaman periyodunda kırsal ve kentsel alanlarda hala bireysel ekonominin kalıntıları bulunmaktaydı. İnsanlar arasındaki karşılıklı ilişkiler noktasında, kapitalist üretim ilişkilerini temsil eden sınıflar ile emekçi halk arasındaki karşıtlık hala var olmaya devam etmekteydi. Kişisel tüketim mallarının bölüşümünde, görevleri belirli bir süre için devam ettirilen kapitalist ve burjuva uzmanlarına hala yüksek ücret ödenmekteydi. Bu yüksek ücretler "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" şeklindeki sosyalist ilkeyi içermiyordu, fakat bu gerçekte onları satın almanın bir biçimiydi. Tüm bu sosyalist olmayan üretim ilişkileri sadece üretici güçlerin gelişmesi ile değil aynı zamanda sosyalist üretim ilişkileri ile de çatışma halindeydi. Sosyalist inşanın gelişimi sürecinde bu sosyalist olmayan üretim ilişkileri adım adım dönüştürülmelidir.

Diğer yandan sosyalist üretim ilişkilerinin kendisi de daha az olgunlaşmış bir biçimden daha fazla olgunlaşmış bir biçime doğru bir gelişim sürecini geçirmektedir.

> Sosyalist toplumda "*komünizm, ekonomik bakımdan, henüz tamamen olgun olamaz, kapitalizmin geleneklerinden ya da izlerinden tamamen kurtulmuş olamaz.*"[19]

Sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin kurulması özel mülkiyet sisteminin temelden bir yadsınmasıydı. Ancak bu, mülkiyet meselesinin tamamen çözüldüğü anlamına gelmemektedir; burjuva hak mülkiyet alanında tamamen ortadan kaldırılmamıştır. Dahası, meta sistemi uygulaması, para yoluyla değişim, yapılan işe göre bölüşüm ve işçi ile köylü, kır ile kent, kafa emeği ile kol emeği arasındaki temel farklılıkların varlığına bağlı olarak burjuva hak insanlar arasındaki karşılıklı ilişkilerde ciddi bir boyutta hala vardır ve bölüşümde hakim bir konum işgal etmektedir. Sosyalizm tarihsel dönemindeki bu tarz burjuva hak tamamıyla ortadan kaldırılamaz ve bunun belli açılardan var olmasına yasal olarak izin verilmekte ve devlet tarafından korunmaktadır. Burjuva hak proletarya diktatörlüğü altında yalnızca kısıtlanabilir. Ki proletarya diktatörlüğü aynı zamanda burjuva hak'ın tarih sahnesinden silinmesi için koşulları yaratır.

Aynı zamanda üretici güçlerin hızla gelişmesi ile birlikte, içerisinde sosyalist üretim ilişkilerinin bazı yönlerinin üretici güçlerin gelişimi ile artık uyumlu olmadığı koşullar ortaya çıkar ve bu yönler vakit kaybedilmeden ayarlanmalı ve geliştirilmelidir.

Ancak son tahlilde, sosyalist üretim ilişkilerini mükemmelleştirme şeklindeki merkezi sorun, yükselen komünist etkenlerin gerileyen kapitalist gelenek ve etkiler üzerinde adım adım zaferini ilan ettiği bir mücadele sürecinden başka bir şey olamaz.

Sosyalizm altında üst yapı ile ekonomik temel arasındaki çelişkileri anlamak için sosyalist toplumdaki üst yapı hakkında somut bir analiz yapmak da gereklidir. İlk olarak, sosyalist toplumda hala burjuvazi ve diğer sömürücü sınıfların ideolojileri bulunmaktadır. Ayrıca, devlet örgütlerinde burjuvazinin belli temsilcilerinin varlığı, devlet sistemindeki belli bürokratik çalışma tarzları ve bazı bozukluklar sosyalist ekonomik temel ile çelişki halindedir. Sadece devamlı olarak bu çelişkileri çözerek üst yapı sosyalist ekonomik temelin güçlenmesi ve gelişmesi yönündeki ihtiyaçlarını karşılayabilir.

Sosyalist toplumdaki temel çelişkiler nitelikleri ve koşulları itibariyle, eski toplumdaki

üretim ilişkileri ile üretici güçler ve üst yapı ile ekonomik temel arasındaki çelişkilerden temel olarak farklıdır. Kapitalist toplumun temel çelişkileri şiddetli antagonizmalar ve ayaklanmalar olarak kendisini gösterir. Bu çelişkiler sadece proletaryanın şiddete dayalı devrimi, burjuva diktatörlüğünün devrilmesi ve kapitalist üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılması ile çözülebilir. Sosyalist üretim ilişkileri ile üretici güçler ve sosyalist üst yapı ile ekonomik temel arasındaki çelişkiler tamamıyla farklı bir konudur. İnsanlığın evrensel tarihsel gelişim yasası perspektifiyle bakılırsa, bu çelişkilerin durmaksızın ortaya çıkması ve çözülmesi süreci, ayrıca sosyalist toplumdan komünist topluma geçiş sürecidir. Bu süreçte hakim sınıf olan işçiler, köylüler ve diğer emekçi halk karşıt güçler tarafından devrilmezler. Hala toplumun efendileri olarak kalmaya devam ederler. Kamu mülkiyeti ortadan kaldırılmaz, fakat daha üst bir aşamaya geliştirilir.

> Bu anlamda, sosyalist toplumun çelişkileri "*uzlaşmaz değildir ve sosyalist sistemin kendisi tarafından sürekli olarak çözülebilir.*"[20]

Sosyalist toplumda üretim ilişkileri ile üretici güçler ve ekonomik temel ile üst yapı arasındaki uygunluk ve çelişki sosyalist toplumu komünist topluma doğru ilerleten aralıksız bir diyalektik gelişme sürecini oluşturur. Elbette insanlık tarihinin diğer dönemlerinde olduğu gibi, sosyalist toplumun devinimi de gelişme sürecindeki iniş çıkışlardan kaçınamaz. Feodal toplumda köle sahipleri sınıfının restorasyonu olmuştu, kapitalist toplumda feodal hanedanlığın restorasyonu söz konusu olmuştu, ve sosyalist toplumda da, Sovyetler Birliği'ndeki kapitalist restorasyonun iyi bir örnek olduğu, kapitalizmin restorasyonu söz konusu oldu. Tarihsel gelişmeler birçok iniş çıkışlarla gerçekleşir. Ancak gerici sınıfların karşı-devrimci restorasyonu, toplumsal tarihin gelişim yasasına karşı işleyen, ölümünden önceki umutsuzca denemedir ve çok uzun süremez. Sovyetler Birliği'nin gelecekte Marksist-Leninist yola geri döneceği kesindir. Başkan Mao'nun sosyalist toplumdaki temel çelişkilere dair teorisi proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmek için teorik bir temel teşkil etmektedir.

Başkan Mao;

> "*Çin'de, mülkiyet sistemi bakımından sosyalist dönüşüm esas olarak tamamlandığı halde, ... devrilmiş toprak ağası sınıfının ve komprador sınıfının kalıntıları hala vardır, burjuvazi hala vardır, küçük burjuvazinin yeniden kalıba dökülmesi ise henüz başlamıştır. ... Burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf mücadelesi, çeşitli siyasi güçler arasındaki sınıf mücadelesi, burjuvazi ile proletarya arasında ideolojik alandaki sınıf mücadelesi uzun ve zorlu olmaya devam edecek ve hatta zaman zaman çok keskinleşecektir.*"[21] demişti.

Bu, açıkça uluslararası komünist hareketin tarihsel teori ve pratiğinden ilk kez çıkarılan bir tezdi: Üretim araçlarının mülkiyeti sisteminin sosyalist dönüşümünün tamamlanmasının ardından sınıflar ve sınıf mücadelesi hala vardır; proletarya devrimi sürdürmeli ve sosyalist devrimi politik, ekonomik, ideolojik ve kültürel cephelerde sonuna kadar devam ettirmelidir.

Sosyalizmin tüm tarihsel dönemi boyunca Parti'nin temel çizgisine sıkı sıkıya bağlı kal

Başkan Mao bize "*her şey[in] ideolojik ve siyasi çizginin doğru olup olmamasına bağlı*" olduğunu öğretti. Proletarya diktatörlüğü altında devrimi azimle sürdürmek için proletarya, doğru bir çizgiye ihtiyaç duyar.

Başkan Mao, sosyalist toplumdaki temel çelişkilerin ayrıntılı bir analizi ve proletarya

diktatörlüğü altında devrimi sürdürme teorisi temelinde, sosyalist geçiş dönemine yönelik olarak Partimiz için temel bir çizgi formüle etmiştir:

> *"Sosyalist toplum oldukça uzun bir tarihsel dönemi kapsar. Sosyalizm tarihsel sürecinde, hala sınıflar, sınıf çelişkileri ve sınıf mücadeleleri vardır, sosyalist yol ile kapitalist yol arasında mücadele vardır ve kapitalist restorasyon tehlikesi vardır. Bu mücadelenin uzun süreli ve karmaşık niteliğini kabul etmeliyiz. Uyanıklılığımızı yükseltmeliyiz. Sınıf çelişkilerini ve sınıf mücadelesini doğru bir şekilde anlamalı ve ele almalı, kendimiz ile düşman arasındaki çelişkileri halk içindeki çelişkilerden ayırt etmeli ve bunları doğru bir şekilde ele almalıyız. Aksi halde bizimki gibi bir sosyalist ülke karşıtına dönüşecek ve yozlaşacaktır ve kapitalist bir restorasyon meydana gelecektir. Şu andan itibaren bunu kendimize her yıl, her ay ve her gün hatırlatmalıyız ki, bu soruna dair oldukça oturaklı bir anlayışa ve Marksist-Leninist bir çizgiye sahip olabilelim."*[22]

Başkan Mao tarafından formüle edilen bu devrimci proleter çizgi sosyalist dönemde sınıf mücadelesini yöneten nesnel yasaları açığa çıkarmaktadır ve bu çizgi Parti'nin temel proğramının başarılı olması için tek doğru çizgidir. Temel çizgi tüm Parti, tüm ülke ve tüm halk için parlak bir yol göstericidir. Proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmenin tarihsel yolunu aydınlatır.

Sosyalist toplumda sınıf mücadelesinin uzun süreli doğası, sınıf ilişkileri üzerinde yükselen komünist etkenlerle gerileyen kapitalist gelenekler ve etkiler arasındaki mücadelenin kaçınılmaz bir yansımasıdır. Devrilen sömürücü sınıflar hala yaşamakta ve kaybedilen "cennetlerini" yeniden geri getirmek için her türlü girişimi yaparak proletaryaya meydan okumaya devam etmektedirler. Kapitalizmi üreten koşulların ve zeminin sosyalist toplumda hala var olması nedeniyle yeni burjuva unsurlar parça parça ortaya çıkacaklardır. Başkan

Mao şunu vurgulamaktadır.

> *"Lenin, 'küçük üretim, günbegün, saat başı, kendiliğinden ve büyük ölçüde kapitalizmi ve burjuvaziyi üretir' der. Bunlar aynı zamanda, işçi sınıfı ve Parti üyelerinin belirli bir kesimi arasından da türerler. Hem proletaryanın saflarında hem de devletin ve diğer organların elemanları arasında burjuva hayat tarzını benimseyenler mevcuttur."*

Burjuva etkinin ve revizyonizmin etkisinin varlığı yeni burjuva unsurların politik ve ideolojik kaynağını oluşturur. Ve burjuva hak'ın varlığı, bunların ortaya çıkmaları için önemli bir ekonomik temel sağlar. Aynı zamanda uluslararası emperyalizm ve sosyal emperyalizm her zaman, sosyalist toplumları kapitalist toplumlara ve hatta sömürge veya yarı-sömürge ülkelere çevirmek için yoğun çaba harcar. Enternasyonal sınıf mücadelesi kaçınılmaz olarak sosyalist ülkelerde yansımasını bulacaktır.

Proletarya ve onun önderliği altındaki geniş emekçi halk, sosyalist üretim ilişkilerinin temsilcileridir. Bunlar sosyalist yola ve kesintisiz devrim ve bunun aşamalı gelişimi Marksist teorisine sağlam bir şekilde bağlıdırlar. Burjuva hak'ı sınırlamakta ve sosyalist üretim ilişkileri ile üstyapının sürekli güçlenmesini ve kusursuzlaşmasını sağlamaktadırlar. Burjuvazi ve kendisinin Komünist Parti içindeki temsilcileri kapitalist üretim ilişkilerinin temsilcileridirler.*

---

* Mao'nun yeni burjuvazi terörünün daha fazla geliştirilmesi ve 1949 sonrası Çin'deki sınıf mücadelesi içerisinde ne öğrenildiği ile ilgili olarak 4. Bölüm'ün sonundaki Ek'e bakınız.

Bu temsilciler, kapitalist yolda devam etmekte ısrar eder ve her zaman burjuva hak'ı güçlendirmeye, geliştirmeye ve sosyalist üretim ilişkilerini kapitalist üretim ilişkilerine dönüştürmeye çalışırlar. Bu yüzden sosyalizmin tüm tarihsel dönemi boyunca proletarya ile burjuvazi arasında ve kapitalist yol ile sosyalist yol arasında mücadele var olmuştur. Bu, insan isteğinden bağımsız bir nesnel yasadır. Tek kelimeyle mücadeleler kaçınılmazdır; insanlar bundan kaçınmaya çalışsalar bile bu mümkün değildir. İşçi sınıfı ancak mücadele yoluyla olumlu koşullar yaratarak ve bunları kullanarak zafer kazanabilir.

Başkan Mao şunu söylemektedir;

> *"Neden Lenin burjuvazi üzerinde diktatörlük uygulamaktan bahseder? Bu sonrunu açıklığa kavuşturmak çok önemlidir. Bu sorunun açıklığa kavuşturulmaması revizyonizme götürür. Bunun tüm ulus tarafından bilinmesi sağlanmalıdır."*

Başkan Mao'nun direktifinin, proletarya diktatörlüğünü güçlendirmek, kapitalist restorasyonu engellemek, sosyalizmi inşa etmek ve komünizmi başarmak için acil pratik ve uzun dönemli büyük önemi vardır. Ancak burjuvazi üzerinde devrimci gelişimin tüm aşamalarında ve tüm alanlarda her yönlü diktatörlük uygulanmasıyla ve burjuvazi ile diğer tüm sömürücü sınıfların var olmasının ve yeni bir burjuva sınıfın ortaya çıkmasının imkansız olduğu koşulların yaratılmasıyla proletarya, proleter devrim görevini tamamlayabilir ve büyük komünizm idealini gerçekleştirebilir.

Sosyalist toplumda sınıf mücadelesi, bazen yükselerek ve bazen durularak, dalgaya benzer bir devinim biçiminde gelişir. Bu, sınıf mücadelesi koşullarındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır, sınıf mücadelesinin olup olmamasından kaynaklı değil. Sosyalist toplum tarihi bize tüm sınıf düşmanlarının ve tüm canavarların ve ucubelerin kendilerini göstereceğini söylemektedir.

Başkan Mao'nun söylediği gibi;

> *"Ülkedeki büyük düzensizlik büyük düzene neden olur. Ve bu her yedi ya da sekiz senede tekrar gerçekleşir. Canavarlar ve şeytanlar kendilerini gösterir. Kendi sınıf niteliklerine bağlı şekilde, kendilerini göstermeye mecburdurlar."*[23]

Sınıf mücadelesi yasası her birkaç yılda bir büyük bir mücadelede ifadesini bulur. Sadece tekrarlanan güç denemelerinin ardından gerici sınıfların güçleri gitgide daha zayıf hale gelecektir ve proletarya en sonunda burjuvazi ve diğer tüm sömürücü sınıfları ortadan kaldırma şeklindeki büyük tarihsel görevini yerine getirebilecektir.

Toplumdaki sınıf mücadelesi zorunlu olarak Parti'de yansımasını bulur ve Parti içinde iki çizgi arasındaki bir mücadele şeklinde kendisini gösterir. Partinin temel çizgisi bize revizyonizme karşı mücadelenin uzun dönemli olduğunu söyler. Partimiz ile Kao Kang, Jao Shu-shih, Peng Te-huai, Liu Şao-şi ve Lin Biao tarafından liderlik edilen Parti karşıtı klikler arasındaki mücadeleler revizyonizme karşı mücadelelerdi. Başkan Mao kişisel olarak Büyük Proleter Kültür Devrimi'ni başlatmış ve ona önderlik etmiştir. Bu, üstyapıda büyük bir devrim, proletarya diktatörlüğü koşulları altında büyük bir politik devrimdi. Bu devrim aynı zamanda Çin'in "ikinci devrimi" olarak anılabilir. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nde Başkan Mao tüm Parti'yi, tüm silahlı kuvvetleri ve tüm halkı Liu Şao-şi ve Lin Biao tarafından yönetilen iki burjuva karargahı yok etmek üzere yönetti. Bu hainler ve dönekler topluluğu Parti ve devlet otoritesini gasbetmek için komploya başvurdu ve Marksist-Leninist Parti'yi revizyonist faşist

bir Parti'ye dönüştürmek, proletarya diktatörlüğünü sabote etmek ve kapitalizmi restore etmek amacıyla, tüm tarihsel sosyalizm süreci için formüle edilen temel Parti çizgisini ve Partinin temel politikalarını kökten dönüştürmeye çalıştı. Revizyonist çizgilerinin özü aşırı sağcılıktır. Karşı-devrimci komploları yüz milyonlarca devrimci Çinli tarafından engellenmiştir. Büyük Proleter Kültür Devrimi büyük bir zafer kazanmıştır. Devrim hala gelişmekte ve mücadele hala devam etmektedir. Sınıf mücadelesinin yansıması olan Parti içindeki iki çizgi arasındaki mücadele tüm tarihi sosyalist dönem boyunca var olmaya devam edecektir.

Başkan Mao'nun vurguladığı gibi,

> *"Şu anki Büyük Kültür Devrimi sadece bir ilk olandır ve daha birçoklarını gerçekleştireceğiz. Bir devrimin zaferine ancak uzun bir tarihsel dönem sonunda karar verilebilir. Eğer işimizi iyi yapmış olmazsak kapitalizmin herhangi bir anda restore edilmesi muhtemeldir. Parti'nin tüm üyeleri ve ülkedeki tüm halk üç ya da dört tane Büyük Kültür Devrimi'nin ulusa barış getirmeye yeterli olacağını düşünmemelidirler. Her zaman tetikte olmalı ve hiçbir zaman uyanıklığınızı gevşetmemelisiniz."*[24]

SOSYALİST TOPLUM İNSANLIĞIN TARİHİ BİLİNÇLİ BİR ŞEKİLDE YAPMASININ BAŞLANGIÇINI OLUŞTURUR

İnsanın tarihsel gelişiminde büyük atılım

Proletarya ve emekçi sınıflar, üst yapının sosyalist ekonomik temele hizmet etmesini sağlamak, üretim ilişkilerinin üretici güçlerdeki gelişmeyle uyumlu hale getirilmesini sağlamak, ve toplum ile doğayı sosyalizmin ekonomik yasalarına uyumlu bir biçimde bilinçli olarak dönüştürmek için proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürürler. Bu, insanlık tarihinde dev bir adımdır.

İnsanlığın yazılı tarihi binlerce yıllıktır. Ancak sosyalist toplumun doğumundan önce, yine de tarihin bu uzun dönemi insanlığın gelişiminde "tarih öncesi" bir dönemdi. Üreticiler sadece doğa tarafından değil aynı zamanda bizzat kendilerinin yarattığı üretim araçları tarafından köleleştiriliyorlardı.

> *"Üreticiler üretim araçlarına değil, bilakis üretim araçları üreticilere egemendir."*[25]

Başka bir ifadeyle, temel üretim araçlarını ve devletin politik iktidarını kontrol altında tutan sömürücü sınıflar gaddarca geniş emekçi sınıfları sömürdüler ve baskı altına aldılar, ve onları karanlık ve acılı bir varoluşa sürüklediler. Proleter sosyalist devrim, bahardaki gök gürültüsü gibidir ve insanlık tarihini sarsmıştır. Bu "tarih öncesi" döneme son vermiş ve insanların bilinçli bir şekilde tarihi yaptıkları bir döneme ulaştırmıştır.

İnsanlık tarihindeki bu büyük atılımın maddi temeli, proletarya ve emekçi halk politik iktidarı ele geçirdikten sonra, üretim araçlarının özel mülkiyetinin sosyalist kamu mülkiyetine dönüştürülmesinde yatar. Sosyalist toplumda üretim araçlarının kamu mülkiyeti, halkın çoğunluğunu oluşturan emekçi sınıfın, devletin ve işletmelerin efendileri haline gelmelerini mümkün kılar. Emekçi sınıflar ancak toplumsal ilişkilerin hakimi konumuna gelmeleri durumunda doğanın hakimi durumuna gelebilir, bilinçli olarak dünyayı dönüştürebilir ve Marksizm'in rehberliği altında tarih yapabilirler.

İleri bir komünist toplumla kıyaslandığında sosyalist bir toplum kesinlikle halkın bilinçli

olarak tarihi yönlendirdiği bir dönemin sadece başlangıcıdır. Üretici güçlerin gelişmişlik seviyesinin ve fiziksel dünya hakkında bildiklerimizin dayattığı kısıtlılıklara ek olarak sosyalist toplumdaki temel engel, burjuvazinin ve onun ideolojik etkisinin ve işçi ile köylü, kır ile kent, kafa ile kol emeği arasındaki farklılıkların ve kapitalizmin ortaya çıkaran zeminin varlığında yatmaktadır. Bu yüzden proletarya ve geniş emekçi halk, devletin politik iktidarını ve temel üretim araçlarını elinde tutsa da, dünyayı dönüştürmeye ve tarihi yönlendirmeye dair bilinçli faaliyetleri hala tarih tarafından kısıtlanmaktadır. Buna rağmen, *"önemli olan, buzun kırılmış, yolun açılmış ve gösterilmiş olmasıdır."*[26] Proletarya eninde sonunda sosyalist yoldan yeni komünist dünyaya giriş yapacaktır.

Üst yapının öncü rolünden tümüyle faydalan, nesnel yasaları bilinçli bir biçimde kullan

Sosyalist toplumda halk bilinçli olarak kendi tarihini yönlendirmeye başlar. Bu, insanların tarihi keyiflerine göre oluşturabildikleri anlamına gelmez. Bu sadece ilk defa toplumun tüm insanlarının bilinçli olarak nesnel ekonomik yasaları tanımlayabildikleri ve bunları, proletarya ve geniş emekçi halkın çıkarlarına hizmet etmek üzere kullanabildikleri anlamına gelmektedir.

"Özgürlük zorunluluğun anlaşılması ve zorunluluğun dönüştürülmesidir."[27]

Ekonomik yasalar toplumsal ekonominin gelişmesini yöneten nesnel yasalardır ve insan isteğine göre değişime konu olamazlar. İnsanlar nesnel yasaları "dönüştüremezler" ya da "yaratamazlar." Ancak insanlar nesnel yasalar karşısında tümüyle savunmasız durumda değildirler. Sosyalist toplumda insanlar bunları doğru bir biçimde tanıyabilir, onlardan yararlanabilir, onlara dayanabilir ve belli yasaların yıkıcı etkilerine yön verebilir veya işleyişlerini sınırlandırabilirler. Diğer taraftan, yapıcı olan ve nesnel dünyayı dönüştürme amacına hizmet eden yasalara daha geniş bir hareket alanı verilir.

Farklı toplumsal sistemler altında, ekonomik yasaların dışa vurum biçimleri farklı özelliklere sahiptir. Kapitalist toplumda üretim araçlarının özel mülkiyetine bağlı olarak üretim kör rekabet ve kaotik koşullarda gerçekleştirilir. Bu yüzden ekonomik yasalar kapitalist toplumda her zaman dışsal ve yabancı bir biçim alır. Sosyalist toplum, üretim araçlarının kamu mülkiyetine dayanmaktadır. Emekçi halk toplumsal ekonomik ilişkilerin efendileridir. Bu, halk açısından, bilinçli olarak ekonomik yasaları yönetmeyi ve uygulamayı mümkün hale getirir.

Engels'in bize önceden haber verdiği gibi;

> *"Bugüne kadar onlara yabancı, onlara egemen olan doğa yasaları olarak karşılarında duran kendi toplumsal eyleminin yasaları, bundan böyle insanlar tarafından tam bir bilinçle kullanılır ve eğemenlik altına alınır."*[28]

Üretim araçlarının kamu mülkiyetine dayalı bir sistemin kurulması insanların ekonomik yasaları tanımalarına ve bunlarla uyumlu bir şekilde hareket etmeleri ihtimalini gündeme getirir. Ancak bu ihtimali gerçeğe çevirmek için mücadele etmek kaçınılmazdır. Proletaryanın, toplumdaki ekonomik yasalarla uyumlu bir şekilde hareket etme ve sosyalist toplumdan komünist topluma dönüşümünü hızlandırma çabası kuşkusuz ki burjuvazi ve diğer itibarını yitirmiş toplumsal güçlerin şiddet içeren direnişiyle ve özellikle revizyonist çizginin müdahalesi ve sabotajıyla karşılaşacaktır. Sosyalist ekonomik yasaları bilinçli bir şekilde uygulama süreci, proletarya ile burjuvazi ve Marksist çizgi ile revizyonist çizgi arasında bir mücadele sürecidir.

Aynı zamanda halk *"sosyalist bir toplumun ekonomik gelişmesinin nesnel yasalarıyla bunlar hakkındaki [pratikte] öznel kavrayışımız arasındaki çelişme"*yi[29] de çözmelidir.

Bu başka bir süreci temsil etmektedir. Öncelikle pratikten başlanmak, araştırmalar, incelemeler yürütülmek, deneyimsizlikten deneyime, az deneyimden çok deneyime gidilmek, ve aşamalı olarak kendiliğindenciliğin (*spontaneity*) üstesinden gelinmek ve bilinci yükseltmek zorunludur. Bu anlama süreci insanların dünya görüşlerinin dönüştürülmesi sürecinden ayrı tutulamaz. Proleter dünya görüşüne sahip insanlar sosyalist ekonomiyi yöneten gelişme yasalarını daha iyi tanıyabilirler. İnatçı bir biçimde burjuva dünya görüşüne sarılan kişiler hiçbir zaman sosyalist ekonomiyi yöneten gelişme yasalarını doğru olarak tanıyamazlar. Bu yüzden bu anlama süreci aynı zamanda burjuva dünya görüşünü ortadan kaldırma ve proleter dünya görüşünü tesis etme sürecidir. Sosyalist toplumda ekonomik yasaların bilinçli bir şekilde uygulanışını, sıkı bir çalışmayı, burjuvazinin ve revizyonist çizginin direniş ve müdahalesinin üstesinden gelmeyi ve iki dünya görüşü arasında bir savaşımı gerektirmeyen basit bir mesele olarak gören bakış açıları yanlıştır. Bu bakış açıları "bırakın doğa kendi yönünü bulsun", ya da "haydi sınıf mücadelesini ortadan kaldıralım" görüşlerini savunmaktadırlar.

Sosyalist toplumda nesnel ekonomik yasaları bilinçli olarak uygulamak için üstyapının aktif ve önaçıcı rolüne tam alan açmak gereklidir.

Sosyalist üst yapının geniş kapasitesi ilk olarak ve öncelikle proleter politik Partinin önderliğinde kendisini gösterir. Proleter politik Parti Marksist devrimci teoriye ve devrimci tarza uygun olarak kurulur. Bu Parti tarihsel gelişmeyi yöneten nesnel yasaları anlamada, kitlelerin bilgeliğini özümlemede ve toplumsal gelişmenin farklı aşamalarındaki gerçek koşullar temelinde doğru teori, programlar, çizgiler ve genel ve özel politikalar formüle etmede iyidir. Bu doğru teoriler, programlar, çizgiler ve genel ve özel politikalar kitlelerden gelerek kitlelere dönmekte ve onları mücadelelerinde zafere ulaştırmaktadır. Çin Komünist Partisi Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'ni düşünüşüne rehberlik eden teorik temel olarak kullanmaktadır. Parti'nin devrim teorisinin, özellikle de proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürme teorisinin, ve proleter politik Parti tarafından formüle edilen Marksist çizginin ve genel ve özel politikaların yenilmez olmasının nedeni, bu teorilerin toplumun ekonomik gelişmesini yöneten nesnel yasaları doğru bir biçimde yansıtmalarıdır.

"Devrimci teori olmadan devrimci hareket olamaz."[30]

Bu yüzden, sosyalist toplumu yöneten ekonomik yasaları doğru bir şekilde tanımlamak ve bunlara uygun hareket etmek için, bir rehber olarak, proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürme Marksist teorisine ciddi bir şekilde çalışmak önemlidir.

Son tahlilde Parti önderliği Marksist çizginin önderliğidir. Bir Marksist Parti sadece, ideolojik cephe de dahil olmak üzere üstyapıdaki devrimi kavrayarak ve ideolojik ve politik çizgilerin doğruluğunu garantiye alarak, proleter devrimci davayı bir zaferden daha da büyük bir zafere götürebilir.

Marksist-Leninist Partinin önderliği altındaki proletarya diktatörlüğünün politik devlet iktidarı, sınıf mücadelesinde burjuvaziyi alt etmek, burjuva hak'ı sınırlamak ve kapitalizmi yeniden ortaya çıkaran zemini ortadan kaldırmak için proletaryanın devamlı olarak kullanabileceği çok güçlü bir araçtır. Temel Parti çizgisini uygulamayı, sosyalist ekonomiyi yönetmeyi ve organize etmeyi garanti altına almada büyük bir rol oynamaktadır. Proletarya

kendi devlet iktidarını kullanarak ekonomik cephede sosyalist devrimi ilerletebilir, sosyalist üretim ilişkilerini kurarak geliştirebilir, tüm ulusal ekonomiyi planlayıp, örgütleyip, yönetebilir, toplumsal üretici güçleri geliştirebilir ve sosyalist üstyapıyı mükemmelleştirmek yoluyla sosyalist ekonomik temeli güçlendirmek için politik, ideolojik ve kültürel cephelerde sosyalist devrimi hızlandırabilir.

Proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmek, proletarya diktatörlüğünün politik devlet iktidarının öncü rolünü tam olarak kullanmak anlamına gelir. Bu koşullar burjuva diktatörlüğü altında yaratılamaz. Politik iktidarın ele geçirilmesini takiben belirli bir süre için burjuvazinin de devlet iktidarını, kapitalist üretim ilişkilerini güçlendirmek ve ilerletmek için kullandığı doğrudur. Ancak bu kapitalist ilişkiler gitgide can çekişir hale geldiği için burjuva devlet devrimci rolünü kaybetti ve üretim ilişkilerinin değişimi ve üretici güçlerin gelişimi üzerinde bir pranga haline geldi. Sosyalist devrime gelince, politik iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi sadece devrimin başlangıcıdır. Üretici güçlerin gelişmesiyle birlikte sosyalist üretim ilişkileri, yeni olanın eskinin yerini aldığı bir tarihsel süreci geçirmektedir. Proletarya diktatörlüğü altında bu tür yenilenme ve dönüşümleri sağlayan ve üretici güçlerin gelişimini teşvik eden devletin politik iktidarı, nihayetinde, proletaryanın sosyalist devrimi sürdürmek için kullandığı en güçlü silahtır. Proletarya bu silahla burjuvazinin ve diğer gerici güçlerin direnişini kırabilir, tüm emekçi halkı kendi etrafında birleştirebilir, üç büyük devrimci hareket olan sınıf mücadelesini, üretim faaliyetini ve bilimsel deneyi pratiğe geçirebilir ve sosyalist toplumun, en yüksek ideal olan komünizme ulaşıncaya kadar temel Parti çizgisi tarafından çizilen yol boyunca ilerleyebilmesi için sosyalist ekonomik temel ile üstyapının güçlendirilmesini ve mükemmelleştirilmesini sağlayabilir.

Temel Çalışma Kaynakları

K. Marx, Gotha Programının Eleştirisi
V. İ. Lenin, "Proletarya Diktatörlüğü Çağında Ekonomi ve Siyaset"
Mao Zedung, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine"

III.BÖLÜM
SOSYALİST KAMU MÜLKİYETİ SİSTEMİ SOSYALİST ÜRETİM İLİŞKİLERİ İÇİN TEMELDİR

Tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi ve emekçi halkın kolektif mülkiyeti sistemi

Proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra kapitalizmin ve tüm diğer sömürücü sistemlerin kaynaklarını ortadan kaldırmak ve sosyalist bir ekonomik temel inşa etmek için adım adım üretim araçlarının özel mülkiyeti sistemini sosyalist kamu mülkiyeti sistemine dönüştürmek zorunludur. Bu, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmada ve kapitalizmi sosyalizmle devirmede önemli bir adımdır.

TÜM HALKIN SOSYALİST MÜLKİYETİ SİSTEMİ PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN BAŞLICA EKONOMİK TEMELİDİR

Proletarya ve emekçi halk üretim araçlarını kontrol etmelidir

Son birkaç bin yıl içerisinde köle sahibi, toprak ağası ve kapitalist tarafından emekçi halkın sömürülmesinin ve ezilmesinin temel nedeni üretim araçlarının emekçi halkın ellerinde olmaması gerçeğiydi.

> *"İnsanın köle hizmeti için boyunduruk altına alınması, tüm biçimleri içinde, boyunduruk altına alanın, ancak bunlar sayesinde boyunduruk altına alınanları kullanabileceği iş araçlarına ve kölelikte, bunun dışında bir de, köleleri yaşamda tutabileceği geçim araçlarına sahip olmasını şart koşar"*[1]

Emekçi halkın birbirini izleyen kuşakları üretim araçlarını kendi ellerine almaya girişirken çeşitli mücadele biçimlerine başvurdular, fakat tarihsel nedenlerle tüm bu girişimler başarısızlığa uğradı. Kapitalist büyük ölçekli endüstri sayesinde kapitalist toplumda proletarya

toplumsal bir güç olarak ortaya çıktı; işçiler, boyunlarındaki zincirden başka kaybedecek hiç bir şeye sahip değillerdi. Üretim araçlarının kapitalist mülkiyetinin özel karakteri ile üretimin toplumsal karakteri arasındaki çelişkinin şiddetinin artmasıyla birlikte proletaryanın üretim araçlarını kontrol etme ihtimali gelişti.

Bununla beraber, sömürücü sınıflar hiçbir zaman sömürüden vazgeçmeye istekli değillerdir. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetlerini korumak için sadece devlet mekanizmasını kullanmakla kalmadılar ayrıca ideolojik alanda her türlü safsatalara başvurdular. Örneğin emekçi halkın burjuva mülkiyete dokunmaması ve üretim araçlarına el koymaması için onları aldatma teşebbüsünde bulunarak, işçi sınıfının yoksulluğunun nüfustaki hızlı artıştan, bir "adil ve akılcı bölüşüm ilkesi"nin yokluğundan vs. kaynaklı olduğunu söylediler. Proletaryanın devrimci öğretmenleri bu safsataları teşhir ettiler. Emekçi halkın sömürülmesinin ve köleleştirilmesinin temel nedeninin, üretim araçlarının emekçi halkın ellerinde değil de sömürücü sınıfın ellerinde olması gerçeğinde yattığını vurguladılar. 1879 Alman işçi hareketi üzerinde Ferdinand Lassalle'in etkisini yansıtan "*Gotha Proğramı*"nın ilk cümlesinde "*emek tüm zenginliğin ve kültürün kaynağıdır*" denmektedir.

Fakat Marx o zamanlar bu ifadenin teorik hatasını gördü. Marx emeğin ancak üretim araçlarıyla kombinasyon halinde zenginlik ve kültür yaratabileceğine vurgu yaptı. Üretim araçları ve üretim araçlarının mülkiyeti olmaksızın emeğe ne olacaktı?

Marx keskin bir şekilde söyle dedi:

> "*Kendi emek gücünden başka hiçbir mülkiyete sahip olmayan insan bütün toplum ve kültür koşullarında, kendilerini emeğin maddi koşullarının sahibi haline getirmiş olan öteki insanların kölesi olur. Bu insan ancak onların izniyle çalışabilir, dolayısıyla ancak onların izniyle yaşayabilir.*"[2]

Proletarya kendisini özgürleştirebilmek için öncelikle kapitalizm altındaki özel mülkiyet sisteminin yerine sosyalist sistem altındaki kamu mülkiyeti sistemini koymalıdır. Marksizm'in bu anlayışı sömürücü sınıfın üretim araçlarını sonsuza değin kendi tekelinde tutmak ve emekçi halkı sömürmek ve köleleştirmek için başvurduğu anlamsız kapitalist komployu teorik ve politik olarak yıkmıştır. Bu, proletarya için doğru bir mücadele yönelimine işaret etmektedir.

Kapitalist toplumun gelişimi proletaryanın ve emekçi halkın üretim araçlarına kolektif bir şekilde sahip olmasını mümkün kılmaktadır. Bu olasılığı tamamıyla gerçeğe dönüştürmek oldukça uzun bir tarihsel süreçtir. Proletarya "*yoksulluğun nedenlerini ortadan kaldırıp, zenginliğin tohumlarını ekmeden*", yani üretim araçlarının özel mülkiyeti sistemini bir kamu mülkiyeti sistemine dönüştürmeden ve üretim araçlarını kendi ellerine almadan önce ilk olarak burjuva devlet mekanizmasını yıkmalı ve bir proletarya diktatörlüğü kurmalıdır. Bu, tüm sömürücü sistemlerin temelden ortadan kaldırılacağı ve proletarya ve emekçi halkın ekonomik olarak özgürleşeceği ve sosyalist güzergahta ortak bolluğa doğru ilerleyeceği bir başlangıç noktasıdır. Bu güzergahta hala birçok mücadele olacaktır. Proletarya ancak sosyalist ekonominin gelişim sürecini ısrarla ve katı bir şekilde kendi ellerinde tutarak sınıfların ve sınıf farklılıklarının ortadan kalkması için uygun maddi koşulları yaratabilir ve büyük komünizm idealini gerçeğe dönüştürebilir. Politik iktidar ve üretim araçları kaybedildiğinde, devlet mekanizması ve ekonomik can damarlar üzerindeki kontrol burjuvazi ve onun Parti içerisindeki temsilcileri tarafından gasp edildiğinde sosyalist ekonomi yozlaşacak ve proletarya ve emekçi halk bir kez daha "titreyen ve aç köleler" haline geleceklerdir. Bu olasılık tüm tarihi sosyalizm süreci boyunca vardır.

El koyma ve satın alma, sosyalist kamu mülkiyeti sistemini inşa etmenin yollarıdırlar

> Yüz yıldan fazla zaman önce Marx ve Engels, iktidarı ele geçirdikten sonra *"proletaryanın, siyasi üstünlüğünü, tüm sermayeyi burjuvazinin elinden adım adım söküp almak, tüm üretim araçlarını devletin, yani hakim sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde toplamak için, ... kullanacağı"*na[3] vurgu yaptılar.

Oldukça toplumsallaşmış üretici güçler objektif olarak tüm ekonomik departmanları ve işletmeleri merkezi olarak koordine etmek için bir toplumsal merkeze ihtiyaç duyar. Kapitalist toplumda bu objektif gereksinimin gerçekleştirilmesi zordur. Sosyalist toplumda bu toplumsal merkez proletarya diktatörlüğü altındaki sosyalist devlettir. Emekçi halk sadece öncelikle tüm emekçi halkı temsil eden bu devleti ve üretim araçlarının tüm halka ait olduğu bir sosyalist mülkiyet sistemini kurarak sosyalist ekonomik can damarlar üzerindeki kontrolünü sürdürebilir ve sömürücü kapitalist sistem tümüyle ortadan kaldırılabilir.

O halde proletarya üretim araçlarının burjuva mülkiyetini tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemine hangi araçlarla dönüştürür? Uluslararası komünist hareketin deneyimine ve Çin deneyimine göre, proletarya politik iktidarı ele geçirdikten sonra, orta ve küçük işletmeler yavaş yavaş dönüştürülürken, büyük işletmeler derhal toplumsallaştırılır.

Genel olarak proletarya politik iktidarı ele geçirdikten sonra büyük, orta ve küçük sermayenin bir arada olduğu bir durumla karşı karşıya gelir. Büyük sermaye en gerici üretim ilişkilerini temsil eder; ulusal ekonominin can damarlarını kontrol eder ve üretici güçlerin gelişimini ciddi şekilde engeller. Ayrıca gerici burjuva egemenliğinin temel ekonomik dayanağıdır. Proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra derhal ulusal ekonomi üzerinde kontrolü sağlamayı başaramazsa ve büyük kapitalistlerin onu kendi kontrollerine almasına izin verirse iktidarını hiçbir zaman sağlamlaştıramaz. Lenin Paris Komünü'nün deneyimlerini ve parlak başarılarını özetlerken, mücadelenin akıbeti açısından ölümcül olduğu kanıtlanan iki hatadan birisinin, proletaryanın, ulusal ekonominin can alıcı kalbi durumunda olan Fransa Bankası gibi büyük işletmelere el koymaması olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu yüzden büyük sermayeye sosyalist devlet tarafından derhal el konulmalıdır.

Eski Çin'deki büyük sermaye bürokrat sermayeydi. Bu, Çan Kay-şek'in başında bulunduğu bürokrat burjuvaziye ait komprador ve feodal tekelci devlet sermayesiydi. Mao bu sermayenin gerici doğasının keskin bir analizini yaptı.

Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Dört büyük aile, Çan, Soong, Kung ve Çen, yirmi yıllık iktidarları süresince 15-20 milyar ABD dolarını bulan büyük servetler yaptılar ve bütün ülkenin ekonomik can damarlarını tekellerine aldılar. Bu tekelci sermaye devletle bütünleşince, tekelci devlet kapitalizmi haline geldi. Yabancı emperyalizmle, yerli toprak ağası sınıfı ve eski tipte zengin köylülerle yakından bağlantılı olan bu tekelci kapitalizm komprador, feodal, tekelci devlet kapitalizmi haline geldi."*[4]

Bürokrat sermayenin gerici doğası ışığında Partimiz demokratik devrimin başında, bürokrat sermayeye el koyma ve *"onu proletaryanın önderlik ettiği halk cumhuriyetine aktarma"*[5] politikasını önüne koydu. Bürokrat sermayeye bu el koyma, özgürlük savaşının zafere ulaşması üzerine adım adım gerçekleştirildi. Özgürlükten önce Çin'in fabrika ve taşıma endüstrisindeki sabit sermaye değerinin %80'ini bulan bürokrat sermayenin kamu-

laştırılması Çin'in kapitalist ekonomisinin büyük bölümünü ortadan kaldırdı ve ulusal ekonominin can damarının proletaryanın politik iktidarı tarafından kontrol edilebilmesini mümkün hale getirdi. Sosyalist devrimin ve sosyalist inşanın gelişimi için uygun koşulları yaratan sosyalizmin ekonomik temeli böylece kuruldu.

Proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra büyük sermayeye el koyar ve sosyalist bir ekonomik temel kurar, orta ve küçük sermayeyi satın alma yoluyla giderek sosyalist dönüşüme tabi kılmak ve kapitalist üretim araçları mülkiyeti sistemini tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemine dönüştürmek mümkündür. Orta ve küçük sermayenin sınıfsal doğası büyük sermayeninkiyle aynıdır. Bu kesimlerin hepsi emekçi halkı kapitalist sömürü koşullarına zorlarlar. Bu kesimler emekçi halkın çıkarlarıyla çelişen çıkarlara sahiptirler ve sosyalist devrimin hedefleridirler. Bununla beraber bu kesimler arasında bazı farklılıklar vardır. Orta ve küçük sermaye kapitalizmi geliştirme konusunda çoğu defa güçlü arzuya sahipken, aynı zamanda belli koşullar altında proletarya tarafından kendi malvarlıkları için bir karşılığı kabul etmeye zorlanabilirler.

> Marksizm, "*belli koşullar altında işçilerin burjuvaziyi satın almayı kesinlikle reddetmeyeceğine*"[6] inanmaktadır.

Proletarya politik iktidarı ele geçirdiğinde ve ulusal ekonominin can damarları üzerinde kontrolü sağladığında, bu kapitalistlerin, proletaryanın satın alma ve kendi kapitalist işletmelerinin sosyalist işletmelere dönüştürülmesi politikasını kabul etmeye zorlanabilmeleri proletarya açısından avantajlı olacaktır.

Çin'de orta ve küçük sermayeye sahip ulusal burjuvazi ikili bir karaktere sahiptir. Demokratik devrim sürecinde hem devrimci hem de uzlaşmacı karaktere sahiptir. Sosyalist devrim sürecinde sosyalist dönüşümü kabul etmeye zorlanabilir, fakat ayrıca kapitalizmi geliştirme konusunda gerici bir arzuya da sahiptirler. Bu sınıf tarafından işletilen endüstriyel ve ticari işletmeler Çin'in ulusal ekonomisinin iyileştirilmesinde ikili bir roloynadılar. Bu kesimler üretimi arttırmada, kırsal ve kentsel alanlar arasındaki mübadeleyi büyütmede ve istihdamı sürdürme ve böylece ulusal ekonomiye ve halkın geçim durumuna katkı sunmada olumlu bir rol oynadılar. Fakat ayrıca işçileri sömürdüler ve kar için her şeyi yaptılar ve böylece sosyalist yeniden inşada ve halkın geçim koşullarını ilerletmede olumsuz bir rol oynadılar. Ulusal burjuvazinin ikili karakterini ve ulusal kapitalist ekonominin ikili rolünü göz önünde bulunduran Partimiz, ulusal kapitalist imalat sanayisini ve ticari işletmeleri kullanma, kısıtlama ve dönüştürme politikasını formüle etti. Bu, ulusal ekonomi ve halkın geçim durumu için faydalı olan olumlu rolünü kullanma, ulusal ekonomiye ve halkın geçim durumuna zarar veren olumsuz yönünü kısıtlama ve onları adın adım sosyalist devlet ekonomisinin bir parçasına dönüştürme anlamına gelir.

Çin'de kapitalist sanayi ve ticaret işletmelerinin sosyalist dönüşümü devlet kapitalizminin çeşitli biçimleri yoluyla yürütüldü. Bu devlet kapitalizmi, proletarya diktatörlüğü altında devlet tarafından "*kısıtlanabilen ... sınırları belirlenebilen kapitalizm*"[7] idi. İmalatta devlet kapitalizmi, imal etmeyi, sipariş etmeyi, sözleşmeli pazarlamayı* ve birleşik üretimleri kapsar. Ticarette basit devlet kapitalizmi aracı yoluyla satın alınma ve bölüşülmeyi içerir. Bu biçim içerisinde kapitalist ekonomi hem üretimin yöneliminde ve işleyişinde hem de

* Küçük ve orta kapitalist işletmelere ham maddeler sağlanır ve devlet için işlenmiş mallar üretmeleri için anlaşmalar yapılırdı. Böylece onlar üzerinde bir kontrol uygulanırdı.

sömürünün derecesinde belli bir dereceye kadar kısıtlanabilir. Böyle bile olsa bu biçim ne mülkiyetin niteliğini ve kapitalistin üretim araçları üzerindeki kontrolünü değiştirir, ne de üretici güçlerin gelişiminin önünde engel olan kapitalist üretim ilişkilerinin antogonist çelişkisini temelden çözebilir. Çin'in toplumsal üretici güçlerinin gelişimiyle birlikte objektif olarak gerekli şey basit devlet kapitalizmini (*elementary state capitalism*) ileri devlet kapitalizmine, yani devlet-özel ortak işleyişine dönüştürmektir. Devlet-özel ortak işletmelerinde devlet kadroları önderlik faaliyeti yürütmeye gönderildi. Kadrolar işletmeyi devlet planlarına uygun olarak ve emekçi kitlelere dayanarak idare ettiler. Bu, gerçekte kapitalisti, işletmelerdeki üretim araçları üzerindeki kontrolünü terk etmeye zorladı. Çin pratiğinde devlet kapitalizminin bu ileri biçimi iki aşamaya ayrıldı; tek tek işletmelerdeki devlet-özel ortak işleyişi ve daha sonra bütün endüstrilerde devlet-özel ortak işleyişi. Kapitalist, bireysel işletmelerdeki ortak işletme aşamasında işletmenin toplam sermayesindeki payı oranında kar dağılımına katıldı. Kapitalist tarafından elde edilen kar, üretimin gelişmesiyle birlikte arttı. Bu, devlet tarafından çalışma şevkinin tümden harekete geçirilmesi ve sermaye birikimi sağlanması açısından sakıncalıydı. Bütün bir endüstri devlet-özel ortak işleyişi altına sokulduğunda kapitalistin sadece sabit bir kar payı, yani belli bir dönem için sabit bir pay (her yıl için yaklaşık olarak %5) almasına izin verildi. Devlet-özel ortak işleyişi başlatılmadan önce bu oran, kapitalistin sabit malvarlıklarının toplam değerine göre sabitlendi. Böylece kapitalistin üretim araçları üzerindeki mülkiyet hakkı sadece hisselerinin büyüklüğüne uygun olarak sabit bir kar payıyla ifade edildi. Bu tür devlet-özel ortak işletmeler esas olarak sosyalist nitelikteydi. Devlet tarafından sabit payın kapitaliste ödenebilirliğinin şart koşulduğu dönemin sonunda devlet, ödemeyi durdurmaya karar verdi. Böylece devlet-özel işletmeler tüm halkın tam sosyalist mülkiyet sistemi altındaki işletmelere dönüştü.

Proletarya diktatörlüğü altında orta ve küçük sermayenin dönüşümü ile büyük sermayenin dönüşümü arasında fark vardır. Fakat bu, sınıf mücadelesinin olmadığı anlamına gelmez. Gerçekte kapitalist endüstri ve ticaretin sosyalist dönüşümünün tüm sürecinde proletarya ile burjuvazi arasında şiddetli sınıf mücadelesi devam eder. Bu mücadele, kısıtlama ve karşı-kısıtlama, dönüştürme ve karşı-dönüştürme arasındaki bir mücadele olarak kendisini gösterir. 1950'nin ilkbaharında, fiyatları sabitlemek için spekülatif faaliyetlere karşı mücadele sürdürmek gerekliydi. 1951'de "*beş karşı çıkış*" mücadelesi —rüşvet, vergi kaçırma, devlet mallarını çalma, kötü işçilik ve kalitesiz malzemeler ve devletin ekonomik sırlarını çalma karşıtlığı– vardı. 1957'de sağcıların çılgınca saldırılarına karşı bir mücadele vardı. Bunlar keskin sınıf mücadeleleriydi. Bu sınıf mücadeleleri ayrıca Parti içerisinde iki çizgi arasındaki mücadeleler olarak da yansımasını buldu. Liu Şao-şi gibi revizyonistler, kapitalist etkiyi muhafaza etmek için beyhude bir çabayla sürekli olarak kapitalist "sömürü erdemlidir" saçmalığının bezirganlığını yaptı ve kapitalist endüstri ve ticaretin sosyalist dönüşümüne karşı çıktı. Başkan Mao'nun başında olduğu Parti Merkez Komitesi'nin önderliğinde bu döneklerin komploları zamanında boşa çıkartıldı, revizyonist çizgileri eleştirildi ve kapitalist endüstri ve ticaretin sosyalist dönüşümünde zafer nihayetinde elde edildi. Bu, ancak burjuvaziye karşı proletaryanın mücadelesine, revizyonist çizgiye karşı Marksist çizgiye sıkıca sarılmak, ve sosyalist devrime karşı çıkan ve sosyalist inşayı sabote eden bir avuç gerici kapitalist ve onların Parti içerisindeki temsilcilerini etkili bir şekilde alt etmek yoluyla ulusal burjuvazinin sosyalist dönüşümü yavaş yavaş kabul etmeye zorlanabileceğini göstermektedir.

Tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi muazzam üstünlüğe sahiptir

Kapitalist özel mülkiyetin yerini tüm halkın sosyalist mülkiyetinin alması üretim ilişkilerinde devrimci bir atılımı temsil eder. Tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi tüm emekçi halkı temsil eden proleter devletin hem üretim araçlarına hem de emek ürünlerine sahip olduğu sistemdir. Halkın sosyalist mülkiyeti sisteminin ortaya çıkışı, özgürleştirilen emekçi halkın sadece toplumun yönetici sınıfı haline gelmekle kalmayıp ayrıca kapitalistlerin ücretli kölelerinden sosyalist üretimin efendileri haline geldiklerini göstermektedir.

Çin'de tüm halkın sosyalist mülkiyeti yeraltı kaynaklarını, nehirleri, kara sularını; ormanları, işlenmemiş toprakları, ve yasayla devletin yetki alanına dahil edilmiş diğer doğal kaynakları; ve demiryolu, posta ve iletişim servişleri gibi işletmeleri, bankaları, devletin işlettiği fabrikaları, çiftlikleri ve ticareti kapsar. Tüm emekçi halkın temsilcisi olarak devlet üretim araçlarına sahiptir ve onları akılcı bir şekilde ve birleşik bir biçimde tahsis eder. Bu, ülkenin tarihinde ilk kez ulusal ekonomiye sistematik bir şekilde önderlik edildiği ve geliştirildiği ve böylece toplumsal üretici güçlerin gelişimi için yolun döşendiği yeni bir durum yaratır.

Tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi üretimin yüksek derecedeki toplumsal doğasına kendisini uyduran bir sosyalist kamu mülkiyeti sistemidir. Modern endüstride departmanlar ve işletmeler birbirleriyle iç ilişkiye ve iç bağımlılığa sahiptir. Onlar bir bütün olarak toplumsal üretimin tamamlayıcı ve organik bileşenleridirler. Tüm halkın sosyalist mülkiyeti sisteminin ortaya çıkışı modern endüstrideki yüksek derecede toplumsallaşmış üretici güçler ile kapitalist özel mülkiyet arasındaki çelişkinin kaçınılmaz bir sonucudur. Sadece tüm halkın sosyalist mülkiyetiyle birlikte; kapitalist toplumda üretimin toplumsal doğası ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki ve bireysel işletmelerdeki üretimin örgütlü niteliği ile toplumdaki üretim anarşisi arasındaki çelişki bir bütün olarak çözülebilir. Sadece bu temelde, kapitalist sistemin özelliği olan üretici güçlerin ve ürünlerin israf edilmesi ve tahrip edilmesi durumu ve onunla beraber burjuvazinin ve onun politik temsilcilerinin israfı ve savurganlığı ortadan kaldırılabilir ve böylece üretici güçlerin daha hızlı gelişiminin önü açılabilir.

Devlet ekonomisi tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi temelinde ulusal ekonominin can damarını kontrol eder. Devlet ekonomisi modern endüstrileri ve taşımacılığı içerisine alır. Devletçe işletilen endüstriler ulusal ekonominin çeşitli departmanlarındaki teknik gelişimi hızlandırmak için büyük miktarda makine, materyal, ekipman, akaryakıt ve motor gücü sağlar. Bu endüstriler tarımsal makineleşmeyi hızlandırmak için büyük miktarlarda traktör, biçerdöver, nakliye gereçleri, ve tarımsal ilaçlar sağlar. Ayrıca ekonomik, kültürel ve savunmaya yönelik inşa için büyük bir sermaye birikimi sağlar. Sosyalist devlet ekonomisi bir bütün olarak ulusal ekonomide öncü bir rol oynar. Sosyalist devlet ekonomisi, devletin sosyalist devrimi ve inşayı sürdürmesi için dayanacağı maddi temeldir. Çin'de tarımın, el sanatlarının ve kapitalist endüstrinin ve ticaretin sosyalist dönüşümü devlet ekonomisinin önderliğinde ve rehberliğinde gerçekleştirildi. Kolektif ekonominin güçlendirilmesi ve gelişimi de, sosyalist dönüşümün esas olarak tamamlanması üzerine, devlet ekonomisinin öncü rolüne tabi kılındı. Sosyalist devlet ekonomisi proletarya diktatörlüğünü güçlendirmek için güçlü bir maddi temeldir. Tarımda ekonominin tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi altında işlediği bölüm esas olarak devlet çiftliğidir. Çin'de devlet çiftliği kolektif ekonomininkinden

farklı bazı roller üstlenir;

(1) Bizzat çiftlik tarafından biriktirilen sermayeye ek olarak, tarımsal makineleşmeyi hızlandırmak ve böylece devlet çiftliğinin öncü bir rol oynamasını ve bir model olmasını sağlamak için gerektiğinde yatırım doğrudan devletten gelebilir.

(2) Devlet çiftliği tarımsal bilimsel deneyler yürütmeye yönelik devlet için önemli bir zemindir. Yararlı sonuçlar elde etmek için daha fazla uzmanlaşmış araştırma elemanına, daha fazla sermayeye ve uzun bir zamana ihtiyaç duyan bilimsel deneyler, insan gücü, maddi ve mali sıkıntılardan kaynaklı, kırsal alandaki kolektif ekonomi tarafından yürütülemez. Devlet çiftliği diğer taraftan çeşitli bilimsel deneyler yürütmek ve yararlı sonuçları –daha üstün türleri ve ileri deneyimi– zamanında halk komünlerine ulaştırmak için birleşik bir plan içerisinde insan gücünü, maddi kaynakları ve sermayeyi toparlayabilir.

(3) Devlet çiftliği büyük çaplı bakir alanları tarıma elverişli hale getirme, ormanları geliştirme ve kerestecilik alanlarında kolektif ekonomiden üstündür.

Tüm halkın sosyalist mülkiyeti yüksek derecede kamu mülkiyetine sahip bir sosyalist mülkiyet biçimidir ve bu mülkiyetin yönelimi, tüm halkın komünist mülkiyetinin bir biçimine doğrudur. Bir bütün olarak, emekçi halkın üretim araçlarının kamu mülkiyeti yönüyle bakıldığında bu mülkiyet biçimi daha şimdiden komünist bir öze sahiptir. Fakat tüm halkın sosyalist mülkiyeti, eski toplumun rahminden güç bela çıkmış bir sistemdir ve bu yüzden kendisiyle beraber eski toplumun geleneklerini ve lekelerini taşımamazlık edemez. Birincisi, tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi sınıflar ve sınıf mücadelesiyle yakından ilişkilidir. "*Tüm halkın*" terimi "*bir bütün olarak emekçi halk*"ın kısa yazılışıdır ve bu sosyalist mülkiyet sistemi sadece proletaryaya ve emekçi halka hizmet eder. İkinci olarak, tüm halkın sosyalist mülkiyeti zorunlu olarak sosyalist devlet mülkiyeti biçimini alır ve sosyalist devlet, Lenin'in işaret ettiği gibi, bellli anlamda "*burjuvazisiz burjuva devleti*"dir. Bu böyledir, çünkü devlet hala burjuva hak'ı korumalıdır.*

Üçüncüsü, tüm halkın sosyalist mülkiyeti; meta sistemi, para yoluyla değişim ve işe göre bölüşümle bağlıdır; ve para yoluyla değişim ve işe göre bölüşüm sürecinde meta sistemindeki eşit hak'lar hala burjuva hak'lardır. Bu olgu tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemini katıksız (*purest*) olarak görme zeminlerinin olmadığına işaret etmektedir. Sadece tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi daha da gelişerek tüm halkın komünist mülkiyeti sistemi haline geldiğinde toplum kendisini sınıfların özelliklerinden ve kapitalizmin geleneklerinden ve lekelerinden kurtarabilir.

Tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi kurulduktan sonra hala bu sistemi sağlamlaştırma ve sürekli olarak ilerletme uzun süreci vardır. Tüm halkın sosyalist mülkiyeti sisteminin ilerleyeceği mi yoksa gerileyeceği mi meselesi sosyalist dönemdeki iki sınıf, iki yol ve iki çizgi arasındaki mücadelede merkezi meseledir.

* Proleter devlet burjuva hak'ı tanır, varlığını sürdürmesine izin verir ve insanları ona katlanmaya zorlar (elbette ki aynı zamanda onu kısıtlar). Bu anlamda proletarya diktatörlüğünün devleti burjuva devlet tarafından icra edilen türden bir rol oynar. (Peking Review, 14 Kasım 1975 (46), s. 23

TARIMIN TOPLUMSALLAŞTIRILMASI OLMAKSIZIN SOSYALİZM SAĞLAMLAŞTIRILAMAZ

Küçük köylü ekonomisini sosyalist dönüşüme tabi tutmak zorunludur

Proletarya politik iktidarı ele geçirdikten sonra sadece son derece toplumsallaşmış kapitalist ekonomi ile karşı karşıya kalmaz. Ayrıca bireysel emekçi mülkiyetine dayanan geniş özel ekonomi sistemleri ile de karşı karşıya kalır. Bunun biçimlerine tarımda, el sanatları endüstrisinde, taşımacılıkta, ve ticarette karşılaşılabilir. Fakat en çok ve yaygın çapta tarımda vardır. Bu bireysel ekonomik faaliyete katılanlar bireysel emekçilerdir. Bireysel aile bir üretim ve faaliyet birimidir. Hernekadar bu ekonomik faaliyetlere katılan bireysel emekçiler bir kısım üretim araçlarına sahiplerse de miktar oldukça küçüktür ve payları belli bir dereceye kadardır; kapitalist ekonomi tarafından her an iflasa sürüklenebilirler. Proletarya burjuva egemenliğini devirdiğinde ve üretim araçlarının tüm halkın elinde olduğu bir mülkiyet sistemi inşa ettiğinde bireysel ekonomi sistemlerinin varlıklarını sürdürmelerine izin verilebilir mi? Hayır.

Başkan Mao şöyle demektedir;

> *"Tarım toplumsallaştırılmadan eksiksiz ve sağlam bir sosyalizm olamaz."*[8]

Burada analiz etmemiz gereken şey, tarımda bireysel ekonomi tarafından izlenen yol bireysel el sanatları endüstrisi gibi diğer bireysel ekonomi sistemeleri tarafınan da ilke olarak izlenen yol olduğu için, sosyalizm koşulları altında bireysel ekonomi sistemlerinin hangi yolu takip etmeleri gerektiği meselesidir.

Politik iktidarın ele geçirilmesinden sonra proletarya tarafından inşa edilen tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi proletarya diktatörlüğü altında devlet sisteminin esas ekonomik temelidir. Halbuki bireysel emeğe ve mülkiyete dayanan küçük köylü ekonomisi, sosyalist kamu mülkiyeti sistemi ile ve proletarya diktatörlüğünün üst yapısı ile çelişir. Bu, bireysel mülkiyete dayalı küçük köylü ekonomisinin kapitalizmin yatağı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu biçim kesinlikle köylülüğü; fakir köylü ve çiftlik emekçileri çoğunluğu ile, kırsal alanlardaki burjuvaziyi oluşturan zengin köylüler olarak kutuplaştıracaktır.

Lenin şöyle demektedir;

> *"küçük işletme [üretim] her gün, her saat, kendiliğinden ve büyük hacimde kapitalizmi ve burjuvaziyi üretir."*[9]

Çin demokratik halk devrimi, toprak sistemini tamamıyla değiştirme, feodal sınıfın topraklarına el koyarak köylülere dağıtma ve feodal mülkiyet sistemini ortadan kaldırma ve böylece geniş köylü kitlelerinin kendilerini feodalizmden özgürleştirmelerini mümkün hale getirme anlamında büyük bir zaferdi. Fakat toprak reformundan sonra hala bireysel köylülerin nereye doğru ilerleyecekleri konusunda bir sorun bulunmaktadır. Köylüler kapitalist yolu mu yoksa sosyalist yolu mu izlemelidirler? Çin'in toprak reformundan sonraki birkaç yıl içinde kendiliğinden kapitalist eğilimler muntazaman gelişti. Yeni zengin köylüler her yerde ortaya çıktılar ve daha iyi durumda olan birçok orta köylü zengin köylü olmak için yoğun çaba harcadılar. Birçok yoksul köylü hala, yetersiz üretim aracından dolayı, yoksulluk çekmektedir. Çoğu borç batağında. Bu koşulların ortaya çıkışı, proletaryanın toprak reformundan sonra sosyalist yolu tutmaları için geniş köylü kitlelerine derhal önderlik etmeyip ve küçük köylü ekonomisini zamanında sosyalist dönüşüme tabi tutmayıp tam tersi kutuplaşmaya izin vermesi

durumunda, topraklarını yeniden kaybeden ve hala yoksulluk batağında olan köylülerin proletaryanın kendilerini kurtarmamasını ve problemlerini çözmemesini protesto edeceği, kapitalist yolu tutmaya meyilli üst-orta köylülüğün işçi sınıfının çıkarlarından uzaklaşarak gittikçe büyüyeceği gerçeğinin altını çizmektedir. Böylece toprak reformu temelinde kurulan işçi-köylü ittifakı büyük bir çökme tehlikesiyle karşı karşıya gelecekti. Bu tür bir durum ayrıca proletarya diktatörlüğünü ve sosyalist ekonomik temelin sağlamlaştırılmasını tehdit edecekti.

Toprak reformundan sonra özel mülkiyete dayalı küçük köylü ekonomisi tarımsal üretimi canlandırma ve geliştirme anlamında belli bir rol oynadı. Fakat bu ekonomi nihayetinde geri üretim ilişkilerine dayanıyordu. Bireysel ve dağınık çalışma ileri tekniğin ve modern çiftlik gereçlerinin edinilmesini imkansız hale getirdi, küçük köylü ekonomisini doğal afetler karşısında çaresiz bıraktı ve genişletilmiş yeniden üretimi sürdürmeyi imkansız hale getirdi. Bu yüzden küçük köylü ekonomisi besin ürünleri, endüstriyel hammadde ve artan işgücü noktalarında sosyalist ekonominin taleplerini karşılamadaki yetersizliğini kanıtladı; ayrıca endüstriyel gelişim için büyük bir iç pazar sağlayamadı. Böylece küçük köylü ekonomisi sosyalist endüstrileşmeyle keskin bir çelişki oluşturdu. Bu çelişkiyi çözmek için proletaryanın dağınık ve geri küçük köylü ekonomisine sosyalist güzergahta önderlik etmesi zorunluydu.

Küçük köylü ekonomisine sosyalist güzergahta nasıl önderlik edilebilir?

Örgütlenmek küçük köylü ekonomisinin sosyalist dönüşümü için zorunlu yoldur

Köylü bir emekçidir ve proletaryanın müttefikidir. Bireysel köylü tarafından özel olarak sahip olunan üretim araçları kamulaştırılmaz.

Engels şuna vurgu yapmaktadır:

> *"İktidara geçtiğimizde, büyük toprak sahipleri için yapmak zorunda kalacağımız gibi, küçük köylüleri (karşılığını ister ödeyerek, ister ödemeyerek) zorla kamulaştırmayı aklımızdan bile geçiremeyeceğimiz de bir o kadar açık. Küçük köylü karşısındaki ödevimiz, ilkin, onu buna zorlayarak değil, ama örnekler aracılığıyla buna götürerek ve toplumun yardımını onun buyruğu altına koyarak, onun bireysel mülkiyetini ve işletmesini, kooperatif işletmeye dönüştürmektir."*[10]

Yani, tarımsal kooperatifleşme, örgütlenerek gerçekleştirilir. *"Bu, halkın kurtuluşunun tek yolu, ... ve yoksulluktan refaha geçmenin tek yoldur."*[11] Çin'de geniş yoksul ve aşağı-orta köylü kitleleri sosyalist dönüşüme oldukça açıktı. Sosyalist yola yönelik büyük bir istek vardı. Toprak ağaları ve zengin köylüler sosyalist yolu sabote etmek için yoğun bir çaba gösterirlerken bir kısım üst-orta köylüler bu yola karşı güvensizlerdi. Tarımsal kooperatifleşmenin uygulanmaya başlanıp başlanmaması gerektiği sorununda ta başından itibaren sosyalist yol ile kapitalist yol arasında ciddi bir mücadele vardı. Bu mücadele iki çizgi arasındaki mücadele olarak bizzat Parti içerisinde yansımasını buldu.

Burjuvazinin ve zengin köylülerin çıkarlarını temsil eden Liu Şao-şi ve Cen Bo-da "makineleşme önce, kooperatifleşme daha sonra" revizyonist çizgisini ileri sürdüler. Bunlar, kapitalizmin şeytani yolunda bireysel ekonomiye önderlik etmek için beyhude bir çabayla, makineleşmeye karşı kooperatifleşmeye öncelik tanımanın *"yanlış, tehlikeli ve köylü sosyalizmi hayali"* olduğunu savunarak insafsızca saldırıya geçtiler.

Liu Şao-şi ve hempası tarafından pazara sürülen saçmalıklara karşı çıkan Mao şöyle dedi:

> *"Tarımda bizim ülkemizdeki gibi koşullarda kooperatifleşme büyük makinelerin kullanılmasından önce gelmelidir. (kapitalist ülkelerde tarım kapitalist bir biçimde gelişir.)"*[1]

Mao'nun başında bulunduğu Parti Merkez Komitesi proletaryanın ve yoksul ve aşağı-orta köylülüğün çıkarlarını kararlı bir şekilde savundu. Parti Merkez Komitesi Çin'in kırsal kesiminin gerçek koşullarını tahlil etti ve tarıma yönelik bir temel Parti çizgisi formüle etti; ilk adım tarımsal kolektifleştirmeyi uygulamaktı, ve ikinci adım tarımsal kolektifleştirmeye dayalı tarımsal makineleşmeyi başarmaktı. Bu Marksist bir çizgiydi. Başkan Mao'nun devrimci çizgisi tamamıyla uygulandı. Tarımsal kooperatifleşme sürecinde tüm Parti, toprak ağalarına ve zengin köylülere karşı kararlı bir mücadele sürdürmek ve Liu Şao-şi'nin revizyonist çizgisini alt etmek için orta köylülerle sağlam bir şekilde birleşmeye yönelik olarak yoksul ve aşağı-orta köylülere sağlam bir şekilde dayandı. Sonuç olarak tarımsal kooperatifleşme kısa bir zaman içerisinde muzaffer bir şekilde başarıldı.

Çin'in sosyalist tarımsal dönüşüm süreci kırsal alanda üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkilerin bir devinimiydi. Dönüşüm süreci, birbiri ardına adım adım aşılan üç aşamadan geçti. Başlangıçta, kolektif emek içerisinde köylüleri eğitmek ve bireysel faaliyet pratiği içerisindekine kıyasla bu yolla üretimin daha hızlı artacağını göstermek için belli sosyalist unsurlara sahip karşılıklı yardım ekipleri örgütlendi. Fakat ayrıca karşılıklı yardım ekibinde grup faaliyeti ile dağınık çalışma arasında bir çelişki vardı. Bu çelişki çözülmeseydi "örgütlenmenin" üstün potansiyelini ortaya çıkarmak zor olacaktı. O dönem ve yerel koşullar ışığında yarı-sosyalist bir niteliğe sahip ilk tarımsal üretim kooperatiflerinin örgütlenmesinde köylülere önderlik edildi. Bu ilk kooperatiflerde özel mülkiyetteki toprak, kooperatif tarafından ortak olarak işletildi, özel mülkiyetteki çiftlik hayvanları ve büyük çiftlik edevatları kooperatif tarafından ortak bir şekilde kullanıldı ve bu yolla karşılıklı yardım ekibindeki gurup işi ile dağınık faaliyet arasındaki çelişki çözüldü. Üretim daha fazla arttırıldı. Fakat ilk kooperatifler hala, "toprak payları"nı ve bireysel olarak sahip olunan büyük baş hayvanların ve büyük tarım aletlerinin kullanımı için belli bir bedeli (*remuneration*) muhafaza etmekteydiler. Hala bir tarafta ortak faaliyet ve kolektif emek ile diğer tarafta toprak ve diğer üretim araçlarının özel mülkiyeti arasında bir çelişki vardı. Bu çelişki çözülmeseydi geniş yoksul ve aşağı-orta köylülerin eylemciliği (*activism*) tam anlamıyla açığa çıkarılmayacaktı. O dönemde, somut koşullara dayalı olarak Parti bir kez daha, tamamıyla sosyalist, ileri tarımsal üretim kooperatifleri oluşturmak için köylülere önderlik etti. Tüm halka ait üretim araçlarının kolektif mülkiyeti sistemi temelinde ileri kooperatif "herkesten yeteneğine göre ve herkese emeğine göre" sosyalist ilkesini uyguladı. Bu tamamıyla sosyalist kolektif bir ekonomiydi. Somut koşullara uygun olarak adım adım ilerleme politikası, kendi istekleriyle kooperatife katılsınlar diye köylüleri kolektif emeğe ve kolektif faaliyete adım adım alıştırmada, özel mülkiyet anlayışından vazgeçirmede ve sosyalist eylemciliklerini yükseltmede yararlıydı. Sonuç olarak bütün bir kolektifleştirme süreci boyunca tarımsal üretim başkan Mao'nun devrimci çizgisinin tartışılmaz doğruluğunu göstererek her geçen yıl arttı.

Toprak reformunun tamamlanmasından sonra Çin'in geniş kırsal kesimlerindeki tarımın sosyalist dönüşümü 4 yıldan daha az bir süre içerisinde esas olarak tamamlandı. Tarımsal kooperatifleşme başarıldı ve bireysel mülkiyet sistemi bir '*emekçi halkın sosyalist kolektif*

mülkiyeti sistemi'ne dönüştürüldü. Tarımsal kooperatifleşmenin başarılması üretici güçleri daha da özgürleştirdi, geniş kırsal kesimde proletaryanın sosyalist kalesini güçlendirdi ve proletarya diktatörlüğünü sağmalaştırdı. Bunun anlamı çok derindi.

Çin'in kırsal halk komünü, kolektif mülkiyet sisteminde önemli bir gelişmedir

Emekçi halkın sosyalist kolektif mülkiyeti sisteminin kurulmasını, aşamalı bir gelişim ve ilerleme süreci izledi. Üretici güçlerin gelişimi ve emekçi kitlelerin bilincinin yükselmesi ile birlikte küçük kolektifler daha büyük kolektiflere dönüştüler, ve daha alt derecede kamu mülkiyetine sahip kolektifler daha yüksek derecede kamu mülkiyetine sahip kolektiflere dönüştüler. Bu objektif bir yasadır. 1958'de Sosyalist İnşa'ya yönelik Partinin Temel Çizgisi'nin rehberliğinde, Büyük İleri Atılım ile hız verilen Çin'in kırsal halk komünü erken yükselen bir güneş gibi Doğu Asya'nın engin ufkunda yükseldi. Köylüler bu doğuşu öven halk şarkıları yazdılar. Bunlardan biri şöyledir:

Bireysel çalışma tek bir ahşap köprü gibidir,
Her adımda üç defa sallanır;
Karşılıklı yardım taştan bir köprü gibidir,
Rüzgara ve yağmura karşı çok fazla ayakta kalmaz;
Demirden köprü kötü değildir,
Fakat ağır trafiği kaldırmaz;
Halk komünü altından bir köprüdür,
Cennete giden yolu gösterir.

Halk komününün kapsamı, her *hsiang*'a* bir tane düşecek biçimdeydi ve komün bir *hsiang* içerisinde birkaç ileri tarımsal üretim kooperatifinin birleştirilmesiyle oluşturuldu. Komün, yönetimi üretimle birleştiren ve buna işçiyi, köylüyü (ormancılıktaki, hayvancılıktaki, ek üretimde ve balıkçılıktakiler de dahil) tüccarı, öğrenciyi ve askeri de dahil eden bir örgütlenmedir. Komün, Çin sosyalist toplumunun kırsal kesimdeki temel birimidir. Komün ayrıca Çin hükümetinin kırsal kesimdeki temel bir birimidir. Gelecekteki uzun bir dönem için sosyalizmin, karşılıklı yardım ve faydaya dayalı kolektif ekonomik örgütlenmesi olacaktır. Dolayısıyla ileri tarımsal kooperatif halk komününe dönüştüğünde hem kamuya ait faaliyetin ölçeği hem de üretim araçlarının payı arttırıldı. Komünün özelliği "büyük ve kamu" olmasıydı. Bu, Çin'in emekçi halkın sosyalist kolektif mülkiyeti sisteminde büyük bir gelişmeydi.

Gelinen aşamada kırsal halk komünlerindeki kolektif mülkiyet ekonomik sistemi genel olarak "temelde üretim ekibinin olduğu üç kademeli mülkiyet" biçimini almaktadır. Üç kademeli mülkiyet sistemi içinde komün ve tugay kademelerinde kolektif mülkiyet kısmidir. Halk komününde temel muhasebe birimi üretim ekibidir. Bağımsız hesaplama faaliyetlerini yürütür ve kendisinin tüm kar ve zararından sorumludur. Doğrudan üretimi örgütler ve gelirin bölüşümüne karar verir. Bunun nedeni, gelinen aşamadaki tarımsal üretimin hala esas olarak el emeğine ve koşum hayvanlarına dayalı olmasıdır. Her ne kadar tarımsal maki-

* Hsiang bir veya birkaç köyden oluşan kasaba düzeyinde bir idari birimdi.

neleşmenin derecesi halk komününün kurulmasından sonra sürekli bir biçimde yükseltilmiş ise de bir bütün olarak el emeği hala hakim durumda kalmaktadır. Gelinen aşamada bir üretim ekibinde temel bir hesaplama birimini oluşturmak için 20 ile 30 aile olması uygun bulunmaktadır. Bu, üretimi ve bölüşümü örgütlemek, yönetimi güçlendirmek, komün üyelerinin büyük bölümünün eylemciliğini (*activism*) seferber etmek, onların kolektife karşı daha fazla ilgili olmalarını sağlamak ve kadroların denetimini güçlendirmek için uygun bir durumdu. Üretim ekibinin üzerinde tugay ve komün kolektif ekonomileri vardır. Bu iki kademenin toplumsallaşma derecesi oldukça yüksektir ve kolektif ekonominin gelişimiyle birlikte, bu gelişimi daha da hızlandırmak için büyük –ve orta büyüklükte– ziraat makineleri satın almak, ekilebilir arazi yaratma (örneğin suyun muhafazası) işlerine yoğunlaşmak, küçük fabrikaları ve maden işletmeleri çalıştırmak ve en önemlisi, zayıf üretim ekiplerine yardım etmek sonunda mümkün hale geldi. Bunlar, üretim ekibinin yürütebileceklerinden çok daha büyük faaliyetlerdir. Halk komünü üç kademede, kolektif mülkiyet sistemi ve ekonomik hesaplama temelinde örgütlenmiş, birbirini tamamlayan ve bölünmez bir birimdir. Üç kademeli kolektif mülkiyet sistemi kırsal kesimde mevcut olan farklı durumlarla başa çıkma ve kırsal üretici güçlerin gelişimi sonucu ortaya çıkan muhtelif talepleri karşılama konusunda fazlasıyla esnektir; bu yüzden halk komünü toplumsal üretkenliğin hızlı gelişimine uygundur.

Halk komününün kolektif ekonomisinin gelişimini ve hakimiyetini emniyete almak ve öncelikli özeni göstermek koşuluyla komün üyelerinin, boş zamanlarını ve tatillerini kendi kişisel ihtiyaçlarına yönelik olarak küçük parselleri işlemek için kullanmalarına ve sınırlı ek iş (*sideline*) üretimine yoğunlaşmalarına izin verilir ve bu yönde cesaretlendirilir. Komün ailelerinin özel parseller edinme ve işlemeleri ve aile içerisinde yan işlerle uğraşmaları hakkı, küçük özel ekonominin bir kalıntısıdır. Fakat sosyalizm altında bu faaliyetler, tüm halkın sosyalist mülkiyetine ve emekçi halkın sosyalist kolektif mülkiyetine dayalı sosyalist ekonominin tamamlayıcı ve destekleyici faaliyetleridirler. Sosyalist dönüşüm sürecinin bir dönemi için bu tür çiftçilik ve ek üretim işleri kırsal kesimdeki iş gücünün daha fazla kullanılmasını, toplumsal üretimin arttırılmasını, komün üyelerinin yaşam düzeyinin yükseltilmesini ve kırsal pazarlardaki malların miktarının ve çeşitliliğinin arttırılmasını sağlamada belli bir rol oynar. Fakat küçük özel mülkiyet sisteminin bu tür kalıntıları aynı zamanda kesinlikle kapitalizmi doğuran zemindir ve bu yüzden bu kalıntıların olumsuz yönlerini kısıtlamak için önderlik güçlendirilmelidir.

Genelde "üretim ekibinin temelde olduğu üç kademeli mülkiyet" biçimini alan Çin'in kırsal halk komününün kolektif mülkiyet sistemi gelecekteki uzun bir dönem için olduğu gibi kalacak. Bununla beraber çeşitli koşulların adım adım ilerlemesi (örneğin yüksek bir tarımsal makineleşme derecesi, üretim ekipleri arasındaki daha küçük bir gelir farkı, ve komün üyelerinin sosyalist bilinçlerinin adım adım yükseltilmesi) ile birlikte Çin'in kırsal halk komünü, üretim ekibine dayalı bugünkü mülkiyet sisteminden tugay ve komüne dayalı geleceğin mülkiyet sistemine ve daha sonra oradan da adım adım, tüm halkın mülkiyet sistemine geçecektir. Bu uzun bir kademeli gelişme süreci olacaktır.

Tarımdaki kolektif mülkiyet sistemi gibi el sanatları endüstrisinin kolektif mülkiyet sistemi de uzun bir, küçük kolektiflerden büyük kolektiflere ve daha sonra oradan da, büyük kolektiflerden tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemine geçişi gerektirmektedir.

Kolektif mülkiyet sisteminin küçükten büyüğe, düşükten yükseğe ve sosyalist kolektif mülkiyetten tüm halkın sosyalist mülkiyetine doğru gelişiminin tümü üretici güçlerin adım

adım gelişimi ve halk arasında sosyalist bilincin adım adım yükseltilmesi temelinde gerçekleşir. Gerekli koşullar mevcut olmadığı zaman durumu çok hızlı değiştirmeye çalışmak büyük bir hata olacaktı. Ayrıca gerekli koşullar olduğunda mevcut statükoyla uyum içerisinde kalmak da bir hata olacaktı. Bu iki eğilim kitlelerin sosyalist eylemciliğini (*activism*) düşürecektir ve bu, üretici güçlerin gelişimine uygun değildir. Bu eğilimler hatta üretici güçlerin gelişimini engelleyebilir. Çin'de ileri tarımsal üretim kooperatifini kırsal halk komününe dönüştürme sürecinde bu iki eğilim gerçekte mevcuttular. Halk komününün ortaya çıkışı Çin'deki ekonomik ve politik gelişmenin bir sonucudur ve objektif yasalarla tamamıyla uyumludur. Fakat Liu Şao-şi gibi revizyonistler halk komününün kurulmasına, "zamansız ve büyük bir karmaşa" olduğu gerekçesiyle şiddetle saldırdılar. Güçlü halk komünü dalgası bu revizyonistlerin harekete geçirdikleri karşı akımı bastırdığında bu revizyonistler, halk komününü sabote etmek için beyhude bir çabayla, bir "ortaklaştırma" (*communization*) rüzgarı estirerek, "komünizme doğru bir atılım" yaygarasını kopardılar. Bundan sonra, emekçi sınıfın sosyalist kolektif mülkiyetine dayalı kırsal ekonominin gelişim süreci içerisinde iki sınıf, iki yol, iki çizgi arasında mücadele olacaktır. Bu kaçınılmazdır ve hiçbir şekilde şaşırtıcı değildir.

Her ne kadar emekçi halkın sosyalist kolektif mülkiyeti ile tüm halkın sosyalist mülkiyeti, sosyalist kamu mülkiyetinin iki biçimini oluşturmaktaysa da bunlar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Kolektif ekonominin üretim araçları tüm ülkenin emekçi halkının kamu mülkiyeti değil, kolektif ekonominin özel birimlerinin emekçi halkının kamu mülkiyetidir. Bu yüzden insan gücü, materyaller ve mali kaynaklar devlet ve kolektif sektörler arasında karşılıksız bir şekilde aktarılamaz ve kaynaklar kolektif ekonominin farklı birimleri arasında karşılık olmaksızın aktarılamaz.

Emekçi halkın sosyalist kolektif mülkiyeti daha düşük derecede kamu mülkiyeti niteliğinde olan ve daha fazla eski toplumun izlerini taşıyan bir sosyalist mülkiyet biçimidir. Kolektif ekonominin tek tek birimleri içerisinde, üretim araçlarının mülkiyeti (toprak, araçlar vs. birimin tüm halkının kolektif mülkiyetindedir) halk arasında eşittir. Fakat kolektif ekonominin çeşitli birimleri arasında üretim araçlarının mülkiyetinde eşitsizlik vardır. Ülkemizin kırsal alanlarındaki halk komünlerinin farklı üretim tugayları arasında sadece sahip olunan toprağın miktarı açısından değil, ayrıca toprağın verimliliğinden ve coğrafik yerleşimden kaynaklı, gelirde farklılıklar olacaktır. Bu, onların eşit miktarda emek katmış olabilecekleri gerçeğine rağmen böyledir. Bu yüzden farklı komünler için, aynı komünün farklı üretim tugayları için, ve aynı tugayın farklı üretim ekipleri için iş puanlarının değeri farklı olacaktır.*

Bu olgu kolektif mülkiyet sınırları içinde burjuva hak'ın halen tamamen ortadan kaldırılmadığını ve sosyalist kolektif mülkiyetin sağlamlaştırılmasının ve mükemmelleştirilmesinin büyük ve zor bir görev olarak kaldığını göstermektedir.

* İş puanları, kolektif üyelerinin, karşılığında, harcadıkları emeklerinin karşılığını aldıkları bir standarttı. Bu, 11. Bölümde daha detaylı bir şekilde tartışıldı.

SOSYALİST KAMU MÜLKİYETİ MÜCADELE YOLUYLA SAĞLAMLAŞTIRILIR VE GELİŞTİRİLİR

Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin restorasyonunun ciddi dersleri

Kruşçev-Brejnev dönek kliği burjuva diktatörlüğünü restore ettiği için, proletarya diktatörlüğü altında kurulan sosyalist kamu mülkiyeti sistemi bürokrat-tekelci burjuvazinin yeni bir mülkiyet sistemine tam olarak dönüşmüştür. Bu ciddi bir derstir.

Marksizm bize, üretim araçlarının mülkiyet sisteminin niteliğinin, nihayetinde hangi sosyal grubun üretim araçlarına sahip olduğu ve üretim araçlarının hangi sosyal gruba hizmet ettiği tarafından belirlendiğini söylemektedir. Bu nasıl anlaşılmalıdır?

> Kapital'de Marx Aristo'nun, "*Efendi efendiliğini köle elde ederek değil, ama köleleri çalıştırmakla tanıtlar*" söylemini aktarır. Marx devam eder; "*Kapitalist kendisini, ona emek-gücü satın alma gücünü veren sermaye sahipliği ile değil, üretim sürecinde emekçi, şimdi ücretli emekçi kullanarak tanıtlar.*"[13]

Bugün Sovyet proletaryasının ve emekçi halkının "üretim sürecinde kullanılma" biçimine bir bakış Sovyet revizyonizminin, yani Brejnev ve ortaklarının kamu mülkiyeti örtüsü altında Sovyet halkının üretim araçlarının kontrolünü gasp ettiklerini ve bu üretim araçlarının bir bürokrat-tekelci burjuvaziye hizmet ettiğini gösterecektir. Doğrusu Sovyet revizyonistleri, Sovyet emekçi halkını üretim sürecinde ücretli işçiler olarak çalışmaya zorlamak yoluyla kendilerinin kesinlikle bir bürokrat-tekelci burjuvazi olduğunu kanıtlamaktadırlar.

> *Devlet Tarafından İşletilen Sosyalist Üretim İşletmelerinin Yönetim Kuralları*'nda Sovyet revizyonistleri şöyle demektedirler: "*Üretim ve yönetim üzerinde otorite, menajer (yönetici veya direktör) tarafından, kendi görev bölümlerine uygun olarak belirlenen diğer sorumlu personelle birlikte hayata geçirilir.*"

İşletmenin menajeri işletmenin yapısını ve personelini belirleme; işçileri işe alma ve işten çıkarma; ödül verme veya ceza verme; ücret derecelerini ve ikramiyeleri sabitleme; işletmenin üretim araçlarını satma, kiraya verme; çeşitli "ekonomik teşvik fonları"nı –ki bunlar, Sovyet revzyonist önderliğin düzenlemelerine göre işletmenin kendi tahsisatına ayrılmıştır– almak yetkisine sahiptir.

Sovyet revizyonist "*Model Kolektif Çiftliklerin Yönetim Kuralları*", kolektif çiftlik başkanının devlete ait olan toprağı kiraya verme veya devretme; çiftlik fonlarını alma ve hatta tarımsal makineler gibi üretim araçlarını bedava satın alma ve satma; ve çiftlik üyelerinin çalışma bedeline ve ikramiyeye karar verme, çiftlikte çalıştırmak için dışardan insanları kiralama vs. yetkilerine sahip olduğunu belirtmektedir. Bu "menajerler" veya "çiftlik başkanları" birçok yetkiye sahiplerdir. Peki emekçi halk hangi yetkilere sahiptir? Hiçbir. Emekçi halkın üretim araçlarına sahip olma hakları bürokrat-tekelci burjuvazi tarafından tamamıyla gasbedilmiştir. Ki bürokrat-tekelci burjuvazi Sovyetler Birliği'nin emekçi halkını "üretim sürecindeki" ücretli işçiler düzeyine geriletmiştir. Sovyet revizyonist gazetelere göre Sovyetler Birliği'ndeki bir devlet işletmesinde bir torna operatörünün aylık ücreti 50 ruble ile 60 ruble arasında olacak kadar düşüktür. Orta düzeydeki ücretler 70 rubleden 80 rubleye kadardır. Fakat menajer, fabrika direktörü ve diğer burjuva

unsurların ücretler, ikramiyeler, sübvansiyonlar biçiminde ve diğer "legal" yollarla aldıkları ücret işçininkinden 10 kat, ve hatta birkaç on katı fazladır. Bir normal köylünün aylık net geliri 60 rubleden azdır. Fakat bir çiftlik başkanının aylık geliri genelde 300 ruble civarındadır. Bazı maaşlar 1000 rubleyi aşmaktadır. 30 yıldan fazla bir deneyime sahip eski bir Sovyet işçisi şöyle demektedir: "Burada çok fazla milyardere sahibiz. Onlar sadece yaşam standartları açısından değil, fakat dil olarak da bizen farklıdırlar." Sovyet revizyonist Tarım Bakanlığı'nın bir inşa vakfı menajeri çılgınca bağırmaktadır: "İşletme benim evimdir. Ben buranın efendisiyim. Ne istersem onu yaparım." Ağacın türü çiçeğin türünü belirler, ve sınıfın türü konuşmanın biçimini belirler. Bürokrat-tekelci burjuvazi üretimdeki ağalar haline gelmiştir; kapitalistler gibi onlar da "ne isterlerse yapmaktadırlar." Diğer taraftan geniş emekçi halk kitleleri üretimdeki ücretli işçiler pozisyonuna gerilemişlerdir; emekçi kitleler köleleştirilmekte, sömürülmekte ve sefalet çekmektedirler.

Sovyetler Birliği'nin sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin tamamıyla dejenere olduğu bir gerçek, sarsıcı bir gerçektir. Bu, sosyalist kamu mülkiyeti kurulduktan sonra mülkiyet sorununun halen tamamıyla çözülmediğini göstermektedir. Dahası, mülkiyet sistemi otomatikman sağlamlaştırılmayacak ve mükemmelleştirilmeyecektir; mücadelenin uzun bir süreci olacaktır.

Mülkiyet sistemi bir nesneler meselesi değildir, nesnelerle ilişkili bir toplumsal ilişkidir. Bir taraftan sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin kurulması, emekçi halkın, özel mülkiyetin zincirlerini kırdıkları ve toplumun üretim araçlarının sahiplerine dönüştükleri anlamına gelir. Proletarya ve emekçi halk ile tüm sömürücü sınıflar arasındaki ilişki tersine çevrilmiştir; daha önce sömürülenlerin tüm eski sömürücü sınıf üyelerini yönettikleri ve yeniden kalıba döktükleri bir ilişki biçimine dönüşmüştür. Diğer taraftan kabul edilmelidir ki burjuva hak mülkiyet sistemi içerisinde tamamen ortadan kaldırılmamıştır. Dahası, hem halkın mülkiyetinin ve hem de kolektif mülkiyetin, önderlik sorununu, yani sözde değil de gerçekte hangi sınıfın mülkiyeti elinde tuttuğu sorununu gündeme getirdiğini kabul etmek gerekir. Bu tür toplumsal ilişkiler içinde proletarya ve emekçi halk, elde tutmanın meyvelerini sağlamlaştırmak, sömürücü sınıfın üyeleri üzerindeki hakimiyetini güçlendirmek ve onları yeniden kalıba dökmek, ve sosyalist mülkiyet içerisinde halen tamamen ortadan kaldırılmamış olan burjuva hakları kısıtlama ve eski toplumun geleneklerini ve izlerini adım adım yok etme yoluyla sosyalist mülkiyet sistemini sağlamlaştırmak ve sürekli bir şekilde mükemmelleştirmek istemektedir. Toplumsal ilişkiler meselesinde burjuvazi ve tüm sömürücü sınıflar, yönetilmeye ve yeniden kalıba dökülmeye karşı direnirler. Sosyalist mülkiyet sisteminde hala var olan eski toplumun geleneklerini ve lekelerini kullanmak ve genişletmek isterler ve halen tamamen ortadan kaldırılmamış olan burjuva hak'ları genişletmeye ve ortadan kaldırılmış olanları yeniden geri getirmeye çalışacaklardır. Bu şekilde sosyalist kamu mülkiyeti sistemini ciddi bir şekilde erozyona uğratacaklar ve sabote edecekler ve nihayetinde bir kapitalist özel mülkiyet sistemine dönüştüreceklerdir.

Proletarya ile burjuvazi arasında mülkiyet sorunu noktasındaki çelişkiler ve mücadeleler çok yönlüdür. Fakat bunlar esas olarak sosyalist kamu mülkiyetine dayalı ekonomi üzerindeki önderlik üzerine mücadelede ifadesini bulur. Her kim önderliği ele geçirirse üretim ilişkilerinin gerçek hakimi olur. Önderlik burjuvazinin ve temsilcilerinin eline geçtiğinde sosyalist kamu mülkiyeti sadece sağlamlaştırılamamış olmakla kalmaz, ayrıca

kesinlikle dejenere olacaktır. Sovyetler Birliği'ndeki kapitalist yolu tutan bir avuç iktidardaki kişi bir sosyalist kamu mülkiyeti sistemine dayalı ekonominin önderliğini ele geçirdikleri için, bu sistem bürokrat-tekelci bir mülkiyet sistemine dönüştürülmüştür. Sonuç olarak Sovyetler Birliği'nin proletaryası ve emekçi halkı sosyalist kamu mülkiyeti sistemi sahipliğinden bürokrat-tekelci burjuvazinin bir mülkiyet sisteminin kölelerine dönüştürülmüşlerdir. Kurşçev-Brejnev dönek kliği Parti'nin ve Sovyetler Birliği devletinin iktidarını ele geçirdiği için kapitalizm tamamıyla restore edilmiştir.

Sosyalist kamu mülkiyetinin sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi için mücadele

Sosyalist kamu mülkiyetinin kurulmasından sonra mülkiyet meselesi halen tam anlamıyla çözülmüş değildir. Halen iki olasılık vardır; komünizme doğru ilerlemek veya kapitalizme geri dönmek. Proletarya ve geniş emekçi halk kitleleri sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi için sürekli mücadele etme tarihsel göreviyle karşı karşıyadırlar.

Sosyalist kamu mülkiyetini sağlamlaştırmak ve geliştirmek için her şeyden önce sosyalist ekonominin önderliğinin gerçek Marksistlerin ve geniş halk kitlelerinin ellerinde olmasını garanti altına almak zorunludur. Tıpkı diğer sorunlar gibi mülkiyet sorununu tahlilde de sadece biçime değil, ayrıca gerçek içeriğine de bakmak zorunludur. İşletmenin üretim araçlarının gerçekte kime ait olduğuna ve yine onları kimin kontrol ettiğine ve üretim araçlarının gerçekten kime hizmet ettiğine bakılmalıdır. Bu, işletmede hangi sınıfın önderlik gücünü elinde bulundurduğu sorununda kendisini gösterir ve merkezileşir.

Sosyalist kamu mülkiyeti sistemi proletarya ve emekçi halkın üretim araçlarına hakim olduklarını göstermektedir. Fakat proletaryanın ve emekçi halkın gerçekten üretim araçlarının sahipleri olup olmadığına nasıl karar verilir? Bu, üretim sürecindeki rollerine bağlıdır. Sosyalist toplumda emekçiler üretim sürecine efendiler olarak katılırlar. Bilinçli emek yoluyla toplum için zenginlik yaratırlar. Ayrıca, bu üretim sürecini kim örgütler? Nihayetinde bizzat emekçilerin kendileri olmalıdırlar. Doğal olarak bu, tüm emekçilerin doğrudan doğruya üretimi örgütlemeleri ve yönetmeleri anlamına gelmez. Geniş emekçi kitleleri üretimi örgütlemek için devlet veya kolektif aracılığıyla temsilciler tayin ederler, veya temsilciler seçerler. Fakat burada bir problem ortaya çıkmaktadır; geniş emekçi kitleleri üretimi örgütlemek için delegeleri yetkilendirirlerse, bu temsilciler üretimi örgütlemede proletaryanın ve emekçi halkın çıkarını temsil edebilirler mi? Emekçilerin bir temsilciye üretimi örgütleme yetkisi vermesinden sonra tek tek emekçilere geride herhangi bir yetki kalır mı? Yine bu problem de hangi sınıfın üretim araçlarına sahip olduğu büyük problemiyle, üretim araçlarının kamu mülkiyeti sisteminin ileri doğru mu gittiği sorunuyla ilgilidir. Sovyetler Birliği'nde üretimi örgütleyen ve ona önderlik edenler hiçbir şekilde proletaryanın ve emekçi halkın çıkarlarını temsil etmemektedirler; tam tersi bürokrat-tekelci burjuvazinin çıkarlarını temsil etmektedirler. Tekelci devlet kapitalizmi Sovyet toplumunun ekonomik temeli haline gelmiştir. Bu tarihsel bir gerilemedir.

Çin'de proletarya diktatörlüğü altında sosyalist işletmenin önderliği üzerine iki sınıf arasındaki mücadele oldukça keskindir.

Başkan Mao Partinin 9. Merkez Komitesi'nin ilk genel oturumunda şöyle demektedir:

> *"Anlaşılıyor ki, Büyük Proleter Kültür Devrimi olmadan yapamayacaktık, zira temelimiz sağlam değildi. Kendi gözlemlerime göre, fabrikaların oldukça büyük bir çoğunluğunda —hepsini ya da ezici çoğunluğunu kastetmiyorum— önderlik, korkarım gerçek Marksistlerin ve işçi kitlelerinin elinde değildi. Fabrikaların önderliğinde hiç iyi insan yoktu demiyorum. Vardı. Sekreterler, sekreter yardımcıları ve Parti komite üyeleri arasında ve Parti kollarının sekreterleri arasında iyi insanlar vardı. Ama bunlar Liu Şao-şi'nin çizgisini takip ediyorlardı, maddi müşevvidlere başvuruyor, kar'ı kumandaya geçiriyor, ve proleter siyasetin propagandasını yapma yerine ikramiyeler vb. dağıtıyorlardı." "Ama fabrikalarda gerçekten de kötü insanlar var." "Bu, devrimin henüz tamamlanmamış olduğunu göstermektedir."*[14]

Sosyalist ekonominin önderliği gerçek Marksistlerin elinde olduğu zaman, bu kesimler, sosyalist kamu mülkiyetinin gelişimini sağlamlaştırmak ve ileriye taşımak için üretim araçlarına sahip olma ve kontrol etme anlamında, mülkiyet alanında tamamıyla ortadan kaldırılmamış olan burjuva hak'ları kısıtlama anlamında işçilerin ve yoksul ve aşağı-orta köylülerin ve tüm emekçi kitlelerin çıkarlarını temsil edebilirler. Sosyalist ekonominin önderliği kapitalist yolu tutan iktidardakiler tarafından gasp edilirse Parti ve devlet tarafından onlara verilen halka hizmet etme sorumluluğunu kendi özel çıkarlarına ve menfaatlerine hizmet eden özel ayrıcalıklara dönüştürürler. Sosyalist ekonomide halen mevcut olan eski toplumun geleneklerini ve izlerini, ortadan kaldırılmış olan mülkiyet sistemindeki bu burjuva hakları geri getirmek ve sosyalist kamu mülkiyeti sistemini aşındırmak için kullanacaklardır.

> "Tarihten çıkarılan dersler dikkate değerdir." Ulusal Parti Kongresi zengin deneyim ve dersler çıkardı ve açık bir şekilde şuna vurgu yaptı; "*Öncelikli örgütlenmelere verilen önderliği, oradaki önderliğin tamamıyla Marksistlerin ellerinde, işçilerin, yoksul ve aşağı-orta köylülerin ve diğer emekçi halkın ellerinde olmasını sağlamak için, ve proletarya diktatörlüğünü güçlendirme görevinin tüm öncelikli örgütlenmelerde yerine getirilmesini sağlamak için güçlendirmeliyiz.*"[15] Bu, sosyalist kamu mülkiyeti sistemini sağlamlaştırmada ve geliştirmede belirleyici bir öneme sahiptir.

Devlet ekonomisi ve kolektif ekonomi altında işletmenin önderliğinin gerçek Marksistlerin elinde olmasını sağlamak için proletarya ve emekçi halk döneklerle, gizli ajanlarla ve önderliği gasbetmiş olan kapitalist yolcularla kararlı bir mücadeleye girmeli ve onu geri almalıdır. Bu tipte mücadele bir Büyük Kültür Devrimi ile çözülemez. Burjuvazi, restorasyona yönelik beyhude çabaları içerisinde devletin ve kolektif ekonominin önderliğini gasp etmekten asla geri durmaz. Aynı zamanda devletin ve kolektif ekonominin önderliğini kontrol eden proletaryanın ve emekçi halkın temsilcileri (çeşitli düzeydeki kadrolar), proletaryanın ve emekçi halkın çıkarlarını doğru bir biçimde temsil edebilmek için dünya görüşlerini daha fazla dönüştürmeli ve Marksist olmak için daha fazla çaba harcamalıdırlar. Bazı insanlar sosyalist ekonomiyi işletme ve yönetmede maddi teşviklerle, kar ile, ve kısıtlayıcı ölçütlerle ilgilenirler. Diğer bir deyişle emekçi halka sosyalist işletmenin efendileri olarak muamele etmezler. Bu, kaçınılmaz olarak sosyalist kamu mülkiyetini geriletecek ve zayıflatacaktır. Eğer bu eğilim kontrolsüz bir şekilde giderse sosyalist kamu mülkiyeti sistemi dejenere olacaktır. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nde geniş kitleler ve kadrolar

bu eğilimi eleştirdi ve çürüttü. Fakat eleştirilen ve çürütülen şeyler belli koşullar altında tekrar ortaya çıkabilir. 1974'ün başında 5 Nolu Şangay Liman İşleri Yükleme ve Boşaltma Bürosu'nun bazı işçileri "*Rıhtımın Efendileri Olun, Tonajın Köleleri Değil*" başlıklı bir afiş gönderdiler. Bu afişte şöyle deniyordu:

> "*Önderlik işçilere rıhtımın efendileri olarak davranmamaktadır. Bunun yerine işçiler tonajın köleleri olarak muamele görmektedirler. Bu bir işletmeyi çalıştırmada revizyonist çizginin bir yansımasıdır.*" Bu kelimeler sosyalist kamu mülkiyetinin sağlamlaştırılmasının ve geliştirilmesinin ne anlama geldiğinin yürekten ifadesidir ve evrensel pratik öneme sahiptir.

Devlet ekonomisinin ve kolektif ekonominin önderliğinin gerçekten gerçek Marksistlerin elinde olabilmesi için önderliğin ayrıca işçilerin, yoksul ve aşağı-orta köylülerin, ve emekçi kitlelerin ellerinde olması gerekir. Bu iki yön birbirinden ayrılamaz. Emekçi kitleler sosyalist ekonominin efendileri oldukları için, bu önderlik birkaç temsilciye yetki verdikten sonra kitlelerin artık müdahale hakları olmadıkları anlamına gelmez. Sovyet revizyonistleri tarafından savunulan revizyonist "tek adam yönetimi" sistemi (*system of "one-man management"*) bu bakış açısının bir kurumsallaştırılmasıdır. Gerçekler bunun, önderliği gasbetmek için burjuvazi ve temsilcileri tarafından yayılan kloroform olduğunu göstermektedir.

> "*Bireyler tarafından işletilen endüstri kaçınılmaz olarak bireysel mülkiyete götürür.*"[16]

Eğer sosyalist mülkiyet altında işletmenin önderliği işçilerin, yoksul ve aşağı-orta köylülerin ve diğer emekçilerin ellerinde olmazsa "tek adam yönetimi" sistemi hakim hale gelecektir. Revizyonist "tek adam yönetimi" sistemi altında emekçi kitleler gerçekte üretim araçlarından koparılırlar. Emekçi kitleler işletmenin "yöneticisi"nden sadece emirler alırlar. Emekçiler, işletme üzerindeki önderlik olmaksızın, artık işletmenin efendileri değildirler. Eğer bu gelişirse işletmenin "yöneticisi" tarafından emekçilere üretim sürecinde salt iş gücü olarak bakılır. Emekçi kitleler artık özel bir üretim sürecinin proletarya ve emekçi halkın çıkarlarına hizmet edip etmediğini sorgulama hakkına sahip değildirler. Bu yolla sosyalist işletmeler adım adım kapitalizmin bataklığına saplanırlar. Fakat işletmenin önderliği gerçekten gerçek Marksistlerin ve işçilerin, yoksul ve aşağı-orta köylülerin ve diğer emekçi kitlelerin ellerinde olursa işletmenin efendileri olarak emekçi kitlelerin pozisyonu şüphesiz ki garantiye alınmış olacaktır. Efendiler olarak sosyalist eylemciliği (*activism*) açığa çıkaracaklardır. Bazı kötü insanlar işletmenin önderliğini gasp etseler bile emekçi kitleler Parti'nin önderliği altında onu tekrar geri alırlar. Bu, özellikle de Büyük Proleter Kültür Devrimi'nden bu yana Çin'in sosyalist devrim pratiği tarafından birden fazla kez kanıtlandı ve ilerde yine kanıtlanacaktır.

Sosyalist ekonominin önderliğini kimin kontrol ettiğine karar vermenin özü, üretim faaliyetinden veya ekonomik idareden sorumlu olan işletme departmanları tarafından hangi çizginin uygulandığında yatmaktadır. Revizyonist çizgi her zaman proletaryanın ve emekçi halkın çıkarlarına karşıdır. Revizyonist çizgi maddi teşvikler, kar ve kısıtlayıcı ölçütler üzerinden soruna yaklaşır. Diğer bir deyişle sosyalist ilkeleri takip eden Marksist çizgi sürekli olarak devrimin üretime kumanda etmesinde ve idarenin 'efendiler olarak kitleler'e dayanılarak güçlendirilmesinde ısrar eder. Bu yüzden Marksist çizgiye sıkı bir şekilde sarılmak ve revizyonist çizgiyi eleştirmek ve çürütmek sosyalist kamu mülkiyeti

sistemini sağlamlaştırmaya ve geliştirmeye yönelik nihai garantidir.

Sosyalist kamu mülkiyetini sağlamlaştırmak ve geliştirmek için proletarya diktatörlüğü altında burjuva hak'ı kısıtlamak zorunludur. Sosyalist toplumda mülkiyet alanında burjuva hak tamamıyla ortadan kaldırılmamıştır. Sosyalist toplumda bu burjuva hak'ları ele almada biri ikiye bölmek zorunludur; bir taraftan bunların tarihsel rollerini kabul etmeye, varlıklarını sürdürmelerine izin vermeye yönelik bir ihtiyaç söz konusu iken, ayrıca onları kısıtlamaya, gelişmelerine ve genişlemelerine izin vermemeye yönelik bir ihtiyaç da söz konusudur. Proletarya diktatörlüğü altında eğer bu burjuva hak'lar kısıtlanmak yerine genişletilirse, bu en sonunda işletmelerin mülkiyet sisteminin niteliğinin değişmesine, ve sosyalist işletmelerin dejenere olarak kapitalist işletmelere dönüşmelerine sebep olacaktır.

Sosyalist kamu mülkiyetini sağlamlaştırmak ve geliştirmek için ayrıca Partinin çeşitli politikalarını uygulamak zorunludur. Örneğin, tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi altında ekonomide iki tür inisiyatif geliştirmek için merkez ile yerel arasındaki ilişkileri doğru bir şekilde ele almak zorunludur. Devletin birleşik önderliği altında işleyişte ve yönetimde işletmenin bütünüyle inisiyatifi alabilmesi için devlet ile işletme arasındaki ilişkileri doğru bir şekilde ele almak zorunludur. Ayrıca komünün, tugayın ve üretim ekibinin üç kademeli kolektif ekonomisinin sosyalist eylemciliğini (*activism*) seferber etmek için kırsal halk komününün kolektif ekonomisinde, gelinen aşamada "temelde üretim ekibinin olduğu üç kademeli mülkiyet" biçimini alan temel mülkiyet sistemini doğru bir şekilde uygulamak zorunludur. Ekipler arasında, tugaylar arasında ve komünler arasında farklılıklar olduğunu bir taraftan kabul ederken, ortak bolluğa doğru sosyalist güzergahta ilerlemek için uygun koşullar yaratmaya yönelik çaba göstermeliyiz, yani bu tür farkları daraltmalıyız.

Sosyalist kamu mülkiyetini sağlamlaştırmak ve geliştirmek için sosyalist eğitim güçlendirilmelidir. Sosyalist kamu mülkiyeti özel mülkiyetin ortadan kaldırılması üzerine inşa edilir.

> Fakat "*eski düzeni yansıtan eski düşüncelerin kalıntıları insanların kafalarında mutlaka uzun bir süre valığını sürdürür ve kolay kolay silinmezler.*"[17]

Burjuva hak ideolojisi de dahil olmak üzere eski özel mülkiyet sistemine dayalı eski ideolojinin kalıntıları birçok alanda kendisini gösterir ve bunlar sosyalist kamu mülkiyeti sistemiyle çatışma içerisindedirler. Sadece ideolojik ve politik çizgide eğitimi güçlendirerek, kadroların ve geniş kitlelerin politik bilincini yükselterek, proleter dünya görüşünü sağlam bir şekilde tesis ederek sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi etkili bir şekilde ileri götürülebilir.

Sosyalist kamu mülkiyetini sağlamlaştırmak ve geliştirmek için ayrıca toplumsal üretici güçleri enerjik bir şekilde geliştirmek zorunludur. Toplumsal üretici güçlerin gelişimi sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin daha fazla sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi için maddi bir zemin yaratırken, sosyalist kamu mülkiyeti sistemi toplumsal üretici güçlerin gelişimi için uygun koşullar yaratır. Sosyalist endüstrileşmenin hızlandırılması sosyalist devlet ekonomisini güçlendirecektir. Tarımsal makineleşmenin hızlandırılması ve tarımsal üretici güçlerin sürekli gelişimi kolektif ekonomiyi güçlendirecektir ve böylece kolektif mülkiyetin daha fazla sağlamlaştırılmasını ve gelişimini sağlayacaktır. Bu yüzden "devrimi

kavra, üretimi arttır" politikasını kararlı bir şekilde uygulamak ve sosyalist ekonomiyi daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla geliştirmek sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin sağlamlaştırılması ve gelişimi için önemli koşullardır.

Sosyalist kamu mülkiyetini sağlamlaştırma ve geliştirme süreci iki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki uzun bir mücadele sürecidir. Bu uzun erimli bir mücadeledir. Çetin görevler önümüzde durmaktadır, tüm gücümüzle savaşmalıyız.

4.BÖLÜM
İNSANLAR ARASINDAKİ KARŞILIKLI İLİŞKİLERİ SOSYALİST İLKELERE GÖRE İNŞA ET

Sosyalist üretimde insanların konumları ve karşılıklı ilişkileri

Üretimde insanların konumları ve karşılıklı ilişkileri üretim ilişkilerinin önemli bir unsurudur. Sosyalist kamu mülkiyetinin kurulmasından sonra üretimde bu mülkiyet sistemiyle uyumlu insanların karşılıklı ilişkilerini oluşturmak oldukça önemlidir. Üretim ilişkilerinin bu merkez halkası doğru bir şekilde kavranır ve sürekli bir şekilde ilerletilirse sosyalist kamu mülkiyeti sistemi ve onun bölüşüm ilişkileri daha fazla sağlamlaşmaya ve gelişmeye devam edecektir.

ÜRETİMDE İNSANLARIN KONUMLARI VE KARŞILIKLI İLİŞKİLERİ TEMEL BİR DEĞİŞİME UĞRAMIŞTIR

Sosyalist kamu mülkiyeti sistemi sosyalist karşılıklı ilişkilerin kuruluşu için ön koşuldur

Tarihte üretim içerisindeki insanların konumları ve karşılıklı ilişkileri her zaman üretim araçlarının mülkiyet sistemi tarafından belirlenmiştir. Köleci mülkiyet sistemi köle sahibiyle köleler arasındaki ilişkiyi belirler. Feodal beylerin mülkiyet sistemi toprak ağası ile köylü arasındaki ilişkiyi belirler. Kapitalist mülkiyet sistemi kapitalist ile işçi araşındaki ilişkiyi belirler. Köleci ve feodal toplumlarda üretimde insanlar arası karşılıklı ilişkiler açıkça eşitsiz ilişkilerdir; sömüren ile sömürülenin, baskı yapan ile baskıya uğrayanın ilişkileri oldukça aşikardır. Fakat kapitalist toplumdaki kapitalistlerle işçiler arasındaki, sömüren ile sömürülen, yöneten ile yönetilen arasındaki ilişkiler, yanlış eşitlik görüntüsü tarafından gizlenir. Bunun yanında, bu ilişkiler sık sık metalara ilişkindir ve mallar arasındaki ilişkiler olarak ortaya çıkar.

Burjuva ekonomistler uzun bir süre boyunca insanlar arası sınıf antagonizması gerçekliğini gizleme teşebbüsüyle nesneler arası ilişkiler üzerine kitaplar yazdılar ve teoriler uydurdular.

> *"Burjuva iktisatçıların şeyler arasında bir ilişki (metaya karşı metanın değiş-tokuşu) gördükleri yerde Marx insanlar arasında bir ilişkiyi ortaya çıkarmıştır."*[1]
> *"İktisat nesneyi incelemez, insanlar arasındaki ilişkileri ve son tahlilde sınıflar arasındaki ilişkileri inceler."*[2]

Sosyalist üretimde insanlar arası üretim ilişkileri ancak proletarya ve geniş emekçi halk kitleleri burjuva devlet aygıtını yıktıktan ve proletarya diktatörlüğünü ve üretim araçlarının kamu mülkiyeti sosyalist sistemini kurduktan sonra inşa edilir.

Sosyalist toplumda, eski toplumlardaki yöneten ile yönetilen –işçi sınıfı ve geniş köylü kitleleri ile burjuvazi, toprak ağaları ile zengin köylüler– arasındaki ilişki tersine çevrilmiştir. Bu tersine çevirme üretim araçlarının özel mülkiyeti sisteminin sosyalist kamu mülkiyeti sistemine dönüştürülmesinin ön koşulunu oluşturmaktadır. Sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin kurulması zorlayıcı bir ekonomik tedbirdir. Bu sistemde sömürücü sınıf halkı sömürme araçlarından yoksun bırakılır ve proletarya ve geniş emekçi halk kitleleri tarafından yapılan dönüşümü kabul etmeye zorlanır. Diğer taraftan sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin kurulmasıyla birlikte, bir zamanlar eski toplumdaki köleler konumunda olan proletarya ve geniş emekçi halk kitleleri yeni toplumun efendileri haline gelirler. Bu aşamadan sonra sosyalist üretim sürecinde, burjuvazi ve tüm sömürücü sınıflar yönetilen pozisyonunda iken proletarya ve emekçi halk yöneten pozisyonundadır. Sosyalist karşılıklı ilişkiler bu temelde inşa edilmeli ve geliştirilmelidir.

Sosyalist kamu mülkiyeti sistemi emekçi halkın, toplumsal üretimde ezilmesi ve yönetilmesi pozisyonundan yöneten pozisyonuna yükselmesini mümkün kılar. Bu, birkaç bin yıl önceki köleci sistemin ortaya çıkışından bugüne, üretimde insanlar arası karşılıklı ilişkilerin en büyük değişimidir. Emekçilerin toplumsal üretimin efendileri haline geldiklerine bakıldığında, karşılıklı toplumsal ilişkilerin şimdiden komünist bir öğeyi içerdiği görülmektedir. Fakat sosyalist mülkiyetin ve sosyalist bölüşüm ilişkilerinin, insanlar arası sosyalist ilişkilerin halen eski toplumun geleneklerinden ve izlerinden sıyrılamamaları da sorundur. Emekçi halk arasında bile burjuva hak –görünüşte eşitlik fakat gerçekte eşitsizlik– ciddi bir dereceye kadar hala mevcuttur. Bu, sosyalist toplumsal üretimde emekçi halkın tümü efendiler konumunda olsalar bile, hala önemli farklılıkların mevcut olmasından kaynaklanmaktadır; İşçi ile köylü arasında çalışma koşulları ve maddi/kültürel/yaşam standartları anlamında farklılıklar ve emekçi halk içerisinde hala kafa ve kol emeği arasında işbölümü (genel olarak kafa emekçileri kol emekçilerinden daha iyi çalışma koşullarına sahiptirler) vardır. Dahası, devlet işletmeleri arasındaki işbirliği ilişkileri hala eşit değişim ilkesini izlerken, endüstri ile tarım, ve kır ile kent arasındaki ekonomik ilişkiler hala meta değişiminin desteğini gerektirmektedir. Tüm bunlar üretim ve değişim alanlarında burjuva hak'ın ifadeleridirler ve bu olgu üç büyük farkta* ve bununla bağlantılı eski toplumsal işbölümünde kökleşmektedir.

Karşılıklı ilişkiler konusunda, burjuva hak'ın kısıtlanması ve karşı-kısıtlanması arasındaki mücadele sosyalist dönemde iki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadelenin önemli bir yönüdür. Tüm sosyalizm süreci boyunca proletarya ve geniş emekçi halk kitleleri sosyalist

* Üç büyük farktan kastedilen şey endüstri ile tarım, kent ile kır ve kafa ile kol emeği arasındaki farklılıklardır.

karşılıklı ilişkileri sağlamlaştırmak ve mükemmelleştirmek amacıyla sosyalist üretimde yönetici pozisyonunu korumak ve sağlamlaştırmak için yoğun çaba gösterecek, burjuva hak'ı kısıtlayacaklardır. Burjuvazi ve tüm sömürücü sınıflar emekçi halk üzerindeki geçmiş hakim pozisyonlarını, çalışmaksızın semeresini alabildikleri "eski iyi günleri" asla unutmayacaklardır. Yönetilme ve yeniden kalıba dökülme pozisyonundan kendilerini kurtarmak için girişimlerde bulunacaklar ve burjuva hak'ı genişletmek ve kapitalist karşılıklı ilişkileri geri getirmek için büyük çaba harcayacaklardır. Bu kesimler, yönetilme ve yeniden kalıba dökülme pozisyonundan kendilerini kurtalmak için çalışacak ve burjuva hak'ı genişletmek ve kapitalist karşılıklı ilişkileri restore etmek için yoğun çaba harcayacaklardır. Lin Biao'nun, Konfüçyüs'ün oldukça gerici "*yok olmuş devletleri yeniden canlandır, kendi konumlarını yitirmiş aileleri geri getir, ve unutulmuş görevliyi geri çağır*" teorisini desteklemesi, devrilmiş tüm sömürücü sınıfları geri getirmek, yeni efendiler olan emekçi halkı devirmek ve kapitalist karşılıklı ilişkileri restore etmek için bir komploydu. Bu yüzden karşılıklı ilişkileri sağlamlaştırma ve geliştirme süreci esas olarak burjuvazi ile proletarya arasındaki bir mücadele sürecidir.

Sosyalist karşılıklı ilişkiler hala sınıf damgasını taşır

Sınıflı toplumda insanlar arası karşılıklı ilişkiler nihayetinde sınıflar arasındaki ilişkilerin sonucu olarak mevcuttur. O halde insanlar arası karşılıklı ilişkiler sınıf ilişkileri olarak nasıl kendisini gösterir?

Sosyalist üretimdeki sınıf ilişkilerini daha iyi anlamak için yarı-sömürge, yarı-feodal Çin'deki sınıf ilişkilerinin kökenini kısaca araştırmak zorunludur.

Eski Çin'in ekonomik temeli aşağıdaki sınıfları ortaya çıkardı; proletarya, köylülük, şehir küçük burjuvazisi, ulusal burjuvazi, bürokrat burjuvazi, ve toprak ağaları. O dönemde bu sınıfların pozisyoları ve iç ilişkileri aşağıdaki gibi ifade edilebilirdi; önemli üretim araçlarını ve gerici devlet aygıtını kontrol eden ve emperyalizm ile işbirliği içinde olan ve toplumsal üretimde hakim bir yer işgal eden toprak ağaları ve burjuvazi. Bu kesimler proletaryayı, köylülüğü ve şehir küçük burjuvazisini acımasızca bastırır ve sömürürlerdi. Ulusal burjuvazi de ayrıca büyük miktarda üretim aracına sahipti. Bu kesim, bir taraftan tüm üretim sürecinde emperyalizm, toprak ağaları ve bürokrat burjuvaziyle bağlantılıydı; hep birlikte proletaryanın ve emekçi halkın sömürüsünde ortaklık yapmaktaydılar. Diğer taraftan toprak ağaları ve bürokrat burjuvazi tarafından kuşatılmış ve baskı altına alınmıştı. Emperyalistlerin, feodal güçlerin ve burjuvazinin üçlü baskı ve sömürüsüne maruz kalan proletarya ve yoksul köylü kitleleri toplumsal üretimde çaresiz bir pozisyondaydılar.

> "*Eski toplumsal sistemi yıkmak ve yeni bir toplumsal sistemi, sosyalizm sistemini kurmak büyük bir mücadele, toplumsal sistemde ve insanların birbirleriyle ilişkilerinde büyük bir değişim demektir.*"[3]

Çin, tarihi sosyalist devrim sürecine girdiğinde tarımın, el sanatlarının ve kapitalist endüstrinin ve ticaretin esas olarak sosyalist dönüşümünün başarılmasıyla birlikte ve üretim araçlarının sosyalist kamu mülkiyeti sistemi tek ekonomik temel haline geldiği için "*sınıf ilişkileri bütün ülkede değişiyordu.*"[4] Toprak ağaları ve bürokrat burjuvazi devrilmişti ve artık yönetilme ve toplumsal üretim yoluyla dönüştürülme pozisyonundaydılar. Ulusal burjuvaziye ait olan üretim araçları proletaryanın ve bir bütün olarak emekçi halkın ellerine

geçmişti. İşletmelerde kontrollerini kaybeden ulusal burjuvazi işçi sınıfı tarafından eğitilmeyi ve dönüştürülmeyi kabul etmek zorunda kaldı. Bireysel üreticilerden kolektif emekçilere dönüştürülmüş olan köylüler (bireysel esnaf da dahil olmak üzere), işçi sınıfıyla birlikte sosyalist ekonominin efendileri haline geldiler. Şehir küçük burjuvazisi sosyalist üretim ilişkileri içerisinde sosyalist dönüşüm süreci yoluyla uyumlu hale getirilmişti. (*assimilate into*) İşçi sınıfı, sosyalist ekonominin can damarını kontrol eden ve toplumsal üretimin bütün sürecinde öncü bir rol işgal eden ülkedeki öncü sınıf haline gelmişti. Yarı-sömürge, yarı-feodal toplumun eski sınıfları halen varlıklarını korumaktaydılar, fakat bu sınıflar arasındaki ilişkiler köklü değişimlere uğramıştı.

Kruşçev ve Brejnev'den Liu Şao-şi ve Lin Biao'ya kadar revizyonistler ve onların işbirlikçileri, sosyalist kamu mülkiyeti sistemi tek ekonomik temel haline geldiğinde, tüm sömürücü sınıfların ortadan kalkacağı doktrinini pazarlamaktadırlar. Sonuç olarak, insanlar arası ilişkileri içeren üretim ilişkileri sınıf karakterlerini yitirir ve insanlar arası karşılıklı ilişkiler sözde "yoldaşlar, arkadaşlar, kardeşler" arasındaki ilişkiler haline gelirler. Bu saçmalık Marksizm'e tümden terstir ve sosyalist toplumun gerçekliği karşısında havada kalır.

Sosyalist toplumda sömürücü sınıf üretim araçlarını kaybetmiş olsa bile bir sınıf olarak halen mevcudiyetini korumaktadır. Üretim araçlarının sosyalist mülkiyeti sisteminin dönüşümünün esas olarak tamamlanmasından sonra sınıfların varlığı, insanların sosyalist dönüşümden önceki ekonomik ilişkileriyle ve sosyalist yol ile kapitalist yol arasındaki mücadelede takındıkları duruşla ilgilidir. Dahası, üç büyük farklılığın varlığını sürdürmesi, burjuva hak'ın varlığını sürdürmesi, kapitalizmi doğuran ve burjuva unsurları ortaya çıkaran zemin sınıfların uzun süre varlıklarını sürdürecekleri anlamına gelir. Gerçekte toprak reformunun ve üretim araçlarının sosyalist dönüşümünün esas olarak tamamlanmasından sonra, toprak ağalarının ve burjuvazinin halen varlıklarını sürdürmelerinin yanında, ayrıca emekçi sınıflar içerisinde yeni burjuva unsurlar sürekli olarak ortaya çıkmaktadırlar.

Lenin şöyle demekteydi:

> *"Sınıfları tamamen ortadan kaldırmak içi sadece sömürücüleri, toprak beylerini ve kapitalistleri devirmenin, sadece onların mülkiyetini ortadan kaldırmanın yetmeyeceği açıktır; üretim araçları üzerinde her türlü özel mülkiyeti de yok etmek gerekir, kentle kır arasındaki farkı, aynı şekilde kol emeği ile kafa emeği arasındaki farkı ortadan kaldırmak gerekir. Bu çok uzun vadeli bir meseledir."*[5]

Bazı insanlar sosyalist toplumda hala sömürücü sınıfların var olduğunu kabul etmekle beraber, bu sınıfların sosyalist üretim ilişkileri içerisinde var olduklarını reddederler. Proletarya sömürücü sınıfları devirdikten sonra hala bu sınıfların mensuplarının büyük çoğunluğunu kendi kendine yeten emekçilere dönüştürmeye ihtiyaç duyar. Bunu, onları bir boşluğa hapsetmekle gerçekleştirmek imkansızdır; proletarya ve yoksul ve aşağı-orta köylüler tarafından denetlenebilmeleri ve dönüştürülebilmeleri için onları sosyalist devlette ve kolektif işletmelerde çalışmaya sokmak zorunludur. Proletaryanın sömürücü sınıfların mensuplarını yönettiği ve dönüştürdüğü bu ilişkiler sosyalist toplumda insanlar arası karşılıklı ilişkilerin temel muhtevasının önemli bir parçasıdır. Sosyalist üretim ilişkilerinin, işçi sınıfının ve emekçi halkın sömürücü sınıfları yönettiği ve dönüştürdüğü ilişkiler olarak kendisini göstermediğini düşünmek, sosyalist üretim ilişkilerinin sınıflardan bağımsız olduğu revizyonist tespitine götürecektir. Bazı insanlar, herkes yaşamını çalışarak kazandığı için herkesin aynı

olduğunu ve bu yüzden sınıfların artık var olmadığını düşünmektedirler. Bu yanlış görüş sosyalist üretim ilişkilerinin sınıf doğasını teorik olarak yadsımakla yakından ilişkilidir.

Çin koşullarında iki sömürücü sınıf ve iki emekçi sınıf vardır. İki sömürücü sınıf; toprak ağası ve komprador sınıfların kalıntıları ile burjuvazi ve onların işbirlikçi entelektüelleridir. İki emekçi sınıf, işçi sınıfı ile kolektif köylüler ve onlarla işbirliği içindeki emekçi entelektüellerdir. Sosyalist üretimde karşılıklı ilişkiler esas olarak bu dört sınıf arasındaki ilişkilerdir. Bu dört sınıf arasındaki ilişkiler eşit önemde değillerdir. Sosyalizmin tüm tarihi boyunca başlıca çelişki burjuvazi ile proletarya arasındadır. Yöneten proletarya ile hakimiyet altında tutulan burjuvazi arasındaki ilişki sosyalist toplumdaki temel sınıf ilişkisidir. Üretimde insanlar arası karşılıklı ilişkiler kaçınılmaz olarak bu ilişki tarafından yönetilir, düzenlenir ve etkilenir. Modern revizyonistler üretimde insanlar arası karşılıklı ilişkilerin sınıf doğasını örterler ve gizlerler. Modern revizyonistler insanlar arası karşılıklı ilişkilerin tümünün "yoldaşlar, arkadaşlar, kardeşler" arasındaki ilişkiler olduğunu yüksek sesle öne sürerler. Lin Biao kliği "*iki mücadele tüm insanları düşman haline getirirken, iki barış tüm insanları kardeşleştirir*" ve "*dört derya içinde herkes kardeştir*" gibi sloganlar seslendirdi. Ne kadar absürd! Marksizm-Leninizm ile ilişkisi olan biri sınıflı bir toplumda "yoldaşlar, arkadaşlar, kardeşler" arasında sınıflardan bağımsız ilişkiler olmadığını bilir. Proletaryanın burjuvaziye yönelik nefreti, proletaryanın burjuvazi tarafından baskı altına alınmasından ve sömürülmesinden gelir.

> *"Dünyada hiçbir zaman bir nedene ya da bir davaya dayanmayan bir sevgi ya da nefret olamaz."*[6]

Bu iki sınıf hiçbir zaman "arkadaş" olamazlar, "kardeşlik"ten bahsetmeye bile gerek yok. Proletaryanın ve emekçi halkın kendi eğemenliğinden vazgeçeceği ve burjuvazinin "arkadaşı" ve "dostu" olacağını düşünmek akla uygun mudur? Modern revizyonistlerin bu saçmalıkları desteklemedeki niyetleri burjuvaziyi savunmak, emekçi halkı aldatmak, ve kapitalizmi restore etmek için sosyalist karşılıklı ilişkileri kapitalist karşılıklı ilişkilere dönüştürmeye yönelik komplolarını gizlemektir.[7]

İki sömürücü sınıf gelinen aşamada sosyalist üretimde yönetilen pozisyondadırlar. Çin koşullarında bu iki sınıf farklı ele alınır. Toprak ağalığı ve komodor sınıf ile halk arasındaki çelişki halk ile düşman arasındaki bir çelişki olarak ele alınırken, ulusal burjuvazi ile halk arasındaki çelişki halk içindeki çelişki olarak ele alınır. Bu iki sınıfın dönüşümü kabul etmeye zorlanmasında farklı metotlara başvurulur, fakat bunların işçi ve köylüyle ilişkileri hala sınıf karşıtlığına dayalıdır. Sosyalist üretimde hakim bir konumu işgal eden emekçi halk sosyalist üretim ilişkilerinde efendi pozisyonundadır. İşçi sınıfı ile yoksul ve aşağı-orta köylüler ısrarlı ve kararlı bir mücadele yoluyla, uzun süreli bir emek yoluyla yeniden eğitimden sonra bu iki sömürücü sınıfın mensuplarının büyük çoğunluğunu adım adım kendi kendisine yeten emekçilere dönüştürecektir.

İşçi sınıfı ve emekçi halk eski toplumdaki aynı baskı ve sömürü deneyimine sahiplerdi. Sosyalizm altında devlete veya kolektife ait üretim araçlarını kullanan bu kesimlerin hepsi, farklı rollerde de olsa, yeni bir toplum için çalışırlar. Sömürücü sınıfı ıslah etme ortak yükünü omuzlarlar ve komünizm ideali için savaşma ortak hedefini paylaşırlar. Bu yüzden temel çıkarları aynıdır. Sosyalist üretimde işçiler, köylüler ve onlara tutunan entelektüeller arasındaki ilişkiler ve her üç grup içerisindeki ilişkiler aynı temel çıkarları paylaşan devrimci yoldaşlar arasındaki her geçen gün gelişen ilişkileri oluşturur. Bu, emekçi halk içindeki ilişkilerin sosyalist doğasını belirleyen temel bir noktadır.

Fakat, "*içerisinde hiçbir farklılığın olmadığı bir devlet*"ten ve sosyalist üretimde emekçi halk arasında hiçbir türden çelişkinin olmadığından bahsedilebilir mi? Hayır! Sosyalist üretimde emekçi halk arasında hem çelişkiler vardır, hem de bu çelişkiler kaçınılmaz olarak sınıfsal çelişkiler özelliğindedirler. Bu hem işçi ile köylü, kent ile kır, kafa ile kol emeği arasındaki farklılıkların mevcudiyetinden kaynaklanmaktadır, hem de iki emekçi sınıf olan işçiler ve köylülerin, halen sosyalist mülkiyetin iki farklı türü ile birbirine bağlı olması bir sorundur. Aynı zamanda proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi kaçınılmaz olarak emekçi halk arasında yansımasını bulacaktır. Devrimci ve muhafazakar, doğru ve yanlış, ileri ve geri gibi tüm meseleler sınıfsal nitelik taşır. Bunlar, toplumda başlıca çelişki olan proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişki tarafından yönetilir, düzenlenir ve etkilenir. Halk içindeki çelişkiler de belli bir dereceye kadar sosyalist yol ile kapitalist yol arasındaki çelişkileri ve mücadeleleri etkileyecektir. Bu yüzden son tahlilde, emekçi halk içindeki karşılıklı ilişkiler sınıfsal ilişkilerdir.*

Karşılıklı ilişkilerin son derece aktif rolü

Üretimde insanlar arası karşılıklı ilişkiler buna tekabül eden üretim araçlarının mülkiyeti sistemine dayalıdır. Fakat karşılıklı ilişkiler ayrıca üretim ilişkilerinin diğer iki yönü, yani üretim araçlarının mülkiyet biçimi ve ona tekabül eden bölüşüm ilişkileri konusunda son derece aktif rol oynar.

Üretim ilişkilerinin diğer iki yönü noktasında, üretim içindeki insanlar arası karşılıklı ilişkilerin fonksiyonu, sosyalist toplumun ortaya çıkışından önceki tarihsel süreçte oldukça açıktı. Örneğin burjuvazi kapitalist mülkiyet sistemini ve onun bölüşüm ilişkilerini kurmak ve sağlamlaştırmak için kapitalist ilkelere dayalı olarak insanlar arası karşılıklı ilişkiler, yani burjuvazinin işçiyi yönettiği ilişkiler kurmak zorunda kaldı. [Denetleme ve yönetme işi]nin sömürü ve baskıyı "haklı" kıldığını iddia eden Amerikan köle sisteminin savunucularının gerici argümanlarını çürütürken Marx şöyle demektedir;

> "*Şimdi, tıpkı köle gibi ücretli emekçinin de, kendisini işe koşacak ve yönetecek bir efendiye sahip olması gerekiyor.*[8]

Eğer kapitalistler ve onların temsilcileri işçiler üzerinde mutlak hakimiyet iktidarlarını kullanmasalardı ve kendi isteklerine göre işçileri çalışmaya zorlayamasalardı o zaman kapitalist sömürü gerçekleşmezdi ve kapitalist mülkiyet sistemi ve kapitalist bölüşüm ilişkileri (ki bu sistemde "çalışan semereyi almaz ve semereyi alan çalışmaz") güçlenemez ve gelişemezdi. Bu yüzden burjuvazi, kapitalist mülkiyeti ve kapitalist bölüşümü güçlendirmek ve geliştirmek için işçinin sermayeye yardımcı konumuna büyük önem vermektedir.

Sosyalist toplumda karşılıklı ilişkilerin dönüşümü ayrıca üretim ilişkilerinin dönüştürülmesinde önemli bir halkadır. Bu halka kavrandığında ve sürekli ilerletildiğinde sosyalist mülkiyet sisteminin ve sosyalist bölüşüm sisteminin sağlamlaştırılmasına ve mükemmelleştirilmesine ve buna bağlı olarak toplumsal üretici güçlerin gelişiminin ilerletilmesine yönelik çıkarımlar muazzam olur.

---

* Mao'nun çevresinde guruplaşan devrimci güçler sosyalizm altında sınıf ilişkilerinin doğasının ve yeni bir burjuvazinin kaynaklarının ve iktidar merkezlerinin daha derin bir analizini sürdürdüler. Daha fazla tartışma için bu bölümün ekine ve kitabın giriş bölümüne bakınız.

Proletarya diktatörlüğünün ulusal ve uluslararası tarihsel deneyimleri bize, sosyalist sistemin ilerlemesi veya gerilemesinin insanlar arası karşılıklı ilişkilerin düzenlenebilip düzenlenemediği ile sıkıca bağlı olduğunu söylemektedir. Proletarya diktatörlüğü koşulları altında burjuva hak kısıtlandığı ve sosyalist ilkeler temelinde insanlar arası karşılıklı ilişkileri adım adım kurmayı mümkün kılan komünist öğeler ilerletildiği zaman emekçilerin üretkenliği ve çalışkanlığı daha bütünlüklü olarak geliştirilebilir, işletmelerin sosyalist yönelimi daha sağlam bir şekilde garanti altına alınabilir, sosyalist mülkiyet sistemi daha fazla sağlamlaştırılabilir ve bölüşüm ilişkileri daha fazla mükemmelleştirilebilir. Kapitalist para ilişkilerini, kapitalist iş ilişkilerini ve kapitalist rekabet ilişkilerini özgürce sahneye koyan, burjuva unsurların sosyalist karşılıklı ilişkileri ihlal ve sabote etmesini mümkün kılan burjuva hak güçlendirildiğinde ve genişletildiğinde efendiler olarak kitlelerin konumu tehdit edilecek ve sosyalist eylemcilikleri bastırılacak ve engellenecektir. Sonuç olarak sosyalist mülkiyet ve bölüşüm ilişkileri zarar görecektir –doğrusu hatta dejenere olabilir ve niteliklerini değiştirebilirler.

Üretim araçlarının kamu mülkiyeti sistemine dayalı ve sosyalist ilkelere uygun olarak adım adım kurulan karşılıklı ilişkiler bir işletmeye hapsedilemez. Tüm işletmeleri, tüm ekonomik sektörleri, tüm halkın mülkiyet sistemini ve kolektif mülkiyet sistemini kapsar. İnsanlar arasındaki karşılıklı ilişkiler, ileri teknolojinin ve ileri deneyimlerin üretiminde ve değişiminde işbirliği gibi işletmeler arası faaliyetlerde kendisini gösterir. Koordineli önderliğe ve işletmeler ve sektörler arası planlamaya ilişkin üretimdeki bu tür karşılıklı bağlantıların ve değişimlerin gelişimi sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin üstünlüğünü somutlaştırır. Fakat sosyalist işletmeler arasındaki işbirliği sık sık meta değişimi biçimini almalı ve eşit değişim ilkesine uygun olmalıdır –ki orada, burjuva hak ve kapitalizmi yeniden doğuracak olan zemin bulunmaktadır. Proletarya, proletarya diktatörlüğü altında bu türden burjuva hak'ı sadece kısıtlayarak sosyalist mülkiyetin sağlamlaştırılmasını ve gelişimini ilerletebilir, farklı ekonomik sektörleri tümüyle harekete geçirebilir, üretim potansiyellerinin önünü tamamen açabilir ve toplumsal üretici güçlerin hızlı gelişimini ilerletebilir.

Karşılıklı ilişkilerin adım adım ilerletilmesi üretim ilişkilerinin sağlamlaştırılması ve toplumsal üretici güçlerin gelişimi açısından büyük öneme sahiptir. Bu, tüm dikkatimizi vermeyi hak etmektedir. Sosyalist kamu mülkiyetinin kurulmasından sonra karşılıklı ilişkiler meselesi sürekli olarak ve özenle çözülmelidir.

SOSYALİST KARŞILIKLI İLİŞKİLERİ MÜCADELE İÇERİSİNDE SAĞLAMLAŞTIR VE GELİŞTİR

Endüstri ile tarım arasında karşılıklı desteği ve karşılıklı teşviki geliştirir

Özel bir işletmenin bakış açısıyla değil de bir bütün olarak toplumsal üretim perspektifiyle bakıldığında karşılıklı ilişkilerin öncelikle endüstri ile tarım arsasındaki ilişkiler olarak ortaya çıktığı görülecektir. Endüstri ve tarım maddi üretimin iki temel sektörüdür. Endüstride hakim olan tüm halkın sosyalist mülkiyeti ve tarımda hakim olan emekçi halkın sosyalist kolektif mülkiyeti iki tür sosyalist mülkiyettir. Sınıf ilişkileri bakış açısıyla, bu ekonomik yapı işçi ile köylü arasındaki bir ilişkidir. Bu ilişki emekçi sınıf ile sömürücü sınıf arasındaki ilişkiden temelden farklıdır; bu, temel çıkarların aynı olduğu ve önderliğin işçi sınıfının ellerinde olduğu bir işçi-köylü ittifakı ilişkisidir.

Çin'in sosyalist devriminde mülkiyet alanında temel zaferin kazanılmasından sonra başkan Mao şöyle dedi;

> *"Üretim ile değişim arasında sosyalist ilkelere uygun ilişkiler, ekonomimizin çeşitli dallarında yavaş yavaş kurulmakta ve gittikçe daha uygun biçimler bulunmaya çalışılmaktadır."*[9]

Farklı ekonomik sektörler arasındaki iç ilişkiler öncelikle endüstri ve tarım arasındaki, buna bağlı olarak ise işçi ile köylü arasındaki iç ilişkilerdir. İşçi ile köylü birlikte üretim araçlarının efendileridirler. İşçi tüm halkın mülkiyeti sistemi altındaki işletmelerde çalışır. Köylü kolektif önderlik altındaki işletmelerde çalışır. Toplumsal üretimin sürdürülebilmesi için işçi ve köylünün birbiriyle mübadele yapmaları gerekir.

Sosyalist toplumda işçi ve köylü sosyalist inşada bir endüstriyel orduyu oluşturur. Üretimde devrimci yoldaşlar olarak birbirleriyle ilişkileri, sosyalist kamu mülkiyeti sistemine dayalı, günden güne gelişen bir karşılıklı destek ve karşılıklı teşvik ilişkisidir. Üretim ve değişim sürecinde işçi, tarımsal üretimin gelişimine ve köylülüğün yaşam düzeyinin ilerletilmesine destek sunmak amacıyla kırsal alana yönelik, günlük kullanım için çeşitli tarımsal makineler, kimyasal gübreler, tarımsal ilaçlar ve endüstriyel ürünler üretir. Köylü tahıl, hammaddeler ve çeşitli tarımsal ve yan (*sideline*) ürünler üretir. Dahası tarımdaki emek üretkenliğinin büyüme oranına uygun olarak köylülük uygun miktardaki bir işgücünü endüstriyel üretimin gelişimine katkı olarak sağlar, endüstriyel üretimin maddi gereksinimlerini karşılar ve kentsel nüfusun geçim araçlarının garanti altına alınmasına yardım eder. İşçi sınıfının önderliği altında işçi ile köylü arasındaki karşılıklı destek ve karşılıklı teşvik ilişkisi iki sınıfın temel çıkarlarına uygundur ve işçi köylü ittifakını sağlamlaştırmak ve sosyalist ekonomik gelişmeyi ilerletmek için önemli bir güç olur.

Sosyalist mülkiyetin iki türü altında işçi ve köylünün değişim faaliyetleri, vergi ödemeleri* yoluyla devletin sermaye birikimine doğrudan katkıya ek olarak, esas olarak endüstriyel ve tarımsal ürünlerin meta değişimi biçimini alır. Bu yüzden işçilerin ve köylülerin temel çıkarları aynı olsa bile hem tarımsal ve endüstriyel ürünlerin değişiminde nicelik, çeşitlilik, nitelik ve fiyat meselelerine ve ayrıca pazarlanacak olan ve köylü tarafından elde tutulacak olan tarımsal hasılat oranlarına ve köylülüğe yüklenen vergi yüküne ilişkin bazı çelişkiler de ortaya çıkabilir.

Sosyalist üretimde işçi ile köylü arasındaki ilişkiler proletarya ile burjuvazi arasındaki başlıca çelişki tarafından yönetilir, düzenlenir, etkilenir. İşçi sınıfı (Komünist Partisi aracılığıyla) sosyalist kolektif ekonomiyi kurmak, sağlamlaştırmak ve geliştirmek, meta değişiminde burjuva hak'ı kısıtlamak, işçi-köylü ittifakını sağlamlaştırmak ve proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak için köylüye önderlik etmelidir. Burjuvazi her zaman meta değişiminde burjuva hak'ı genişletmek, köylüleri kapitalist yolu tutmaya ikna etmek, işçi-köylü ittifakının altını oymak ve proletarya diktatörlüğünü yıkmak için yoğun çaba harcar. Bu yüzden sosyalist üretimde işçi-köylü ilişkilerini geliştirme süreci sadece proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadele sürecidir. Bu yüzden endüstriyel ve tarımsal ürünlerin değişimini ele almadan sadece şeyler arasındaki ilişkiye bakamayız; daha önemlisi işçi ve köylünün ilişkilerine ve köylülüğü kazanmaya yönelik burjuvazi ile proletarya arasındaki mücadeleye

* Toprağın verimi üzerinden kesilen tarımsal vergi ve devlet ekonomisindeki işletmelere uygulanan endüstriyel vergiler devletin gelirlerine katkı sunmaktaydı. Çin'de kişisel gelir vergisi yoktu.

de bakmalıyız. Proletarya köylü kitleleri arasında kesintisiz bir şekilde sosyalist eğitim yürütmeli, revizyonizmi eleştirmeli, kapitalist eğilimleri eleştirmeli ve sosyalist yolu tutmada onlara sağlam bir şekilde önderlik etmelidir. Aynı zamanda proletarya bu iki büyük sektör, yani endüstri ile tarım arasındaki değişim faaliyetleri üzerinde titiz bir yönetim sergilemelidir. Proletarya, birbirleriyle suç ortaklığı yapmak, sosyalist ekonomiyi sabote etmek, işçi-köylü ittifakının altını oymak için meta üretimi kanallarını ve para yoluyla değişimi kullanan şehirdeki ve kırsal alandaki kapitalist güçlere özel dikkat göstermelidir. Yeni burjuva unsurlar ve kapitalizmi geliştirmek için burjuva hak'ı kullanmak isteyenler Parti'nin politikası doğrultusunda ezilmelidirler.

"*Lung-chiang stili*'ni ilerlet, sosyalist işbirliği ilişkilerini geliştir" Lung-chiang Fukien eyaletindeki bir model tugaydı. Su basma konusundaki kolektif mücadeleleri model devrimci opera " Lung-chiang'ın Şarkısı'nda işlendi.

Sosyalist üretimde insanlar arası karşılıklı ilişkilerin başka bir önemli yönü işletmeler arasındaki, sektörler arasındaki, ve bölgeler arasındaki ilişkilere ilişkindir. Bu ilişkiler esas olarak işletmeler, sektörler, ve bölgeler arasındaki sosyalist işbirliği olarak ortaya çıkar.

Marx şöyle demektedir:

> *"Çok sayıda işçinin, bir ve aynı, ya da farklı, ama aralarında ilişki bulunan süreçlerde bir arada yanyana çalışmalarına, elbirliği etmek ya da elbirliği içinde çalışmak denir."*[10]

Bu tür işbirliğinin özelliği ve boyutu farklı üretim ilişkilerine göre büyük oranda değişim göstermektedir.

Üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyeti koşulları altında kapitalist üretimde işbirliği esas olarak bir işletmenin veya bir tekelci kapitalist grubun dar sınırlarına hapsedilir. Bir bütün olarak kapitalist toplum düzleminde özel mülkiyet tarafından bölünmüş çeşitli üretim sektörleri ve çeşitli işletmeler arasında sistematik işbirliğini geliştirmek imkansızdır. Hatta sözleşmeler yoluyla kurulan işbirliği ilişkileri bile fazlasıyla istikrarsızdır ve sık sık bozulurlar.

Üretim araçlarının kamu mülkiyeti temelindeki sosyalist işbirliği sadece bir işletme içerisinde değil, planlı ve örgütlü bir tarzda toplumun tamamında –farklı işletmeler, sektörler, bölgeler arasında–geliştirilebilir.

> *"Bir işletme katılırken, yüz işletme işbirliğine gider, herbir işletme bir taneyken, yüz işletme bir üretim çizgisine dönüşür."*

Sosyalist işbirliği yeni bir üretici güç yaratır. Bu tür işbirliği işletmelerdeki "*bir uzmanlık ve birçok yetenek*"in gelişimine ve böylece emek üretkenliğinin yükseltilmesine daha fazla katkı sunmaya uygundur. İnsan gücünü, maddi kaynakları ve sermayeyi, bir işletmenin, bir sektörün ve bir bölgenin tek başına yürütüp tamamlayamayacağı üretim ve inşa projelerini tamamlamak için merkezileştirmeye uygundur. Ulusal ekonominin gelişiminde zayıf halkaları kısa bir süre içerisinde güçlendirmek için gücü merkezileştirmeye ve böylece tüm ulusal ekonominin hızlı gelişimini sağlamaya uygundur

Bir taraftan komünist stili ilerletirken, sosyalist ilkelere sarılmak da zorunludur. Bunlar, gelişen sosyalist işbirliğinin takip etmesi gereken ilkelerdir. Sosyalist ekonominin tamamlayıcı parçaları arasında temel çıkar çatışmaları yoktur. Sosyalist işbirliği proleter politikanın kumandaya konmasını gerektirmektedir. İşletmeler arası, sektörler arası ve bölgeler arası engellerin kaldırılmasını, bütün bir durumun dikkate alınmasını, zorluklar karşısında gelişmeyi,

ve diğer insanları hesaba katmayı gerektirir. Sosyalist işbirliği ayrıca plan hedeflerinin tamamlanabilmesi için arz sözleşmelerine ve işbirliğine dayalı koordinsyonla sıkı bir uyumu ve taahhüt edilen çeşitlilik, özellik, nitelik, nicelik ve tariflere uygun hedeflerin garanti edilmesi için etkili ölçütlerin benimsenmesini gerektirir. Bu işbirliği ilişkileri karşılıklı aldatmaya ve rekabete dayalı kapitalist karşılıklı ilişkilere ve kapitalist kısımcılığa temelden karşıdır. Bununla birlikte bu işbirliği ilişkileri ancak mücadele yoluyla şekillenebilir ve gelişebilir. Bu, temel iki nedenden dolayı böyledir. İlk olarak meta sisteminin varlığından dolayı işletmeler arasındaki, departmanlar arasındaki ve bölgeler arasındaki işbirliği zorunlu olarak para yoluyla değişime tabidir ve eşit değerlerin değişimi ilkesine uygun olarak meydana gelmelidir; bu yüzden objektif olarak "sen ve ben" sınırı vardır. İkincisi, özel mülkiyet sisteminin bir yansıması olan kısımcılık çeşitli derecelerde sosyalist toplumda uzun bir süre var olmaya devam edecektir.

> "*Bütünün çıkarlarını göz önünde bulundurma eksikliği, öteki kısımlara, yerellere ve insanlara karşı tam kayıtsızlık bencil kısımcılığın özellikleridir.*"[11]

Bu iki nedenden dolayı aşağıdaki yanlış görüşler ve hareketler sosyalist işbirliği ilişkilerinde kaçınılmaz olarak kendilerini göstereceklerdir; politik hesaplama aleyhine ekonomik hesaplamaya girişmek ve bir bütün çıkarlara değil de kısmi çıkarlara dikkat göstermek ve hatta bunu diğerleri aleyhine kendi faydasını ön plana çıkarmaya kadar götürmek; kestirme yoldan ilerlemeye çalışmak yoluyla devletin birleşik ekonomik planını ihmal etmek; vs. Sosyalist işbirliğini oluştururken bu problemlerin çıkması iki sınıf, iki yol, ve iki çizgi arasındaki mücadelenin bir yansımasıdır. Sosyalist işbirliğini geliştirme süreci burjuva etkilerine karşı ve özellikle de burjuva kısımcılığa karşı bir mücadele sürecidir.

Anshan Demir ve Çelik Şirketi Tüzüğü işletmeler arasındaki karşılıklı ilişkileri ele almak için bir pusuladır

Sosyalist işletmeler (endüstride, tarımda, iletişim ve taşımacılıkta, ticarette ve tüm üretim ve dağıtım departmanlarında) insanın maddi üretiminin ve değişimin temel birimleridirler. Bu işletmelerde, üretimde insanlararası karşılıklı ilişkilerin bir çeşitliliği vardır. Emekçi halka ilişkin karşılıklı ilişkiler esas olarak iki kategoride toplanır; önderlik ile kitleler arasındaki ilişkiler ve bir tarafta idari personel ve teknisyenler (kafa emekçileri) ile diğer tarafta işçiler ve köylüler (kol emekçileri) arasındaki ilişkiler.

> Karşılıklı ilişkilerin bu iki kategorisini doğru bir şekilde ele almak "*hem merkeziyetçilik hem demokrasinin, hem disiplin hem özgürlüğün, hem irade birliği hem de kişisel gönül rahatlığının ve canlılığın mevcut olduğu bir siyasi ortam*"[12] yaratmaya yol açar.

Bu, sosyalist üretim ilişkilerini sağlamlaştırmada ve geliştirmede ve sosyalist işletme yönetimini ilerletmede (işletmelerde ayrıca işçi-köylü emekçi halk ile iki sömürücü sınıf arasında ilişkiler bulunmaktadır, bu ilişkiler daha şimdiden tahlil edildi) önemli bir meseledir. Sosyalist işletme işçi sınıfının ve emekçi halkın bir işletmesidir, işçi sınıfı ve emekçi halk, temsilcileri aracılığıyla işletmeye önderlik etmekten sorumludur. Böylece önderlik ile kitleler arasındaki ilişki meselesi ortaya çıkar. Her ne kadar işletmedeki yönetici personel ile kitleler farklı işler yürütüyorlarsa da üretim araçlarının sosyalist kamu mülkiyeti, işletmeyi uygun

bir şekilde yönetme ağır görevini yerine getiren ile ortak devrimci amaç için emek harcayanın "aynı siperdeki silah arkadaşları" olmalarını gerektirmektedir. Şangay rıhtımlarındaki işçiler bunu güzel bir şekilde ifade etmektedirler:

> *"Devrimde yüklenilen işler farklı da olsa, düşünüşümüz aynı paralelde olmalıdır."*

Bu kelimeler sosyalist işletmelerde kitleler ile önderlik arasındaki ilişkileri geliştirmenin yöntemine işaret etmektedir. İşletmelerde idari ve teknik işleri yürütmekle görevli bazı insanların olması da zorunludur. Ve böylece yönetici personel ve teknisyenler ve işçi-köylü halk kitleleri arasındaki ilişkiler meselesi gündeme gelmektedir. Çin'in idari personel ve teknisyenleri iki kategoride değerlendirilebilir. Birinci kategori, eski toplumdan kalan idari personel ve teknisyenlerden oluşmaktadır. Sosyalist topluma düşman olan birkaç gericinin dışında bu kesimin büyük çoğunluğu ülkelerini, Halk Cumhuriyeti'mizi sevmektedirler ve halka ve sosyalist devlete hizmet etmeye isteklidirler. Diğer kategori ise, proletarya tarafından mücadele içerisinde ve sosyalist devrimin ve sosyalist inşanın gelişimi içerisinde eğitilen entelektüellerden oluşmaktadır. Bunların bir kısmı revizyonist çizgi tarafından eğitim sürecinde zehirlenmişlerse ve bunların dünya görüşleri hala sürekli bir şekilde dönüştürülmeliyse de büyük çoğunluk işçi-köylü kitleleri ile bütünleşmeye ve sosyalist ve komünist hedefe katkı sunmaya isteklidir. Bu yüzden sosyalist toplumda önderlikle kitleler arasındaki ve idari personel ve teknisyenler ile işçi-köylü kitleleri arasındaki ilişkiler ortak hedefi paylaşan devrimci yoldaşlar arasındaki her geçen gün gelişen ilişkilerdir.

Fakat sosyalist işletmelerdeki önderlik ile kitleler, ve idari personel ve teknisyenler ile doğrudan üreticiler arasındaki işbölümü hala eski toplumun işbölümünü yansıtır ve bu, kafa ile kol emeği arasında hala var olan farklılıkların bir göstergesidir. Üretim araçlarının kamu mülkiyeti sisteminin kurulmasından sonra tüm emekçiler işletmelerin efendileri durumuna gelirler. Fakat geniş kitleler esas olarak kol emekçileriyken, uzmanlık isteyen önderlik ve yönetim işlerini yürütenler esas olarak üretimden kopuk kafa emekçileridirler.

> Lenin kafa ve kol emeği arasındaki karşıtlığı *"bugünkü toplumsal eşitsizliğin en önemli kaynaklarından biri"*[13] olarak tarif etmektedir.

Sosyalist toplum kafa ve kol emeği arasındaki antagonizmayı ortadan kaldırmış olsa bile, hala kafa ve kol emeği arasındaki temel farklılıkları üretmektedir ve halk içindeki karşılıklı ilişkilerin kendilerinde burjuva hak'ı barındırmaları kaçınılmazdır.

Bu koşullar altında, üretimi örgütlemekten ve üretime rehberlik etmekten sorumlu önderlik, idari ve teknik personel düzenli olarak kolektif üretici faaliyete katılmazlarsa emekçi kitlelerden kopacaklar ve burjuva düşüncesinin yıpratıcı etkisinde kalacaklardır. Bu çelişkiler sık sık, değişen derecelerde, proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişkileri yansıtır. Örneğin burjuva hak'ın ideolojik etkisindeki bazı önder kadro, idari personel ve teknisyenler ne kitlelere ne de kendilerine doğru bir biçimde yaklaşırlar. Bunlar, "önderliğin görkemli olduğunu" düşünürler ve işçi-köylü kitlelerine, işletmelerin efendilerilermiş gibi davranmazlar. Kısıtlayıcı ölçütlere başvururlar ve devrimci yoldaşlar arasındaki ilişkileri, hükmeden ve itaat edenler arasındaki ilişkiler biçimine dönüştürmeye çalışırlar. Tüm bunlar revizyonist çizginin zahirinin göstergeleridir, ve değişen derecelerde, proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişkileri ve mücadeleleri yansıtmaktadırlar. Eğer bu çelişkilerin gelişmesine izin verilirse burjuva hak kısıtlanmaz, tam tersine genişlemesine izin verilmiş olur, bu durumda da sosyalist karşılıklı

ilişkiler kapitalist ilişkilere dönüşecek ve sosyalist işletmeler kendi renklerini değiştireceklerdir.

Mao tarafından bizzat formüle edilen *Anshan Demir ve Çelik Şirketi Tüzüğü, ve "Yönetim Ayrıca Sosyalist Eğitimdir"*[14] gibi talimatlar serisi burjuva hak'ı kısıtlamak, burjuva hak ideolojisini kökünden kazımak ve kafa ve kol emeği arasındaki temel farklılıkları adım adım daraltmak ve sosyalist işletmelerde insanlar arası karşılıklı ilişkileri doğru bir şekilde ele almak için bir çerçeve sunmaktadır. Anshan Tüzüğü'nün temel ruhu proleter politikayı sıkı bir şekilde kumandaya koymak; Parti önderliğini güçlendirmek; çeşitli kitle hareketleri başlatmak; "*iki katılım, bir reform ve üçlü kombinasyonlar*"ı (kadronun kol emeğine katılımı, işçinin yönetime katılması, aklılcı olmayan kuralların ve düzenlemelerin düzeltilmesi, ve işçilerin, yönetici kadroların, ve teknik personelin üçlü kombinasyonlarının kurulması) oluşturmak; ve teknik devrim ve teknik yeniliklerle birlikte süratle ilerlemektir. Proleter politikayı kumandaya koymak ve Partiyi-önderliği güçlendirmek, karşılıklı ilişkileri doğru ele almak için temel ilkelerdir. Bu ilkelerin rehberliğinde "*iki katılım, bir reform ve üçlü kombinasyonlar*"ın belirlenmesi ve tam olarak uygulanması önderlik ile kitleler arasındaki ve idari ve teknik personel ile işçi-köylü kitleleri arasındaki ilişkilerin devrimci yoldaşlar arasındaki ilişkiler olarak gittikçe gelişmesini mümkün kılacaktır.

Kadroların kol emeği sürecine katılması sosyalist sistem altında büyük öneme sahip önemli bir ölçüttür. Ayrıca sosyalist karşılıklı ilişkileri doğru ele almanın önemli bir öğesidir.

Başkan Mao şöyle demektedir:

> "*Kadroların kolektif üretici faaliyete katılmaları sistemini sürdürmek zorunludur. Partimizin ve devletimizin kadroları normal (ordinary) emekçilerdir, halkın ensesine binen ağalar değillerdir. Kolektif üretici çalışmaya katılarak kadrolar emekçi halkla geniş, sürekli ve yakın ilişkileri sürdürürler. Bu, bir sosyalist sistem için temel önemde bir ölçüttür; bu, bürokrasiyi alt etmeye ve revizyonizm ve dogmatizmi önlemeye yardım eder.*"[15]

Başkan Mao bu kesin doğruyu uluslararası komünist hareketin tarihsel deneyim ve derslerini özetleme temelinde açıklamaktadır. Kolektif üretici faaliyete gönüllü ve düzenli olarak katılabilenler genellikle burjuva hak'ı kısıtlama konusunda daha bilinçlidirler ve daha fazla farkındalığa sahiptirler. Bu kesimler kitlelere yönelik sevgi ve ilgi beslerler, kitlelerin çağrılarını alçakgönüllülükle dinlerler ve kitlelerin eleştirilerine ve denetimlerine açıktırlar ve işletmenin sosyalist yönelimini sağlam bir şekilde sürdürebilirler. Bu kesimler üretim koşullarına daha fazla aşinadırlar ve çok seyrek olarak körü körüne emirler verirler. Bu, bir önder kadronun kolektif üretici faaliyete katıldıktan sonra dönüşümünü anlatan, bir kısım tekstil işçisinin söylediği bir şarkıdır:

> "*Eskiden hiçbir zaman işyerini ziyaret etmezdi; şimdi öğüt almak için makinenin yanına geliyor, geçmişte meseleler gecikirdi; şimdi derhal çözülmektedir. Geçmişte sadece büyük haberler iletilirdi; şimdi o, işyerinde ne düşünüyorsa söylüyor. Eskiden ona küçük bir bürokrat denirdi; şimdi ona bir kardeş gibi davranılmaktadır.*"

Gerçek şudur ki, bu tür önder, idari ve teknik personel kitleler tarafından selamlanmaktadır. Aralarında çelişkiler bile olsa bu çelişkiler kısa zamanda doğru bir şekilde çözülebilmektedir.

İşçi-köylü kitlelerinin yönetime katılması sosyalist üretim ilişkilerinin bir gerekliliğidir. Bu, sosyalist sistem altında kitlelerin hakkıdır. Sadece işçi-köylü kitlelerinin yönetime

katılmasında ısrar ederek emekçi kitlelerin efendiler olarak işletmedeki konumları korunabilir ve sağlamlaştırılabilir. Çok az sayıdaki burjuva "uzman" ve "yetkili"nin işletmeyi yönetebileceği, işçi-köylü kitleleri baskı altına alınırken, bu uzmanlara ve yetkililere dayanılması gerektiği inancı kesinlikle sosyalist karşılıklı ilişkileri baltalayacaktır ve nihayetinde sosyalist işletmelerin dejenerasyonuna neden olacaktır. Sosyalist karşılıklı ilişkileri mükemmelleştirmek ve sosyalist kamu mülkiyetini sağlamlaştırmak ve geliştirmek için,

> *"Sadece 'üst sınıflar' denilenlerin, sadece zenginlerin ya da zengin sınıfların okulundan geçmiş olanların devleti yönetebilecek, sosyalist toplumun inşasını yönlendirebilecek durumda oldukları şeklindeki eski, anlamsız, barbarca, rezil ve aşağılık önyargıyı ne pahasına olursa olsun yıkmak gerekir."*[16]

Kitlelerin yönetime katılımı esas olarak, doğrudan üreticilerin, işçi-köylü kitlelerinin yönetime katılımı anlamına gelmektedir. İşletme yönetimine katılan kitleler sadece üretimi, teknik yenilik ve devrimi, ve hesaplamayı yönetmekle kalmamalı; daha önemlisi, Parti çizgisinin ve Partinin genel ve özel politikalarının her yönlü uygulanmasına katkı sunmalı ve denetlemelidir. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nde işçiler, işletmelerin yönetiminde yer almak için "dört büyük silah"ı, büyük tartışmayı (düşünceyi dışa vurmalar), büyük serpilmeyi (fikirleri tamamıyla açığa çıkarma), büyük karakter posterlerini ve büyük tartışmaları kullandılar. İşçi-köylü kitlelerinin temsilcileri işletmeleri idare eden devrimci komitelerin faaliyetlerine doğrudan katıldılar. Üretimden kopmadılar, fakat hala denetleme faaliyetini sürdürdüler. Bu, kitlelerin işletme yönetimine katılmasında yeni bir gelişmedir.

Üretim mücadelesi ve bilimsel deneyde kitlelerin, kadroların ve teknisyenlerin "*üçlü bileşim*"inin ("*three-in-one combination*") uygulanması üretimin büyük teknik problemlerini çözmenin bir aracıdır. Bu, teknik yeniliği bir kitle temeli üzerinden canlandırmaya uygun olmanın yanında, ayrıca entelektüelleri emeğe ve işçi-köylü kitlelerini sistematik bilgiye yakınlaştırmak —böylece kafa ve kol emeği arasındaki temel farkları azaltmak ve sosyalist karşılıklı ilişkileri daha da geliştirmek — açısından uygundur.

İşletme yönetiminde mantıksız ve modası geçmiş kuralların, düzenlemelerin ve sistemlerin gözden geçirilmesi sosyalist karşılıklı ilişkilerin sürekli düzeltilmesinin ve dönüştürülmesinin başka bir yönüdür. Her türden toplumsal üretim belli düzenlemeleri ve sistemleri gerektirir.*

Fakat oluşturulan düzenlemelerin ve sistemlerin tipi toplumdaki üretim ilişkileri tarafından belirlenir.

> Lenin kapitalist toplumdaki işletme yönetimine ilişkin olarak, *"talan ederek yönetmekte ve yönetirken talan etmekte çıkarı olan"*[17] kapitalistlere keskin bir şekilde vurgu yaptı.

Kapitalist işletme düzenlemeleri ve sistemleri sadece bir şeyi hedefler; işçinin özgürlüğünü daha iyi nasıl kısıtlayabilir ve işçiden daha fazla artı-değer nasıl çıkarabilir. Kapitalist işletmedeki sonu gelmez kuralların ve düzenlemelerin tümü kapitalist üretim ilişkilerini korumak için dizayn edilir ve bu kurallarla düzenlemeler kapitalist üretim ilişkilerine tabi kılınır.

> Sosyalizm'de "*sistemler kitlelere uygun olmalıdırlar*"[18]

Bu, sosyalist düzenlemeler ve sistemler ile kapitalist düzenlemeler ve sistemler arasındaki en temel farktır. Sistemlerin kitlelere uygun olması gerektiğini söylemek bu

* Sistemler'denkasıt, yönetimi ve üretimi kontrol sistemleri ve buna tekabül eden sorumluluk ve işlevsel kurallar ölçüleridir.

sistemlerin, efendiler olarak kitlelerin rolüne, işletmede insanlar arası karşılıklı ilişkilerin ilerlemesine ve gelişmesine, kitleler tarafından sosyalist inisiyatifin sergilenmesine, sınıf mücadelesinin üç devrimci hareketinin (sınıf mücadelesi, üretim faaliyeti ve bilimsel deney) geliştirilmesine uygun olmak zorunda olduğunu söylemek demektir. Kitlelere uygun olan düzenlemeler ve sistemler kitlelerin eylemciliğini (*activism*) ortaya çıkaracağı için kesinlikle üretimin gelişimine uygun olacaktır. Liu Şao-şi ve Lin Biao'nun revizyonist çizgisi altında bazı işletmelerin düzenlemeleri ve sistemleri sık sık kitleleri kısıtlamaktaydı. İşçilerin eleştirisi "çok fazla kural ve düzenleme olduğu ve bunların ya cezalandırma ya da zorlama amacıyla yaratıldığı" şeklindeydi. İyi önderlik altında kitleler mantıksız, kısıtlayıcı ve üretime zararlı olan, ve işçiler arasında huzursuzluk ve yabancılaşma yaratan kuralları ve düzenlemeleri dikkatli bir şekilde gözden geçirmek için seferber edilmelidirler. Bu arada pratik üzerinden edinilen deneyimler temelinde sosyalist karşılıklı ilişkilerin gereksinimlerine ve üretici güçlerin gelişimine tekabül eden bir sağlıklı ve rasyonel sistemler dizisi kurulmalıdır.

Karşılıklı ilişkilerin oluşumu üzerinde üst yapının muazzam etkisi

İnsanların üretimdeki konumları ve karşılıklı ilişkileri üretim araçlarının mülkiyet sistemi tarafından belirlenir. Fakat üstyapı da insanların üretimdeki konumlarını ve ilişkilerini hem biçimleri hem de gelişimleri açısından etkiler. Gerçekte üstyapının aktif rolü olmaksızın insanların üretimdeki konumları ve ilişkileri tutarlı olamayacak, sağlamlaşamayacak ve gelişemeyecektir. Her toplumun yönetici sınıfı her zaman üst yapının gücünü, elbette ki kendi tasarruflarında, kurulmuş olan mülkiyet sistemini korumak ve insanların üretimdeki konumlarını ve ilişkilerini ve buna tekabül eden bölüşüm ilişkilerini sağlamlaştırmak ve geliştirmek için kullanır. Bu genel bir kuraldır.

Kapitalist toplumu ele alalım. Herhangi bir kapitalist ülkenin burjuvazisi üstyapının gücünü, sermaye-emek ilişkisinde anlatıldığı gibi, ücretli emek üzerindeki hakimiyetini zorla kurmak ve genişletmek için kullanır. Marx, yeni ortaya çıkan burjuvazinin emek üzerinde sermayenin hakimiyetini kurmak ve genişletmek için "*devlet iktidarını istediğine ve kullandığına*"[19] işaret etmektedir. İngiltere'de burjuvazi onyedinci yüzyılın sonundan onsekizinci yüzyılın ilk yarısına kadar zor tedbirlerine başvurdu. Ki bunun en göze çarpanı, İngiltere'nin kırsal kesiminden geniş köylü kesimlerini tahliye etmeye yönelik "*çevirme hareketi*" (*enclosure movement*)[20] idi. Bu yoksul ve yerinden edilmiş köylüler sadece sermayenin hakimiyetinin nesneleri haline gelmeleri için kentsel alanlara sürüldüler. Bununla beraber, kentsel alanlara göç eden köylüler sık sık, sermayenin emek üzerindeki hakimiyetine teslim olmaktansa, serseriler olmayı tercih ettiler. İngiliz burjuvazisi bu mahvolmuş durumdaki köylüleri fabrikaya (çalışmaya–çev) yöneltmek için, başıboşlara ve serserilere karşı yasalar çıkardı;

> ve bu kesimler "*kırbaçlanarak, damgalanarak, müthiş yasalar yoluyla işkence edilerek, ücret sisteminin gerektirdiği disipline sokuldular*"[21]

İçerisinde sermayenin emeğe hükmettiği, halk içindeki karşılıklı ilişkileri kurmak ve geliştirmek için burjuvazinin kullandığı araçların ne kadar zalim olduğuna bakın.

Sermayenin emek üzerindeki bu hakimiyet ilişkisi zor yoluyla kuruldu ve bu ancak zorla yıkılabilecek bir ilişkidir. Proletarya diktatörlüğü altındaki sosyalist ülkelerde bu ilişki tamamıyla zor yoluyla yıkıldı.

Sosyalist üretim ilişkileri ancak proletarya diktatörlüğü altında kurulabileceği için sosyalist ekonomik taban üzerine üstyapının etkisi özellikle ortadadır. Sosyalist karşılıklı ilişkiler sosyalist kamu mülkiyeti sistemi tarafından belirlenir. Bu ilişkiler ayrıca sosyalist üstyapının muazzam etkisi altında şekillenir ve gelişime uğrar. Eğer sosyalist kamu mülkiyetinin kurulması ile birlikte karşılıklı ilişkilerin otomatikman şekilleneceğini ve gelişeceğini düşünürsek, ciddi bir şekilde hata yapmış oluruz.

Sosyalist karşılıklı ilişkiler alanında işçi sınıfı ve diğer emekçi halkın burjuvazi ve diğer sömürücü sınıflarla ilişkisi yöneten ile yönetilen, dönüştüren ile dönüştürülen arasındaki ilişkilerden biridir. Sınıfsal karakterlerinden dolayı sömürücüler yönetilme ve dönüştürülme durumunu gönüllü bir şekilde kabul etmeyeceklerdir. Proletarya, güçlü devlet mekanizmasını kontrol ettiği için, onların bir kısmını sosyalist dönüşümü kabul etmeye zorlayabilir. Bir ön koşul olarak devlet mekanizması olmaksızın burjuvazi üzerinde egemenlik ve burjuvazinin dönüştürülmesi imkansızdır. Emekçi halk içindeki ilişkilere gelince, halk içindeki karşılıklı ilişkilerin sosyalist ilkelere uygun şekilde devrimci yoldaşlar olarak istikrarla gelişmesi için sosyalist üstyapıya dayanmak ve üstyapının rolünü kavramak zorunludur. İçerde ve dışarıda kendimizi gericilerin etkisinden özgürleştirebilmemiz için sosyalist üstyapı kendimizi eğitmemize ve dönüştürmemize olanak sağlar.

Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Halkın devleti halkı korur. Halk, ancak böyle bir devlete sahip olduğu zaman kendisini bütün ülkede demokratik yöntemlerle ve herkesin katıldığı bir biçimde eğitebilir ve yeniden biçimlendirebilir ve ülke içindeki ve dışındaki gericilerin etkisini kırabilir."*[22]

Sadece üstyapıda sosyalist devrimi sürdürmede ısrar ederek, burjuva ideolojisini adım adım alt etmek için proleter ideolojiyi kullanarak ve halk içindeki karşılıklı ilişkiler alanında kapitalist geleneklerin ve etkilerin kökünü durmaksızın kazıyarak emekçi halk arasında devrimci ve yoldaşça ilişkiler istikrarlı bir şekilde geliştirilebilir. Sadece bu temelde sosyalist üretimin karşılıklı ilişkilerinin oluşumunun ve gelişiminin önü açılabilir.

Özet olarak, sosyalist karşılıklı ilişkilerin oluşum ve gelişim süreci iki çizgi arasındaki uzun bir politik ve ideolojik mücadele sürecidir. Sosyalist karşılıklı ilişkileri korumak ve geliştirmek için tüm tarihi sosyalizm süreci boyunca Parti'nin temel çizgisine sıkıca sarılmak zorunludur. Proletarya üretim araçlarının mülkiyeti alanında sosyalist devrimde temel bir zaferin kazanılmasından sonra ideolojik ve politik alanlarda sosyalist devrimi keskin bir şekilde sürdürmeye devam etmeli, burjuva ideolojisinin kökünü kazımalı ve proleter ideolojiyi geliştirmeli ve bencilliğe karşı savaşmalı ve revizyonizmi eleştirmelidir. Bu, sosyalist karşılıklı ilişkilerin sağlamlaştırılması ve mükemmelleştirilmesi için temel bir meseledir. Eğer sosyalist kamu mülkiyetinin kurulmasından sonra sömürücü sınıfların bir şekilde ortadan kalkacaklarını düşünürsek ve eğer sosyalist karşılıklı ilişkileri ifade etmede proletaryanın burjuvaziye karşıtlığı temel bakış açısından saparsak, bu durumda düşünüş tarzımız Parti'nin temel çizgisine aykırı düşer ve bizler "sınıf mücadelesi öldü" argümanının

tutsağı oluruz. Eğer üstyapı alanında sosyalist devrimi sürdürmede ısrar etmezsek ve eğer burjuva ideolojisinin ayakta kalmasına izin verirsek, o zaman sosyalist karşılıklı ilişkiler kapitalist karşılıklı ilişkilere dönüşecek ve sosyalist kamu mülkiyeti sistemi parçalanacaktır. Sovyetler Birliği'ndeki kapitalizmin restorasyonu, bir olumsuz örnek olarak, bu konuda Marksizm'in bilimsel doğrusunu anlamayı öğretmektedir.

Temel Çalışma Kaynakları

Mao Zedung, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine"
Mao Zedung, "Çin Komünist Partisi'nin Ulusal Konferansında
Propaganda Faaliyeti Üzerine Konuşma"

EK:
KAPİTALİST YOLCULAR PARTİ İÇERİSİNDEKİ BURJUVAZİDİR*

Fang Kang

Deng Siao-ping'i eleştirme ve doğru kararları tersyüz etmek için estirilen revizyonist rüzgarı tersine çevirme mücadelesinde Mao şöyle dedi;

> "*Sosyalist devrim ile birlikte bizzat kendileri ateş altına alınırlar. Tarımın kooperatif dönüşümü sürecinde Parti içinde buna karşı çıkanlar vardı, ve burjuva hak eleştirilmeye başlandığında buna sinirlendirler. Sosyalist devrimi yapıyorsunuz ve hala burjuvazinin nerede olduğunu bilmiyorsunuz. Burjuvazi tam da Komünist Partisinin içindedir —kapitalist yolu tutan iktidardakilerdir. Kapitalist yolcular hala kapitalist yoldadırlar.*"

Sosyalizmin tüm tarihsel süreci boyuncaki devrimci mücadelenin ana hedefine daha fazla dikkat çeken ve sınıf mücadelesi ve proletarya diktatörlüğü konularında Marksist-Leninist teoriyi savunan ve geliştiren bu bilimsel önerme Parti'deki kapitalist yolcuların burjuva özünü keskin bir şekilde ortaya çıkardı. Bu, proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmede ısrar etmemiz ve revizyonizme karşı savaşmamız ve revizyonizmi önlememiz için güçlü bir ideolojik silahtır.

Sosyalizm tarihsel aşamasında sınıf mücadelesinin önemli bir özelliği

Kapitalist yolcuların –Parti içerisindeki burjuvazi– ortaya çıkışı sosyalizm tarihsel aşamasında sınıf mücadelesinin önemli bir özelliğidir ve bu, proletarya diktatörlüğü altında sınıf ilişkilerinin değişimiyle yakından bağlantılıdır. Demokratik devrim aşamasında toplumumuzdaki başlıca çelişki bir tarafta proletarya ve halk kitleleri ve diğer tarafta emperyalizm,

*Bu makale Şangay Ders Kitabı'nın bir parçası değildir, *Peking Review*'ın (14) 18 Haziran 1976 tarihli sayısından alındı.

feodalizm ve bürokrat kapitalizmin olduğu çelişkiydi. O dönemde ayrıca Parti içerisinde çeşitli oportünist çizgilerin revizyonistleri, oportünistleri ve şefleri vardı. Onlar burjuvazinin ve diğer sömürücü sınıfların Parti içerisindeki ajanlarıydılar. Fakat burjuvazi açısından bir bütün olarak düşünüldüğünde onlar sadece kendi uzantılarıydılar. O dönemde toprak ağaları ve komprador kapitalist sınıflar devlet idaresini kendi ellerinde tuttukları için burjuvazinin esası ve temel gücü, karargahları ve en önemli politik temsilcileri Parti içerisinde değil, Parti dışındaydılar.

Yeni demokratik devrimdeki büyük zaferden sonra emperyalizm, feodalizm ve bürokrat kapitalizmin yönetimi yıkıldı ve proletarya, politik iktidarı ele geçirmede bütün ülke halkına önderlik etti. O zamandan beridir Çin, sosyalist devrim tarihsel aşamasına girmiştir ve proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişki toplumda baş çelişki haline gelmiştir. Partimiz yönetici Parti haline geldiği için Mao'nun proleter devrimci çizgisi ile burjuva ve revizyonist çizgi arasındaki mücadele sadece Partimizin niteliğini belirlemekle kalmaz, ayrıca bir bütün olarak ülkenin karakterini ve beklentilerini (*prospects*) de belirler. O zamandan bu yana burjuvaziye karşı hem Parti içerisinde hem de dışında, sosyalist devrimi sürdürüp sürdürmeme temel sorunu etrafında merkezileşen mücadelemiz tüm alanlarda giderek daha boyutlu bir şekilde gelişti. San fan ve mu fan* hareketleri, üretim araçlarının mülkiyetinin sosyalist dönüşümü ve anti-sağcı mücadele** yeni Çin'in kuruluşundan beri proletarya ile burjuvazi arasındaki en önemli mücadelelerdi. Bu mücadelelerde burjuvazi proletarya ile bir güç denemesine girmek için hala belli bir güce sahipti ve hala kendi önderlerini tayin edebiliyordu; fakat daha o dönemde bile Parti içindeki burjuvazi ile Parti dışındaki burjuvazinin birbirlerini etkiledikleri ve birbirleriyle işbirliği yaptıkları bir karmaşık durum gelişmişti. Partiye karşı azgınca saldırılarında Parti dışındaki burjuvazi ve diğer sömürücü sınıflar Parti içerisindeki burjuvazinin desteğine sahiplerdi ve onun yardımına dayanmaktaydılar. Partideki iki-çizgi mücadelesi yoluyla Parti içerisindeki burjuvazinin sosyalist devrime karşı faaliyetlerini açığa çıkardık ve onun revizyonist çizgisini eleştirdik ve böylece büyük sosyalist dönüşüm kampanyalarında zaferi garantiye aldık.

Sosyalist devrimi sürekli derinleştirmekle birlikte, yönetilen bir konumda bulunan Parti dışındaki burjuvazi ekonomik olarak üretim araçlarını kaybetti ve politik ve ideolojik cephelerde ardı ardına yenilgilere uğratıldı; sonuçta Parti dışındaki burjuvazi giderek zayıflatıldı. Partiye karşı burjuva sağcıların saldırısı sürecinde hala, önder rolü oynayan sözde

> "Çang-Lo ittifakı"na*** sahiplerken, daha sonra sağ karşıtı mücadelenin ardından Parti dışındaki burjuvazi için, proletaryaya karşı her yönlü bir mücadele yürütmek, proletarya diktatörlüğünü yıkmak ve kapitalizmi restore etmek amacıyla güçlerine önderlik etmek çok daha zor hale gelmiştir.

Bütün sosyalist aşama boyunca başlıca çelişki proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişkidir. Değişime uğrayan sınıf güçleri dengesi ile birlikte proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf

---

* Bunlar, Aralık 1951 ile Haziran 1952 arasında sürdürülen iki hareketti. Birincisi, Komünist Partisi ve devlet organları içerisindeki yolsuzluğu, israfı ve bürokrasiyi hedefleyen "üç kötülük"e karşı hareketti. İkincisi, ulusal kapitalistler tarafından işlenen yolsuzluğu ve entrikayı hedefleyen "beş kötülük'e karşı hareketti.

** 1957'de Çin Komünist Partisi, sosyalist sisteme büyük bir saldırı başlattıklarında Partinin düzeltme hareketinden yararlanan Parti dışındaki "burjuva sağcılar"a karşı mücadele yürüttü.

*** *Çang Po-chun ve Lo Lung-chi Parti dışındaki burjuva sağcı güçlerle ilişkili olan, Çin hükümetindeki Partili olmayan bakanlardı. Komünist Partisini devirmek ve proletarya hakimiyetini yıkmak için entrikalar çevirmişlerdi.*

mücadelesi giderek daha derin ve şiddetli bir biçimde Parti içerisinde ifadesini bulur. Böylece kapitalist yolcular Parti içerisinde, bir bütün olarak burjuvazinin merkezindeki bir güç olarak ortaya çıkarlar ve proletarya diktatörlüğünü yıkmada ve kapitalizmi restore etmede temel tehlike haline gelirler. Bir taraftan sosyalist devrimi sürdürürken, sadece eski burjuvazi ve entelektüellerinin hala toplum içerisinde mevcut olduklarını ve büyük orandaki küçük burjuvazinin hala kendi ideolojilerine yeniden kalıp verme güzergahında olduklarını görmekle kalmamalıyız, ayrıca özellikle de Parti içerisinde gizlenen burjuvazinin, yani kapitalist yolu tutan iktidardaki kişilerin farkında olmalıyız.

Engels Paris Komünü'nün tarihsel deneyimini özetlerken, proletarya diktatörlüğünü kurduktan sonra "*devletin ve devlet organlarının toplumun hizmetkarları olmaktan çıkıp toplumun efendilerine dönüşmelerine*", "*kendi özel çıkarlarının peşinde koşmalarına*"* karşı önlem almanın zorunluluğuna vurgu yaptı.

Ekim Devrimi'nin zaferinden sonra Lenin Sovyetler Birliği'ndeki gerçek toplumsal koşulları tahlil etti ve ülkede yeni bir burjuvazinin olduğuna ve bunun Sovyet hükümet görevlileri ve küçük üreticiler içerisinden çıktığına açıkça işaret etti. Sovyetler Birliği'nin nasıl revizyonistleştiğinin tarihsel deneyimi ve Çin'de proletarya diktatörlüğünü uygulamadaki pratik deneyim ışığında başkan Mao burjuvazinin "*Komünist Partisi içerisinde–kapitalist yolu tutan iktidardakiler*" olduğu şeklindeki parlak önermeyi ileri sürdü. Bu, Marksizm-Leninizm'in önemli bir gelişimiydi. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunu takip eden 20 yıldan fazla bir süreçte Mao sadece Parti içerisindeki burjuvazinin teorik açıdan derin bir tahlilini yapmakla kalmadı, ayrıca ona karşı tekrarlanan mücadeleler vermede bize pratikte önderlik etti. Kao Kang, Peng Teh-huai, Liu Şao-şi, Lin Biao and Deng Siao-ping, revizyonist çizginin çete reişlerinin tümü Parti içerisindeki burjuvazinin önderleriydiler ve sosyalist dönemdeki birkaç büyük iki-çizgi mücadelesi proletarya tarafından Parti içerisindeki burjuvaziye ve onların elebaşlarına karşı yürütülen mücadelelerdi. Proletarya diktatörlüğü sosyalist sistemimizin sürekli olarak sağlamlaşması ve gelişmesi kesinlikle bu süreçte oldu.

Kapitalist yolcuların doğası

Başkan Mao *Çin Toplumunda Sınıfların Analizi* yazısında şöyle demektedir:

> *"Gerçek dostlarımızı gerçek düşmanlarımızdan ayırt etmek için Çin toplumundaki farklı sınıfların ekonomik durumlarının ve ayrı ayrı her birinin devrime karşı tutumlarının genel bir analizini yapmalıyız."*

Bu yüzden, burjuvazinin tam da Parti'nin içerisinde olduğunu görebilmemiz için, hem politik hem de ekonomik açıdan kapitalist yolcuların doğasını gözler önüne sermemiz fazlasıyla zorunludur.

Kapitalist yolcuların en temel politik özellikleri revizyonist çizgiyi öne çıkarmaları ve kapitalist yolu tutmalarıdır. Onları tahlilde ilk olarak ve her şeyden önce bu özelliklerini kavramamız ve politik çizgi temelinde onların özlerine ilişkin net bir anlayışa sahip olmamız gerekir. Kapitalist yolcuların kapitalizmi restore etmek için nafile bir çaba ile Parti içerisinde politik bir hizip oluşturmaları, revizyonist çizgiyi ileri taşımaya yönelik ortak bir çaba

* Friedrich Engels, Paris Komününün Yirminci Yıldönümü Üzerine, Türkçesi: Hil Yayın, K. Marx, F. Engels, Siyasi Yazılar, s. 129-130

temelinde olmaktadır. Ve geçmişte birçok nedenden dolayı ortaya çıkan revizyonist çizginin elebaşları bu çizginin genel temsilcileriydiler. Liu Şao-şi, Lin Biao ve Deng Siao-ping gibi elebaşıların hepsi Parti'nin ve devlet iktidarının oldukça büyük bir bölümünü ellerinde tutmaktaydılar, bu yüzden bunlar hainleri ve dönekleri bir araya toplayacak, kendi bencil çıkarlarının peşinden gitmek için klikler oluşturacak ve burjuva karargahlar kuracak, proletarya diktatörlüğünün araçlarını burjuva diktatörlüğünün araçlarına dönüştürecek ve gerçek duruma ilişkin bir anlayıştan yoksun ve yüksek bir bilinç seviyesine sahip olmayan insanları aldatacak ve kendi revizyonist çizgilerini izlemelerini sağlayacak bir konumdaydılar. Kapitalizmi geri getirmeye (*restore*) yönelik çabalarında Parti dışındaki burjuvaziden çok daha acımasız ve tehlikeliydiler. Parti içerisindeki kapitalist yolcular tarafından savunulan revizyonist çizgi merkezi bir biçimde eski ve yeni burjuvazinin ve tüm diğer sömürücü sınıfların çıkarlarını temsil etmektedir ve bu, kapitalist yolcuların niteliklerini belirlemektedir. Sosyalist dönem, *"can çekişen kapitalizmle oluşmakta olan komünizm arasında bir mücadele dönemi olabilir."*[*]

Parti içerisindeki burjuvazi olarak kapitalist yolcuların, zayıflayan burjuvazinin parçası olduğundan şüphe yoktur. Şüphesiz ki burjuvazi can çekişen ve gerileyen bir sınıf olduğu için gerici doğası daha da belirgin hale gelmektedir. "*Revizyonizmin iktidara gelmesi, burjuvazinin iktidara gelmesi demektir.*"[**]

Revizyonizmi uygulamada ısrar eden Deng Siao-ping Tiananamen Meydanı'ndaki olay gibi, karşı-devrimci politik isyana neden olurken, revizyonizmi uygulamaya meyilli Lin Biao *Proje "571"*'in ana hatlarını ve bir silahlı karşı-devrimci hükümet darbesini planlayacak kadar ileri gitti. Sınıf mücadelesinin bu canlı/heyecanlı gerçekleri Parti içerisindeki burjuvazinin gerici doğasını fazlasıyla keskin ve açık bir biçimde ortaya çıkardı.

Ekonomik olarak kapitalist yolcuların Parti içerisindeki burjuvazi olmalarının nedeni, onların çökmüş kapitalist üretim ilişkilerini temsil etmeleridir. Sosyalist dönemde proletarya, üstyapının ve üretim ilişkilerinin sosyalist ekonomik temel ve üretici güçlerle uyumlu olmayan parçalarını dönüştürmeye ve sosyalist devrimi sonuna kadar götürmeye çalışır. Buna karşın Parti içerisindeki kapitalist yolcular, sosyalist ekonomik tabanın ve üretici güçlerin gelişimini engelleyen üstyapının ve üretim ilişkilerinin bu parçalarını muhafaza etmek için mümkün olan her şeyi yaparlar; onların beyhude çabaları kapitalizmi geri getirmeye (*restore*) yöneliktir. Eğer Lenin'in *Büyük Başlangıç*'ında açıklanan 'sınıfların anlamı' üzerine öğretisini ve Mao'nun, üretim araçlarının sosyalist dönüşümünün temel olarak tamamlanmasından sonra sosyalist toplumda sınıflar ve sınıf mücadelesi konusundaki *Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine*'sini takip ederek Parti'deki kapitalist yolcuların toplumsal üretim içerisindeki konumlarını incelersek, onların burjuva doğası konusunda oldukça açık bir anlayışa sahip olacağız. Lin Biao ve Deng Siao-ping gibi kapitalist yolcular tarafından belli birimlerde veya departmanlarda önderlik bir kez kontrol altına alındı mı, kendi ellerindeki iktidarı revizyonist çizgiyi ileri götürmek ve halk içindeki sosyalist karşılıklı ilişkileri işveren ile işçi arasındaki kapitalist karşılıklı ilişkilere dönüştürmek için enerjik bir biçimde kullanacaklarını; bölüşüm meselesinde burjuva hak'ı genişletmek ve diğer insanların emeklerinin meyvelerini karşılıksız bir şekilde gasp etmek için legal ve sayısız illegal araçları kullanacaklarını; ve ayrıca sosyalist mülkiyetin görünüşte varlığına izin vermek ve gerçekte

[*] V. İ. Lenin, Proletarya Diktatörlüğü Çağında Ekonomi ve Siyaset, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 8, s. 19

[**] Mao Zedung, Wang Hung-wen'in aktarımı, "Parti Tüzüğünün Revizyonu Üzerine Rapor", 10. Parti Kongresi [1973]

onu kapitalist yolcuların kontrolündeki kapitalist mülkiyete çevirme sonucunu doğuracak şekilde, devletin –veya kolektifin– sahip olduğu üretim ve bölüşüm araçlarını bertaraf etmek için kendi konumlarından ve iktidardan yararlanacaklarını gerçek yaşamdan görebiliriz. Son tahlilde, Liu Şao-şi, Lin Biao ve Deng Siao-ping tarafından ileri sürülen revizyonist çizgi, ülkemizi yarı-sömürge, yarı-feodal eski Çin'in* karanlık günlerine götürmek için, çökmekte olan ve gerileyen kapitalist üretim ilişkilerini muhafaza etmeye, "proletaryanın ezilmesi ve sömürülmesi şeklindeki burjuva ideolojisine ve kapitalist sisteme yapışmaya" ve bir bütün olarak burjuvazinin çıkarlarına hizmet etmeye yönelik biçilmiş kaftandı.

Kapitalist yolcuların ortaya çıkışının sınıfsal ve tarihsel kökleri

Sosyalist dönemde kapitalist yolcuların –Parti içerisindeki burjuvazinin– ortaya çıkışı hiçbir şekilde kazayla değildir, tam tersine tarihsel ve sınıfsal kökleri vardır. Doğru kararları iptal ettirmeye yönelik sağ sapmacı teşebbüsü püskürtme mücadelesinde Mao şöyle demektedir:

> "*Demokratik devrimin ardından işçiler ve aşağı-orta köylüler yerinde durmak istemezler, devrim isterler. Diğer taraftan, Parti üyelerinin bir bölümü daha ileri gitmek istemezler; bazıları geriye gitti ve devrime karşı çıktı. Neden? Çünkü onlar yüksek memurlar durumuna gelmişlerdir ve yüksek memurların çıkarlarını korumak istemektedirler.*"

Mao'nun bu anlayışı, Parti içerisindeki kapitalist yolcuları, acele etmeleri konusunda harekete geçirdi. Demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş, hangi kesimin devrimci saflarda kalacağı meselesinde temel bir değişimdir. İşçiler ve yoksul ve aşağı-orta köylüler devrim istiyorlar ve Mao'nun devrimci çizgisi onların talebini yansıtmaktadır ve tüm ülke çapında sosyalist devrim yapmayı sürdürme konusunda bir bütün olarak Parti'ye ve halka rehberlik etmektedir. Fakat burjuva demokratik fikirlere sarılan ve kendilerini dönüştürmeyi reddeden Parti içerisindeki bir kısım insan ileri gitmek istemiyorlar. Bu insanların gözünde, Çin halkının üzerine üç büyük dağ gibi çöken emperyalizm, feodalizm ve bürokrat-kapitalizm, kendileri muazzam politik ve maddi menfaatler elde ettikleri süreçte yıkılmıştı ve bu, devrimin sona erdiği anlamına geliyordu. Devrimci iradeleri zayıflamış olan bazıları sürece ayak uydurmayı başaramadılar; diğer bazıları gerici burjuva duruş takındılar ve kendi çıkarlarını korumak için –ki bu, özünde, bir bütün olarak burjuvazinin çıkarlarıdır– proleter sosyalist devrime ve proletarya diktatörlüğüne, tarihin tekerleğini tersine çevirmeye ve kapitalist restorasyona yönelik beyhude bir çaba içerisinde, açıkça karşı çıkar bir noktaya geldiler, ve bu insanlar, kapitalist yolu tutan iktidardaki Parti üyelerinden başkaları değillerdir. Parti içerisindeki en başta gelen iflah olmaz kapitalist yolcu olan Deng Siao-ping tam da böyle bir şahıstır ve bir burjuva demokrat olmaktan bir kapitalist yolcu olmaya dönüşme, onun takip ettiği yoldur.

Kapitalist yolcuların sosyalist devrime karşı çıkmalarının önemli bir nedeni, onların

---

* "Üretim araçlarını düzenleme ve yönetme gücü ve ürünleri bölüştürme gücü yoğunlaşmış bir biçimde politik önderliğin gücü olarak ifade edilir. ... Bireyler olarak onlar (kapitalist yolcular) zorunlu olarak eski kapitalistler gibi sermayeye sahip olamayabilirler, fabrikaları ve bankaları işletmeyebilirler, fakat enerjik bir şekilde kapitalist üretim ilişkilerini destekleyen politik çizgileri yoğunlaşmış bir biçimde bir bütün olarak burjuvazinin ekonomik çıkarlarını ve politik arzularını yansıtır." (Çuang Lan, "Kapitalist Yolcular Kapitalist Üretim İlişkilerinin Temsilcileridirler.")

burjuva hak'ın kısıtlanmasına karşı olmalarıdır.

Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Lenin, burjuva hak'ı muhafaza edecek, kapitalistsiz bir burjuva devleti inşa etmekten bahsetti. Bizzat biz tam da böyle bir devlet inşa ettik, eski toplumdan çok fazla farklı değil; dereceler ve aşamalar, sekiz aşamalı ücret, yapılan işe göre bölüşüm, ve eşit değerlerin değişimi vardır."*

Burjuva hak sosyalist dönemde kaçınılmazdır ve eski toplumdan kalan bu iz bir gecede ortadan kaldırılamaz. Fakat proletarya diktatörlüğü altında kısıtlanmalıdır, aksi takdirde kapitalist restorasyona götürecektir. Burjuva hak, yeni burjuvaziyi doğuran önemli bir ekonomik temeldir. Dünya görüşleri tamamıyla yeniden biçimlenmemiş olanlar ve burjuva hak'ı güçlendirmek ve genişletmek için yoğun çaba harcayan Parti içerisindeki bazı kimseler adım adım kapitalist yolculara veya burjuvazinin üyelerine dönüşmeye mecburdurlar. Burjuva hak'ı genişletmek özünde, bir bütün olarak burjuvazinin çıkarlarını korumaktır ve kapitalizmi restore etmek için toplumsal temeli sağlamlaştırmaktır. Burjuva hak Parti içerisindeki burjuvazinin can damarı olduğu ve burjuva hak'a yönelik herhangi bir kısıtlama devrimi ona karşı yöneltmek anlamına geldiği için Deng Siao-ping burjuva hak'ın eleştirildiğini duyduğunda çok kızgındı ve panik içindeydi. Sosyalist dönemde, burjuva hak'a yönelik hangi tutumun takınıldığı –kısıtlamak veya genişletmek–, birinin devrimi sürdürdüğüne mi yoksa hareketsiz mi kaldığına ve hatta devrime karşı mı olduğuna karar vermek için önemli bir ölçüttür. Parti içerisindeki kapitalist yolculara karşı bu mesele üzerine mücadelemiz – kısıtlama ve karşı-kısıtlama arasındaki bir mücadele– daha uzun bir zaman sürecektir.

5.BÖLÜM
SOSYALİST ÜRETİMİ DAHA BÜYÜK, DAHA HIZLI, DAHA İYİ VE DAHA EKONOMİK SONUÇLARLA BİRLİKTE GELİŞTİR

Sosyalist mülkiyetin niteliği ve hedefi, ve bu hedefi başarmanın araçları

Sosyalist kamu mülkiyetinin kurulması üretim, değişim ve bölüşüm sürecinde halkın toplumsal ilişkilerinde temelden bir değişikliğe yol açtı. Öncelikle toplumsal üretimin niteliği değişti. Ve toplumsal üretim hedefi ve toplumsal üretim hedefine ulaşmak için araçlar da değişti. Bu yüzden toplumsal üretimin gelişimi kapitalist üretimin yasalarından farklı yasalara tabidir. Sadece bu yasaları doğru bir şekilde kavrayarak ve kullanarak sosyalist üretim daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla geliştirilebilir.

SOSYALİST KAMU MÜLKİYETİ TOPLUMSAL ÜRETİMİN NİTELİĞİNİ TEMELDEN DEĞİŞTİRMİŞTİR

Sosyalist emek ürünü, hem doğrudan toplumsal üründür hem de metadır

Maddi zenginlik üretimi insanlığın devamı ve gelişimi açısından zorunlu bir koşuldur. Bununla beraber farklı tolumsal ve ekonomik sistemler altında toplumsal ürünler farklı özelliklere sahiptirler.

Üretim araçlarının özel mülkiyeti sistemi altında üretim özel bir iştir. Ürün bireysel üreticiye aittir. Bu yüzden üretim sürekli olarak özel üretim biçiminde ortaya çıkar. Ayrıca ürün doğrudan doğruya özel bir ürün olarak ortaya çıkar. Bu ürün üreticinin tüketimi için değil de, değişim için üretildiğinde o zaman bu ürün bir meta haline gelir. Meta olarak özel ürün ayrıca toplumsal bir niteliğe sahiptir. Fakat bu toplumsal nitelik özel mülkiyet sistemi tarafından gizlenir ve doğrudan ifade edilemez. Sadece değişim yoluyla –ki orda, üretilen

metanın toplumun ihtiyaçlarını karşıladığı kanıtlanmıştır– ürünün toplumsal niteliği onaylanabilir. Kapitalist toplumda tüm ürünler hem özel ürünlerdir hem de metadırlar. Kapitalist üretim özel meta üretiminin en gelişmiş biçimidir.

Sosyalist Çin'de üretim araçlarının mülkiyeti sisteminin sosyalist dönüşümünün temel olarak tamamlanmasından sonra toplumsal üretimin bütünü (kendi kişisel ihtiyaçları için işlemeye yönelik olarak komün üyeleri tarafından elde tutulan toprak ve kırsal kolektif ekonomi üyeleri tarafından işletilen aile ek işleri (*sideline*) hariç olmak üzere) bir üretim araçlarının kamu mülkiyeti sistemi temeli üzerinde oluşturuldu. Bir bütün olarak sosyalist mülkiyet temelinde ve ülke çapında planlamaya uygun olarak örgütlenen devlet ekonomisinin ve kolektif ekonominin üretimi, doğrudan toplumun ihtiyaçlarını karşılamayı, yani bir bütün olarak proletaryanın ve emekçi halkın ihtiyaçlarını karşılamayı hedefler. Bu tür üretim kapitalist özel üretimden temelden farklıdır. Başlıca yönlerinden anlaşıldığı gibi, bu üretim biçimi doğrudan toplumsal üretim halini almıştır. Ayrıca emek ürünleri toplumsal olarak başından itibaren faydalıdır ve bu yüzden bu ürünler artık özel ürünler değil doğrudan toplumsal ürünlerdir. Doğrudan toplumsal ürünler yaratmak için toplumsal üretime yönelmiş emeğin artık özel emek değil, doğrudan toplumsal emek olduğunu söylemeye bile gerek yoktur. Engels bir zamanlar şöyle bir gözlemde bulunmuştu:

> *"Toplum üretim araçlarının mülkiyetini eline geçirip onları dolaysız toplumsallaştırılmış halde üretim amacıyla kullanmaya başladığı anda, her bireyin emeği, özgül yararlılığı ne kadar farklı olursa olsun, başından itibaren ve doğrudan toplumsal emek haline gelir"*[1]

Tarihsel olarak insanlığın gelişim süreci içerisinde doğrudan toplumsal üretim bir kez ortaya çıktı. Bu, ilkel komündeydi.

> O dönemde *"topluluğun üyeleri üretim için doğrudan birleşirlerdi"*[2]

Topluluk üyeleri birlikte emek harcar ve ürünler topluluk üyelerine geleneğe ve ihtiyaca göre dağıtılırdı. Bu, klan toplumu tarafından uygulanan bir kamu mülkiyeti sistemi temelinde bir tür doğrudan toplumsal üretim biçimiydi. Bu üretim biçimi üretici güçlerin düzeyinin düşük ve toplumsal işbölümünün az gelişmiş olduğu koşullarda ortaya çıktı. Bu biçim, meta üretiminin ve değişimin olmadığı ilkel bir kamu mülkiyeti ekonomisiydi.

Sosyalist doğrudan toplumsal üretim milyonlarca, on milyonlarca, yüz milyonlarca insanı içerisine alan bir iş bölümü ve bir iş birliği biçimi temeline dayanan büyük ölçekli toplumsal üretimdir. İnsanlığın gelişimi itibariyle sosyalist doğrudan toplumsal üretim, doğrudan toplumsal üretimin ilkel komünizm koşullarında var olan biçiminden daha yüksek bir biçimdir. Fakat gelecekteki komünist doğrudan toplumsal üretim ile kıyaslandığında sosyalist doğrudan toplumsal üretim, doğrudan toplumsal üretim biçiminin olgunlaşmamış bir biçimi olarak kalır: Bu biçim halen ne kendisini eski toplumun geleneklerinden ve izlerinden kurtarmış ne de kendisini meta üretiminden özgürleştirmiştir.

Sosyalist toplumun oldukça uzun bir tarihsel sürecinde sosyalist kamu mülkiyeti sistemi, sosyalist kamu mülkiyetinin iki biçiminden meydana gelir –ve sosyalist üretim bu iki mülkiyet biçimi temelinde gerçekleştirilir. Ürünlerin her biri sosyalist devlet ve yine kolektif mülkiyet sistemi altında çeşitli birimlerin ve işletmelerin mülkiyetindedir. Devlet ile sosyalist kamu mülkiyeti sisteminin kolektif sektörleri arasında ve endüstri ile tarım arasında normal ekonomik ilişkiler kurma düzeyine ulaşmak ve işçi-köylü ittifakını güçlendirmeyi kolaylaştırmak

için oldukça uzun bir zaman için meta üretimini ve değişimini muhafaza etmek ve uygun bir şekilde geliştirmek gereklidir. Bu, isteğe bağlı olarak değiştirilemez.

Lenin şöyle demektedir:

> *"Meta değişimi endüstri ile tarım arasındaki ilişkinin bir sınanmasıdır."*[3]

Metanın ilk kökenlerini analizinde Marx şöyle demektedir:

> *"Ne var ki, ürünler, bir topluluğun dış ilişkileriyle bir kez metalar halini alınca, bunlar gerisin geriye toplum içi ilişkilerde de meta halini alırlar."*[4]

Marx'ın bahsettiği "toplum" ilkel komünizmdir. Fakat bu mantık ayrıca sosyalist ekonomi açısından da uygulanabilir. Sosyalist ekonomi tümleşik bir bütündür; sosyalist kamu mülkiyetinin iki biçimi arasındaki meta ilişkileri, bizzat tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi içerisindeki değişim ilişkilerinde yansımasını bulur. Aynı zamanda toplumsal üretkenliğin mevcut düzeyinin sonucu olarak ve işletmelerin idari sorumluluğunu güçlendirmek için, maddi koşullar devlet işletmelerinin yönetime ve işleyişe ilişkin göreceli bağımsızlıklarını sürdürmelerini gerektirmektedir. Bu yüzden, çeşitli devlet kuruluşlarının tümü aynı kümede (*family*) ve aynı sahiplere ait olsa da, bu işletmeler karşılıklı olarak diğer ürünlere ihtiyaç duyduklarında, bu ürünler için para ödenmeden aktarım yapılamayacağı olgusu hala geçerliliğini korumaktadır. Aynı ailenin iki farklı aile olarak muamele görmeye ihtiyacı vardır, halen fiyata göre kendilerine ödeme yapılan farklı sahipler gibi muamele görmeye ihtiyaç vardır. Bu yüzden sosyalist toplumda meta sistemi yalnızca devlet birimleri ile kolektif sektörler arasında (iki tür sosyalist kamu mülkiyeti temelinde) uygulanmaz, ayrıca bizzat devlet işletme sektörü içerisinde de uygulanır.

Sosyalist sistemde meta üretimini sürdürmek hala gereklidir. Fakat bu, doğrudan toplumsal üretime bağlı meta üretimi olduğu, sosyalist kamu mülkiyeti temeline oturduğu için tarihsel olarak mevcut olan meta üretiminden oldukça farklıdır. Bu meta üretimi aşağıdaki özelliklere sahiptir;

1-Doğrudan toplumsal ihtiyaçları karşılamaya yönelik yürütülür ve esas olarak iki büyük emekçi sınıf olan işçi sınıfı ve köylülük arasındaki değişim ilişkisinde kendisini gösterir.

2-Örgütsüz ve plansız kapitalist meta üretimine karşılık sosyalist meta üretimi, devlet planlamasının rehberliğinde planlı bir biçimde yürütülür.

3-Kapitalist toplum ile kıyaslandığında sosyalist toplumda metaların kapsam alanı oldukça düşüktür. İş gücü artık bir meta değildir. Toprak, maden kaynakları ve diğer doğal kaynaklar da artık meta değillerdir.

Özet olarak sosyalist toplum, meta üretiminin doruğuna çıktığı kapitalist toplum ile meta üretiminin sönümlenmiş olacağı komünist toplum arasında bir geçiş toplumudur. Sosyalist toplumun meta ilişkileri meta sisteminin sönümlenmesinin özelliklerini şimdiden kendi içerisinde embriyo olarak taşır. (Bu konu 9. bölümde daha detaylı olarak tahlil edilecek)

Sosyalist ürünler hem doğrudan toplumsal ürünler hem de metalar oldukları için, meta üretimine ve dolaşımına ilişkin kategoriler –örneğin kullanım değeri ve değişim değeri, somut ve soyut emek, para ve fiyat, vs.– kesinlikle var olacaklardır. Sosyalist toplumda meta üretiminin sürdürülmesinin gerekliliğini yadsımak ve zamanı gelmediği halde meta üretimini ortadan kaldırmaya kalkışmak açıkça hatalı bir yaklaşım olur. Bir dönek ve Troçkist olan Cen Bo-da, Çin'in Kırsal halk komünü hareketinin hızlı gelişimi döneminde meta üretiminin ve

değişiminin ortadan kaldırılması için, devrimi ve ekonomik inşayı çöpe atma beyhude çabası içerisinde bunun yaygarasını kopardı. Başkan Mao bu komployu zamanında gördü ve bununla kararlı bir mücadele yürüttü. Başkan Mao'nun kişisel olarak çağrıda bulunduğu ve başkanlık ettiği Çin Komünist Partisi 8. Merkez Komitesi'nin 6. toplantısının kararlarında şöyle denmektedir:

> *"Meta üretimini ve değişimini zamanından önce ortadan kaldırmaya kalkışan, zamansız bir şekilde metaların, değerin, paranın ve fiyatın yapıcı rolünü yadsıyan bu düşünüş tarzı, sosyalist insanın gelişimine zarar vermektedir ve bu yüzden yanlıştır."*[5]

Sosyalist insanın gelişimini ilerletmek amacıyla Çin'in endüstrisi ile tarımı ve kırsal ile kentsel alanları arasındaki ekonomik bağı güçlendirmek için sosyalist meta üretimi sadece sürdürülmekle kalmayıp ayrıca da geliştirilmelidir.

Fakat sosyalist meta üretiminin, özel meta üretiminden farkı olmakla beraber, meta üretimi olarak kaldığı da kabul edilmelidir. Hala meta üretiminin ve ona bağlı kategorilerin özelliklerinin üretim araçlarının sosyalist kamu mülkiyeti sistemi tarafından üretildiği, bir sorundur. Sosyalist toplumdaki meta üretiminin kendisi eski toplumun meta üretiminden çok fazla farklı değildir. Somut olarak:

1)Sosyalist toplumda meta hala kullanım değerine ve değere, yani ikili bir niteliğe sahiptir; bu yüzden sosyalist işletmeler, ister kolektif mülkiyet alanında, isterse de tüm halkın mülkiyeti alanında faaliyet yürütsünler, hala değeri (üretim değeri, maliyet, kar vs.) ve kullanım değerini hesaba katmalıdırlar.

2)Sosyalist toplumda meta üretiminin ekonomik yasası hala değer yasasıdır; metanın değeri onu üretmek için gerekli olan toplumsal olarak gerekli emek zamanıdır; bu yüzden bireysel emek zamanı toplumsal olarak gerekli emek zamanından daha düşük olan üretim birimleri daha yüksek kazanç sağlayabilecektir ve bireysel emek zamanı toplumsal olarak gerekli emek zamanından daha yüksek olan üretim birimleri daha aşağı gelir kazanabilir, hatta zarara uğrayabilirler.

3)Sosyalist toplumda meta üretiminin varlığından dolayı para genel eş değer olarak iş görmeyi sürdürecektir ve hala metaların değeri parasal olarak ifade edilmeye, yani fiyat olarak ifade edilmeye ihtiyaç duyar; bu yüzden eşit olmayan gelir elde etmek için eşit oranda emek harcayan farklı meta üreticilerine izin veren metaların fiyatı, hala metaların değerlerinden ayrılır.

Yukarıda ifade edilen olgular sosyalist meta üretiminin burjuva hak'ı (görüntüde eşitlik fakat gerçekte eşitsizlik) içerdiğini açığa çıkarmaktadır. Meta üretimi alanındaki bu tür burjuva hak'lar kapitalizmi ve burjuva unsurları doğuran zemindir ve proletarya diktatörlüğü altında sınırlandırılmalıdırlar. Burjuvazi meta üretimini kapitalizmi restore etmek için kullanmak isterken, proletarya meta üretimini sosyalist inşayı ilerletmek için kullanmak ister. Üç yıllık doğal felaketler sürecinde (1960-62) Liu Şao-şi kliği devlet ekonomisi içinde, özel olarak alıkonmuş parsellerin genişletilmesini, serbest piyasanın düzensiz, kontrolsüz gelişimini ve bir "kar ve zarara yönelik iç sorumluluk" sistemini ilkesizce savundu. Onların niyeti sosyalist ekonomiyi aşındırmak ve parçalamak ve kapitalist sistemi restore etmek için meta üretiminde burjuva hak'ı genişletmekti. Başkan Mao, Liu Şao-şi kliğinin bu şeytani planını keşfeden ilk kişiydi. Mao, Liu Şao-şi kliği tarafından sürdürülen revizyonist çizgiyi

eleştirmeleri ve reddetmeleri ve meta üretiminde burjuva hak'ları sınırlandıran politikalar ve planlar üreterek benimsemeleri konusunda bütün Parti'ye önderlik etti. Ki bu oldukça olumlu sonuçlara yol açtı. Fakat sınıf mücadelesinin uzun erimli ve karmaşık doğasından dolayı sınırlandırma ve karşı-sınırlandırma arasındaki birkaç mücadele sürecinden sonra, halen sona ermekten uzak olan bu mücadele, uzun bir zaman daha devam edecektir.

Sosyalist üretim, emek süreci ve değer yaratma sürecinin bir birleşimidir

Sosyalist ürünlerin ikiliği bu ürünleri üreten üretim sürecinin ikiliğinde yansımasını bulur. Doğrudan toplumsal ürünlere yönelik üretim olarak sosyalist üretim, proletarya ve emekçi kitlelerin ihtiyaçlarını karşılayan çeşitli kullanım değerlerini planlı bir tarzda yaratan doğrudan bir toplumsal emek sürecidir. Meta üretimi olarak üreticilerin emeği sadece somut kullanım değerlerini yaratmakla kalmaz, ayrıca değişim değerlerini de yaratır. Sosyalist üretim süreci bu doğrudan toplumsal emek süreci ve değer yaratma sürecinin bir bileşimidir. Bu yüzden sosyalist üretimin özellikleri ancak doğrudan toplumsal emek süreci ve değer yaratma sürecine atfen belirlenebilir.

Eğer emek sürecini özgül toplumsal koşullardan soyutlarsak ve onu çeşitli özel üretim faktörleri tarafından oynanan işlevler noktasından değerlendirirsek, emek sürecini sadece, iş gücüne sahip insanların, istenen ürünler yaratarak, onu materyallere dönüştürmelerinin aracı olarak görürüz. Emek süreci kullanım değeri yaratmak için amaçlı bir faaliyet, insanlar ile doğa arasındaki bir maddi dönüşüm sürecidir. Bu yüzden emek süreci sadece doğa ile insanlar arasındaki değil ayrıca insanların kendi aralarındaki ilişkileri de yansıtır. Eğer emek sürecini bu bakış açısıyla değerlendirirsek, kapitalizm sürecindeki emek süreci ile sosyalizmdeki emek süreci arasında temelden bir fark olduğu açık hale gelir.

Kapitalist sistemde emek süreci kapitalistin, iş gücünü israf ettiği bir süreçtir. Bu sürecin en önemli özelliği; işçi, kapitalistin denetiminde çalışmakla beraber, bu çalışma sonucu ortaya çıkan ürünlerin kapitaliste ait olması gerçeğidir. Yani kapitalist sistemde emek, sömürülen tarafından sergilenen kiralık emektir, köle emeğidir ... hamal emeğidir. Sosyalist sistemde öncelikle emekçi halk devletin ve işletmenin efendisi haline gelir. Sonuç olarak sosyalist emek sürecinde tarihte emsali görülmemiş yeni özellikler ortaya çıkar.

Lenin şöyle der:

> *"Kapitalistlerin defedildiği ya da en azından gerçek bir işçi denetimiyle dizginlendiği bir fabrika, çiftlik sahibi sömürücünün kovulup toprağının elinden alındığı her köy, ancak şimdi, sadece şimdi, emek insanının kendini geliştirebileceği, belini biraz doğrultabileceği, kendini insan olarak hissedebileceği, bir alan haline gelmiştir. Yüzlerce yıldır başkaları için çalışmanın, sömürücüler için zoraki çalışmanın ardından, kendisi için çalışma olanağı doğuyor, hem de modern tekniğin ve kültürün tüm kazanımlarına dayanan bir çalışma."*[6]

Sosyalist emek süreci, işçilerin, köylülerin ve diğer emekçilerin bizzat emekçi sınıf için maddi zenginlik yarattığı bir süreçtir. Bu sürecin en önemli özelliği, kendi kendilerinin efendileri olarak emekçi halkın örgütlü ve planlı bir çalışma içerisinde sosyalist üretimde yer aldıkları gerçeğidir. Bütün emek hasılatı emekçi sınıfın kendisi tarafından bölüştürülür. Bu yüzden sosyalist emek süreci, sömürüye tabi olmayan planlı bir emek sürecidir; toplumsal

refah yaratma amacıyla emekçi halkın gönüllü ve bilinçli bir emek sürecidir. Sosyalist emek süreci doğrudan toplumsal emek sürecidir.

Bununla beraber, sosyalist toplum sınıflı bir toplumdur. Emekçi sınıfa ek olarak sömürücü sınıflar da vardır. Eski sömürücüler de, emeğe dayalı tüketimin olduğu sosyalist toplumda çalışmalıdırlar. Denetimli (*supervised*) emek toprak ağaları, zengin köylüler ve diğer antagonist sınıfların üyeleri üzerinde uygulanır. Burjuva unsurların işletmedeki emekleri aracılığıyla kendilerini düzeltmelerine izin verilir. Bu iki sömürücü sınıfın emekçi halkla olan çelişkilerinin nitelikleri farklı olduğu için her ikisine karşı takınılan tutum birbirinden farklıdır. Fakat sömürücüler olarak emekleri zorunlu olarak kendi içerisinde bir zorlamayı da barındırır. Doğal olarak emekçiler tarafından sömürücüler üzerinde uygulanan zor, sömürücüler tarafından emekçiler üzerinde uygulanan zordan temelden farklıdır. Geçmişte sömürücü, artı-değer elde etmek amacıyla emekçiyi çalışmaya zorlardı. Şimdi ise emekçi sömürücüyü, kendisini yeni bir birey olarak dönüştürmesi için çalışmaya zorlamaktadır. Bu yüzden sosyalist emek süreci ayrıca sömürücüyü düzeltmeye yönelik bir süreçtir. Yani sosyalist emek süreci sadece insanlar ile doğa arasında maddi dönüşümü içermez, ayrıca toplumsal ve sınıfsal düzeltmeyi de içerir.

Emekçi halka gelince, sosyalist emek süreci hala eski toplumun geleneklerini ve etkilerini üzerinde taşır. Bu, kapitalist toplumdan kalan eski toplumsal iş bölümünün ancak bütün bir sosyalist dönem içerisinde adım adım ortadan kaldırılabileceğinden dolayıdır. Sosyalist üretimde emekçi halkın konumu eski toplumsal iş bölümü tarafından kısıtlanır ve etkilenir; bazı insanlar öncelikle kafa emeği ile meşgullerken diğerleri öncelikle kol emeğinde çalışırlar; bazı insanlar üretimde bir önderlik ve idare konumunu işgal ederlerken, diğerleri doğrudan üretenler konumunu alırlar. Kafa ve kol emeği arasındaki antagonist karşıtlık kapitalist toplumda eşitsizliğin en önemli kaynaklarından biridir. Fakat hala kafa ve kol emeği arasında temel bir fark, belli koşullar altında antagonist hale gelebilecek bir fark vardır. Brejnev dönek kliğinin yönetimi altında Sovyetler Birliği, bir bürokrat tekelci burjuvazi tarafından, Parti bürokratları, entelektüel aristokratlar ve teknik bürokratlar da dahil olmak üzere bir avuç "beyinlerini kullanan insan" tarafından yönetilmektedir. Bu yüzden emekçi halkın sosyalist toplumda toplumun ve işletmenin efendisi haline geleceği süreç uzun bir mücadele sürecidir. Bu süreç sadece burjuvazi ve Parti içerisindeki temsilcileriyle olan bir mücadele süreci değil, ayrıca kafa ve kol emeği arasındaki temel farklılıkların adım adım ortadan kaldırılması için uygun koşulların yaratılacağı bir süreçtir. Sosyalist dönemde her ne kadar tüm emekçi halk sömürüden özgürleştirilmiş de olsa, tüm emekçiler açısından emek hala birincil yaşam gereği (*want*) haline gelmemiştir. Eski toplumun gelenekleri ve etkileri emek üzerinde varlığını hissettirmeye devam etmektedir ve bu gelenekler ve etkiler ancak komünizmin en yüksek aşamasında tamamıyla süpürülüp atılabilir.

Sosyalist emek sürecinin bu özellikleri ayrıca değer yaratma sürecinde de yansımasını bulur.

Her meta emeğin ikililiğini içerisinde barındırır; soyut emek değer yaratırken somut emek kullanım değeri yaratır. Değer belli toplumsal ilişkileri yansıtır. Farklı sosyal ve ekonomik koşullar altında değer tarafından belirlenen toplumsal ilişkiler farklıdır ve bu, değerin oluşumuna da uygulanır.

Basit bir meta ekonomisi koşulları altında köylü veya zanaatçı kendi üretim araçlarıyla

üretir. Emek ürünleri ve değerleri doğal olarak üreticiye aittir. Meta satıldıktan sonra üretici, üretim sürecinde kullanılan üretim araçlarının değerlerini geri alır. Fakat üretici aynı zamanda kendi emeğiyle yarattığı yeni değer gerçekleştirir. Bu yeni değer iş gücünün yeniden üretimi için gerekli olan yaşam araçlarının değerini karşılar. Bu yolla basit üretim alanında üretim süreci sürdürülebilir. Marx basit meta üretimi koşullarındaki değer yaratma sürecini, basit değer yaratma süreci olarak adlandırır.

Kapitalizmde kapitalist tarafından yüklenilen meta üretiminin amacı işçiden artı-değer elde etmektir. Metaların üretimi ve satılması yoluyla kapitalist, üretim sürecinde kullanılan üretim araçları değerini geri alır. Aynı zamanda işçi emeğiyle yaratılan yeni değer sadece iş gücünü satın almak için kapitalist tarafından ödenmiş değişken sermayeyi karşılamakla kalmaz, ayrıca bir "fazla" (*surplus*) yaratır. Bu fazla, kapitalist tarafından elde edilmiş artı-değerdir. Marx, kapitalist üretimde değer oluşturma sürecini 'değer büyütme süreci' olarak adlandırır. Bu değer büyütme süreci sermaye ile kiralık emek arasındaki sömürücü ilişkileri yansıtır.

Sosyalist üretim sürecinde somut emek olarak emekçinin emeği, üretim sürecinde kullanılan üretim araçlarının değerini nakleder ve muhafaza eder. Soyut emek olarak yeni değer yaratır. Üretici tarafından yaratılan bu yeni değer bütünüyle üreticiye mi aittir? Hayır. Toplum sosyalist genişletilmiş yeniden üretimi gerçekleştirmek için ve emekçilerin farklı ortak ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli sosyal fonları kontrol altında tutmalıdır. Bu sosyal birikimler ancak üretici tarafından yaratılan yeni değerden edinilebilir. Eğer yeni yaratılan değer bütünüyle doğrudan üreticiye ait olsa, o zaman sosyalist ekonomi genişletilmiş yeniden üretimi sürdüremeyebilir. Sadece basit yeniden üretimi sürdürebilir. Çalışanların ortak ihtiyaçları da karşılanamaz. Bu yüzden sosyalist toplumda üretici tarafından yaratılan yeni değer iki parçaya bölünmeli. Bir parçası direkt üreticinin emrinde olmalıdır. Bu, üreticinin kişisel tüketim fonunu oluşturur. Ve üreticinin kişisel yaşam gereksinimlerini karşılamak için kullanılır. Diğer parçası çeşitli sosyal fonları oluşturur; bu toplumsal net gelir toplumun emrindedir ve sosyalist üretimi daha fazla geliştirmek ve emekçi halk kitlelerinin çeşitli ortak ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılır. Aslında bu durum sosyalist toplumda üreticinin emeğinin de ayrıca iki parçaya bölündüğünü gösterir. Bir parça, sosyal fonu oluşturan emek olarak tayin edilebilir, diğeri üretici için kişisel tüketimini oluşturan emek olarak tayin edilebilir.

Sosyalist sistem altında emekçi tarafından yaratılan yeni değerin 'emek karşılığı fon' ve 'sosyal fon' içerisinde ayrıştırılması, kapitalist sistem altında işçi tarafından yaratılan yeni değerin ücretler ve artı-değer biçiminde ayrıştırılmasından temelden farklıdır. Kapitalist sistemde iş gücü bir metadır ve değer yasasına tabidir. Ücret iş gücünün fiyatıdır. Yeni yaratılan değer ne kadar büyük olursa olsun işçiye ait olan parça sadece iş gücünün yeniden üretimi için zorunlu tüketim araçlarının değerine eşittir. Gerisine, yani artı-değere kapitalist tarafından el konulmakla kalınmaz, ayrıca işçinin sömürülmesini yoğunlaştırmak için kullanılır. Sosyalist sistemde iş gücü artık bir meta değildir. Emekçi artık sömürülmez. Üretici tarafından yaratılan değerin tümü emekçi sınıfın hizmetindedir. Üretici olarak emekçi tarafından yaratılan yeni değerin parçası toplamdan düşürülür ve sosyal fonlar olarak toplumun emrine verilir. Emekçi halkın parçası olarak üretici, sosyal fonlar tarafından mümkün hale getirilen toplumsal zenginliğe sahip olma konusunda tam yetkilidir. Yeni yaratılan değerin üretici için kişisel tüketim fonuna ve toplumun emrindeki sosyal fona aktarılması, ortak ve bireysel çıkarların ve emekçi halkın uzun ve kısa dönemli çıkarlarının bütünüyle göz önüne alınması yoluyla düzenlenir.

Sonuç olarak sosyalist sistem altında değer yaratma süreci, basit meta üretimi içerisinde basit değer yaratma sürecinden farklı olmakla kalmayıp, kapitalist üretimdeki değer büyütme sürecinden de farklıdır. Sosyalist üretim ilişkilerini yansıtan özel ve emsali görülmemiş bir değer yaratma sürecidir. Sosyalist üretim süreci bu doğrudan emek süreci ve değer yaratma sürecinin bir bileşimidir.

SOSYALİZMİN TEMEL EKONOMİK YASASI SOSYALİST ÜRETİMİN EN TEMEL İLİŞKİLERİNİ İÇERİR

Sosyalist üretimin hedefi devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamaktır

Eğer sosyalist üretim doğrudan toplumsal emek sürecinin ve değer yaratma sürecinin bir bileşimi ise o halde bu çelişkinin esas yönü nedir? Toplumsal üretimde bir çelişkinin esas yönü bu toplumsal üretimin objektif amacını içerir ve bu toplumsal üretimin en temel ilişkilerini içerir. Bu, insanların isteminden bağımsızdır ve sonuçta üretim araçlarının mülkiyetinin niteliği tarafından belirlenir.

Üretim araçlarının kapitalist mülkiyeti sistemi altında emek süreci ayrıca kullanım değerleri yaratır. Fakat bu, kapitalist üretimin hedefi değildir. Kapitalist, işçiyi sömürmek için fabrikaları işletir ve değer büyütme süreci içerisinde kar elde eder. Değer büyütme kapitalist üretimin esas yönüdür.

Marx söyle vurgular:

> *"Sermayenin amacı, belli gereksinmeleri karşılamak olmayıp, kâr üretmektir."*[7]
> *"Sermaye ve onun kendisini genişletmesi, üretimin hem çıkış ve hem de sonuç noktası, hem itici gücü, hem amacı olarak görünür."*[8]

Üretim araçlarının sosyalist kamu mülkiyeti sistemi, insanların üretimin efendileri olmalarını ımkün kılar. Toplumsal üretim bütünüyle emekçi halkın ihtiyaçlarını karşılamaya hizmet etmelidir. Bu yüzden, emekçi halkın ihtiyaçlarını karşılamak için planlı bir tarzda kullanım değerleri yaratan bir doğrudan toplumsal emek süreci sosyalist üretimin esas yönüdür. Bu, sosyalist üretimin objektif hedefini ve sosyalist üretimin en temel ilişkilerini içerir. Değer yaratma süreci, kullanım değerleri yaratan doğrudan toplumsal emek sürecine tabidir.

Sosyalist üretim sürecinde emek maliyetini, karı ve zararı her yönüyle hesaplamak zorunludur. Fakat neyin ve ne kadarının üretileceği, ürün değerine veya karın büyüklüğüne göre belirlenmez. Neyin ve ne kadarının üretileceği emekçi halk kitlelerinin ihtiyaçları temelinde belirlenmelidir. Emekçi halkın ihtiyacı ne kadarsa, mümkün olabilecek en büyük çabayla o kadar büyük üretim yapılmalıdır, hatta geçici kayıpların olması riskine karşın. Diğer taraftan emekçi halk tarafından gereksinimi acil olarak duyulmayan herhangi bir şey yüksek ürün değeri veya yüksek karlar getirse bile gelişigüzel bir şekilde büyük miktarlarda üretilemez. Sosyalist işletmenin; emek maliyetini, kar ve zararı hesaplamak zorunda olmasının nedeni, sadece masrafları karşılamayabilmek için üretim harcamalarını düşürmek değil, fakat ayrıca üretimi yüksek bir hızda geliştirmek ve toplumsal ürün arzını yükseltmek için, her geçen gün büyüyen bir sosyal fon oluşturmaktır. Değer yaratma sürecinin doğrudan toplumsal emek sürecine tabi kılınması, son tahlilde, bir bütün olarak emekçi halkın çıkarlarını karşılamak için her geçen gün artan miktarda bir toplumsal zenginlik yaratmayı amaçlamaktadır.

> Ekim Devrimi'nden önce Lenin; sosyalist toplumda "*ortak emek tarafından yaratılan zenginlik bir avuç zengin insanın değil, çalışan herkesin faydasınadır*"[9] demektedir.

Sosyalist üretimin amacı bir bütün olarak emekçi halkın ihtiyaçlarını karşılamaktır. Fakat emekçi halkın uzun dönemli çıkarları ve her yönlü çıkarları sadece proletarya diktatörlüğü altındaki devlet sistemi yoluyla yansımasını bulabilir ve ifadelendirilebilir. Bu yüzden sosyalist üretimin amacı sosyalist devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamak olarak tarif edilebilir. Bu ihtiyaçlar çok yönlüdür. Entelektüel ve fiziki esenliklerini ve, iyi ve kötüye yönelik moral duygularını geliştirmek için, sürekli olarak proletaryanın ve emekçi halkın maddi ve kültürel yaşam düzeylerini geliştirmeye yönelik bir ihtiyaç vardır. Sınıflar, sınıf çelişkileri, sınıf mücadelesi, kapitalist restorasyon tehlikesi ve emperyalizmin sabotaj ve saldırganlık tehlikesi sosyalist toplumda hala mevcut olduğu için, sosyalist ülkenin proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırma ve ulusal savunmayı güçlendirme ihtiyacı da vardır. Ve sosyalist ülke, proletarya ancak tüm insanlığı özgürleştirerek kendisini özgürleştirebileceği için, uluslararası görevlerini yerine getirmeli ve dünya halklarının devrimci mücadelelerini desteklemelidir. Bu yüzden sosyalist üretimin hedefi proletaryanın maddi ve kültürel yaşam düzeyini yükseltmek, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak, ulusal savunmayı güçlendirmek ve yine aynı şekilde dünya halklarının devrimci mücadelelerini desteklemektir. Son tahlilde sosyalist üretimin amacı sınıfları ortadan kaldırmak ve komünizmi gerçekleştirmektir.

Başkan Mao tarafından formüle edilen büyük stratejik politika "*savaşa, doğal felaketlere karşı hazırlıklı ol, ve halk için her şeyi yap*" sosyalist üretimin objektif hedefini bütünüyle kendi içerisinde barındırır ve Çin'in sosyalist üretiminin ve tüm ulusal ekonominin gelişimi için doğru bir yönelime işaret ediyor. Başkan Mao'nun proleter devrimci çizgisinin ve onun genel ve özel politikalarının rehberliğinde Çin'in sosyalist üretimi kuvvetle gelişmektedir. Halkın maddi ve kültürel yaşam düzeyi sürekli bir şekilde yükselmektedir. Proletarya diktatörlüğü devamlı olarak güçlendirilmekte ve sağlamlaştırılmaktadır. Kapasitemiz ölçüsünde dünya devrimi hedefine yardım etmekteyiz.

Brejnev dönek kliğinin yönetimi altındaki Sovyetler Birliği'nde artı-değer yasası toplumsal üretime hakimdir. Üretimin hedefi bürokrat tekelci burjuvazinin Sovyetler Birliği emekçi halkından mümkün olan en büyük miktarda artı-değer elde etmesini sürdürmek ve garanti altına almaktır. Sovyet revizyonist dönek kliği bir taraftan "bir işletmenin üretken faaliyetinin en önemli özet ölçütü kar ve kar oranıdır" diye atıp tutmakta ve saçmalamaktadır, ve sürekli olarak "kar'ı arttırmak için mücadele etme" çağrısında bulunmaktadır; Fakat diğer taraftan bu klik, hala kitleleri aldatmak için iğrenç bir şekilde, sosyalist üretimin hedefini çarpıtmak için büyük bir gayret göstererek, sahte "sosyalizm" söylemine sıkıca sarılmaktadır. Bu klik tipik bir şekilde "en yüksek amaç halkın refah düzeyini yükseltmektir" veya "herkes yeteri kadar yiyeceğe, elbiseye, ayakkabıya, barınma imkanlarına ve kitaplara sahip olacak, biz buna komünizm diyoruz" gibi beyanlarda bulunmaktadır. Bu dönek klik kapitalizmin restorasyonunu kolaylaştırmak için sınıf mücadelesini ve devrimi halka unutturmak amacıyla burjuva zenginliğin tatlı sözleriyle kitleleri aldatmaktadır. Sovyetler Birliği'nde iyi beslenen, iyi giyinen ve uygun bir şekilde barınan insanlar sadece bürokrat tekelci burjuvazi ve onun kanatları altındaki revizyonist entelektüel aristokrasidir. Emekçi halk bir kez daha sömürü ve çile girdabına düşmüştür.

Devrimi kavra, Üretimi arttır

Sosyalist üretim sürecinin esas yönü –sosyalist üretimi belirleyen en temel şey– devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu amaca hizmet etmek için toplumsal üretim, toplam toplumsal hasılatı artırmak amacıyla geliştirilmelidir. Marx ve Engels Komünist Manifesto'da; proletaryanın burjuva egemenliğini yıktıktan sonra politik eğemenliğini, kapitalisti mülksüzleştirmek için kullanacağına vurgu yapmaktadırlar:

> "*Proletarya siyasi üstünlüğünü, tüm sermayeyi burjuvazinin elinden adım adım söküp almak, tüm üretim araçlarını devletin, yani hakim sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde toplamak ve üretici güçlerin toplamını elden geldiğince hızlı bir biçimde arttırmak için kullanacaktır.*"[10]

Çin yeni demokratik devrimden sosyalist devrime geçtiğinde ve Parti faaliyetinin ağırlığı kırsal alanlardan kentsel alanlara kaydığında başkan Mao da:

> "*Bir şehri ele geçirdiğimiz günden itibaren dikkatimizi o şehrin üretiminin eski durumuna getirilmesi ve geliştirilmesine yöneltmeliyiz.*"[11]

diyerek, bize, üretimin düzeltilmesine ve geliştirilmesine önem vermemizi öğretti.

Genel olarak toplumsal üretimi geliştirmenin ve toplam toplumsal hasılatı arttırmanın iki yolu vardır. Bir tanesi nüfus artarken üretimdeki iş gücünü artırmaktır. Genel anlamda bu, toplam toplumsal hasılatı arttırabilir, fakat bu, kişi başı verimi artıramaz. Diğer yol emek üretkenliğini yükseltmektir. Bu, sadece toplam toplumsal hasılatı arttırmakla kalmaz aynı zamanda kişi başı verimi de arttırır. Geniş çaplı bir perspektifle bakıldığı zaman sosyalist üretimi geliştirmenin en temel yolunun ancak emek üretkenliğini arttırmakla mümkün olduğu görülür. Lenin emek üretkenliğinin önemini tartışırken şöyle demektedir:

> "*Sadece üretimi arttırarak ve emek üretkenliğini yükselterek Sovyet Rusya kazanacak bir durumda olacaktır.*"[12]

> Lenin ayrıca şöyle diyor: "*Yeni toplum düzeninin zaferi açısından emek üretkenliği en önemli, en tayin edici şeydir.*"[13]

O halde sosyalist üretimi geliştirmek amacıyla emek üretkenliği nasıl yükseltilebilir?

Marksizm üretici güçlerin, üretim ilişkilerinin zorlama ve baskısıyla gelişeceğini savunur. Sınıflı toplumda üretim her zaman belli sınıf ilişkileri içerisinde gerçekleştirilir. Toplumsal üretimdeki değişim ve gelişimler her zaman üretici güçlerdeki değişim ve gelişimlerle birlikte olsa bile, üretici güçlerdeki büyük ilerlemeler her zaman üretim ilişkilerindeki büyük dönüşümlerden sonra meydana gelir. Kapitalist gelişimin ilk aşamalarında, kapitalist üretim ilişkilerinin toplumun esas ekonomik temeli haline gelebilmesi için, üretici güçlerde büyük ilerlemelerin mümkün hale gelmesinden önce, burjuva bir devrimin meydana gelmesinin zorunlu olduğu görüldü. Sosyalist toplumda da ancak proletarya diktatörlüğünün kurulmasından, sosyalist devrimin tam olarak yerleşmesinden ve sosyalist ulusallaştırmanın ve tarımsal kolektifleştirmenin yürütülmesinden ve böylece toplumun sağlam ekonomik temeli olarak sosyalist üretim ilişkilerinin tesis edilmesinden sonra üretici güçlerde büyük gelişmeler meydana gelebilir. Üretim araçlarının mülkiyet sisteminin sosyalist dönüşümü asıl olarak tamamlandığında devrim hala bitmez. Üretim ilişkileri alanında ancak üretici güçlerin gelişimine tekabül eden üretimin sosyalist ilişkilerini güçlendirerek ve üretici güçlerin gelişimiyle

çatışan parçaların uygun bir tarzda düzenlenmesi ve dönüştürülmesiyle sosyalist üretim sürekli ve hızlı bir şekilde geliştirilebilir.

Bilimdeki ve teknolojideki ilerlemeler ve üretim araçlarındaki yenilikler üretimi arttırmada ve emek üretkenliğini yükseltmede büyük bir rol oynarlar.

> *"Fakat, belirleyici olan, eşyalar değil, insandır"*[14]

Bilim ve teknoloji insanlar tarafından keşfedilir ve üretim araçları insanlar tarafından yaratılır.

> *"Yeryüzünde en değerli şey insandır. İnsanlar var olduğu sürece Komünist Partisi önderliğinde her türlü mucize yaratılabilir."*[15]

Çin'in kitleleri bunu güzel bir şekilde ortaya koymaktadırlar:

> *"Makinelerin olmamasından korkma, sadece kararlılığın olmamasından kork. Bir kızıl kalp ve iki elle, herşey kendine güven yoluyla üretilebilir."*

Kitlelerin sosyalist eylemcilikleri (*activism*) Parti'nin ideolojik ve politik çalışması içerisinde yükseltilmelidir. Sadece ideolojik ve politik çalışmanın ana halkasını kavrayarak – temel ulusal meseleleri ele almak ve tartışmak için kitleleri harekete geçirerek, revizyonizmi, Konfüçyüs ve Mencius'un gerici fikirlerini ve tüm sömürücü sınıfların dünya görüşlerini eleştirerek ve çürüterek ve en önemlisi sınıf mücadelesi ve iki-çizgi mücadelesi konusunda kitlelerin bilincini yükselterek– sosyalist üretim sürekli ve hızlı bir şekilde geliştirilebilir.

Bu yüzden sosyalist toplumda üretimi arttırmanın ve emek üretkenliğini yükseltmenin temel yolu proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmede ısrar etmektir. Proletarya politik iktidarı ele geçirdikten sonra, sadece Parti'nin doğru çizgisinin rehberliğinde ve proletarya diktatörlüğü altında devlet iktidarının yardımıyla politik, ekonomik ve ideolojik cephelerde sosyalist devrimi tam olarak gerçekleştirmek için sosyalist üstyapıyı kullanmak yoluyla burjuvazinin sabotaj ve engellemeleri ve kapitalist etki genel olarak süpürülebilir ve yok edilebilir. Ancak o zaman sosyalist üretim ilişkileri güçlendirilebilir ve sağlamlaştırılabilir ve yüksek bir hızda sosyalist üretimi geliştirmeye devam etmek için tüm pozitif faktörler harekete geçirilebilir.

Başkan Mao tarafından doğru bir şekilde formüle edilen "*devrimi kavra ve üretimi arttır*" politikası sosyalist toplumun temel çelişkilerinin devinimine hakim olan objektif yasaların gereklerini doğru bir şekilde yansıtır. Bu politika proleter siyasetin tüm ekonomik faaliyete kumanda etmesi, devrimin üretime rehberlik etmesi ve onu ilerletmesi gerektiğini bize öğretir. Sadece bu şekilde Çin'in sosyalist üretiminin doğru bir güzergahta büyük adımlarla ilerlemesi garanti altına alınabilir.

Günümüz revizyonistleri proletarya diktatörlüğü altında sürekli devrime karşı çıkmak için her zaman gerici "üretici güçler teorisi"ni kullandılar. Liu Şao-şi'nin ve Lin Biao'nun gerici klikleri üretimi arttırma bahanesiyle sürekli olarak devrime muhalefet ettiler. Hatta üretimin gelişimini bir bütün olarak bilim ve teknolojinin gelişimine ve üretim gereçlerinin ilerletilmesini burjuva uzmanlara dayandırmaya havale ettiler. Liu Şao-şi ve Lin Biao klikleri tarafından izlenen revizyonist çizgi alt edildi, fakat bu "üretici güçler teorisi"nin etkisini hala sürdüren zehri tamamen silinip atılmadı ve bu teori her defasında eleştirilmek ve çürütülmek zorundadır.

Sosyalizmin temel ekonomik yasası sosyalist ekonominin gelişiminin tüm temel yönlerini belirler

Sosyalist üretimin objektif hedefi ve onu gerçekleştirmenin araçları sosyalist üretimin gelişiminin temel yönelimini ifade eder ve toplumun ekonomik yasalarının gereklerini kendi içerisinde barındırır. Farklı sosyal ve ekonomik sistemler farklı üretim hedeflerine ve onu başarmaya yönelik farklı araçlara sahiptirler. Sosyalist üretimin hedefi, devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu hedefe, devrim yoluyla teknolojinin ve üretimin gelişiminin ilerletilmesiyle ulaşılır. Bu yüzden kısaca özetlemek gerekirse, sosyalizmin temel ekonomik yasasının temel özellikleri ve gerekleri; üretim ilişkilerini ve üstyapıyı uygun bir şekilde düzenlemek ve dönüştürmek; teknolojinin seviyesini muntazaman yükseltmek; sosyalist üretimi daha hızlı, daha iyi, daha büyük ve daha ekonomik sonuçlarla birlikte geliştirmek; devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamak ve sınıfların nihai olarak ortadan kaldırılması ve komünizmin gerçekleştirilmesi için maddi koşulları yaratmaktır.

Sosyalizmin temel ekonomik yasası sosyalist ekonominin gelişiminin tüm temel yönlerini ve sosyalist üretimin temel muhtevasını, değişimi, bölüşümü ve tüketimi belirler.

Üretime gelince, neyin ve ne kadarının üretilmesi gerektiği ve sosyalist toplumda üretimin nasıl düzenlenmesi gerektiği, sosyalizmin temel ekonomik yasasının gereklerine uygun olmalıdır. Sosyalist üretimin gelişiminin proletarya diktatörlüğünün sağlamlaştırılmasına, ulusal savunmanın güçlendirilmesine, dünya halklarının devrimci mücadelelerinin desteklenmesine ve emekçi halkın maddi ve kültürel yaşamının sürekli yükseltilmesine uygun olabilmesi için sosyalist ülke planlamada üretimin çeşidini, miktarını, ve hazırlanmasını bu yasaya uygun olarak belirler.

Sosyalist değişim de sosyalizmin temel ekonomik yasasının gereklerine uygun olmalıdır. Yerel üretim ve tüketime ilişkin ihracat ve ithalat ayarlamalarına, askeri ve sivil kullanım arasındaki ayarlamalara, kırsal alanlara yönelik arz ile kentsel alanlara yönelik arz arasındaki ayarlamalara karar vermede sosyalist ülkenin göz önünde bulunduracağı ilk şey ne kadar para veya kar elde edileceği değildir. Sosyalist ülkenin göz önünde bulunduracağı ilk şey, düzenlemenin, emekçi halkın maddi ve kültürel yaşam düzeyini yükseltmeye, işçi-köylü ittifakını sağlamlaştırmaya, ulusal savunmayı güçlendirmeye, dünya halklarının devrimci mücadelelerini desteklemeye elverişli olup olmadığıdır.

Sosyalizmin temel ekonomik yasası sosyalist bölüşümü ve tüketimi de belirler. Sosyalist devlet ulusal gelirin ve kişisel tüketim mallarının bölüşümünde sosyalizmin temel ekonomik yasasının gereklerine uygun hareket etmelidir. Örneğin hem birikim ile tüketim arasındaki uygun oranın ve hem de ücretlerin düzeyinin belirlenmesi, proletaryanın ve emekçi halkın hem uzun vadeli ve kısa vadeli, hem de kolektif ve kişisel çıkarlarını hesaba katmalıdır. Benzer olarak ister kolektif isterse kişisel tüketim olsun, sosyalist tüketim proletarya ve emekçi halkın maddi ve kültürel yaşam düzeyini ilerletmeye, halkın düşünüşünü devrimcileştirmeye, yeni sosyalist ideolojik davranış standartları geliştirmeye, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmaya ve sosyalist inşayı hızlandırmaya elverişli olmalıdır.

Özetle, sosyalizmin temel ekonomik yasası sosyalist üretim, değişim, bölüşüm ve tüketim

arasındaki en temel ilişkileri belirler. Sosyalizmin temel ekonomik yasasının doğru anlaşılması ve kullanılması bilincimizi yükseltebilir, faaliyetimizde kendiliğindenciliği yenebilmemizi ve doğru sosyalist güzergahta dev adımlarla ilerlememizi mümkün hale getirebilir.

SOSYALİST ÜRETİMİN HIZLI GELİŞİMİ OBJEKTİF OLANAKLILIK İLE SUBJEKTİF İNİSİYATİFİN BİR BİLEŞİMİDİR

Sosyalist sistem eski toplumda ulaşılamayan bir hızda üretimin gelişmesini mümkün kılar

Sosyalist üretimin hedefi devletin ve toplumun her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu ihtiyaçların karşılanma derecesi üretimin gelişim hızıyla yakından bağlıdır. Sosyalist ülkede ulusal savunmanın sağlamlaştırılması, sosyalist toplumda eğitim, kültür ve sağlık olanaklarının ve faaliyetlerinin geliştirilmesi, halkın maddi ve kültürel yaşamının ilerletilmesi ve dünya devrimi amacına hizmetin tüm maddi önkoşullarının yaratılması için sosyalist üretimin hızlı gelişimi gerekir. Ayrıca, emperyalist egemenlik genellikle en zayıf halkada devrilmekte olduğu için, sosyalist devrimin başarıya ulaştığı ilk ülkelerin oldukça zayıf bir endüstriyel temele sahip oldukları muhtemeldir. Bu durum, sosyalist inşanın hızlı bir gelişimi için daha da büyük bir zorunluluk doğurur.

Sosyalist sistem altında üretimi hızlı bir şekilde geliştirmek sadece zorunlu değil, ayrıca mümkündür.

Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Sosyalist üretim ilişkilerinin, üretici güçlerin gelişmesine eski üretim ilişkilerinden daha uygun olduğunu söylerken, onların, üretici güçlerin eski toplumda ulaşılamayacak bir hızla gelişmesini sağladığını ve böylece üretimin, halkın sürekli olarak artan ihtiyaçlarını durmadan ve gittikçe daha fazla karşılayacak şekilde genişlemesine yol açtığını söylemek istiyoruz."*[16]

Bu yüzden sosyalist üretimin hızlı gelişimi sadece bir umut değil, fakat ayrıca sosyalist üretim ilişkilerindeki objektif içsel olabilirlik temeline dayanır. Bu, sosyalist sistemin üstünlüğünün bir göstergesidir. Sosyalist üretim ilişkileri üretimi ve bütün bir ulusal ekonomiyi yüksek bir hızda ileri taşıyabilir mi?

Her şeyden önce sosyalist sistem üretim sürecinde emekçi halkın eylemciliğini ve yaratıcılığını açığa çıkaracak geniş çaplı olanaklar sağlar. Sosyalist sistemde proletarya ve emekçi halk artık kendi iş gücünü satan ücretli köleler değillerdir. Kendilerini kölelikten ve sömürüden özgürleştirmiş ve yeni toplumun efendileri haline gelmişlerdir. Artık herhangi bir sömürücü için yoğun emek harcamazlar ve bunun yerine kendi sınıflarının çıkarları için çalışırlar. Emek şanlı ve büyük bir uğraş haline gelmiştir. Sosyalist üretimde emekçi halkın konumundaki bu değişim, onların efendiler olarak kendilerini gerçekten üretime vermelerine ve bitmez tükenmez yeteneklerini sergilemelerine imkan sunar. Çalışma yeteneğine sahip insanlar üretimdeki en önemli faktörlerdir. Sosyalist üretim ilişkileri, üretimin yüksek bir hızda gelişimini öncelikle, halkın kapitalist sistemde bastırılmış eylemcilikleri ve yaratıcı yetenekleri şimdi özgürleştirildiği için ilerletebilir.

İkincisi, sosyalist sistem rekabetçi ve karmaşık kapitalizm koşullarında kaçınılmaz olan

insan gücünün, maddi kaynakların ve mali kaynakların israfını ortadan kaldırır. Sosyalist ülke tüm ulusal ekonominin doğrudan gelişimine yönelik birleşik bir plan hazırlayarak emeği ve maddi kaynakları tam olarak ve akılcı bir şekilde kullanabilir. Olanaklar ve maddi kaynaklar planlı ve rasyonel bir biçimde kullanılabilir; ve iş gücü planlı ve rasyonel bir biçimde yönlendirilebilir ve tahsis edilebilir.

Üçüncüsü, sosyalist devrim insanın insanı sömürmesi sistemini ortadan kaldırmıştır ve eskiden parazitik tüketim için bir avuç sömürücü sınıfın üyeleri tarafından kullanılan zenginliğin bu bölümünü, emekçi halkın geçim düzeyini ilerletmek ve sosyalist üretimi geliştirmek için kullanmayı mümkün kılmıştır.

Dördüncüsü, sosyalist sistem bilim ve teknolojinin hızlı bir gelişimi için geniş bir yol açmıştır. Kapitalist sistemde yeni teknoloji ancak kapitaliste daha fazla kar getirebilirse kullanılır. Edinilen yeni teknoloji kapitalist tarafından "ticari sırlar" olarak tekelleştirilir. Bu kaçınılmaz olarak yeni teknolojinin gelişimini sınırlar. Sosyalist sistemde yeni teknoloji, üretimde, emek tüketiminde tasarruf etmek amacıyla kullanılır. Ayrıca iş yoğunluğunu düşürmek ve çalışma koşullarını ilerletmek için kullanılır. Bu yüzden bilim ve teknolojinin gelişimi, emekçi halkın bilinçli bir talebi haline gelir. Dahası, herhangi bir sosyalist işletmenin teknik yenilikler konusundaki ileri deneyimi emekçi halkın ortak malıdır. Değerlendirilip yaygınlaştırıldıktan sonra diğer işletmeler tarafından hızlı bir şekilde benimsenebilir.

Beşincisi, sosyalist sistem üretim kapasitesindeki artış ile kitlelerin satın alma gücünün bağıntılı gerilemesi arasındaki çelişkiyi –ki bu kapitalizme özgü bir çelişkidir– ortadan kaldırmıştır. Bu böyledir, çünkü sosyalist üretimin gelişmesiyle birlikte ulusal inşanın ölçeği istikrarlı bir şekilde büyürken, proletarya ve emekçi halkın tüketim düzeyi istikrarlı bir şekilde yükselmektedir. Fazla üretimden kaynaklı ekonomik krizler hiçbir zaman meydana gelmez. Bu, üretimin hızlı gelişimi önündeki yapay engelleri kaldırır.

Her ne kadar sosyalist sistemde üretimin hızlı gelişimi için olanak varsa da ayrıca üretimin hızlı gelişmesini baltalayan ve engelleyen bazı faktörler de vardır. Örnekler; burjuvazi ve ajanlarının sabotaj faaliyetleri, küçük burjuvazinin devam eden etkisinden kaynaklanan engel, doğal felaketlerin meydana getirdiği yıkım vs. Bu toplumsal ve doğal faktörlerin objektif varlığına ek olarak ayrıca proletaryanın kendisine ilişkin sübjektif faktörler de vardır. Sosyalist devrimi ve sosyalist inşayı geliştirme güzergahında proletarya kuşkusuz yeni durumlarla ve yeni problemlerle karşılaşacaktır. Yeni koşulların objektif yasalarını anlamak ve yeni problemleri çözmeye yönelik doğru yöntemler geliştirmek için deneyim biriktirmeye yönelik belirli bir zaman gerekir. Sosyalist inşanın kolay bir şekilde ileri gideceği beklenmemelidir; sosyalist inşa ancak dalgalı bir biçimde ilerleyebilir. Yüksek hızda sosyalist inşa objektif ihtimalini gerçekliğe dönüştürmek için sübjektif çabamız gerekmektedir. Burada, objektif yasayı doğru bir şekilde yansıtan bir Marksist çizgi belirleyici bir rol oynar. Eğer çizgi doğru ise, sosyalist sistemin sosyalist üretimi hızlı ilerletme potansiyelinin farkına varılabilir. Eğer çizgi doğru değilse, veya revizyonist çizgi tarafından doğru çizginin uygulanmasına engel olunursa yüksek hızda sosyalist inşa engellenecek ve baltalanacaktır.

Genel çizgi sosyalizmi daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla inşa etmek için bir pusuladır

Başkan Mao sosyalist inşanın yerel ve uluslararası deneyimlerini özetledikten sonra

1958'de "*hızla ilerle, yükseği hedefle ve sosyalizmi daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla inşa et*"i formüle etti. Bu, sosyalist sistemin üstülüğünü bütünüyle ortaya çıkaran (*tap*), halkın öznel inisiyatifini tamamıyla ortaya çıkaran ve sosyalizmi daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla birlikte inşa etmeye çalışan bir Marksist çizgidir.

Sosyalist inşaya yönelik genel çizgi sosyalizmi inşa etmede daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçların birleştirilmesini gerektirir. "*Daha büyük*," ürünlerin miktarı ile, "*daha hızlı*," zamanla, "*daha iyi*," nitelikle, ve "*daha ekonomik*," daha az masrafla ilgilidir. Daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçların gerekleri; karşılıklı güçlendirme ve bağımsızlıktır. Eğer daha iyi ve daha ekonomik sonuçlar aleyhine yalnızca daha büyük ve daha hızlıya önem verirsek sonuç kötü kalite ve yüksek masraf olacaktır. Uzun vadede ve bir bütün olarak etki gerçekten daha büyük ve daha hızlı sonuçlar olmayacaktır, tam tersi daha küçük ve daha yavaş sonuçlar olacaktır. Eğer daha büyük ve daha hızlı sonuçlar aleyhine yalnızca daha iyi ve daha ekonomik sonuçlara önem verirsek, ürün kalitesi yüksek olabilse dahi üretilenler yeterli olmayacaktır. İnşanın hızı halkın ve devletin ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda çok düşük olacaktır. Sadece sosyalizmi daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla inşa edebilirsek bütünüyle hızlı gelişim olabilir, ve devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçları mümkün olan en büyük derecede karşılanabilir. Başkan Mao tarafından formüle edilen sosyalist inşaya yönelik Genel Çizgi ve bir bütün olarak "*iki ayak üzerinde yürüme*" politikaları dizisi, endüstri ve tarımın, ağır ve hafif endüstrinin, büyük ölçekli, orta ve küçük ölçekli endüstrinin, yabancı ve yerli yöntemlerle üretimin vs. birbirlerini tamlamasını ve desteklemesini ve böylece Çin'in ulusal ekonomisinin farklı sektörlerinin dengeli gelişimini garantiye almayı mümkün kılmaktadır. Bu Genel Çizgi hem sosyalizmin temel ekonomik yasasının, sosyalist üretimin hızlı gelişim yasasının ve ulusal ekonominin planlı gelişim yasasının objektif gereklerini, hem de ülkenin geri statüsünde hızlı bir değişim talep eden bütün ülke halkının devrimci istemini yansıtır.

Sosyalist inşada daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlar nasıl başarılabilir ve daha küçük, daha yavaş, daha kötü ve daha masraflı sonuçlardan nasıl kaçınılabilir? Kilit nokta sosyalizmi inşada kitleleri tamamıyla seferber etmekte yatar. Sosyalist inşaya yönelik Genel Çizgi Parti önderliği ile geniş halkın birliğine (*combination*) vurgu yapar; bu, sosyalist inşa üzerine Partinin kitle çizgisinin yeni bir gelişimidir.

> *"Marksizm uzun zamandan beridir şunu savunmaktadır;:Tarih, kendi kendi öz ereklerinin peşinde koşan insanın erkinliğinden başka birşey değildir."*[17]
>
> Başkan Mao bize öğretiyor: "*Dünya tarihinin itici gücü, sadece ve sadece halktır.*" [18]

Başkan Mao birden çok kez, politik iktidarı ele geçirmek ve sosyalizmi inşa etmek için kitlelere dayanılması gerektiğine vurgu yaptı. Konfüçyüs'ün sadık müritleri Lin Biao kliği akla gelebilecek her yoldan kitleleri karaladı. Kendi "beyinlerinin, normal köylülerinin beyinleri ve normal işçilerin beyinleri olmadığı"nı söyleyerek övündüler. Lin Biao kliği halkın bağnaz düşmanları olarak kendi konumlarını bütünüyle gözler önüne sererek, "sadece en zeki ve en cahil olanlar değişime tabi değil" biçimindeki Konfüçyüs saçmalığını pazarlamak için ellerinden geleni yaptılar. Sayısız gerçekler, en alttakilerin en akıllılar olduğunu ve en yüksek ve en soyluların en cahiller olduklarını göstermektedir. Sadece tamamen kitlelere güvenerek, kitlelere dayanarak, kitlelerin yenilikçi ruhuna saygı göstererek, tüm pozitif

faktörleri seferber ederek, birleşilebilecek tüm halkı birleştirerek ve hem de negatif faktörleri mümkün olduğunca pozitif faktörlere dönüştürerek sosyalist devrim politik, ideolojik, ve kültürel cephelerde başarılı bir şekilde ortaya çıkarılabilir ve sosyalist üretim, bilimsel, kültürel ve eğitimsel yükümlülükler daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla geliştirilebilir.

"*Hızla ilerleme ve yükseği hedefleme*" halkın ruhsal durumuna ve sübjektif inisiyatifine gönderme yapar. Böylece Genel Çizgi sosyalist inşada proleter politikayı kumandaya koymaya önem verir ve kitlelerin devrimci eylemciliklerinin ve yaratıcılıklarının rolüne vurgu yapar. Sosyalist inşada Parti'nin görevi; politik-ideolojik çalışma ana halkasını kavramak, halkın sosyalist bilincini yükseltmek, Parti'nin Marksist çizgisine ve genel ve özel politikalarına sahip olmaları için kitlelere yardım etmek, ve sosyalizmi inşa etme büyük hedefi için mücadele konusunda geniş kitleleri harekete geçirmek ve örgütlemektir.

Başkan Mao bize şöyle öğretmektedir:

> *"Toplumun zenginliğini işçiler, köylüler ve emekçi aydınlar yaratır. Onlar kendi kaderlerini kendi ellerine alır, Marksist-Leninist bir çizgi izler ve meselelerin üzerine gitmekten kaçmak yerine bunları faal bir şekilde çözmeye girişirlerse dünyada yenemeyecekleri hiçbir güçlük yoktur."*[19]

Bir kez geniş devrimci kitleler Partinin Marksist çizgisine sahip oldular mı, muazzam devrimci eylemcilikleri harekete geçirilecek ve insanlık dünyasında harikalar yaratmak için büyük bir maddi güç haline geleceklerdir. Çin ulusal ekonomisinde Büyük İleri Atılım bundan dolayı meydana geldi.

Kendi kendine dayanma ve bağımsızlık yoluyla ulusal ekonomide bir büyük ileri atılımı gerçekleştir

Genel Çizgi, "*hızlı ilerle, yükseği hedefle ve sosyalizmi daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla inşa et*" sloganının rehberliği altında Çin'in işçi sınıfı ve tüm emekçi halkı canlı (*high-spirited*) ve savaşa hazır durumdadır. Onların düşünmeye, konuşmaya ve harekete geçmeye cesaret etme devrimci ruhları en üst noktaya çıkmıştır. Sosyalist yarışta kabarma, –geri olana yardım ederken, ileriyle kendisini kıyaslama, ondan öğrenme ve onu yakalama kampanyaları– daha da büyük doruklara yükselmektedir. Partinin Marksist çizgisinin doğru önderliği, Çin'in ulusal ekonomisinin kendi kendisine dayanma ve bağımsızlık yoluyla enerjik bir şekilde gelişimini mümkün kılmaktadır. Büyük bir ileri atılım durumu ortaya çıkmıştır. Emperyalizmin, feodalizmin ve bürokrat kapitalizmin baskısı ve esareti altında eski Çin'in geniş halk kitleleri çok büyük zorluk ve cefa çektiler. Ulusal ekonomi durgundu. Uzun bir dönem için günlük kullanıma yönelik birçok endüstriyel ürün dış ülkelerden ithal edildi. Bir kutu sıradan kibrit "yabancı ateş" olarak adlandırılıyordu, makineden dokunan kumaşlar "yabancı elbise" olarak adlandırılıyordu, ve çivilere "yabancı çiviler" deniyordu. Ayrıca "yabancı şemsiyeler", "yabancı yağ" vs. vardı. Çin'in yerli endüstrilerinin ürünlerini devre dışı bırakan yabancı mallar yerli pazarları doldurdu. Bu, eski Çin tarafından geri bıraktırılan şeydi.

Özgürlükten itibaren Çin Komünist Partisi'nin akıllıca önderliği altında kahraman Çin işçi sınıfı ve emekçi halkı ayağa kalktı ve eski Çin'i dönüştürmeye ve müreffeh ve güçlü yeni

sosyalist Çin'i inşa etmeye kararlıdır. Üretim araçlarının mülkiyet sisteminde sosyalist devrimin esas olarak tamamlanması ve sosyalist inşaya yönelik Parti'nin Genel Çizgisi'nin ilanı sosyalist inşanın gelişimini fazlasıyla ileri götürmektedir.

Büyük İleri Atılım ulusal patlaması içerisinde başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Dünyadaki diğer her bir ülkenin teknik gelişim yollarını izleyemeyiz, ve diğerlerinin peşinden adım adım sürünemeyiz. Alışkanlıkları bir tarafa bırakmalı ve ileri teknikler edinmek için elimizden gelenin en iyisini yapmalı, ve uzun olmayan bir tarihsel dönem içerisinde Çin'i güçlü bir modern sosyalist devlete dönüştürmeliyiz. Büyük İleri Atılım'dan bahsederken sadece bunu kastediyoruz."*[20]

Mao tarafından formüle edilen Marksist çizginin rehberliğinde ve ulusal ekonomiyi bağımsızlık ve kendi kendisine dayanma temelinde inşa etme politikası rehberliğinde ülkenin tüm halkı kendi bağımsız, birleşik endüstrisini geliştirmiştir. Endüstri sektörü sadece ürünlerin ve bileşenlerin her yönlü zeminini hazırlamakla kalmamakta, ayrıca Çin'in hem kendi kendisine dayanmasını sürdürmesi hem de ihracata yönelmesi için yeteri kadarınca üretmektedir. Sokakların tamamen ithal mallarla dolu olduğu eski günler tamamen geride kaldı. Çin'in kendi makine-inşa endüstrisi, metalurji endüstrisi, kimya endüstrisi, bilimsel araçlar ve ölçüm aletleri endüstrisi ve elektronik endüstrisi çabucak kuruldu ve hızlı bir şekilde geliştirildi. Sosyalist endüstrinin gelişim süreci içerisinde, eski Çin'deki endüstrinin kıyı bölgelerinde toplanmış olması orantısız durumu, değişmiştir. İç bölgelerde yeni endüstriyel alanlar inşa edildi ve böylece adım adım yerel üretim kapasitesinin rasyonelleştirilmesi ve Çin'in ekonomik inşasına ve ulusal savunmanın inşasına yönelik ihtiyaçlar karşılandı. Üç büyük devrimci hareketin (sınıf mücadelesi, üretim faaliyeti ve bilimsel deney) pratiği içinde, yeni bilimsel ve teknik personel adım adım genişletildi ve bilimle teknolojinin düzeyi istikrarlı bir şekilde yükseltilmektedir. Birçok hassas ekipmanın büyük parçaları ve büyük projeler şimdi dışardan herhangi bir yardım alınmadan bizim tarafımızdan tasarlanabilmekte ve üretilebilmektedir. Bu temelde Çin atom ve hidrojen bombalarını patlatmıştır ve insan yapımı uydulara başlamıştır. Çin, insülini başarılı bir şekilde sentezleyen ve böylece yaşamın kökeni üzerine çalışmaya önemli bir katkı yapan ilk ülkeydi. Çin bir ikili içten su-soğutmalı turbo jeneratörünü başarılı bir şekilde üreten ilk ülkeydi. Mao Zedung Düşüncesi'nin rehberliğinde Çin halkı bilimsel ve teknolojik engelleri birbiri ardına yıkıp geçmiştir ve büyük başarılar yakalamıştır. Endüstrideki, bilimdeki ve teknolojideki yükselen atılımla birlikte Çin'in tarımsal makineleşmesi de hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Çin'in tarım alanlarında su kontrolüne yönelik inşada büyük başarılar yakalandı ve etkili sulamaya tabi arazi büyük oranda genişledi. Daha yüksek oranda tarımsal verim için "*sekiz tip öncelik*" – toprak, gübre, su, tohum, yakın ekim, bitkileri ve ağaçları koruma ve alan idaresi– anlayışı geniş bir şekilde uygulandı.

Çin'in sosyalist inşası sürecinde Liu Şao-şi ve Lin Biao klikleri tarafından ileri sürülen revizyonist çizginin sabotaj ve müdahalesinin sonucu olarak bazı sektörlerde ve belli bir süre için belli bir "duraklama" dönemleri ortaya çıktı. Bu, sosyalist inşa sürecinde iki sınıf arasındaki mücadelenin ve iki çizgi arasındaki mücadelenin bir göstergesiydi. Bu, ileri ile geri arasındaki bir mücadeledir. Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından bugüne tüm süreçten ve tüm koşullardan sonuçlar çıkaran Çin'in ulusal ekonomisi başkan Mao tarafından formüle edilen hakim Marksist çizginin rehberliğinde atılım ve sıçramalarla gelişmektedir. 1949'dan 1973'e kadarki süreç içerisinde ülkenin tarımsal üretiminin toplam değeri 1.8 kat arttı, hafif

endüstriyel üretimin değeri 12.8 kat arttı, ve ağır endüstriyel üretimin değeri 59 kat arttı. Tarımsal ve endüstriyel üretimin gelişimiyle birlikte Çin'in iletişim ve taşımacılığı, ticareti, maliyesi, bankacılığı ile kültürel ve eğitimsel faaliyetleri de hızlı bir şekilde ilerledi. Halkın maddi ve kültürel yaşam düzeyi de büyük ölçüde yükselmektedir. Bu şüphe götürmez gerçekler hiç kimse tarafından inkar edilemez. Lin Biao kliği, "ulusal ekonominin durgun olduğu"nu ilan ederek, aydınlık Genel Çizgi altında elde edilen parlak başarıları başarısız bir şekilde yadsımaya kalkıştı. Bu sadece onların emperyalizmin, revizyonizmin ve gericiliğin ajanları olarak konumlarını, sosyalizmden nefretlerini ve kapitalizmi geri getirme konusundaki açgözlü heveslerini daha da teşhir etti.

Partinin tüm sosyalizm süreci boyuncaki temel çizgisinin ve sosyalist inşaya yönelik Genel Çizgi'sinin parlaklığı ileriye doğru adımlarımızı aydınlatmaktadır. Büyük sosyalist anavatanımız gelişmekte ve ilerlemektedir. Geleceğe baktığımızda kendimizi güvende ve zinde hissediyoruz. Batı burjuvazisinin başaramadığı şeyi Doğu proletaryası başarmalıdır ve başarabilir!

Temel Çalışma Kaynakları

V. İ. Lenin, "Bir Kez Daha Sendikalar, Şimdiki Durum ve Troçki ve Buharin'in Hataları"

J.V. Stalin, "Sosyalizmin Ekonomik Problemleri"

Mao Zedung, "Ekonomik Çalışma Yapmayı Öğrenmeliyiz"

6.BÖLÜM
SOSYALİST EKONOMİ PLANLI BİR EKONOMİDİR

Ulusal ekonominin planlı ve orantılı gelişimi

Herhangi bir toplumsal üretim biçimi toplumsal emeği düzenleme ve paylaştırma, yani hem insan gücünü (canlı emek) hem de maddi gücü (maddileşmiş emek) üretimin farklı sektör ve kollarına tahsis etme sorununu çözmelidir. Toplumsal emeğin ve üretimin düzenlenmesi farklı yasaları izler. Sosyalist üretimi daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla inşa etmek istiyorsak, toplumsal üretimi düzenleyen ekonomik yasaları doğru bir şekilde tanımlamak, kullanmak ve onları kapitalist üretimi düzenleyen ekonomik yasalardan ayırmak oldukça önemlidir.

PLANLI GELİŞME* YASASI SOSYALİST ÜRETİMİ DÜZENLER

Planlı gelişme yasası rekabet ve üretim anarşisi yasasının karşıtıdır

Herhangi bir büyük ölçekli toplumsal üretimde üretimin farklı kolları arasında yakın karşılıklı bağımlılık ilişkisi vardır. Örneğin, tekstil endüstrisi pamuk sağlamak için tarıma ve eğirme ve örme makineleri için makine inşa endüstrisine ihtiyaç duyar; makine inşa endüstrisi işlenmiş çelik sağlamak için demir ve çelik endüstrisine ihtiyaç duyar; ve demir ve çelik endüstrisi ham kömür sağlamak için kömür endüstrisine ve kazı ekipmanı, döküm ekipmanı ve işleme ekipmanı sağlamak için makine-inşa endüstrisine ihtiyaç duyar vs.

Tüm bu sanayi ve madencilik ile ilgili işletmeler, geçim araçları sağlamak için tarıma,

* Dönemin diğer Çince metinlerinde ve yorumlarında bu yasa zaman zaman planlı ve orantılı gelişme yasası olarak ifade edilmekteydi

elektrik sağlamak için elektrik endüstrisine, ve hammaddeleri ve işlenmiş malları taşımak için iletişim ve taşıma departmanlarına ihtiyaç duyar. Çeşitli üretim dalları arasındaki ve işletmeler arasındaki bu karşılıklı bağımlılık ilişkileri kendi aralarında uygun oranları sürdürmeyi ve birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için birinin ürettiğini diğerine sunmasını gerektirmektedir. Aksi takdirde toplumsal üretim engellenecek ve hatta parçalanacaktır.

Kapitalist toplum toplumsal üretimin yüksek bir derecede olduğu bir toplumdur. Fakat kapitalizm koşulları altında toplumsal emeği bir bütün olarak toplumda planlı bir biçimde dağıtmak imkansızdır. Kapitalist üretimin amacı toplumsal ihtiyaçları karşılamak değil, kar elde etmek için değeri arttırmaktır. Daha büyük karlar elde etmek için kapitalistler birbirleriyle ölüm kalım savaşlarına tutuşurlar. Kapitalist, pisliğin peşindeki sinekler gibi, pazar fiyatlarının kendiliğindenci hareketlerine cevap olarak, önce bu sonra şu sektörde meta üretimini genişletmek suretiyle, sermayesini ortalıkta dolaştırır. Bu koşullar altında üretim dalları arasında zorunlu oransal ilişkiler sık sık ihlal edilir. Ancak üretim kapasitelerinin yıkılması yoluyla kendiliğinden ayarlamadan sonra ihlal edilen oransal ilişkiler geçici olarak restore edilebilir.

> Lenin'in *"kapitalizm için sabit bir dengesiz orantıyı yaratmak için bir kriz olmalıdır."*[1] ifadesi tam olarak bu durumu tarif eder.

Sosyalist sistemin kapitalist sistemin yerini almasıyla beraber ekonomik koşullar temelden değişir. Sosyalist üretim, üretim araçlarının kamu mülkiyeti sistemine dayanır ve amacı sosyalist devletin ve emekçi halkın ihtiyaçlarını bir bütün olarak karşılamaktır. Sosyalist sistemde bir taraftan toplumsal üretim daha fazla gelişir. Toplumsal emeği belli oranlara uygun olarak dağıtmak ve çeşitli üretim dalları arasında uygun bir denge sağlamak her zamankinden çok daha zorunludur. Diğer taraftan üretim araçlarının kamu mülkiyeti sosyalist sistemi emekçi halkı üretimin efendileri haline getirir. Halkın temel çıkarları özdeştir. Bu durum, kapitalizmde olan, farklı dallar ve işletmeler arasındaki çıkar çatışmalarını ortadan kaldırır. Bu yüzden, bir bütün olarak proletaryanın ve emekçi halkın çıkarlarını temsil eden sosyalist devlet iş gücünü ve üretim araçlarını –devletin ve halkın ihtiyaçlarına uygun olarak birleşik bir plan doğrultusunda– ulusal ekonominin çeşitli sektörleri arasında dağıtabilir. Bu durum ulusal ekonominin çeşitli sektörlerinin dengeli ve orantılı bir biçimde gelişmesini mümkün kılar. Rekabet yasasını ve üretim anarşisini tarih sahnesinden silecek olan sosyalist üretimin temelini oluşturan tam da bu koşullardır. Bu koşullar ayrıca bir yeni ekonomik yasanın, yani toplumsal üretimi ve bir bütün olarak ulusal ekonominin gelişimini düzenleyen, ulusal ekonominin planlı gelişimi yasasının önünü açar. Kapitalizmin yerini sosyalizmin almasının sonucu olan bu kaçınılmaz değişimler Engels tarafından bilimsel olarak öngörüldüğü.

Engels şöyle demektedir:

> *"Üretim araçlarına toplum tarafından el konulmasıyla meta üretimi ve böylelikle ürünün üretici üzerindeki egemenliği ortadan kalkar. Toplumsal üretim içindeki anarşinin yerini planlı bilinçli örgütlenme alır."*[2]

Planlı ekonomi sosyalist sistemin üstünlüğünü gözler önüne serer

Ulusal ekonominin planlı gelişiminin, rekabet ve üretim anarşisinin yerini alması sosyalizmin kapitalizm üzerindeki üstünlüğünün önemli bir yönüdür.

Sosyalist planlı ekonomi, halkın bilinçli bir şekilde kendi tarihini yapmaya başlayışına damgasını vurur. Rekabet ve üretim anarşisi tarafından karakterize edilen kapitalist toplumda insanların şeylere hükmetmesi yerine, şeyler insanlara hükmeder. Ne emekçiler kendi yazgılarını kontrol edebilirler ne de kapitalistler, insanların iradelerinden bağımsız işleyen, bu objektif ekonomik yasaların kör işleyişinden kendilerini özgürleştirebilirler. Sosyalist toplumda üretim araçlarının kamu mülkiyeti sistemi gerçekleştirildi; emekçi halk toplumun efendileri durumuna geldi. Emekçi halk kendi yazgısını kontrol edebildi ve kendi tarihini yapmak için objektif yasayı bilinçli bir şeklilde kullanmaya başladı. Bu bilinçli faaliyet, bu tarih yapma bilinci pratik süreçte adım adım, doğayı ve toplumu dönüştürmek için objektif yasaların tanımlanması, objektif yasalar temelinde planların formüle edilmesi, ve örgütlü faaliyet yoluyla öngörülen başarı biçiminde kendisini göstermektedir. Çin'in emekçi halkının bilinçli faaliyetini –ki onunla emekçi halk Parti'nin önderliği altında dünyayı değiştirmektedir– selamlayan başkan Mao şöyle demektedir:

> *"İnsanlığın gelişmesi yüzbinlerce yıllık bir geçmişe dayanır, ama Çin'de, ekonomimizin ve kültürümüzün planlı gelişmesi için koşullar ancak şimdi gerçekleşmiştir. Bu koşullar altında ülkemizin çehresi yıldan yıla değişecektir. Her beş yıl içinde önemli değişiklikler meydana gelecek, birkaç beş yıllık dönemin sonunda meydana gelecek olan değişiklik ise çok daha büyük olacaktır."*[3]

Sosyalist planlı ekonomi kapitalist rekabet ekonomisi ve onun üretim anarşisi üzerinde büyük üstünlüğe sahiptir. Fakat bu durum üretimin farklı sektörleri arasındaki oransal ilişkilerin her zaman mutlak bir denge durumu içerisinde sürdürüleceğini garanti edemez. Dünyada mutlak dengeli bir biçimde gelişebilecek hiçbir şey yoktur. Denge sadece geçici ve göreceli iken, dengesizlik sürekli ve mutlaktır. Sosyalist ekonominin gelişimsel süreci içerisinde burjuva ve revizyonist çizgilerin engellemesinden kaynaklı, faklı işletmeler, farklı sektörler ve farklı bölgeler arasında ileriye ve geriye doğru sürekli değişen koşullardan kaynaklı, doğal koşullardaki değişikliklerden kaynaklı ve halkın objektif nesnelere ilişkin anlayışının sınırlarından kaynaklı hala dengeli ve orantılı ilişkilerin sağlanamadığı bir durum muntazaman gelişecektir. Fakat sosyalist toplumda farklı üretim sektörlerindeki bu tür dengesizliğin, halkın bilinçli faaliyetleri yoluyla ve sosyalist devlet planı tarafından yapılacak düzenleme ile sürekli olarak üstesinden gelinebilir. Kapitalist rekabet ve üretim anarşisinde var olan el yordamıyla ilerleme ile kıyaslandığında, dengesizliği sürekli aşmak ve planlar sayesinde düzenlemeler yoluyla göreli dengeyi tesis etmek ve kapitalist toplumun özelliği olan insan, maddi kaynak ve fonların büyük oranda israfından kaçınmak mümkündür. Ve böylece toplumsal emeğin daha rasyonel ve daha bütünlüklü kullanımını başarmak ve sosyalist üretimin hızlı gelişimini garantiye almak mümkün hale gelir.

Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Uzun bir süre nesnel bir gerçeklik olarak kalacak olan, üretimle toplumun ihtiyaçları arasındaki çelişkiyi çözmek için, devlet planlaması yoluyla sürekli bir yeniden düzenleme süreci gereklidir. Ülkemiz her yıl, birikimle tüketim arasında doğru bir oran kurmak, ürtimle ihtiyaçlar arasında bir denge sağlamak için ekonomik bir plan yapıyor. Denge, zıtların geçici ve göreli birliğinden başka birşey değildir. Her yıl sonunda bu denge, bütün olarak ele alındığında, zıtların mücadelesi tarafından bozulur; birlik değişime uğrar, denge durumu dengesizliğe, birlik durumu birlik olmama durumuna dönüşür ve bir kere daha, gelecek yıl için bir denge ve birlik durumu yaratmak zorunlu olur"*[4]

Sosyalist ekonominin planlı gelişimini mutlak dengeli ve çelişkilerden bağımsız olarak gören bakış açıları metafiziktir. Doğru yaklaşım, ulusal ekonomideki dengesizliklerin –farklı durumlarını keşfetmek için– bilimsel analizini yapmak ve buna uygun çözüm üretmek olmalıdır. Dengesizliğin ortaya çıkmasından sonra ona yapıcı bir tutumla yaklaşmalıyız. Düşük olana uydurmak için yükseği sertçe aşağı indiremeyiz. Bunun yerine, ihtiyaçlara ve olasılıklara uygun olarak yeni bir denge kurmak için geri sektörleri yukarı çekmeliyiz. Böylece sosyalist ekonominin gelişim sürecinde dengesizlikten dengeye ve dengeden dengesizliğe doğru değişim, eski oransal ilişkilerin parçalanması ve daha yüksek bir gelişim düzleminde yeni oransal ilişkilerin kurulması anlamına gelir. Bu, sosyalist ekonominin üstünlüğünün somut bir göstergesidir.

Ulusal ekonomideki oransal ilişkiler doğru bir şekilde ele alınmalıdır

Sosyalist ekonominin orantılı gelişimini temin etmek için ulusal ekonominin çeşitli, karşılıklı birbirlerine bağımlı sektörlerini planlarla düzenleyecek insanlara gereksinimi vardır. O halde ulusal ekonominin çeşitli sektörleri arasındaki objektif oransal (*proportional*) ilişkiler nelerdir?

Ulusal ekonomideki oransal ilişkiler çok fazladır ve karmaşıktır. Ana oransal ilişkiler aşağıdakilerdir:

Birincisi, tarım ile sanayi arasındaki oranlar. Tarım ve sanayi üretimin iki temel ve karşılıklı bağımlı sektörleridirler. Endüstriyel sektörün personel ve işçileri kendilerine tahıl ve çeşitli dayanıksız yiyecekler sağlayacak olan tarıma gereksinim duyarlar. Hafif sanayi kendisine hammadde sağlayacak tarıma gereksinim duyar. Hem ağır hem de hafif sanayi kendisi için önemli bir pazar olarak tarımsal sektöre ihtiyaç duyar. Diğer taraftan kırsal nüfus endüstrinin, günlük kullanım için endüstriyel ürünler sağlamasına ihtiyaç duyar. Tarımsal sektör endüstrinin kendisine kimyasal gübreler, ilaçlar, tarımsal makineler, elektrik ve diğer üretim araçları sağmasına ihtiyaç duyar. Tarım sektörü de tarımsal üretimin elde tutulmayan bölümü için bir pazar olarak endüstriye ve şehirli nüfusa ihtiyaç duyar. Tarım ile endüstri arasındaki bu karşılıklı-bağımlı ilişkiler mevcut olduğu için, ve tarım ile endüstri arasındaki ilişkiler esasında işçi ile köylü ve tüm halkın sosyalist mülkiyeti ile sosyalist kolektif mülkiyet arasındaki ilişkiler olduğu için ulusal ekonominin planlı gelişimindeki temel bir mesele, sosyalist ekonominin gelişim süreci içerisinde bu iki sektörün birbirlerini destekleyebilmeleri için endüstri ile tarım arasında uygun bir orantının muhafazasıdır. (Bu mesele daha detaylı bir şekilde önümüzdeki bölümde tartışılacaktır.)

İkincisi, tarımdaki oranlar. Bunlar ürün yetiştirme, ormancılık, hayvancılık, yan üretim ve balıkçılık arasındaki oranları ve yine ürün yetiştirmenin kendisi içerisinde tahıl, pamuk, bitkisel yağ, elyaf, ipek, şeker, çay, sebzeler, meyve, bitkisel ilaçlar ve her türlü yiyecek maddeleri arasındaki oranları kapsar. Tarımsal üretim bir bütün olarak ele alındığında tahıl üretimi en önemli yeri işgal eder. Başkan Mao bizlere, "her yerde tahıl depolamamızı" öğretti. Elimizde tahıl oluğunda panik yapmayacağız. Eğer tahıl üretimi iyi durumda değilse bu sadece tarımın gelişmesini değil, endüstrinin gelişmesini ve tüm ulusal ekonomiyi etkileyecektir. Tahıl üretimi bu kadar önemli bir yer işgal ettiği için tarımdaki oransal ilişkileri ele almada esas halka olarak tahılda ısrar edilmelidir. İhracata yönelik üretimin, ormancılığın, hayvan

yetiştiriciliğinin, yan üretimin (*sideline production*), balıkçılığın gelişimi tahıl üretiminden ayrı olarak ele alınamaz. Bununla beraber bu, tarımsal üretimin diğer kısımlarının ihmal edilebileceği demek değildir. Ormancılığı ele alalım. Ormancılık sadece topluma doğrudan ürün sağlamakla kalmaz, ayrıca toprak ve suyun muhafazasında önemli bir işlev görür.

> *"Dağlarda ağaçlar olmadıkça su ve toprak muhafaza edilemez; dağlarda çok fazla ağaca sahip olmak barajlar inşa etmek kadar iyidir."*

Tarımsal gelişme için ormancılığın önemi böylece görülebilir. Hayvan yetiştiriciliğinin, yan üretimin (*sideline production*), balıkçılığın gelişimi de ihmal edilemez. Ormancılığın, hayvan yetiştiriciliğinin, yan üretimin (*sideline production*) ve balıkçılığın gelişimi ulusal inşa ve halkın yaşam standardı için hayati önemdedir. Bu faaliyetler ayrıca fon birikimine ve gübrelerin artışına katkı sunmak yoluyla tahıl üretiminin gelişimini daha da arttırabilir. Mao tarafından formüle edilen "tahılı anahtar halka olarak alma ve her yönlü gelişimi sağlama" politikası tarımdaki oransal ilişkileri doğru bir şekilde ele almak için bir yönelime işaret etti. Tahıl anahtar halka olarak ele alınmak koşuluyla bu politika farklı bölgelerin özelliklerinin göz önünde bulundurulmasını ve hem tarım, ormancılık, hayvancılık, ek üretim (sideline production) ve balıkçılık ve hem de tahıl, pamuk, yağ, elyaf, ipek, çay vb. konusunda kapsayıcı bir düzenlemenin geliştirilmesini gerektirir ki; tüm bunlar birbirini destekleyebilsin ve bir bütün olarak gelişebilsin.

Üçüncüsü, endüstrideki oranlardır. Bu, hafif ve ağır sanayi arasındaki, ham madde endüstrisi ve işleme endüstrisi, ulusal savunma endüstrisi ile temel endüstri arasındaki oransal ilişkileri ve yine çeşitli endüstrilerdeki büyük makineler ile küçük makineler ve tüm makineler ile tek tek parçalar arasındaki oransal ilişkileri kapsar. Endüstrideki oransal ilişkiler tarımdaki oransal ilişkilerden daha da karmaşıktır. Fakat karmaşık ilişkiler içerisinde hala bir anahtar halka vardır. Bu temel halka çeliktir. Çelik ile makineler yapabiliriz ve makineler ile farklı endüstrileri geliştirebiliriz. Endüstride çeliğin bu anahtar rolü endüstrideki oransal ilişkilerin önemli bir yönünü yansıtır ve endüstrinin farklı sektörlerinin gelişiminin demir ve çelik endüstrisi temelinde gelişmesi gerektiğini ifade eder. Ek olarak diğer oransal ilişkiler de doğru bir şekilde ele alınmalıdır. Ağır ve hafif sanayi arasındaki ilişkide ağır sanayinin gelişimine öncelik verirken, hafif sanayiyi ihmal etmemeliyiz. Hammadde endüstrisi ile işleme endüstrisi arasındaki ilişkide çelişkinin başlıca yönü ham madde endüstrisidir. Ham madde endüstrisini, özellikle de ham madde endüstrisinde belirleyici bir role sahip olan maden endüstrisini geliştirmek için, bağımsız ve kendi kendine dayalı yoldan sosyalist inşayı izah etmek ve ham madde endüstrisi ile işleme endüstrisi arasında bir dengeyi sağlamak önemlidir. Ulusal savunma endüstrisi ile temel endüstri arasındaki ilişkide öncelik temel endüstrilerin gelişimine verilmelidir. Metalürji, kimya, makine inşa, elektronik, ve ölçüm aletleri gibi temel endüstrilerin gelişimi olmaksızın ulusal savunma endüstrisi ilerleyemez. Sadece savunma endüstrisinin gelişimini temel endüstrinin gelişimi ile yakından ilişkilendirerek ve savunma endüstrisi ile temel endüstri arasında bağıntılı bir denge sağlayarak savunma endüstrisi ve temel endüstri bir bütün olarak daha hızlı geliştirilebilir. Endüstride büyük ile küçük makineler ve bütün makineler ile tek tek parçalar arasındaki ilişkide küçük makinaların tamamlaması olmaksızın büyük makinelerin çalışmayacağına dikkat edilmelidir. Yedek parçaları olmayan makinalar bazı parçaları kullanılmaz duruma gelir gelmez artık çalışmazlar. Bu yüzden uygun bir dengeyi sürdürmek için, küçük makineler aleyhine büyük makinelere ve tek tek parçalar aleyhine tüm makinelere vurgu yapan yanlış eğilimi ve "bir destekleyici değil, sadece öncü

karakter olmak isteme" yanlış eğilimini mahkum etmeliyiz.

Endüstrideki, tarımdaki ve endüstri ile tarım arasındaki oransal ilişkiler tüm ulusal ekonomi içerisinde oldukça önemli üç grup oransal ilişkileri oluşturur. Bu, üretim, değişim, bölüşüm ve tüketim ekonomik bağlantıları içerisinde üretimin belirleyici halka olmasından kaynaklanmaktadır. Ve yine endüstri ve tarım üretimin temel sektörleridirler. Tarım ve hafif sanayi esas olarak tüketim araçları üretir. Bu üç grup oransal ilişkiler doğru bir şekilde ele alındığında toplumsal üretimin iki kesimi arasındaki oransal ilişki (üretim araçları endüstrisi ve tüketim araçları endüstrisi) temel olarak düzenlenir.

Dördüncüsü, endüstriyel ve tarımsal üretim ile iletişim ve taşıma sanayii arasındaki oranlar. Marx taşıma sanayiini; maden çıkarma endüstrisi, tarım ve manifaktürden sonra dördüncü maddi üretim alanı olarak sınıflandırdı. Büyük ölçekli toplumsal üretim, çeşitli sektörlerin ve işletmelerin acilen hammadde, işlenmiş materyaller tedarik etmelerini ve yakıt almalarını ve acilen ürünlerini tüketim noktalarına göndermelerini gerektirmektedir. Planlı üretim kendisiyle sıkıca koordineli bir şekilde planlı taşımacılığa ihtiyaç duyar. İletişimde ve taşımacılıkta benzer bir gelişim olmaksızın endüstriyel ve tarımsal üretim büyük ölçüde engellenecektir.

Beşincisi, kültürel ve eğitimsel inşa ile ekonomik inşa arasındaki orantı. Kültürel ve eğitimsel inşa ekonomik inşaya hizmet eder. Ekonomik inşa ayrıca kültürel ve eğitimsel girişimleri hızlandırır ve sınırlarını belirler. Modern tarıma, endüstriye ve ulusal savunmaya sahip bir sosyalist ülke inşa etmek için bilimin ve kültürün gelişimi zorunludur. Ekonomik inşanın gelişimi, sosyalist bilince sahip eğitimli çalışanların sürekli karşılanmasını kolaylaştırmak için, bununla paralel olarak kültürel ve eğitimsel inşanın gelişimini gerektirir.

Altıncısı, bir taraftan üretimdeki artışlar ve kültürel ve eğitimsel girişimlerin gelişimiyle diğer taraftan nüfus artışı arasındaki orantılar. Planlı bir maddi üretimin ve kültür ve eğitimin gelişimi objektif olarak, planlı bir nüfus artışını, yani aile planlamasını gerektirir. Aile planlaması sadece işgücünün yeniden üretimi için bir önkoşul değil, ayrıca halkın yaşamının planlı bir düzenlemesi, anne ve çocuk sağlığının korunması ve sosyalist insanın planlı gelişimi için gerekli bir koşuldur. Kontrolsüz nüfus artışı kesinlikle ulusal ekonominin planlı ve orantılı gelişimi ile çelişmektedir. Kapitalist toplumda nüfus artışı nesnelerin üretimi kadar kaotiktir; tüm topluma yönelik olarak uygulanan bir aile planlaması düşünülemez. Ancak proletaryanın ve emekçi halkın yönetimde olduğu koşullarda nüfus artışının düzenlenmesini ve malların üretiminin düzenlenmesini eş zamanlı olarak planlamak mümkün hale gelir. Aile planlaması proletaryanın kendi geleceğini kendi kontrolüne almasının bir sonucudur ve sosyalist sistemin üstünlüğünün bir göstergesidir.

Yedincisi, birikim ve tüketim arasındaki oransal ilişkiler. Sosyalist ürünler değişen derecelerde meta özelliklerine sahip oldukları için, yukarıda bahsedilen başlıca maddi oransal ilişkilere ek olarak, birikim ve tüketim arasında değer temelinde bir oransal ilişki bulunmaktadır. Eğer bu oransal ilişki doğru bir şekilde ele alınmazsa bir bütün olarak ulusal ekonominin gelişimi kesintiye uğrar. (Bu sorun 10. bölümde daha detaylı bir şekilde tartışılacaktır.)

Son olarak, farklı bölgeler arasındaki, yani üretim kapasitelerinin rasyonel dağılımımdaki oransal ilişkiler. Sosyalist toplum kapitalist toplumun içinden gelişir ve rekabet ve üretim anarşisi yapısı içerisinde etkili olan, kapitalist toplumdaki üretim kapasitelerinin dağılımı birçok rasyonel olmayan faktörleri somutlar. Çin'de kurtuluştan sonraki ilk dönemi ele

alalım. Çin'in kıyıları boyunca uzanan yedi il ve iki belediyedeki toplam endüstriyel üretimin toplam değeri ulusal endüstriyel üretimin toplam değerinin %70'ten fazlasını oluşturmaktaydı. Demir ve çelik üretim kapasitesinin % 80'i kıyı boyunca dağılmaktaydı. Maddi rezervlerin bol olduğu iç Moğalistan'da, kuzeybatıda ve güneybatıda demir ve çelik endüstrisi hemen hemen hiç yoktu. Tekstil endüstrisinde eğirme makinelerinin %80'den fazlası ve dokuma makinelerinin %90'dan fazlası kıyı boyunca dağılmaktaydı. Pamuk üreten bölgede ve iç bölgede çok az tekstil fabrikası vardı. Bu yüzden proletarya politik iktidarı ele geçirdikten sonra üretim kapasitelerini coğrafik olarak dağıtma göreviyle karşı karşıya geldi. Üretim kapasitelerinin rasyonel bir dağılımı; proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmaya, emperyalizmin muhtemel saldırı ve tehditlerine karşı ulusal savunmayı sağlamlaştırmaya ve güçlendirmeye; kent ile kır arasındaki farklılıkları azaltmaya; farklı ulusların emekçi halkları arasındaki birliği güçlendirmeye; çeşitli kaynakları en rasyonel biçimde kullanmaya; sosyalizmi daha fazla, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla inşa etmeye uygun bir temelde olmalıdır. Üretim kapasitelerinin rasyonel dağılımının başarıya ulaşması için anahtar mesele,

> *"kendi gelişmesine ve üretimin diğer unsurlarının korunmasına ve gelişmesine en uygun dağılımla tüm ülkeye yerleşen endüstri"*[5] meselesidir.

Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra 20 yıldan fazla bir süre içerisinde ve Mao'nun, kıyısal endüstri ile iç endüstri arasındaki ilişkileri doğru bir şekilde ele alma teorisinin rehberliğinde Çin'in iç bölgelerdeki endüstrisi hızlı bir şekilde gelişti. Yeni kurulan endüstriyel alanlar oluşmaya başlıyor. Kıyı boyundaki eyalet ve şehirlerdeki eski endüstriyel alanlarda kullanıldı ve rasyonel olarak geliştirildi.

DEĞER TEORİSİ HALA SOSYALİST ÜRETİMİ ETKİLEMEKTEDİR

Planlama birincil, fiyat ikincildir

Sosyalist üretim hem belli bir dereceye kadar doğrudan toplumsal üretimdir, hem de meta üretimidir.

Meta üretiminin kendi işleyiş yasaları vardır:

> *"Metanın ve meta üretiminin olduğu yerde, değer yasası da olmak zorundadır."*[6]

Bu yüzden hem ulusal ekonominin planlı gelişimi yasası hem de değer yasası sosyalist üretim üzerinde rol oynamaktadır.

Değer yasasının özü;

Metaların değeri, üretimleri sürecinde harcanan toplumsal olarak gerekli emek zamanı tarafından belirlenir.

Meta değişimi eşit değerler prensibi temelinde olmalıdır.

Değer yasasının somutladığı şey burjuva hak'tır ve burjuva hak'ın sosyalist toplumdaki temel içeriği, eski toplumda olduğundan çok farklı değildir. Fakat farklı toplumsal ekonomik sistemler altında değer yasası farklı biçimler alır ve üretim üzerinde farklı etkiler gösterir.

Kapitalist sistemde toplumsal üretim rekabetçi ve anarşik üretim koşulları altında yürütülür. Metaların fiyatı arz-talep ilişkisindeki değişimlere göre değişiklik gösterir. Bazen metanın fiyatı üretim bedelinden yüksek ve bazen de düşük olur. Fiyat üretim bedelinden

yüksek olduğunda kar, ortalama kardan daha yüksek olur. Kapitalist daha yüksek kar için bu fırsatı gördüğünde derhal sermayesini bu daha karlı sektörlere yatıracaktır. Tersi durumda sermaye geri çekilir. Toplumsal üretimin gelişmesi bu kör koşullarda meydana gelir. Bu durum, kapitalist sistemde değer yasasının halkın aleyhine işleyen yabancı bir güç olarak kendisini gösterdiğini ve toplumsal üretimin genel düzenleyicisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyalist sistemde toplumsal üretim planlı bir biçimde yürütülür. Fiyatlar, değerleri temelinde ve devlet tarafından bileşik bir tarzda belirlenir. Fiyat artık arz ve talepteki değişimlere göre değişiklik göstermez. Değer yasası artık halka hükmeden bir yabancı güç değildir. Genel olarak söylemek gerekirse, değer yasası halk tarafından sosyalist inşaya hizmet etmesi için kullanılır. Dahası, değer yasasının toplumsal üretim üzerindeki etkisi de yavaş yavaş azaltılmıştır. Değer yasasının somut göstergeleri şöyledir:

Birincisi, sosyalist devlet işletmesinde üretim, fiyat düzeyine ve karın büyüklüğüne göre değişim göstermeye tabi değildir. Üretim, değer yasası tarafından değil, sosyalizmin temel ekonomik yasasının (devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarının karşılanması) ve ulusal ekonominin planlı gelişimi yasasının gereklerine uygun olarak formüle edilen ulusal ekonomik plan tarafından düzenlenir. Devletin ve halkın ihtiyaçları temelinde devlet planı, neyin ve ne kadarının üretileceğini tayin eder ve devlet işletmesi bunu tamamıyla uygulamalıdır. İşletme, kar ne olursa olsun, plana uygun olarak üretmelidir. Böyle bir durumda herhangi bir kayıp planlı desteklemelerle telafi edilir. Eğer bir işletmenin önderliği planın belirlediklerine uygun davranmazsa ve oldukça karlı ürünleri kendi hesabına üretirse sosyalizmin temel ekonomik yasasının ve ulusal ekonominin planlı gelişimi yasasının gereklerini ihlal etmiş olacak ve kapitalist yola sapacaktır.

İkincisi, kırsal sosyalist kolektif işletmelerde de üretim devlet pılanının rehberliğinde sürdürülür. Devlet işletmesinden farklı olarak kolektif işletme kendi kar ve zararından sorumlu olan bir ekonomik birliktir. Ürün fiyatlarının düzeyi ve gelirin büyüklüğü kolektifin birikimini ve üyelerinin gelirini doğrudan etkiler. Diğer koşullar eşit olmak koşuluyla, kolektif işletme genelde az maliyeti olan ve yüksek gelir getiren ürünleri daha fazla üretmeye meyleder. Bu açıdan değer yasası kolektif işletmenin üretimini devlet işletmesindeki üretimden daha fazla etkiler. Bununla beraber tahıl, pamuk, bitkisel yağ ve diğer temel mahsuller için ekilmiş alan devlet planlaması tarafından tayin edilir. Kolektif ekonomi daha yüksek bir gelir getiren mahsullerin alanını keyfi olarak genişletemez. İşletme ancak devlet tarafından belirlenmiş bu ekilmiş alanlardaki verimi yoğun işleme, daha fazla gübreleme ve daha iyi idare yoluyla arttırabilir. Bu yüzden kırsal kolektif ekonomide temel ürünlerin üretimi konusunda belirleyici önemdeki düzenleyici rolü ulusal ekonominin planlı gelişimi yasası oynar. Değer yasası sadece ikincil bir rol oynar. Sadece devlet ve halk için önemli olmayan ve devlet planlamasına dahil olmayan veya sözleşmeler yoluyla üretilen ürünler için fiyatların düzeyi ve gelirin miktarı daha büyük öneme sahiptir. Daha yüksek gelir getiren ürünler kolaylıkla gelişirken, daha düşük gelir getiren ürünler ancak zorlukla gelişmektedir. Değer yasası bu ürünler açısından belli bir dereceye kadar belirleyici bir rol oynar.

Sosyalist üretimin tümü noktasında planlama birincil, fiyat ikincildir. Yani toplumsal emeği farklı üretim sektörleri arasında dağıtmada, neyin ve ne kadarının üretileceği devlet planlamasına göre belirlenir. Ki bu sosyalizmin temel ekonomik yasasının ve ulusal ekonominin planlı gelişim yasasının gereklerini yansıtır. Devlet planlaması birincil ve belirleyici bir rol oynar. Değer yasası halen yararlıdır, fakat yalnızca ikincil ve destekleyici bir rol oynar.

Halen kullanmaya bir ihtiyaç varken,
ayrıca daraltmaya da ihtiyaç vardır

Sosyalist kamu mülkiyeti koşulları altında değer yasası sosyalist üretim üzerinde iki yönlü bir etkiye sahiptir; bir taraftan doğru bir şekilde kullanılırsa üretimin gelişmesini aktif bir şekilde hızlandırma etkisine sahip olabilir; diğer taraftan meta üretiminin yasası olarak son tahlilde özel ekonominin bir kalıntısıdır. Değer yasası mevcut oldukça burjuva hak da olacaktır, ve sosyalist üretime yönelik tehlike ve zarar doğuracaktır. Bu yüzden sosyalist devlet, değer yasasını kullanmada fazlasıyla dikkatli olmalıdır, ve deneyimleri araştırmalı, incelemeli ve özetlemelidir. Sadece bu yolla değer yasasının sosyalist üretim üzerindeki pozitif etkilerinden faydalanabilirken aynı zamanda olumsuz ve yıkıcı etkilerini daraltırız.

Sosyalist üretimin gelişmesi sürecinde değer yasası ve ulusal ekonominin planlı gelişim yasası tarafından gösterilen etkinin yönü bazen aynıdır. Örneğin ulusal ekonominin planlı gelişim yasası, bazı hafif sanayilerin hızlı gelişiminden dolayı, hammadde talebinin karşılanması için piyasaya dönük bazı tarımsal ürünlerin üretiminin hızlandırılmasını gerektirir. Bu piyasaya dönük ürünlerin fiyatı tarımsal kolektif ekonomiye makul bir gelir de sağlayabilir. Bu koşullar altında yoğunlaştırılmış üretim için devlet planlamasının gereksinimleri, yoğunlaştırılmış üretim ve yoğunlaştırılmış gelir için tarımsal kolektif ekonominin gereksinimleriyle aynıdır. Yoğunlaştırılmış üretim için plan genel olarak yerine getirilebilir veya aşılabilir. Bununla beraber bu her iki yasa tarafından gösterilen etkilerin yönü farklı olabilir. Tüketime yönelik ürünler ile piyasaya yönelik ürünler arasındaki, ve yine çeşitli piyasaya yönelik ürünler arasındaki mukayeseli fiyat ilişkilerine gelince, piyasaya dönük bazı ürünlerin fiyatları kolektif ekonomiye diğer piyasaya dönük ürünlerin fiyatlarından oldukça daha fazla gelir getirebilir. Eğer değer yasasının üretimi özgürce etkilemesine izin verilirse, bu, ulusal ekonomik planın ihtiyaçlarına zararlı olacaktır. Ki burada tüm ürünlerin üretiminde heryönlü bir artış olur. (farklı farklı ürünlerde farklı derecelerde olsa da)

Bu yüzden her iki yasanın etkileri aynı olduğu zaman devlet planlamasının başarıya ulaştırılması sürecinde değer yasasının yapıcı bir rol oynadığını görebiliriz. Fakat her iki yasanın etkileri birbirlerinden farklıysa ve eğer değer yasası doğru bir şekilde ele alınmazsa devlet pılanının yerine getirilmesini aksatır ve olumsuz bir rol oynar. Değer yasasının bilinçli kullanımı olarak tarif edilen şey; değer yasasının rolünün ayrıntılı bir biçimde anlaşılması ve politik ve ideolojik çalışma, devlet planlamasının ve fiyat politikasının düzenlenmesi yoluyla değer yasasının olumlu rolünden faydalanılması ve olumsuz rolünün kısıtlanması ve böylece sosyalist üretim üzerindeki etkisinin devlet planını yerine getirmeye uygun hale getirilmesi anlamına gelir. Partimiz ve hükümetimiz sürekli olarak köylülüğün sosyalist eğitimine ve tarımsal üretime planlı önderliğe vurgu yapmıştır. Aynı zamanda Partimiz ve hükümetimiz tarımsal ve yan ürünlerin (*sideline production*) satın alım fiyatlarının düzenlenmesine ve farklı tarımsal ve yan ürünler (*sideline producs*) arasındaki mukayeseli fiyat ilişklilerine önem vermektedir. Partimiz ve hükümetimiz tarımsal ürünlere ve yan ürünlere (*sideline products*) yönelik devletin ihtiyaçını karşılayabilmek, komün ve tugay üretiminin gelişimini ve komün üyelerinin gelirlerinin artmasını sağlayabilmek ve böylece devletin, kolektifin ve bireyin çıkarlarını doğru bir şekilde ele alabilmek için yoğun çaba göstermiştir.

Sosyalist üretimi ilerletmek için sosyalist ülke tarafından değer yasasının bilinçli kullanımı, bir işletmenin gayretle ve tutumlulukla işletilmesi politikasını uygulamanın bir aracı olarak,

ekonomik hesaplama sistemindeki kullanımda kendisini göstermektedir. Değer yasasının gereksinimi temelinde sosyalist ülke, ürün üretmede gerekli ortalama toplumsal emek harcamasına uygun olarak aynı ürünler için aynı fiyatı önerir. Fakat üretim teknolojisindeki koşullar ve yönetim ve işleyişin düzeyleri farklılık göstereceği için, farklı işletmelerde aynı ürüne harcanan bireysel emek farklılık gösterir. Kitleleri harekete geçirmede, üretim teknolojisini sürekli yenilemede ve dikkatli ve detaylı hesaplama yoluyla masrafları düşürmede deneyimli işletmelerdeki bireysel emek harcaması, ortalama toplumsal emek harcamasından daha aşağı olabilir. Bu yüzden devlet tarafından tayin edilen plan hedeflerini gerçekleştirebilir ve aşabilir ve ileri bir pozisyonu işgal edebilirler. Bunun tersine ölçüsüz, savruk ve kendi geri teknolojik koşullarını dönüştürmek için kitleleri harekete geçirmede yetersiz işletmeler toplumsal ortalamadan daha yüksek olan bireysel emek harcamalarına sahip olabilir. Bu işletmeler devlet tarafından kendilerine yönelik olarak tayin edilen plan hedeflerini tutturamazlar ve geri bir pozisyon işgal ederler. Bu nedenle değer yasasından yararlanan sosyalist devlet tarafından belirlenen bileşik fiyatlar, işletme ve idarede çeşitli işletmelerin çelişkilerini göstermeye yardımcı olur ve ileri ile geri arasındaki farklılıkları bulmaya yardım eder. Bu yüzden çeşitli işletmeler kendi işleyiş ve yönetimlerini sürekli bir şekilde geliştirme, kendi üretim harcamalarını düşürme ve bir işletmeyi gayretle ve tutumlulukla çalıştırma politikasını uygulama konusunda baskı altına alınabilirler. Fakat devlet, devlet işletmelerinin yönetimine yönelik uygulamasında ekonomik hesaplama sistemi yoluyla değer yasasını kullanmak istediği için, değer, fiyat, kar vb. gibi ekonomik kategorileri kullanmalıdır. Bu nedenle kaçınılmaz olarak fiyat ve değerin birbirinden ayrıldığı koşullar ortaya çıkacaktır. Bu yüzden burjuva düşünüş tarzının etkisi altında bazı işletmeler, devletin ve halkın ihtiyaçları ne olursa olsun, yüksek fiyatlı, yüksek karlı ürünler üretmek için değer yasasını içeren burjuva hak'ı kullanabilirler ve böylece temel sosyalist ekonomik yasanın ve ulusal ekonominin planlı gelişim yasasının gereğini ihlal edebilirler. Devlet işletmelerinin üretimi üzerinde değer yasası tarafından yaratılan bu tür olumsuz etkiler şiddetle daraltılmalıdır.

Değer yasasını doğru bir şekilde uygulamak için; fiyatları rasyonel bir şekilde belirlemeye yönelik değer yasasının gereklerini izlemek; üretimi rasyonel bir şekilde örgütlemek için değer yasasının etkilerini ve nüfuzunu kullanmak; gerçek koşullar temelinde üretim hacmini hesaplamak ve üretim potansiyellerini açığa çıkarmak ve kullanmak ve üretim yöntemlerini sürekli geliştirmek, üretim harcamalarını kısmak, ekonomik hesaplamayı uygulamak zorundayız. Bu fonksiyonlar değer yasasının büyük bir okul olduğunu göstermektedir.

Stalin şöyle demektedir:

> *"Bu, ekonomik kadrolarımızın gelişimini şu anki gelişme aşamasında sosyalist üretimin gerçek yöneticileri haline gelmelerini hızlandıran, iyi, pratik bir okuldur."*[7]

Sosyalist toplumda burjuvazi serbest pazarı oluşturmak ve sosyalist inşayı kesintiye uğratmak için değer yasasını kullanmaya yönelik yoğun çaba harcarken, proletarya sosyalist inşanın gelişimini hızlandırmak için değer yasasından faydalanmak istemektedir. Liu Şao-şi ve Lin Biao klikleri değer yasasının rolünü abartmaya yönelik çok büyük çaba gösterdiler. Değer yasasının "her şeye kadir doğası"na vurgu yaptılar ve değer yasasını toplumsal üretimin düzenleyicisi olarak savundular. Sovyet revizyonist dönek kliği kapitalizmi restore ederken değer yasasını "sosyalist toplumsal üretimin objektif bir düzenleyicisi" olarak açıkça kullandı. Ayrıca bu revizyonist teoriye uygun olarak kar'ı merkeze alan ve maddi teşvikleri

benimseyen bir "yeni ekonomik sistem" piyasaya sürdüler. Yerel ve yabancı revizyonistler tarafından kabul edilen ölçüler bazen farklı olsa da hedefleri aynıdır, yani sosyalist inşayı kesintiye uğratmak ve kapitalizmi restore etmek. Değer yasası sorunu konusunda iki çizgi arasındaki mücadelede yansımasını bulan deneyim bize, değer yasasının sosyalist üretime doğru bir şekilde hizmet etmesi isteniyorsa, Marksizm ile revizyonizm arasına sınır çekmenin ve sosyalist yola sıkı bir şekilde sarılmanın zorunlu olduğunu söyler. Hiçbir zaman dikkatsiz olmamalıyız, aksi takdirde yolumuzu kaybederiz.

ULUSAL EKONOMİK PLAN OBJEKTİF YASALARI DOĞRU BİR ŞEKİLDE YANSITMALIDIR

Ulusal ekonomik plan üzerine çalışma objektif yasaların gereklerini yansıtmalıdır

Hem ulusal ekonominin planlı gelişim yasası hem de değer yasası sosyalist toplumdaki objektif yasalardır. Bu yasaların rolleri esas olarak bilinçli uygulama yoluyla kavranır. Sosyalist devletin rasyonel ekonomik planı bu yasaların bilinçli uygulanmasının biçimidir. Ulusal ekonomik plan üzerine çalışma, araştırmayı, formüle etmeyi, uygulamayı, incelemeyi, düzenlemeyi ve özetlemeyi kapsar. Ulusal ekonomik plan üzerine çalışma olmaksızın sosyalist ulusal ekonominin orantılı gelişimini gerçekleştirmek imkansızdır. Elbette halk onları bilinçli bir şekilde uygulamasa bile ulusal ekonominin planlı gelişim yasası ve değer yasası er geç hüküm sürecektir. Örneğin eğer ekonomik önderlik organları ciddi bir şekilde araştırmasa ve incelemese, planlı gelişim yasasının objektif gereklerine uygun hareket etmese, orantıları dikkatsiz bir şekilde formüle etseler veya değer yasasının gereklerini göz önünde bulundurmaksızın fiyat planını formüle etseler (bazı üretim dallarının toplumsal olarak gerekli emek harcaması karşılanmayacak ve üretimin sürdürülmemesi sonucunu doğuracak biçimde fiyatları keyfi olarak ayarlamak) toplumsal üretimin birbirlerine karşılıklı bağımlı dalları arasında çeşitli karmaşıklıklar meydana gelecektir. Bu olgular halka, ulusal ekonomik plan üzerine çalışmayı güçlendirip ilerleterek, bu yasaları dikkate almayı ve bu yasaların gereklerini hesaba katmayı olumsuz örnekle öğretir.

Ulusal ekonomik plan üzerine çalışmada önemli bir halka, planların formüle edilmesidir. Planlar halk tarafından formüle edilir ve ideolojinin ürünleridirler. İdeoloji gerçekliğin bir yansımasıdır ve ayrıca gerçekliğe etki eder. Doğru bir plan sosyalist ekonominin hızlı gelişimini teşvik eder. Yanlış bir plan sosyalist ekonominin gelişimini engeller.

Ulusal ekonomik planın doğru olması için her şeyden önce halkın, planları formüle etme süreci içerisinde, planlı gelişim yasasının objektif gereklerini tanımlaması ve kavraması gereklidir. Yasanın gerekleri onların düşünüşlerinde yansımasını bulmalıdır. Bu kesinlikle kolay değildir. Sosyalist toplumda burjuvazi ve diğer sömürücü sınıflar ulusal ekonominin planlı gelişimini engellemek ve ona müdahale etmek için yoğun çaba harcarlar ve proletaryanın bu yasayı anlamasını zorlaştırırlar. Meseleleri bulandırmayı ve sosyalist inşayı sabote etmeyi hedefleyen Lin Biao ve hempası, planlamanın sadece gereğinden fazla "gevezelik" olduğunu ve eğer doğru orantıları kurmak istiyorsak "sadece dışarı çıkmamız ve onu yapmamız"* gerektiğini savunmuştu.

* Bu açıkça, planlı ekonomi anlayışını küçümseyen, planlama faaliyetine yönelik pragmatik ve ilkesiz bir yaklaşıma bir örnektir.

Bunun yanında tüm ulusal ekonomi çelişkilerle dolu karmaşık bir olgudur. Dengesizlikler ortaya çıktı ... ve bir kez daha çıkmak üzere şimdilik çözüldü. Objektif koşullar her zaman değişiyor; bu yüzden halk objektif yasaları kavramak için bir öğrenme sürecinden geçmelidir. Fakat bu kesinlikle ulusal ekonomideki oransal ilişkilerin tanımlanamayacağı demek değildir. Sürekli deneyimi özetlemek, titizce araştırmak ve incelemek, ciddi bir şekilde analiz etmek, kitlelere dayanmak ve titiz çalışma yürütmek koşuluyla planlı gelişme yasasını adım adım tanımlamak ve ulusal ekonomik planı bu yasanın gerekleriyle daha uyumlu hale getirmek bütünüyle mümkündür. Ulusal ekonominin planlı gelişim yasası sadece bağımsız işletmeler arasında, gelişim sürecinde ahenkli, orantılı ilişkilerin sürdürülmesini gerektirir.

Sosyalist ekonomik gelişmenin yönüne ve görevlerine işaret etmez. Sosyalist ekonomik gelişimin temel yönüne ve görevlerine işaret eden sosyalizmin temel ekonomik yasasıdır (devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarının karşılanması). Bu yüzden titiz bir ulusal ekonomik plan sadece planlı gelişme yasasının gereklerini doğru bir şekilde yansıtmakla kalmamalı, ayrıca sosyalizmin temel ekonomik yasasının gereklerini farklı yönleriyle yansıtmalıdır. Bu objektif yasaların gereklerini yansıtan ulusal ekonomik plan bir bütün olarak proletaryanın ve emekçi halkın çıkarlarını içerir. Parti programı ekonomik inşaya yöneliktir ve ciddi bir şekilde ele alınmalı ve kararlı bir şekilde uygulanmalıdır.

Planlama faaliyetinde temel yöntem genel dengedir*

Ulusal ekonomik plan üzerine çalışmada genel dengeye hakim olmak önemlidir. Genel denge endüstriyel sektörler içerisindeki denge değildir. Tarımdaki, endüstrideki, endüstri ile tarım arasındaki dengedir. Genel denge planlı bir ekonomideki temel yöntemdir. Genel dengenin görevi esas olarak ulusal ekonomide oransal ilişkilerin düzenlenmesinde yatar. Planlama döneminde devlet –üretim araçlarının üretiminin büyümesi sosyalist üretimin her geçen gün gelişen ihtiyaçlarına cevap versin diye ve tüketim araçlarındaki üretimin büyümesi halkın yaşam standardının adım adım ilerlemesinden kaynaklanan ihtiyaçlara cevap versin diye– temel görevlerine uygun olarak işgücünü, maddi kaynakları ve maliyeyi ulusal ekonominin çeşitli sektörlerine uygun bir şekilde dağıtır ve tolumsal üretimle toplumsal ihtiyaçlar arasında bir denge oluşturur.

Genel denge süreci çelişkileri bir bir ortaya serme, analiz etme ve çözme sürecidir. Genel dengede iyi bir iş çıkarmak için çelişkileri pozitif bir yaklaşımla ele almalı, geçici olarak eksiklikleri hissedilen üretim araçlarının üretimini enerjik bir şekilde geliştirmeli ve ulusal ekonomideki anahtar sektörlerin gelişimini hızlandırmalıyız ki yeni ve daha yüksek bir düzlemde yeni bir denge kurulabilsin. Sadece bu yolla ulusal savunmanın inşası, genel ekonomik inşa, halkın yaşam standardı daha iyi korunabilir. Başkan Mao'nun proleter devrimci çizgisine karşı çıkan Liu Şao-şi kliği zaman zaman sözde "kısa dönemli denge"yi

* Bu ayrıca birleşik (yani sektörler arası ve bölgeler arası denge) denge olarak da anlaşılabilir.

önerdi ve yükseği, düşüğe uydurmak için aşağı çeken pasif dengeyi hayata geçirdi.*

Bazen o kadar yüksek hedefler belirlediler ki bu hedefler gerçekleşebilir değillerdi. Bu hedeflere ulaşılamadığında "toptan geri çekilmeler"e başvurdular. Planlama faaliyetinde biçimde "sol" fakat özünde sağ olan bir sağ oportünist çizgiyi ileri sürdüler.

Genel denge tüm ulusal ekonomide bir dengenin kurulmasıdır. Fakat daha fazla ve daha az önemli olan şey arasında farklılık gözetmeksizin bir gücün eşit uygulanması değildir. Eğer iki el bir anda on balık yakalamak zorunda kalsaydı sonuç hiçbir balığın yakalanamaması olurdu. Tüm ulusal ekonominin karmaşık oransal ilişkilerinde birincil ve ikincil, hakim ve destekleyici vardır. Genel dengeyi sağlamak için daha fazla önemli olan ile daha az önemli olan arasındaki farkı ortaya koymalı ve kilit noktaları gözetmekten emin olmalıyız. İlk olarak ulusal ekonominin gelişiminde başlıca halkaların ve anahtar sektörlerin ihtiyaçlarının karşılanmasını garanti altına almalıyız. Sermaye yaratmak için bir plan formüle etmede, güçleri, bir eleme savaşı vermeye yoğunlaştırma ilkesi uygulanmalıdır. Eğer kısımcılıktan (*departmentalism*) başlarsak, neyin daha fazla ve neyin daha az önemli olduğuna dikkat etmezsek, çok fazla şey üzerinde yoğunlaşırsak ve sınırlı iş gücünü, maddi kaynakları ve fonları uzun bir cephe üzerinde seyrek olarak yayarsak güçlerimiz dağılacak ve birçok kilit noktanın tamamlanması ve işletilmesi kaçınılmaz olarak etkilenecektir. Elbette kilit noktaların korunması sıradan şeylerin ihmal edilmesi anlamına gelmez. Kilit noktalar ile sıradan şeyler arasında yakın karşılıklı bağımlılık ilişkileri vardır. Eğer kilit noktaları ihmal edersek sıradan şeyler geliştirilemez. Fakat eğer sıradan şeyleri ihmal edersek kilit noktaların gelişimi de etkilenir. Bu yüzden kilit noktalara yoğunlaşmak koşuluyla ayrıca sıradan şeylere de dikkat göstermeliyiz. Tek taraflılıktan kaçınmak için bütünden başlamalı ve tüm dikey ve yatay ilişkileri hesaba katmalıyız.

Genel dengeleme çalışmasında dikkat emeğin, materyallerin ve fonların dengesine verilmelidir. İnsanlar üretici güçlerin en önemli faktörüdür. Bu üçü içerisinde ilk olarak emeğin dengesi düzenlenmelidir. Tarımın, ulusal ekonominin temeli olduğu ilkesine uygun olarak tarım için yeterli emek garanti altına alınmalıdır. İşçiler ancak tarımsal üretimin gelişimi ve tarımsal makineleşme kırsal alanların işgücü ve daha fazla pazarlanabilir tahıl ve meta ürünlerini sağlamada başarılı olmasını mümkün hale getirdiği zaman, tarımdan endüstriye ve ulusal ekonominin diğer sektörlerine transfer edilecektir. Eğer bu ön koşuldan saparsak ve tarımdan çok fazla iş gücü transfer edersek genel denge bozulur ve bu, ulusal ekonominin hızlı, planlı ve orantılı gelişimini bozar.

Ulusal ekonominin çeşitli sektörleri arasında dengesizliklerin ortaya çıkmasının ve yeni dengeler kurulmasının kaçınılmaz bir süreci vardır. Çeşitli sektörler arasında orantılı gelişimi garanti altına almak için belli bir büyüklükteki maddi rezervin oluşturulması ve korunması

* Maoistler dengeyi ekonomik değişkenler arasındaki bir statik denge olarak görmediler. Maoistler bunu dinamik bir olgu olarak, kitabın vurguladığı gibi, dengenin dengesizliğe yol açacağı ve oradan da yeni bir dengenin sağlanacağı, bir olgu olarak anladılar. "Pasif" ve "kısa dönemli" denge, biçimsel dengeyi başarmak için denemelerdi; gelişmenin her evresinde dengeye bir ödül yerleştirildiMaoistlerin eleştirisi, bu türden geçici veya "kısa dönemli" dengeye yönelik çabanın uzun vadede daha büyük dengesizliklere katkı sunacağıydı. Dengeye yönelik bu bakış ulusal ekonominin farklı düzlemlerinin dinamik unsurlarını bastıracak ve kısıtlayacak, ilerinin seviyesini düşürecek ve yerel inisiyatifi bastıracaktı. Maoistler için, hızlı ve dengesiz büyümenin neden olduğu dengesizlikleri ayarlamanın ve çeşitli engellerin ve eksikliklerin üstesinden gelmenin yolu, ileriyi yakalaması için geri olanı cesaretlendirmek ve kendi üretim potansiyellerini ortaya çıkarmaları için ekonominin tüm düzlemlerini cesaretlendirmek ve yerel kaynakları seferber etmektir –bu "aktif" dengeydi. "Pasif denge" teorisi, yerel endüstrileri inşa etme amaçlı kitle hareketlerini –ki bunlar "düzensiz" ve muhtemelen "dengenin bozulmasına" neden olan hareketler olarak görüldüler– karalamak için sağcı güçler tarafından kullanıldı.

zorunludur. Çeşitli türden maddi rezervlerin miktarı uygun olmalıdır. Eğer rezervler çok düşük olursa iki göreceli denge arasındaki boşluğu doldurmak için gerekli olan ihtiyacı karşılayamazlar. Sonuç olarak bazı sektörler belli maddi kaynakların eksikliğinden dolayı düşük kapasite ile çalışmak zorunda kalacaklar ve bu, ulusal ekonominin hızlı gelişimini bir bütün olarak etkileyecektir. Eğer maddi rezervler geçici bir eksikliği doldurmak için gerekli olanı aşarsa, bugünkü üretim için kulanılmış olan maddi kaynaklar [gelecekte] hazırda bulunamayacaklar ve bu da ulusal ekonominin hızlı gelişimini kötü etkileyecektir.

Planlama faaliyetinin temel ilkelerini izle

Planlama faaliyetinde iyi bir iş çıkarmak için genel dengenin temel yöntemini kullanmaya k olarak ayrıca planlamanın pratik deneyiminden çıkarılan bazı temel ilkelerine dikkat etmek gereklidir.

Planlama işi hem merkezi hem de yerel inisiyatife tam hareket serbestliği tanımalıdır ve merkezi ve birleşik önderliği yerel inisiyatifle birleştirilmelidir.

Birleşik bir ulusal ekonomik planı formüle etmek ve uygulamak için oldukça merkezileşmiş ve birleşik bir önderliğe sahip olmak zorunludur. Ulusal ekonomik planlamada eğer merkezi ve birleşik önderlik olmazsa birleşik ulusal ekonomik plan olamaz; bütün bir durumu göz önünde bulundurma anlayışı geliştirilmeli ve her yerel birimin kendi planlarını yapabildiği aşırı merkezsizleştirmeye karşı çıkılmalıdır. Bununla beraber sosyalist merkezi önderlik geniş bir demokrasi temeli üzerine inşa edilir. Merkezi önderlik yerel inisiyatifle birleştirilmelidir. Bir ulusal ekonomik plan formüle etmede ilgili merkezi departmanlar yerel düşüncenin ne olduğunu anlamalı, yerel birimlere danışmalı ve yerel birimlerle birlikte planlar formüle etmelidir. Planı uygulamada ayrıca yerel koşullara yönelik istisnalar tanınması zorunludur. Bu istisnalar bağımsız krallıklar yaratmak için mazeretler değillerdir, fakat bütünün çıkarlarına uyan, yerel koşullara uygun, üretim potansiyellerinin tümüyle açığa çıkmasına izin veren ve ulusal ekonomik planın başarıya ulaşmasını daha da kolaylaştıran zorunlu hesaba katmalardır. Planlama sistemine gelince, birleşik planlamayı kademe kademe yönetim (*level-to-level administration*) ile birleştiren bir sistemi uygulamak zorunludur. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde Başkan Mao şöyle diyordu:

> *"Birleştirilmesi gereken ne varsa birleştirilmeli. Herkesin ayrı ayrı "en iyisi" olarak düşündüğü şeyi yaptığı aşırı merkezsizleştirmeye izin verilemez. Fakat yerel uyarlamalara önem vermek zorunludur."*[9]

Daha sonra Başkan Mao merkez ile yerel arasındaki ilişkileri ele almada daha sık yerel inisiyatife dayanmamız gerektiğini öğretti. Yerel birimler merkezi ve birleşik planlama altında daha fazla şeyler yapma konusunda cesaretlendirilmelidirler. Başkan Mao'nun öğretilerini izleyen ülke halkı Liu Şao-şi tarafından öne sürülen ve yerel inisiyatifi boğan "talimatlar diktatörlüğü"nü eleştirdi ve çürüttü ve planlama ve yönetim faaliyetinde hem merkezi hem yerel inisiyatifi daha iyi uyguladı ve böylece Çin'in sosyalist ekonomisinin hızlı, planlı ve orantılı gelişimini ilerletti.

Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Plan formüle edilirken kitleleri seferber etmek ve sapma payı bırakmak zorunludur."*[10]

Bu, ulusal ekonomik planlama faaliyetinde oldukça önemli bir ilkedir.

Sosyalist inşada hangi faaliyet olursa olsun kitle çizgisi takip edilmelidir. Kitle hareketi kuvvetle başlatılmalıdır. Planlama da kitle çizgisini izlemelidir. Kitleler çizgileri tartışmak, çelişkileri göstermek, farklılıkları açığa çıkarmak ve değişimleri hızlandırmak için harekete geçirilmelidir. Eğer plan hedefleri kitleler tarafından tartışılmazsa, bu hedefler kadroların fikirleri olurlar. Ancak planlar kitleler tarafından tartışıldıktan sonra kitlelerin planları haline gelirler. Ancak o zaman plan hedefleri hem ileri ve ulaşılabilir hedefler olurlar ve hem de geniş kitlelerin coşkunlukları tamamıyla yükseltilecektir.

Plan hedefleri ilerletilmelidir. Ancak ileri bir plan sosyalist sistemin üstünlüğünü somut hale getirebilir ve ancak ileri bir plan morali yükseltir. İleri bir plan formüle etmek için muhafazakar düşünce ile mücadele etmek zorunludur. Bazı insanlar geniş bir üretim potansiyeli olduğunu açık bir şekilde anlarlar, fakat plan hedeflerine gelince hedefleri oldukça düşük tutarlar. Onların tüm endişelendikleri şey, planı rahat bir şekilde yerine getirebilmektir. Bir planı formüle etme süreci ayrıca ileri düşünce ile muhafazakar düşünce arasındaki mücadele sürecidir.

Plan hedefleri ilerletilmelidir. Fakat bu, daha üst hedeflerin daha iyi olduğu anlamına gelmez. Uygulanabilir olmanın çok üzerindeki plan hedefleri sadece kitlelerin coşkunluklarını açığa çıkarmayı başaramamakla kalmayıp, ayrıca bu coşkunluğu bastırır. İleri plan hedefleri bilimsel bir temele sahip olmalıdır; bu hedefler ulaşılabilir ve uygulanabilir olmalıdırlar.

Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Hiç kimse temelsiz düşüncelere kendisini kaptırmamalıdır, nesnel durumun müsaade ettiği koşulların dışına çıkarak hareket planları hazırlamamalıdır ve imkansız olan bir şeye girişmeye kalkışmamalıdır."*[11]

Objektif olarak mümkün olan plan hedefleri çok yüksek olarak belirlenmemelidir. Belli bir sapma payı bırakılmalıdır. Pratik deneyim, çok yüksek olarak belirlenmeyen ve kitlelerin çabaları yoluyla aşılabilmesi mümkün kılınan plan hedeflerinin kitlelerin coşkunluğunu ortaya çıkarmada daha uygun olduğunu göstermektedir.

Ulusal ekonomik planlamada uzun vadeli planlar (beş, on ve yirmi yılı kapsayan planlar) kısa vadeli planlarla (yıllık, üç aylık ve aylık planlar) birleştirilmelidir. Eğer uzun vadeli planlar oluşturulmazsa sermaye oluşumunu gerçekleştirmek güç olur. Uzun dönemli planlar kısa dönemli planları şekillendirir. Bu planlar insanları, kendi görüş açılarını ilerletme ve kendilerini gösterme konusunda cesaretlendirir. İşçi yoldaşlar bunu iyi bir şekilde ortaya koyuyorlar:

> *"Zihnimizde büyük hedefler olmayınca, küçük bir çöp bile belimizi bükecek kadar ağırdır. Zihnimizde büyük hedeflerle, Tai Dağı bile belimizi bükemeyecektir."*

Fakat uzun dönemli planların gerçekleştirilmesinin kısa döneme indirgenmemesi için, kısa dönemli planların gerçekleştirilmesi, kavranması ve gözlemleme ve mukayese etme hedefine hizmet etmesi gerekir.

Sosyalist kolektif mülkiyet altındaki bir ekonomi için planlama kendine has özelliklere sahiptir. Kolektif mülkiyet altındaki bir ekonomi birleşik devlet pılanının önderliğine uymalıdır. Fakat birleşik devlet planı, devlet politikası ve yasalar ihlal edilmemek koşuluyla,

yüksek derecede esnekliğe ve bağımsızlığa sahip olabilir. Bu, sosyalist üretimde kolektif ekonominin inisiyatifinin ve coşkunluğunun, kolektif ekonominin devlet ekonomisine ayak uydurmasını mümkün kılan yerel uyarlamalar yolu ile tam işler duruma getirilmesini sağlar.

Temel Çalışma Kaynakları

F. Engels, Anti-Dühring, 3. Kısım, 2. Bölüm

J. Stalin, "Sosyalizmin Ekonomik Problemleri"

Mao Zedung, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine" 1. Bölüm

7.BÖLÜM
ULUSAL EKONOMİYİ GELİŞTİRMEDE TEMEL FAKTÖR OLARAK TARIMA VE ÖNCÜ FAKTÖR OLARAK SANAYİYE DAYANMALIYIZ

Sosyalist tarım ile endüstri arasındaki iç ilişki

Tarım ile endüstri, sosyalist ulusal ekonomide maddi üretimin iki büyük sektörüdür. İşçi-köylü ittifakını güçlendirmek ve geliştirmek ve sosyalist ulusal ekonominin hızlı ve planlı gelişimini sağlamak için, ulusal ekonomide bu iki sektörün önemini ve rolünü doğru bir şekilde anlamak ve ilişkilerini doğru bir şekilde ele almak zorunludur.

TARIM, ULUSAL EKONOMİNİN TEMELİDİR

Ulusal ekonomiyi geliştirmede temel olarak tarıma dayanmalıyız

Yaşamak, üretmek ve kültürel ve sosyal aktivitelerle uğraşmak için insanlar öncelikle yeme problemini çözmelidirler. Tarımsal üretim insanoğlunun hayatta kalması için ve tüm üretici faaliyetler için bir önkoşuldur. Tarım (toplayıcılık, dikim, avlanma, balıkçılık ve hayvan yetiştiriciliği de dahil olmak üzere) insan toplumunun eski dönemlerinde tek üretim sektörüydü. İnsanoğlunun bu çağında emek üretkenliği fazlasıyla düşük olduğu için, sırf bir hayatta kalma meselesi olarak, mevcut ilkel komün emeğinin tümünün tarımsal faaliyetlerle meşgul olması zorunluydu. Tarımdaki emek üretkenliği işgücünün bir kısmının toplumun tüm üyelerini geçindirmek için yeterli derecede tarımsal ürünleri yetiştirebildiği dereceye kadar geliştiğinde, emek, diğer faaliyetlere girebilme özgürlüğünü kazanabildi. Bu yüzden el sanatları endüstrisi üretimin bağımsız bir dalı olarak tarımdan ayrıldı. Ticaret ve ayrıca, kültür ve eğitim gibi entellektüel üretimle ilgili, insan faaliyetinin diğer dalları ortaya çıktı. Tarımdaki emek üretkenliği ne kadar yükseldiyse, tarım dışındaki maddi ve entelektüel üretimle ilgili dallar o kadar gelişti.

Marx şöyle demektedir:

> *"Toplum, buğday, hayvan vb. üretmek için ne kadar az zamana gereksinim duyarsa, maddi ya da tinsel, başka üretim için o kadar zaman kazanır."*[1]

Ayrıca Marx şuna vurgu yapmaktadır; *"Bu tarımsal emeğin doğal verimi ... bütün artı-emeğin temelidir."*[2]

Gerçekte tarım insanlığın devamı için temeldir ve ulusal ekonominin diğer dallarının bağımsız varlığı ve gelişimi için temeldir. Bu, insanlık tarihinde tüm tarihsel dönemlere uygulanabilir olan bir ekonomik yasadır. Ulusal ekonominin temeli olarak tarımın rolü eski toplumlardakinden daha fazla sosyalist toplumda dile getirilmektedir. Kapitalist toplumda, 'ulusal ekonominin temeli olarak tarım' objektif yasası, rekabet ve üretim anarşisi altında rolünü oynar. Yerel tarımı az gelişmiş olan bazı emperyalist ülkeler, tekelci sermayenin gelişimsel gereksinimlerini karşılamak için daha düşük fiyatlar ödemek yoluyla, tarımsal ürünler için kendi sömürgelerini ve yarı-sömürgelerini yağmaladılar. Bu ülkelerde ulusal ekonominin bir temeli olarak hizmet eden, yerel tarım değil, yabancı tarımdı. Sosyalist ülkede, geri ülkelerin tarımını talana izin verilemez. Eşit değerlere göre değişimler yapılsa bile yine de yiyecek konusunda yabancı ülkelere dayanmaya veya yabancı tarım temelinde sosyalist ekonomiyi geliştirmeye izin verilemez. Böyle yapmak bağımsızlık ve kendi kendine dayanma ilkelerine ters olurdu. Ulusal ekonominin gelişimini örgütlemede sosyalist ülke, 'ulusal ekonominin temeli olarak tarım' objektif yasasını bilinçli olarak uygulamalıdır.

Somut ifadelerle, sosyalist ekonominin gelişiminin temel olarak tarıma dayanması gerektiğinin birincil nedeni, sosyalist ekonominin farklı dallarının gelişiminin geçim araçları sağlamak için tarıma dayanmasıdır. Hangi işletme olursa olsun –ister endüstride, ister taşımacılıkta veya eğitimde olsun– sonuçta tarım belli miktarda meta ve tahıl sağlamak zorundadır.

Sosyalist ulusal ekonominin gelişimi için tarımın temel olmasının başka bir nedeni, tarımın, endüstriyel ham maddelerin kaynağı olması gerçeğidir. (Bizzat endüstriden gelen bir kısım arz istisna olmakla birlikte.) Özellikle hafif sanayi için hammaddeler genellikle tarım tarafından sağlanır. Şu anda hafif sanayimiz için hammaddelerin yaklaşık %70'i tarım tarafından karşılanmaktadır. Ağır sanayi de girdi olarak belli oranda tarımsal ürüne gereksinim duyar. Eğer tarım hammadde arzını arttıramazsa endüstriyel gelişim büyük oranda etkilenir. Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Hafif sanayi tarıma sıkı sıkıya bağlıdır. Tarım olmadan hafif sanayi olamaz."*[3]

Tarım doğrudan endüstriyel gelişimle, özellikle de hafif endüstriyle ilişkilidir.

Sosyalist ulusal ekonominin geliştirilmesi için tarımın temel olmasının başka bir nedeni, endüstriyel ürünler için kırsal alanların geniş bir pazar oluşturması gerçeğidir. Toplam nüfusun yaklaşık olarak %80'ini oluşturan kırsal nüfus endüstri için büyük bir pazar meydana getirir. Tarımsal üretim ne kadar gelişkin olursa o kadar fazla meta ürünler ve endüstriyel ham maddeler üretilir ve köylülerin satın alma güçleri o kadar yüksek olur. Köylülerin hem hafif hem de ağır endüstriyel ürünlere olan ihtiyaçları sürekli büyüyor. Çin'in başarılı kooperatifleşme uygulamasından hemen sonra başkan Mao şunu gözlemledi:

> *"Ama tarımın ağır sanayiye önemli bir pazar sağladığı henüz o kadar açık bir biçimde kavranmamıştır. Bununla birlikte, tarımdaki teknik dönüşüm ve modernleşmenin adım adım gelişmesi gitgide daha fazla makine, gübre, sulama ve elektrik enerjisi projeleri, çiftlikler için ulaşım araçları ve köylük bölgelerdeki*

tüketiciler için yakıt ve inşa malzemeleri gerektirdiği zaman, bu olgunun kavranması daha kolay olacaktır."[4]

Sosyalist ulusal ekonomiyi geliştirmede tarıma temel olarak dayanılmasının başka bir nedeni, tarımın, endüstri ve ulusal ekonominin diğer sektörleri için iş gücü rezervi olması gerçeğidir. Sosyalist endüstriyi, ticareti ve taşımacılığı geliştirmek için ek işgücüne ihtiyaç vardır; iş gücünü özgürleştirmek ve böylece yeni ihtiyaçlara hizmet etmesini sağlamak için bu sektörlerde emek üretkenliğini yükseltmek için çaba göstermek yeterli değildir; ek iş gücü ayrıca bu sektörlerin dışından, kısmen kentsel alanlardan ve kısmen kırsal alanlardan gelmelidir.

Başkan Mao; "*Çin sanayi işçilerinin kaynağının köylüler*"[5] olduğunu söylemektedir. Bununla beraber ulusal ekonominin diğer sektörlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için işgücü olarak transfer edilebilecek kırsal nüfusun payı, böylesi gelişimsel ihtiyaçlar tarafından değil, tarımsal üretimin gelişim düzeyi tarafından, tarımsal emek üretkenliğinin ne kadar yükseltilebileceği tarafından belirlenir. Sadece tarımsal emek üretkenliğinin sürekli yükseltildiği ve tarımsal ürünlerin ve yan ürünlerin girdisinin sürekli yükseldiği koşullarda uygun bir miktardaki iş gücünü, ulusal ekonominin diğer sektörlerinin gelişimini desteklemek için tarımın dışına aktarmak mümkündür.

Sosyalist ulusal ekonomiyi geliştirmede tarıma temel olarak dayanılmasının hala başka bir nedeni vardır. Tarım, devletin sermaye birikiminin önemli bir kaynağıdır. Tarımsal vergiler yoluyla devlete doğrudan sermaye sağlamaya ek olarak tarım, hafif sanayiye hammadde olarak tarımsal ürünler sağlamak yoluyla dolaylı olarak sosyalist birikimi arttırır. Bu yüzden tarımın gelişimi, devlet gelirini arttırmasından, sermaye birikimini genişletmesinden ve sosyalist inşayı desteklemesinden dolayı da büyük bir önem taşır.

Bu açıdan bakıldığında, ulusal ekonomide tarımın önemi ve rolü, ulusal ekonominin gelişiminin tarımın gelişiminden ayrılamayacağını göstermektedir. Tarım uygun bir şekilde geliştirilmezse ulusal ekonomi de iyi bir noktada olmaz. Çin'in sosyalist inşa deneyimi, belli bir yılda verimli bir hasat olduğunda aynı yıl veya bir sonraki yıl ulusal ekonominin gelişiminin hızlandığını göstermektedir. Tersine, bereketsiz bir yıl olduğunda, aynı yıl veya bir sonraki yıl ulusal ekonominin gelişimi yavaşlamaktadır. Bu, sosyalist inşada ulusal ekonominin gelişimi için tarıma temel olarak dayanma ilkesinin sıkı bir şekilde takip edilmesi gerektiğini bize söylemelidir.

Tarımdaki temel çıkış yolu makineleşmeden geçer

Tarım ulusal ekonominin temelidir. Ulusal ekonomiyi geliştirmek için tarımın gelişimini başlıca öncelik olarak ele almalıyız. Tarım, ulusal ekonominin temeli olarak geliştirilirse hafif sanayi, ağır sanayi ve diğer ekonomik, kültürel ve eğitimsel girişimler geliştirilebilir.

Tarım nasıl geliştirilebilir? Sosyalist ülke tarımsal makineleşmeyi tarımsal kolektifleştirmeden önce başaramaz. Tarımsal kolektifleştirme büyük makinelerin kullanımından önce olmalıdır. Fakat tarımın kolektifleştirilmesinin tamamlanmasından sonra tarımsal kolektifleştirme temelinde tarımsal makineleşmeyi başarmak oldukça önemlidir. Çin'in tarımsal kooperatif alanındaki kabarmasının arifesinde başkan Mao Çin'in kırsal kesiminin, sadece toplumsal reformların gerçekleştirilmesine –bireysel mülkiyet sisteminden kolektif mülkiyet sistemine dönüşüm– değil, fakat teknik yeniliğin gerçekleştirilmesine de –kol emeğinden makine üretimine dönüşüm– ihtiyacı olduğunu açıkça belirtmişti.

"Sosyo-ekonomik sistemin dönüşümü kesin olarak tamamlanmadıkça, ve teknik alanda, mümkün olan her dalda ve yerde makine kullanılmadıkça, Çin'in toplumsal ve ekonomik çehresi tümüyle değişmiş olmayacaktır."[6]

Çin'in tarımsal kolektifleştirmesinin başarılı bir biçimde tamamlanmasından ve kırsal halk komünlerinin kurulmasından sonra başkan Mao uygun anda düzenli bir şekilde tarımsal makineleşmenin gerçekleştirilmesi büyük görevini ileri sürdü. Mao açık bir şekilde "tarımdaki temel çıkış yolunun makineleşmede yattığına" vurgu yaptı. Sosyalist üretim ilişkilerinin teşvik edici rolünün önünü tamamen açarak ve sosyalist endüstrinin ve özellikle de ağır sanayinin desteğiyle tarımsal makineleşme hızlandırılacaktır.

Kurtuluştan önce eski Çin oldukça geri tarımsal bir ülkeydi. 1949 yılında tüm ülkenin tahıl üretimi sadece 216.2 milyar *jin*[*] civarındaydı.

Özgürlükten sonra kırsal bölgelerde tarımsal kolektifleştirme ve halk komünleri yoluyla sosyalist üretim ilişkileri kurulup geliştirildiğinde tarımsal üretim sağlam bir şekilde gelişti. Tahıl üretimi 1971 yılında, 1949 yılındaki rakamın iki katından fazlasına, 492 milyar *jin*'e ulaştı. Fakat Çin'in makineleşme düzeyi halen çok yüksek değildir. Tarımsal emek üretkenliği oldukça düşük kalmaktadır. Tarımsal makineleşme düzeyinin oldukça yüksek olduğu diğer ülkelerle kıyaslandığında Çin'in tarımsal üretimi halen oldukça geri bir durumdadır. Bu koşullar Çin'in endüstrisi ve ulusal ekonominin diğer sektörleriyle uyumlu değildir. Bu yüzden, kırsal alanlarda sosyalist üretim ilişkilerini bilinçli bir şekilde güçlendirme ve geliştirme temelinde tarımın makineleştirilmesini ilerletmeli ve tarımsal üretimin hızlı gelişimini sağlamalıyız. Sürmede, ekimde, biçmede ve ulaşımda makineler kullanıldığında emek üretkenliği 10 kat, yüz kat yükselecektir. Elle süren deneyimli bir işçi günde ancak bir *mu*.[**]

Bir öküzle günde 4 *mu* sürmek mümkün değildir. Orta veya büyük bir traktörle günde birkaç on *mu*'dan birkaç yüz *mu*'ya kadar yer sürülebilir. Ki bu emek üretkenliğini fiilen onlarca ve hatta yüzlerce kat arttırır. Tarımsal makineleşme yoluyla tasarruf edilen işgücü, her birimde randımanı yükselterek ve tarımın, ormancılığın, hayvan yetiştiriciliğinin, yan üretimin ve balıkçılığın bir bütün olarak ilerletilmesi yoluyla, yoğunluğuna ve genişliğine üretimi arttırmak için kullanılabilir. Tasarruf edilen işgücü ayrıca ulusal ekonominin diğer sektörlerinin gelişim ihtiyaçları için de kullanılabilir.

Tarımsal makineleşmenin gerçekleştirilmesi ayrıca Çin'in doğal felaketlerle mücadele etme kapasitesini yükseltebilir ve yiyecek için hava koşullarına olan bağımlılığını azaltabilir. Büyük bir yüzölçümüne ve birçok nehre sahip olan Çin'de her yıl belli oranda kuraklık ve sel felaketi yaşanacaktır. Fakat elektirik gücüyle işleyen sulama ekipmanlarıyla su daha etkili bir şekilde kontrol altına alınabilir. Muhtemel kuraklık ve sel baskınlarından kaynaklı meydana gelebilecek zarardaki düşüşün sonucu olarak tarımsal üretimde sürekli ve yüksek bir randıman garanti altına alınabilir. Fakir ve aşağı-orta köylüler bunu iyi bir şekilde ifade ediyorlar:

"Nehirdeki makinelerin sesi tarlalardaki ekinlere keyif vermektedir. Kuraklık ve sel baskını korkusu olmaksızın iyi hasatlar ve yüksek verimler elde ediliyor."

Mao'nun proleter devrimci çizgisinin rehberliğinde, özellikle de Büyük Proleter Kültür

[*] 1 jin 0.5 kilograma veya 1.1 libreye eşittir.

[**] Bir *mu* 1/15 hektara veya 0.16 dönüme eşittir. sürebilir.

Devrimi'nden sonra Çin'in tarımsal makineleşmesinde hızlı bir gelişim meydana geldi. 1965 ile 1973 yılları birbirileriyle kıyaslandığında kırsal bölgelerde elektrik tüketimi 2.8 kat arttı, kimyasal gübrelerin kullanımı 1.9 kat arttı, orta ve büyük traktör mülkiyeti 2.2 kat arttı, elle kullanılan traktörlerin mülkiyeti 75 kat arttı. Bu aynı dönemde toplam ekilebilir alanın esas olarak makinelerle sürülen miktarı aşağı yukarı %70'e yükseldi. Elektrik kullanımı ve sulama ekipmanları 2.8 kat arttı. Ülkedeki kırsal kesimin %90'ında tarımsal makineler için tamir atölyeleri bulunmaktadır. Çin'de adım adım makineleşmenin başarılmasıyla birlikte kuraklığı kontrol ve sulama kapasitesi yükselecektir, doğal felaketlerle mücadele etme konusunda halkın kudreti güçlenecektir, ve tarımsal üretimin istikrarlı büyümesi daha fazla sağlanacaktır. Bu açıdan, tarımsal kolektifleştirme temelinde tarımsal makineleşmenin daha iyi başarılmasının tarımsal üretici güçleri geliştirmek için zorunlu bir yol olduğunu görebiliriz.

Tarımsal makineleşme, tarımsal üretici güçlerin gelişimini kolaylaştırmanın yanında, ayrıca ağır sanayinin, özellikle de makine inşa, kimya, elektrik gücü ve yakıt endüstrilerinin gelişimine güçlü bir şekilde etki edecektir. Tarımsal makineleşme ayrıca endüstri ile tarım, kent ile kır, kafa emeği ile kol emeği arasındaki farklılıkları daraltmak ve böylece işçi-köylü ittifakını daha da güçlendirmek için uygun koşullar yaratacaktır.

Tarımsal makineleşmeyi adım adım gerçekleştirme sürecinde kolektif ekonominin maddi temeli her geçen gün büyüyecektir, ve kırsal halk komününün üç kademeli (*three-level*) mülkiyet sistemi daha da güçlendirilecek ve geliştirilecektir. Tarımsal makineleşme deneyimi, büyük ve orta büyüklükteki tarımsal makinelerin, ancak komün ve üretim tugayının mülkiyetinde olmaları durumunda etkili bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, tarımsal makineleşmenin gelişimiyle birlikte komün düzeyindeki ve üretim tugayı düzeyindeki kolektif ekonominin çapı ve rolü adım adım büyüyecektir ve halk komününün üstünlüğü daha fazla açığa çıkacaktır. Fakir ve aşağı-orta köylüler halk komününü daha da sevecek ve sosyalist yolu izlemede daha kararlı olacaklar. Fakir ve aşağı-orta köylüler, tarımsal makineleşmenin gerekliliğini anlatırken oldukça berrak bir dil kullandılar:

> *"Halk Komünü güçlüdür. Kolektif ekonomi kırmızı bir çiçek gibidir. Tarımsal makineleşme ile birlikte, en ağır şiddetteki bir tayfun bile bizi etkilemeyecektir."*

Tarımda Taçay'dan öğren

Tarımsal makineleşme kolektifleştirme temelinde adım adım başarıya ulaştırılacaktır. Bu, sosyalist tarımın gelişiminin kaçınılmaz bir eğilimidir. Fakat tarımsal makineleşme devrimcileştirme kumandası altında olmalıdır.

Mao bize şunu öğretir:

> *"İleri sınıfın doğru fikirlerinin niteliği bir kez kitleler tarafından kavrandı mı, bu fikirler, toplumu ve dünyayı değiştirecek maddi bir güce dönüşür."*[7]

Sosyalist tarımın efendileri olan geniş yoksul ve aşağı-orta köylü kitleleri Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'ni inceledikleri ve başkan Mao'nun çizgisini ve genel ve özel politikalarını öğrendikleri zaman yenilmez bir güce sahip olurlar ve dağları fethedecek ve nehirleri zaptedecek kadar güçlü hale gelirler. Olumsuz doğa koşullarını olumlu koşullara, ve düşük hasılatı yüksek hasılata dönüştürebilirler, herhangi bir tarımsal makineye sahip olmama durumundan çeşitli tarımsal makinelere sahip olma durumuna ilerleyebilirler ve tarımsal makineleşme potansiyelini gerçekleştirebilirler. Bu, Hsiyang'ın Shansi ilindeki Taçay

Komünü Üretim Tugayı'nın nasıl dönüştürüldüğünün göstergesidir.

Taçay Üretim Tugayı Taihand Dağları'nda bulunmaktadır. Tarımsal makineleşmeden önce oldukça taşlı olan ve çok az toprağa sahip olan fakir bir dağlık alandı. Taçay'ın yoksul ve aşağı-orta köylüleri bunu şu şekilde tarif ediyorlardı:

> *"Dağ yüksek, ve taşlar bol. Dışarı gittiğinizde bayır yukarı çıkmak zorundasınız. Her ailenin 3.5 mu'luk toprağı var. Doğal felaketler olağanlaşmış."*

1953 yılında basit (elementary) kooperatif geliştirildiğinde bir *mu*'ya düşen tahıl verimi 250 *jin*'di. Basit kooperatiften gelişmiş ileri kooperatife ve daha sonra halk komününe gelişim sürecinde Taçay Üretim Tugayı'nın Parti kolu, proleter politikayı merkeze koyma ilkesine sıkıca sarıldı. "*Halkı dönüştür, toprağı dönüştür ve verimi dönüştür*" sloganı üretildi, kadroları ve kitleleri eğitmek için Mao Zedung Düşüncesi kullanıldı ve kitleler içerisinde ideolojik bir devrim yoluyla tarımsal üretimde büyük bir dönüşüm gerçekleştirildi. Taçay Tugayı'nın kadroları ve kitleleri toprak ağası, zengin köylü, karşı-devrimci ve kötü unsurların sabotajını boşa çıkardı ve Liu Şao-şi ve Lin Biao klikleri tarafından ileri sürülen revizyonist çizginin müdahalesine karşı direndi. Mao'nun, çetin mücadele yoluyla kendi kendine dayanma politikasının rehberliğinde Taçay Tugayı, suyun kontrol altına alınması için sermaye yaratılmasına yoğunlaştı ve yetersiz inşa nedeniyle suyun, gübrenin ve toprağın israfa uğradığı "üç kayıp alan"ı, zemin düzleştirildikten ve teraslandıktan sonra suyun, gübrelemenin ve toprağın ileri derecede kullanılabilir olduğu "üç kurtarılmış alan"a dönüştürdü. Taçay Tugayı'nda *mu* başına düşen ortalama verim 1953 yılında 250 *jin*'den sırasıyla, 1958 yılında 543 *jin*'e, 1964 yılında 802 *jin*'e, ve 1967 yılında 1,096 *jin*'e yükseldi. Tahıl üretimindeki artışla eş zamanlı olarak Taçay Tugayı tarımın, ormancılığın, hayvan yetiştiriciliğinin ve yan üretimin (*sideline production*) her yönlü gelişimini başardı. "Halkı dönüştürme, toprağı dönüştürme ve verimi dönüştürme"nin bu sürecinde Taçay Tugayı'nın Parti şubesi ayrıca, sürmede, ekip biçmede, harman dövmede, nakliyede ve tahılı ve yemi işlemede büyük ölçüde makineleşmeyi ilerletmek ve makineleşmeyi devrimin kumandası altına koyma yolunda ilerlemek amacıyla yerli ve yabancı teknolojiyi birleştirmek için kendi becerilerini kullanma konusunda komün üyelerine önderlik etti. Doğaya karşı savaşma ve devrim için ekip biçme konusunda yoksul ve aşağı-orta köylülerin kahramanca tutumu, "tüm düşündükleri şey, nasıl para kazanacakları ve pirinç, yağ, tuz, salça, sirke, odun elde edecekleri ve kadın ve çocuklarına bakacaklarıdır" diyerek işçi-köylü emekçi halka iftira atan Lin Biao'nun gerici saçmalıklarının ve yine "küçük insanlar ancak bireysel çıkar yoluyla razı edilebilir" vaazında bulunan Konfüçyüs'ün güçlü bir şekilde eleştirilmesi ve çürütülmesiydi.

Taçay Tugayı, Başkan Mao'nun proleter devrimci çizgisine uygun olarak sosyalist tarımın nasıl geliştirileceğinin bir modelidir. Taçay Tugayı'nın temel deneyimi, sınıf mücadelesinin, üretim faaliyetinin ve bilisel deneyin devrimci hareketini (yani üç devrimci hareketi) yürütmede, proleter politikaları ve Mao Zedung Düşüncesi'ni kumandaya koyma prensibine sıkı sıkıya sarılmada ve kendine dayanma ve sıkı çalışma ruhunu sürdürmede ve devleti ve kolektifi sevmede yatar. En temel şey köylüleri Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi doğrultusunda eğitmek, Parti'nin temel çizgisini bilinçli bir şekilde uygulamak ve proletaryanın burjuvazi üzerindeki diktatörlüğünü sağlamlaştırmak ve güçlendirmektir." *Tarımda Taçay'dan öğren,*" Mao'nun büyük bir çağrısıdır. Sayısız deneyim gösterdi ki, tarımda Taçay'dan öğrenmek veya öğrenmemek büyük bir fark meydana getirir.

Büyük Proleter Kültür Devrimi'nden önce Liu Şao-şi'nin revizyonist çizgisinin sabotaj ve

müdahalesinden kaynaklı Taçay Tugayı'nın bulunduğu Hsiyang Eyaleti Taçay'dan öğrenme kitlesel hareketini geliştirmedi. Tarımsal üretim oldukça yavaş bir şekilde gelişti. Eyaletteki toplam tahıl üretimi 70 milyondan 80 milyon *jin*'e çıktı. Devlete maksimum yıllık tahıl satışı sadece 7 milyon *jin*'di. Büyük Proleter Kültür Devrimi Hsiyang'ın bakış açısını dönüştürdü. 1972'den başlamak üzere tüm eyalet Taçay'dan öğrenme kitle hareketini gayretle geliştirdi. Ayrıca Liu Şao-şi'nin revizyonist çizgisinin müdahalesine ve sabotajına karşı direndi. Tüm eyalet halkı yer ve gök için savaştı, dağları ve nehirleri dönüştürdü, Hsiyang'ın toprak sahasını fazlasıyla dönüştürdü. Tarımsal üretim hızlı bir şekilde gelişti. Tahıl üretimi üç yıl içerisinde ikiye katlandı ve 5 yıl içerisinde beşe katlandı. Toplam tahıl üretimi 1971 yılında 240 milyon jin'e ulaştı. Ki bu, Büyük proleter Kültür Devrimi'nden önceki en yüksek üretimden üç kat daha fazlaydı. Devlete satılan meta tahıl, Büyük Proleter Kültür Devrimi'nden önce ulaşılmış rekor rekoltenin 10 katından daha fazla bir miktara, 80 milyon *jin*'e ulaştı. Hsiyang'ın eyaletinin Taçay'dan öğrenme deneyimi, kitlelerin Mao Zedung Düşüncesi ile silahlanmaları durumunda zorlukları yenebileceklerini ve her türlü mucizeyi gerçekleştirebileceklerini göstermektedir. Taçay'dan öğrenme kitle hareketini gayretle geliştirmek ve Taçay çiçeğinin ülkenin her yerinde açmasına izin vermek kesinlikle tarımsal üretimin gelişimini hızlandıracak, kırsal alanlarda sosyalist temeli daha da sağlamlaştıracak ve ulusal ekonominin temeli olarak tarımın daha büyük bir rol oynamasına izin verecektir.

Tüm zanaatlar ve endüstriler tarımı gayretle desteklemelidirler

Tarım ulusal ekonominin temelidir. Tarımsal üretim tüm sosyalist ulusal ekonominin gelişimini etkiler. Tarım uygun bir şekilde geliştirilmezse diğer zanaatlar ve endüstriler gelişmeyi umut edemezler. Eğer tarım uygun bir şekilde geliştirilirse diğer tüm alanlar da iyi şeyler yaparlar. Sosyalist tarımın gelişimi tüm diğer zanaatlarla ve endüstrilerle ilişkilidir. Tüm zanaatlar ve endüstriler tarımı desteklemeye büyük önem vermeli ve tarımı destekleme işine aktif bir şekilde yoğunlaşmalıdırlar. Endüstriyel sektörler her şeyden önce tarımın desteklenmesine ve tarımsal makineleşmenin geliştirilmesine önemli bir görev olarak bakmalıdırlar. Faaliyetlerini kararlı bir şekilde, tarımı temel olarak ele alma amacına yönlendirmelidirler. Demir ve çelik, makine inşa, kimyasal gübre ve çimento gibi küçük yerel endüstriler, tarımsal üretime hizmet etme doğru yönelimine fazlasıyla sarılmalıdırlar.

Tüm zanaatlar ve endüstriler tarafından tarımın desteklenmesi sosyalist ekonominin önemli bir özelliğidir. Kapitalist toplumda endüstri tarımı sömürür ve kentsel alanlar kırsal alanları yağmalarlar. Bu yüzden sanayi kapitalisti ile emekçi köylü arasındaki ilişki, sınıfsal antagonizmalardan biridir. Sosyalist ekonomide, kırsal ve kentsel alanlar sosyalist dönüşüme uğradıktan sonra ve sosyalist kamu mülkiyeti sistemi temelinde, kırsal alanlarla kentsel alanlar ve tarım ile endüstri arasındaki antagonizma ortadan kalkar. Fakat halen sosyalist kamu mülkiyetinin iki biçimi vardır. Ve kırsal alanların ekonomik, kültürel ve ideolojik düzeyi kentsel alanlarınkinden düşük olduğu için temel farklılıklar kalır. Proletaryanın sosyalizmi ve komünizmi inşa etme büyük programı, tarımsal üretimi bilinçli bir şekilde geliştirme ve tarımda toplumsal reformu ve teknik yeniliği ileri taşıma sürecinde, bu temel farklılıkların adım adım daraltılmasına ve sonunda ortadan kaldırılmasına ihtiyaç duyar. Bu yüzden sosyalist ekonomiyi geliştirmede tüm zanaatların ve endüstrilerin, tarıma ve kırsal alanlardaki

ekonominin ve kültürün ve teknik düzeyin yükseltilmesine destek vermeleri zorunludur. Proleter Parti tüm zanaatlara ve endüstrilere, tarıma ulusal ekonominin temeli olarak yaklaşılması prensibini sağlam bir şekilde benimseme ve yardımlarını, tüm açılardan ve yönlerden sosyalist tarımı geliştirmeye adamaları çağrısında bulunmaktadır.

Kapitalizmi restore etme ihtiyaçlarından dolayı burjuvazi ve proleter Parti içerisindeki ajanları, kırsal ve kentsel alanlar arasındaki farklılıkları daraltmamakla kalmayacak, ayrıca endüstrinin tarımı sömürmesine izin vermenin ve kentsel alanların kırsal alanları yağmalamasının kapitalist yöntemini geliştireceklerdir. Sovyetler Birliği'nde kapitalist restorasyon süreci de, Brejnev'in başında bulunduğu bürokrat-tekelci burjuvazi tarafından kırsal alanların kontrolünün ve sömürülmesinin yoğunlaştırılması sürecidir. Liu Şao-şi kliği tarafından savunulan "tarım aleyhine endüstriye vurgu yapma" ve "endüstriyi geliştirmek için tarımı kısıtlama" revizyonist çizgisi de, kent ile kır ve tarım ile endüstri arasındaki farklılıkları genişletmeye ve nihayetinde kapitalizmi restore etmeye çalışan bir çizgiydi.

Tarımı temel olarak ele alma ve tüm zanaatların ve endüstrilerin tarımı desteklemelerini sağlama politikasını kararlılıkla uygulama düşüncesini insanlara aşılamak kolay bir iş değildir. Revizyonist çizginin etkisi altında insanlar sık sık endüstriyi yükseltme ve tarımı düşürme düşüncesini geliştirirler. Birkaç yıl üst üste tarımın yüksek hasatlar kaldırmasından sonra tarımı temel olarak alma düşüncesi insanların zihninde önemini yitirmektedir. "*Tarım, hafif sanayi, ağır sanayi*" öncelik sıralamasına görünüşte bağlı görünüp, "*ağır sanayi, hafif sanayi, tarım*" öncelik sıralamasına göre hareket etmektedirler. Fonların dağılımında ve maddi malların arzında tarımı ihmal etme eğilimi açıktır. Bu koşullar göstermektedir ki, tarımı temel alma ilkesini güçlendirmek için, Mao'nun tarım ile sanayi arasındaki iç ilişkilere ilişkin teorilerine ciddi bir şekilde çalışmak, "tarımı temel ve endüstriyi öncü faktör olarak ele alma" anlayışı ile ulusal ekonomiyi geliştirme genel politikasına ciddi bir şekilde çalışmak ve tarımı küçümsemeyi tavsiye eden modern revizyonizmin çeşitli gerici saçmalıklarını daha fazla eleştirmek ve çürütmek zorunludur.

Mao'nun devrimci çizgisinin rehberliğinde Çin'de milyonlarca eğitimli genç, "eğitimli gençler köylere gitmeli ve fakir ve aşağı-orta köylülerden yeniden eğitim almalıdırlar" çağrısına cevap verdiler ve tarımsal üretimde ön planda mücadele etmek için kırsal ve dağlık alanlara gittiler. Bu, toplumun yerleşik geleneklerini değiştiren sosyal bir devrim ve proleter devrimci davaya büyük sayılarda halefler yetiştirmek için stratejik bir ölçüdür. Köleci toplumun sözcüsü Konfüçyüs tarımsal emeği fazlasıyla hor gördü. Öğrencisi Fan Chih ona, tahıl ve sebzeyi nasıl arttıracağını sordu. Konfüçyüs onu, "küçük bir adam" olmakla suçladı. Konfüçyüs'ün sadık müridi Lin Biao bu gerici düşünceyi tamamıyla devraldı. Lin Biao kötü niyetli bir şekilde, eğitimli gençleri kırsal ve dağlık alanlara gönderme politikasına saldırdı ve bu politikayı "örtülü emek reformuna eşdeğer" olarak damgaladı. Tüm sömürücü sınıflar hem tarımı hem de köylüleri hakir görürler. Bu sınıfların maksatları, yapabildikleri oranda emekçi halkın sırtına binmek ve onları sömürmektir. Başkan Mao, Konfüçyüs gibi insanların gerici fikirlerini her yönüyle eleştirdi ve çürüttü. Mao "[*devrimci gençlerin*] *siyasi yönelimlerinin ve ... çalışma yöntemlerinin doğru*"[8] olduğuna, yani devrimci teorileri incelemeye, üretime katılmaya ve işçi-köylü kitlelerine katılmaya vurgu yaptı. Kırsal alanlar ardına kadar açıktır. Eğitimli gençlerin kendilerinin olgunlaşmaları için, yeni bir sosyalist kırın inşası için, Konfüçyüs ve Lin Biao'nun eleştirilmesi için ve işçi ile köylü, kafa emeği ile kol emeği arasındaki temel faklılıkların daraltılması için fakir ve aşağı-orta köylülerden yeniden eğitim almak amacıyla kıra gitmeleri,

kırda sınıf mücadelesine, üretim mücadelesine ve bilimsel deneye katılmaları ve çeşitli deneyim ve testlere maruz kalmaları fazlasıyla önemlidir.

ENDÜSTRİ SOSYALİST EKONOMİDE ÖNCÜ FAKTÖRDÜR

Öncü faktör olarak endüstriye tam serbestlik tanı

Tarım ulusal ekonominin temel faktörüdür. Endüstri sadece tüketim araçlarını üretmekle kalmaz, ayrıca üretim araçlarını da üretir. Üretim araçlarının devrimcileştirilmesi, toplumsal üretimin gelişiminde önemli bir rol oynar. Tarihsel olarak bakıldığında, kemikten yapılmış edevatlardan metal aletlere, ve metal aletlerden her türlü makinelere doğru evrimin, insanlık tarihinin çeşitli kilometre taşlarını oluşturdukları gibi, ayrıca insanlığın çeşitli ekonomik devirlerinin ölçütleri oldukları da görülebilir. Ulusal ekonomide endüstrinin öncü rolü, endüstrinin gelişiminin kuşkusuz ki ulusal ekonominin birçok sektörü için ileri araçlar yaratacağı, ulusal ekonomide teknik yenilikleri ilerleteceği, ve nihayetinde emek üretkenliğini ve toplumsal üretimi yükselteceği anlamına gelir.

Endüstri hafif ve ağır sanayi olmak üzere iki bölüme ayrılır. Hafif sanayi öncelikle tüketim maddeleri üretmeye yoğunlaşmıştır. Ağır sanayi öncelikle sermaye malları ve üretim araçları imal etmeye yoğunlaşmıştır. Endüstrinin ulusal ekonomide öncü rol oynaması için, ağır sanayiyi, üretim araçları ürettiği için her yönüyle cesaretlendirmek zorunludur. Sosyalist toplumda endüstriyi öncü faktör olarak ele almak, esas olarak ağır sanayiyi öncü faktör olarak ele almak demektir. Ağır sanayinin rolü aşağıdaki gibi tanımlanabilir; tarıma çeşitli modern tarımsal makineler, kimyasal gübreler, tarım ilaçları ve diğer tarımsal üretim araçları sağlamak; günlük kullanım için her gün zenginleşen ve daha da çeşitlenen endüstriyel ürünleri sağlayabilesi için hafif sanayi için çeşitli hafif sanayi makineleri ve hafif sanayi hammaddeleri üretmek ve emek üretkenliğini ve teknik yeniliği ilerletmek; taşıma, inşa ve ulusal savunma endüstrileri için, bu alanlarda teknik yeniliği ve gelişimi ilerletmeye yönelik olarak modern donatım sağlamak. Tüm bunlardan hareketle, öncü faktör olarak ağır sanayinin rolünün, sadece tarımsal makineleşmeyi başarmak için değil, ayrıca bir bütün olarak ulusal ekonomiye yönelik teknik yeniliği ilerletmek ve ulusal savunmayı sağlamlaştırmak, ulusal güvenliği garanti altına almak, proletarya diktatörlüğünü güçlendirmek ve dünya devrimini desteklemek için gerekli koşul olarak görüldüğünü anlayabiliriz. Tıpkı Mao'nun vurguladığı gibi:

> *"Sanayi olmadan sağlam bir milli savunmadan, halkın refahından, ülkenin zenginlik ve güçlülüğünden söz edilemez."*[9]

Endüstri ulusal ekonomide öncü faktördür ve bu, yukarıda belirtilen önemli rolü nedeniyledir. Endüstrinin öncü faktör olarak rolü öncelikle ağır sanayi tarafından yerine getirilirse de, bu, hafif sanayinin önemsiz olduğu anlamına gelmez. Genel olarak hafif sanayi, üretim araçları üretmese dahi, hala sosyalist ulusal ekonominin önemli bir sektörüdür. Hafif sanayi esas olarak tüketim araçlarının üretimi ile meşgul olan bir sektördür. Tarım gibi hafif sanayi de iş gücünün yeniden üretimi için zorunlu bir sektördür. Hafif sanayi tarımın zorunlu bir tamamlayıcısıdır. Hafif sanayi, tarımsal ve yan (*sideline*) ürünleri işler, kırsal ve kentsel alanların emekçi halkı için çeşitli ve gerekli tüketim malları üretir ve ulusal ekonominin temeli olarak tarımın kendi rolünü daha iyi oynaması için yardım eder. Hafif sanayi ağır sanayiyle kıyaslandığında, küçük yatırım ve hızlı geri dönüşlerle tanımlanır. Hafif sanayi devletin sermaye

birikimine katkı sunar ve ağır sanayinin genişletilmesi için önemli bir sermaye kaynağıdır. Başkan Mao ulusal ekonomide hafif sanayinin konumuna ve rolüne özel bir dikkat gösterdi:

> *"Tarım ve hafif sanayi geliştikçe, pazarını ve fonlarını güven altına alan ağır sanayi daha hızlı gelişecektir."*[10]

Başkan Mao ağır sanayinin gelişiminin sadece tarıma değil, ayrıca hafif sanayiye de dayandığına açık bir şekilde işaret etti. Mao hafif sanayinin önemli rolüne vurgu yaptı.

Sosyalist endüstrileşmeyi kademeli bir yolla başarıya ulaştır

Ulusal ekonomide endüstrinin önemli rolü objektif olarak sosyalist ülkenin sosyalist endüstrinin gelişimine dikkat etmesini gerektirir. Endüstriyel gelişimin oldukça geri olduğu ülkelerde iktidarı ele geçirdikten sonra yüz yüze kalınan önemli bir görev modern endüstriyi hızlı bir şekilde geliştirmek, sosyalist endüstrileşmeyi gerçekleştirmek ve ekonomik olarak geri bir ülkeyi modern tarıma, modern endüstriye, modern ulusal savunmaya ve modern bilim ve teknolojiye sahip güçlü bir sosyalist ülkeye dönüştürmektir.

Öncü faktör olarak endüstrinin rolünü daha adamakıllı sahneye sürmeye ve böylece ulusal ekonominin bağımsızlığını garantiye almaya ve ulusal savunmayı sağlamlaştırmaya ek olarak, sosyalist endüstrileşmenin gerçekleşmesi, çok daha kapsamlı bir öneme sahiptir. Sosyalist endüstrileşmenin kademeli gerçekleştirilmesi devlet mülkiyeti altında ekonominin oranını ve bütün ulusal ekonomi içerisinde devlet ekonomisinin öncü rolünü kesinlikle ilerletecektir. Sosyalist endüstrileşmenin gelişimi eskiden endüstrinin geri olduğu yerlerde endüstrinin gelişimini hızlandıracak ve endüstrinin oransız dağılımını değiştirecektir. Aynı zamanda emekçi sınıfın safları genişleyecektir. Ki bu emekçi sınıfın tüm ülkedeki önderliğini güçlendirmeye olumlu etkide bulunacaktır. Sosyalist endüstrileşme ayrıca tarımsal makineleşmeyi hızlandıracak ve endüstrinin tarımı destekleme kapasitesini arttıracak ve böylece işçi ile köylü ve kent ile kır arasındaki farkın adım adım daraltılması için uygun koşulları kesinlikle yaratacaktır. Tam da sosyalist sanayileşmenin gerçekleştirilmesinin bu büyük öneminden dolayı, 1953 geçiş döneminde Partinin Genel Çizgisi'ni formüle etmeye bizzat yön verirken Mao, adım adım sosyalist endüstrileşmenin önemli bir görev olduğunu ve tüm Partinin ve halkın bunu başarmak için çaba göstermesi gerektiğini ifade etti.

Eski Çin yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkeydi. Emperyalizmin, feodalizmin ve bürokrat kapitalizmin baskısı altında üretim oldukça geriydi. Çok az modern endüstri vardı. Ve var olan bu endüstriler esas olarak hafif endüstriler, özellikle tekstil endüstrileriydi. Ülke 1949 yılında özgürleştirildiğinde yıllık çelik üretimi yalnızca 158.000 tondu. Çok fazla ağır endüstriyel üretim yoktu.

Eski Çin'den devralınan bu "fakir ve geri" koşullardan kaynaklı hızlı endüstrileşmenin başarılması, şu anda politik iktidarı elinde bulunduran Çin proletaryası açısından acil bir problemdi. Son yirmi yılı aşkın bir süre boyunca başkan Mao'nun parlak önderliği altında sosyalist endüstrileşme sürecini hızlandırmak için önemli aşamalar katedildi.

Çin'de sosyalist endüstrileşmeyi başarmak için büyük, orta ve küçük işletmeleri birleştiren, coğrafik olarak oldukça rasyonel bir biçimde dağılmış ve demir ve çelik ile makine inşa en-

düstrilerinin merkezde olduğu eksiksiz bir sosyalist endüstriyel sistem inşa etmek zorunludur. Bu ulusal endüstriyel sistem, çeşitli eyaletlerdeki ve koordinasyon bölgelerindeki endüstriyel sistemler üzerine inşa edilir.*

Birbirlerini bütünleyen ve oldukça bağımsız, fakat yerel koşullara göre hepsi değişiklik gösteren modern endüstriyel sistemler adım adım ve planlı bir tarzda her koordinasyon bölgesinde ve birçok eyalet yapısı içerisinde kurulduğunda, ulusal endüstriyel sistemin oluşumu daha da güçlü bir temele sahip olacaktır.

Sosyalist endüstrileşme nasıl başarılacak? Başkan Mao şöyle demektedir:

> "*Sanayileşme yolunu tartışırken; burada esas olarak, ağır sanayi, hafif sanayi ve tarımın gelişmesi arasındaki ilişkiyi ele alacağım*"[11]

Sosyalist endüstrileşmeyi başarmak için elbette ki ağır sanayiyi geliştirmeye öncelik vermek zorunludur, fakat bu, hafif sanayinin ve tarımın ihmal edilebileceği anlamına gelmez. Başkan Mao şöyle demektedir:

> "*Ağır sanayinin Çin'in ekonomik inşasının çekirdeği olduğu kabul edilmelidir. Aynı zamanda hafif sanayinin ve tarımın gelişmesine de büyük bir önem verilmelidir.*"[12]

Tarım, hafif sanayi ve ağır sanayi arasındaki iç ilişkiler temlinde Mao, daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçları olan sosyalist endüstrileşmeyi başarma, yani daha fazla hafif sanayi ve tarımı geliştirmek yoluyla ağır sanayiyi geliştirme devrimci çizgisini formüle etti. Bu yöntem yoluyla tarım ve hafif sanayi geliştirildi. Tarım ve hafif sanayi, sadece geçim araçlarını daha da büyük miktarlarda arttırmak ve halkın yaşam standartlarını geliştirmekle kalmaz; ayrıca ağır sanayi için sermaye bikrimi problemini çözebilir ve pazarlar sağlayabilir ve böylece ağır sanayinin daha istikrarlı ve güvenli gelişimini temin edebilir. Uzun dönem içerisinde bu yaklaşım ağır sanayinin daha büyük ve daha hızlı gelişimini gerçekten mümkün kılacaktır.

Liu Şao-şi ve Lin Biao kliklerinin revizyonist çizgisi başkan Mao'nun devrimci çizgisine karşıydı. Bu klikler, ağır sanayinin, tarım ve hafif endüstri aleyhine, yani en yüksek maliyetle daha az, daha yavaş ve daha kötü geliştirilmesini savunuyorlardı. Bu çizgi, tarımın ve hafif sanayinin gelişimini ihmal ettiği için dengesiz bir şekilde ağır sanayiyi geliştirir ve geniş kitlelerin yaşam standartlarını garanti altına almaz ve halk arasında hoşnutsuzluğa ve hem de ağır sanayinin yanlış gelişimine yol açacaktır.

Başkan Mao'nun devrimci çizgisinin rehberliğinde Liu Şao-şi ve Lin Biao'nun revizyonist çizgisi eleştirildi ve çürütüldü, bağımsızlıkta ve kendine dayanmada ısrar edildi, tarım, hafif sanayi ve ağır sanayi arasındaki ilişkiler doğru bir şekilde ele alındı, Çin'in sosyalist endüstrileşmesinde parlak sonuçlar başarıldı ve bağımsız ve modern bir endüstriyel sistemin ilkeleri geliştirildi.

Başkan Mao'nun direktifleri doğrultusunda başbakan Çu En-lay, Dördüncü Ulusal Halk Kongresi'nin raporunda, hükümet faaliyeti üzerine şöyle önermişti:

> "*Ulusal ekonomimizin gelişimini Üçüncü Beş Yıllık Plan başlangıcından itibaren iki aşamada öngörebiliriz; ilk aşama, 15 yıl içerisinde, yani 1980'den önce,*

* 1950'ler ile Ders Kitabı'nın yayınlandığı tarih arasındaki dönemin çoğunda Çin 29 eyalet düzeyinde idari kısma sahipti. (21 eyalet, 3 belediye ve 5 özerk bölge) 1957-1958'de bu birimler, daha büyük 7 birim içerisinde, koordinasyon, veya ekonomik işbirliği, bölgeleri olarak birleştirildi.

bağımsız ve oldukça kapsamlı bir endüstriyel ve ekonomik sistem inşa etmek; ikinci aşama, ulusal ekonomimizin dünyanın ön saflarında ilerliyor olması için bu yüzyılın sona ermesinden önce tarımın, endüstrinin, ulusal savunmanın ve bilim ve teknolojinin kapsamlı bir modernizasyonunu başarmak."[13]

Sosyalist endüstrileşmemiz büyük başarılar kaydetti. Fakat uzun dönemli ve büyük sosyalist devrim ve inşa hedefimizle kıyaslandığında hala kat etmemiz gereken oldukça uzun bir yolumuz vardır. Başkan Mao tarafından belirlenen sosyalist endüstrileşme yolunda ilerlemeli, mücadele yürütmeli, bu yüzyılın bitiminden önceki yirmi yılı aşkın bir süre içerisinde güçlü bir sosyalist ülke inşa etmeliyiz.

Endüstride Taçing'den öğren

Sosyalist endüstrileşme süreci iki sınıf, iki yol ve iki çizgi arasındaki yoğun mücadele sürecidir. Sosyalist endüstrileşmeyi tamamlama sürecinde Başkan Mao tarım, ağır sanayi ve hafif sanayi arasındaki iç ilişkiler temelinde bir sosyalist endüstrileşme yolunu bilimsel olarak belirledi. Fakat buna ek olarak Mao bağımsızlık, kendine dayanma, çetin mücadele, ve "endüstriyi geliştirmek için yabancı eğilimleri bırakma ve kendi yolunu izleme" gibi politikaları da geliştirdi. Bu, Liu Şao-şi ve Lin Biao klikleri tarafından savunulan "*yabancı şeylere kölelik*" ve "*salyangoz hızıyla peşinden sürüklenmek*" çizgisinin keskin eleştirisi ve çürütülmesiydi. Başkan Mao'nun öğretisini izleyen Çin'in emekçi sınıfı düşünmeye, konuşmaya ve harekete geçmeye cesaret etme devrimci ruhunu sergiledi ve Çin'in endüstriyel inşasının gelişimine hız verdi. Taçing Petrol Bölgesi sosyalizmi daha fazla, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla inşa etmek için bir endüstriyel modeldir. Taçing Petrol Bölgesi, iki çizgi arasındaki mücadelede Mao'nun proleter devrimci çizgisine sıkıca sarıldı.

Yeni Taçing Petrol Bölgesi eskiden çorak bir düzlüktü. 1960 yılında petrol bölgesi inşa etmek için birkaç yüz bin işçi ve personel oraya ulaştığında bölge, "mavi bir gök ve altta çim bir düzlük"ten ibaretti. Hava soğuk ve zemin donmuştu. Evler, yataklar ve yemek teçhizatı yoktu. Ayrıca üretim koşulları da oldukça zordu. Çim düzlük üzerine kısa zaman içerisinde birkaç düzine sondaj makinesi kuruldu. Fakat teçhizatlar eksikti, yeterince kamyon veya vinç ve karayolu yoktu. Yollar çamurluydu. Su ve elektrik olanakları fazlasıyla yetersizdi. Bu zor koşullar altında, "büyük petrol alanını fethet, ve emperyalistleri, revizyonistleri ve gericileri sür" savaş narasını yükselten kahraman Taçing işçileri proleter politikayı kumandaya koymada ısrar ettiler ve Başkan Mao'nun çalışmalarını ve özellikle de "*Pratik Üzerine*" ve "*Çelişki Üzerine*" adlı çalışmalarını özenle incelediler. Taçing işçileri kendilerini Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi ile silahlandırdılar, "*Anshan Demir ve Çelik Şirketi Tüzüğü*"nün bayrağını yükselttiler, yer ve gök için sınıf düşmanlarına karşı savaştılar ve kendine dayanma ve çetin mücadele devrimci ruhunu sergilediler. Sadece üç yıldan biraz fazla süre içerisinde Çin'de büyük, birinci sınıf bir petrol bölgesi kuruldu. Çin, 1963'ten itibaren petrol ürünlerinde esas olarak kendine dayalı hale geldi. Taçing işçileri ayrıca büyük miktarda bilimsel araştırma yürüttüler ve maden aramaya ve muhafaza etmeye ilişkin dünya çapında büyük öneme sahip bazı önemli teknik problemleri çözdüler. Mao'nun, gayretli çalışma ve tutumlulukla bir işletmeyi idare etme öğretisini izleyerek, 1963 yılında, devlet tarafından yatırılan paranın tümü karşılandı. 1974 1 Mayıs'ının arifesinde Taçing tarafından devlet için biriktirilen fonların

miktarı devletin buraya yatırımını 12 kat geçti ve böylece daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlar başarıldı. Daha da önemlisi Taçing Petrol Bölgesi, sınıf bilincine, inisiyatife, iyi bir çalışma yöntemine ve disipline sahip, ve zorlukları kaldırabilecek ve zorlu muharebelerde savaşabilecek bir işçi müfrezesi yetiştirdi. Taçing Petrol Bölgesi'nin sürekli ve hızlı gelişimini mümkün kılan bu devrimci işçiler birliğiydi. Taçing, Başkan Mao'nun proleter devrimci çizgisi için büyük bir zaferi temsil etmektedir.

Taçing Petrol Bölgesi Çin'in endüstriyel cephesinde kızıl bir bayraktır. "*Endüstride Taçing'den öğren*", Başkan Mao'nun büyük bir çağrısıdır. Taçing Petrol Bölgesi ile Taçay Tugayı arasında temel bir benzerlik bulunmaktadır. Çu En-lay yoldaş Onuncu Parti Kongresi'ne sunduğu Politik Rapor'unda şöyle demektedir:

> "*20 yılı aşkın dönem içerisindeki sosyalist inşamızdan edindiğimiz temel bir ders, kitlelere dayanmaktır. Endüstride Taçing'den ve tarımda Taçay'dan öğrenmek için, proleter politikayı kumandaya yerleştirmede ısrar etmeli, güçlü bir şekilde kitle hareketleri başlatmalı ve kitlelerin coşkunluğuna, bilgeliğine ve yaratıcılığına tam alan açmalıyız.*"

Taçay'dan öğrenmede olduğu gibi Taçing'den öğrenmede de temel önemdeki şey proleter politikayı kumandaya yerleştirmek, Parti'nin temel çizgisini tamamıyla uygulamak ve sosyalist yönelime sıkıca bağlı kalmaktır. Taçing deneyimi, halkı Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi ile eğitmenin ve bir işçi birliği oluşturmanın sosyalist işletme inşasında en temel unsur olduğunu göstermektedir. Mao Zedung Düşüncesi ile silahlanmış böyle bir demir ve çelik müfrezesi ile güçlüklerden ve sıkıntılardan korkmaya gerek yoktur. İş ne kadar güç olursa, birlik, sosyalist endüstrileri daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla inşa etmek için tüm zorlukların üstesinden gelerek o kadar fazla ilerleyecektir. Lin Biao gibi insanlar işçi sınıfının sadece "geçim meseleleri"ne ilgi duydukları iftirasını ortaya attı. Taçing deneyimi onların yüzüne bir şamar gibi indi. Sosyalist endüstriyi inşa etmede personelin ve işçilerin politik ve ideolojik eğitimlerine öncelik verilip verilmemesi; kitlelere güvenip güvenmediğimizin, kitleleri harekete geçirmeye cesaret edip etmediğimizin, kitle çizgisini izlemede ısrar edip etmediğimizin, kendine dayanma ve çetin mücadele yolunun takip edilip edilmediğinin, "*Endüstride Taçing'den öğren*" bayrağının gerçekten yükseltilip yükseltilmediğinin ve Mao'nun devrimci çizgisinin gerçekten pratiğe geçirilip geçirilmediğinin önemli göstergesidir.

Başkan Mao'nun "*Endüstride Taçing'den öğren*" çağrısı, Çin'in endüstriyel gelişiminin yönüne işaret etmektedir. Bu çağrı, kendine dayanma, sıkı çalışma ve Çin'in endüstri çehresini hızlı bir şekilde dönüştürme konusunda Çin'in işçi sınıfını geniş ölçüde ayağa kaldırdı. "*Endüstride Taçing'den öğren*" anlayışına yönelik kitle hareketinin derinlikli gelişimi şüphesiz ki Çin'in sosyalist endüstrileşme sürecini hızlandıracak ve Çin'i modern tarıma, modern endüstriye, modern ulusal savunmaya ve modern bilim ve teknolojiye sahip güçlü bir ülke haline getirecektir.

ENDÜSTRİ İLE TARIM ARASINDAKİ İLİŞKİYİ DOĞRU BİR ŞEKİLDE ELE ALMA VE İŞÇİ-KÖYLÜ İTTİFAKINI SAĞLAMLAŞTIRMA

Sosyalist toplumda endüstri-tarım bağlantısı ikili bir karaktere sahiptir

Marx ve Engels, proletaryanın iktidarı ele geçirdikten sonra, diktatörlüğü altında

tamamlaması gereken önemli görevlerinden birinin:

> "*tarımın imalât sanayileri ile uyum içinde yürütülmesi; kent ile kır arasındaki ayrımın giderek ortadan kaldırılması*"[14]

olduğunu ileri sürdüler. Sosyalist kamu mülkiyetinin başarılması ile birlikte sosyalist toplum, endüstrinin tarımı sömürdüğü ve kentin kırı yağmaladığı kapitalist topluma özgü antagonist çelişkiyi ortadan kaldırır. Fakat endüstri ile tarım ve kır ile kent arasındaki farklılıklar hala mevcuttur. Bu yüzden sosyalist toplumda endüstri ile tarım arasındaki bağlantı, kapitalizmden komünizme geçiş dönemine özgü ikili bir karaktere sahiptir.

İnsanlık tarihinde tarım ile endüstri arasındaki bağlantılar birçok biçim aldı. İlkel komün ekonomisinde eğirme ve dokuma ve alet –ve edavat– yapma gibi el sanatı üretimleri tarımın yan (*sideline*) faaliyetleri olarak sürdürüldü. Bu, tarım ile endüstri arasında bir tür ilkel bağlantı oluşturdu. Toplumsal üretici güçlerin gelişimi ile beraber daha karmaşık bir toplumsal işbölümü de gelişti; özel mülkiyet ortaya çıktı ve el sanatları ile tarım arasındaki bağlar koptu. Bu noktadan sonra tarım ile endüstri arasındaki bağlantı para yoluyla değişim dairesel biçimini almaya başladı. Para yoluyla değişimi içeren endüstri ile tarım arasındaki bu bağlantı biçimi kapitalist sistem altında en üst gelişimine ulaştı. Gerçekten de para yoluyla değişim, burjuvazinin, tarımsal ve endüstriyel ürünler arasındaki "fiyat farklılaşmaları"nı genişetmesini* ve böylece tarım ile endüstri ve kır ile kent arasındaki çelişkileri şiddetlendirmesini olanaklı kıldı.

Fakat bu kapitalizmin karşıtına dönme sürecini hızlandırır. Marx şöyle demektedir:

> "*Kapitalist üretim ... aynı zamanda ... gelecekte daha üst düzeyde bir sentezin maddi koşullarını yaratır, yani tarım ile sanayinin geçici bir süre devam eden ayrılıklar sırasında kazandıkları daha yetkin biçimlere dayanan elbirliğini.*"[15]

Marx'ın bahsettiği ve şimdi kapitalist sistemin ortadan kaldırılmasıyla mümkün hale gelen, tarımın ve endüstrinin yeni, "daha yüksek sentezi", üretim araçlarının kamu mülkiyeti sistemi temelinde ve toplumun birleşik planlamasının rehberliğinde inşa edilen, üretimde tarım ile endüstri arasındaki doğrudan bağlantıdır.

Sosyalist toplumda, üretim araçlarının mülkiyet sisteminin dönüşümünün başarılması ve endüstriyel ve tarımsal üretimin planlı düzenlemesinin devlet tarafından gerçekleştirilmesi ile birlikte, tarım ile endüstri arasında Marx'ın öngördüğü o yeni bağlantı biçimi oluşmaya başlar. Sosyalist devlet üretim alanında endüstri ile tarımı ulusal ekonomik planlama yoluyla birbirine bağlar. Sosyalist tarımın planlı bir yoldan tahıl üretmesini ve endüstrinin gelişimi açısından gerekli olan dayanıksız yiyecek ve materyal üretmesini sağlar. Sosyalist devlet, sosyalist endüstrinin kimyasal gübreler, böcek ilaçları, tarımın gelişimi açısından ihtiyaç duyulan her türden tarımsal makine ve ekipmanla birlikte, kırsal alandaki köylülerin ihtiyaç duyduğu her türden günlük endüstriyel ürünleri üretmesini sağlar. Üretim alanında endüstri ile tarım arasındaki bu türden planlı bağlantılar tarım ile endüstri arasında bir karşılıklı destek ve karşılıklı teşvik ilişkisini ortaya koymaktadır. Meseleye bu açıdan bakıldığında, sosyalist tarım ile endüstri arasındaki bağ daha şimdiden komünist bir öğeye sahiptir.

Fakat diğer taraftan endüstri ile tarım ve kır ile kent arasında hala var olan farklılıklardan dolayı, sosyalist tarım esas olarak kolektif mülkiyet sistemi temelinde inşa edilirken, sosyalist endüstrinin esas olarak tüm halkın mülkiyeti sistemi temelinde inşa edilmesi ve bu yüzden

*Yani, endüstriyel malların fiyatlarını yukarı çekmek ve tarımsal malların fiyatlarını aşağıda tutmak.

üretim alanında tarım ile endüstri arasındaki planlı bağlantının ancak para yoluyla değişim biçiminde gerçekleştirilebileceği gerçeğinden kaynaklı olarak, burjuva hak, endüstri ile tarım arasındaki bağların kaçınılmaz bir yönüdür. Meseleye bu bakış açısından bakıldığında, sosyalist toplumda endüstri ile tarım arasındaki ilişkilerde hala eski toplumun kalıntıları bulunmaktadır.

Sosyalist toplumda endüstri ile tarım arasındaki bağın ikili karakteri endüstri ile tarım arasındaki ilişkileri ele almada işin iki yönüne dikkat göstermemizi gerektirmektedir. Bir yandan ve bu birincil yöndür, endüstriyel üretim ile tarımsal üretimi devlet planlamasının yörüngesine sokarak ve üretimde kapitalist liberalizasyona hiçbir şekilde izin vermeyerek endüstriyel ve tarımsal üretim arasındaki bağlantıları planlamada iyi iş çıkarmalıyız. Diğer taraftan endüstri ile tarım arasındaki meta değişimi iyi örgütlenmelidir. Bu ikincil yön olsa da buna daha az dikkat göstermek yanlıştır. Sosyalist endüstri ile tarım arasındaki bağ, meta sistemi altındaki bir bağ olduğu için, değer yasası işlemelidir. Meta, para, fiyat, değer vs. kategorilerini doğru bir şekilde kullanmak; endüstriyel ve tarımsal ürünlerin değişimindeki problemleri sosyalist ilkelere uygun olarak doğru bir şekilde ele almak; endüstriyel ve tarımsal ürünler arasındaki "fiyat farklılaşmaları"nı adım adım daraltmak; devletin tarımdan edindiği çeşitli tarımsal ve yan (*sideline*) ürünlerin göreli fiyatlarını düzenlemek– tüm bu faktörler sosyalist tarım ile endüstriyi birbirine bağlamada aktif bir rol oynarlar. Aynı zamanda görülmelidir ki, sosyalist tarım ile endüstriyi birbirine bağlama sürecinde proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadele oldukça keskindir. Tarım ile endüstriyi birbirine bağlamak meta ve para ilişkilerini (ki meta ve para ilişkileri yeni burjuva unsurları üreten zemindir) kullanmayı gerektirir. Burjuva etkisinden, burjuva hak'ın varlığından ve küçük üreticilerin tabiatının gücünden kaynaklı olarak yeni burjuva unsurların ardı ardına ortaya çıkmaları kaçınılmazdır. Yeni ve eski burjuva unsurlar her zaman, spekülasyon yapmak ve büyük karlar elde etmek için endüstri ile tarım arasındaki meta ve para ilişkilerini kullanmak istemektedirler. Bu tür kapitalist faaliyetler ezilmelidirler; endüstri ile tarımı birbirine bağlama sürecinde burjuva hak kısıtlanmalıdır; küçük üreticilerin kendiliğindenci eğilimleri eleştirilmelidir. Sadece bu yolla endüstri ile tarım arasındaki bağlantı eski toplum çizgisinden adım adım ayrılabilir ve komünizm güzergahında ilerletilebilir.

Endüstri ile tarımı birbirine bağlamanın özü bir işçi-köylü ittifakı sorunudur

Sosyalist tarım ile endüstriyi birbirine bağlama sorunu sadece maddi üretimin bu iki sektörü arasındaki oransal ilişkiler sorunu değildir; ayrıca iki büyük emekçi sınıf, işçi sınıfı ile köylülük arasındaki bir iç ilişkiler sorunu, yani bir işçi-köylü ittifakı sorunudur.

Sosyalist sistem altında işçi sınıfı ile köylülüğün temel çıkarları aynıdır. İşçi sınıfının önderliği altında sosyalizmi kurmaya ve komünizme ulaşmaya yönelik ortak bir mücadele yürütmek amacıyla işçi-köylü ittifakı, bir karşılıklı destek ve teşvik ittifakı kurulur. Fakat ekonomik, kültürel, teknolojik ve maddi yaşam anlamında kır ile kent ve işçi ile köylü arasında hala belli farklılıklar vardır. Bu farklılıklar eski toplumun kalıntılarıdırlar. Bu farklılıkların, genişlemeleri şöyle dursun, uzun bir süre varlıklarını sürdürmelerine dahi izin vermek ve bu farklılıkları daraltmak ve ortadan kaldırmak için koşulları yaratmamak sadece işçi-köylü ittifakının sağlamlaştırılmasına zarar verebilir.

Mao, öncü sınıf ile önderlik edilen sınıf arasındaki ilişkileri tahlilinde şöyle demektedir:

"*Önder sınıf ve önder Parti, önderlik edilen sınıflara, kesimlere, siyasi Partilere ve halk*

örgütlerine önderlik edebilmek için şu iki koşulu yerine getirmek zorundadır:

a)Önderlik edilenlere (müttefiklere), ortak düşmana karşı kararlı mücadeleler vermede ve zaferler kazanmada önderlik etmek;

b)Önderlik edilenlere maddi yararlar sağlamak ya da en azından çıkarlarına zarar vermemek ve aynı zamanda onları siyasi bakımdan eğitmek"[16]

İşçi sınıfı iktidarı ele geçirdikten, toprak ağası sınıfını yıkmak için köylülere önderlik ettikten, ve toprak reformunu ve tarımsal makineleşmeyi tamamladıktan sonra, hala kırsal alanlarda sınıf düşmanlarına karşı kararlı bir savaş yürütmek için köylülere önderlik etmek, tarımsal kolektifleştirme temelinde tarımsal makineleşmeyi daha fazla gerçekleştirmede onlara yardım etmek için sosyalist eğitim vermek, üretimin gelişimi temelinde köylülerin maddi ve kültürel yaşam standartlarını adım adım yükseltmek ve sosyalist yolu kararlı bir şekilde izlemeleri için onlara önderlik etmek zorunludur. Bu şekilde kent ile kır arasındaki farklılıklar daraltılabilir ve işçi-köylü ittifakı daha da sağlamlaştırılabilir.

Bu yüzden endüstri ile tarımı birbirine bağlama sorunu esas olarak işçi sınıfı ile köylülük arasındaki ilişkileri doğru bir şekilde ele alma sorunudur. Bu sorunun özü; işçi sınıfının önderliğini sağlamlaştırmak, işçi sınıfı ile köylülük arasındaki ittifakı sağlamlaştırmak ve onu, burjuvaziye karşı köylülüğün bağlılığını (*allegiance*) kazanma mücadelesi olarak görme meselesidir. Tüm bunlar sosyalist sistem altında sınıf mücadelesinin yeni meseleleridir. Tarım, hafif sanayi ve ağır sanayi arasındaki iç ilişkilere yönelik Başkan Mao'nun teorisi, "*temel olarak tarım ve öncü faktör olarak endüstri*" anlayışıyla ulusal ekonomiyi geliştirme yönündeki genel politika ve tarım, hafif sanayi ve ağır sanayi sırasına uygun olarak ulusal ekonomik plan hazırlanması bu problemleri çözmenin yolunu ana çizgileriyle belirlemektedir.

Temel Çalışma Kaynakları

K. Marx, Kapital, 3. Cilt, 37. Bölüm

Mao Zedung, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine" 3. ve 12. Bölümler

8.BÖLÜM
TUTUMLULUK SOSYALİST EKONOMİDE ÖNEMLİ BİR İLKEDİR

Tutumluluğu ve ekonomik hesaplamayı uygula

Sosyalist üretim aynı anda emek zamanının planlı dağılımı ve emek zamanından tasarruf etmeye çalışma sürecidir. Tüm işletmelerde ve ulusal ekonominin yönetiminde bir bütün olarak tutumluluğu ve ekonomik hesaplamayı uygulamak sosyalizmi daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla inşa etmek için temel koşuldur.

SOSYALİST EKONOMİK GELİŞMEDE TUTUMLULUK BİR ZORUNLULUKTUR

Sosyalist ekonomik gelişme açısından tutumluluğun önemi

Burada tutumluluk, insan gücünden, hammaddelerden ve kaynaklardan tasarruf etmek anlamına gelir. İnsan gücünden tasarruf etmek, canlı emekten tasarruf etmek anlamına; hammaddelerden tasarruf etmek, maddeleşmiş emekten tasarruf etmek anlamına ve kaynaklardan tasarruf etmek, parasal dolaşımda ortaya çıkan canlı ve maddeleşmiş emekten tasarruf etmek anlamına gelir. Bu nedenle, her türlü tutumluluk gerçekte canlı ve maddileşmiş emekten veya emek zamanından tasarruf etmektir.

Sosyalist toplumda emek zamanı tasarrufu büyük önem taşır. Marx şöyle demektedir;

> *"Bütün ekonomi sonal olarak bu, zamandan tasarrufa indirger. Ayrıca toplum, tüm gereksinimlerine uygun bir üretim elde etmek için, zamanını, amaca uygun olarak bölüştürmek zorundadır; bunun gibi birey de, uygun bölümler halinde bilgi elde etmek ya da etkinliğinin çeşitli gereklerine göre gerekeni yapmak*

için zamanını doğru olarak bölmek zorundadır. Zamandan tasarruf, bunun gibi emek-zamanının çeşitli üretim dalları arasında planlı olarak bölünmesi, toplumsal üretim temeli üzerinde birinci ekonomik yasa olarak bulunuyor demektir. Dahası, bu, kendini yüksek düzeyde bir yasa olarak benimsetir."[1]

Sosyalist üretimin hedefi toplumun ve devletin ihtiyaçlarını karşılamaktır. En düşük emek gideriyle mümkün olan en yüksek miktarda kullanım değeri üretmek için emek zamanından tasarruf etmek ve emek zamanını planlı bir biçimde toplumun tümüne yaymak gereklidir. Bu, toplumun ve devletin her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamayı, en yüksek dereceye kadar, garantiye almanın temel araçlarıdır. Tutumluluğu bu şekilde uygulamak, sosyalizmin temel ekonomik yasasının objektif gereklerine tekabül eder. Tutumluluk yasasını ihlal etmek, sosyalist ekonomik gelişimin temel gereklerini ihlal etmek ve proletarya ve emekçi halkın temel çıkarlarını ihlal etmek demektir. Bu yüzden tutumluluğun hayata geçirilip geçirilmemesi öncelikle sosyalist ekonominin temel yasalarının kabul edilip edilmemesi ve proletarya ve emekçi halkın temel çıkarlarına değer verilip verilmediği meselesidir.

Sıkı tasarruf uygulamak sosyalist ülkede kendine dayanma yoluyla birikimi arttırmanın önemli araçlarından biridir. Büyük ölçekli ekonomik inşaya girişmek için sosyalist ülke büyük bir mali kaynağa ihtiyaç duyar. Mali kaynaklar nereden gelir? Kapitalist-emperyalizm ve sosyal-emperyalizmden farklı olarak sosyalist ülke kendi ekonomisini geliştirmek için, kendi halkını sömüremez, dışa yönelik saldırganlık veya talan faaliyeti yürütemez veya savaş tazminatları talep edemez veya ulusal kaynakları satamaz. Sosyalist ülke birikim için sadece emekçi halkının emeğine ve iç tutumluluğa dayanabilir. Bir taraftan üretim birimi, mümkün olduğu kadar çok insan gücü, hammadde ve kaynak tasarrufunda bulunur, mali kaynağı akılcı bir şekilde dağıtır ve üretimin boyutunu istikrarlı bir şekilde büyütür. Diğer taraftan devlet organları, askeri birimler, okullar ve halk örgütlenmeleri gibi üretmeyen birimler, devlet bütçesinde üretmeyen birimlerin harcama payını en aşağı düzeye çekmek için, tasarruf etmeli ve israfı ortadan kaldırmalıdırlar. Bu yolla, ekonomik inşa için büyük oranda mali kaynak biriktirilebilir. Sosyalist ülke, sosyalist inşayı hızlandırmak ve devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için katı tasarruf uygulamalı ve israf ile mücadele etmelidir.

Tutumluluk Çin'in sosyalist inşası için özellikle önemlidir. Çin sadece büyük bir ülke değil, ayrıca ekonomik olarak geri ve fakir ve gelişmekte olan bir ülkedir. Başkan Mao şöyle demektedir:

"Geniş çaplı bir inşa sürdürmek istiyoruz, ama ülkemiz hala çok yoksuldur – burada bir çelişme vardır. Bu çelişmeyi çözmenin bir yolu, her alanda tutumlu olma konusunda sürekli bir çaba sarfetmektir."[2]

Bu yüzden başkan Mao tüm halka şöyle seslendi:

"Çalışkanlık ve tutumluluk prensibine, her işte olduğu gibi fabrikaların, mağazaların, devlete ait işletmelerin, kooperatif işletmelerinin ve diğer işletmelerin yönetilmesinde riayet edilmelidir. Bu tutumluluk prensibidir."[3]

Üretimin ön saflarında mücadele eden işçiler ve yoksul ve aşağı-orta köylüler Başkan Mao'nun talimatlarına büyük önem verirler. Onlar tutumluluğun büyük önemini kavrıyorlar.

Emekçi halk bunu güzel bir şekilde ifade ediyor:

"*Tasarruf olmaksızın gayret, çalışmanın katıksız israfıdır.*"

Sadece gayretli çalışma ve tutumluluk ile emekçi halk refah yaratabilir ve mümkün olan en büyük rolü oynayabilir ve Çin kısa zamanda büyük ve güçlü bir sosyalist ülke haline getirilebilir. Aynı zamanda ülkemiz enternasyonalist yükümlülüklerini de yerine getirmelidir. Sadece içerde daha fazlasını biriktirmek yoluyla dünya devrimine daha fazla katkıda bulunabiliriz.

Başkan Mao şöyle demektedir:

"*Ülkemizin 600 milyonluk halkının tümü, üretimin arttırılması ve tutumlu davranılması için çaba harcamalı, savurganlığa ve gösterişe karşı mücadele etmelidir. Bu yalnızca ekonomik açıdan değil, aynı zamanda siyasi bakımdan da son derece önemlidir.*"[4]

Gayretli çalışma ve tutumluluk her zaman proletaryanın ve emekçi halkın erdemi oldu. Başkan Mao'nun devrimci çizgisinin rehberliğinde Çin kitleleri gayretli çalışmayı ve tutumluluğu uygulamaktadırlar. Bu, ortak bir tabiat haline geldi. Şatafatlı gösteriş ve israf burjuvazinin ve sömürücü sınıfların işidir. Aşırılık ve israf tam da sömürücü sınıfın doğasıdır. Efendileri Konfüçyüs gibi Liu Şao-şi ve Lin Biao klikleri, 'kol ve bacaklarıyla hiçbir zaman çalışmamış ve beş ayrı hububat çeşidini birbirinden ayıramayan' insanlardan oluşmaktaydı. Onlar Mao'nun "ülkeyi gayretli çalışma ve tutumluluk yoluyla inşa etme" politikasından nefret etmektelerdi. İnşa faaliyetinde "büyük, yabancı ve gözalıcı" projelerin arkasından gittiler. Kaynak idaresinde "bol bütçe ve bol harcama" olarak tarif edilen şeye başvurdular. Faaliyetlerde ve yönetimde "*ülke dışına çıkan para konusunda endişelenmemize gerek yok, hesaplar üç yıl birbirini tutmasa bile*" diyecek kadar ileri gittiler. Onların canice amaçları, devrimci saflardaki kararsızların bakış açılarını etkilemek, ulusal kaynakları israf etmek, sosyalizmi baltalamak, proletarya diktatörlüğünü sabote etmek ve kapitalizmi restore etmekti. Bu yüzden sadece katı tasarrufu uygulayarak ve israf ile mücadele ederek sosyalist inşayı hızlandırmakla kalmayıp ayrıca Liu Şao-şi ve Lin Biao gibi insanlara güçlü bir politik darbe vurmuş olacağız. Bu yönelim ayrıca geleneksel görüşlerin ve alışılagelmiş mantığın derinden bir eleştirisi ve çürütülüşü olarak durmaktadır. Burjuva ideolojisinin çürümüşlüğüne ve saldırılarına karşı bilinçli bir şekilde direnmeli ve proletaryanın görkemli geleneğine sahip çıkmalıyız, yani hevesli ve pratik gayretli ve katı tutumlu yeni işletmeler kurmalıyız.

"*Ülkemizin hala çok yoksul bir ülke olduğunu, bu durumu kısa bir süre içinde kökten değiştiremeyeceğimizi, Çin'in ancak kendi kollarının gücüyle çalışan genç kuşağın ve bütün halkımızın ortak çabalarıyla otuz-kırk yıl içinde müreffeh ve güçlü bir ülke haline gelebileceğini bütün gençlerimize kavratmalıyız.*"[5]

Sosyalist sistem tutumluluğun önünü büyük oranda açar

Sosyalist devrimin ve insanın gelişimi objektif olarak, pratik katı tasarrufu gerektirir; aynı zamanda sosyalist sistem tutumluluğa yönelik geniş bir yol açar. Sosyalist sistemde emekçi halk efendiler durumuna gelmiştir. Mümkün olduğu kadar fazla insan gücünden, maddi kaynaklardan ve sermayeden tasarruf etmenin nihai hedefi – devlet ve kolektif için daha fazla birikim sağlamak ve genişletilmiş yeniden üretimi kolaylaştırmak için– proletaryanın

ve halkın ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu yüzden, katı tasarruf uygulamak emekçi halkın temel çıkarlarıyla uyumludur, ve bu yüzden, tutumluluk geniş emekçi halkın bilinçli faaliyeti haline gelebilir. Kitlelerin toplumsal coşkunlukları yükseltilir yükseltilmez tutumluluğa yönelik tüm yöntemler kullanılır; potansiyel maddi olanakları açığa çıkarmak için ambarlardaki eşyaların dökümleri yapılır; kullanılmayan ekipmanın potansiyelini açığa çıkarmak için teknik yenilikler büyük oranda yapılır; emek potansiyelini açığa çıkarmak için emek örgütlenmesi ve işleyiş yöntemleri geliştirilir; "atık"ı değerli şeylere dönüştürmek ve "kullanışsız"ı "kullanışlı"ya dönüştürmek amacıyla çok amaçlı kullanım kampanyaları başlatılır. Örneğin, Northeast Pharmaceuticals fabrikası, bu türden bir, çok yönlü kullanım kampanyası başlatmak için kitleleri seferber etti. Emekçi halk ve teknisyenler "katı atık"ı, "sıvı atık"ı ve "gaz atık"ı kullanmaya yönelik yollar bulmak için beyinlerini zorladılar. Sonuç olarak birçok yeni ürün ortaya çıkarıldı. Pekin'deki temel içki fabrikası eskiden sadece içki üretirdi. Üretimi arttırmak ve sıkı tasarruf uygulamak için bir kitle hareketi başlatıldıktan sonra fabrikanın bu "üç atık"ından birçok önemli ürün üretildi. Bu fabrika, büyük çeşitlilikte ürünler üreten bir çeşitlendirilmiş işletmeye dönüştü. Geniş emekçi kitleler tutumluluga büyük önem vermektedirler ve binlerce yoldan onu uygulamaktadırlar. Bu, kapitalist toplumda mümkün değildir. Kapitalizm altında kapitalist kendi işletmesinde tutumluluğu uygular. Bunun amacı masrafları asgariye indirmek ve azami artı değer elde etmektir. Tutumluluğun özü, kiralık iş gücünün sömürüsünü arttırmaktır. Marx şöyle demektedir:

> *"Kapitalist üretim, dolaşım süreci ile rekabetin aşırılıkları dışında ele alındığında, metalara katılmış bulunan maddeleşmiş emek bakımından çok ekonomiktir. Buna karşılık, başka herhangi bir üretim tarzından daha fazla, insan yaşamını ya da canlı emeği ve yalnızca insan kanını ve etini değil, sinirini ve beynini de israf eder."*[6]

Emekçi halk, kapitalist tarafından uygulanan sözde tutumluluğa fazlasıyla kızgındır ve buna karşı kararlı bir şekilde direnecek ve isyan edecektir.

Sosyalist kamu mülkiyeti koşulları altında tutumluluk yasası sadece çeşitli işletmeler içerisinde değil, ayrıca bir bütün olarak ulusal ekonomide bir rol oynar. Sosyalist ekonomi planlı bir ekonomidir.

> *"[Emek Zamanı] belirli bir toplumsal plana uygun olarak, bunun bölüşümü, yapılacak farklı iş türleri ile topluluğun çeşitli gereksinimleri arasında uygun bir oran kurar."*[7]

Sosyalist ülke, ulusal ekonomik plan yoluyla, insan gücünü, maddi kaynakları ve sermayeyi rasyonel bir şekilde kullanabilir, üretimi ve dağıtımı merkezi bir şekilde örgütleyebilir, sosyalist işbirliğini tüm ülkeye yayabilir ve bireysel işletmelerin tutumluluğunu tüm toplumun tutumluluğu ile birleştirebilir. Kapitalizm altında, işletmeler arası rekabetten ve toplumsal üretimdeki anarşiden dolayı bütün bir toplumda sistematik bir biçimde katı bir ekonomi uygulamak esas olarak mümkün değildir. Bu özellikle, konjonktür dalgalanmalarının ortaya çıkışından dolayı meydana gelen ciddi insan gücü, maddi kaynak ve sermaye israfından kaynaklanmaktadır. Marx şöyle demektedir:

> *"Kapitalist üretim tarzı, bir yandan her bireysel girişimde tasarrufu zorlarken, öte yandan da, yarattığı anarşik rekabet sistemi yüzünden, emek-gücü ile toplumsal üretim araçlarında en sınırsız israfa neden olur."*[8]

Sosyalist sistem tutumluluğun geniş bir yolunu açmış bile olsa, katı ekonomi uygulama

ihtimalinin gerçekliğe dönüşmesi için kitleleri ve kadroları politik ve ideolojik çizgide eğitmeli, israfa karşı kesintisiz bir mücadeleyi geliştirmeli ve ülkeyi çalışkanlık, tutumluluk ve çetin mücadele yoluyla inşa etme düşüncesini büyütmeliyiz. Diğer taraftan, ideolojik ve politik çalışmayı karmaşık ekonomik çalışmayla birleştirmeli ve bu tür faaliyeti yürütmek için rasyonel kurallar ve düzenlemeler sistemi kurmalıyız. Farklı işletmelerde ve bir bütün olarak ulusal ekonomide ekonomik hesaplamayı güçlendirmek ve sosyalist işletmeleri ekonomik hesaplama temelinde işletmek tutumluluk ilkesini uygulamak için oldukça önemli bir araçtır.

SOSYALİST EKONOMİYİ DAHA BÜYÜK, DAHA HIZLI, DAHA İYİ VE DAHA EKONOMİK SONUÇLARLA GELİŞTİRMEK İÇİN EKONOMİK HESAPLAMA ÖNEMLİ BİR ARAÇTIR

Daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçları başarmak için ekonomik hesaplamayı kullan

Ekonomik hesaplama üretim (ve yönetim) sürecinde verimli tüketimi* ve verimli sonuçları kaydetme, hesaplama, tahlil etme ve kıyaslama faaliyetlerini kapsar.

Bu genellikle defter tutma veya hesapları dengeleme olarak adlandırılır. İnsanlar, üretim mücadelesinde çok uzun zaman öncesinden ekonomik hesaplamayı kullanmanın önemini öğrendiler. Hindistan'ın ilkel komünal toplumunda tarımsal hesapları ve onunla bağlantılı tüm olayları kaydetmesi için bir defter tutan kimse vardı.[9] Marx, üretim sürecinde hesap tutmanın zorunluluğunu anlatmak için, burjuva ekonomistler arasında popüler olan, izole bir adada yaşayan Robindon Crusoe'nun hikayesini anlatmaktadır:

> "*Ne denli mütevazi olsa da, o, bazı gereksinimleri karşılamak zorundadır ve bu nedenle de, alet ve eşya yapmak gibi, keçileri ehlileştirmek gibi, balık tutmak ve avlanmak gibi, değişik türden biraz yararlı iş yapması gerekir.... Zorunluluk, onu, zamanını, değişik türden işlerine kusursuz olarak bölmeye zorlar.... Envanterinde, kendisine ait yararlı eşyaların, bu eşyaları yapmak için gerekli işlerin ve en sonu bu eşyaların belirli niceliğini elde etmek için harcadığı ortalama emek zamanının bir listesi bulunur.*"[10] Üretim süreci ne kadar toplumsallaşırsa ekonomik hesaplamaya yönelik zorunluluk o kadar büyür. "*Defter tutma, ... el zanaatının ve köylü ekonomisinin dağınık üretimine kıyasla kapitalist üretimde, kapitalist üretime kıyasla kolektif üretimde daha gereklidir.*"[11]

Farklı toplumsal sistemler altında ekonomik hesaplamanın biçimi, içeriği ve toplumsal sonuçları farklı olur. Kapitalist toplumda kapitalist en düşük sermaye ile en yüksek miktarda artı-değer elde etmek için ekonomik hesaplamayı kullanır. Bu ekonomik hesaplama ne kadar katı olursa, o kadar sermayeden tasarruf edilir, kiralanan iş gücünün sömürülmesi o kadar acımasız olur, emekçi halkın yoksullaşması o kadar fazla olur. Sosyalist toplumda ekonomik hesaplama, artık kapitalist üretim ilişkilerini yansıtmaz. Tam tersi, sosyalist üretim ilişkilerini yansıtır. Zamandan tasarrufu arttırma yoluyla sosyalist ekonomik hesaplama, kesintisiz sosyalist büyümeyi sağlayabilir ve böylece devletin ve halkın her geçen gün

* Üretken veya endüstriyel tüketim, üretim sürecinde makinelerin, hammaddelerin, yarı tamamlanmış malların vs. kullanılması (tüketilmesi) demektir.

büyüyen ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilir.

Katı ekonomiyi uygulamaya geçirmenin önemli bir aracı olarak sosyalist ekonomik hesaplama her yönlü tutumluluğu gerektirmektedir. Ve sosyalist ekonominin daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla her yönlü gelişiminin birleşik bir biçimde ele alınmasını gerektirmektedir. Üretimde tutumluluğu uygulayarak, hammadde, yakıt ve emek tüketimini düşürerek ve böylece daha düşük maliyet sağlayarak, aynı miktardaki emeği, maddi kaynakları ve sermayeyi daha fazla ürün üretmek için kullanabiliriz.

Ürün ve proje modellerini geliştirmek ve gereksiz iş prosedürlerini ve araçlarını kesmek, ürünleri üretmek ve inşa projelerini tamamlamak için gerekli olan zamanı kısaltabilir, canlı emek ve maddileşmiş emek tüketimini düşürebilir, üretimi ve inşayı hızlandırabilir. Ham maddelerin rasyonel seçimi ve daha pahalı ve daha kötü kalitedeki hammaddelerin yerine daha ucuz ve daha kaliteli hammaddelerin kullanılması üretim masraflarını düşürebilir ve ürünlerin ve projelerin niteliğini yükseltebilir. Bu yüzden daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlar başarma konusunda objektif bir birlik mevcuttur. Bu unsurlara, birbirlerine karşı duruyorlarmış gibi bakmamalıyız. Hala aynı şekilde, daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlar başarmada olayın bir de çelişki yönü vardır. Eğer bu unsurlar arasındaki çelişkileri önemsemezsek ve tek taraflı bir şekilde tasarrufa yönelirsek —ki bu sonunda ürünlerin ve projelerin kalitesini etkileyecektir— bunun sonucu, sadece daha büyük, daha hızlı ve daha iyi olmamanın yanında, gerçekte daha ekonomik de olmaz; bunun yerine, büyük bir israf olur.

Emekçi kitleler ekonomik hesaplamanın efendileridirler

Sosyalist ekonomik hesaplama sıkı tasarrruf uygulamanın ve sosyalist ekonomiyi daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlarla geliştirmenin önemli bir aracıdır. Fakat ancak geniş emekçi kitlelerin bilinçli eylemciliklerine dayanılarak gerçekleştirilebilir. Bu, kapitalist ekonomik hesaplamadan tamamıyla farklı bir durumdur. Kapitalist işletmede ekonomik hesaplama, burjuvaziyi koruduğu ve emekçi halkın temel çıkarlarına karşıt olduğu için, sadece burjuvazi tarafından çalıştırılan birkaç uzmanın işidir. Sosyalist ekonomik hesaplama emekçi halkın çıkarlarına hizmet eder ve halkın temel çıkarlarıyla uyumludur. Bu yüzden sosyalist işletmede ekonomik hesaplama sadece uzmanların işi değil, ayrıca emekçi kitlelerin bilinçli katılımını gerektiren bir ekonomik faaliyettir. Sosyalist sistem, uzmanlar tarafından yapılan ekonomik hesaplama ile emekçi halk tarafından yapılan ekonomik hesaplamanın birleştirilmesini bir gerekli ön koşul olarak zorunlu kılar ve bir objektif olabilirlik olarak koşulları hazırlar. Çin'in deneyimi, ekonomik hesaplamada iyi bir iş çıkarmak için, kitlelerin katılmasının zorunlu olduğunu göstermektedir. Uzmanlar tarafından ekonomik hesaplama kitle hesaplamasına dayanmalıdır. Emekçi kitleler, üretim cephesindeki uzun ve sert mücadeleden edindikleri zengin pratik deneyime sahip oldukları için kendi üretim koşullarına aşinadırlar. Emekçi kitleler israfın nerelerde olduğunu ve tutumluluğun nasıl yükseltilebileceğini açık bir şekilde bilirler. Daha büyük, daha iyi, daha hızlı ve daha ekonomik sonuçları başarmak için teknikleri yeterli düzeye nasıl yükselteceklerini ve emek maliyetini, maddi kaynakları ve sermayeyi nasıl hesaplayacaklarını oldukça iyi bilmektedirler. Çin'in sosyalist işletmelerindeki grup hesaplaması, ekonomik denetime yönelik örgütlenmeler,

ekonomik faaliyetleri tahlil etme konferansları, mali idarenin kitleler tarafından kontrol edilmesinden ve emekçi kitleler ile uzmanların çeşitli kombinasyonlarından doğan bazı daha iyi ekonomik hesaplama biçimleridir. Sosyalist işletmede kendi kendilerinin efendileri olarak kitleler grup hesaplamasına, ekonomik faaliyetlerin tahliline ve mali idareye katılırlar. Böylece ekonomik hesaplama sadece daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçları ilerletmede büyük bir rol oynamakla kalmaz, ayrıca işletmenin sosyalist güzergahta ilerlemesi için önder personel ve geniş kadrolar üzerinde, Parti'nin çizgisine ve genel ve özel politikalarına uygun hareket etmeleri için baskı yaratır.

Sosyalist ekonomik hesaplamada uzmanları kullanmak oldukça zorunludur. İşletmede, farklı işyerleriyle ve departmanlarla iletişimi sürdürmek uzmanların bir bütün olarak işletmenin durumuna daha aşina olmasını mümkün kılar ve birçok ve değişen faaliyetlerin önderliğini ve örgütlenmesini kolaylaştırır. Fakat bu yeterli değildir. Uzmanlar ayrıca üretimin ön saflarına gitmeli, kitlelere dayanmalı, araştırma ve incelemeyi güçlendirmeli, kitlelerin yaratıcılığına saygı göstermeli ve üretim sürecinde ortaya çıkan ekonomik hesaplamanın sorunlarını zamanında çözmelidirler. Sadece bu yolla uzmanlar uygun rollerini oynayabilirler.

EKONOMİK HESAPLAMA SİSTEMİ SOSYALİST İŞLETMENİN BİR İDARİ SİSTEMİDİR

Ekonomik hesaplama sistemi devlet ile devlet işletmeleri arasındaki ve işletmelerin kendi aralarındaki ilişkileri somutlaştırır

Sosyalist ülke sosyalist bir ekonomi inşa ettikten sonra, devlet işletmesi nasıl yönetilmelidir?

Devlet ekonomisi bir bütün olarak emekçi halkın mülküdür. Sosyalist devlet bütün bir halkın temsilcisi olarak devlet ekonomisini kontrol eder ve yönetir. Sosyalist devlet, devletin ve halkın ihtiyaçlarını karşılamak için, devlet işletmesinin üretim ve işleyiş planını düzenler ve devlet işletmesinin girdi ve çıktılarını merkezi olarak düzenler.

Bu, birçok devlet işletmesinde nisbi ekonomik bağımsızlık olmadığı anlamına mı gelir? Bu, işçilerin ve personelin ihtiyaç duyduğu tüm üretim araçlarının ve sermayenin devlet işletmesine bedavaya tedarik edileceği ve devlet işletmesinin tüm ürünlerinin karşılıksız bir şekilde devlete devredileceği ve devlet işletmesinde kar ve zararın bağımsız hesaplanmasının olmadığı anlamına mı gelir? Bedava arz sistemi (*free supply system*) olarak ifade edilen bu türden işletme yönetim sisteminin gerçekten bir tarihi vardır. Sovyetler Birliği'nde 1918'den 1920'ye kadarki dönemde bu devlet işletmesi yönetimi sistemi benimsendi ve savaş komünizminin özel tarihsel koşulları altında bu zorunluydu. Fakat bu sistem, sosyalizmi inşa etme genel koşulları altında uygulanabilir değildir. Bir bedava arz sistemi altında kar ve zarara yönelik bağımsız hesaplamanın yokluğu üretim ve faaliyet sürecinde yetersizliklerin ve israfın nerelerde olduğunu ortaya çıkarmayı zorlaştırır. Sonuç olarak bu işletmeleri işletmek için operasyonel sorumluluk almaları amacıyla devlet işletmesinin emekçi personelini harekete geçirmenin ve tutumluluk ilkesini hayata geçirmenin koşulları oluşmazdı.

O halde devlet işletmelerinin kendi kar ve zararlarına yönelik bağımsız sorumluluk almalarına izin vermek hoşgörülebilir mi? Bu daha da az uygulanabilir. Eğer bu sistem uygulanırsa tüm halkın sosyalist mülkiyet sistemi sadece ismen var olacak ve bir işletme

mülkiyeti sistemine, bir küçük grup mülkiyeti sistemine ve nihayetinde bir kapitalist özel mülkiyet sistemine dönüşecekti.

Sosyalist toplumda işletmelerin devlet tarafından ekonomik idaresi, objektif olarak, ekonomik hesaplama sistemine göre örgütlenmiş bir sisteme ihtiyaç duyar. Ekonomik hesaplama sistemi nedir? Basit ifadeyle, devletin merkezi önderliğini garanti altına alan, fakat aynı zamanda işletmelerin nispi bağımsızlığına izin veren bir ekonomik yönetim sistemidir.

1942'de Mao, devlet ekonomisinin tüm sektörlerinde bir ekonomik hesaplama sistemi kurmaya yönelik direktifinde "*önderlikte merkeziyetçilik ve idarede ademi merkeziyetçilik*" ilkesini gündeme getirdi. Merkezi önderlik; merkezi çizgilere, direktiflere ve politikalara uygun olarak devlet işletmelerinin planlı yönetimi anlamına gelir. Somut koşullar ışığında işletmelerin önüne, nicelik, nitelik, çeşitlilik, üretim değeri, emek üretkenliği, masraflar yönünden ve devlete dönecek karlar da dahil olmak üzere çeşitli üretim hedefleri konur. İşletme devlet planına karşı sorumlu tutulmalıdır ve devlet tarafından belirlenen çeşitli hedefleri yerine getirmelidir. Ademi merkeziyetçi idare; devletin, üretimine ve operasyonel gereksinimine uygun olarak, kullanması için belli miktardaki bir sermayeyi işletmeye tahsis etmesi ve işletmenin de üretimini, arzını ve pazarlama faaliyetlerini devlet tarafından kendisinin önüne konan plan temelinde örgütlemesi anlamına gelir. Her devlet işletmesi belli oranda nispi çalışma bağımsızlığına sahiptir. Her işletme kendi kar ve zararlarını kendisi hesaplayarak kendi bağımsız hesaplamasını yürütmelidir, her işletme masrafları karşılamak ve devlet için birikim yaratmak için kendi gelirini kullanır. Merkezi devlet önderliğinin gereksinimleri altında ademi merkezi idare, bir taraftan devlet işletmesinin, üretimi ve işleyişi yönetmeyi ilerletmesini, ekonomik hesaplamayı güçlendirmesini ve devlet planını yerine getirmeyi garanti altına almasını gerektirir. Diğer taraftan devlet, devlet işletmesinin üretimi ve işleyişi ilerletmesi için gerekli koşulları yaratmalıdır. Örneğin üretim planları bir an önce açıklanmalı ve hammaddelerin arzı ve sosyalist işbirliği bir an önce örgütlenmelidir. İşletmenin devlet tarafından ekonomik hesaplama sistemi yoluyla idare edilmesi, devletin işletme üzerindeki merkezi önderliğini garanti altına alır ve işletmenin sosyalist operasyonal inisiyatifi hayata geçirmesini kolaylaştırır. Bu düzenleme, işletmenin ekonomik hesaplamasının lehine olamayabilecek olan aşırı kontrolden kaçınmayı ve kapitalist serbest işleyiş eğilimine götürebilecek işletmenin aşırı bağımsızlığını önlemeyi sağlar.

Ekonomik hesaplama sistemi altında sosyalist işletmelerdeki ekonomik ilişkiler, ortak işbirliği ve bağımsız hesaplama biçimini alır. Devlet işletmeleri proletaryanın ve tüm emekçi halkın mülküdür. Devlet işletmeleri sadece toplumsal iş bölümü yoluyla değil, ayrıca bu işletmelerin aynı kesimlere ait olması ve objektif olarak kendi inisiyatiflerinde birbirleriyle eşgüdüm halinde ve yakın işbirliği içerisinde olmaları gerektiği gerçeğiyle de birbirlerine bağlanırlar. Bu işletmeler özel mülkiyet sistemine dayalı kapitalist işletmelerden temelden farklıdırlar. Bununla beraber, ekonomik hesaplama sistemini uygulama koşulları altında devlet işletmeleri ayrıca oldukça bağımsız idareye sahip birimlerdir. Bu yüzden insan gücü, maddi kaynaklar ve fonlar işletmeler arasında değiştirildiğinde, işbirliğine dayalı komünizm stilini geliştirmek zorunlu olduğu gibi, ayrıca ekonomik etkiler hesaplanabilsin diye eşit değerin değişimi ilkesini gözetmek ve defter ve banka hesapları

tutmak zorunludur.

Ekonomik hesaplama sistemi koşulları altında devlet ile devlet işletmeleri arasındaki ve işletmelerin kendi aralarındaki yukarıda bahsedilen ilişkiler yüz binlerce devlet işletmesinin organik bir bütün olarak hem yakın bir işbirliğine girmelerini ve hem de üretimi koordineli bir biçimde örgütlemelerini, ve hem de kendi bireysel idari sorumluluklarını ve inisiyatiflerini bütünüyle göstermelerini mümkün kılar. Lenin şöyle demektedir:

> *"Açık vermemek için, kendi girişimlerinden kendilerinin sorumlu olmaları, ve hatta tamamen sorumlu olmaları temelinde, büyük işletmeler ve fabrikalar, tamamen kendi kendilerini destekleme anlayışıyla kuruldular."*[12]

Bazı insanlar şöyle düşünmektedir; tüm devlet işletmeleri devlet mülkü olduğuna göre bu işletmeler için böylesine ince bir ekonomik hesaplama neden zorunludur? Ekonomik hesaplama sistemini reddeden bu düşünce sosyalist tutumluluk yasasını ihlal etmektedir. Sosyalist toplumda üretimin genişlemesi ve katı tasarruf pratiği öncelikle Partinin ideolojik ve politik faaliyetine, kadroların ve kitlelerin bilinçlerini yükseltme yeteneğine dayanmaktadır. Fakat ayrıca işleyiş ve yönetimle ilgili bir sorumluluk sistemi oluşturmak da zorunludur. Eğer ekonomik hesaplama sistemi uygulanmazsa, yönetici personelin operasyonel sorumluluğunu güçlendirmek için koşullar uygun olmaz. Azımsanmayacak derecede insan gücü, maddi kaynak ve sermaye israfı meydana gelir.

Kırsal halk komününde yönetimi ekonomik hesaplama sistemi ile güçlendir

Ekonomik hesaplama aracılığıyla yönetimin icra edilmesi sadece devlet işletmelerinde değil, fakat ayrıca kolektif ekonomide de mutlak zorunludur. Emekçi halkın sosyalist kolektif mülkiyeti ekonomisinde üretim araçları ve ürünler, ayrı ayrı kolektif ekonomik örgütlenmelere aittirler. Her kolektif ekonomik örgütlenme bir hesaplama birimidir. Devlet planı doğrultusunda üretimi örgütler ve devlet tarafından belirlenen fiyatlar üzerinden metalar satar. Bağımsız bir şekilde çalışır ve kendi kar ve zararlarından sorumludur. Ürün ve gelir bölüşümü kolektif içerisinde yapılır. Aynı zamanda vergiler yoluyla devlete, birikime yönelik fonlar sağlanır. Sosyalist ulusal ekonomi birleşik bir bütündür. Devlet tarafından belirlenen birleşik ulusal ekonomik plan hem kolektif ekonomiyi hem de devlet ekonomisini kapsar. Kolektif ekonomide uygun ekonomik hesaplama sistemiyle yönetimi icra etmek ve kolektif ekonominin her bir birimi üzerinden ekonomik hesaplamayı güçlendirmeyi sağlamak hem bir bütün olarak ulusal ekonominin gelişimini hem de kolektif ekonominin sağlamlaştırılmasını ve gelişimini sağlamaya faydalı olacaktır.

Emekçi halkın kolektif mülkiyeti sistemi altında Çin'in sosyalist ekonomisi tarımda, endüstride (el sanatları endüstrisi de dahil olmak üzere), taşımacılıkta ve ticarette vardır. Fakat en önemlisi tarım alanındakidir. Burada esas olarak, kırsal halk komününün kolektif ekonomisinde ekonomik hesaplama sistemi yoluyla yönetimi güçlendirme problemi ile ilgileniyoruz.

Gelinen aşamada Çin'in kırsal halk komünü komün, üretim tugayı ve üretim ekibinden

oluşan üç kademeli mülkiyet sistemini kullanmaktadır. Komün, üretim tugayı ve üretim ekibi hepsi bağımsız işleyen ve kendi kar ve zararlarından sorumlu olan birimlerdir. Komünler, üretim tugayları ve üretim ekipleri arasında hem mali işlemler hem de maddi kaynaklar ve insan gücü dağılımı "gönüllü ve karşılıklı bir fayda zemininde eşit değerlerin değişimi" ilkesine dayanmalıdır.

Kolektif mülkiyet altındaki kırsal halk komünü ekonoisinde ekonomik hesaplama sistemi yoluyla yönetim, komüne bağlı işletmelerde komün tarafından ve tugaya bağlı işletmelerde tugay tarafından uygulanır. Komün ve tugay kendi işletmeleri üzerinde birleşik önderlik uygular; her işletmeye belli bir miktardaki sermayeyi tahsis eder; devlet, komün ve tugay tarafından önlerine konan üretim planlarını yerine getirmeleri için bu sermayeyi sorumlu bir biçimde kullanmalarını talep eder; ve kendi giderlerini kendi gelirleriyle karşılamalarını ve komün ve tugay tarafından belirlenen birikim görevlerini yerine getirmelerini veya aşmalarını talep eder. Komün ve tugay tarafından işletilen işletmelerin gelişimiyle ve kolektif ekonominin çeşitli düzlemlerde gelişimiyle birlikte halk komünü içerisindeki çok daha fazla birimler ekonomik hesaplama sistemi yoluyla yönetimi benimsemektedirler ve ekonomik hesaplama sistemi yoluyla yönetim daha da güçlendirilmelidir.

Üretim ekibi, bağımsız bir şekilde işleyen temel bir hesaplama birimidir. Üretim ekibinin sermayesi kendisine üretim tugayı veya komün tarafından tahsis edilmez, doğrudan üretim ekibinin üyelerinin katkılarından ve birikimlerinden gelir. Komün ve üretim tugayı kolektif ekonomiyi geliştirmesi için üretim ekibine yardım etmeli, destek olmalı ve önderlik etmelidir. Üretim tugayı ve komün, kendi ekonomilerini geliştirmek için üretim ekibinin sermayesini kullanamazlar. Üretim tugayı ile üretim ekibi arasında ekonomik hesaplama sistemine dayalı bir yönetim ilişkisi mevcut değildir. Yani üretim tugayı, üretim ekibinin kar ve zararlarından sorumlu değildir. Ekipler, kendi kar ve zararlarından kendileri sorumludurlar.

Her ne kadar komün, üretim tugayı ve üretim ekibi arasında ekonomik hesaplama sistemine dayalı bir yönetim ilişkisi mevcut değilse de, üretim ekibi de ekonomik hesaplamayı benimsemek zorundadır. Üretim ekibindeki ekonomik hesaplama öncelikle, üretimdeki maddileşmiş ve canlı emeğin yıllık tüketiminin hesaplanmasını, yıllık gelir ve harcamaların hesaplanmasını, harcama ve masrafların düşürülmesini, üretken olmayan emekten ve benzer harcama ve marsaflardan kaçınılmasını içerir. Özellikle önemli olan şey, mali yönetime ilişkin etkili bir sistemin kurulmasıdır. Tüm mali harcamalar gerekli onama prosedürüne tabi olmalıdır. Mali meselelerde demokrasi uygulanmalıdır. Tüm girdi ve çıktılar aylık olarak üyelere bildirilmelidir. İnsanlar aşırı tüketimi, hırsızlığı ve zararları önlemek için tahıl, maddi kaynaklar, ve hesaplar konusunda birbirinden farklı sorumlulukları ellerinde tutmalıdırlar. Ekonomik hesaplama güçlendirildiğinde ve mali yönetim ilerletildiğinde üretim masrafları düşürülebilir, üretim fonlarının birikimi arttırılabilir, üyelerin gelirleri yükseltilebilir. Ve üyeler böylece kolektif ekonomiyi sevecekler ve kolektif ekonominin sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi için mücadele edecekler ve kendiliğindenci kapitalist eğilimlere karşı mücadele edeceklerdir.

Kullanım değerindeki hesaplama ile kullanımdaki hesaplama arasındaki çelişkiyi doğru ele al

Ekonomik hesaplamaya dayalı yönetimi uygulayan devlet ekonomisinin ve kolektif ekonominin, kendi üretim süreçlerinin üretken tüketimini ve üretken sonuçlarını kıyaslamaları ve hesaplamaları gerekir. Sosyalist üretim süreci hem bir doğrudan toplumsal emek sürecidir hem de bir değer-yaratma sürecidir. Bir doğrudan toplumsal emek süreci olarak, emekçiler, planlara uygun olarak, devletin ve halkın ihtiyaçlarına uygun düşen ve bu ihtiyaçları karşılayan farklı kullanım değerleri yaratırlar; bir değer-yaratma süreci olarak, emekçiler, bir taraftan üretim araçlarının eski değerini ve hammaddeleri ürünlere dönüştürürken, ayrıca yeni değer yaratırlar. Bu yüzden, kullanım değerindeki hesaplama [tüketilen maddeler ve maddi çıktı] veya kullanım değerini hesaplama ve değerdeki hesaplama (veya değeri hesaplama) sosyalist ekonomik hesaplamanın iki yönünü oluşturur.

Kullanım değerindeki ve değerdeki hesaplama hem birlik hem de çelişki yönlerine sahiptirler. Kullanım değeri değerin maddi taşıyıcısıdır. Belli çeşitlilikteki ve özelikteki ürünler açısından, daha büyük oranda üretimin ve daha yüksek kalitenin yakalanması, daha büyük değerin elde edilmesini beraberinde getirir. Bu yüzden genel olarak, eğer işletme devlet tarafından kendi önüne konan ürün çeşitliliği, özellikleri, verim ve nitelik vs. konusularında kullanım değeri hedeflerini fazlasıyla yerine getirirse, o zaman satış değeri ve teslim edilen karlar (devlete dönen) vs. değer hedeflerini de yerine getirebilir. Bu, kullanım değerindeki hesaplama ile değerdeki hesaplama arasındaki birlik yönüdür. Fakat kullanım değerindeki hesaplama ile değerdeki hesaplama, unutulmamalıdır ki, iki farklı yönden yürütülen iki farklı hesaplama tipidir; bu yüzden meselenin bir de çelişki yönü vardır. Devlet tarafından işletmenin önüne konan değer hedefleri, örneğin çıktı değeri, devlete dönen karlar vs. [para ve fiyat miktarları üzerinden ifade edilen] birleşik hedeflerdir. Diğer taraftan, devlet tarafından işletmenin önüne konan kullanım değeri hedefleri, örneğin çeşitlilik, üretim hacmi vs. ayrı hedefler olarak öngörülür. İşletme, üretim değeri, teslim edilen karlar gibi değer hedeflerini yerine getirdiğinde, bu, çeşitlilik, üretim vs. gibi kullanım değeri hedeflerini de kesinlikle yerine getirdiği anlamına gelmez. Bu yüzden, ekonomik hesaplamayı yürütme sürecinde işletmenin sık sık yüz yüze kaldığı çekişki kullanım değerindeki hesaplama ile değerdeki hesaplama arasındadır.

Kullanım değerindeki hesaplama ile değerdeki hesaplama arasındaki çelişkiyi doğru bir şekilde ele almak için herşeyden önce sosyalist ekonomik hesaplamadaki değer kategorilerinin niteliğine yönelik doğru bir anlayışa sahip olmalıyız.

Sosyalist ekonomik hesaplama sistemindeki sermaye birikimleri, üretim harcamaları, karlar ve diğer değer kategorileri sosyalist kamu mülkiyeti ile bağlantılıdır; bu yüzden, özgün üretim ilişkilerini yansıtırlar ve kapitalist ekonomik hesaplama sistemindeki sermayeden, üretim harcamalarından, karlardan ve diğer değer kategorilerinden farklıdırlar. Kapitalizm altında sermaye artı-değer yaratan değerdir ve değer kategorisi, kiralık iş gücü üzerinde sömürücü ilişkileri yansıtır. Sosyalist devlet işletmesindeki sermaye fonları, üretim ve işleyiş için kullanılan biriktirilmiş devlet varlığının parçasıdırlar. Üretim ve

operasyonel faaliyetler sürecinde bu fonların işletme tarafından kullanımı 'devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılama' temel sosyalist ekonomik yasasının gerekliliklerine tabidir. Sermaye birikimlerinin kullanımı sosyalist ekonomiyi geliştirmede büyük öneme sahiptir.

Kapitalist bir işletmede maliyet, sermayenin tüketilmesidir; kapitalist bir işletmede maliyetin düşürülmesi, sermaye biriktirme ve emek sömürüsünün yoğunlaştırılması anlamına gelir. Sosyalist bir işletmede masraf, belli bir müktadaki ürünün üretiminde ortaya çıkan maliyettir. Sosyalist hesaplama sistemi altında işletmeler masraflarını telafi etmek ve kar etmek için ürünlerin satışından gelen gelire dayandıklarından dolayı, üretim maaliyetlerinin sürekli düşürülmesi; emek zamanından tasarruf etmek ve emek üretkenliğini yükseltmek anlamına gelir. Böylece, devlet veya kolektif daha fazla birikim yapabilir ve sonuç olarak devletin ve halkın ihtiyaçlarını karşılamak için daha fazla ürün üretilebilir.

Kapitalist karlar, kapitalist tarafından el konulan dönüştürülmüş artı değerden meydana gelir. Sosyalist işletmelerde kar, emekçi halk tarafından yaratılan net toplumsal gelirdir. Bu karlar devletin elinde vergiler biçiminde ve teslim edilen karlar olmak üzere iki yoldan merkezileşir ve esas olarak sosyalist üretimi genişletmek ve halkın geçim durumunu ve yaşam standardını yükseltmek için kullanılır.*

Sosyalist ekonomideki kar'a bir bütün olarak ulusal ekonomi perspektifinden de bakılabilir. Belli koşullar altında sosyalist işletmenin kapanmasına, ve hatta zararda çalışmasına izin verilebilir. Örneğin; tüm ülke çapında endüstriyel kapasitede rasyonel bir dağılım meydana getirmek için iç kesimlerdeki yerel endüstriler geliştirilir. Bunlar içerisinde bazı işletmeler elverişsiz koşullardan dolayı belli bir zaman dilimi için kar etmeyebilir. Veya, başka bir örneği ele alalım, belli endüstriyel ürünler —özellikle yeni ürünler, yeni materyaller ve tarımı destekleyen ürünler— üreten bazı işletmeler belli bir zaman için zararlara dayanabilirler. Fakat bir bütün olarak ulusal ekonominin ve işçi-köylü ittifakının sağlamlaştırılmasının menfaatine, geçici planlı zararlara izin verilir. Bir bütün olarak ulusal ekonominin her yönlü çıkarları bakış açısından incelenen bu tür kar "daha yüksek düzlemde kar " [veya "daha yüksek düzlemde kazanım"] olarak adlandırılır. Ve bu tür "daha yüksek düzlemde kar" sosyalist sistemin üstünlüğünü temsil eder. Elbette ki bu, tek

---

* Sosyalist kar'ın kapitalist kar ile karşılaştırıldığı metnin bu bölümünde, kazanç ve kar'ın bir tür melezi olan *ying-li* terimi bazen açıkça, sosyalist sistem altında kar'ı ifade etmek için kullanılır.

Sosyalist bir ekonomide toplumsal üretim ücretli emeğe el koymayı ve emek güçü üzerinde yabancı ve antagonistik çıkarların hakimiyetini ve yeniden üretilmesini içermez. Kar, ne üretimin amacıdır, ne de kaynakların tahsisinde ve işletmenin performansını ve yaşayabilirliğini değerlendirmede ölçüttür. Siyaset —ulusal düzlemde ve işletme düzleminde– üretime kumanda eder. Bireysel kazanç artık toplumun örgütleyici ve motive edici ilkesi değildir.

Sosyalizm altında kar, veya net gelir bir toplumsal sermaye fazlası (*surplus*) birikimidir. Bu toplumsal fazla bir kolektif ve sömürücü olmayan toplumsal emek sürecinin ürünüdür ve proleter devlet tarafından, toplumsal ihtiyacı karşılamak ve toplumu ve dünyayı devrimcileştirmek için kullanılır. Sosyalist işletme düzleminde bu fazla, a) işletmenin üretim faaliyetlerinin merkezi bir planın bir parçası olarak ele alındığı (fiyatlar ve karlar ne üretimin düzeyini ve nniteliğini belirler, ne de teknik yenilemenin yönelimini); b) tüm girdilerin ve çıktıların fiyatlarının işletmeye verildiği (işletme piyasa neyi gerektiriyorsa onu talep edemez); ve c) her bir üretim biriminin karlarının bir bütün olarak ekonomik ve toplumsal gelişmenin tasarrufuna verildiği koşullar altında üretim maliyeti ile son fiyat arasındaki farklılıktan ortaya çıkar.

Bununla beraber, bunlar, metnin merkezi konularıdırlar, çünkü sosyalist ekonomide kar, her ne kadar ikincil de olsa, zorunlu bir rol oynar ve dağıtım ve verimlilik ölçütü üzerinde, üretim faaliyetleri üzerinde –geliri azamiye çıkarma ve toplumsal çıkara hizmet etmek yerine **return** doğrultusunda– olumsuz etkide bulunabilir ve bulunur.

tek işletmelerdeki ve sektörlerdeki karların artık önemli olmadığını, işletmelerde zayıf yönetim için nedenler bulunması gerektiğini söylemek değildir. Bir bütün olarak ulusal ekonominin karları nihayetinde ayrı ayrı işletmelerdeki ve sektörlerdeki karlara dayanır. Bu yüzden geçici zararlara uğrayan işletmeler, sosyalist birikimi yükseltmek için işleyişi ilerletmek, üretim maaliyetlerini düşürmek, zararları asgariye indirmek ve zararları karlara dönüştürmek için yoğun çalışmalıdırlar.

Yukarıdaki analizden hareketle sosyalist ekonomik hesaplamada sermaye fonlarının, maliyetlerin, karların ve diğer değer kategorilerinin sosyalist üretim ilişkilerini yansıttığı görülebilir. Bu kategoriler proletarya tarafından, sosyalist inşaya hizmet etmesi için kullanılır. Bu yüzden kullanım değerini hesaplama ile değeri hesaplama arasındaki çelişkiyi ele almada, devlet tarafından belirlenen değer hedeflerini yakalamayı önemsiz göremeyiz, tam tersine çeşitli değer hedeflerini her yönüyle yakalamak için ciddi ve aktif bir biçimde çabalamalıyız.

Diğer taraftan, değer kategorilerinin her şeyden önce, özel mülkiyet ekonomik sisteminin kalıntıları olduğunu kabul etmeliyiz. Değer kategorileri meta sistemine bağlıdır ve burjuva hak'ı somutlaştırır. Örneğin fiyatlar değerlerden farklılaşacağı için farklı niteliklerde ve özgünlüklerde ürünler üretmek için eşit miktarda emek harcayan işletmeler eşit olmayan miktarlarda satış bedeli ve kar elde edeceklerdir. Eğer işletmeler yüksek değer ve kar getiren ürünleri daha fazla üretmeye programlanmışlarsa, devlet tarafından kendi önderine konan üretim değeri ve teslim edilecek değer hedeflerini yerine getirmek için daha fazla zamana sahip olacaklardır. Eğer işletmeler kendilerini, düşük değer ve kar getiren ürünleri daha fazla üretir durumda bulurlarsa devlet tarafından kendi önderine konan üretim değeri ve teslim edilecek değer hedeflerini yerine getirmek için daha zor zamana sahip olacaklardır. Burada burjuva hak'ın başka bir örneği bulunmaktadır.

Proletaryanın sınıf çıkarları, kullanım değerini hesaplama ile değeri hesaplama arasındaki çelişkiyi ele alırken, halkın bilinçli bir şekilde bu tür burjuva hak'ı kısıtlamasını, "üretim değeri birincil" ve "kar merkezde" çizgisini eleştirmesini, devletin ve halkın ihtiyaçlarını karşılayan "kullamın değerleri yaratma"yı merkeze koymayı ve değerdeki hesaplamayı kullanım değerindeki hesaplamaya tabi kılmayı gerektirir. Burjuvazi ve Parti içerisindeki temsilcileri, burjuva hak'ı kullanmak ve genişletmek istemekte, kontrol ettikleri departmanlarda ve işletmelerde "üretim değeri birincil", "kar merkezde" çizgisini sürdürmekte, yüksek kazanç getirenleri daha fazla üretmekte, düşük kazanç getirenleri daha az üretmekte ve hiç kazanç getirmeyenleri hiç üretmemektedirler. Sovyet revizyonist dönek kliği tarafından uygulanan "toptan ekonomik hesaplama sistemi" (*total economic accounting system*) tamamıyla kapitalist olan kar merkezde ilkesini uygulamak için dizayn edildi. Toptan ekonomik hesaplama sisteminde, "işletmelerin mali aktivitelerinin en önemli özlü göstergeleri karlar ve karların miktarıdır." Gerçekte işletme, beklenen karlara uygun olarak ürünün çeşitliliğini ve niteliğini belirler. İşletme, karları yükseltmek için işçileri görmezlikten gelebilir ve "üretim masraflarını düşürmek için" emek yoğunluğunu yükseltebilir. Kar'ı merkeze koyan bu "toptan ekonomik hesaplama sistemi" daha şimdiden Sovyet revizyonist bürokrat-tekelci burjuvazi tarafından işçi sınıfı üzerinde uygulanan bir sömürü sistemi haline gelmiştir ve bu sistem Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin restorasyonu için önemli bir araçtır.

Bu yüzden son tahlilde, sosyalist ekonomik hesaplamada, kullanım değerindeki hesaplama ile değerdeki hesaplama arasındaki çelişkinin, proletarya ile burjuvazi arasındaki, sosyalist yol ile kapitalist yol arasındaki çelişki olarak kendisini gösterdiğini görebiliriz. Sadece iki sınıf ve iki yol arasındaki mücadele yoluyla bu anahtar halkayı kavrayarak ve değer hesaplama alanında burjuva hak'ı kısıtlayarak bu çelişkiyi doğru bir şekilde anlayabilir ve ele alabilir, değerdeki hesaplamayı kullanım değerindeki hesaplamaya tabi kılabilir ve ekonomik hesaplamadaki sapmaları önleyebiliriz.

Temel Çalışma Kaynakları

Marx, Engels, Lenin, ve Stalin, Komünist Toplum Üzerine

Mao Zedung, "Bir Kooperatifi Gayretle ve Tutumlulukla İşletmeye Önsöz"

Mao Zedung, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine" 11. Bölüm

9. BÖLÜM
DEĞİŞİM ÜRETİMİ TÜKETİME BAĞLAYAN EKONOMİK BİR BİÇİMDİR

Sosyalist toplumda değişim ve para dolaşımı

Sosyalist toplumdaki emek ürünlerinin çoğu sadece değişim yoluyla üretici ve kişisel tüketim alanlarına girebilir. Sosyalist toplumdaki değişimin özellikleri nelerdir? Bu türden değişim nasıl gerçekleşir? Bunu yöneten objektif yasalar nelerdir? Eğer sosyalist ekonomi geliştirilecekse bu meselelerin açık olarak anlaşılması gerekir.

SOSYALİST DEĞİŞİM YENİ NİTELİKLERE VE İŞLEVLERE SAHİPTİR

Sosyalist toplumdaki üç tip değişimin özellikleri

Değişimi belirleyen üretimdir. Sosyalist toplumdaki üretim ikili bir karaktere sahiptir, ve bu sosyalist değişimin zorunlu karmaşıklığını belirler. Sosyalist değişimin niteliklerini ve özelliklerini anlamak için ilk ve öncelikli olarak herhangi bir sosyalist ülkede var olan temel değişim ilişkilerini tespit etmek zorunludur. Çin'de üretim araçları mülkiyetinin sosyalist dönüşümü bütünüyle tamamlandıktan sonra üç temel değişim ilişkileri kategorisi vardı;

Özel mülkiyet sistemi temelindeki değişim (endüstri ve tarımdaki özel mülkiyet artıkları, kolektif çiftlik üyelerinin ellerindeki özel parseller ve aile yan üretimi.) Bu tip değişim esas olarak ülkenin pazarlarında ticaret biçiminde gerçekleşir. Fakat halen, sosyalist ticari sektöre satma biçiminde gerçekleşen başka bir bölüm daha vardır.

Sosyalist devlet işletmeleri ile kolektif ekonomi arasındaki ve ayrıca kolektif ekonominin bizzat kendi içindeki değişim. Kırsal kolektif ekonominin üyeleri devletin çalıştırdığı alışveriş

merkezlerinden, kolektif ekonomi tarafından taksim edilen paralarla mallar alırlar. Bu esasında devletin işlettiği ekonomi ile kolektif ekonomi arasındaki değişimdir.

Devlet işletmelerinin kendi aralarındaki ve yine devlet ile işçiler ve diğer personeller arasındaki değişim de dahil olmak üzere tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi içerisindeki değişim.

Bu üç tip değişim ilişkilerinin mevcudiyeti, kapitalizmden komünizme doğru bir geçiş dönemi olarak sosyalizmin geçişsel (*transitional*) özelliğini göstermektedir.

İlk tip değişim ilişkisi özel mülkiyet temeline dayalı meta değişimidir. Esas olarak eski toplumdaki meta değişimi ile nitelik bakımından aynıdır. Bu değişim ilişkisi sosyalist toplumdaki değişim ilişkilerinin ana gövdesini oluşturmaz.

İkinci tip değişim ilişkisi iki tür sosyalist kamu mülkiyetine dayanan sosyalist meta değişimidir. Bu tip değişimin nitelikleri ve özellikleri iki açıdan incelenmeye ihtiyaç duymaktadır. Bir taraftan bu değişim ilişkisi sosyalist kamu mülkiyeti temelinde olduğu için değiştirilen metalar bir sosyalist sistemin doğrudan ürünleri olma özelliklerine sahiptirler. Bu yüzden, 'üretim değişimi belirler' genel ilkesi temelinde sosyalist üretimin özellikleri kaçınılmaz olarak değişimde yansımasını bulacaktır ve böylece aşağıdaki sonucları ortaya çıkaracaktır;

(1) Bu tip değişimin amacı kar değildir, bundan ziyade devletin ve halkın ihtiyaçlarını karşılamaktır.

(2) Bu tip değişim rekabet ve anarşi ortamında yürütülmez, bundan ziyade bir devlet planı rehberliğinde sürdürülür.

(3) Ürünlerin fiyatları pazarda kendiliğinden belirlenmez, bundan ziyade sosyalist devlet tarafından belirlenir.

Bu özellikler, sosyalist kamu mülkiyetinin iki biçimi temelindeki değişimin, eski toplumdaki metaların değişiminden farklı olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan bu tür değişim, farklı sahipler arasındaki değişim olarak kaldığı için halen meta değişiminin genel özelliklerine, yani aşağıdaki niteliklere sahiptir;

Meta değişimi olduğu için, zorunlu olarak, objektif olarak eşit değerlerin değişimi pratiğini doğuran değer yasasının düzenlemesine tabi olmalıdır.

Bu tip değişim hala, değişim aracı olarak paranın kullanılmasını gerektirir. Sosyalist kamu mülkiyetinin bu iki sektörü arasında hala, para yoluyla satma ve satın alma ve değişim ilişkisi mevcut bulunmaktadır.

Değiştirilen metanın değeri hala fiyat olarak ifade edilmelidir. Bu yüzden metaların değeri ile fiyatı arasında farklılıklar var olmaya devam edecektir; fiyatı değerini aşan meta hala sahibinin değişim yoluyla fazladan gelir elde etmesini mümkün kılacaktır; fiyatı değerinin altında olan meta, sahibinin gelirini düşürecektir.

Bu özelliklerden hareketle, sosyalist kamu mülkiyetinin iki türüne dayanan meta değişiminde burjuva hak'ın var olmaya devam ettiğini, ve bunun, eski toplumun değişim ilişkilerindeki burjuva hak'tan çok fazla farklı olmadığını görebiliriz.

Üçüncü tip değişim ilişkisi, tüm halkın sosyalist mülkiyeti durumundaki devlet sektörü içindeki meta değişimidir. Bu tip değişimle geçmişte var olan herhangi bir değişim biçimi arasında büyük bir fark bulunmaktadır. Tarih boyunca tüm meta değişimi —ilkel komünler

arasındaki meta değişimlerinden kapitalizm altındaki meta değişimine kadar— farklı sahipler arasındaki değişimi içerdi. Şu anda incelediğimiz değişim biçimi tek bir mülkiyet sistemi içerisindeki değişimdir, yani aynı sahipler arasındaki değişimlerdir. Bu yüzden değişimin nitelikleri ve özellikleri şimdiden değişime uğramıştır. Aşağıda, devlet ile personel ve işçiler arasındaki değişimi ve yine devlet işletmelerinin kendi aralarındaki değişimi ayrı ayrı inceleyeceğiz.

Devlet ile personel ve işçiler arasındaki değişim, devletin alışveriş merkezlerinden tüketim malları almak için, kendilerine ücret olarak ödenmiş parayı kullanan devlet işletmelerinin personeli ve işçileri somut biçimini alır. Bu türden değişim daha önceki meta değişimi biçimlerinden farklıdır. Tarihsel olarak her türlü meta değişimi "metadan metaya" veya "meta-para-meta" hareketini ifade eder. Bu, her iki tarafın da satın aldığı ve sattığı bir ilişkidir. Örneğin kapitalist toplumda işçi kapitaliste iş gücünu satar, ve karşılığında parasal bir kazanç alır. İşçi daha sonra paranın bir bölümünü kapitalistten tüketim malları satın almak için kullanır. Bu değişim türü, "meta (iş gücü)-para(ücret)-meta(tüketim malları)" biçimini alır. Fakat sosyalist bir ülkede devlet ile personel ve işçiler arasındaki değişim ilişkisinde personel ve işçiler devletin ve işletmenin sahipleridirler, ve bu yüzden onlar gerçekte kendi iş gücünü satmazlar. Bundan dolayı tüm meta değişimi tek taraflı bir hareket olarak kendisini gösterir; personel ve işçiler açısından sadece satın alma vardır, ve satma yoktur; ve devlet açısından sadece satma vardır, ve satın alma yoktur. Devlet işletmesi personel üyesi veya işçisinin parasal ücret aldığı ve tüketim malları satın almak için devletin bir alışveriş merkezine gittiği bu durum, Marx tarafından Gotha Proğramının Elestirisi'nde tarif edilen duruma benzemektedir:

> "*[İşçi] toplumdan şu kadar emek miktarı (ortak fonlar için gerekli emeği kesildikten sonra) vermiş olduğuna dair bir belge alır ve bu belge ile toplumsal tüketim araçları stokundan, aynı emek miktarının maliyeti miktarında tüketim aracı çeker. Bir biçimde topluma vermiş olduğu aynı emek miktarını başka bir biçimde geri alır.*"[1]

Bu ayrıca bir değişim ilişkisidir ve meta değişimini düzenleyen aynı ilkeye tabidir; bir biçimdeki belirli miktarda emek bütünüyle, başka bir biçimdeki aynı miktardaki emek ile değiştirilebilir. Fakat devlet ile personel ve işçiler arasındaki değişim özel bir tür değişim ilişkisini oluşturur. Bu esasında, bu yolla sosyalist devletin, kişisel tüketim mallarını personel ve işçiler arasında bölüştürmek için metaları ve para ilişkilerini kullandığı bir biçimdir. Geleneksel meta değişimiyle kıyaslandığında bu değişim biçimi şimdiden yeni özelliklere ve yeni içeriğe sahiptir.

Sosyalist devlet işletmeleri arasındaki değişim esas olarak birbirlerinden karşılıklı üretim araçları satın alma biçiminde kendisini gösterir. Tüm halkın sosyalist mülkiyeti sistemi kolektif mülkiyet sistemi ile meta değişimi ilişkilerine girdiği için, ve her sosyalist devlet işletmesi işleyişte ve yönetimde nisbi bir bağımsızlığa sahip olması gerektiği için, eğer bir devlet işletmesi bir diğerinin ürününe gereksinim duyarsa, hala fiyatı hesaplamak, para ödemek, eşit değerini karşılama ilkesini uygulamak zorundadır. Bu açıdan bakıldığında görülmektedir ki, devlet işletmeleri arasındaki değişimler hala nitelikleri gereği meta değişimi özelliğine sahiptirler. Bu tür değişimi geçmişteki meta değişim biçimlerinden ayırteden şey budur. Tarihsel olarak meta değişimi farklı sahipler arasındaki değişimdi. Değiştirilmesi üzerine ürünün mülkiyeti de başkasına geçerdi. Satan kişi mülkiyeti kaybeder ve satın alan

kişi ürünün mülkiyetini edinirdi. Halbuki, devlet işletmeleri arasındaki değişim aynı sahipler arasındaki değişimdir. Bir ürün devletin bir işletmesinden diğer bir işletmesine geçtiğinde hala devletin malıdır. Bu değişim herhangi bir mülkiyet değişimi sonucunu doğurmaz. Aynı zamanda, devlet işletmeleri arasındaki değişimin konusu esas olarak üretim araçları olduğu için bu türden değişim üretimi ve üretken tüketimi gündeme getirir. Üretime yönelik doğrudan bir ilişki doğurur ve bu yüzden bu meta değişimi ilişkisi, tüketim malları değişiminin normal olarak gerektirdiğinden daha katı planlamayı gerektirir. Sosyalist doğrudan toplumsal üretimin ihtiyaçlarını karşılamak için devlet planının daha da doğrudan yörüngesine konmalıdır. Devlet işletmeleri arasındaki önemli üretim araçlarının değişiminde dağıtım ve tahsis devlet planlamasına tabi olmalıdır ve pazar işlemlerinden geçirilmemelidir. Bu tip değişim, her ne kadar hala meta değişimi özelliklerine sahipse de, daha şimdiden geleceğin komünist toplumunun, yani ürünlerin doğrudan toplumsal bölüşümünün unsurlarını barındırmaya başlamıştır. Bu, sosyalist meta değişiminin, ilerici bir tarzda komünist 'ürünlerin doğrudan toplumsal bölüşümü'ne doğru ilerlerken, aldığı geçici bir biçimdir.

Yukarıda bahsedilen üç kategorideki değişim ilişkileri sosyalist dönem boyuncaki değişim ilişkilerinin karmaşıklığını fazlasıyla göstermektedir. Meta değişimi, üretim araçlarının özel mülkiyeti temelinde varlığını sürdürür. Sosyalist meta değişimi, üretim araçlarının kamu mülkiyeti temelinde varlığını sürdürür. Önemli olarak, meta değişimi, sosyalist ekonominin devlet sektörü içerisinde, yani tüm halkın mülkiyeti sistemi içerisinde işlemeye devam eder. Devlet sektörü içerisindeki değişim hem meta değişiminin unsurlarını hem de gelecek komünist 'ürünlerin doğrudan toplumsal bölüşümü'nün unsurlarını barındırır. Üç kategorideki değişim ilişkilerini, farklı niteliklerine ve özelliklerine bağlı olarak nasıl ele almak gerektiği meselesi, sosyalist inşayı yükümlenirken ve diktatörlüğünü sağlamlaştırırken proletaryanın önünde duran büyük bir problemdir.

Sosyalist değişimde burjuva hak kısıtlanmalıdır

Sosyalist değişim belli derecede meta değişimi olarak kaldığı için burjuva hak kaçınılmaz olarak değişim içinde kendisini gösterecektir. Bu burjuva hak'ı kabul etmeli ve hem kullanmalı ve hem de kısıtlamalıyız. Meta değişimindeki burjuva hak kapitalizmi ve burjuva unsurları doğuran verimli topraktır. Tarihsel olarak kapitalizm ve burjuvazi meta değişimi içerisinde kuluçkaya yattı ve küçük meta üreticilerinin kutuplaşmasından ortaya çıktı. Sosyalist toplumda meta değişimi varlığını sürdürmeye devam ettiği için kapitalizm ve yeni burjuva unsurlar kaçınılmaz olarak üretilecektir. Meta sistemini uygulama koşulları altında sosyalist işletmelerin ortaya çıkan değeri ve kar'ı hesaplamaları tamamıyla zorunludur. Fakat bu, bazı departmanlarda, halkın ve devletin ihtiyaçlarının, ve devlet planının gereklerinin göz ardı edildiği, çıkan değer ile kazancın merkeze konduğu, kapitalist özgür işleyişin sürdürüldüğü durumlara yol açabilir. Bu pratikler bazı sosyalist işletmelerin dejenere olarak kapitalist işletmelere dönüşmelerine neden olurlar. Dahası, meta değişimi koşulları altında her zaman arz ile talep arasında çelişkiler olacaktır ve her zaman fiyatların değerlerden farklılaşması söz konusu olacaktır. Bu, spekülasyona, mal karaborsacılığına, ve yeraltı fabrikaları açmaya soyunmak için —ve böylece yığınlarca yeni burjuva unsurları doğuran—bazı insanları

arz/talep ve fiyat/değer çelişkilerinden ahlaksızca yararlanmaya teşvik edebilirdi.

Bu yüzden, eğer proletarya diktatörlüğü altında devlet, meta değişimindeki burjuva hak'ı kısıtlamazsa kapitalizm daha da hızlı gelişecektir. Sovyetler Birliği'nde yeni ve eski burjuva unsurlar iş birliğine gittiler ve kapitalist restorasyonu her yönüyle meydana getirmek için çeşitli legal ve illegal yollarla sosyalist ekonomik temeli aşındırma ve çökertme amacıyla meta değişminin eski tabanını kullandılar. Bu gerçek büyük öneme sahiptir. Sosyalist değişim sürecinde mevcut olan keskin ve karmaşık sınıf mücadelesini kabul etmeliyiz.

Sovyet revizyonist dönek kliği dolaşım alanında sosyalist planlı ekonominin yerine kapitalizmin pazar ekonomisini yerleştirdi. Daha öncesinden sosyalist üretimin gelişimine ve halkın yaşam standardının daha iyi hale getirilmesine hizmet eden sosyalist değişim, kar uğraşısına hizmet eden bir kapitalist ticari aktiviteler sistemine tamamıyla dönüştürüldü. Üretim araçlarının dolaşım biçimi göz önünde bulundurulduğunda Sovyetler Birliği'nde kapitalist ticarileşme şimdiden işler durumdadır. Üretim araçlarının üçte biri toptan satış (wholesale) iş kanalları yoluyla değiştirilir, ve geri kalan üçte ikilik bölüm üretim araçları arz eden işletmeler ile üretim araçları talep eden işletmeler arasında serbest ticaret yoluyla değiştirilir. Tüketim mallarının dolaşımı da kapitalist işleyişin kar hedefi anlayışına tabidir. Brejnev ve hempasının devlet mağazaları, tüketicileri soyup soğana çevirmekte ve personel ve işçilere kan kusturmaktadırlar. Devlet tarafından işletilen mağazaların dışında Sovyetler Birliği'nde tüketim malları almak ve satmak için kurulan üç tip serbest pazar vardır; kolektif çiftlik pazarları, yüksek fiyatlı ticari mallar üzerinde uzmanlaşan tüketici kooperatifleri, ve tüketim ürünleri için serbest pazarlar. "Pazar fiyatlarının gün boyunca inip çıktığı" ve her türlü spekülasyon ve vurgunculuk faaliyetlerinin alıp başını gittiği Sovyet revizyonistlerinin kolektif çiftlik pazarlarının %70'i şehirlerde kuruludur. Yüksek fiyatlı ticari kooperatifler ayrıca tarımsal yan ürünler de sağlarlar. Ucuz satın alma ve pahalıya satma ilkesine göre işlerler, ve ayrıca bir komisyon temelinde iş yaparlar. Kolektif çiftlik pazarlarından çok farklı değildirler. Birçok yüksek fiyatlı ticari kooperatifler kolektif pazarların içerisinde kuruludurlar. Serbest pazarlarda satılan tüketim mallarının çoğu, hileli ve meşru olmayan yollarla elde edilir; arka kapıdan, masa altından, veya özel ayrıcalıklara dayanılarak ve "iç mağazalara" [fabrikalarda belli bir malı üreterek] sokularak. Aksi durumda bu mallar yabancı turistlerden ve denizcilerden edinilmekte ve daha sonra bu serbest pazarlarda yeniden satılmaktadır. Burada satılan mallar esas olarak devlet mağazalarında uzun zamandır bulunmayan veya orada hiçbir zaman bulunmayanlardır. Fiyatlar genelde devlet mağazalarında belirlenenden iki veya üç kat daha yüksektir. Bu serbest pazarlardaki satıcıların çoğu bu satılık malların ticaretini yapmak için binlerce mil kateden spekülatörler ve vurgunculardır. Tıpkı kolektif çiftlik pazarları gibi tüketim mallarına yönelik serbest pazarlar da spekülatörler için cennettir.

Lenin, sosyalist toplumdaki meta üretiminin kapitalizmin yeniden canlanmasıyla olan ilişkisini analizinde şöyle demektedir:

> "*Meta değişimi ve ticaret özgürlüğü kaçınılmaz olarak kapitalistlerin ve kapitalist ilişkilerin ortaya çıkışı anlamına gelmektedir.*"[2]

Yukarıda kısaca bahsedilen, Sovyetler Birliği'nde dolaşım alanında kapitalizmin her yönlü restorasyonunun şok edici göstergeleri "serbest ticaret" anlayışı altında mazur gösterilmiştir. Bu, meta değişiminde burjuva hak'ın sınırsız bir şekilde genişlemesinin ve

güçlenmesinin sonucudur.

Dolaşım alanında proletarya burjuva hak'ı nasıl kısıtlayacak? En önemli şey metaların üretimini ve değişimini devlet planı yörüngesine sokmaktır. Devlet planlarını ihlal edecek biçimde "serbest ticaret"i sürdürmek kesinlikle yasaktır. Burjuvazi ve Parti içerisindeki temsilcileri bu türden kısıtlamalara karşı çıkmak için mümkün olan her türlü araçları kullanacaklardır. Bir şans yakaladıklarında devlet planını sabote ederler ve "serbest ticaret"i uygularlar. Bu yüzden dolaşım alanında kısıtlama ile karşı-kısıtlama üzerine burjuvazi ile proletarya arasındaki keskin mücadele proletarya diktatörlüğü altında kaçınılmazdır. Bizim ülkemizde bu türden mücadele oldukça şiddetli oldu. Liu Şao-şi ve Lin Biao gibi insanlar "serbest pazar", "serbest fiyatlandırma" ve "serbest rekabet" saçmalıklarını destekleyerek, revizyonist "serbest ticaret" çizgisini güçlendirmek için ellerinden geleni yaptılar. Dolaşım alanında burjuva hak'ı kısıtlamaya yönelik proletaryanın çabalarına şiddetle karşı çıktılar. Bu alana kır ve kentin kapitalistlerini doldurmaya çalıştılar. "Kar merkezde", "öncelikle iş" vs. kaçak fikirleri şaha kaldırdılar ve sosyalist değişimde kapitalist işleyiş ilkelerini yürürlüğe sokmaya çalıştılar. Liu Şao-şi ayrıca "belli bir ekonomik faaliyet alanındaki insanların o alandan daha fazla mal satın almasına izin verilebileceği"ni savundu; Lin Biao "insan davranışları toplum kurallarının üzerindedir", "el altından geçiş" yasaldır vs. gibi saçmalıkları pazara sürdü. Toplumdaki diğer eski ve yeni burjuva unsurlar da dolaşım alanında huzursuzluk yaratmaya ve proletaryaya ve sosyalizme saldırmaya çalışmaktadırlar. Bunlar kadroları baştan çıkarmak için rüşveti kullanmakta ve devletin ve kolektifin mal varlıklarını kendi özel mülkleri haline getirmeye çalışmaktadırlar. Sosyalist pazarı dağıtmak ve sabote etmek için spekülasyona ve karaborsacılığa başvurmaktadırlar.

Başkan Mao'nun devrimci çizgisi altında ve tekrarlanan güç denemelerinden sonra halk, Liu Şao-şi, Lin Biao ve beraberindekilerin komplolarını boşa çıkardı. Kapitalist güçler sürekli olarak büyük darbeler aldılar. Fakat meta değişimi ve bununla beraber burjuva hak var olduğu sürece kapitalizmi ve burjuvaziyi doğuran verimli toprak olackatır. Bu yüzden değişim alanında burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf mücadelesi sürmek zorundadır. Proletarya, temel üretim araçlarının değişimini devlet planı yörüngesine sokmalı, sosyalist işbirliğini ortaya çıkarmak için önderlik etmeli, ve eski ve yeni burjuva unsurların kapitalist işleyişi yeniden geri getirmek için üretim araçlarını kullanmasını engellemelidir. Proletarya kır ile şehir arasında hammaddelerin ve malların akışına yönelik değişimi sürdürmeli, pazarın ve fiyatın idaresini sağlamlaştırmalı, kırdaki ve kentteki kapitalist güçlerin pazarı dağıtmasını ve sabote etmesini engellemelidir. Acak bu temelde burjuva hak'ı etkili bir şekilde kısıtlayabilir, kapitalizme ve burjuvaziye nefes aldıran zemini sürekli bir şekilde kazabilir ve sonunda ortadan kaldırabiliriz ve sosyalist değişim endüstriyel ve tarımsal üretime, işçi-köylü-asker kitlelerine ve proleter politikalara daha iyi hizmet eder hale getirilebilir.

Sosyalist değişimi geliştir, üretimin gelişimini destekle, ve halkın yaşam standardını yükselt

Toplumsal yeniden üretim sürecinde üretim belirleyici bir rol oynar. Bununla beraber değişim, üretim üzerinde, hem doğrudan hem de dolaylı, geri yansımada bulunur. Engels

şöyle demektedir:

> *"Bu iki toplumsal işlevlerden her biri, büyük ölçüde özel dış etkilerin etkisi altındadır ve dolayısıyla büyük ölçüde kendine özgü, özel yasalara sahiptir. Fakat öte yandan bu işlevler her an birbirini belirler ve birbiri üzerinde, ekonomik eğrinin apsis ve ordinatı olarak nitelenebilecek ölçüde etkide bulunurlar."*[3]

Engels'in bu ifadesi sosyalist meta değişimine de uygulanabilir.

Sosyalist endüstriyel ve tarımsal üretimin gelişimi sosyalist üretim ve meta değişimi için maddi temeldir. 1942'de başkan Mao şöyle demekteydi:

> *"Bizim ekonomik ve mali çalışmamıza yön veren genel siyaset, ekonomiyi geliştirmek ve ikmali sağlamaktır."*[4]

Bu, şu demektir, ancak tarımsal üretim geliştirildiğinde, üretimi daha da geliştirmek ve ekonomik inşayı daha da genişletmek için gerekli ihtiyaçları karşılamaya yönelik yeterince üretim aracı olabilir ve pazarları zenginleştirmek ve fiyatları istikrarlı hale getirmek için yeterince tüketim maddeleri olabilir. Tarımsal ve endüstriyel üretim olmaksızın sosyalist meta değişimini ilerletmek imkansızdır.

Diğer taraftan sosyalist değişim, sosyalist endüstriyel ve tarımsal üretimin geliştirilmesinde büyük ve ön açıcı bir rol oynar. Sadece sosyalist değişim yoluyla maddi kaynaklar, ülkenin farklı bölgeleri arasında ve ulusal ekonominin farklı sektörlerindeki farklı devlet işletmeleri arasında dağıtılabilir. Sadece sosyalist meta değişimi yoluyla tarım ile sanayi, üretim ile tüketim, devlet mülkiyeti altındaki ekonomi ile kolektif mülkiyet altındaki ekonomi arasındaki, ve kır ile kent arasındaki ilişkiler uygun bir şekilde düzenlenebilir. Sosyalist değişimden sorumlu devletin maddi arz departmanları ve ticari departmanları devlet işletmeleri arasında üretim araçlarının değişimini aktif bir şekilde örgütlerler. Sosyalist meta değişiminden sorumlu olan sosyalist ticari departmanlar endüstriyel ve tarımsal üretim sektörlerinden metaları uygun zamanda satın almak ve onları tüketicilere planlı ve sistematik bir yolla satmak amacıyla aktif bir şekilde örgütlenirler. Bu, ulusal ekonomiyi planlı ve orantılı bir biçimde hızlıca geliştirmede ve kırsal ve kentsel alanlarda halkın yaşam standardını ilerletmede büyük bir rol oynar. Bu ayrıca işçi-köylü ittifakını sağlamlaştırmanın önemli bir yönüdür

Sosyalist değişim alanında burjuva hak'ın varlığını kabul etmeye ve onu doğru bir biçimde ele almaya ek olarak, ayrıca üretimi hızlandırmada ve tüketimi genişletmede sosyalist değişimin rolüne tam alan açmak amacıyla farklı türden değişim ilişkilerine özgü çelişkileri de doğru ele almalıyız.

Devlet tarafından işletilen işletmeler sektörü içinde değişimin gelişiminde oldukça önemli bir halka, maddi arz departmanlarının, üretim araçlarına yönelik arz ile talep arasındaki çelişkileri bütünüyle anlama ve doğru bir şekilde ele alma konusundaki yetenekleridir. Sosyalist inşanın yüksek hızdaki gelişimi sürecinde üretim araçlarının arzı genel olarak tüketim maddelerindeki arz artışından daha yüksektir. Diğer taraftan, üretim araçlarının nicelikleri, nitelikleri ve özellikleri her zaman sosyalist inşanın gelişimsel ihtiyaçlarını tam olarak karşılamaz. Üretim araçlarına yönelik arz ve talep arasındaki çelişkiler objektif olarak uzun bir zaman varlığını koruyacaktır ve ulusal ekonominin çeşitli departmanlarında, çeşitli bölgelerde, ve çeşitli devlet işletmelerinde yansımasını bulacaktır. Ancak düzenli

çalışma yoluyla ve planları uygun ayarlayarak ve arzı taleple eşitleyerek üretim araçlarının üretimi ile üretim araçlarına yönelik gereksinim arasında sürekli göreli bir denge sürdürülebilir ve sosyalist üretimin hızlı gelişimi sağlanabilir.

Devlet ekonomisi ile kolektif ekonomi arasındaki, kolektif ekonominin farklı seviyeleri ve birimleri arasındaki ve devlet ile personel ve işçiler arasındaki değişim süreci daha da karmaşıktır. Meta değişiminin konusu esas olarak tüketim mallarıdır, fakat bu türden değişim belli bir miktarda üretim araçlarını da kapsar. Bu karmaşık değişim ilişkileri içinde kendisini gösteren arz ve talep arasındaki çelişki uzun bir zaman daha varlığını sürdürecektir. Bu, ticari sektör ile tarım, ve endüstri ile tüketim arasındaki çelişki olarak kendisini somut biçimde ifade edecektir.

Sosyalist ticaret ile tarım arasındaki çelişkiler esas olarak, satın alınacak veya elde bırakılacak yan ürünlerin oranlarında, satın alma fiyatlarında, ürünlerin satın alış biçimlerinde ve endüstriyel ürünlerin arzı ve fiyatları yoluyla kendisini gösterir. Tarımsal ve yan üretimin bir bölümü toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik meta üretimidir. Diğer bölüm köylünun kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, kendisi için üretimdir. Bu yüzden ticari departmanların, tarımsal ve yan üretim mallarını satın almada, devlet tarafından satın alınacak olan ile köylülüğün elinde bırakılacak olan arasındaki uygun dengeyi tutturmaları zorunludur—bu, devletin gerekli miktarda tarımsal ve yan üretim ürünlerini temin edebilmesi için ve yine köylülerin de kendi üretim ve tüketim ihtiyaçlarını gözetebilmeleri açısından önemlidir. Aynı zamanda, sosyalist devlet ticareti, bir taraftan tarımsal ve yan ürünler alırken, ayrıca kırsal alanlara endüstriyel ürünler sağlamada da iyi olmalıdır. Sosyalist tarımsal üretimin ve halkın yaşam durumunun gereksinimlerini bütünüyle karşılamak için malların ve materyallerin girişini ve çıkışını sağlama almaya çalışmalıdır. Tarımsal ve yan ürünleri satın alma fiyatları ve endüstriyel ürünlerin arz fiyatları köylünün gelirini, tarımsal üretimin büyümesini ve devlet birikimini doğrudan etkiler. Tarımsal ve yan üretim ürünleri için makul satın alma fiyatları belirlemek ve endüstriyel ürünler için makul fiyatlar koymak zorunludur. Endüstriyel ve tarımsal fiyatlar arasındaki, tarihsel olarak uzun zamandan beri var olan "farklılaşmalar"ı ilerici bir biçimde daraltmak için koşulları yaratmak zorunludur. Bu yolla endüstriyel ve tarımsal ürünler arasında eşit değerlerin değişimi temelinde bir değişim ilişkisi sürdürülebilir. Ticaret ile tarım arasındaki çelişkileri doğru ilkelere uygun olarak ele almak kırsal ve kentsel alanlar arasındaki meta değişiminde iyi bir iş çıkarmayı mümkün kılar ve bu, sosyalist üretimde köylülerin coşkunluklarını yükseltmenin, endüstriyel ve tarımsal üretimin gelişimini hızlandırmanın ve işçi-köylü ittifakını sağlamlaştırmanın lehinedir.

Sosyalist ticaret ile endüstri arasındaki çelişkiler esas olarak devlet ekonomisin içindeki çelişkilerdir. Devlet endüstrisi üretim ile meşguldür. Devlet ticareti pazarlama ile meşguldür. Endüstri ile ticaret arasındaki çelişkiler esas olarak, bir taraftan endüstriyel ürünlerin niceliklerine, niteliklerine, cinslerine ve fiyatlarına ve diğer taraftan pazar ihtiyaçlarına ilişkindir. Endüstriyel üretimde göreceli istikrar vardır. Fakat pazar gereksinimleri değişir. Göreceli olarak istikrarli endüstriyel üretim ile değişebilir pazar gereksinimleri arasındaki çelişkiler sık sık endüstri ile ticaret arasındaki çelişkilerde kendisini gösterir. Diğer çelişkiler, üretim planı ile pazarlama planı arasında koordinasyon yokluğundan ortaya çıkar. Ki bu, gelişmelere ve değişimlere ilişkin ve yine üretim ve pazar kurallarına ilişkin yetersiz araştırma ve incelemeden kaynaklanır. Kapitalist işleyişe ilişkin fikirlerin etkisi veya revizyonist çizginin müdahalesi endüstri ile ticaret arasındaki çelişkileri daha da şiddetlendirir. Endüstri ile

ticaret arasındaki çelişkileri doğru ele almak için ticari departmanlar, sosyalizmin temel ekonomik yasasının gereklerine uymak, inceleme ve araştırmayı güçlendirmek, tüketicilerin gereksinimlerini endüstriyel departmanlara hakkıyla bildirmek, endüstri ile ticaret arasında daha yakın iş birliğini canlandırmak ve endüstriyel departmanların hem devletin hem de halkın gereksinimlerini karşılaması amacıyla üretimi geliştirmelerine, çeşitliliği çoğaltmalarına ve niteliği yükseltmelerine yardım etmek zorundadırlar.

Meta değişim sürecindeki üretim ile talep arasındaki çelişkiler nihayetinde sosyalist ticaret ile geniş tüketici kitleleri arasındaki çelişkiler olarak ortaya çıkar. Hızlı endüstriyel ve tarımsal gelişme ile birlikte halkın satın alma gücü istikrarlı bir şekilde yükseldi. Halkın, kendisine daha fazla ve daha çeşitli oranda tüketim malları sağlayan sosyalist ticarete gereksinim duyması doğaldır. Bununla beraber toplumsal üretimin büyümesi her zaman toplumsal talebin büyümesinin gerisinde kalır. Bu yüzden ticaret ile tarım arasındaki ve ticaret ile endüstri arasındaki çelişkileri doğru olarak ele almak, ticaret ile tüketiciler arasındaki çelişkileri doğru bir şekilde ele almanın zorunlu bir şartıdır. Dahası, ticaret ile tüketiciler arasındaki çelişkileri doğru bir şekilde çözmek için ticarette çalışanların, halka gönülden hizmet etme ilkesini benimsemeleri esastır. Çin'in ticari alanda çalışanları bunu iyi ortaya koymaktadırlar:

> "*Raf sadece üç fit yukarıdadır, fakat işçilere, köylülere ve askerlere hizmetin sınırı yoktur.*"

Sadece bu dünya görüşü derinden kök saldığı zaman sosyalist ticaret aktif bir şekilde metaların arzını örgütleyebilir, metaları rasyonel bir biçimde dağıtabilir, ve sosyalist pazarı işçilerin, köylülerin ve askerlerin çeşitli ihtiyaçlarına uygun olarak düzenleyebilir. Aynı zamanda sosyalist ticaret, halkın tüketim ihtiyaçlarına yönelik örgütlemede, sadece pasif bir biçimde tüketim talebini kabul etmekle kalmamalı; sosyalist endüstriyel ve ticari üretimin gelişimsel koşullarına ve ulusal kaynakların durumuna uygun olarak tüketimi aktif bir şekilde etkilemeli ve ona rehberlik etmeli, halkın yaşam gereksinimlerine yönelik daha iyi bir örgütleme işi çıkarmalıdır.

SOSYALİST DEĞİŞİM UYGUN ÖRGÜTLENME BİÇİMİNE SAHİP OLMALIDIR

Uygun bir arz sistemi ve uygun değişim kanalları oluştur

Üretim araçlarını üreten devlet işletmeleri ile onları tüketen devlet işletmeleri arasındaki üretim araçlarının dolaşımı oldukça karmaşık bir süreçtir. Merkezi bir devlet planının rehberliğinde uygun değişim biçimleri, üretim araçlarının üretim alanından üretken tüketim alanına hareketini kolaylaştırmayı gerektirir.*

Üretim araçlarının, üretimin gelişimini hızlandırması için, zamanında ve doğru bir miktarda dolaşıma girmesi ve belli nitelik standartlarını yakalaması gerekir.

Devlet işletmeleri arasında üretim araçlarının dolaşımı tüm halkın mülkiyetindeki işletmeler arasındaki, bölgeler arasındaki, departmanlar arasındaki, merkezi ekonomik departmanlar ile yerel ekonomik departmanlar arasındaki iç ilişkileri yansıtır. Sosyalist inşada

* Yani, üretim araçlarının üretildiği alandan, üretim sürecindeki unsurlar olarak kullanıldığı alana.

Çin'in deneyimi bize, bu iç ilişkileri ele alma sürecinin parçası olarak, maddi kaynakların arzına yönelik rasyonel bir sistemin oluşturulmasının oldukça önemli olduğunu öğretmektedir.

Çin'in maddi kaynakların arzı sistemi, Mao'nun "savaşa ve doğal felaketlere karşı hazırlıklı ol ve halk için herşeyi yap" büyük stratejik politikasına ve "merkezi bir birleşik plan altında yerel birimlerin daha fazla şey yapmalarına izin verelim" öğretisine hizmet edecek biçimde "merkezi önderlik, kademe kademe yönetim (*level-to-level administration*) ve özgül işleyiş" ilkelerine sıkıca bağlı olmalıdır. Şu anda yukarıda bahsettiğimiz ilke temelinde Çin'in, maddi kaynakları arz sistemi seçici bir şekilde ve giderek adım adım "birleşik bir devlet planı altında bölgesel denge, farklı dağılım, farklılığın düzenlenmesi, ve devlete teslim garantisi"*

Bu, birleşik bir devlet planı ve devlete teslim garantisi çerçevesi içerisinde, yerelde üretilen ham maddelerin ve ekipmanların yerel denge içerisinde sürdürülmesini ve eksiksiz ekipmanların yerelde üretilmesini gerektirmektedir. Bu yöntem savaşa, doğal felaketlere karşı hazırlıklı olma ve halk için herşeyi yapma büyük stratejik politikayı yürütmeye yardım eder. Bu, çeşitli koordinasyon bölgelerinde ve hatta tek tek eyaletler düzleminde adım adım endüstriyel sistemlerin kurulmasını, merkezi ve yerel inisiyatifin harekete geçirilmesini, hem merkez ile yerel birimler arasındaki hem de bölgeler arasındaki ve işletmeler arasındaki iç ilişkileri doğru bir şekilde ele almayı destekler, ve üretici güçlerin gelişimini ilerletir.

Uygun bir 'maddi kaynakların arzı' sistemi kurulduktan sonra, malların akışını çabuklaştırmak için değişimin uygun biçimleri, bu tür değişimi yürütmek için somut kanallarla birlikte oluşturulmalıdır. Dolaşımdaki bağlantılarla birlikte üretim araçları bir devlet işletmesinden bir diğerine daha hızlı ve ekonomik bir şekilde ulaştırılabilir. Şu anda devlet sektörü içerisinde üretim araçlarının değişiminin somut biçimleri üç temel tiptedir; Çin'in devlet işletmeleri arasında üretim araçlarının dolaşımı üç kanaldan yapılmaktadır.

Birincisi doğrudan arzdır. Bu, bir devlet işletmesi tarafından üretilen hammaddelerin, ekipmanların vs. herhangi bir ara bağlantıdan geçmeksizin doğrudan kullanıcıya ulaştırıldığı bir değişim biçimidir. Bu, birleşik bir devlet planı altında ve işletmeler arasındaki anlaşmalara uygun olarak düzenlenir. Bu değişim biçimi dolaşım süresini kısaltır, dolaşım masraflarını düşürür, arz-talep ilişkilerini istikrarlı hale getirir ve ürün kalitesini ilerletmeye yardım eder. Bu, devlet işletmeleri arasındaki ürün değişiminin gelişim biçimidir. Fakat bu değişim biçimi her koşul altında kullanılamaz. Genel olarak bu, arz-talep değerleri büyük olan ve ürünlerin arz-talep ilişkileri istikrarlı olan işletmeler açısından uygun bir kanaldır.

İkinci değişim biçimi maddi kaynak departmanları tarafından yapılan arzdır. Bu da birleşik bir devlet planı altında yürütülür. Daha önce bahsettiğimiz değişim biçimi gibi bu da plan hedeflerinin yörüngesine girer. Bununla beraber ürün maddi kaynak departmanlarından geçmek zorundadır. Diğer bir deyişle ürün arzı anlaşmasına uygun olarak, bir devlet işletmesi

* Burada ve bu paragraf boyunca bahsedilen şey, bölgesel kendine dayanmayı geliştirme (ve bölgeler arası eşitsizlikleri azaltma) temelinde tüm ekonomik gelişmeyi koordine etmeyi hedefleyen, tahsis edici (allocative) ve düzenleyici mekanizmalar ve politikalardır. Planlama otoritesi ve arz ve satın alma politikaları merkez tarafından kullanılan anahtar ekonomik manivelalardır. Belli bir biçimde; merkezi otoriteler maddi arzların dağıtımı konusunda, kaynak aktarımındaki farklılıkları ve belli alanların gelişim düzeylerini, daha geri alanlara yardım etme anlayışıyla, hesaba katmalıdırlar ve tarımın ve hafif sanayinin ihtiyaçlarına önem vermelidirler; ve ürün karmasının ve ürünün gideceği yerin düzenlenmesi konusunda merkez, bir taraftan, ekonominin genelinde ihtiyaç duyulan yerlere, yerelde üretilen ürünlerin ulaştırılmasını garanti altına alırken, diğer taraftan yerel özelikleri dikkate alır, yerel bölgelerdeki tahıl üretimini, tarımsal kendi kendisine yetmeyi ve endüstriyel kendi kendisine dayanmayı teşvik eder. yöntemini benimsemektedir.

tarafından üretilen hammaddeler, ekipmanlar vs. önce toplanmalı ve maddi kaynak departmanlarına gönderilmelidirler. Maddi kaynak departmanlarının gerekli düzenlemesinden ve hazırlığından sonra tüketim için işletmelere arz edilirler. Bu değişim biçimine tabi olan hammaddeler ve ekipmanlar genelde çok fazla talep edilenlerdir, her ne kadar bazı işletmelerden gelen talep küçük de olsa. Şu anda, eğer tüm mallar üretici işletmelerden tüketici işletmelere doğrudan ulaştırılırsa, üretici işletmeler bu malları zamanında ulaştırmak için geniş bir arz örgütü geliştirmek zorundadırlar. Sonuç olarak her ne kadar, doğrudan arz kanallarını kullanmak yerine devletin maddi kaynak departmanlarını kullanmak daha yavaş ve daha pahalı gibi gözükmekteyse de esasında bu, depolama masraflarının ve taşıma ücretlerinin düşürülebileceği ve üretim araçlarının tüketici işletmelere daha hızlı arz edilebileceği anlamına gelir. Ek olarak devlet, bazı üretim araçlarının rezervini elinde tutmaya ihtiyaç duyduğu için, ve devlet işletmeleri bazı üretim araçlarındaki ani dalgalanmalar (plan hedeflerindeki değişikliklerden dolayı) konusunda deneyime sahip olabileceği için üretim araçlarının arzını yönetmeye ve örgütlemeye yönelik ara bir halka olarak devletin maddi kaynak departmanlarına ihtiyaç duyulur.

Üçüncü dolaşım kanalı ticari departmanlar tarafından organize edilen arzdır. Bu, hem üretken tüketim hem de kişisel tüketim için kullanılabilecek ürünlere ilişkindir. Çeşitli özel ve daha sınırlı kullanımlara yönelik bazı küçük yedek parçalar ve küçük metal aletlerdir. Kullanıcı birimin pazarda herhangi bir zamanda satın alması için ticari departmanlar tarafından kullanılan bu küçük ve muhtelif üretim araçlarını bulundurmak daha elverişlidir.

Sosyalist ticaretin etkilerini tamamıyla ortaya çıkar

Sosyalist işletmeler arasındaki değişim esas olarak doğrudan arz biçiminde ve ara halkalar olarak hareket eden maddi kaynak departmanları aracılığıyla gerçekleştirilir. Ticari departmanların aracılık rolü bu tür değişimde zorunlu değildir. Fakat devlet ekonomisi ile kolektif ekonomi arasındaki, kolektif ekonominin birimleri ve kademeleri arasındaki ve bunların kendi içlerindeki, devlet ile personel ve işçiler arasındaki değişimde ticari departmanların aracılık yeteneklerini sergilemeleri zorunludur. Gelinen aşamada Çin'in sosyalist ticareti iki biçim almaktadır; devletçe yürütülen ticaret ve kolektif tarafından yürütülen ticaret. Bunlar ikisi birlikte Çin'in planlı ve birleşik sosyalist pazarını oluşturmaktadır.

Devlet ticareti, birleşik sosyalist pazarda esas gövdeyi ve önder gücü oluşturmaktadır. Perakende satış mağazalarının ezici çoğunluğunu ve tüm ticari toptan satış bağlantılarını kontrol eder. Devlet endüstrisi tarafından imal edilen tüm tüketim maları ve üretici malların bir bölümü devlet tarafından satın alınmaktadır. Tarımsal yan ürünlerin büyük çoğunluğu ve kolektif işletmeler tarafından üretilen endüstriyel ürünlerin bir bölümü öncelikle devletin ticari departmanları tarafından satın alınacaktır. Metalar devletin ticari departmanları tarafından tüketiciye ulaştırılmaktadır. Bu departmanlar planlı bir biçimde ülke nüfusunun tamamını göz önünde bulundurmalı ve her yönlü planlama, uygun düzenlemeler yapma, kilit noktaları güvenceye alma ilkelerini takip etmelidirler. 1973 yılında devlet ticareti daha şimdiden perakende satış ticaretinin toplam değerinin %95'ini oluşturmaktadır.

Kolektif ticaret devlet ticaretine yardımcı olur. Kolektif ticaret esas olarak kırsal arz ve pazarlama kooperatiflerini içermektedir. Kent kooperatif mağazaları da ayrıca kolektif

mülkiyet sistemi altındaki ticaret kategorisine dahildir.

Çin'de politik iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinden sonra, bireysel ekonominin hakim halde bulunduğu fazlasıyla geniş bir kırsal pazar mevcuttu. Eğer sosyalizm idareyi eline almayı başaramasaydı bu pazar kapitalizmin tutunma noktalarına dönüşürdü ve kapitalizmin büyümesi için bir yuva haline gelirdi. Bir taraftan devlet ticaretini aktif bir şekilde geliştirirken diğer taraftan kendi çabalarıyla kolektif ticareti enerjik bir şekilde geliştirmeleri için kitleleri ayağa kaldırmak da zorunludur. Bu, arz ve talebi düzenlemede, pazarı kontrol etmede ve fiyatları istikrarlı hale getirmede yardımcı olur. Pratik göstermiştir ki, Çin'de arz ve pazarlama kooperatiflerinin kurulması ve gelişmesi sosyalist ticaretin gücünun arttırılmasında, kapitalist ekonomi ile bireysel ekonomi arasındaki bağlantının koparılmasında ve bireysel ekonominin sosyalist dönüşümüne katkı sunmada oldukça önemli bir rol oynamıştır. Yirmi yıllık bir gelişmeden sonra kırsal arz ve pazarlama kooperatiflerinin kurulmasında ve idaresinde büyük bir gelişme oldu. Bu kooperatiflerin kurulmalarının ilk dönemlerinde para, katılım payları biçiminde yükseliş gösterdi, bugün ise para, kooperatiflerin fonlarının sadece küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Gerçekte, arz ve pazarlama kooperatifleri aslında şimdiden tüm halkın sosyalist ticaretinin bir bileşenidirler.

Kooperatif mağazaları kentsel alanlarda esas olarak bireysel emekçiler tarafından oluşturuldular. Bu kooperatifler bireysel ticaretten devlet ticaretine doğru bir geçişi temsil ediyorlardı. Çin'in bazı alanlarında kooperatif mağazaları daha şimdiden büyük oranda devlet tarafından işletilen mağazalara dönüşmüşlerdir. Diğer bölgelerde sosyalist dönüşümü sürdürmek için çeşitli biçimler benimsenmektedir. Mevcut kooperatif mağazaları, günlük metalara yönelik küçük satın almaları kolaylaştırarak şehir sakinleri için bir rahatlık sağlamaktadırlar.

1973 yılında kolektif ticaret perakende ticaretin toplam değerinin %7.3'ünü oluşturmaktaydı. Sosyalist ticaretin iki türünün (devlet ticareti ve kolektif ticareti) yanında hala, kırsal ticaret fuarlarında yapılan belli miktarda bir ticaret bulunmaktadır. Kırsal ticaret fuarı, özel mülkiyet temeline dayalı meta değişimine tekabül eden bir ticaret biçimidir. Kırsal ticaret fuarları sosyalist planlı pazarın bir tamamlayıcısıdır. Orada köylüler, kendi özel arazilerinde yetiştirdikleri bölümü (oldukça küçük miktarda) ve ne kendi kişisel tüketimlerine ayırdıkları ne de devlete sattıkları aile yan ürünlerini satarlar. Kırsal ticaret fuarları sıkı devlet kurallarına uygun olarak örgütlenirler. Ticaret fuarları, köylülerin sahip olduklarını, almak istedikleriyle değiştirdikleri ve köylülerin doğrudan şehirli insanlarla değişime girdikleri yerlerdir. Hiçbir aracıya izin verilmez.

Kırsal ticari fuarlar ikili bir karaktere sahiptirler. Bir taraftan sosyalist planlı pazara yardımcı rolü oynarlar, toplumsal üretimi, ekip üyelerinin gelirlerini arttırma ve kırsal ekonomiyi canlandırma etkisine sahiptirler. Diğer taraftan kırsal ticari fuarlar planlı olmayan bir pazardır. Eğer kendiliğindenci bir tarzda ve kontrolsüzce gelişmelerine izin verilirse, sosyalist planlı pazarla çatışırlar ve kapitalist güçleri beslerler. Kırsal ticari pazarların sosyalist sistem altında belli bir dönem için varlıklarını sürdürmelerine izin vermek için, sosyalist ekonomiye daha iyi hizmet edebilsinler diye, pozitif etkilerini ortaya çıkarmak ve negatif etkilerini sınırlamak amacıyla, onlar üzerindeki önderliği ve yönetimi güçlendirmek zorunludur.

PARA SOSYALİST DEĞİŞİMİN HİZMETKARI OLMALIDIR

Sosyalist sistem altında para yeni özellikler ve işlevler edinir

Meta üretimi ve meta değişimi insanlık tarihinde belli bir gelişim aşamasına ulaştığında genel eş değer (tüm diğer metaların) ve hesaplama birimi olarak para ortaya çıktı. Sosyalist toplumda meta üretimi ve meta değişimi var olmaya devam ettiği için para hala gereklidir.

Bir sosyalist toplumda toplumsal üretimin ve toplumsal emek ürünlerinin ikili karakterinden dolayı paranın niteliği ve fonksiyonu değişmeye başlar.

Sosyalist sistemde, meta üretimi ve meta değişimi ile olan ilişkisi içerisinde para hala bir hesaplama birimidir. Fakat para artık kapitalist üretim ilişkilerini yansıtmaz. Kapitalist meta üretimi ve meta değişiminin, ki kiralanmış (*hired*) emek sömürüsünü ifade eder, artık bu para ile bir ilişkisi bulunmamaktadır. Para artık iki emekçi sınıf, proletarya ile köylülük arasındaki ve bunların kendi içlerindeki karşılıklı emek değişimini ifade eden sosyalist meta üretimi ve değişimi ile ilişkilidir. Şimdi, sosyalist doğrudan toplumsal üretim içerisinde paranın niteliklerini inceleyelim.

Sosyalist devlet, ulusal ekonomi üzerindeki planlı önderliğinde, toplumsal emeği –ister üretim hedeflerini formüle etmede, maddi kaynakları dağıtmada, isterse toplam toplumsal üretimin bölüşümünde olsun– ölçmek için birleşik bir standart olarak parayı kullanmalıdır. Bu, sosyalist sistem altında paranın, ulusal ekonomik planlama faaliyetinde emeği ölçmenin bir aracı olarak yeni bir nitelik kazandığı anlamına gelir. Ve sosyalist doğrudan toplumsal üretim ne kadar fazla ilerlerse, paranın bu yeni özelliği o kadar önemli hale gelir. Gelişim sürecinde meta üretiminin ve meta değişiminin adım adım ortadan kalkması ile birlikte bir hesaplama birimi olarak para da adım adım ortadan kalkacaktır. Buna rağmen, o zaman bile bir emeği ölçme aracı, ulusal ekonomik faaliyette hala zorunlu olacaktır.

Sosyalist toplumda kişisel tüketim mallarının bölüştürülmesinde para, bir hesaplama birimi olmaya ek olarak, ayrıca emek sertifikaları olarak hizmet eder. Sosyalist devlet mülkiyeti altındaki departmanlardaki kişisel tüketim mallarının dağıtımı şöyle yürütülmektedir; devlet, "herkesen yeteneğine göre, herkese emeğine göre" ilkesine uygun olarak personel ve işçilere parasal ücret öder, ve personel ve işçiler ihtiyaç duydukları tüketim mallarını satın almak için para kullanırlar. Burada paranın rolü Marx tarafından tarif edilen emek sertifikası ile benzerdir:

> "*Emek sertifikası sadece bireyin ortak emekte yer aldığını ve tüketim için ayrılan ortak üretimdeki belli payını gösterir.*"[5]

Sosyalist sistem altında paranın niteliğindeki değişim sosyalist üretim ilişkilerinin özelliklerini yansıtır. Fakat bu değişim ayrıca paranın işlevlerinde somutlaşır.

Paranın ilk işlevi bir değer ölçüsü olmasıdır. Bu, sosyalist sistemde de bir meseledir. Sosyalist sistemde para, metalarda somutlaşan toplumsal emeği ölçmek için kullanmaktan başka, ayrıca devlet ekonomisinin planlı yönetimi için de bir araç olarak kullanılır. Sosyalist devlet, ulusal ekonominin planlı yönetimini hayata geçirmek amacıyla, metaların ve ürünlerin fiyatlarını belirlemek ve üretim, harcama ve kar hedeflerini değer biçiminde saptamak için bir değer ölçüsü olarak paranın işlevini kullanır.

Para, sosyalist sistemin önemli üç değişim ilişkisinin hepsinde bir dolaşım aracı olarak

rol oynar. Sosyalist sistemde paranın bu işlevi kağıt paralarla icra edilir. Kağıt paralar gerçek değere sahip değillerdir. Bunlar sadece değerin sembolleridirler. Çin'de bu değer (veya yasal para) sembolleri, Çin Halk Bankası tarafından basılan Renminbi'dir. Sosyalist devlet bir dolaşım aracı olarak paranın işlevini, endüstri ile tarım arasındaki, kırsal ve kentsel alanlar arasındaki, ve devlet işletmeleri arasındaki ekonomik ilişkileri geliştirmek için kullanır. Her ne kadar para bir dolaşım aracı olarak kalmaktaysa da, buna sahip olan birey, büyük üretim araçlarını veya işgücünü satın alma –ki bu, kapitalizm altında paranın varlık temelidir– hakkından daha şimdiden yoksun bırakılmıştır. Para sadece el sanatları için ihtiyaç duyulan bazı malzemeleri ve kişisel tüketim mallarını satın almak için kullanılabilir. Bu tür koşullar altında bir dolaşım aracı olarak paranın hareketinin etki sahası üzerine büyük sınırlamalar daha şimdiden konmuştur.

Sosyalist toplumda para bir ödeme aracı olarak işlev görür. Sosyalist devlet işletmeleri paranın bu işlevini, devlet vergilerini ve kazancı ödemek, personel ve işçilere ücretlerini ödemek ve kardeş işletmelere borçları geri ödemek için kullanır. Sosyalist devlet, sosyalist inşayı garantiye almak ve ilerletmek amacıyla paranın bu işlevini bütçe ve kredi fonlarını merkezileştirmek ve bölüştürmek için kullanır.

Sosyalist toplumda para ayrıca birikim ve tasarruf aracı olarak da işlev görür. Emekçi halk tarafından yaratılan net toplumsal gelir, para biçiminde, devletin sosyalist birikimi haline gelir. Emekçi halkın emek bedelinin hala harcanmamış olan bölümü de, sosyalist inşayi ilerletme amacıyla kullanılması için devlet bankasına para biçiminde yatırılır.

Sosyalist devletin yabancı ekonomik ilişkilerinde altın, dünya parası olarak işlev görür. Sosyalist devletin yabancı yardımında ve yabancı ticaretinde altın, bir evrensel ödeme aracı ve bir toplumsal servet ölçütü olarak hizmet eder. Çin'in Renminbi'si dünyada az bulunan ve istikrarlı bir para olduğu için her geçen gün artan bir itibara sahiptir. Çin'in dış ticaretinde birçok ülke, fiyatları hesaplamanın bir aracı olarak ve uluslararası hesaplama için Renminbi'yi kullanmaya isteklidirler.

Sosyalist toplumda, üretim araçlarının kamu mülkiyeti sisteminin kurulması ve bunun sonucunda üretimde ve değişimde meydana gelen değişimler nedeniyle, parada yansımasını bulan üretim ilişkileri ve paranın sergilediği işlevler kapitalist toplumdaki durumdan fazlasıyla farklıdır. Kapitalist toplumda para, kapitalistin, işçiden artı-değer elde etmek amacıyla iş gücünü ve üretim araçlarını satın almak için kullandığı sermayeye dönüşür. Burjuva devlet, mali açıklarını kapatmanın bir aracı olarak para basar. Bu, dönemlik enflasyona neden olur ve emekçi halkın yoksulluğunu yükseltir. Burjuva devlet ayrıca parayı, kendi ulusal sınırlarının dışında ekonomik olarak istila, genişleme ve aşırı karlar yapmak için bir araç olarak kullanır. Sosyalist toplumda para basılması ve paranın yönetimi esas olarak proletarya diktatörlüğü altındaki devletin elindedir, ve para, toplumsal üretimde emek giderlerini ölçmek ve hesaplamak, endüstri ile tarım arasındaki ve farklı devlet işletmeleri arasındaki bağlantıları güçlendirmek ve büyütmek için kullanılır. Para ayrıca, "herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre" sosyalist ilkesine tabi olan kişisel tüketim mallarının dağıtımını kolaylaştırır. Para, sınıf mücadelesini sürdürmek, toplumsal üretimi yönetmek ve ürünleri dağıtmak için proletarya diktatörlüğünün devleti tarafından kullanılan bir aracıdır.

Fakat para metalar gibidir; özel mülkiyetin bir artığı, "*dünün sömürüsünün bir kalıntısı*"dır.[6] Parayı, sosyalist sisteme hizmet etmesi doğrultusunda kullanırken, bunu açık olarak görmeliyiz.

Sosyalist toplumda genel eş değer ve hesaplama birimi olarak para hala toplumsal servetin doğrudan vücut bulmasıdır. Değer ölçüsü olarak, dolaşım aracı olarak, ödeme aracı olarak, biriktirme aracı olarak ve dünya parası olarak paranın işlevleri hala etkilidir. Bu, eski toplumdaki işlevlerinden çok farklı değildir. Paranın varlığı, kapitalizme ve yeni burjuva unsurlara nefes aldıran zemin olarak kalır:

> *"Metaların metası [para], bütün öbür metaları gizlice içinde saklayan, istendiğinde bütün canatılan şeylere dönüşebilen tılsımlı araç keşfedildi."*[7]

Burjuva hak, para biçiminde yoşunlaşmış ifadesine kavuştu. Parada karşısında insanlar normal olarak eşittirler. Herkes para sahibi olabilir. Herkes, ihtiyacı olduğu metayı satın almak için para kullanabilir. Bu herkes için aynıdır. Fakat bu eşitlik esasında eşitsizliği ifade etmektedir. Daha fazla paraya sahip olanlar sadece daha yüksek bir yaşam standardına sahip olmakla kalmazlar, fakat ayrıca belli koşullar altında parayı, başkalarını sömürmek için kullanabilirler. Kapitalist toplumda bir fabrika işletmek, spekülasyon, rüşvetçilik öz olarak aynıdır; bunların tümü başkasının emeğine el koymanın sömürücü yöntemleridirler ve daha fazla para edinmenin sömürücü yollarıdırlar. Sosyalist toplumda, parasal geliri yapılan işe göre bölüştürme sistemi eşitsizliği somutlaştırmasının yanında, ayrıca başkasının emeği üzerinden kendi mülkiyetini sağlama almak için para yoluyla değişimi kullanma ihtimali de vardır. Bu sömürücü faaliyetler elbette ki proletarya diktatörlüğü altında yasa dışıdır. Fakat para var oldukça kırsal kesimin ve şehrin eski ve yeni kapitalist güçleri, başkasının emeği üzerinden mülkiyetlerini güvenceye almak ve büyük miktarda para elde etmek amacıyla, spekülasyonla uğraşmak, yeraltı fabrikaları işletmek, tefecilik ile meşgul olmak vs. için yasayı çiğneme riskini göze alacaklardır. Dühring'in ekonomik komünler tartişmasına yönelik eleştirisinde Engels şöyle demektedir:

> *"Komün ödemede parayı sorunsuz kabul ederek, bu paranın, bireyin kendi emeğiyle değil de başka yoldan elde edildiği ihtimaline kapıyı açık bırakmaktadır. Non olet. [Para kokmaz.] Komün paranın nerden geldiğini bilmez."*[8]

Lenin de bu konuda şöyle demektedir:

> *"Parayı ortadan kaldırıncaya kadar ... anayasadaki eşitliğe katlanmalıyız; paraya sahip olan herkesin pratik olarak sömürme hakkına sahip olmasına katlanmalıyız."*[9]

Engels ve Lenin'in, 'para var olduğu sürece, belli koşular altında sermayeye dönüşeceği ve yeni burjuva unsurları doğuracağı' tezleri oldukça önemlidir. Sosyalist inşaya hizmet etmesi için parayı kullandığımızda bunu sağlam bir bakış açısıyla yapmalıyız. Paranın zararlı etkileri proletarya diktatörlüğü tarafından kısıtlanmalıdır. İşçileri çalıştırmak ve sömürmek, spekülasyon ve tefecilik işlerine girmek için para kullanmak gibi illegal faaliyetlere sert bir şekilde mudahale edilmeli ve cezalandırılmalıdır.

Sosyalist bir toplumda paranın kullanımı ile bağlantılı potansiyel olarak zararlı etkiler, üretim araçlarının kumu mülkiyetinin tesis edilmesinin, meta üretimi ve meta değişiminde burjuva hak'in kısıtlanmasının bir sonucu olarak şimdiden önlenmektedir. Para fetişizminin toplumsal ve ekonomik temelleri adım adım zayıflatılacaktır. Bununla beraber, para, değişim değerinin bağımsız biçimi olarak kalmaya devam ettiği için hala,

> *"her an kullanılmaya hazır mutlak toplumsal servet biçimi"* dir.[10]

Para hemen hemen her meta için değiştirilebilir; bunun sonucu olarak para fetişizmi

muhtemelen kısa bir zaman dilimi içerisinde ortaya çıkamaz. Liu Şao-şi ve Lin Biao ve hempaları maddi teşvikleri savundular. "Az sermaye ile büyük karlar yap", "Hepimiz zengin olalım." Sömürücü sınıfın aşağıdakilere benzer fikirlerini tekrar tekrar eleştirmeli ve çürütmeliyiz; "Para tanrılara rüşvet yedirtebilir," "Parayla hayaletler bile buğray öğütür," ve "Terfi et ve servet edin." Liu Şao-şi ve Lin Biao ve hempaları emekçi halkın kafasını para fetişleriyle zehirlemek ve sosyalist sistemin altını oymak için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Para fetişizmini zayıflatma ve ilerici bir şekilde ortadan kaldırma noktasında daha ileri adımlar atma sürecinde, paranın toplumsal ve ekonomik tabanını zayıflatmak için gerekli koşulları yaratmalıyız, ve rüşvet, hırsızlık, yolsuzluk, spekülasyon ve yeraltı fabrikaları açma gibi yasa dışı faaliyetler yürütmek için parayı kullanan eski ve yeni burjuva unsurlara karşı mücadeleye hiçbir zaman ara vermemeliyiz. Aynı zamanda, maddi teşvikleri savunan çağdaş revizyonistler hakkında sağlam bir anlayışa sahip olmalıyız. Halk kitleleri arasında Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'nin propagandasını yapmalı, devrim için çalışma ve devrim için işleme ileri duyarlılığını geliştirmeli ve devrimi sürdürmede ısrar etmeliyiz. Para fetişizmine karşı mücadele, proletaryanın burjuvazi üzerinde her yönlü diktatörlük uygulamasının temel bir aracıdır. Bu, bütün sosyalist dönem boyunca proletaryanın ve emekçi halkın önemli bir görevidir.

Sosyalist inşaya hizmet etmesi için para dolaşımı yasasına hakim ol

Üretim, değişim, bölüşüm ve tüketim süreçlerinde, metaların dolaşımına karşılık gelen para dolaşımı durumu söz konusudur. Kapitalist toplumda üretim ve değişim kontrolsüz ve kendiliğinden bir şekilde gerçekleşir. Sosyalist toplumda üretimin, değişimin ve bölüşümün hepsi planlara uygun bir şekilde yürütülür. Sosyalist devlet para arzını planlı bir biçimde genişletebilir ve kısıtlayabilir, ve para dolaşımını ve para yoluyla değişimi planlayabilir. Ve para yoluyla dolaşımda burjuva hak'ı kısıtlayabilir, paranın kullanımıyla ilgili tehlikelere karşı önlem alabilir ve paranın sosyalist inşaya hizmet etmesini sağlayabilir. Planlı para dolaşımını başarmak için ilk olarak, sosyalist sistem altında paranın hareketini anlamak ve para dolaşımının objektif yasasını bilmek zorunludur.

Sosyalist toplumda, işletmeler arasındaki değişim genelde gerçek para (nakit) hareketlerini gerektirmez. Değişim sürecinde fiyat hesaplaması, değerin bir ölçüsü olarak para kullanma yoluyla gerçekleştirilir. Değerin bir ölçüsü olarak para, işlevini oynadığı zaman elde nakit para bulunmasına gerek kalmaz. Sadece kavram olarak para gereklidir. İşletmeler arasındaki değişimlerde ödemeler devlet bankasındaki aracı hesaplar yoluyla yapılır ve bu yüzden bunun için de herhangi bir para hareketi gerekmez.

Sosyalist toplumda parayı dolaşıma sokmak ve yeniden geri almak için dört temel kanal vardır.

Birincisi, devlet işletmeleri, işletme birimleri ve devlet organları personel ve işçilerin ücretlerini ödemek için devlet bankasından para alırlar. Personel ve işçiler aldıkları paraları, kişisel tüketim malları satın almak veya diğer yaşam gereksinimlerini karşılamak için kullanırlar. Bu yolla para, ticari sektör ve hizmet endüstrileri aracılığıyla devlet bankasına geri döner. Buna ek olarak personel ve işçiler, herhangi bir meta değişimi olmaksızın,

doğrudan bankaya para yatırmak yoluyla birikim yapabilirler.

İkincisi, ticari şubeler kırsal kolektif ekonomiden tarımsal ve yan ürünler satın almak için devlet bankasından para alırlar. Tarımsal ve yan ürünlerin satımından gelen parasal gelirin bir bölümü devletten kimyasal gübreler, tarım ilaçları, tarımsal makineler ve diğer üretim araçları almak için kolektif ekonomi tarafından kullanılır. Kolektif ekonominin parasal gelirinin diğer bir bölümü kolektif içerisindeki köylüler arasında emek katkılarına uygun olarak bölüştürülür. Köylüler kendilerine düşen payları ticari şubelerden endüstriyel ürünler almak için kullanırlar veya biriktirirler. Bu yolla bu para da nihayetinde devlet bankasına geri döner.

Üçüncüsü, şehirdeki insanların parasal gelirinin bir kısmı ticaret pazarlarındaki satın almalar yoluyla dolaşıma sokulur. Fakat nihayetinde bu da, köylülerin endüstriyel ürünleri satın almaları ve birikim yatırımları yoluyla bankaya döner.

Dördüncüsü, devlet işletmeleri, işletme birimleri ve devlet organları arasındaki ekonomik hareketler esas olarak kredi transferleri aracılığıyla yürütülür. Fakat bazı muhtelif ve küçük ödemeler nakit para gerektirir. Devlet işletmeleri, işletme birimleri ve devlet organları sadece devlet tarafından belirlenmiş miktardaki parayı ellerinde tutabilirler. Bu yüzden bu türden dolaşım için gereken para miktarı sınırlıdır.

Para dolaşımının bu kanalları sosyalist meta değişimi ile yakından ilişkilidir. Para dolaşımı meta dolaşımı tarafından belirlenir. Marx tarafından açıklanan, para dolaşımı yasasına göre para dolaşımının formülü şu şekildedir;

$$\text{DOLAŞIM ARACI OLARAK PARA MİKTARI} = \frac{\text{Metaların toplam parasal değeri}}{\text{Para dolaşımının hızı}}$$

Bu formül sosyalist sistem altında hala geçerlidir. Bu formül, belli bir zaman diliminde dolaşım için gerekli olan para miktarının, elde etmek için para gerektiren metaların toplam parasal değeri ile orantılı olduğunu, para dolaşımının hızı ile ters orantılı olduğunu söylemektedir. Kağıt banknotlar sadece değerin sembolleri olduklarından dolayı, kağıt banknotların basımı dolaşım için ihtiyaç duyulan para miktarına tekabül etmelidir. Sadece bu yolla paranın değeri sabit tutulabilir ve paranın sosyalist toplumda dinamik bir rolü tümüyle ortaya çıkarılabilir. Eğer çok az para basılırsa dolaşım alanında metalar birikebilir (çünkü değişim aracı eksiktir) ve metalar zamanında tüketiciye ulaşamayacaktır. Eğer çok fazla para basılırsa sonuç, çok az metaya karşılık gelen çok fazla para olur. O zaman metaların fiyatları ticari pazarlarda yükselecek ve kağıt paranın değeri düşecektir. Sosyalist devlet, para dolaşımının kanallarının planlı bir düzenlemesi yoluyla para dolaşımını meta dolaşımına denkleştirmek ve sosyalist üretimin, değişimin, bölüşümün, tüketimin ve diğer bağlantıların planlı hareketini ilerletmek için para dolaşımı yasasını bilinçli bir şekilde kullanır.

İşaret edildiği gibi Çin Renminbi'si dünyada az bulunan ve istikrarlı olan bir paradır. Başkan Mao'nun proleter devrimci çizgisinin rehberliğinde Çin'in endüstrisi ve tarımı istikrarlı bir şekilde gelişmektedir, mali gelirler boldur ve endüstriyel ödemeler dengelidir. Güçlü bir sosyalist ekonomi, Çin'in parası için sağlam bir maddi temel hazırlamakta ve halkın her geçen gün yükselen satın alma gücünden kaynaklanan talebi karşılamak için devletin büyük miktarda metayı sabit fiyatlarla pazara sokmasına izin vermektedir. Renminbi'nin istikrarlı

değeri ayrıca devletin, para dolaşımı yasasını bilinçli kullanmasının, ve gelir ile nakit ödemeler arasında bir denge sağlamaya yönelik olarak para dolaşımını planlı yönetmesinin bir sonucudur. Bir taraftan devlet personel ve işçilerin sayısını, ücretlerin artış hızını ve devlet işletmelerinin, işletme birimlerinin ve devlet organlarının satın alma güçlerini planlı bir şekilde düzenlemek yoluyla ve yine tarımsal ürünleri satın alma fiyatlarını düzenleme yoluyla paranın dolaşıma sokulmasını kontrol eder, diğer taraftan devlet, kırsal ve kentsel nüfus tarafından ihtiyaç duyulan metaları zamanında ve yeterli miktarda sağlayarak, planlı bir yoldan fiyatları düzenleyerek ve halkı birikim konusunda seferber ederek paranın dolaşımdan geri çekilmesini örgütler. Bu yolla dolaşımdaki Renminbi miktarı, gerekli olan dolaşım miktarına eşitlenir ve böylece Renminbi'nin sabit değeri garantiye alınır.

Sosyalist devlette para dolaşımının planlı düzenlenmesi devlet bankası aracılığıyla yürütülür. Çin'de Halk Bankası, devlet bankasıdır. Üretimin gelişimine ve meta dolaşımının ihtiyaçlarına göre Renminbi'yi basan ve piyasadan geri çeken ve para dolaşımını planlı bir biçimde düzenleyen Çin Halk Bankası ulusal çapta bir nakit girdi-çıktı merkezi haline gelmiştir. Çin Halk Bankası tüm devlet ekonomik şubeleri, işletmeleri ve birimleri arasında nakit paraya dayanmayan işlemler için ulusal çapta bir değişim bürosudur. Ayrıca, kazançları, ödemeleri ve mevduatları elinde tutma yoluyla, kullanılmayan parayı daha bütünlüklü olarak kullanmaya çalışan, ulusal çapta bir kredi merkezidir. Kısacası tüm parasal hesaplama ve ödeme faaliyetleri devlet bankasının merkezinden gelişir. Sosyalist banka sadece bir ekonomik örgütlenme değil, fakat ayrıca proleter devletin ulusal ekonomisini düzenlemeden sorumlu bir devlet bankasıdır. Sosyalist devrimde ve sosyalist inşada oldukça önemli bir rol oynar.

Temel Çalışma Kaynakları

K. Marx, Kapital, 1. Cilt, 3. Bölüm

J. Stalin, "Sosyalizmin Ekonomik Problemleri"

10.BÖLÜM
DEVLET, KOLLEKTİF VE BİREY ARASINDAKİ İLİŞKİLERİ DOĞRU BİR ŞEKİLDE ELE AL

Sosyalist ulusal gelirin bölüşümü ve yeniden bölüşümü

Sosyalist toplumda üretilen ürünler tüketilmeden önce genel olarak el değiştirilmeli ve bölüştürülmelidir. Üretimin, değişimin, bölüşümün ve tüketimin tekrarlandığı ve sürekli yenilendiği süreç bir yeniden üretim sürecidir. Devlet, kolektif ve birey arasındaki bölüşüm ilişkilerini doğru bir şekilde ele almak ve toplumsal hasılatı doğru bir şekilde bölüştürmek sosyalist yeniden üretimin düzgün idaresinde önemli bir rol oynar.

SOSYALİST ULUSAL GELİR HALKTAN GELİR VE HALKA HARCANIR

Sosyalist ulusal gelir istikrarlı ve hızlı bir şekilde arttırılabilir

Sosyalist yeniden üretim kendi özelliklerine sahiptir. Esasında mevcut olan şey, sosyalist üretimin özelliklerinin tekrarlanan ortaya çıkışıdır. Yeniden üretimin hedefi devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamaktır. Kapitalizm altında olduğu gibi sömürü hedefi için değildir. Sosyalist yeniden üretim planlı ve orantılı bir biçimde yürütülür. Kapitalizmin kör rekabeti söz konusu değildir. Sosyalist yeniden üretim sürekli genişleyen üretimdir. Kapitalizm altında olduğu gibi periyodik ekonomik krizlerle kesintiye uğramaz. Sosyalist yeniden üretimin bu özellikleri kaçınılmaz olarak sosyalist ulusal gelirin yaratılmasında ve bölüşümünde yansımasını bulur.

Ulusal gelir, belli bir ülkedeki maddi üretim dallarında çalışan emekçiler tarafından belli bir zaman periyodunda (genellikle bir yıl) üretilen, üretim araçlarının yıpranma payı çıkarıldıktan sonraki, toplam toplumsal hasılattır. Maddi üretim dallarında emekçiler

tarafından yaratılan zenginliktir.

Sosyalist üretimin ikili karakterinden dolayı sosyalist üretim tarafından yaratılan ulusal gelir hem ürünlerde hem de değerde kendisini gösterir. Ürünler biçimindeki ulusal gelir, geniş ürün çeşitliliğinden dolayı, basit bir şekilde toplama yoluyla hesaplanamaz. Fakat yıpranma payı çıkarıldıktan sonraki toplam toplumsal hasılat değere sahip olduğu için, toplamı ve artış oranı güncel ve sabit fiyatlar üzerinden hesaplanabilir.

Ulusal gelirin yaratılmasını ve arttırılmasını belirleyen temel faktörler şunlardır; toplumsal emekteki artışlar, emek üretkenliğindeki artışlar ve üretim araçlarının toplumsal sarfiyatındaki tasarruflar.

Genel olarak diğer faktörler eşit olmak koşuluyla, ne kadar büyük miktarda emek toplumsal üretime katılırsa o kadar büyük ulusal gelir, hem fiziki hem de değer anlamında, yaratılır. Sosyalizm altında üretimin ve yeniden üretimin hedefi devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamaktır. Yeniden üretimin ölçeği yıldan yıla artar, ve ulusal gelir bu büyümeyi finanse edebilir. Kapitalizm altında üretimin ve yeniden üretimin hedefi sömürüdür. Yeniden üretimin genişlemesi [genişletilmiş yeniden üretim] sık sık ekonomik krizlerle kesintiye uğrar. Göreli aşırı üretim, kapitalizm altındaki özgün bir toplumsal problem olan kitlesel işsizliğe neden olarak, ağırlaşır. Bu yüzden kapitalist ulusal gelirdeki artış kesinlikle ters yönde etkilenecektir.

Eğer emek miktarı sabit olursa, bu durumda işletme üretimdeki emek üretkenliğini ne kadar hızlı arttırırsa ulusal gelir büyümesinin fiziki hacmi, yani sabit fiyatlar üzerinden hesaplanan ulusal gelir, o kadar hızlı artar. Sosyalist toplumda emekçi halkın inisiyatifi ve şevki harekete geçirilebilir. İleri teknoloji geniş bir şekilde kullanılabilir. Teknik yenilik ve teknik devrime yönelik kitle hareketleri emek üretkenliğini ve ulusal geliri arttırmada geniş bir alan açabilir. Kapitalist toplumda emekçi halk baskı altına alınır ve sömürülür ve inisiyatifleri ve çalışma şevkleri bastırılır. İleri teknoloji ancak daha fazla artı-değer sonucunu doğurursa kullanılır. Bu yüzden emek üretkenliğini arttırma ve ulusal geliri arttırma büyük engellerle karşılaşır.

Şimdi ulusal geliri belirleyen üçüncü faktöre bakalım. Eğer toplam toplumsal hasılat sabitlenirse, o zaman üretim sürecinde üretim araçlarının sarfiyatında ne kadar tasarrufa gidilirse toplam toplumsal hasılattan o kadar düşük kesinti olacaktır ve ulusal gelirin büyümesi o kadar hızlı olacaktır. Sosyalist toplumda emekçi halk efendi pozisyonundadır. Aktif bir şekilde tasarrufla, hammaddelerin ikamesi ve çok amaçlı kullanımıyla, üretim araçlarının düzgün muhafazası ve tam kullanımı ile alakadar olabilirler. Sosyalist yeniden üretimin planlı niteliği üretim araçlarının toplum [*temelinde*]/geniş bir temelde daha bütünlüklü ve daha rasyonel kullanımını mümkün kılar. Bu koşullar üretim araçlarından tasarrufu, onların sarfiyatında düşüşü ve ulusal gelirdeki artışı mümkün kılar. Kapitalist toplumda her ne kadar kapitalist, sermaye maliyetini düşürmek için üretim araçlarında tasarrufa çalışırsa da, rekabet ve üretim anarşisinden kaynaklı büyük miktarda bir israf sözkonusudur. Ek olarak, işletmede kapasitenin altında çalışma sık sık büyük miktarda ekipmanı kullanılmaz halde bırakır. Bu koşullar ulusal geliri arttırmaya uygun değildir.

Farklı toplumsal koşullar altında ulusal gelirin yaratılmasını ve büyümesini belirleyen koşullar farklı olduğu için, sosyalist ülkenin ulusal geliri uzun erimde, kapitalist bir ülkede mümkün olandan daha hızlı bir şekilde artabilir.

Ulusal gelirin bölüşümü emekçi halkın temel çıkarlarına denk düşer

Ulusal gelir yaratıldıktan sonra nasıl bölüştürülür? Ulusal gelirin bölüşümünü belirleyen nihayetinde üretim araçlarının mülkiyet biçimidir. Sosyalist toplumda üretim araçlarının mülkiyeti kamu mülkiyetidir. Emekçi halk üretimin efendisidir. Bu yüzden ulusal gelirin bölüşümü emekçi halkın çıkarlarına denk düşmelidir ve devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarını planlı bir tarzda karşılamalıdır.

Ulusal gelir maddi üretim dallarının emekçileri tarafından yaratılır. Öncelikle maddi üretim dalları içerisinde bir ilk bölüşüme tabi tutulmalıdır. Sosyalist devlet mülkiyeti altındaki işletmelerde bu ilk bölüşümden sonra ulusal gelir ikiye bölünür; bir bölümü devlet işletmelerindeki emekçiler tarafından kişisel tüketim için kullanılacak olan ücretlerdir; diğer bölümü net gelirdir, ki vergiler ve karlar biçiminde devlete döndükten sonra devletin merkezi net geliri haline gelir.

Kolllektif mülkiyet altındaki işletmelerde, ilk bölüşümden sonra bir bölümü komün üyelerine kendi tüketim ihtiyaçları için, emek karşılığı olarak bölüştürülür. Diğer bölümü kolektifin net geliri haline gelir. Kolektif mülkiyet altındaki işletmelerin net geliri, devlet mülkiyeti altındaki işletmelerin net gelirinin tersine, bütün olarak devlete teslim edilmez. Sadece bir bölümü, devletin merkezi net gelirinin bir parçası olması için, vergiler olarak devlete gönderilir. Diğer bölümü kolektif işletmenin genişletilmiş yeniden üretimi ve kolektif refah için kullanılması için bir kamu birikim fonu ve bir kamu refah fonu olarak tutulur.

Maddi üretim dallarındaki ilk bölüşümden sonra sosyalist ulusal gelir devlet geliri, kolektif işletmelerin geliri bireylerin geliri haline gelir. Bölüşüm konusunda devlet, kolektif ve birey arasındaki ilişkileri doğru bir şekilde ele almak önemli bir ilke meselesidir. Başkan Mao bize şöyle öğrtmektedir:

> *"Bölüşüm konusunda devletin, kolektifin ve bireyin çıkarlarını göz önüne almalıyız. Devlet tarım vergisi, kooperatif birikim fonu ve köylülerin kişisel gelirleri arasındaki üç yönlü ilişkiyi doğru bir biçimde ele almalı ve bunlar arasındaki çelişmeleri çözmek için sürekli olarak yeniden düzenlemeler yapmaya dikkat etmeliyiz."*[1]

Mao'nun bu talimatı kolektif ekonomiye ilişkindi. Fakat bu ilke ayrıca tüm ulusal gelire de uygulanır.

İlk bölüşümden sonra, ulusal gelirin bir bölümü gelirin ikinci bir aşamadaki bölüşümünü oluşturmak için yeniden bölüştürülmelidir.[2] Ulusal gelir neden yeniden bölüştürülmelidir? Çünkü sosyalist toplumda, maddi üretim dallarına ek olarak ayrıca kültürel, eğitimsel ve sağlık dalları, bazı hizmet endüstrileri, silahlı güçler ve devletin yönetim organları vardır. Bu maddi olmayan üretim dalları ulusal gelir yaratmazlar, fakat bu dallar sosyalist toplumun gelişimi, emekçi halkın maddi ve kültürel yaşamının zenginliği ve prolerarya diktatörlüğünün sağlamlaşması için gereklidirler. Bu maddi olmayan üretim dallarındaki emekçinin kişisel geliri ulusal gelirin yeniden bölüşümü yoluyla sağlanır. Ek olarak, sosyal refah ve sosyal yardım için ulusal gelirin bir yeniden bölüşümü gereklidir ve bu yolla bu gelirin bir kısmı bu tür refah ve yardımdan faydalananların kişisel geliri haline gelir.

Ulusal gelirin yeniden bölüşümü esas olarak sosyalist devlet bütçesi aracılığıyla gerçekleştirilir. Fakat hizmet endüstrilerinin faaliyetleri de ulusal gelirin bir yeniden bölüşümünü

meydana getirebilirler. Örneğin berber dükkanları ve çamaşırhaneler bunların hizmetlerinden yararlananlardan belli bir karşılık talep eder. Bu kazançların bir bölümü çalışanlarının ücretlerini ödemek için kullanılır. Bu yolla, ilk bölüşümden gelen kişisel gelir, ulusal gelirin bir yeniden bölüşümünü meydana getirerek, hizmet endüstrilerindeki emekçilerin kişisel gelirlerine dönüşürler.

Ulusal gelirin yeniden bölüşümü ayrıca, belli bir dereceye kadar, fiyat ayarlamaları yoluyla meydana getirilir. Örneğin, endüstriyel metaların ve tarımsal yatırım mallarının fiyatlarını düşürmek ve tarımsal ürünlerin satın alım fiyatlarını yükseltmek yoluyla köylünün geliri yükseltilir.

Sosyalist toplumda bölüşüm ve yeniden bölüşümden sonra ulusal gelir iki parçaya bölünür. Bir parçası, yeniden üretimi genişletmek ve diğer ortak toplumsal ihtiyaçları karşılamak için sosyalist devletin ve kolektif mülkiyet altındaki işletmelerin kontrolü altındadır. Diğer parçası, kendi kişisel yaşam gereklerini karşılaması için emekçiye aittir. Ulusal gelirin bu iki parçası nihayetinde farklı kullanıcılarına uygun olarak birikim fonları ve tüketim fonları biçiminde gruplandırılır.

Toplumsal üretimin ve ulusal gelirin bölüşümü ve yeniden bölüşümünden sonra en son sonuç aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi kategorileştirilebilir.

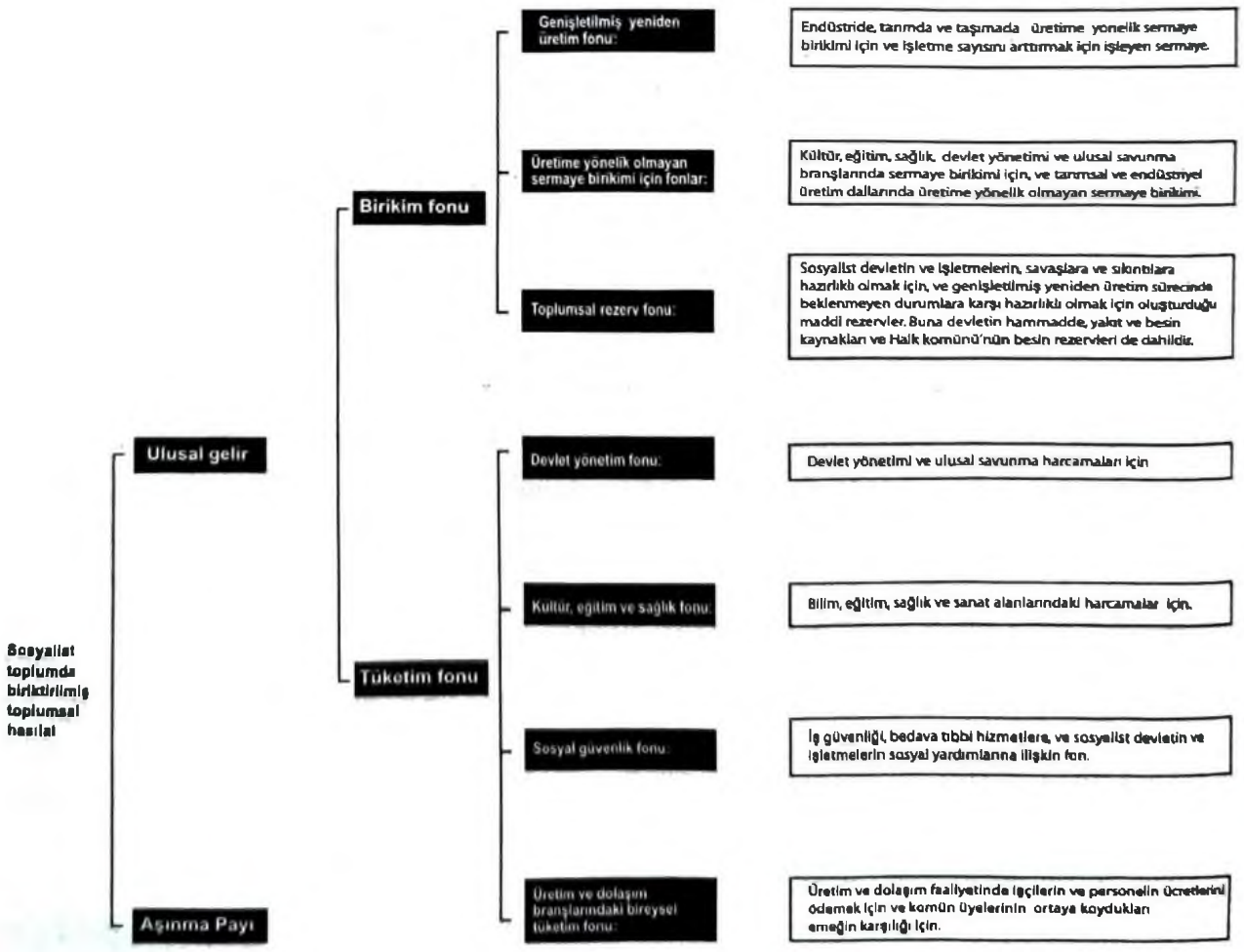

Bölüşümden ve yeniden bölüşümden sonra bütün sosyalist ulusal gelir doğrudan veya dolaylı olarak emekçi halka hizmet etmesi için kullanılır. Topluma giden bölüm, emekçilerin kolektif refahlarına ve uzun erimli çıkarlarına katkıda bulunur. Marx'ın dediği gibi:

> *"Üretici, özel bir birey olma kapasitesiyle yoksun kaldığı şeyden toplumun bir üyesi olma kapasitesiyle dolaylı ya da dolaysız yararlanmasına karşın, 'emeğin eksiksiz hasılatı', farkına varılmadan 'eksilmiş' hasılata dönüşmüş durumdadır"*[3]

Sosyalist ulusal gelir halktan gelir ve halka harcanır. Bu, eski toplumdaki ulusal gelirin bölüşümünden temelden farklıdır. Sömürücü sınıfın hakimiyetindeki bir toplumda emekçi halk tarafından yaratılan ulusal gelire, bir avuç asalağı geçindirmek için sömürücü sınıf tarafından el konulur. Lin Biao gibi insanlar, insanın insanı sömürdüğü bu düzeni geri getirmek için uğraştılar. Bu insanlar "efendi olmazsa kimse kültürsüzü yönetmez, kültürsüz olmazsa kimse efendiyi geçindirmez" diye ilan eden Konfüçyüs'ün sadık bir müridi olan Mencius'un ayak izlerini takip ettiler. Onların gözünde, emekçi halkın hakimiyet altına alınması ve ezilmesi değişmez yasalardı. Halbuki emperyalizm ve proleter devrim çağında yaşıyoruz. Sömürü sistemi yok olmaya mahkumdur ve gerçekte şimdiden sosyalist sistemde ortadan kaldırılmıştır. Emekçi halk artık sömürücü sınıfın "efendi"sini beslemeyecektir. Tarihin tekerleğini beyhude bir çabayla geri döndürmeye çalışan Lin Biao gibi insanlar bu tekerleğin altında ezilmekten kurtulamadılar.

KAMU MALİYESİNİN ULUSAL GELİRİN BÖLÜŞÜMÜ VE YENİDEN BÖLÜŞÜMÜNDE ÖNEMLİ ROLÜ

Devlet bütçesi mali sistemde önemli bir halkadır

Sosyalist toplumda ulusal gelirin bölüşümü ve yeniden bölüşümü esas olarak maliye yoluyla gerçekleştirilir. Sosyalist mali sistem devlet bütçesinden, devlet bankası kredilerinden ve devlet işletmesi maliyesinden meydana gelir. Bunlar içerisinde devlet işletmesi maliyesi sosyalist maliye sisteminin temelidir. İşletmelerin üretimdeki faaliyetlerinde sermaye fonlarının kullanımını ve devrini sistematik olarak yansıtır. Ayrıca devletin merkezi net gelirini oluşturmak için ulusal gelirin ilk bölüşümünü meydana getirir. Devlet bankaları üretimdeki işleyen sermayenin kısa dönemli ihtiyaçlarını karşılamak için, ulusal ekonomi içindeki geçici olarak kullanılmayan fonları, krediler biçiminde bölüştürür. Devlet bütçesi, gelirlerini, proletarya diktatörlüğünü güçlendirmenin, ekonomik ve kültürel inşanın ihtiyaçlarını karşılamak için, ulusal gelirin bölüşümüne katılımından alır. Ulusal gelirin bölüştürülen oldukça büyük bir parçası, özellikle de sosyalist birikimin büyük bir parçasını oluşturan bölümü, devlet bütçesi tahsisleri yoluyla meydana getirilir. Devlet bütçesi, sosyalist mali sistemde önemli bir halkadır.

Devlet bütçesi ulusal gelirin bölüşümüne nasıl katılır? Devlet bütçesi gelirlerden ve harcamalardan meydana geldiği için bu sorunun devlet bütçesinin bu iki yönünden cevaplanması gerekir. Sosyalist devletin bütçe gelirleri genel olarak işletmelerden ve hizmetlerden, çeşitli vergilerden, ve diğer gelir kalemlerinden gelen gelirleri kapsar. Bütçenin bu gelir kalemleri büyük oranda sosyalist işletmelerin net gelirinden gelir. Şu anda Çin'de sosyalist devlet işletmelerinin net geliri tümüyle devlet bütçesine vergiler ve karlar biçiminde devredilir. Çin'in bugünkü bütçesinin gelirlerinin %99'dan fazlası devlet ekonomisinden ve kolektif

ekonomiden gelen ödemelerdir. Çin'in bütçesinde kamu borcu ve yabancı borç kalemleri artık yoktur. Çin iç ve dış borcu olmayan bir sosyalist ülke haline gelmiştir.

Sosyalist devletin bütçe harcamaları genellikle ekonomik inşa için harcamaları, sosyal, kültürel ve eğitimsel yükümlülükler konusundaki harcamaları ve ulusal savunma ve dışarıya yardım için harcamaları kapsar. Bu bütçe harcamaları yoluyla, proletarya diktatörlüğünü güçlendirmenin, üretimi genişletmenin ve kültürel, eğitimsel ve sağlık hizmetlerini geliştirmenin ihtiyaçarını karşılamak için, planlı bir biçimde çeşitli fonlar oluşturulur. Bütçe harcamaları içerisinde ekonomik inşa ve sosyal, kültürel, eğitimsel harcamalar büyük öneme sahiptir. Bu iki kalem ile ilgili harcamalar 1950'de Çin'in devlet bütçe harcamalarının %36'nını oluştururken, 1973'de %70'ine yükselmiştir. Tam tersi emperyalist ve sosyal-emperyalist ülkelerde silahlanmanın arttırılması ve hükümet idaresi için harcamalar devlet bütçe harcamalarının oldukça önemli bir oranını oluşturmaktadır. Emperyalizm, yabancı ülkelerin emekçi halkını yağmalamak ve emperyalist ülkelerin emekçi halkını bastırmak ve sömürmek için bu tür harcamalara ihtiyaç duyar. Harcamalar sık sık gelirleri aşar ve bu önemli bütçe açıkları sonucunu doğurur.

Tarif edilen koşullar göstermektedir ki sosyalist maliye, ulusal gelirin bölüşümüne ve yeniden bölüşümüne sosyalist devletin katılımını merkez alan, bir bölüşüm ilişkisidir. Sosyalist maliye proletarya diktatörlüğünü güçlendirmenin, ekonomiyi ve kültürel, eğitimsel ve sağlık hizmetlerini geliştirmenin ve uluslararası görevleri yerine getirmenin bir aracıdır. Sosyalist maliye ile kapitalist maliye arasındaki fark, sosyalist maliyenin nihayetinde geniş emekçi halk kitlelerinin çıkarlarına zarar vermekten ziyade, hizmet etmesi ve sosyalist maliyenin hem üretim alanının dışında hem de içinde ulusal gelirin bölüşümü ve yeniden bölüşümüne katılması gerçeğinde yatar. Sosyalist maliye, üretimin büyümesine hizmet etmek için, devlet bütçesini, devlet banka kredisini ve devlet işletme maliyesini birbirine bağlar.

Ekonomi maliyeyi belirler ve maliye ekonomiyi etkiler

Sosyalist maliye, devlette merkezileşen, ulusal ekonominin bir bölüşümü ve yeniden bölüşümü ilişkisi olduğu için, ulusal ekonominin gelişimi ile bağlıdır. Marksizm bize, üretimin bölüşümü belirlediğini ve buna karşılık bölüşümün de üretim üzerinde geri etkide bulunduğunu söyler. Farklı toplumlardaki farklı bölüşüm biçimleri farklı toplumsal üretim biçimleri tarafından belirlenir. Ve toplum tarafından bölüşüm için hazır hale getirilen zenginlik de üretim alanı içinde yaratılan ulusal gelir tarafından belirlenir. Başkan Mao ekonomi ile maliye arasındaki diyalektik ilişki üzerine bize şöyle seslenmektedir:

> *"Bizim ekonomik ve mali çalışmamıza yön veren siyaset, ekonomiyi geliştirmek ve ikmali sağlamaktır. ... İyi yada kötü bir mali siyaset ekonomiyi etkilerken, maliyeyi belirleyen ekonomidir."*[4]

Mali personel üyelerinin geniş kesimleri başkan Mao'nun talimatını izlediler. Tarımsal ve endüstriyel üretimde sürekli bir artışı gerçekleştirmek için ilk olarak ekonomiye özel önem verdiler. Sonuç olarak Çin'in maliyesi için istikrarlı ve sağlam bir maddi zemin güvence altına alındı ve gelir ve harcamaların ölçeği oldukça hızlı bir şekilde geliştirildi. 1950 yılından 1970 yılına kadar, değer terimleriyle ölçüldüğü biçimiyle, Çin'in tarımsal üretimi 1.8 kat, hafif sanayi üretimi 12.8 kat ve ağır sanayi üretimi 59 kat arttı. Bu aynı dönem içinde Çin'in mali

harcamaları 12 kat artarken, mali gelirleri yaklaşık olarak 13 kat arttı.

Ekonomi maliyeyi belirler. Bu yüzden tek yanlı maliyeye vurgu, ekonomiyi geliştirmenin önemini küçümsemek ve sadece finansal bir bakış açısını benimsemek (ki bu mali sorunları sadece mali araçlarla çözmeye çalışmak demektir), hepsi yanlıştır. Sadece mali açıdan bakan insanlar ekonomiyi, maliyeyi, üretimi ve bölüşümü birbirine bağlayan diyalektik ilişkiyi anlamazlar ve üretimin büyümesine yoğunlaşamazlar ve kendilerini aktif bir şekilde buna veremezler; finansal gelir ve harcamalar problemini çözemezler.

Ekonomi maliyeyi belirler fakat maliye sadece basitçe bir pasif veya negatif faktör değildir. Maliye de ekonomik gelişmede önemli bir rol oynar. Devlet ekonomik inşayı yürütmek istediği ve işletme de üretimi arttırmak istediği zaman gerekli fonlar hazır edilmelidir. Sosyalist maliye, ulusal gelirin bölüşümüne katılımı yoluyla, mali fonları devletin merkezi net gelirinden devlet işletmelerine, bu fonları daha sonra ekonomik inşa için kullanmaları için, tahsis eder. Fonların tahsisinde maddi kaynakların dağılımı noktasında bir denge sağlanmalıdır. Diğer bir deyişle, fonların belli bir miktarının buna tekabül eden miktardaki kaynaklarla değiştirilebilmesi için, değer hareketi maddi kaynakların (kullanım değerleri) hareketi ile bağlantılı bir biçimde gerçekleştirilirse, ve eğer bu kaynaklar ekonomik olarak ve uygun bir biçimde kullanılırsa, o zaman planlı ve orantılı bir biçimde ulusal ekonominin hızlı bir gelişimi garanti altına alınabilir. Tam tersi olarak, eğer sosyalist maliye uygun olmayan bir biçimde sermayeyi yönetirse, örneğin değerin hareketi ile maddi kaynakların hareketi arasındaki bağlantı koparılırsa veya eğer maddi kaynaklar rasyonel bir şekilde kullanılmazsa, o zaman ulusal ekonominin gelişimi geri bıraktırılacaktır.

Sosyalist maliye, üretim alanında yaratılan ulusal geliri devlet elinde merkezileştirir. Devletin bu merkezi net geliri, ulusal ekonomiyi geliştirmek için kullanılır. Fakat bu kendi başına yeterli değildir. Çeşitli işletmelerin koşulları ile ilgili geniş bağlantı ve bilgiye sahip olan büyük sayılardaki maliye çalışanları oynamaları gereken önemli bir rol üstlenmişlerdir. Toplumsal üretimin gelişimini ve ulusal gelirdeki artışı istikrarlı bir şekilde sağlamak amacıyla, yönetmeyi ve işletmeyi ilerletmede, iş birliğine dayalı ilişkiler kurmada, işletme içindeki ve işletmeler arasındaki karşılıklı ilişkileri mükemmelleştirmede ve olanakları açığa çıkarma meselesinde daha iyi bir iş çıkarmada işletmelere yardım etmelidirler. Bu yolla ve ekonominin gelişimi temelinde sosyalist maliyenin kaynakları büyütülebilir ve garanti altına alınabilir.

BİRİKİM İLE TÜKETİM ARASINDAKİ ORANSAL İLİŞKİLER KAPSAYICI ORANSAL İLİŞKİLERDİR

Sosyalist birikim genişletilmiş yeniden üretimin kaynağıdır

Ulusal gelirin bölüşümünde ve yeniden bölüşümünde birikim ile tüketim arasında, ulusal ekonominin gelişimini ve halkın geçim durumunun* ilerletilmesini doğrudan etkileyen oransal ilişkiler vardır.

Tıpkı endüstri ile tarım arasındaki oransal ilişkiler ve tarıma, hafif sanayiye ve ağır sanayiye

* Bu bağlamda geçim durumu ile burada, çalışma/gelir ile genel tüketim ve yaşam standartları arasındaki ilişki kastedilmektedir.

ilişkin oransal ilişkiler gibi, birikim ile tüketim arasındaki oransal ilişkiler de kapsayıcı oransal ilişkilerdir.

Ulusal gelişin bölüşümü ve yeniden bölüşümü sürecinde sosyalist maliye, belli miktardaki bir birikimin genişletilmiş yeniden üretim için kullanılmasını garanti altına almalıdır. Birikim genişletilmiş yeniden üretimin kaynağıdır. Bununla beraber, farklı toplumlarda birikim farklı özelliklere sahiptir. Kapitalist toplumda üretim araçları kapitalistlerin ellerindedir ve tek birikim biçimi kapitalist birikimdir. Bu birikim, emekçi halkın sömürücü sınıf tarafından daha fazla sömürülmesine ve baskı altına alınmasına hizmet eder. Sosyalist toplumda emekçi halk politik iktidarı kontrol eder ve üretim araçlarına sahiptir. Sonuç olarak emekçi halk, devlet ve kolektif aracılığıyla fonları biriktirebilir ve bu fonları, yeniden üretimi genişletmek ve emekçi halkın çıkarlarına hizmet etmesi için kullanabilir. Sosyalist toplum tarafından ne kadar servet biriktirilirse, toplumsal üretimin ölçeği ve kapasitesi o kadar büyük ve maddi ve kültürel yaşam standardı o kadar yüksek olur. Sonuç, bütünlüklü bir moral, entellektüel ve fiziksel gelişme olacaktır. Ayrıca komünist topluma geçiş için maddi ve ideolojik koşullar da adım adım yaratılacaktır.

Bununla beraber, her renkteki revizyonist ve oportünistler kapitalist birikim ile sosyalist birikim arasındaki temel farkı örtmeye çalıştılar. Genellikle, sosyalist ulusal gelirin tamamının bölüştürülmesini savundular. Yüz yıldan fazla zaman önce Alman işçi hareketinin bir önderi olan Lassalle, sözde "emeğin eksiksiz hasılatı"nı önerdi. Dühring de benzer olarak "tam emek geliri" biçiminde saçma bir öneride bulundu. Lassalle, Dühring ve diğerleri gibi Liu Şao-şi de sosyalizmin "daha fazla bölüşüm", "daha fazla maaş" demek olduğunun yaygarasını kopardı. Lin Biao kötü niyetli bir şekilde, "halkı fakir olan zengin bir devlet" diyerek Çin'i karaladı. Lin Biao sosyalist birikime "gizli sömürü" diyerek saldırdı ve sosyalist birikimi ortadan kaldırmak için komplolara başvurdu. Marx ve Engels, *Gotha Programının Eleştirisi*'nde ve *Anti-Dühring*'de bu türden saçma propağanda ile mücadele ettiler. Eğer revizyonist saçmalıklar uygulansaydı toplumsal birikim olmayacaktı. Sonuç olarak sosyalist ekonomi, genişletilmiş yeniden üretimi sürdüremeyecekti. Sadece basit yeniden üretimi sürdürebilecekti veya birikim işlevi özel kesimlere devredilecekti. Sonuç, kapitalizmin restorasyonu olacaktı. Bu yüzden, Liu Şao-şi ve Lin Biao tarafından pazarlanan, herşeyi bölüştürme ve harcama saçmalıklarının sosyalist ekonominin altını oymaya ve kapitalizmi restore etmeye yönelik umutsuzca bir girişim olduğunu görebiliriz.

Birikim ile tüketim arasında uygun bir oran olmalıdır

Sosyalist ulusal gelirden, birikim fonları olarak kullanılanın dışındaki kısım, tüketim fonları olarak kullanılır. "*Gerek sosyalist ekonominin her iki sektörünün kendi içlerinde, gerekse bu iki sektör arasında doğru birikim ve tüketim oranının saptanması karmaşık bir sorundur; dolayısıyla kısa sürede tamamen akılcı bir çözüm bulmak kolay değildir.*"[5] *

Herhangi belli bir zaman dilimi için ulusal gelir sınırlıdır. Eğer birikimi arttırmak için kullanılan oran yükseltilirse, o zaman, tüketimi arttırmak için kullanılan oran bir dereceye

* Üretim araçlarının tüm halkın mülkiyetinde olduğu sektör ve üretim araçlarının kolektif mülkiyet altında olduğu sektör.

kadar düşük olmak zorundadır. Daha yüksek düzeydeki bir birikim kesinlikle sosyalist yeniden üretimin gidişatını hızlandıracaktır, fakat bu aynı zamanda emekçi halkın geçim durumundaki gelişmenin geçici olarak yavaşlatılmak zorunda olacağı anlamına gelir. Tersine, eğer tüketimi arttırmak için kullanılan oran yükseltilirse, birikimi arttırmak için kullanılan oran bir dereceye kadar düşük olmalıdır. Daha yüksek düzeydeki bir tüketim, elbette, emekçi halkın şimdiki yaşam gereksinimlerini daha iyi karşılayabilir, fakat o zaman, sosyalist genişletilmiş üretimin hızı daha yavaş olmalıdır –ki bu, emekçi halkın gelecekteki yaşam gereksinimlerini olumsuz etkileyecektir. Bu koşullar göstermektedir ki, sosyalist birikim ile tüketim arasında çelişkiler bulunmaktadır. Fakat çelişkiler nitelik olarak antagonist değillerdir. Bunlar devletin çıkarları, kolektifin çıkarları ve bireyin çıkarları arasındaki çelişkilerdir. Başka bir deyişle bunlar, genel çıkarlar ile kısmi çıkarlar arasındaki, halkın uzun erimli çıkarları ile kısa erimli çıkarları arasındaki çelişkilerdir.

Birikim ile tüketim arasındaki oransal ilişkileri düzenlemede ilk olarak, birikimdeki herhangi bir artışı, emekçi halkın geçim durumunu uygun bir biçimde ilerletme temeli üzerine oturtmalıyız. Aynı zamanda, tüketimdeki herhangi bir artış, istikrarlı bir biçimde üretimi genişletme ve emek üretkenliğini geliştirme temeline dayanmalıdır. Devletin, kolektifin ve bireyin çıkarları birlikte hesaba katılmalıdır. Eğer emekçi halkın geçim durumunu ilerletmeye önem vermez ve tek taraflı olarak birikime vurgu yaparsak, sosyalist ekonomik gelişmenin objektif gereksinimlerini karşılamamış olacağız. Bu, emekçi halkın emeğe yönelik arzusunu köreltecektir. Tersi olarak, eğer birikime önem vermez ve tek taraflı olarak tüketime vurgu yaparsak, bu, emekçi halkın temel ve uzun erimli çıkarlarına uygun olmayacaktır. Bu çelişkiyi doğru bir şekilde ele almak için uygun koşulları yaratmak amacıyla, toplumsal üretimi arttırmaya çalışmalıyız. Üretim geliştiği ve ulusal gelir yükseldiği sürece, birikim uygun bir şekilde yükseltilirken bile, emekçi halkın geçim durumu ilerletilebilir. Bu nedenle de, sosyalizmin uzun erimli ve genel çıkarları için, sıkı çalışmayla ülkeyi gayret ve tutumlulukla inşa etme devrimci ruhuna vurgu yapmak zorunludur.

Birikim ve tüketim, değersel terimlerle bir oransal ilişkidir. Bu oransal ilişkiyi doğru bir şekillde ele alma, bir garanti olarak, buna tekabül eden maddi kaynakları gerektirir. Birikim, sermaye oluşturulması ve genişletilmiş yeniden üretim için kullanılır. Belli miktarda bir fon mevcut olur olmaz, ayrıca buna tekabül eden miktarda bir üretim aracı da olmak zorundadır.[6] Sosyalist üretimde, toplam toplumsal hasılatın sadece eklenen (yeni yaratılan) kısmı genişletilmiş yeniden üretim için kullanılırken, bir önceki yılın tüketimine (üretim araçlarının aşınma payı) eşit olan diğer kısım basit yeniden üretim için kullanılır. Bu yüzden, arz ile talep arasında bir denge sağlamak için, biriktirilen fonlar öncelikle üretim araçlarındaki artışa ayak uydurmalıdır. Bunun olmadığı yerde, ya birikim fonu yeterince üretim aracı satın alamaz ve bu durum genişletilmiş yeniden üretimin gerçekleşmesini imkansız hale getirir, ya da eklenen üretim araçları satılmayacaktır, dolayısıyla plansız bir fazla yaratılır. Her iki durumda da sosyalist genişletilmiş yeniden üretim olumsuz etkilenecektir.

Tüketim meselesine gelince. Tüketim fonları sosyalist devletin ve geniş emekçi halk kitlelerinin maddi ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için kullanıldığı için, bu ihtiyaçların karşılanmasını garanti altına almak için, yeteri kadar tüketim mallarının arzı sağlanmalıdır. Eğer tüketim fonlarındaki yükseliş, tüketim mallarındaki yükseliş ile uyumlu olmazsa, o zaman ya tüketim mallarının arzı talebi aşacak, bu da plansız mal birikimi sonucunu doğuracak, ya da tüketim mallarına yönelik talep arzı aşacak ve bu da sıkıntıya neden

olacaktır. Her iki durumda da, devletin ve emekçi halkın ihtiyaçlarını karşılama hedefine tam olarak ulaşmak zor olacaktır.

Bu yüzden, birikim ile tüketim arasında uygun bir oransal ilişkiyi sürdürmek için, üretimi gayretle geliştirmenin gerekli olduğu görülebilir. Sadece üretim araçlarının ve tüketim mallarının üretimi meselesi halledildiği zaman, hem birikim hem de tüketim arttırılabilir ve birikim ile tüketim arasındaki çelişki daha iyi bir şekilde çözülebilir. Sürekli olarak emek üretkenliğini arttırmak, üretim araçlarının kullanımında tasarruf yapmak ve bir taraftan insan gücünde, maddi kaynaklarda ve maliyede tasarruf yaparken, daha fazla maddi zenginlik yaratmak belirleyici öneme sahiptir.

Temel Çalışma Kaynakları

K. Marx, Gotha Proğramının Eleştirisi

F. Engels, Anti-Dühring, 3. Kısım, 4. Bölüm

Mao Zedung, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine", 1. ve 3. Bölümler

Mao Zedung, "Japonya'ya Karşı Savaşta Ekonomik ve Mali Meseleler"

11.BÖLÜM
SOSYALİST TOPLUMDA KİŞİSEL TÜKETİM MALLARI NASIL BÖLÜŞTÜRÜLÜR

"Herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" sosyalist ilkesi

Kişisel tüketim mallarının bölüşümü üretim ilişkilerinin önemli bir yönüdür. Ulusal gelirin bölüşümü gibi, kişisel tüketim mallarının bölüşümü de üretim araçlarının mülkiyet sisteminin biçimi tarafından belirlenir. Fakat bölüşüm biçimi, mülkiyet sistemi üzerinde, onun sağlamlaştırılması ve gelişimi üzerinde etkide bulunarak, geri yansımada bulunur.

KİŞİSEL TÜKETİM MALLARI "HERKESTEN YETENEĞİNE GÖRE, HERKESE YAPTIĞI İŞE GÖRE" SOSYALİST İLKESİNE UYGUN OLARAK BÖLÜŞTÜRÜLÜR

Bölüşüm, üretim araçlarının mülkiyeti sistemi tarafından belirlenir

Hiçbir toplumda tüketim nesnelerinin bölüşümü ilişkileri insan istemi veya seçimi tarafından belirlenmez. Bölüşüm ilişkilerini belirleyen, mülkiyet ilişkileridir. Üretim araçlarını kimin kontrol ettiği, belirleyici önemde bir meseledir. Marx söyle demektedir:

> *"Nasıl olursa olsun, tüketim araçlarının herhangi bir bölüşümü, sadece, bizzat üretim koşullarının bölüşümünün bir sonucudur. Bununla birlikte, üretim koşullarının bölüşümü, bizzat üretim tarzının bir özelliğidir."*[1]

Kapitalist toplumda üretim araçları kapitalist tarafından kontrol edildiği için, yoksul işçiler sadece iş güçlerini satabilirler ve kendilerini kapitalistin sömürüsüne ve baskısına tabi kılabilirler. Sosyalist toplumda üretim araçları proletarya ve bir bütün olarak emekçi halk tarafından kontrol edildiği için bir sosyalist kamu mülkiyeti sistemi kurulur. Malları bölüştürme gücü proletaryanın ve emekçi halkın ellerindedir ve sosyalist bölüşüm ilkesi emekçi halktan yanadır.

Bu yüzden bölüşüm, mülkiyet sisteminden ayrılamaz. Herhangi bir mülkiyet sistemine gönderme yapmaksızın bölüşümden bahsetmek "*bölüşüm determinizmi*"dir. Yüz yıldan fazla süre önce, Alman işçi hareketi içerisinde gizlenen bir grev kırıcı olan Lasalle, eğer "adil bölüşüm" olursa emekçi halk arasındaki yoksulluğun ortadan kaldırılabileceğini savundu. Liu Şao-şi saçma bir şekilde "sosyalist toplumda üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çelişkilerin esas olarak bölüşüm meselesi etrafında kendisini gösterdiğini" ileri sürdü; Parti karşıtı Lin Biao kliğinin kilit üyelelerinden biri kendi notlarında şöyle yazmaktaydı:

> "*Emeğe göre bölüşüm ve maddi çıkarlar ilkesi* üretimi geliştirmede' *belirleyici, harekete geçirici güçtür.*"

Bunlar sadece bölüşüm determinizminin cilalanmış versiyonlarıdırlar. Proletaryanın henüz politik iktidarı ele geçirmediği koşullar altında bölüşüm determizmini savunanlar, gerçekte, kapitalist üretim biçimine övgüler dizmekteydiler. Onlara göre kapitalizmdeki tek kusur –ve bu küçük bir kusurdu– eşitsiz bölüşümdü. Bu yüzden kapitalist sistemin yıkılması gerekmiyordu, yapılması gereken şey bölüşümü ilerletmekti. Fakat, üretim araçları burjuvazi tarafından kontrol edildiği için, bölüşüm ilişkileri temelden nasıl değiştirilebilirdi? Bölüşüm determinizmi, devrimci halkın savaşçı ruhunu törpüleyen bir zehirdir. Proletarya politik iktidarı ele geçirdikten sonra, bölüşüm determinizmini savunanlar –Liu Şao-şi ve Lin Biao gibi dolandırıcılar tarafından kapitalizmin restore edilmesini kolaylaştırmak için– halkı devrimci hedeften saptırmaktan, onları burjuva refahçılığı yoluna sokmaktan ve proletarya diktatörlüğü altında mülkiyet sisteminin sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi ve sürekli devrim tarihsel misyonu meselesini unutturmaktan başka birşey yapmıyorlardı.

"Bölüşüm determizmi"ni eleştirirken, bölüşümün tamamıyla pasif bir unsur olmadığını anlamalıyız. Bölüşüm, mülkiyet sistemi tarafından belirlenir, fakat aynı zamanda mülkiyet sistemi üzerinde geri yansımada da bulunur. Bölüşümün rolünü küçümsemek de yanlıştır.

"Herkesten yeteneğine göre ve herkese yaptığı işe göre" [ilkesi], sömürücü sistemlerin yadsınmasıdır

Sosyalist toplumda toplumsal üretim, emekçi halka aittir. Bu, tüm toplumsal üretimin, üretimin farklı kollarındaki emekçi bireylere doğrudan dağıtılabileceği anlamına mı gelir? Kesinlikle hayır. Marx *Gotha Programının Eleştirisi*'nde, sosyalist toplumda emekçi bireylere bölüştürülmeden önce toplam toplumsal üründen aşağıdaki çıkartmaların yapılması gerektiğini vurgulamaktadır; birincisi, kullanılıp tüketilen üretim araçlarının yerine konmasına karşılık gelen miktar; ikincisi, üretimi genişletmek için gerekli ek pay; üçüncüsü, doğal felaketlerin neden olduğu yer değiştirmelere, kazalara vb. karşı yedek fonlar ya da sigorta fonları. Ve bireyler arasında bölüşülmeden önce yapılması gereken diğer çıkartmalar da vardır; birincisi, üretime ait olmayan genel yönetim maaliyetleri; ikincisi, okul, sağlık hizmetleri vb. gibi gereksinimlerin ortak karşılanması için düşünülen kısım; ve üçüncüsü, çalışamayanlar vb. için ayrılan fonlar vs.[2]

Toplam toplumsal üründen gerekli çıkarımlar yapıldıktan sonra kalan şey, üretimin farklı dallarındaki emekçilere bölüştürülebilecek kişisel tüketim malları haline gelir. Sosyalist toplumda, kişisel tüketim mallarının bölüşümüne yön veren temel ilke "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesidir. Bu demektir ki, tüm emekçiler üretimde yapabildiklerinin en iyisini yapmalılar ve toplum, her bir emekçinin sunduğu emek miktarına ayrı ayrı tekabül

eden tüketim maddeleri miktarını emekçilere bölüştürür.

"Herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesinin hayata geçirilebilmesi insanlık tarihinde bölüşümdeki muazzam bir ilerlemeyi ifade eder. Sınıf antagonizmasının mevcut olduğu insanlığın birkaç bin yıllık tarihinde, "*çalışanlar semeresini almaz, semeresini alanlar çalışmaz*" ilkesine uygun olarak insanın insanı sömürmesinin, insanın insanı ezmesinin ve insanın insanı yok etmesinin aracı olan her türden sistem mevcut oldu. Köleci toplumda köle sahibi köleleri, konuşan aletler olarak gördü ve onları sığırlar ve atlar gibi yaşamaya zorladı. Feodal toplumda köylü, hasadının %60, 70 ve hatta 80'ini, kendisi büyük yoksulluk içerisinde yaşarken, toprak ağasına teslim etmek zorunda kaldı. Kapitalist toplumda, işçilerin emekleri karşılığı aldığı ücretler, ailelerini beslemek veya giydirmek için yeterli değildi. Dahası, işçi sürekli olarak işsizlik tehdidi ile karşı karşıya bırakıldı. Üretim araçları mülkiyetindeki eşitsizlik kaçınılmaz olarak bölüşüm alanında, sömürücü ile sömürülen arasında eşitsizlik üretir. Sosyalist toplumda üretim araçlarının kamu mülkiyeti, özel mülkiyetin yerini alır. Bu, halkın yararına olan "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesini hayata geçirmeyi mümkün kılar. Bu ilke, tüketim mallarının bölüşümü için emeği bir ölçüt olarak alır. Tüm sağlam insanlar emeğe katılmalıdırlar. Çalışmayanlar yemez. Bu, içerisinde binlerce yıldır insanın insanı sömürdüğü bölüşüm sisteminin temelden yadsınmasıdır. Bu, bölüşüm sisteminde oldukça büyük bir ilerlemedir.

Neden sosyalist toplumda kişisel tüketim mallarının bölüşümü, "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" ilkesine değil de, "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesine tabi olmalıdır? Çünkü sosyalist toplum kapitalist toplumdan güç bela çıkmıştır ve işçi ile köylü, kır ile kent ve kafa emeği ile kol emeği arasındaki farklılıklar hala ortadan kaldırılmamıştır. İnsanların çoğu için emek hala kendilerinin birincil gereği haline gelmemiştir.*

Toplumsal hasılat bir bolluk düzeyine ulaşmamıştır. Ve sosyalist toplumda sınıfların ve sınıf mücadelesinin varlığından kaynaklı olarak, sömürücü sınıf, emekçi halkı zehirlemek için her zaman "rahatı sevme ve emekten nefret etme" ve "çalışmaksızın semeresini alma" şeytani düşüncelerini yayar. Bu koşullar altında, ihtiyaca göre bölüşümü kurumsallaştırmak mümkün ve pratik değildir. Sadece "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesi, üretici güçlerin gelişimsel ihtiyaçlarına denk düşer ve geniş emekçi halk kitleleri tarafından anlaşılabilir ve kabul edilebilir.

Yapılan işe göre bölüşüm eski toplumdan çok az farklılık gösterir

Sosyalist aşamada kişisel tüketim mallarının bölüşümünde "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesini gözetmek zorunludur. Fakat yapılan işe göre bölüşüm kesinlikle proletaryanın en yüksek ideali değildir. Proletaryanın gelecekte başarmaya çalıştığı şey "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyaçına göre" komünist ilkesidir. Bu, yapılan işe göre bölüşümde somutlaşan eşit hak, "*hala –esas itibariyle– burjuva hak*"[3] olduğundan dolayıdır.

* Üretim araçlarının kamu mülkiyeti koşulları altında her bireyin emeği devrim ve kolektif için harcanır, fakat emek, insanların çoğu için birincil yaşam gereği haline gelmemiştir. (*Peking Review*, 14 Kasım 1975, s. 18)

"'Burjuva hak' eşitsizliği ... ürünler emeğe göre paylaşıldığı sürece eğemen olmaya devam eder."[4]

Marksist teoriyi inceleme zorunluluğu üzerine direktifinde başkan Mao, yapılan işe göre bölüşümün "*eski toplumdan çok az farklı*"[5] olduğuna vurgu yaptı.

Yapılan işe göre bölüşümün eski toplumdan çok az farklı olduğu ve bunun somutlaştırdığı eşit hak'ın hala burjuva hak olduğu neden söylenir? Bu, yapılan işe göre bölüşümün hala, meta değişimini düzenleyen ilkeye yani, bir biçimdeki belli bir emek ile başka bir biçimdeki eşit bir emek arasındaki değişim ilkesine tabi olmasından dolayıdır. Bu değişim ilkesi görünüşte eşittir, fakat gerçekte eşitsizliktir. Farklı bireylerin ortaya koydukları emek miktarına uygun olarak tüketim mallarının bölüşümünü belirlemenin ölçütü olarak toplumun eşit bir ölçüt –emek– kullandığı bakış açısından herkes eşittir. Fakat emekçilerin içerisinde bulundukları koşullar farklıdır; bazıları diğerlerinden daha güçlüdürler, ve bazıları diğerlerine göre daha yüksek kültürel ve teknik düzeylere sahiptirler. Bu yüzden, topluma katabildikleri emek miktarı eşitsizdir ve yapılan işe göre bölüşümde somutlaşan eşit hak "*örtük bir şekilde, eşit olmayan bireysel yeteneği ve dolayısıyla üretken kapasiteyi doğal ayrıcalık olarak kabul eder.*"[6] Aynı zamanda farklı emekçilerin aile sorumlulukları aynı değildir; bazıları daha fazla insanı geçindirmek zorundayken, bazıları daha az insanı geçindirmek zorundadır vs. Eşit bir emek miktarının eşit bir karşılık aldığı koşullar altında güçlü, vasıflı ve geçindirecek daha az kişiye sahip olanların yaşam standartları daha yüksektir. Tam tersi olanlar açısından yaşam standardı daha düşüktür. Fiiliyatta eşitsiz sonuçlar. Bu eşitsizlik eski toplumdakinden farklıdır. Burada, birinin başka birini sömürmesi durumu baş göstermez. Fakat bu, proletarya tarafından ortak bolluğun bölüşülmesi ideali ile ve "*herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre*" komünist ilkesi ile kıyaslandığında hala bir "kusur"dur.

"Fakat bu kusurlar, uzun doğum sancılarından sonra kapitalist toplumdan çıktığı zamanki şekliyle komünist toplumun birinci evresinde kaçınılmazdır. Hak, hiçbir zaman toplumun ekonomik yapısından ve bu yapının koşulladığı kültürel gelişiminden daha yüksek olamaz."[7]

Bir taraftan, sergilenen emeğe göre kişisel tüketime yönelik nesneleri bölüştürme ilkesi tarihsel olarak zorunludur ve keyfi bir şekilde yadsınamaz. Diğer taraftan bunun somutlaştırdığı eşit hak'lar hala burjuva hak'lardır ve kapitalizmin yeniden ortaya çıkabileceği zemin ve koşuldur. Bu yüzden bu hak'lar proletarya diktatörlüğü altında kısıtlanmalıdır. Yapılan işe göre bölüşümü, oturtulması gereken kutsal bir şey olarak görmek ve burjuva hak'ı sağlamlaştırmak, genişletmek ve güçlendirmek, kaçınılmaz olarak toplumun zenginler ve fakirler olarak kutuplaşmasına götürecektir; kapitalizm ve burjuvazi daha hızlı gelişecektir. Bu yüzden her geçen gün artan toplumsal üretim bolluğu ve halk arasında her geçen gün yükselen komünist bilinç ile birlikte, yapılan işe göre bölüşümden ihtiyaca göre bölüşüme geçiş yapmak zorunludur. Sosyalist toplumda devlet veya kolektif tarafından işletilen sosyal yardım hizmetlerinde, personel ve işçiler için bedava tıbbi bakım ve emek sigortası gibi, ihtiyaca göre bölüşümün bazı unsurları vardır. Bu yüzden gelinen aşamada, devrimi aşamalı geliştirme teorisine sıkıca sarılmalı ve "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" sosyalist ilkesini uygulamalıyız. Fakat ayrıca kesintisiz devrim teorisinde ısrar etmeli, uygun koşulları aktif bir şekilde yaratmalı, ihtiyaca göre bölüşümün unsurlarını adım adım yükseltmeli ve gelecek koşullar olgunlaştığında "yapılan işe göre bölüşüm"ün yerine "ihtiyaça göre bölüşüm"ü koymalıyız.

Kişisel tüketim mallarının bölüşümünde iki eğilimden kaçın

Sosyalist toplumda, yapılan işe göre bölüşüm meselesi üzerinde şiddetli mücadele vardır. Liu Şao-şi kliği, yazınsal faaliyet için yüksek ücretleri, yüksek ikramiyeleri ve yüksek karşılığı savundu. Halk arasındaki dayanışmanın altını oymak, kitlelerin üretimdeki inisiyatifini ve emeğe yönelik şevklerini kırmak, üretici güçlerin gelişimini engellemek, ve kapitalizmi restore etmede kendi sosyal tabanı olarak ayrıcalıklı bir sınıf geliştirmek için en yüksek ve en düşük ücret arasında büyük bir uçurum yaratmaya kalkıştılar. Liu Şao-şi kliğinin bu komplosu Büyük Proleter Kültür Devrimi sürecinde ezildi.

Kutuplaşmaya karşı çıkmak ve bölüşümdeki farklılıkları adım adım daraltmak proletaryanın devrimci misyonunun parçasıdır. Proletaryanın dünyadaki ilk hükümetinin, Paris Komünü'nün deneyimini özetlerken Marx şöyle demektedir:

> "*Komün üyelerinden alt düzeydeki görevlilere kadar, kamu hizmeti görenlerin işçi ücreti almaları zorunluydu.*"[8]

Marx bunu büyük bir buluş olarak değerlendirdi ve bu devrimci deneyimi tümüyle savundu. Sovyet hükümetinin kuruluşunu takiben, ilk dönemde sınıf mücadelesinin zorunluluklarından dolayı Lenin burjuva-eğitimli sınıf için yüksek maaşlara başvurmak zorunda kaldı. Fakat şunu da açıkça vurguladı:

> "*Yüksek ücretlerin, gerek sovyet iktidarı üzerinde ... gerek işçi kitlesi üzerinde, demoralize edici etkisi reddedilemez.*"[9]

Ve Lenin yüksek maaşları derinlikli olarak eleştirdi ve çürüttü. Başkan Mao sürekli bir şekilde bize şöyle öğretmektedir:

> "*Hangi mevkide olurlarsa olsunlar kadrolarımızın hepsi halkın hizmetkarıdırlar*"[10]

Mao azınlık için yüksek maaşlara karşı çıkar ve Parti'mizin, devletimizin, işletmelerin, halk komünlerinin içerisindeki ve genel olarak halkın emekçi kesimleri arasındaki kişisel gelir farklılıklarının giderek daraltılması gerektiğini talep eder.

Proleter devrimin öğretmenleri neden bu probleme dikkatimizi vermemizi tekrar tekrar bize hatırlatırlar ve yine tekrar tekrar Paris Komünü ilkesini ileri sürerler? Birincisi, çünkü bölüşümdeki kutuplaşma sosyalist kamu mülkiyeti ve halk içindeki sosyalist karşılıklı ilişkiler ile uyumlu değildir. Sosyalist toplumda emekçi halk devletin ve işletmelerin efendileridirler. Onların iş becerileri esas olarak toplumdan öğrenilir. Emekçi halkın topluma emek katkısı eski toplumda uygulanan iş bölümünün ve diğer koşulların sonucu olarak değişebilir fakat yaşam standartlarındaki farklılıklar çok fazla büyük olamaz. Ortak bolluğa doğru ilerlemek için üç büyük farklılığın adım adım daraltılması zorunludur. İkincisi, bölüşümde kutuplaşmanın gelişmesine izin verilirse ayrıcalıklı bir tabaka oluşacaktır. Bu, kapitalizmin burjuva restorasyonu için sosyal bir taban olarak hizmet edecektir. Bu, proletarya diktatörlüğünün sağlamlaştırılması açısından sakıncalıdır. Bugünün Sovyetler Birliği'nde diğerlerinin emek hasılatını sömüren bir burjuva ayrıcalıklı tabaka bürokrat-tekelci burjuvazi içerisinde oluşmuştur. Bu, Brejnev dönek kliği tarafından temsil edilen ve Sovyetler Birliği'nin emekçi halkını yöneten yeni sömürücü sınıftır. Üçüncüsü, bölüşümdeki kutuplaşma emekçi halk içerisindeki dayanışmayı sağlamlaştırma açısından sakıncalıdır. Ayrıca da bu, şan ve kar peşinden koşma gibi burjuva

fikirlere oksijen sağlar. Bu yüzden kendimizi bu eğilime karşı savunmalıyız.

Bölüşümde kutuplaşmaya karşı çıkmak mutlak eşitlikçilik, dolayısıyla işin zorluğundaki ve emek yoğunluğundaki ve bireysel katkılardaki farklılıkları dikkate almaksızın tüm emek karşılığının eşitleneceği anlamına gelmez. Paris Komünü, tüm devlet çalışanlarının, işçilerin aldığı maaşlarla eşit maaşlar almaları gerektiğini savundu. Bununla beraber, işçiler arasında ücret farklılıklarını da kabul etti. Fakat bu farklılık büyük olamazdı. Mutlak eşitlikçilik, "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" sosyalist ilkesi ile tamamıyla çelişir. Buna karşı çıkılmalıdır. 40 yıldan fazla zaman önce başkan Mao şöyle vurguladı:

> *"Mutlak eşitliğin, köylülerin ve küçük mülk sahiplerinin bir hayali olmaktan öteye geçemeyeceğine; sosyalizmde bile mutlak eşitliğin olamayacağına; çünkü o zaman da maddi şeylerin, -herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre- ilkesine ve yapılan çalışmanın ihtiyaçlarını karşılama esasına göre dağıtılacağına dikkati çekmeliyiz."*[11]

Sosyalist toplumda kişisel tüketim mallarının bölüşümü bir taraftan, yapılan işe göre bölüşüm ilkesini uygulamamızı ve farklılıkların varlığını kabul etmemizi gerektirir. Diğer taraftan sosyalist bölüşüm ayrıca, ortak bolluğu başarmak için kutuplaşmaya karşı kendimizi korumamızı ve yapılan işe göre bölüşümde somutlaşan burjuva hak'ı bilinçli bir biçimde kısıtlamamızı, bu yolla emekçilerin yaşam standartlarını eşitlememizi gerektirir. Bu bir çelişkidir, ve bu çelişki belli koşullar altında göreceli olarak doğru ele alınsa bile, koşullar değiştiğinde yeni çelişkiler ortaya çıkacaktır. Bu, Marksizme ciddi bir şekilde çalışmamızı, Parti politikalarını sağlam bir şekilde kavramamızı, derin inceleme ve araştırmaya girişmemizi, sağlam bir şekilde kitlelere dayanmamızı ve proleter politikayı kumandaya koyma yoluyla bu çeklişkileri doğru bir biçimde ele almamızı gerektirir.

KİŞİSEL TÜKETİM MALLARININ BÖLÜŞÜMÜNÜN İKİ TEMEL BİÇİMİ VARDIR

Ücret sistemi devlet ekonomisindeki başlıca bölüşüm biçimidir

Sosyalist aşamada meta üretimi ve meta değişimi hala mevcuttur. Bu koşullar altında devlet, topluma sunulan belli miktardaki bir emek için emek karşılığı olarak personel ve işçilere belli bir miktarda para öder. Personel ve işçilerin bu parasal gelirleri ücret olarak bilinir ve bunlar sosyalist devlet mülkiyeti sistemi altında sabit bir standarda uygun olarak ödenir.

Sosyalist sistem altındaki ücretler ve kapitalist sistem altındaki ücretler farklı üretim ilişkilerini yansıtırlar. Kapitalist sistem altında iş gücü bir metadır. Ücretler, değişimde, iş gücünün satımı karşılığında elde edilen gelirlerdir. Bu ücretler işveren ile işçi arasındaki, sömürücü ile sömürülen arasındaki, işçiyi kapitaliste bağlayan ilişkileri somutlaştırır. Sosyalist sistem altında işçiler devletin ve işletmelerin efendileridirler. İş gücü bir meta değildir. Ücretler artık iş gücünün değerinin veya fiyatının bir dönüşümü değildir. Ücretler, "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesine uygun olarak, paranın kullanılması yoluyla, kişisel tüketim mallarının devlet tarafından bölüştürülmesinin bir biçimidir.

İki önemli ücret biçimi vardır, yani zaman miktarı üzerinden ücret (*time-rate wage*) ve parça başı ücret. Zamana göre ücret emek zamanı temelinde hesaplanır. Belli bir periyod için,

sosyalist bölüşüm ilkesine uygun olarak belirlenen ücret kademesi temelinde günlük veya aylık olarak belirlenmiş sabit bir ücret ödenir. Parça başı ücretler, emek ürünü temelinde hesaplanır. Emekçinin tamamladığı belli bir nitelikteki ürünlerin parça sayısına göre parça başı ücretler ödenir. 1958'den önce, elle yapılan çok sayıda meslekte ve işte parça başı ücret sistemi kullanılırdı. Bu, Çin'deki üretici güçlerin gelişim düzeyine ve geniş personel ve işçiler arasındaki ideolojik bilinçlenme düzeyine uygundu. Bu, üretimin düzeltilmesi ve geliştirilmesinde yararlıydı. Bununla birlikte, makineleşmenin ve otomasyonun gelişmesi ile birlikte ve personel ve işçilerin ideolojik düzeyinin yükseltilmesiyle birlikte, özellikle de 1958'deki Büyük İleri Atılım'dan sonra parça başı ücret sisteminin birçok eksikliği ve olumsuz etkisi ortaya çıktı. Birincisi, teknik ilerlemeyle birlikte birçok işte bireysel parça başı ücreti uygulamak giderek zorlaşıyordu. Ayrıca parça başı ücret zıt yönde etkide bulunur. İkincisi, parça başı ücret sistemi işçiler arasındaki dayanışma açısından elverişsizdi. Kolaylıkla, zamana dayalı çalışan işçiler ile parçabaşı işçileri arasında, yeni ve eski işçiler arasında, önceki ve sonraki çalışma süreçleri arasında, farklı vardiyalardaki işçiler arasında çelişkilere neden oldu. Bu ayrıca politik ve ideolojik bilincin yükseltilmesi açısından elverişsizdi. Bu yüzden, geniş personel ve işçilerin talebi üzerine birçok işletmede parça başı sitemi kaldırıldı ve zamana dayalı sistem benimsendi. Bugün Çin'de kullanılan ücret biçimi esas olarak zamana dayalı ücrettir.

Ücretler meselesi karmaşık bir meseledir. Sadece devlet ve kolektif ile birey arasındaki ilişkileri değil, ayrıca işçiler arasındaki, işçi ile köylü arasındaki ve bir tarafta işçi ve köylü, diğer tarafta ise diğer emekçi halk arasındaki ilişkileri kapsar. Ücretler meselesi aşırı bir ciddiyet ve ihtiyatla ele alınmalıdır. Çin'in ücret sistemindeki birkaç dönüşüme rağmen hala çözülmesi gereken birçok problem vardır. Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Halen ülkemizde bir meta sistemi uygulanmaktadır, sekiz kademeli ücret sisteminde vb.'de de eşitsizlikler vardır. Bunlar proletarya diktatörlüğü altında sadece kısıtlanabilir."*[12]

Ücret sisteminin eşitsizliği, yapılan işe göre bölüşümün eşitsizliğinin ifadesidir. Sekiz kademeli ücret sistemi üretim işçileri içerisinde uygulanan bir ücret sistemidir. Bu, emeğe yönelik sözde şevki ortaya çıkarmada ücret farklılıklarının oynadığı teşvik edici rolü ön plana çıkarır ve ücret kademelerini belirlemek için sadece çalışmanın karmaşıklığını ve çalışma becerisini standart olarak kullanır. Sekiz kademeli ücret sistemi pratiği, ücret gelirlerindeki önemli farklılıkları –basit ile karmaşık iş ve kalifiye iş ile kalifiye olmayan iş arasındaki– büyütür. Bu ücret sisteminin burjuva hak'ı somutlaştırdığı çok daha aşikar olduğu için, proletarya diktatörlüğü altında bunun kısıtlanması gerektiği daha da zorunludur.

Ücretlerin yanında, sosyalist toplumda belli zamanlarda ve belli koşullar altında, daha iyi iş çıkaran ve belli sonuçlar başaran personel ve işçileri memnun etmek için primler de kullanılır. Primlerin biçimi "para kazanmak için çalışma" burjuva çerçevesinin dışına çıkmaz. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nden önce ve Liu Şao-şi'nin revizyonist çizgisinin etkisi altında Çin'deki birçok fabrika ve işletme proleter politikayı geliştirmediler ve prim dağıtma yoluna başvurdular. Başkan Mao'nun vurguladığı gibi:

> *"Fabrikaların önderliğinde hiç iyi insan yoktu demiyorum. Vardı. Sekreterler, sekreter yardımcıları, ve Parti komite üyeleri arasında ve Parti kollarının sekreterleri arasında iyi insanlar vardı. Ama bunlar Liu Şao-şi'nin çizgisini takip ediyorlardı, maddi müşevvidlere başvuruyor, kar'ı kumandaya geçiriyor, ve proleter siyasetin propagandasını yapma yerine ikramiyeler vb. dağıtıyorlardı."*[13]

Bu deneyim, proleter politika kumandaya konmadığı, kitlelerin komünist bilinci yükseltilmediği zaman, ve bunun yerine üretimde kitlelerin eylemciliğini ortaya çıkarmak için maddi teşviklere başvurmak ve primleri kullanmak yoluyla burjuva hak genişletildiği ve sağlamlaştırıldığı zaman, –işçiler arasında anlaşmazlıklara ve işletmelerin yanlış yöne sapmalarına ve revizyonizm batağına sapmalarına neden olarak– kitlelerin dünya görüşünün paslanmasının kaçınılmaz olduğunu gösterdi.

Sosyalist devrimdeki ve inşadaki deneyim, ücret sistemini ele alırken proleter politikayı kumandaya koymada ve ideolojik eğitimi sağlamlaştırmada ısrar etmemiz gerektiğini bize göstermektedir. Ayrıca aşağıdaki ilkelere önem vermeliyiz. Üretimi geliştirme ve emek üretkenliğini yükseltme temelinde personel ve işçilerin ücretleri adım adım arttırılır, fakat aşırı şekilde değil. Ücretteki artışlar, emek üretkenliğindeki artışı geçemez. Ücret standartlarını ve artışlarını belirlemek için, işçi ile köylüyü hesaba katan ayrıntılı bir düzenleme yapılmalıdır. Personel ve işçilerin ücret derecelerini belirlemede, bir taraftan, kutuplaştırmaya ve farkı genişletmeye yönelik eğilime karşı çıkmalıyız, fakat aynı zamanda, ücret farklılıklarını yadsıma yoluyla mutlak eşitlikçiliğe götürebilecek herhangi bir gelişmeye karşı da dikkatli olmalıyız. Kolektif refah ile bireysel gelirler arasındaki dengeyi yakalamak ve ihtiyaça göre bölüşüm sonucuna götürecek faktörleri ileri çıkarmak ve test etmek için ücretlerdeki ve kolektif refahtaki artışlar el ele gitmelidir.

Sosyalist sistem altında, üretimin gelişimiyle birlikte, ihtiyaca göre bölüşümün koşulları gelişmiştir. Bu yüzden, işçiler içerisinde yaşam standardındaki herhangi bir yükseliş, sadece ücret artışlarında değil, ayrıca ihtiyaca göre bölüşümün koşullarının ilerlemesinde de, örneğin toplumsal refahta da, yansımasını bulur. Modern devrimci Pekin operası *On the Docks*'da emekli iskele işçisi Ma Hung-liang'ın söylediği şarkının sözleri şöyledir:

> *"Yeni toplumda, biz iskele işçileri onurlu sahipler olduk. Doğumumuzda, yaşlılığımızda, hastalığımızda ve ölümümüzde gözetiliyoruz. Komünist Partisi'nin ve başkan Mao'nun iyilikseverliği cennetten daha üstündür."*

Bu cümleler yeni toplumda özgürleştirilen işçi sınıfının gerçek duygularını ifade etmektedir. Bunlar, sosyalist üretim ilişkilerinin büyük üstünlüğünü yansıtmaktadır. Kapitalist ücretler ile sosyalist ücretler arasındaki ve eski ile yeni toplumun bölüşüm ilişkileri arasındaki temel farkı anlamak açısından oldukça önemlidir. Bu anlayış, kendi yazgımızın sahipleri olarak sorumluluğumuzu güçlendirebilir ve sosyalist emek bilincini yükseltebilir.

İş puanı sistemi kırsal kolektif ekonomideki başlıca bölüşüm biçimidir

Kırsal halk komününün kolektif ekonomisinde kişisel tüketim mallarının bölüşümü de "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesine tabidir. Bununla beraber, kolektif mülkiyet sistemindeki kamu mülkiyeti derecesi, tüm halkın mülkiyetindeki kamu mülkiyeti derecesinden farklı olduğu için, bölüşümün somut biçimleri farklı özelliklere sahiptir. Tüm halkın mülkiyeti altındaki birimlerde üretim araçları ve ürünler devlete aittir ve merkezi olarak devlet tarafından tahsis edilir ve bölüştürülür. Bu yüzden tüm toplumda emek karşılığı standart hale getirilebilir ve ücretler para olarak ödenebilir. Kırsal halk komününün kolektif ekonomisinde gelinen aşamada, "temelde üretim biriminin olduğu üç kademeli mülkiyet" sistemi benimsenmiş durumdadır. Üretim araçları ve ürünler farklı

kolektif birimlere aittir. Bu yüzden bölüşüm, bir bütün toplum düzleminde gerçekleştirilemez. Eşitlikçi bölüşümü sağlamak için komünlerin veya üretim birimlerinin sınırlarının dışına bile çıkılamaz. Bölüşüm sadece, bir kolektif birim içerisinde, kendi üretim koşullarına uygun olarak, bağımsız bir şekilde gerçekleştirilebilir.

Komün tarafından işletilen işletmeler istisna olmak üzere –bu işletmelerde, gelirler göreceli olarak istikrarlı olduğu için, ücret sistemi kısmen yürürlüktedir– kırsal halk komününün kolektif ekonomisinde, yapılan işe göre bölüşüm; iş takdiri ve puan verme yoluyla gerçekleştirilir. Bazı üretim ekiplerinde, bazı tarım faaliyetlerine yönelik iş kotaları temelinde iş puanları, kitlelerin özgünlüklerini de dikkate alır. İş puanları, üyenin kolektif ekonomiye katılımını ölçmek için bir ölçüttür. İş puanları ayrıca, çalışma karşılığı gelirin bölüştürülmesi için de bir ölçüttür. Bir üye tarafından üretim biriminden elde edilen gelirin miktarı iş puanlarının miktarı ve her iş puanının parasal değeri (iş puanı değeri) tarafından belirlenir. İş puanlarının parasal değeri önceden belirlenmez. Üretim ekibinin, birikim için belli miktardaki bir fon düşüldükten sonra, yıllık geliri üzerinden belirlenir. Yönetimdeki ve işleyişteki, teknik ve ekipmandaki ve doğal faktörlerdeki ve nakil koşullarındaki farklılıklardan dolayı farklı üretim ekiplerinin gelirleri değişir. Ve birikime yönelik kesintilerin derecesinde de farklılıklar olabilir. Bu yüzden farklı üretim ekiplerindeki üyelerin gelirleri aynı değildir. Bu farklılıklar, geri komünlere, tugaylara ve üretim ekiplerine, ileri birimleri yakalamaları için aktif bir şekilde yardım etmek suretiyle adım adım daraltılmalıdır. Fakat mutlak eşitlikçilikten kaçınılmalıdır, aksi takdirde tarımsal üretimin gelişimi ve kolektif ekonominin sağlamlaştırılması zıt yönde etkilenecektir.

> *"Köylülerin olağan yıllarda ve artan üretim temelinde, yıldan yıla kişisel gelirlerini arttırabilmeleri için elimizden geleni yapmalıyız."*[14]

Bu gerekliliğin yerine getirilmesi önemlidir. Bu, köylülüğün geçim durumunu ilerletmeye uygun olduğu gibi, ayrıca kolektif ekonomiyi sağlamlaştırmaya ve geliştirmeye ve proleter politik iktidarı sağlamlaştırmaya da uygundur.

O halde köylünün geliri nasıl yükseltilebilir? Nihayetinde, bölüşümden önce üretimi geliştirmeliyiz. Üretimi geliştirmek için proleter politikayı kumandaya koymada ısrar etmeli, köylüleri Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi ile eğitmeli ve geniş köylü kitlelerinin emek eylemliliklerini tümden harekete geçirmek için devrim için ekip biçme düşüncesini ilerletmeliyiz. Kırsal alanlarda her yönlü gelişimi sağlamak, insan gücünü, maddi kaynakları ve maliyeyi tümden harekete geçirmek için tahılı esas halka olarak alma politikasını tam uygulama anlayışında ısrar etmeliyiz. Hasat verimini yükseltmek için yönetimi ve işleyişi ve bilimsel tarımı güçlendirmeliyiz. Masrafları mümkün olduğunca düşürmek için dikkatli bir bütçe yapmalı, sıkı bir ekonomi uygulamalı, üretimi ve geliri yükseltmeliyiz vs.

Üretim ekipleri üyelerinin emek karşılıklarını hesaplamada, "iş puanlarını kumandaya koyma" yöntemine ve ideolojik eğitime önem vermeme anlayışına karşı çıkmakla kalmamalıyız, fakat ayrıca "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesini hayata geçirmeliyiz. Erkek ve kadın üyeler arasında, "erkek ve kadınlar için eşit iş karşılığı eşit ödeme ilkesi uygulanmalıdır." "Erkeğin her iş günü için 10 iş puanı aldığı, fakat kadının 8 puandan fazla almaması gerektiği " yönlü eşit iş için eşitsiz ödeme, sosyalist bölüşüm ilkesine terstir.

BURJUVA HAK İDEOLOJİSİNİ ELEŞTİR VE ÇÜRÜT; EMEĞE YÖNELİK KOMÜNİST TUTUMU GELİŞTİR

Sosyalizmi inşa etme ve komünizmi başarma, emeğe yönelik komünist tutum geliştirmemizi gerektirir

Sosyalist toplumda, kişisel tüketim mallarının bölüşümünde "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" ilkesi uygulanmalıdır. Bu kesindir. Fakat "yapılan işe göre bölüşüm" ilkesi değişime kapalı değildir. Koşullar değişmekte olduğu için, bu ilke de adım adım "herkese ihtiyacına göre" ilkesine doğru evrilmektedir ve komünist topluma doğru ilerlediğimizde tamamıyla bu ilkenin yerini gelecekte "ihtiyaca göre bölüşüm" alacaktır. Bu, sosyalist bölüşüm ilkesini faaliyetimizde kavramamızı gerektirir. Fakat bu ayrıca, daha ileriye bakmamızı ve burjuva hak ideolojisini çürütmemizi ve emeğe yönelik komünist tutumu içtenlikle öne çıkarmamızı ve bütünüyle desteklememizi gerektirir.

Komünist emek nedir? Lenin şöyle demektedir:

> *"Sözcüğün dar ve tam anlamında komünist emek, toplum için, belirli bir görevi yerine getirmek için, belirli ürünler üzerinde hak kazanmak amacıyla yerine getirilmeyen ücretsiz çalışmadır, önceden saptanmış, yasal normlara göre değil, normsuz, ücret beklemeksizin, ücret üzerine bir anlaşma olmaksızın gönüllü çalışmadır."*[15]

Ancak proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra ve emekçi halk devletin ve işletmelerin sahibi haline geldiğinde komünist emek ortaya çıkabilir ve adım adım gelişebilir. Sömürü sistemleri altında emekçi halk tümüyle sömürücü sınıflar için çalışır –bu yüzden emek veya emek eylemciliği ile ilgili herhangi bir heves olamaz. Sosyalist toplumda işler tamamıyla farklıdır. Emekçi halk kiralık kölelerden devletin ve işletmelerin sahiplerine dönüşmüşlerdir. Her iş ve her emek ürünü emekçi halkın çıkarları ile ilişkilidir. Emekçi halk artık sömürücü için çalışmaz, fakat kendi sınıfı için çalışır – bu yüzden emekçi halk arasında muazzam bir sosyalist heves ve eylemcilik vardır. Bu, emeğe yönelik komünist tutumun adım adım gelişimi için temel koşuldur.

Emeğe yönelik komünist tutumun ortaya çıkışı ve adım adım gelişimi insanlığın gelişim tarihinde önemli bir olaydır. Emeğe yönelik komünist tutumun tanıtımını yapmalı ve onu alkışlamalıyız. Eski dünyayı yıkmak ve yeni komünist dünyayı inşa etmek için bunu yaygınlaştırmalı ve büyük bir güce dönüştürmeliyiz.

Emeğe yönelik komünist tutumun gelişimi

> *"geleneksel mülkiyet ilişkilerinden en radikal kopuşu ... geleneksel fikirlerden en köklü kopuşu"*[16]

ve burjuva hak ideolojisinden tam bir kopuşu temsil eder.

Burjuva hak ideolojisi, ideoloji alanında burjuva hak'ın yansımasıdır. Kişisel tüketim mallarının bölüşümünde

> *"Shylock benzeri bir hasislikle, başkasından yarım saat bile fazla çalışmamaya, daha az ücret almamaya bakmaya yol açan burjuva hak'ın dar ufku o zaman aşılmış olacaktır."*[17]

Eğer burjuva hak ideolojisinden tam bir kopuşu gerçekleştirmeseydik ve sadece para

için çalışma kapitalist anlayışını derinden eleştirmeseydik ve çürütmeseydik, proleter ideoloji bu savaş alanında zafer kazanamazdı, emeğe yönelik komünist tutum geliştirilemezdi ve sosyalist devrim ve inşa engellenirdi. Bu yüzden, karşılık beklemeksizin sıkı çalışmaya istekli daha fazla yoldaşın örnek olmaları için,

"komünist fikirleri daha fazla yaygınlaştırmalıyız."[18]

Emeğe yönelik komünist tutumu geliştirmek sosyalist inşayı hızlandırabilir ve komünizmin başarılması için uygun koşulları aktif bir şekilde hazırlayabilir. Komünist toplum insanlığın en yüksek ve en güzel biçimdeki toplumudur; bu, uğruna proletaryanın ve emekçi halkın mücadele etmesi gereken hedeftir. Her ne kadar komünist toplum toplumsal gelişmenin karşı konulmaz bir eğilimi ise de, sadece milyonlarca devrimci insanın cesur mücadelesi ve özenli ve gayretli emeği yoluyla başarılabilir. Kurtuluştan önce devrimci büyüklerimiz, yağ, tuz ve sebze almak için her biri günlük sadece 5 sente sahiplerdi. Aşırı zor koşullar altında onlar emperyalizme, feodalizme ve bürokrat kapitalizme karşı ve proletaryanın özgürlüğü için mücadele ettiler. Yoğun bir şekilde çalıştılar ve korkusuzca savaştılar. Devrimci büyüklerimizin gericileri yenilgiye uğratmalarını ve yeni Çin'i kurmalarını mümkün kılan bu komünist ruhtu. Bugün hala, herhangi bir karşılık endişesi olmaksızın sıkı çalışma komünist ruhunu büyütme ve korkusuzca mücadele etme devrimci geleneğini sürdürme –eğer sosyalist inşayı gerçekleştireceksek ve geleceğin komünist toplumunu başaracaksak– ihtiyacı duymaktayız.

Emeğe yönelik komünist tutumu büyütmede maddi teşvikleri eleştirmeli ve çürütmeliyiz

Emeğe yönelik komünist tutumun ortaya çıkışı ve adım adım yerleşmesi komünist ideolojinin adım adım gelişimine ve kapitalist ideolojinin adım adım gerilemesine işaret eder. Bu yüzden emeğe yönelik komünist tutumun gelişimi sürecinde, iki sınıf, iki ideoloji ve iki çizgi arasında şiddetli bir mücadelenin meydana gelmesi kaçınılmazdır. Para ve kazançla etkilemek burjuvazinin doğasıdır. Fakat burjuvazi bunu, insan doğası olarak genelleştirir. "Para için çalışma" arzusunun "insana özgü" olduğunu ilan ederek proletaryayı zehirlemeyi ummaktadırlar.

Modern revizyonistler, "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" sosyalist ilkesinin yerine "maddi teşvikler"i koymaya çalışmaktadırlar. Emekçi halka kiralık köleler gibi davranmaktadırlar ve eğer bir teşvik edici olarak para kullanılmazsa herhangi bir emek eylemciliği olmayacağını düşünmektedirler. Sovyet revizyonistleri sürekli olarak "maddi teşvikler"i savundular. Saçma bir şekilde, emek üretkenliğini arttırmak için maddi teşviklerin "en önemli kaldıraç" olduğunu ilan ettiler. Liu Şao-şi ve Lin Biao gibi insanlar maddi teşvikleri savunurken o kadar ileri gittiler ki, argümanlarını Konfüçyüs'ün "soylu kimse doğru olanın peşindedir, küçük insan karlı olanı arar" gibi saçmalıklarına dayandırdılar. Şunu iddia ettiler; "çalışma güdüsü maddi teşviklerle kamçılanır" ve "biraz daha fazla para kullanmazsak emek eylemciliği yüksek olmayacaktır." Emekçi halkın kafasındaki tek şeyin "parasal kazanç" ve "zenginlik ve servet" düşünceleri olduğunu iddia ederek emekçi halkı kötülediler. "Ücretlerin güçlü rolü"ne methiyeler dizerek maddi teşvikleri her derdin devası olarak gördüler. Neden bu kadar fazla gürültü çıkardılar? Onların nihai hedefleri, bölüşümde burjuva hak'ı genişletmek ve güçlendirmek, yeni burjuva unsurları geliştirmek, ve kapitalizmi restore etmektir. İşçi yoldaşlar bunu güzel bir şekilde ortaya koymaktadırlar:

"maddi teşvikler, devrimci savaşına ruhunu felç eden uyuşturucudur, şekere bulanmış arseniktir ve bir damla kan akıtmadan öldürebilen narın bir hançerdir."

Sosyalist toplumda, emek üzerinde, çalışmamaya yönelik burjuva tercih, kaçınılmaz olarak emekçi sınıf içerisinde yansımasını bulur ve böylece emekçi sınıftan bazıları yoğun çalışmaz ve emek şevkleri yüksek olmaz. Bu durumlarla ilgili ne yapabiliriz? Siyaseti kumandaya koymada ve ideolojik eğitimi güçlendirmede mi ısrar etmeliyiz, yoksa maddi teşvikleri ve parayı mı kumandaya yerleştirmeliyiz? Bu, proletarya ve emekçi halk açısından temel yönelim meselesidir. Bu, hangi yolun izleneceği meselesidir. Siyaset kumanda ve temeldir. Sadece proleter siyaseti kumandaya koymada ısrar ederek, ideolojide ve siyasette iyi bir iş çıkararak, geniş kitlelere sosyalist ve komünist ideolojiyi sürekli bir biçimde aşılayarak, kapitalist eğilimleri eleştirerek ve çürüterek ve aynı zamanda "herkesten yeteneğine göre, herkese yaptığı işe göre" sosyalist ilkesini ciddi bir şekilde uygulayarak sosyalist şevk ve kitlelerin eylemciliği bütünüyle harekete geçirilebilir. Emekçi kitleleri Marksist ideolojiyle eğitmek titiz bir iştir. Azim ve büyük çaba ile yapılmalıdır. Ancak ortaya çıkarılan eylemcilik; sosyalist, komünist, sağlam ve uzun sürelidir.

Kapitalist maddi teşviklerle derinden zehirlenen insanlar farklı davrandılar. İdeolojik çalışmanın etkilerine karşı büyük tereddütleri vardı. Bazıları biraz ideolojik çalışma yaparak başladılar, fakat birkaç hoş olmayan deneyimden sonra, ideolojik çalışmanın sürekli etkileri olmadığını düşünerek, başlarını sallayacaklardı. Şöyle diyeceklerdi; "İşlemiyor. Sadece para düzeni sağlayabilir." Güç ve titiz ideolojik çalışma yürütmekten korkuyorlardı. Zorluklarla karşılaşır karşılaşmaz primlere başvuruyorlardı. Fakat sonuç genellikle daha iyi değildi: "Ne kadar ödül verilirse, o kadar kötüye gidiyor." İdeoloji, iflas etmiş olarak ilan edilecek ve kötü uygulamalar arttırılacaktı. Böyle insanlar sosyalizme yönelik kitlelerin eylemciliklerinin özünü keşfetmede iyi değillerdi. Herhangi bir şeyin belli koşullar altında dönüşebileceğine yönelik inanca sahip değillerdi. Gerçekte, emekçi halktaki bilincin daima aynı düzeyde olmayacağı ve bilinç dönüşümünün inişli çıkışlı olacağı bir taraftan doğru olmasına rağmen, ideolojik eğitim yürüterek ve faaliyetimizde sabırlı ve titiz davranarak proleter politikayı kumandaya yerleştirmede sebat edersek olumlu sonuçlar başarabiliriz. Başkan Mao sürekli olarak emeğe yönelik komünist tutumu övmektedir. Mao birden fazla kez, bizden, yoldaş Norman Bethune'nin özverili yaklaşımından ve yoldaş Çang Szu-teh'in* halkın çıkarlarına olan tam bağlılığından öğrenmemiz çağrısında bulundu.

Onların halka ve devrime içten bağlılıkları komünist yolu sonsuza değin aydınlatacak ve devrim yolunda korkusuzca ilerleme konusunda bizleri cesaretlendirecektir.

Temel Çalışma Kaynakları

K. Marx, Gotha Programının Eleştirisi
V. İ. Lenin, "Büyük Başlangıç"
Mao Zedung, "Parti İçindeki Yanlış Fikirlerin Düzeltilmesi Üzerine"
Mao Zedung, "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine"

* Norman Bethune Kanada'lı bir doktor ve Kanada Komünist Partisi'nin bir üyesiydi. 1936 yılında İspanya'da cepheye giderek antifaşist dava için çalıştı. 1938 yılında, Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı'nda hizmet veren bir sağlık ekibinin başında Çin'e geldi. Yaralanan askerleri tedavi ederken kan zehirlenmesi hastalığına yakalandı ve 1939 yılında Hopel eyaletinde öldü. Chang Szu-teh, Çin Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi'nin Muhafız Alayı'nda bir askerdi. Uzun Yürüyüş'te yer aldı ve görev sırasında yaralandı. 1944 yılında Şensi dağlarında kömür çıkarırken, ocağın çökmesi sonucu öldü.

12.BÖLÜM
KOMÜNİZME DOĞRU GİDİŞ

Sosyalist toplumdan komünist topluma

Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi tarafından ilerletilen sosyalist politik ekonomi teorisi sosyalist üretim ilişkilerinin oluşumunun ve gelişiminin devinim yasalarını bilimsel bir biçimde analiz eder. Ayrıca, sosyalist toplumun komünist topluma doğru gelişiminin tarihsel zorunluluğunu açıklar. Komünizm proletaryanın ve milyonlarca emekçinin en yüksek idealidir. Komünizm en eksiksiz, en ilerici, en devrimci ve en akla uygun toplumsal sistemdir. Komünizm proleter devrimin nihai hedefidir. Başkan Mao şöyle demektedir;

> "*Bütün komünistlerin ulaşmaya çalıştıkları nihai hedef, sosyalist ve komünist bir toplum yaratmaktır.*"[1]

Her devrimci savaşçı bütün yaşamı bouynca komünizm için mücadele etmelidir.

KOMÜNİZM TARİHSEL GELİŞMENİN KARŞI KONULMAZ BİR EĞİLİMİDİR

Sosyalist toplum, komünizm yolunda zorunlu bir aşamadır

Lenin şöyle demektedir;

> "*İnsanlık kapitalizmden dolaysız olarak ancak sosyalizme, yani üretim araçları üzerinde ortak mülkiyete ve ürünlerin, bireyin çalışma yeteneği ölçüsüne göre paylaşımına geçebilir.*"[2]

Sosyalist toplumda üretim araçlarının kamu mülkiyeti tesis edilmiştir, emekçi halk toplumun ve işletmelerin sahipleri haline gelmişlerdir ve Marksizm toplumun rehber düşüncesi haline gelmiştir. Bu açıdan sosyalist sistem komünizmin öğelerine sahiptir.

Bununla beraber sosyalist toplum, komünist toplumun sadece ilk aşamasıdır. Hala olgunlaşmamış komünist toplumdur. Sosyalist toplumda hem üretim ilişkileri hem de üstyapı noktasında hala kapitalist gelenekler ve izler, halen burjuva hak'lar ve hala burjuva hak ideolojisi vardır. Sınıf ilişkileri perspektifiyle, sosyalist sistemde başından sonuna kadar, sınıflar, sınıf çelişkileri ve sınıf mücadeleleri vardır. Proletarya ile burjuvazi arasında ve sosyalist yol ile kapitalist yol arasında mücadele vardır. Bu açıdan sosyalist toplum komünist toplumdan farklıdır.

Sosyalist dönemde proletaryanın tarihsel görevi; tüm alanlarda ve devrimin tüm gelişim aşamalarında burjuvazi üzerinde her yönlü diktatörlük uygulamakta ısrar etmek, burjuvaziyi bütünüyle yenilgiye uğratmak, genel olarak tüm sınıfları ve sınıf farklılıklarını ortadan kaldırmak, sınıfların dayandığı tüm üretim ilişkilerini ortadan kaldırmak, bu üretim ilişkilerine tekabül eden tüm toplumsal ilişkileri ortadan kaldırmak, bu toplumsal ilişkilerin sonucu olan tüm fikirleri devrimcileştirmek ve sosyalist toplumu, daha yüksek ve daha olgunlaşmış komünist topluma doğru ilerletmektir. Bu yüzden sosyalist toplum, komünist toplum için zorunlu hazırlığı teşkil eder ve komünist toplum sosyalist toplumun gelişiminin objektif bir eğilimidir.

Komünist toplum en eksiksiz, en ilerici, en devrimci ve en akla uygun toplumdur

Bilimsel komünizmde kusursuz bir içerik vardır. Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'ne göre komünist toplum, sınıfları ve sınıf farklılıklarını tamamıyla ortadan kaldırmış bir toplumdur. Tüm halkın yüksek derecede bir komünist bilince ve komünist etik'e sahip olduğu bir toplumdur. Toplumsal hasılatın bol olduğu bir toplumdur. "Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" ilkesinin benimsendiği bir toplumdur. Devletin sönümlendiği bir toplumdur.

Marx şöyle demektedir:

> *"Komünist toplumun daha yüksek bir evresinde, bireyin iş bölümüne kölece bağımlılığı ve bununla fiziksel emek ile beyinsel emek arasındaki antitez ortadan kalktıktan sonra; emek, sadece bir yaşam aracı değil, yaşamın birincil gereği haline de geldikten sonra; bireyin çok yönlü gelişimiyle birlikte üretici güçler de arttıktan ve kooperatif servetin pınarları daha bol aktıktan sonra –ancak o zaman burjuva hak'ın dar ufku tümüyle aşılabilir ve toplum kendi bayrağına şunu yazabilir: 'Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre!'"*[13]

Bilimsel komünizm Marksist teorisine göre, komünist toplumun gerçekleştirilmesi aşağıdaki koşulların yaratılmasını gerektirmektedir.

Birinci olarak, işçi ile köylü arasındaki, kır ile kent arasındaki ve kafa emeği ile kol emeği arasındaki farklılıklar da dahil olmak üzere tüm sınıfların ve sınıf farklılıklarının ve burjuva hak'ın tam olarak ortadan kaldırılması. Komünist toplumda, kapitalist restorasyonun zemini tamamıyla ortadan kaldırılmış olacaktır. Herkes bütünüyle gelişmiş yeni komünistler olacaktır. Halk toplumsal gelişimin objektif yasalarını bilinçli bir biçimde kavrayacak ve komünist toplumu durmadan ileri götürecektir. Elbette ki sınıfların ve sınıf farklılıklarının ortadan kaldırılması, komünist toplumda çelişkilerin ve mücadelelerin olmayacağı anlamına

gelmez. Hala üstyapı ile ekonomik temel arasında ve üretici güçler ile üretim ilişkileri arasında çelişkiler olacaktır ve ileri ile geri arasında ve doğru çizgi ile yanlış çizgi arasında mücadeleler olacaktır. Bu yüzden, komünist toplumda dahi hala devrimi sürdürmek zorunlu olacaktır.

İkinci olarak, üretim araçları üzerinde tek bir 'halkın komünist mülkiyeti sistemi'nin başarılması. Komünist toplumda, tüm halkın komünist mülkiyeti sistemi tek ekonomik temel haline gelecektir. En ileri komünist üretim ilişkileri –ki bu ilişkiler bu mülkiyet sistemi temeline dayanır– üretici güçlerin mümkün olan en hızlı gelişimini garanti eder. Ve bu, emek üretkenliğini her geçen gün artan hızda yükseltir. Tüm halkın komünist mülkiyeti sistemini başarmak için sosyalist gelişim aşamasında koşulları yaratmak, yani, mülkiyet sisteminde burjuva hak'ı eninde sonunda ortadan kaldırmak, sosyalist kolektif mülkiyeti adım adım tüm halkın sosyalist mülkiyeti aşamasına çıkarmak ve daha sonra, tüm halkın sosyalist mülkiyeti düzeyinden, tüm halkın komünist mülkiyeti düzeyine yükseltmek zorunludur. Çin halkı tarafından yaratılan halk komünü bu geçişi kolaylaştırmak için en iyi örgütsel biçimdir.

Üçüncüsü, oldukça bol miktarda bir toplumsal hasılat yaratılması. Komünist toplum başarıldığında toplumsal üretici güçler yeni bir aşamaya varmış olacaktır. Halkın doğaya hakim olma yeteneği, şu anda olan ile kıyaslanmayacak derecede yüksek olacaktır. O zaman halk tüm doğal kaynakları, insanlığa hizmet etmesi için bütünüyle kullanacak ve tüm halkın ve tüm emekçilerin ihtiyaçlarını karşılamak için oldukça yüksek bir toplumsal üretim gerçekleştirecektir. O zaman, meta üretimi durmuş olacaktır. Meta ekonomisi alanındaki metalar ve para sonunda tarih sahnesinden çekilecek ve tarihin müzesine gönderilecektir. Komünist toplumda toplumsal üretici güçlerin gelişim düzeyi, toplumsal üretici güçlerin bugünkü gelişim düzeyi ile kıyaslanamaz. Komünizmi gerçekleştirmek için toplumsal üretici güçleri büyük oranda geliştirmek zorunludur.

Dördüncüsü, tüm halk arasında komünist ideolojik bilincin ve etik standartların yüksek bir derecede inşa edilmesi. Komünist toplum burjuva düşüncesini ve tüm bencil (self-interest) anlayışları süpürür. Emek artık sadece bir yaşam aracı (yaşamını kazanmanın bir yolu) olmayacaktır, fakat bizzat kendisi yaşamın birincil gereği haline gelecektir. Tüm dünya tamamıyla yeni bir görüntüye kavuşacaktır ve proletaryanın yeni düşüncesi, yeni kültürü, yeni alışkanlıkları ve yeni ideolojik yaklaşım ölçütleri ortak pratik haline gelecektir. Tam da başkan Mao'nun dediği gibi:

> *"Bütün insanlık kendini ve dünyayı gönüllü ve bilinçli olarak değiştirdiği zaman Dünya Komünizmi çağına ulaşılmış olacaktır."*[4]

Elbette ki o dönemde bile ileri ile geri, doğru ile yanlış, materyalizm ile idealizm arasında çelişkiler ve mücadeleler olacaktır ve hala insanlar arasında mücadeleler olacaktır. Fakat mücadelenin biçimi ve niteliği, sınıflı toplumda olduğundakinden farklı olacaktır.

Beşincisi, "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" ilkesinin benimsenmesi. Komünist toplum gerçekleştirildiğinde, tüm üretim araçları tüm halkın komünist mülkiyeti sistemi altına alınacağından, kafa emeği ile kol emeği arasındaki temel fark ortadan kaldırılacağından, toplumsal hasılat oldukça bol olacağından ve halkın ideolojik bilinci büyük oranda yükseltilmiş olacağından ve emek artık sadece yaşam aracı değil, yaşamın

birincil gereği haline geleceğinden dolayı, kişisel tüketim mallarının bölüşümü, artık insanların topluma emek katkısı tarafından değil, insanların ihtiyaçları tarafından belirlenir. O zaman, halkın maddi ve kültürel yaşamının tüm makul ihtiyaçları tam anlamıyla karşılanacaktır.

Altıncısı, devlet kendiliğinden sönümlenecektir. Tüm dünya çapında emperyalizmin, kapitalizmin ve tüm sömürücü sistemlerin tam olarak ortadan kaldırılmasıyla ve sınıfların ve sınıf farklılıklarının ortadan kaldırılması ile birlikte, sınıf mücadelesinin bir aracı olarak devlet zorunlu olarak ortadan kaybolacaktır. Başkan Mao şöyle vurgulamaktadır:

> *"Sınıflar ortadan kalktığı zaman, Partiler ve devlet mekanizması gibi, sınıf mücadelesinin tüm araçları işlevlerini yitirecek, gerekli olmaktan çıkacak, dolayısıyla yavaş yavaş yok olup gidecek, tarihi görevlerini tamamlayacaklardır."*[5]

Başkan Mao uzun zaman önce bize şöyle seslendi:

> *"Komünizm, hem proletarya ideolojisinin bütünsel bir sistemi, hem de yeni bir toplumsal sistemdir. Herhangi bir diğer ideolojiden ya da toplumsal sistemden farklıdır ve insanlık tarihinin en eksiksiz, en ileri, en devrimci ve en akla uygun sistemidir."*[6]

Komünist toplum bir sınırsız parlaklık ve güzellik toplumudur.

Sahte komünizm gerçek kapitalizmdir

> *"Tarihin diyalektiği öyledir ki, Marksizm'in teorik zaferi, onun düşmanlarını Marksizm kılığına bürünmeye zorlar"*[7]

Sovyet revizyonist dönek kliği ve Liu Şao-şi ve Lin Biao gibi madrabazlar günümüzün sahte Marksistleridirler. Bunlar, kapitalist restorasyona yoğunlaşırlarken "komünizm" etiketini kullanmaktadırlar.

Sovyet revizyonist dönek kliğinin sahte komünizmi, günümüz sahte komünizminin tüm biçimlerinin tipik bir temsilcisidir. Sovyet revizyonistleri, "üretici güçler teorisi" ve "insan doğası" gibi gerici duruşlardan başlamaktadırlar ve budalaca şöyle ilan etmektedirler; "komünizm, en insani ve yardımsever ideolojik sistemdir", "her şey halk için ve her şey halkın mutluluğu için", komünizm iyi bir "fasülyeli et" yemeğidir. Onlar, hiçbir zaman ne sınıfların ve sınıf farklılıklarının tamamen ortadan kaldırılmasından, ne de burjuvaziyi ve kapitalizmi üreten zemin olan burjuva hak'ın kısıtlanmasından ve sonunda ortadan kaldırılmasından bahsetmediler. Bilimsel komünizmin devrimci içeriğini tamamıyla boşaltmaktadırlar. Bu komünizm damgası sadece yanlış değil, ayrıca da oldukça gericidir. Bu, çürüyen burjuva bakış üzerine kurulu "komünizm"dir. Bu, burjuva yaşam tarzını model alan "komünizm"dir. Bu, sahte komünizmdir ve gerçek kapitalizmdir.

Çin'de Lin Biao gibi dönekler de sahte komünizmi pazarlamaya çalıştılar. Onlar komünizmin "kamu mülkiyetçiliği" olduğunu, pankartta "mülkiyet kelimesine vurgu yapılması gerektiği"ni ve komünizmin "herkesi zengin" yapacağını ilan ettiler. Dönek klik hiçbir zaman toprak ağasının ve burjuvazinin ortadan kaldırılmasından bahsetmedi; tüm ilgilendikleri şey "kamu" ve "mülkiyet" kelimeleriydi. Bu hangi sınıfın "kamu"suydu? Bu

hangi sınıfın "mülkiyeti" ydi? Onların sözde "kamu"su Konfüçyüs ve onun sınıfının savunduğu şeydi; "Büyük Tao dünyaya hükmettiği zaman, bir kamu ruhu cennetin altında herkesi yönetecektir." Dolayısıyla bu, köle sahibinin "kamu"su, toprak ağasının "kamu"su ve burjuvazinin "kamu"su idi! Sözde "mülkiyet", köle sahininin "mülkiyet"i, toprak ağasının "mülkiyet"i ve burjuvazinin "mülkiyet"i idi. Zenginleşmek, sömürücü sınıflardan bu bir avuç insanın milyoner haline gelmesi anlamına gelebilirdi. Dönekler kendi komplolarını uygulamada başarıya ulaşsalardı, proletarya ve geniş emekçi kitleler bir kez daha tüm üretim araçlarını kaybedecek ve bir kez daha cefa ve ıstırap girdabındaki köleler düzeyine gerileyeceklerdi. Sovyetler Birliği'nde olan şey buydu. Sovyet revizyonist dönek kliği daha şimdiden, proletarya ve geniş emekçi kitleler tarafından ortaklaşa yaratılan zenginliğe el koymuştur. Bu zenginlik, küçücük bir bürokrat-tekelci burjuvazinin "kamu mülkiyeti" halini almıştır. Sovyetler Birliği'nin geniş emekçi kitleleri bir kez daha Çar dönemindeki ıstıraplı yaşamı sürdürmektedir. Başkan Mao keskin bir şekilde şöyle demektedir:

> "Bugün *Sovyetler Birliği'nde bir burjuva, büyük burjuva diktatörlüğü, faşist Alman, Hitler tipinde bir diktatörlük vardır.*"[8]

Dolayısıyla, Lin Biao kliği tarafından savunulan "kamu mülkiyetçiliği"nin, Marksizm'in bilimsel komünizmine aykırı olduğu ve bunun, Sovyet revizyonizminin sahte komünizmi ile aynı tipte birşey olduğu açıktır.

Komünist hareketin tarihi komünizmin karşı konulmaz (*irresistible*) olduğunu göstermektedir. Gericiler tarihin tekerleğini geriye döndürmek için ne kadar yoğun çaba harcarlarsa harcasınlar, komünizm eninde sonunda tüm dünya çapında tam zafer kazanacaktır.

KOMÜNİZMİN BAŞARILMASI BÜYÜK BİR TOPLUMSAL DEVRİMDİR

Proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmede ısrar etmek komünizmi başarmanın tek yoludur

Sosyalist toplumdan komünist topluma geçişte proletarya burjuvaziyi ve onun ideolojisini tamamıyla alt etmeli ve tüm sınıfları ve sınıf farklılıklarını ortadan kaldırmalıdır. Bu yüzden ister üretim ilişkileri alanında olsun, ister üstyapıda olsun, bu dönüşüm büyük bir atılımı ve büyük bir toplumsal devrimler dizisini temsil eder.

Proletarya diktatörlüğü altındaki devlet iktidarı,

> *"tıpkı yiyecek ve içecek gibi" muzaffer bir halkın bir an bile vazgeçemeyeceği bir şeydir. Bu, kusursuz bir şey, koruyucu bir tılsım, yurt dışında emperyalizm, yurt içindeyse sınıflar tamamen ve kökten ortadan kalkıncaya kadar asla atılmaması gereken bir ata yadigarıdır.*"[9]

Başkan Mao, Marksizm'in temel ilkeleri temelinde proletarya diktatörlüğü tarihsel deneyimini özetledi ve proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürme teorisini ileri sürdü. Proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürme teorisine sarılmamız için, sosyalist toplumu inceleme ve analiz etmede Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'nin yöntemini, teorisini ve bakış açısını uygulamada iyi olmamız, ve tüm sosyalist dönem boyunca Partinin Genel Çizgisi'nde sebat etmemiz gerekir. Bu, politik, ekonomik, ideolojik, kültürel

ve eğitim alanlarında burjuvazi üzerinde her yönlü proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmada anahtar halkadır. Bu, sosyalizmi inşa etmenin ve komünizme geçiş yapmanın temel garantisidir.

Burjuvazi üzerinde her yönlü proletarya diktatörlüğü uygulamayı sağlam bir biçimde savunup savunmamak ve proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmeyi sağlam bir biçimde savunup savunmamak, komünizme doğru mu ilerleyeceğimiz yoksa kapitalizme doğru mu gerileyeceğimize karar vermede en önemli meselelerdir. Sovyet revizyonist dönek kliği, sosyalizmden komünizme geçişte ne devrimin, ne sınıf mücadelesinin ve ne de proletarya diktatörlüğünün gerekli olmadığını iddia ederek, 'bilimsel komünizm' Marksist teorisini tahrif etmek için elinden geleni yapmaktadır. Bu klik absürd bir şekilde "sosyalist toplumda antagonist sınıfların olmadığı"nı ve bu yüzden "sosyalizmden komünizme geçişin sosyal devrimi veya sınıf antagonizmasını" içermediğini ilan etmektedir. Her ne kadar bu dönek klik komünizmin gerçekleştirilmesinden bahsetmekte ise de, bu sadece halkı aldatmak, proletarya diktatörlüğünü sabote etmek ve kapitalizmi restore etmek için başvurulan bir politikadır. Sovyet revizyonist dönek kliği sınıflar, sınıf çelişkileri ve sınıf mücadelesi konusundaki temel Marksist teoriyi yadsıma yoluyla, proletarya diktatörlüğünü ortadan kaldırmakta, proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmeyi durdurmakta, proletaryaya saldırması için burjuvaziyi seferber etmekte, proletarya diktatörlüğünü burjuva diktatörlüğüne dönüştürmekte ve sosyalist sistemi kapitalist sisteme dönüştürmektedir.

Sadece proletarya diktatörlüğü altında devrimi sürdürmede ısrar etme yoluyla proletarya diktatörlüğü sağlamlaştırılabilir, kapitalizmin restorasyonu önlenebilir, sosyalizm inşa edilebilir ve komünizmin gerçekleştirilmesi için gerekli tüm koşullar yaratılabilir.

Proletarya enternasyonalizmini savun ve dünya devrimini destekle

İçerisinde yaşadığımız çağ, emperyalizm ve proleter devrimler çağıdır.

Başkan Mao şöyle demektedir:

> "*Emperyalizm canavarı ortaya çıkalı beri, dünyadaki ilişkiler öylesine iç içe geçmiştir ki, bunları birbirinden ayırmak olanaksızdır.*"[10]

Komünizmi başarmak için emperyalizmi, kapitalizmi ve insanın insanı sömürdüğü bütün sistemleri tamamıyla ortadan kaldırmalıyız ki tüm insanlık özgürleştirilebilsin. Bu yüzden bir ülkede veya birkaç ülkede politik iktidarın ele geçirilmesi ve proletarya tarafından bir sosyalist toplumun kurulması devrimin sonu anlamına gelmez. Sadece tüm insanoğlunu özgürleştirerek proletarya nihayetinde kendisini özgürleştirebilir. Bu, sermayenin uluslararası bir güç olmasından dolayıdır. Emperyalizm, kapitalizm ve sömürücü sistemler hala var oldukça emperyalizm ve sosyal emperyalizm, sosyalist ülkelere engel olmak için kesinlikle iki gerici yöntemi –yani silahlı ve silahsız müdahaleyi– ve parçalamayı kullanacaklardır. Bu koşullar altında sosyalist sistem her zaman emperyalizm ve sosyal emperyalizmden gelebilecek saldırı ve sabotaj tehlikeleri ile karşı karşıya kalacaktır. Sermaye uluslararası bir güç olduğu için proletaryanın davası uluslararası bir davadır. Rus

proletaryası Ekim Devrimi'nde politik iktidarı ele geçirdiğinde ve sosyalist devrime ve sosyalist inşaya giriştiğinde Lenin açık ve kesin bir şekilde şöyle dedi:

> *"Nihai zafer sadece dünya ölçeğinde ve sadece tüm ülkelerin işçilerinin ortak çabalarıyla mümkündür."*[11]

Stalin, Troçki ile mücadelesinde Leninizm'e sıkıca sarıldı ve onu savundu. Fakat Kruşçev-Brejnev kliği tekrar tekrar, Sovyetler Birliği'nde "sosyalizmin sadece eksiksiz (complete) bir zafer değil, aynı zamanda kesin (thorough) bir zafer kazandığı"nı iddia etti. Bu, Leninizm'e düpedüz ihanettir. Bu dönek kliğin saçma iddialarının amacı yerelde proletarya ile burjuvazi arasındaki şiddetli mücadeleleri gizlemek ve içerde kapitalizmi restore etmeye yönelik komplosunu gizlemekti. Uluslararası planda Marksizme bu ihanet, emperyalizmin saldırgan doğasının değiştiği yanılsamasını yaymak ve diğer "süper güç" ile hegemonya mücadelesinde bu kliğin çirkin yanlarını gizlemek için dizayn edildi.

Mao Zedung, modern revizyonizmin Leninizm'e yönelik çarpıtma ve ihanetine karşı Leninizm'i savundu ve zenginleştirdi. Başkan Mao şöyle demektedir:

> *"Büyük bir zafer kazandık. Fakat yenilen sınıf hala mücadele edecektir. Bu insanlar hala etraftalar ve bu sınıf hala varlığını korumaktadır. Bu nedenle nihai zaferden bahsedemeyiz. Onlarca yıl daha bahsedemeyiz. Uyanıklığımızı kaybetmemeliyiz. Leninist bakış açısına uygun olarak, bir sosyalist ülkenin nihai zaferi, sadece içerideki proletarya ve geniş halk kitlelerinin çabalarını değil, ayrıca dünya devriminin zaferini, insanın insanı sömürdüğü sömürü sisteminin tüm dünyada ortadan kaldırılmasını –ki bu temelde insanlık özgürleştirilecektir– gerektirir. Bu yüzden, ülkemizde devrimin nihai zaferinden açık bir şekilde bahsetmek yanlıştır; bu, Leninizm'e ters düşmektedir ve gerçeklerle uyuşmamaktadır."*[12]

Sosyalist devrimde nihai zafere ulaşmak ve bütün dünya ölçeğinde komünizmi başarmak için farklı ülkelerin proletaryaları birbirlerini destekleyerek, birlikte mücadele ederek, cesaretle ilerleyerek, uluslarası komünizm Marksist genel çizgisini sağlam bir şekilde sürdürerek proletarya enternasyonalizminin bayrağını sağlam bir şekilde yukarıda tutmaktadır.

Emperyalizm ve proleter devrim çağında kapitalist sistemin bir parçası daha şimdiden müzeye kaldırıldı; geriye kalan, can çekişen parçası, bir batı tepesinde kararsız bir şekilde asılı duran batan güneş gibi, son nefesi için mücadele ediyor ve o parça da yakında müzeye kaldırılacak. Aynı zamanda gürleyen on binlerce yıldırım gibi dünyayı baştan başa etkisi altına alan, yüce dağlar kadar güçlü, şahlanmış okyanuslar kadar kudretli olan, komünist doktrin ve onun toplumsal sistemidir. Komünizm her zaman dinamikliğini ve diriliğini koruyacaktır. İnsanlığın objektif gelişim yasalarına dayanan Marksist politik ekonomi, farklı toplum biçimlerinin üretim ilişkilerinin hareket ve gelişimlerini analiz etmekte ve kapitalist sistemin yok olmaya ve sosyalist ve komünist sistemlerin galip gelmeye mahkum oldukları bilimsel sonucuna ulaşmaktadır. Marksist politik ekonomi, tarihsel gelişmenin genel eğilimini gösterir ve bu politik ekonomi devrim yapmada proletarya için güçlü bir ideolojik silahtır.

Tarih mücadele içerisinde gelişir. Dünya istikrarsızlık içerisinde ilerlemektedir. İçerisinde emperyalizmin, kapitalizmin ve sömürücü sistemlerin olmayacağı yeni bir dünyanın ortaya çıkışı yakındır. Büyük başkan Mao bize şöyle öğretmektedir:

"Gelecek parlaktır, yol dolambaçlıdır."[13]

Zaferi kazanmak için Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'nin muzaffer bayrağını yükseltme, enternasyonal proletarya ile ve dünyanın ezilen halkları ve uluslarıyla birleşme, kararlı olma, fedakarlıktan korkmama ve her türlü zorluğun üstesinden gelme zamanıdır.

Temel Çalışma Kaynakları

K. Marx ve F. Engels, Komünist Partisi Manifestosu

K. Marx, Gotha Programının Eleştirisi

V. İ. Lenin, Devlet ve Devrim, 5. Bölüm

Mao Zedung, "Yeni Demokrasi Üzerine"

SONSÖZ
BİR YAŞAYABİLİR VE İLERİ GÖRÜŞLÜ SOSYALİZM SAVUNUSUNDA: MAOİST PLANLAMANIN TEORİ VE PRATİĞİ *

Raymond Lotta

Giriş

Bir sosyalist ekonomi gerçekten işleyebilir mi ve ileriye doğru, sınıflı toplumun eşitsizliğinin ve insanlıktan çıkarmasının ötesinde bir yere götürebilir mi?

Kapitalizmin ideologları iddia etmektedirler ki, bir sosyalist ekonomi, uygulanmaya çalışıldığı yerde işlemediği gibi, zaten işleyemezdi de. Genellikle bunun için iki neden gösterilmektedir. Denmektedir ki, birinci olarak, modern ekonomi bir merkezden idare edilmeyecek ve etkili bir şekilde işletilmeyecek kadar karmaşıktır. Planlamacılar, idare edilemeyecek büyüklükteki bilgiyi elde etmek ve işlemek zorunda kalacaklardı. Bu mümkün olmadığı için, sosyalist devlet planlaması kaçınılmaz olarak yanlış değerlendirmeye, aşınmaya ve bürokrasiye götürür. Bu yüzden sadece serbest pazar ve rekabetçi firmaların karşılıklı etkileşimi yoluyla ekonomik bilgi güvenilir bir şekilde üretilebilir ve bunun üzerinden hareket edilebilir.

İkincisi, sosyalizmin başa çıkılmaz motivasyonal engellerle karşı karşıya kaldığı söylenmektedir. Bir planlı ekonomi, rasyonel (siz kapitalist olarak okuyun) ekonomik yaklaşımı teşvik eden ödüller ve cezalarla işlemez. Eğer kişisel çıkar bastırılırsa işletme tüketim talebini arttırmak, yenilemek ve karşılamak için bir dürtüye sahip olmayacaktır; bireyler sıkı ve iyi çalışmak için bir dürtüye sahip olmayacaklardır.

Ve bu yüzden burjuva uzmanlar kendi nakaratlarını tekrarlamaktadırlar: Pazara karşı işleyebilir bir alternatif yoktur. Bu, Sovyetler Birliği'nin yıkılışının dersidir.

Daha 20 yıl önce insanlığın dörtte biri Batı'nın özel-tekelci kapitalizminden ve eski Sovyetler Birliği'nin 1956'dan sonraki devlet-tekelci kapitalizminden (kendisini sosyalizm

* Bu çalışanın bir versiyonu *Revolution* dergisinin Bahar 1992 sayısında yayınlandı.

olarak maskeleyen) temelden farklı bir toplum ve ekonomi yaratmak için büyük çaba içerisine girdiler. Bu, sosyalist Çin'di. Milyonlarca eskiden yoksul ve güçsüz olanlar bilinçli bir şekilde feodalizmin ve kapitalizmin kökünü kazımaktaydılar. İşçiler ve köylüler bilinçli bir biçimde yeni türden bir toplum –kapitalizmin sınıfsal bölünmesinden ve aşırı rekabetçi sosyal ilişkilerinden ve onun sınırlayıcı "*para bağlantısı*"ndan ilişkiyi koparmak için işbirliği, ortaklık ve ortak mücadele temeline dayanan bir toplum- inşa ediyorlardı.

Çin'in sosyalist devrimi –1949'dan kapitalist güçler tarafından yıkıldığı 1976'ya kadar sürdü–, bir sosyalist planlı ekonominin, yaratıcı enerjileri insanlık tarihinde daha önce görülmemiş ölçekte açığa çıkarabildiğinin; ekonomik ve toplumsal eşitsizliklerin üstesinden gelmek ve çalışmanın, yaşamanın ve öğrenmenin dönüşümünü ve toplumsallaşmasını hızlandırmak için kitlelerin bilinçli bir biçimde üretim araçlarını kullanmasını mümkün kılabildiğinin; ve toplumun çoğunluğunun bilinçli müdahalesini ve giderek her yönlü kapasitesini geliştirebildiğinin canlı bir deliliydi.

Ekonomik performansın ve ilerlemenin bu daha derinlikli boyutu burjuva ekonominin geleneksel verisi içerisinde yerini bulmaz; daha da önemlisi, bu burjuva iktisat ile hesaplanmaz! Fakat standart büyüme göstergelerinin de gösterdiği gibi Maoist yıllarda devrimci Çin'de işler oldukça yolunda gitti. Hala uzmanların ve ideologların, Maoist başarıya yönelik ciddi bir tartışmadan kaçınmak gibi bir çabaları var. Basit bir şekilde onu ütopik totalitercilik olarak damgalamaktadırlar. Bize söylediklerine göre, isteksiz bir nüfusa toplumsal değişimi dayatmaya çalıştıkları için komünist devrimler iğrenç bir belaya batmak zorundadırlar. Bu ideolojik topu ateşledikten sonra muhtemelen söylenecek başka bir şey kalmaz.

Bu kadarı ayrıcalığın ve sömürücünün savunucularından beklenirdi. Fakat birçok sosyalist görüş açıklamalarında bile, Maoist başarıyı ciddi bir ele almaya karşı sadece inatçı bir red olarak tarif edilebilecek şeylerle karşılaşılmaktadır. Batı Marksizmi'nin Mao'ya yaklaşımı, derinden kökleşmiş bir Euro-şövenist peşin hükümle koşullanma oldu. Devrimci Çin'in, Batı toplumuna ve onun "rasyonel" ve "demokratik" geleneklerine uygun olma noktasında faslasıyla geri olduğunu yazmak; Mao'yu bir düşünüre göre fazlasıyla basit görmek (Mao kitlelere yönelik yazdı!) ve Kültür Devrimi'ni "çapuldu terörü" içinde (üzücü biçimde, daha iyi bilmesi gereken birçoğu, bugün Çin'i yöneten anti-Maoistler ve Batılı burjuva "uzmanlar" tarafından üretilen yalan ve çarpıtmalardan ödünç almaktadırlar) bir uygulamadan başka birşey olarak görmemek, hepsi sosyalist akademisyenler arasında fazlasıyla yaygındır.

Bu yüzyılda iki büyük devrim oldu, Bolşevik ve Çin devrimleri, birçok entellektüel, Sovyet deneyimi ile belli bir ifadesi olan sosyalist ekonominin meselelerine aşinadırlar. Size Buharin'in tarıma yönelik çizgisi veya Preobrazhensky'nin endüstrileşmeyi finanse etme ile ilgili görüşleri hakkında anlatabilirler. Fakat tartışma Maoist ekonominin teori ve pratiğini çok az hesaba katar. Çin uzmanları çevresinin dışında çok az sosyalist entellektüel Mao'nun "Tarımsal Kooperatifleşme Üzerine" ve "On Büyük İlişki Üzerine" isimli çalışmalarında yer alan tarım-sanayi iç ilişkisine ilişkin görüşlerini veya Büyük İleri Atılım'ı haber veren uygun teknoloji ileri görüşlülüğünü veya Anshan Çelik İşleri Tüzüğü'nde özetlenen sosyalist işletmenin idaresine yönelik ilkeleri veya Kültür Devrimi sürecinde maddi ve manevi teşvikler üzerine alevlenen büyük kitle tartışmasını bilir.

Batılı sosyalistler Maoist Çin'i, hoyrat ütopik vakaların zaman zaman araya girdiği "Stalinist komuta ekonomisi"nin yatırım üzerinde oldukça merkezileşmiş (parti-bakanlık kontrolü ve

işletme yönetimi üzerinde sıkı kontrolle tanımlanan) bir türü olarak kavramlaştırmaktadırlar. Bu yüzden, Mao'nun Sovyet iktisat teorisini ve pratiğini eleştirisi[1] sosyalist politik ekonomi üzerine önemli yazılardan birini oluşturmasına, Mao Stalin'in "yukarıdan mikroyönetim" anlayışından kopmasına ve en küçük kooperatifleri bile içine alan, Çin'in bütünü üzerinde, çok düzlemli bir planlama sistemi oluşturmaya önderlik etmiş olmasına rağmen ... Mao ile can sıkmaya gerek yok. Devrimci Çin Sovyetler Birliği'nden oldukça farklı bir ekonomik inşa yolu (her ne kadar Stalin dönemindeki Sovyet deneyiminden Mao büyük oranda öğrendiyse de) izledi. Maoist devrimciler planlamaya yönelik, merkezi koordinasyonun bürokratik olmayan yöntemlerini ademi merkeziyetçilik ve işletme esnekliği biçimleri ile birleştiren (pazara ve onun kutuplaştırıcı etkisine alan bırakmaksızın) uyumlu ve yenilikçi bir yaklaşım geliştirdiler. Çinli devrimciler planlamayı kitle katılımı ve kitle denetimi ile ilişkilendirdiler. Ekonomik öncelikleri kır-şehir ilişkileri, sağlık, nüfus ve ekoloji meseleleriyle birleştirdiler. Sosyalist inşanın ayrılmaz bir biçimde kitle mücadelesi ve deneyimlemesi dalgalarına tabi olduğunu kavradılar. Fakat bunun çoğu bir çok sosyalist akademisyene hikaye gibi gelmekteydi.

Batı Marksizmi'nin önyargıları, Batı hakim sınıfları tarafından komünizme karşı getirilen ideolojik saldırı malzemeleriyle birbirine karışıyordu. Eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki baskıcı toplumların çöküşünü kullanan hakim sınıflar insanların kafasına, komünizmin başarısız olduğu ve ancak başarısız olabileceği fikrini yerleştirmeye çalıştılar. Bu mesaj iz bıraktı ve sosyalizmin geleceği ile ilgili günümüz dünyasındaki tartışmada oldukça yıpratıcı oldu. Bir taraftan birçok ilerici çevrede sosyalizm hakkında derin bir karamsarlık yarattı. Sovyetler Birliği on yıllardır sosyalist olmadığı için bu fazlasıyla ironikti. Sovyetler Birliği'ndeki toplum, esas yönleri Batı'da var olan kapitalist toplumdan temelden farklı olmayan bir toplumdu. Eski Sovyet blokunun çökmesi sosyalizmin gerekliliği ve yaşayabilirliği hakkında hiçbirşey kanıtlamamaktadır, fakat kapitalizmin can çekişen niteliği hakkında çok şey kanıtlamaktadır. Bırakalım ölüler kendi ölülerini gömsünler!

Diğer taraftan başarısızlığın yarattığı şaşaa sosyalizmi "yeniden keşfetme"ye yönelik tüm çabalara ilham verdi. Sosyalizmin sözüm ona kendi kötü tarihsel mirasından "özgürleşmesi" gerektiğine ilişkin nakaratı duyarsınız. Bu anlayışa göre sosyalizm kendi siyasetini (genellikle çok partili seçim demokrasisini benimsemek anlamına gelen ve Batı emperyalizminin fazlasıyla işine gelen) yeniden tanımlamalıdır ve ekonomisini (ki bu, refah devletinin abartılan versiyonlarından daha ileri gitmez) yeniden tanımlamalıdır. Sosyalist ekonomik modelin-insanın gerçek bir ev sanayii türetildi. Modeller birbirlerine dikildi ve uzun uzun anlatıldı: Kavramsal olarak hayalperest, matematiksel anlamda formel ve karakteristik olarak devrimci olmayan. Bu özgürleştirici değildir. Bu burjuva diktatörlüğünü yıkmaya yönelik bir proje değildir; bu, proletarya egemenliği temelinde toplumu yeniden inşa etmeye yönelik bir proje değildir. Bu, yeniden ısıtılmış kapitalizmdir.

Çinli devrimciler toplumsal ihtiyaçları karşılamak ve toplumu devrimcileştirmek için bir ekonomiyi planlamanın ve yönetmenin en kritik ve zor sorunlarının bazılarına çözümler sunmaya öncülük ettiler. Bu, özgürleştirici bir sosyalizmin en ileri ve uygulanabilir modeli olarak durmaktadır. Fakat sosyalist ekonomik teorinin ve pratik deneyimin bu zengin ve ilham verici bütünü büyük oranda gizlendi ve göz ardı edildi. Bugünün önemli sorunlarından biri, bu saklanan tarihi ve başarıyı tam olarak gün ışığına çıkarmaktır.

Sosyalizm, ezilen insanlığın çoğunluğunun enerjisi, fedakarlığı ve cesareti ile ilişkili olan bir tarihsel hareket ve tarihsel süreçtir. İlk çıkış 1871 tarihinin kısa ömürlü Paris Komünü'ydü.

Kapitalizm üzerine bir sonraki ve daha esaslı saldırı, bir sosyalist ekonomi inşa etmeye ve sosyalist devrimi savunmaya, derinleştirmeye ve yaygınlaştırmaya yönelik ilk deneme olan 1917 Bolşevik Devrimi'ydi. 1949'da Çin Devrimi zafere ulaştı. Proleter devrimlerin "ilk dalga"sının doruk noktası Çin'deki Büyük Proleter Kültür Devrimi'ydi. Şu anda, 1864 tarihinde ilk Enternasyonal'in (Karl Marx'ın kurulmasına yardım ettiği ve öncülük ettiği uluslararası işçi sınıfı örgütleri federasyonu) kurulmasıyla başlayan bir tarihsel sürecin sonundayız.[2]

Bugün dünyada herhangi bir sosyalist ülke yok. Bu, sosyalizmin doğuştan sakat olmasından ve başarısız olmaya mahkum olmasından dolayı mıdır? Hayır, sosyalizm dünya kapitalizminin halen daha güçlü olan maddi ve ideolojik güçleri karşısında (Sovyetler Birliği'nde 1950'lerde ve Çin'de 1976'da) yenildi. Bu acı bir gerçek, fakat tarihsel bir bağlama yerleştirilmesi gereken bir gerçek. Sosyalist devrim, insanlığı kapana kıstıran baskı ağının her bir lifini yırtma ve geçmişin ölü elini atma çabasındadır. Bu türden bir devrimin bazı zorluklarla karşılaşmış olmasında şaşılacak bir şey var mıdır?

Dünya proleter devrimi kesintisiz zaferlerin düz çizgisinde ilerlemez. Mesele, sosyalizmin birbiri ardına çeşitli ülkelerde tam ve kesin olarak güvenceye alınması üzerinden ulusal devrimlerin aritmetik bir toplamı meselesi değildir. Dünya proleter devrimi daha ziyade sarmallar biçiminde ileri gider: Kabarma ve ilerlemelerle, sağlamlaştırma ve gerileme ile, yenilgilerle ve tersine çevirmelerle. Devrim ve karşı-devrim, restorasyon ve karşı-restorasyon arasındaki mücadeleler yoluyla ilerler. Komünist devrim bir karmaşık, uzun süreli ve dolambaçlı dünya çapında-tarihsel süreçtir. Fakat başlangıç noktasına dönüş değildir. İşçi sınıfının iktidarı ele geçirdiği yerlerdeki ve zamanlardaki büyük başarılarda ve yeni bir dünya yaratmak için mücadele yoluyla elde edilen anlayışta (hatalar ve zaaflar da dahil olmak üzere) daha ileri gitmenin temeli ve ilhamı yatmaktadır.

Kapitalizm dünyayı insanlığın çoğunluğu için bir kabusa çevirmiş durumdadır. Bu, kitlelerin temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için, radikal bir biçimde dönüştürülmesi gereken bir dünyadır. Devrim yapılmalıdır. Bu, Maoizmin özgürlük yolunu aydınlattığı Peru'nun ormanlarında ve gecekondularında gerçekleşmektedir. Mao'nun dediği gibi, baskının olduğu yerde direniş vardır. Toplum farklı şekilde işlemelidir ve işleyebilir.

Bu çalışma, Maoist planlamanın ilkeleri, metodolojisi ve pratiğini incelemektedir. Üç unsur üzerinde odaklanmaktadır: Planlama sürecinde siyasetin rolü, merkeziyetçilik ve ademi merkeziyetçilik arasındaki ilişki ve sosyalizm altında ekonomik dengenin niteliği. Sosyalist planlama alanında Maoist başarıyı açığa çıkarmayı ve böyle yaparak hem ileri görüşlü hem de yaşayabilir olan bir sosyalizm düşüncesini göstermekle kalmayıp, ayrıca daha da önemlisi, bunu pratik gerçekliğe dönüştürmeye yönelik mücadeleye yardım etmeyi hedeflemektedir.

Siyaset Kumandada

> *"Meseleye doğru bir yaklaşım olmaksızın mevcut sınıf tepede durmayı başaramayacak, ve sonunda kendi üretim problemini de çözemeyecektir."* V. İ. Lenin[3]

"Devrimi kavra, üretimi arttır."

Kültür Devrimi'nin sloganı

Sosyalist planlamanın objektif hedefi nedir– kendi başına ekonomik büyüme mi, yoksa meta üretimi ve para çerçevesinin ilerisine geçmek ve yeni bir toplumu şekillendirmek mi? Onun temel başarı kriteri ne olmalıdır– yeterlilik, üretkenlik ve karlılık mıdır, yoksa toplum üzerinde kollektif egemenliğin ilerletilmesi midir? Meselenin özü şudur: hangi türde büyüme ve hangi amaçla?

Sosyalist bir toplum üretici kaynakları seferber etmeli ve toplumsal bir fazla (gelişimin aynı düzleminde toplumu yeniden üretmek için gerekli olanın üzerindeki ve ötesindeki toplumsal hasılat miktarı) biriktirmeli ve konuşlandırmalıdır. Fakat Devrimci Komünist Partisi başkanı Bob Avakian'ın vurguladığı gibi:

> *"belirleyici mesele bir fazlanın üretilip üretilmediği veya onun tam miktarı, veya en büyük fazlayı üretmek için en "verimli" araçlar meselesi değildir, mesele fazlanın, ilkelerin rehberlik ettiği araçlarla üretilmesi ve toplumun ve özellikle de dünyanın devrimci dönüşümüne yönelik her noktada mümkün olan en büyük sıçramayı yaratmaya yönelik bir bir biçimde kullanılmasıdır."*[4]

Sosyalist toplumda pazarın görünmez elinin yerini siyasetin görünmez eli almalıdır. Bu, sosyalist planlamanın maliyeti önemsemesini ve iş gücünden, materyallerden ve fonlardan tasarruf etmesi gerektiğini yadsımak değildir. Fakat tüm bunlar devrimci siyasetin emrinde olmalıdırlar. (Örneğin Çinli devrimciler endüstriyi daha az gelişmiş iç bölgelerde konumlandırmaya karar verdiklerinde, bunun nedeni, toplam endüstriyel üretimi büyütmenin en etkili yolu olması değildi. Bu, bölgesel farklılıkları ve eşitsizlikleri dönüştürmeye hizmet etti. Fakat bu fabrikalar kurulduktan sonra çabalar onları etkili bir şekilde işletmeye yönelik harcandı.)

Belirli üretim ve sınıf ilişkilerinin dışında var olan ekonomik gelişme biçimi, ekonomik örgütleme biçimi ve emek sürecinin örgütlenmesi yoktur. Ekonomik gelişimin en önemli meseleleri –ne üretilmeli, nasıl, kim için ve ne için– sınıfsal terimlerin dışında cevaplandırılamaz ve anlaşılamaz. Kapitalist "verimlilik" sınıfsal içeriklidir: İşçi randımanını en azamiye çıkarma ve direnişini en düşüğe çekme ve üreticileri ve onların kolektif yaratıcı kapasitelerini köstekleme temeline dayanır. Ekonomik "akılcılık", somutlaştırdığı ve yeniden ürettiği sınıf ilişkilerinden ve hizmet ettiği amaçlardan başka bir anlama sahip değildir. Bu, Maoist anlayışın olağanüstü önemdeki unsurlarından biridir.

Maoist devrimciler açısından sosyalist gelişim endüstri ile tarım, kır ile kent, kadın ile erkek arasındaki, ulusların kendi aralarındaki ve kafa emeği ile kol emeği arasındaki eşitsizliklerin üstesinden gelmekle ilişkili olmak zorundaydı. Ve siyaseti kumandaya koymak; ekonomik gelişmenin, toplumun devrimci dönüşümünü hızlandırmasını, toplumsal seferberlik ve sosyalist değerlerin yaygınlaşması temeline dayanmasını ve dünya devrimi davasına hizmet etmesini garantiye almak anlamına gelmekteydi.

Sosyalist bir toplumda kitleler politik olarak silahlandırılmalıdırlar. Neyin gerekli olduğunu ve problemlerin neler olduklarını bilmeli, ileri deneyimden öğrenmeli, inisiyatif kendi ellerinde olmalı ve planlamanın hedefleri ve niteliği üzerine mücadeleye yoğunlaşmalıdırlar. Mao'nun çıkardığı ders; ekonomik gelişmenin problemlerinin çözülmesinin ve kitlelerin çıkarlarına uygun olarak ekonominin ileri taşınmasının, siyaseti kumandaya koyma – uzmanları, bilgisayarları, düzenlemeleri ve üretim kotalarını ve kesinlikle karları değil– yoluyla gerçekleştirilmesi gerektiği şeklindeydi.

Ekonomik Gelişime Rehberlik Etmek ve Onu Düzenlemek

Batılı ekonomistlerin, çok fazla ekonomik olmayan hedefleri içerdiği için Çin planlama sistemini anlamakta sık sık büyük zorlukla karşılaştıkları gözlemlendi. Devrimci Çin'in ekonomik performans standartları, üretim hedeflerinin başarısından (ve beklenenin üzerindeki başarısından) daha genişti. Devrimciler ekonomik gelişimin toplumsal ve uzun erimli etkilerini değerlendirdiler. Devrimciler, belirli üretim yöntemlerinin, tekniklerin ve fabrika örgtlenmesinin verimliliğini değerlendirmede, verimlilik anlayışını, bu tür örgütlenme süreçlerinin ve biçimlerinin toplumsal faydasını ve eğitimsel etkilerini ve yerel gelişimsel ihtiyaçlara katkısını da kapsayacak biçimde genişlettiler.[5]

Maoistler sözüm ona modern endüstrileşme "mantığı"nı –ekonomik gelişimin zorunlu olarak büyük ve yoğun endüstriyi, muazzam şehirleşmeyi ve bölgesel uzmanlaşmayı gerektirdiği düşüncesi– kabul etmediler, tam tersine buna karşı mücadele ettiler. Planların yerine getirilmesi açısından niceliksel hedefler önemliydi ve ulusal ve işletme düzleminde işlevsel önemi vardı. Fakat bunlar ikincildi ve niteliksel hedeflere hizmet ederlerdi. (Örneğin tarımsal ekipman üreten bir fabrika için önemli olan şey sadece basit bir şekilde kendi finansal hedeflerini yerine getirmek değil, fakat tarımın ihtiyaçlarını gerçekten anlamak ve bu ihtiyaçları karşılamada daha iyi bir iş çıkarmaktı.)

Planları hazırlamada ve değerlendirmede siyaseti kumandaya koymada ısrar, bireysel ve sektörel çıkarları (endüstrinin veya özel bir bölgenin şu veya bu branşı) kolektif çıkarlara ve devrimi geliştirmeye tabi kılmayı; kitlelere dayanmayı; "*sosyalizmi inşa etmede, her şeyi yap ve daha büyük, daha hızlı, daha iyi ve daha ekonomik sonuçlar elde et*"in ekonomik gelişimi üzerinden '*genel çizgi*' olarak adlandırılan anlayışa uygun hareket etmeyi; ve "*savaşa, doğal felaketlere karşı hazırlıklı ol ve halk için her şeyi yap*" ve "*tarımı temel olarak ve endüstriyi öncü faktör olarak ele alma*" ilkeleri de dahil, bir ilkeler serisini uygulamayı gerektirmekteydi.

Tüm bunlar oldukça gerçek pratik sonuçlara sahiptiler. Burada sosyalist planlamanın dört önemli unsurunu, hem amacı ve hem de "siyaset kumandada" yöneliminde yansımasını bulan ve ona hizmet eden yöntemleri açısından, tanımlayabiliriz.

Birincisi; Batı tipi endüstriyel yatırım ve şehirsel büyüme reddedildi. Çin endüstriyi yaymaya ve şehirlerin kontrolsüz büyümesini ve endüstrinin büyük şehirler etrafında kümelenmesini engellemeye çalıştı. Gerçekte tarihte ilk kez bir endüstrileşme süreci aynı zamanda kontrolsüz bir şehirleşme süreci değildi. Büyük şehirlerin büyüklüğünü düzenlemek (veya düşürmek) ve küçük ve orta büyüklükteki şehirlerin büyümesini teşvik etmek, endüstriyi bu şehirlere yönlendirmek ve yerleşim ihtiyaçları ile daha iyi başa çıkmak ve kirlenmeyi kontrol altına almak amacıyla şehirlerin çevresinde yeni endüstriyel bölgeler oluşturmak için çabalar gösterildi.[6] Endüstriyel politika ayrıca, daha önce bahsedildiği gibi bölgesel, büyüme ve gelir farklılıklarını daraltmayı hedeflemekteydi.

Planlama sistemi Çin'in tüm eyaletlerindeki nispeten bağımsız ve kapsamlı endüstriyel sistemlerin gelişimini kolaylaştırdı ve tarım üretiminde kendi kendine yetmeyi cesaretlendirdi. İçerisinde endüstrinin daha doğrudan tarıma ve yerleşimin çalışmaya entegre olduğu yeni türden üretim kompleksleri yaratıldı. Çin'in endüstrisi tarıma hizmet etmeye yönlendirildi, aynı zamanda kırsal endüstri ve teknik ağlar kırsalda üretici potansiyeli kullanmanın ve kır ile

kent arasındaki toplumsal farkı daraltmanın bir aracı olarak teşvik edildi. 1973-1975'e kadar kırsal küçük ölçeli endüstri Çin'in çimento ve gübre üretiminin %60'a yakınını, hidroelektrik gücü üretim kapasitesinin %35'ini ve çelik üretiminin %15'ini oluşturmaktaydı.[7] Çoğu çiftlik makinesi ve ekipmanı, en ağırları hariç, küçük ve orta ölçekli atölyelerde üretilmekteydi.

Fakat bu politikalar kafa ile kol emeği arasındaki farkı daraltmaya katkı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda şehirlerin kırsal alana hakim olduğu eski tip ekonomik ve sosyal gelişim modellerini büyük oranda kırdı. Bu ölçütler ayrıca emperyalist dünya ekonomisinden ve emperyalizmin ezilen uluslara zorla kabul ettirdiği bağımlılıktan büyük oranda kopmaya katkı sundu. Burada önemli bir stratejik yön vardı. Çin'in benimsediği kendine dayanma, kendi kendine üretme ve ademi merkeziyetçi gelişim emperyalizmin ekonomik baskısına karşı daha iyi durmayı, muhtemel saldırı ve işgale karşı durmayı ve dünya devriminin ihtiyaçlarına hizmette daha iyi iş çıkarmayı mümkün kıldı.

İkincisi; plan birincil, fiyat ikincildi. Toplum düzleminde karlar, fiyatlar ve sermaye verimliliğinin farklı finansal ölçütleri yatırımların nereye yapılacağını, neyin üretileceğini, teknolojik değişimin hızını ve yönünü, veya işletmenin faaliyetlerinin amacını belirleyemezdi. Eğer fiyat ve kar birincil hale getirilseydi devlet yatırım kaynaklarını daha zengin bölgelerden daha az gelişmiş bölgelere dağıtamazdı. Ne kendi başlarına karlı olmayan tarımı destekleyen endüstrilerin gelişimini cesaretlendirebilir, ne üretimi yükseltebilir ve temel tüketim mallarının satış fiyatlarını sübvanse edebilir, ne de devrimci hareketlere yoldaşça yardımı genişletebilirdi.

Fiyatların yapısı hala temel maliyet koşullarıyla ilişkiliydi; fiyatlar tamamiyle keyfi değildi. Fakat fiyatlar belli hedefleri başarmak için bilinçli ve birleşik bir biçimde (tüm ülke çapında) belirlenirdi. Bunlar politik çizgiyi yansıtırlardı. Fiyat sisteminin tarım ile endüstri arasındaki ticaret açısından nasıl tarımın (ve köylülüğün) lehine işlediğinin çarpıcı bir örneği; tarımsal ekipman ve gübre için fiyatlar düşük tutulurken, tarımsal ürünler için devletin satın alma fiyatları yükseltilirdi (ki bu Üçüncü Dünya ülkelerinde tipik olarak yaşanan şeyin tamamiyle tersiydi). Fiyatların ve parasal dönüşün ekonomide özerk bir yol gösterici işlev görmesine izin verilemezdi.

İşletme düzleminde planı fiyata göre öncelikli kılmak ekonomik faaliyetlerin maaliyetlerinin ve kazanımlarının dar finansal terimlerle hesaplanamayacağı veya bireysel üretim birimlerinin gelirlerini azamileştirme dar açısından değerlendirilemeyeceği anlamına gelmekteydi. Devrimcilerin ifade ettigi gibi:

> *"Bazı durumlarda yüzeysel değerlendirildiğinde herhangi bir farbikanın kaybı karından daha büyük olabilir. Bununla beraber bütünlüklü durumdan hareketle değerlendirildiğinde kar (topluma yönelik bütünlüklü fayda) kayıptan daha büyük olabilir. ... Eğer sadece küçük karları önemseyip, büyük meseleleri ihmal etseydik, eğer sadece bugüne dikkat gösterip, geleceği ihmal etseydik, eğer bütünlüklü durumu düşünmek yerine kendi birimimizi hesaba katsaydık ve sadece beklenen (bireysel) kazanımların miktarına yönelik çabamızı ortaya koysaydık, karı merkeze koyma teorisi ile zehirlenmiş olacaktık."*[8]

İşçi yabancılaşması, işçi sağlığına zarar ve cevreye zarar gibi daha büyük toplumsal zararları göz önüne almaksızın, üretim planını yerine getirmek yeterli miydi? Bunlar, ikincil önemdeki farklı problemler olarak yaklaşılamayacağı noktasında Maoistlerin üzerinde ısrar ettikleri meselelerdi. İşletme verimliliği (veya karlılığı) diğer tüm şeylerin üzerine yerleştirilemezdi; tek tek birimler bütün toplumun ihtiyaçlarını hesaba katmak zorundaydı, işçiler ve personel

halkın faydasına olan her şeyi yapma ruhuyla rehberlik edilmek durumundaydı. Devrimciler maliyet ve faydanın kısa vadeli parasal dönüş üzerinden tanımlanamayacağında ısrar ettiler.

Peki ya işçi inisiyatifi üretimde geçici problemler yaratsaydı –plan hedeflerinin kati bir biçimde yerine getirilmesi işçileri bastırmak için bir mazeret olmalı mıydı? Kültür Devrimi'nden önceki yıllarda fabrikalardaki ortak bir deneyim; işçiler yeni üretim dizaynlarına ve yöntemlerine öncülük ettiklerinde, sık sık menajerler tarafından disipline edilirlerdi ve cezalandırılırlardı. Bu menejerler bu tür yeniliklerin yerleşik pratikleri parcalayacağından ve böylece niteliksel plan hedeflerinin (ve onların pirimlerinin) yerine getirilmesini tehdit edeceğinden endişelenmekteydiler. Planların yerine getirilmesine yönelik bu yaklaşım ve işçilere yönelik bu aşağılama Kültür Devrimi sürecinde keskin bir şekilde saldırıya uğradı. Sonuç olarak gerek Çin'de daha önce hiçbir zaman teşebbüs edilmemiş yollardan gemiler inşa etmede, gerekse de makine dizaynını yeniden düşünmede her türden eski gelenekten kopma noktasında işçileri cesaretlendiren bir atmosfer yaratıldı. Bu, üretimi teşvik etmede uzun erimli etkiye sahipti.

Pazar yanlısı ideologlar, niceliğin herşey anlamına geldiği, fabrikaların üretim hedeflerini yerine getirmek için kalitesiz mallar ürettikleri bir sistem olduğunu iddia ederek sosyalizme saldırmaktadırlar. Bu sözüm ona "planı yerine getirme göstergesi problemi" idi –başka bir deyişle menajerler üretim (ve değer) hedeflerini yerine getirmek için en kolay ne ise onu yaparlar, bu, niteliği gözardı etmek anlamına gelse bile.[9] Gerçekte Maoistler ile kapitalist yolcular (şimdi Çin'in başında bulunanlar) arasındaki temel mücadele meselelerinden biri; niceliğe veya finansal dönüşe tek yanlı vurgu yapan, partinin ve devletin hedeflerine zarar verecek biçimde planın yerine getirilmesine yönelik dar bir yaklaşım sergileyen revizyonist yönetim biçiminin ekonomik idareye hakim olup olmaması ile ilgiliydi.

Devrimci Çin'de başarı göstergeleri Sovyet tipi planlamanın "tonaj mantalitesi"nin elini zayıflattı. Rıhtım işçileri tarafından öne çıkarılan ve Kültür Devrimi sürecinde yaygınlaştırılan sloganlardan biri "*Rıhtımın Efendileri Olun, Tonajın Köleleri Değil*" biçimindeydi. Üretim performansını değerlendirmede birincil endişe, kaynakların ve üretimin daha büyük politik hedeflere hizmet edip etmediğine yönelikti; ürünlerin doğru uyumunu ve niteliğini elde etmek ve sosyalist işletme işbirliğini teşvik etmek üretim değerinden veya kar oranından daha önemliydi. Temel ölçüt ne fiyat ne de nicelikti, fakat toplumsal kullanım değerleri (toplumun ihtiyaçlarına hizmet eden) ve ekonomik faaliyetin bir bütün kapsamı ve yönüydü.

Bu, maliyet hesaplamasının ve verimliliğin terk edildiğini söylemek demek değildir. Tam tersi, masrafları asgariye indirmek, maliyeti düşürmek ve üretim kalitesini güvence altına almak için çabalar gösterildi. Fakat bu hem grup hesaplaması, ekonomik faaliyet analizleri ve finansal yönetim biçimleri yoluyla, hem de yeniliklere ve masrafları düşürmeye yönelik kitle hareketleri yoluyla işçilerin sorumluluğu haline getirildi.

Siyaset Yoluyla İdare Etme, Yönetme ve Motive Etme

Üçüncüsü; endüstriyel örgütlenme ve yönetim toplumsallaştırıldı ve devrimcileştirildi. Plan hedeflerine, iş uzmanlaşmasına eşlik eden yabancılaşmayı ve toplumsal bozulmayı sınırlama da dahil edildi. Beceri farklılıkları yıkıldı, personel periyodik olarak işler arasında

dönüşümlü olarak çalıştırıldı (ve fabrikalar da işçileri kırsal alanlara yollayacaklardı), baskıcı iş kuralları terkedildi, ve işçileri birbirlerine düşüren prim sistemleri ortadan kaldırıldı. Teknisyenler işçilerin içinden eğitilerek yetiştirildi, teknisyenler ve işçiler teknik yenilik timlerine beraber katıldılar. Kolektif yönetim biçimleri geliştirildi ve yönetim basitleştirildi. İşletme önderleri düzenli çalışma periyodlarını atölyede geçirmekteydiler. Endüstriyel işletmenin, kendine yeten bir ekonomik birim olmanın daha ötesinde anlamı vardı; işletme diğerleriyle, hatta kısa erimli kazanımların zararına, işbirliğine girerdi, yerel toplum ihtiyaçlarını ve toplumsal hizmetleri hesaba katardı, ve herşeyden daha önemlisi, politik mücadelenin ve sınıf mücadelesinin bir zemini olarak yeniden tanımlanmaktaydı.

Dördüncüsü; ekonomi esas olarak siyasi ve ideolojik araçlar yoluyla yönetilirdi. Bir planın etkili olması için onu başarmaya yönelik toplum çapında bir yükümlülük olması gerekir. Aksi takdirde gerçek koordinasyon, gerçek planlama olamaz. Bu objektif olarak – farklı düzlemlere aktarılırken ve özellikle de endüstriyel işletme düzlemine aktarılırken ve iletilirken bir planın hedefleriyle ve normlarıyla– uyum sorununu gündeme getirir. Kapitalist teorisyenler, sosyalist planlama otoritesinin plan gerekliliklerini uygulama noktasında işletme menajerlerinin gönlünü yapma ve onları baskı altına alma üstesinden gelinmez göreviyle karşı karşıya geldiğini iddia etmektedirler. Problemin, gerekçi olmayan biçimde hazırlanan planlardan ve zorunlu olarak planlamacıların ve menajerlerin çatışan perspektiflerinden kaynaklandığı söylenmektedir. Burjuva söylentiye göre sonuç, planlama otoritesi ile yönetimsel otorite arasında, bıkkınlığı büyüten ve nihayetinde yukarıdan baskıcı ve ihtiyaca uygun düşmeyen direktiflerin aktarımının ve aşağıdan pragmatik adaptasyonun karakterize ettiği bir planlama sistemine vardıran bir çatışmadır.

Planın icrası bir sosyalist ekonominin zorunlu görevidir. Fakat bu nasıl kavramlaştırılmalıdır? Sovyetler Birliği'nin sosyalist olduğu dönem boyunca plan koordinasyonu ve uygulanması genellikle düzenleyici meseleler olarak görülürdü ve işletme uyumu bürokrasinin genişlemesine götüren bir kontrol ve denetim ağı yoluyla dayatılırdı.

Maoist devrimciler düzenleme yoluyla hükmetmeye çalışan ve halkı sopayla yönetmeye çabalayan bir yönetim sisteminin sadece aşırı bürokratik olmakla kalmayıp, ayrıca işlemeyeceği sonucuna vardılar. Yukardan dayatılan dışardan kontrollerin ve düzenlemelerin etrafından dolanmak her düzlemdeki otorite için oldukça kolaydır. Mao'nun 1957'de vurguladığı gibi "*düzenlemeler tek başına çalışmayacaktır.... İnsanın kafası değişmelidir*"[10] Bu yüzden ideolojik boyut, tüm düzlemlerde kararların alındığı ideolojik ortamı yaratmaya yönelik ihtiyaç, kollektif sorumluluk ve hedeflere müdahale eden ve sert politik mücadeleye yoğunlaşan halk önemlidir.

Mesele şudur ki, planlama sadece teknik ve yönetimsel kısıtlamalara tabi değildir, fakat politik faktörlere ve ideolojinin dayattığı sınırlamalara tabidir. Planlama hangi tür dönüşümlere yöneliktir? Kim için ve ne için? Bunlar baştan itibaren belli olan şeyler olmayıp, mücadele konularıdırlar. Mao açısından çözülmesi gereken mesele, ayrıcalıklı menajerlere karşı esas olarak planlama otoritesinin mekanizmalarını dayatmak değil, fakat kitlelerin rolüydü. Kitleler politik açıdan gerekli olanı kavramalı ve tüm sistemle –ekonomik yasaları, hedefleri, çelişkileri– ilgili daha geniş bilgiye sahip olmalılar ki, pazar veya bürokratik planlama süreçleri tarafından üzerinde hareket edilen cansız materyaller olma yerine, kendi başlarına aktör haline gelebilsinler, çelişkileri analiz edip üzerinde hareket edebilsinler ... ve düzenleyicileri düzenleyebilsinler.

Çin'li devrimciler teknik ve ekonomik standartlar yoluyla yönetmek yerine, siyaseti anlatmak ve farklı türden bir standardı (ileri deneyim ve manevi yön) yürürlüğe sokmak için bürokratik olmayan yöntemleri teşvik ettiler. Halkı, genel çizgiyi yürürlüğe sokan model kurumlardan –kırsal tugay, komün ve fabrikalar– öğrenme konusunda cesaretlendirdiler. Bunlar (aracısız, yerinde mekanları ziyaret ederek, ülkenin değişik kesimlerinden işçiler ve köylülerle birlikte) incelendi. Fakat bu modeller, tamı tamına kopya edilmeye çalışılmadı. Düşünce, problemlerin nasıl analiz edildiğini ve üstesinden gelindiğini, kapitalist yolcuların direnişi karşısında atılımların nasıl gerçekleştirildiğini, hem mülkiyet ve toplumsal ilişkilerin, hem de süren politik ve teknik problemlerin yeniden düzenlenmesinde ne türlü ilerlemeler elde edildiği ve bu derslerin nasıl yerel koşullara uygulandığını halkın öğrenmesiydi. Kızıl Bayrak Kanalı'nın (sulanabilir araziyi oldukça arttıran muazzam bir kolektif çaba) inşa edilmesi deneyimi veya devrimci bir kale olduğu dönemde kırsal Taçay Tugayı'nda insafsız doğa koşullarına karşı savaş her türden zorluğu fetheden ve ekonomik inşada geleneğe meydan okuyan kitlelerin dersleriydi. Anshan (Çelik Faaliyeti) Tüzüğü bir devrimci endüstriyel yönetim standardı oluşturdu. Kısacası bu modeller kitlelerin devrimci faaliyetin hem hedeflerini hem de yöntemlerini daha derinden kavramalarını sağladı.

Aynı zamanda ulusal politik kampanyalar, toplumun karşı karşıya kaldığı kilit meselelere kitle dikkatini yoğunlaştıran ve farkındalığı keskinleştiren araçlardı. Burjuva hak'ı eleştiren ve kısıtlayan, yine otoriteye körce boyun eğme ve itaat etme biçimindeki Konfüçyüsçü fikirleri eleştiren kampanyalar 1970'lerin başında ve ortalarında devrimci güçler tarafından, kapitalist ve sosyalist yol arasındaki mücadele ve partideki iki-çizgi mücadelesi bağlamında başlatıldı. Amaç, daha geniş çıkarları göz önünde bulundurarak karar vermelerini ve değerlendirmelerini sağlamaya, her bir kurumun ve politikanın hangi sınıf çıkarlarına hizmet ettiğini anlamalarını sağlamaya yönelik halkı donatmak ve politik iktidarı sürdürme ve genişletme konusunda mücadeleyi sürdürmeleri için kitle kapasitesini güçlendirmekti.

Proletaryanın politik iktidarı onun devletinde yoğunlaşır. Proletarya, kendi çıkarlarını temsil etmesi için bir devlete ihtiyaç duyar. Şeyleri yerel düzleme bırakmak veya her bir fabrikanın düzlemine bırakmak yeterli değildir. Proletarya toplumun ve dünyanın sorunlarını –siyaset, kültür ve ideoloji– ele almalıdır. Kültür Devrimi'nin yol gösterici yanlarından biri, emekçi halkın, mücadeledeki deneyimleri ve Marksizmi incelemeleri yoluyla, ekonomi meseleleri üzerine iki-çizgi mücadelesi ve diğer alanlardaki meseleler üzerine iki-çizgi mücadelesi arasındaki bağlantıyı kavramasıdır. Revizyonistlerin ekonomik politikaları, kitleleri yük hayvanları statüsüne geri götürmeye yönelik bütünlüklü bir programın parçalarıydılar. Ve eğer kitleler ekonomi de dahil olmak üzere herhangi bir cephede, kazanamasalar bile, savaşı sürdürürlerse ve kapitalist restorasyonu engellerlerse, bir bütün olarak toplumda neler olduğu konusunda ilgili olurlar ve etkiye sahip olurlar. Ve bu yüzden, işletmelerin, sadece üretim birimleri olmaktan çıkarak, teorik çalışma gruplarının oluşturulduğu, diğer şeylerin içerisinde proleter kültürel aktivitelerin meydana geldiği, Mao'nun dediği "sınıf mücadelesinin üniversiteleri"ne dönüşmeleri fazlasıyla önemliydi. Aynı zamanda işçi ve köylü ekipleri daha büyük politik mücadele ile bağlantılı olarak üniversitelere girdiler. Gerçek şudur ki, emekçi halk bu daha büyük meseleler etrafında seferber edilmeseydi, bahsedilen ekonomik örgütlenme, yönetim ve emek sürecinde radikal dönüşümler başlatmak ve sürdürmek mümkün olmayacaktı.

Proletarya, toplumu bir bütün olarak –kadınların koşullarını, azınlık ulusların baskı

altına alınmasını, eğitim sisteminin geliştirdiği değerleri vs. – dönüştürmelidir. Politik, toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin dünya devrimine hizmet eder bir biçimde yürütülmesi gerektiğini anlamak için bir devlete ihtiyaç duyar. Ve eski düzeni geri getirecek ve dayatacak güçlere karşı egemenliğini korumak için bir devleteihtiyaç duyar. Fakat tüm bunlar, işçiler gerçekten devletin gerçek efendileri haline gelmedikleri ve bu devletin niteliği ve faaliyetleri üzerine mücadele yürütmedikleri sürece hiçbir şeydir. Çünkü devleti kimin kontrol ettiği, nihayetinde üretim araçlarını kimin kontrol ettiğini belirler.[11] Bu, siyasetin ekonomiye kumanda etmesi gerektiğinin nedenidir.

Öz olarak, bir plan kitlelerin ileri deneyimlerini ve istemlerini bir araya getirmelidir; onların menfaatleri için oluşturulmalıdır ve onların inisiyatiflerini açığa çıkarmalıdır. Bu, özel tipte bir politik önderliği –bir hükmeden kliği değil, fakat halk ile bağları olan ve halka hizmet eden gerçek bir öncüyü, yeni bir toplumu ortaya çıkarmak ve bizzat öncüyü devrimcileştirmek için karmaşık mücadele yoluyla halkı ileri götürmeye önderlik etmeye yetenekli bir öncüyü– gerektirir. Bu da siyasetin kumandada olmasının ne anlama geldiğidir.

II. Merkeziyetçilik, Ademi Merkeziyetçilik ve Bilgi Sorunu

> *"Sadece bu devlet (proletarya diktatörlüğü) işçi sınıfının ve emekçi halk kitlelerinin temel çıkarlarını temsil edebilir ve takip edilecek ilkeleri ve politikaları, kendi gelişimleri için yönelimleri, ürünlerinin üretimlerini ve bölüşümlerini ve kazançlarının harcanmasını belirleyebilr. İşletmeleri idare etmede devlet demokratik merkeziyetçiliği, yani önemli meseleler üzerine merkezi iktidarı ve ikincil meseleler üzerine ademi merkezi iktidarı, merkezi önderliği ve kademe kademe yönetimi uygular."* Yazı Grubu, Kirin Eyaleti Devrimci Komitesi[12]

> *"Hiçbir durumda, tarih, kitlelerin yerine planlamacıların yarattığı bir şey olarak görülemez."* Mao Zedung[13]

Sosyalist planlı ekonomiye yönelik merkezi eleştiri, onun bütünüyle bir gerçekçi olmayan varsayım üzerine kurulduğu: planlamacıların, toplum düzleminde gerçekten etkili planlamanın ihtiyaç duyduğu, üretime ve tüketime yönelik gerekli ve her geçen gün değişen bilgiyi bir şekilde elde ettikleri ve işledikleri biçimindedir. Burada argüman şöyle devam etmektedir. Modern endüstriyel toplum o kadar karmaşık ve onun toplam bilgisi ve uzmanlıkları o kadar yaygın olarak dağılmış ki, bir merkezi planlama otoritesinin, birçok farklı ekonomik aktörün kendi faaliyetlerini koordine etmek için gerek duyduğu tüm ilgili bilgiyi işlemesi ve nakletmesi imkansızdır. Sadece fiyat mekanizması – mallara yönelik arz ve talep arasındaki ilişkilerdeki değişimleri algılayan– ve sözleşmenin tarafları arasında devam eden pazarlık bu türden bilgiyi aktarabilir. Bir ekonomiyi merkezi bir yönlendirmeye uygun olarak işletmeye kalkışmak sadece bürokratik kabusa (küçük bir tadilata yönelik bir talep sayısız aşamaları geçmek zorunda kalacaktır) neden olacaktır. Ve bir merkezi plan üreticilere ilgili bilgiyi sağlamanın tek veya birincil kaynağı haline geldiğinde, bunu takip eden şey, karar almanın aşırı merkezileşmesi olur. Merkezi planlamacılar esas olarak bir arada tutulmaları mümkün

olmayanları –oldukça geniş bir şekilde merkezi olarak çalışan ekonomi– bir araya getirmeye çalıştıkları için, onların, şeyleri demirden, diktatoryal bir elle işletmekten başka bir seçenekleri yoktur.

Bu eleştiri, sözüm ona mükemmel bilgi ve mükemmel öngörü ile çalılan bir hayali kişi, "herşeyi bilen planlamacı" kurgulamaktadır. Ve bir sosyalist ekonominin yüz yüze geldiği görevin veya sorunun sayısal ve yönetimsel olduğunu: merkez bankasından en küçük fabrikaya kadar ekonominin *mikro yönetimi* için doğru miktarları hesaplamak olduğunu kurgulamaktadır. Kitlelerin sorumluluk alması gereken ve yine kitlelerin kolektif kontrolünde olması gereken son derece politik bir görev, planlama, onunla devlet planlamacılarının ekonomi üzerinde ayrıntılı kontrolü başarmaya çalıştıkları (ister başarılı ister başarısız bir şekilde olsun) bir hesaplama veya muhasebe uygulamasına dönüşür.[14]

Kapitalizm ve Bilgi Sorunu

Bir gerçek sosyalist planlı ekonomideki ekonomik ve toplumsal bilgi aktarımı ile bağlantılı olan bazı politik ve işleyişsel meselelere dönmeden önce, bu açıdan sözüm ona kapitalizmin üstünlüğüne yönelik birkaç noktanın açıklanmaya ihtiyacı var.

Birincisi; Batı tipi pazar ekonomilerinde özel kapitalistler ve tüketiciler, ekonomik kararlar alma ve tercihlerde bulunma aşamasında tüm veya çoğu fiyat bilgisine (en ucuz arzlar, tüketim mallarına yönelik en düşük fiyatlar vs.) sahip değillerdir. Bu yüzden bir modern pazar ekonomisinde tam veya "mükemmel" bilgi yoktur. Ayrıca, Birleşik Amerika'daki evsizlik gibi büyük toplumsal problemleri çözme konusunda kapitalizmin yeteneksizliğinin bilgi yetersizliği ile çok az bir ilgisinin olduğuna –birçok potansiyel çözümler olduğu gibi, problem iyi bilinmektedir– dikkat edilmelidir. Ne de yetersiz toplumsal talebin olduğu söylenebilir; yoksullar sürekli olarak adam gibi yerleşim yeri talep etmektedirler. Fakat kapitalizmin özel bir "talebi" tanıyıp tanımaması ve karşılayıp karşılamaması esas olarak elde edilecek karlar ve harcanacak paralar tarafından belirlenir.

İkincisi; bir sosyalist ekonominin şeyleri anlamaya ve ekonomik aktiviteleri yönlendirmeye yönelik bir genişleyen kumanda aygıtı altında hantal işleyişi karşısında, bir kapitalist ekonominin temel bilgiyi üreticilere aktarmanın otomatik ve yeterli araçlarına sahip olduğuna yönelik iddialar ileri sürülmektedir. Bu, pazarların ve piyatların işleyişlerinde –eğer bir fiyat yükselirse karşılanması gereken bir talep vardır demektir ve kapitalistler o üründen daha fazla üretmeye girişirler– görülebilir. Fakat bunun ne için olduğu görülmelidir: bir dolaylı ve anarşik komünikasyon ve koordinasyon mekanizması. Kapitalizm altında ekonomik gelişime, herhangi bir öncelikli plan veya toplumsal amaç rehberlik etmez ve şekil vermez. Toplumun üretken faaliyeti bireysel olarak örgütlenmiş sermaye birimlerine bölündüğü için, toplumun bütünlüklü ihtiyaçları ve gereklilikleri önceden teyit edilmez ve planlanmaz, planlanamaz. Bu bireysel sermayeler firma ve işletme düzleminde yüksek derecede bir örgütlenmeye (ve hatta plana) ulaşırlar. Fakat tüm toplum düzleminde bir koordinasyon yoktur ve bu bireysel sermayeler, kim için ve hangi zorunlu nitelik için üreteceklerini ve hatta ürettikleri şey gerçekten ihtiyaç duyulan şey olsa bile, zamanından önce bilmezler. Karlar ve pazar payı için bir savaşa tutuşurlar ve savaşı sürdürmek için üretimi genişletirler ve yeni teknolojileri devreye sokarlar. Fakat kendi kumandaları altındaki emek süreçlerine gerçekten ihtiyaç mı

duyulduğu yoksa rekabetçi standarda mı bağlı olduğunun bilgisi ve haberi ancak daha sonra gelir. Bu pazar sinyallerine cevap olarak yatırımlar oraya veya buraya yönlendirilir, emek gücü yükseltilir veya daraltılır vs. Bu yüzden pazarın disiplini kendisini gelişigüzel, çok fazla-çok az, deneme-yanılma geriden düzenleme süreci yoluyla ifade eder.

Dahası, eğer pazar ve fiyat mekanizması çok etkili çalışıyorsa, pazar işlevlerini karlı yapmak için kapitalizmin neden bir borsacılar, pazar araştırmacıları ve reklamcı personel ordusuna ihtiyaç duyduğu sorulabilir. Cevap, rekabetçi firmaların ve şirketlerin rekabetsel avantajlar elde etmek için anarşik bir biçimde işleyen pazarda daha fazla bilgiyi daha hızlı elde etmek zorunda olmalarıdır. Savurganlığı ve israfı garantiye almak –gerek pazarı "okumak" ve pazar bilgisinden faydalanmak için her türden teknolojinin ve aktivitenin çoğalması, gerekse de talebi harekete geçirmek ve ona yön vermek için reklam yapmaya Birleşik Amerika'da her yıl harcanan 130 milyon dolar– kapitalizme yönelik temel bir suçlamadır.

Son olarak, pazar fiyatlarının, kapitalistlerin üretim kararlarına dayanak oluşturdukları bilgiyi ilettiği doğru iken, pazar-fiyat mekanizmasının kaydetmediği ve gerçekte sistematik bir biçimde gözardı ettiği, bir kirletici çelik fabrikasının neden olduğu çevresel ve sağlık ile ilgili zarar gibi mutlak kritik toplumsal bilgi vardır. Bireysel firmalar ve işletmeler kendi (özel) maliyet ve fiyat hesaplamalarının alanına girmeyen, kendi yaptıkları şeylerin etkilerini hesaba katmazlar; ve bir fiyatı olmayan şeyleri hesaba katmazlar –kirlenme genel olarak alınıp satılmaz. Aslında pazar daha büyük toplumsal zararları ve kendi faaliyetlerinin uzun erimli etkilerini gözardı etmelerinden dolayı firmaları ödüllendirme eğilimindedir, çünkü bu karı yükseltir.[15]

Hala planlama karşıtları, merkezi yönetim giderlerinin dev gibi olduğu, bireysel işletmelerin planlama mercilerine sürekli olarak yanlış bilgi gönderdikleri ve merkezi planlamacıların gerçekten neler olduğunundan haberdar olmadıkları, eski Sovyetler Birliği'nin 1970'lerdeki ve 1980'lerdeki ekonomisine bakarak tartışmaktadırlar. Bu, nasıl kapitalizmden daha ileri olarak dikkate alınabilir? Açıkça, yeterli ve haberli bir üretim koordinasyonu yoktu. Bu, var olan durumun kesinlikle doğru bir tarifidir. İşletmeler planlama otoritelerine raporlarında ve onlarla pazarlıklarında bilerek kendi kaynak ihtiyaçlarını abartır ve üretim kapasitelerini küçük gösterirlerdi. Aynı zamanda, planlamacılar olarak şişirilen bürokrasi katmanları umutsuzca ekonomiyi izlemeye ve kontrol etmeye çalışırlardı.

Fakat bunlar sosyalizmin işleyiş tarzları değillerdi. İşletmeler tarafından üretim kapasitelerinin yanlış bildirilmesi veya gizlenmesi, karı azamiye çıkarmaya yönelik bir sistem içerisinde, merkezi olarak sağlanan kredi ve kaynaklar için devlet işletmeleri arasındaki rekabetin bir yansımasıydı. Bu, ahlaksız bir biçimde, gerçekten işlemeyen bir planın "boşa çıkarılması" –bu şekilde işletmeler arzları biriktirmeye ve gizlemeye çalışıyorlardı– stratejisiydi ve uzun vadede, planlar daha da güvenilmez ve kaotik hale gelirken, meseleleri daha da kötüleştiriyordu.

Şimdi gerçek bir sosyalist ekonomiden bahsedelim. Sosyalizm koşullarında bile kesinlikle eksiksiz ve mükemmel ekonomik bilgi elde edilemezdi. Fakat bu oldukça derin ve faydalı bir gözlem değil ... ve planlamaya karşı zorlama bir argümandır. Sosyalist planlama, üretimi koordine etmeye, anlayışı yükseltmeye ve toplumsal ihtiyaca cevap vermeye yönelik olarak birçok farklı yönden akan bilgiye sahip, bilgi ve hareketin karşılıklı etkileşiminden ortaya

çıkan bir sürekli keşif sürecidir. Dahası planlama öngörülmeyen durumlar ve çalkantılar için, yeni koşullara uyarlama ve hataları düzeltme için pay ayırmalıdır. Kısacası bir plan kesin (ve hiçbir zaman değiştirilmeyecek) bir sayısal temelde öngörü veya dondurulmuş bir proje olamaz; tam tersi, temel amaçları sürdürmede temel yaklaşımları, tahminleri ve oranlamaları gerektirir (teknik dille, olasılık terimleriyle dökümü yapılmalıdır) ve kilit nokta deneyimden öğrenmektir.

Yine de ekonomik ve toplumsal öncelikleri tanımlamak ve sıralamak, hangi toplumsal ihtiyaçların karşılanması gerektiğini ve hangilerinin en acil olduklarını (örneğin yeni spor stadyumları inşa etmektense yeni hastaneler inşa etmek) belirlemek sosyalist bir toplum için oldukça gerçekçidir. Geniş hedefler formüle etmek ve onları karşılamaya yönelik uygun ve alternatif araçlar belirlemek mümkündür. Zorunlu materyal-arz dengesini sağlamak, yani kaynaklar, eldeki teknoloji ve toplumun üretim ve emek kapasiteleri –ve Maoist ekonomistler üretim problemlerini çözme sürecinde yeni olasılıkların önünü açmada insan faktörüne vurgu yaptılar– göz önüne alındığında istenen malların üretiminin nasıl yapılabileceğini, veya endüstriyel inşanın ve genişlemenin nasıl üstlenileceğini hesaplamak ve üretimin farklı sektörleri arasındaki ilişkileri düzenlemek mümkündür. Sosyalist Çin özgülünde planlamada tarım bilinçli olarak başlangıç noktası yapıldı. Bu, ilk olarak tarımsal üretim potansiyelinin ve tarımsal hedefleri yerine getirmek için gerekli kaynakların (gübre, demir ve çelik ve makine vs.) gerçekçi bir tahminini yapmak ve bu temel üzerinden endüstriye yönelik detaylı bir plan hazırlamak anlamına gelmekteydi. Bu yolla kır ile kent arasındaki farkın üstesinden gelme daha büyük projesinin parçası olarak, tarım ile endüstri arasında karşılıklı destekleyici ilişkileri ve düzenlemeleri geliştiren güvenilir planlar hazırlamak mümkündü. Kısacası bilinçli ekonomik hesaplamayı yürütmek mümkündür. Bu bir hesaplama biçimidir. Bu, toplumsal ihtiyaçlardan ve belirlenmiş politik hedeflerden doğan ve uzun erimli etkilerin önlemini alan (örneğin üretim ve tüketim şekillerinin kaynak temeli ve ekosistem üzerinde tepkimede bulunduğu biçimler) bir hesaplama biçimidir.

Maoist Ademi Merkeziyetçilik ve Alan Planlaması

Planlama karşıtlarının ortaya koydukları önemli bir mesele, merkezi kontrolün niteliği ile ilgilidir. Bir planlı ekonomi zorunlu olarak büyük ve baskıcı bürokrasiye mi götürür? Gerçekte, halk üzerinde hiyerarşik ve bürokratik kontrole gereksinim duyan kapitalizmdir – birçok menajer, teknokrat ve denetimci kademesine sahip modern ortaklığın iç örgütlenmesine bakın, modern kapitalizmin geniş yönetim ve siyasi aygıtından behsetmeye gerek görmüyoruz. Mao şöyle demektedir:

> *"sosyalist planlama merkezi önderliği ve yönelimi ademi merkezi inisiyatif ve yönetim ile birleştirmelidir."*

Bu, bir sosyalist ekonominin ekonomik süreçleri bilinçli kontrol altına almasını ve ekonomiyi işletmede kitle katılımını azamiye çıkarmasını mümkün kılan şeydir – ki bu kapitalizm altında mümkün olmayan bir şeydir. Proletarya, iç ve dış düşmanlara karşı devrimi savunmak ve devrimi ileri götürmek için merkezi devlet iktidarını kullanmaya ihtiyaç duyar. İleri deneyim ve anlayışı merkezileştirmek için güçlü politik önderliğe ihtiyaç duyar. Toplumsal üretimi koordine etmek için merkezi planlamaya ihtiyaç duyar. Fakat halkı harekete geçirmek

ve en uygun düzlemlerde problemleri çözmek için bu temelde kapsamlı bir ademi merkeziyetçilik olmalıdır.

Mao, ekonomi üzerinde çok fazla yukarıdan aşağı (dikey) kontrolün halk inisiyatifini bastırdığını ifade etmişti. Bu türden bir planlama sistemi yerel kapasitelere tam alan açamaz ve yerel kaynakların yaratıcı kullanımına izin veremezdi. İstatistiksel bilgi ve fiyat hesaplamaları ne kadar tam olursa olsun, karmaşık ve çeşitlilik gösteren bir ekonomi yukarıdan aşağı detaylı kumanda temelinde idare edilemeyeceği için, bu ayrıca bir bütün olarak ekonomi üzerindeki birleşik önderliğin altını oyardı. Endüstriyel bakanlıklar ve planlama otoriteleri tarafından yürütülen bu türden detaylı yönetim ve ekonominin kontrolü –ki bu Sovyetler Birliği sosyalist iken uygulandı– ayrıca ekonomik hesaplamayı tahrif eder ve belli rasyonel olmayan pratikler üretir. Örneğin, bir imalathane ekstra gerece ihtiyaç duyduğunda uygun endüstriyel bakanlığa bir talepte bulunmak zorundaydı ve bazen, ... gereçleri başka bir bakanlığa bağlı olan yakın mesafedeki üreticiden almak yerine, kendisinin bağlı olduğu bakanlığın kontrolü altındaki coğrafik olarak uzak olan bir sağlayıcıdan onu almak için aylarca beklemek zorunda kalırdı.

Maoist Çin'de ulusal plan eyaletlerin birincil gereksinimlerini yansıtmaktaydı. Fakat bu, Stalin dönemindeki yaklaşımdan keskin bir kopuştu ve ekonomik planlamanın ve idarenin azımsanmayacak yetkileri eyaletlere ve yerellere verildi. Mao, merkezi planlamanın bir ekonomiyi işletmek için alınması gereken tüm kararları kapsayamayacağını anladı. İlke, karar vermeyi kararların uygulanacağı düzleme bırakmaktı. Bu, yerel politik otoriteye yönelik ademi merkeziyetçilikti ve bunun amacı yerel düzlemde görevlerin belirlenmesine ve yürütülmesine ve problemlerin çözülmesine izin vermek ve daha büyük kitle inisiyatifine izin vermekti. 1960'lar Doğu Avrupa'sında ademi merkeziyetçilik uygulanmıştı, fakat bu tamamiyle farklıydı, bu kapitalist ademi merkeziyetçilikti –belli oranda otorite merkezi planlamacılardan endüstriyel işletmelerin menajerlerine devredildi ve bu, pazar güçlerine (halka değil) daha fazla dayanmayla birleştirildi.

Halk komünlerinin ortaya çıkışına ve muazzam devrimci kalkışmaya ve yeniliğe tanıklık eden 1958-60'daki Büyük İleri Atılım'dan önce Çin planlama sistemi, Stalin döneminde geliştirilen Sovyet planlama sisteminin birçok özelliğini paylaşmaktaydı. Merkezi bakanlık otoriteleri kendi endüstrileri için planlar belirlediler ve büyük fabrika işletmeleri ilgili üretim branşının bakanlığının oldukça sıkı kontrolü altına yerleştirildiler. Fakat bu "içerisinde her kalemin [endüstriyel ürünün] esas odak olduğu bir planlama ve yönetim sisteminden, içerisinde yerelliklerin odak olduğu bir planlama ve yönetim sistemine" dönüştürüldü.[16]

Geliştirilen şey bir "ikili yol" planlama sistemiydi. Özel üretim branşlarının ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini karşılamak için planlar hazırlandı (bir yol) ve gelişimi hızlandırmak ve ayrıca coğrafik alanların ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini karşılamak için planlar hazırlandı (diğer yol); daha sonra planlama komisyonu tarafından her biri diğeri ile koordineli hale getirildi. Fakat temel yön "alan" planlaması yönüydü. Daha önce işaret edildiği gibi, Maoist planlamanın bir hedefi, tarımla ilişkileri olan kapsamlı ve kendine dayalı bir bölgesel ve yerel endüstriyel sistemi geliştirmek ve aşağıdan daha fazla inisiyatifi geliştirmekti. Bu nedenlerle öncelikle *alanlar* ile ilgili planlar formüle edildi. Temel üretim kararlarına ve kaynakları dağıtmaya yönelik sorumluluk üstlenen yerel alanlara sahip olma yoluyla toplumsal üretimi koordine etmenin tüm süreci basitleştirildi ve verimlilik yükseltildi. Ve bu, merkezi planlama otoritesini birçok "üstünkörü hesaplama"dan ve günlük yönetimden

kurtararak, onun bütünlüklü ulusal ekonomik planlama temel meselelerine odaklanmasını mümkün hale getirdi.

Eyaletler kendi sınırları içerisindeki işletmelere kilit maddeleri sağlama sorumluluğunu üstlendiler. Alan planlaması işletmelerin, ürettikleri ürünler üzerinden birbirlerinden keskin bir şekilde ayrılmasını ortadan kaldırdı. Komşu üretim birimleri, birbirleriyle koordine olabilsinler, birbirlerine yardım edebilsinler ve birbirlerinden öğrenebilsinler ve çevre nüfusa hizmet edebilsinler diye, kapsamlı bağlar kurmaları konusunda cesaretlendirildiler. Mümkün olan yerde, parçalar ve gereçler yerinde üretilecekti. Bu tür planlama içerisinde yaratılan esneklik arzdaki eksiklik ve aksaklıkla başa çıkmayı daha da kolaylaştırdı. Bir işletme, plan kapsamında olmayan bir ek gereç gereksinimi içerisine girdiğinde eyalet yönetimine gidebilirdi, gereçleri yerelde tedarik edebilirdi, veya yedeğini araştırabilirdi ve geliştirebilirdi veya materyallerden tasarruf yollarını bulabilirdi. Devrimci çizgi ayrıca kendi üretim faaliyetlerini değiştirmeleri ve kendi paylarını ve gereçlerini daha fazla karşılama yeteneklerini geliştirmeleri, ve gereksinimleri işletmenin içinden tedarik etmeleri konusunda işletmeleri cesaretlendirdi ve bu da planlamanın yönetilmesini basitleştirdi.[17]

Bu türden alan planlaması ve entegrasyon, bölgelerin mevcut gelişim düzeyi temelinde endüstriyi geliştirmeyi ve konumlandırmayı bakanlıklara bırakma (ki bu geriyi geri konumda tutmaya devam edecekti) yerine, her yönlü endüstriyel-tarımsal gelişimi hızlandırdı. Ve bu ekonomik büyümeyi daha büyük toplumsal meselelerle daha etkili bir şekilde ilişkilendirebilen bir yaklaşımdı. Dikey bakanlık temelli kontrol ve örgütlenmenin, üretimi herşeyin üzerine koyan eğilimleri güçlendirdiği ve ekonomik olmayan hedeflere darbe vurduğu sonucuna varılmıştı. Açıkça, Sovyetler Birliği'nin sosyalist olduğu 1956 öncesi dönemde bunlar oradaki problemlerdi. Verimlilik ve hızlı ekonomik büyüme hedefiyle planlamacılar büyük ekonomik işletmelere gittiler ve üretimi azamiye çıkarmak için işletmelere yoğun baskı yaptılar. Aynı zamanda endüstriyel bakanlıklar "bölümcülük"e –öncelikli ilgi aynı endüstrideki işletmelere– meyilliydiler. Tüm bunların olumsuz, ekonomik ve çevresel sonuçları vardı. Diğer taraftan alan planlaması; nüfus yoğunluğu, kitlenme ve sağlık meseleleriyle, içerisinde yerleşim alanlarının yeni türden kolektif ekonomik ve sosyal yaşam birimlerine (ki bu, kadınların özgürleştirilmesi için muazzam etkilere sahipti) dönüştürülebildiği biçimlerle ve kır-kent farklılıkları ve karşılıklı ilişkileri ile daha bütünlüklü bir biçimde uğraşabildi. Burada, ademi merkeziyetçiliğin üretimin ölçeğinde de yansımasını bulduğu eklenebilir: Maoistler büyük ölçekli fabrika ile büyülenmiş değillerdi, küçük ve orta ölçekli ve halk tarafından idare edilen işletmelerin yaygınlaşmasında esnekliği yakalamaya çalıştılar.

Bir Kez Daha Merkezi Yönelim, Yerel Koordinasyon ve Toplumsal Bilgi

Maoist devrimciler bir taraftan yerel inisiyatife ve yerel sorumluluğa büyük vurgu yaparlarken, merkezi hükümetin planlama sürecine yakından dahil olması sürdürüldü. Planlama sisteminde merkezi kontrolün kolları; maddi arz sistemi ve eyaletler arasında kaynak ve finans transferlerini; merkezi olarak belirlenen ve birleşik olan fiyatları da kapsayan ulusal mali politikayı; ve uygun merkezi hükümet bakanlığı (bu merkezi yöndü) ile il ya da belediye düzlemindeki ilgili siyasi otoritenin (bu ademi merkezi yöndü) işletmeleri ortak yönetme sistemini içeriyordu. Bu yüzden temel ürünlerin üretim düzeyleri, eyaletler arasında

endüstrinin dağılımları, kilit metaların perakende fiyatları ve bakanlıklar arasında fonların bölüşümü üzerinde merkezi yönelim vardı. Birincil ihtiyaçlar ve sektörler için kaynakları harekete geçirmek, hızlı yapısal dönüşümleri etkilemek ve politik ve ekonomik parçalanmayı önlemek için bu türden merkezileşme esastı.

Bununla beraber, merkezi bakanlıkların ve diğer merkezi planlama organlarının sayısı Kültür Devrimi sürecinde düşürüldü. Savunma ve ulusal çapta ekonomik inşa açısından belirleyici olan birkaç "kilit" işletme hariç çoğu ticari ve endüstriyel işletme 1970'e kadar yerel kontrol altına yerleştirildi. 5.000 büyük ve orta büyüklükteki işletmenin 2.000'e yakını, veya %40'tan daha azı 1970'lerin başlarında doğrudan merkezi kontrol altındaydı.[18] Aynı zamanda merkezi olarak kontrol edilen endüstriyel birimlerin planlı faaliyetleri eyalet ve belediye düzeylerindeki planlara entegre edildiler. Eyaletlerin merkeze karşı önceden belirlenmiş yükümlülükleri vardı. Fakat eyalet hükümetleri ve yerel hükümetler belirlenmiş hedefleri üzerinde belirlenmiş bir gelir kontrolüne sahiplerdi.

Yatırım projelerine –büyük, teknolojik olarak ileri çelik fabrikalarının inşası– gelince; ulusal endüstriyel kapasite ile ilgili kararların belli bir kısmı merkezden alınırdı ve materyaller ve finans merkezi olarak dağıtılırdı. Burada endüstriyel bakanlıklar önemli bir role sahiplerdi. Fakat endüstriyel kapasiteyi yükseltmeye yönelik özgül planlar eyalet planlarına entegre edildi. Ve merkezi kontrol altına tahsis edilen materyallerin sayısı Kültür Devrimi sürecinde düşürüldü. Sovyetler Birliği'nin sosyalist olduğu dönemde daha yüksek olan rakamla kıyaslandığında (ve 1970 ve 1980'lerde Sovyet merkezi otoriteleri tarafından kontrol edilen materyallerin 65.000 [!] olan sayısıyla kıyaslandığında) 1970'lerin başlarında 200-300 çeşit civarındaydı.[19] Bu modern ekonomi tarihinde sıra dışı birşeydir, ekonominin artan çeşitliliğine ve karmaşıklığına rağmen yönetim ve planlama kanalları Çin'de basitleştirildi.

Sosyalist planlama maddi dengeyi gerektirir. Bu, her üretim birimi için gerekli olan girdilerin miktarlarını, örneğin istenen miktardaki makine parçalarının üretimi için ne kadar çelik gerektiğini, tahmin etmek anlamına gelir. Başka bir deyişle, bir planı yürütmeye yönelik olarak, üretim gereksinimlerini karşılamak için gerekli üretim kaynaklarını hazır etmeyi ve farklı branşların birbirlerinin ihtiyaçları ile uyumlu ve birbirleriyle ilişkili olmasını garanti altına almak demektir. Ve ayrıca "normların" belirlenmesi, yani belli bir meta miktarının üretilmesi için ne kadar iş gücü ve ham maddenin gerekli olduğunun standardının belirlenmesi demekti. Çin'de ulusal plan, özel metalar için geniş üretim hedefleri oluşturdu, fakat kesin kotaları düşürmedi. Bölgesel ve yerel hükümetler detaylı maddi dengeyi başardılar. Geniş meta hedefleri, özgüllenmiş ürünler (belli standartlara sahip vs.) üzerinden ve arz ve satış konferanslarında üreticiler, planlamacılar ve tüketiciler arasındaki yüz yüze toplantılar yoluyla dağıtım sözleşmeleri üzerinden kırılıyordu.

Bu konferans sistemi sosyalist palanlamada yeni bir şey, işletmeler arasındaki düzenlemeleri ve arz ve dağıtım sözleşmelerini hazırlamak ve dengenin gereklerini yerine getirmek için ekonomik birimlerin ve örgütlerin temsilcisini bir araya getirmeye yönelik yenilikçi bir denemeydi. Bu, ne pazara ne de uzak planlamacılara dayanan, üretime yönelik materyalleri paylaştırmaya dönük bir yoldu. Doğrudan kişisel bağlantıların kurumsallaşması ile bu konferans sistemi işletmeler arasındaki (sadece üretimin belli bir branşındaki birbirlerine bağlı birimler arasında değil, ayrıca söz konusu ürünleri üreten birimler ile tüketen birimler arasında da) bilgi akışını ilerletti ve bu durum planlamayı daha etkili ve esnek kıldı.

Tüketici ihtiyaçlarına gelince; planlama sistemi tüketici beğenilerine (ve beğenmediklerine) karşı kendisini duyarlılaştırmaya çalıştı. Devlet ekonomisinin ticari departmanları tüketici araştırması ve incelemesi yapma konusunda hatırı sayılır çabalar gösterdiler. Aynı zamanda tüketim malları üreten fabrikalar, işçi temsilcilerini tüketici beğenisini ve tercihini değerlendirmek için kendi özel mallarını satan mağazalara gönderdiler. (Bu temsilcilerin komünleri de ziyaret etmeleri sıra dışı bir şey değildi.) Çinliler, bir sosyalist ekonominin tüketici ihtiyacını ve zevkini değerlendirebildiğini ve buna cevap verebildiğini (her ne kadar ilgi, geniş kitlelerin ihtiyaçlarına yönelik olsa da) gösterdiler.[20]

Tartışma üretim ve tüketim ihtiyaçlarına yönelik toplumun *kolektif* anlayışı üzerinde odaklanmıştır. Fakat "bilgi sorunu"nun başka bir önemli boyutu vardır. Bu, üretim mücadelesinde öğrenilen şeyin bilgisinin paylaşılmasına ve yaygınlaştırılmasına yönelik toplumun yeteneğidir. Bir kapitalist ekonomide, "yenilikçi fikirlerin özelleştirilmesi ile bu fikirlerin ekonomiye nüfuz etmesi arasında temel bir gerilim vardır."[21] Bir kapitalist ekonomi kendi fikirlerini başkalarından gizlemesi karşılığında mucidi ödüllendirir. Bir kapitalist firma rekabetçi mücadelede yeni bir ürünü veya teknolojiyi geliştirerek ve diğerlerinin onu kullanmasını ve ondan faydalanmasını engellemek için gizliliği ve patentleri kullanarak (diğer bir deyişle, eğer firma yenilikten kar elde edemeyeceğini veya diğerlerinin kendi çabalarından faydalanabileceğini hissederse onu gizleyebilir) bir avantaj sağlayabilir. Sosyalizm özel mülkiyet duvarını ortadan kaldırır. Buluşlar ve bilgi toplumsal mülk haline gelir. Çin'deki planlama sisteminin bir görevi, tam da bu türden bilgiyi toplumsallaştırmaktı. Bu süreç, yeni fikirler yayılabilsin ve yeni teknolojiler öğrenilebilsin diye üretici birimler arasında işbirliği ilişkilerinin kurulmasını; ekipman ve mahallinde yardım için alıcı-verici ilişkilerinin planlanmasını; teknisyenleri daha fazla gelişmiş alanlardan daha az gelişmiş alanlara ve birimlere gönderme pratiğini; içerisinde teknik ve politik incelemenin birleştirildiği kırsaldaki fabrikalarda ve okullarda özel işçi enstitülerinin kurulmasını; eğitimli gençliğin kırsal alanlara gönderilmesini; ve el kitaplarının yaygın olarak kullanılmasını içermekteydi.[22] Sosyalist bir ekonomi, sıradan işçilerin kapasitelerini ve deneyimlerini büyüterek ve görevlerde ve becerilerde uzmanlaşmayı kırarak, (toplumun refahı ve ilerlemesi için) kapitalist uzmanlaşma ve hiyerarşi koşulları altında mümkün olandan çok daha fazla yararlı bilgiyi üretebilir.[23]

Çizgi Aracılığıyla Planlama

Maoistler planlam da "iki yol" inisiyatifinde (merkezden ve yerel alanlardan) ve yerel alanlara mümkün olduğu kadar çok sorumluluk vermede ısrar ettiler. Fakat bu sistem içinde acil ve uzun erimli çıkarlar nasıl dengelenirdi, çatışan çıkarlar nasıl uzlaştırılırdı? Garanti olan şey, eyaletlerin ve yerel alanların sadece kendi çıkarlarına bakmalarını önlemek miydi? Bu birçok farklı planlama birimleri karşısında, koordinasyon nasıl başarılacaktı?

Burada planlama sisteminin merkezileştirme yönleri devreye girmektedir. İzlenmesi gereken belli temel ilkeler vardı: yönetim yapısı genel olarak tüm ülke çapında aynı tarzda idi; tek tek birimler sadece karar verme yetkilerini ve genel politik çizgiye ve direktiflere bağlı kalma temelinde farklı meselelerde kendi başlarına hareket etme otoritelerini kullanabilirlerdi; devlete ait işletmelerin karları devlete aktarılırdı ve bir işletmenin özel performansı onun ücretlerini ve maaşlarını belirlemezdi (bunlar merkezi olarak belirlenirdi); kilit plan

hedefleri, belirlendikten sonra üretim biriminin bağımsız kararıyla değiştirilemezdi.

Çinliler, içerisinde siyasetin (baskıcı kontrolün değil) planlamayı koordine etmede belirleyici olduğu ve planlamanın kitle desteğine sahip olmasını garantiye aldığı bir tür "dolaylı" merkezileştirmeye dayandılar. Bu, devrimcilerin "Beş Birleştirici" olarak adlandırdıkları şey aracılığıyla başarıldı. Çin tipi planlama sistemine yönelik önemli bir çalışmada Roland Berger bunları şöyle sıralamaktadır:

I. Birleşik anlayış, yani halk toplumun gitmeye ihtiyaç duyduğu yere yönelik bir devrimci politik ve ideolojik anlayış üzerinden hareket ediyordu ve inceleme ve mücadele yoluyla bu anlayışı büyütüyordu;

II. Birleşik siyaset, ki bu, spesifik problemleri çözmek için bu genel çizginin ekonominin her düzlemine ve gelişimin her aşamasına uygulanacağı anlamına gelmekteydi;

III. Birleşik Plan, yani bu siyaseti uygularken farklı sektörlerin ve çıkarların koordinasyonu olacaktı;

IV. Birleşik yönelim, ki bu, her ekonomik ve toplumsal birimin önderliğinin üstteki yakın birimden geleceğine ilişkin bir ilkeydi.

V. Birleşik hareket, ki bu, her düzlemde kitlelere dayanılması ve onların harekete geçirilmesi anlamına gelmekteydi.[24]

Bu şekilde yerel otoriteye daha fazla alan açma birleşik merkezi önderlik ve birleşik planlama ile diyalektik bir birlik içerisinde yürütüldü. Yerel inisiyatif merkezi önderliği ve birleşik planlamayı güçlendirme (zayıflatmaya değil) etkisine sahip olmak zorundaydı. Fakat *bütünün çıkarlarını ve devrimin her yönlü ihtiyaçlarını karşılamayı garanti eden bu sistemin gerçek yapıştırıcısı politik ve ideolojikti.* Ve bunun için belirleyici olan şey, planlamanın kitlelerin çıkarlarına uygun bir şekilde ve kitleleri seferber ederek yürütülmesini sağlayan "kitle çizgisi" pratiği, kitlelerden kitlelereydi.

Maoistlerin, planlamayı "uzmanların" eline veren kitlelerden kopuk planlamayı tarif etmek için bir ifadeleri vardı. Buna "daktilo, bilgisayar ve telefon üzerinden planlama" adını verdiler. Maoist planlama, gerçeği bulmada ve işletmeler arası deneyim alışverişlerinde, daha az, detaylı istatistikleri toplama ve daha fazla, yerinde ve yüzyüze istişare üzerine temelleniyordu.

Büyük İleri Atılım sürecinde yazılan bir makale:

> *"Ofislerimizi terk etmeli ve kitlelerin içerisine girmeliyiz, kitlelerin gücüne güvenmeliyiz ve ona dayanmalıyız, ve tahminler ve hesaplamalar yürütürken kapıları kapatmamalıyız"*[25] demekteydi. Bilginin asli yönelimsel akışı aşağıdan yukarıyaydı: *"üretimin bir bütün olarak koordinasyonunda ... raporlarla, verilerle ve yerelliklerde bulunmuş ve araştırmalar yürütmüş "planlamacıları"n dönüşü ile bombardımana tutulması gereken yer merkezdir."*[26]

Devrimciler planları hazırlamada ve gözden geçirmede planlama sürecinin her aşamasında sürekli istişarenin ve "çizgi aracılığıyla planma"nın (kitlesel politik tartışma aracılığıyla) önemine vurgu yaptılar. "Kitle çizgisi"nin uygulanması; önerilen plan tartışmalarının halka en yakın düzlemde meydana geleceği ve önerilen değişikliklerin, alt ve üst düzlemler arasında görüş alışverişleri sürerken, ve bu süreçte en değerli önerilerin dahil edilmesi ile birlikte, yukarıya doğru gidişte kendilerini kabul ettirecekleri anlamına gelmekteydi.

Bu bütünlüklü süreç Çinli devrimciler tarafından "iki yukarı ve iki aşağı" olarak tarif edildi. Yukarıya taşınan kitle deneyimi temeline dayanan ve devrimi ilerletmenin bütünlüklü ihtiyaçlarını gözönünde bulunduran bir başlangıç planı formüle edilir ve tüm yönetim ve üretim ile ilgili birimler aracılığıyla aşağıya gönderilirdi. Daha sonra, yukarıya aktarılan önerilerle birlikte kitle eleştirisine tabi tutulurdu. Daha sonra son değiştirilmiş plan tekrar geri gönderilirdi. Bu prosedürlerin ve mekanizmaların temel itkisi, plan hedeflerinin ve normlarının (üretim standartları), genel politik çizgiye uygun olarak, kitle tartışmasının ve değerlendirmesinin konusu olmasıydı. Fakat çizgi aracılığıyla planlama sadece, onun vasıtasıyla daha doğru bir planın hazırlanabildiği, bu ileri ve geri süreci içermezdi. Bu ayrıca bir bütün olarak devrimin çıkarlarını akıllarında tutma ile birlikte kendi özgün sorumluluklarını tanımlayabilmeleri ve sürdürebilmeleri için halkın politik olarak plana dahil edilmesini de içermektedir. Eğer bu yaklaşım benimsenmeseydi, kendiliğindenci eğilim ya halkın pasif bir tutum takınmasına ve kendi özgül hedeflerini yerine getirmelerinde sadece en basit yolu düşünmelerine, ya da plandan dönerek en kısa vadeli ve yerel yararı elde etmeye girişmelerine neden olurdu.

Planlama yöntemleri etkisiz değildir. Sınıfsal yapı –kimin ve neyin kontrol edildiği– üzerinde etkilerde bulunurlar. Ve bilginin toplandığı ve değerlendirildiği araçlar sınıf mücadelesini yansıtır. Çin'in planlama sistemi esnek olduğu kadar da uyumluydu ve bu kitle katılımı temelindeydi. Bu, merkezi ve ademi merkezi mekanizmaların bir yegane kombinasyonu ve bir kitlesel devrimci siyasetin pratiğiydi. Bu yeni türden bir sosyalist planlamaydı.

III. Ekonomik Yasalar, Denge ve Plan Esnekliği

> *"Planlamaya revizyonist yaklaşım şeylerin diyalektik hareketini yadsır ve düzen ve dengeyi yukarıdan, hem kitlelerden ve kitle inisiyatifinden ve hem de ekonominin gerçek gelişim yasalarından kopuk ve onlara karşı olan bürokratik yöntemler ve talimatlar yoluyla dayatmaya çalışır."* Bob Avakian[27]

> *"Denge dengesizliğe göre görecelidir. Dengesizlik olmaksızın denge olmaz. Tüm şeylerin gelişimi dengesizlik ile karakterize edilir. Bu yüzden dengeye yönelik bir talep vardır. ... Yeni dengesizlikler tekrarlandığı için planlar sürekli gözden geçirilmelidirler."* Mao Zedung[28]

> *"Sosyalizm bir sakin deniz ve tatlı rüzgarlar atmosferinde inşa edilemez."* Mao Zedung[29]

Sosyalizm altında ekonomik yasaların niteliği Çin'deki devrimci güçler tarafından sürekli araştırma ve inceleme konusuydu. Bu, Şangay Ders Kitabı çalışmasında açıktır. Mao objektif yasaları, olgunun hareketlerinde tekrar tekrar görünen (kaza ile değil) şeyler olarak tanımladı.[30] Ekonomik yasalar; toplumsal üretimi ve ekonomik gelişimi düzenleyen ve ekonomik birimleri belli sahalarda belli biçimlerde örgütlenmeye ve davranmaya zorlayan temel ve hala dinamik bağlantılar ve ilişkiler demektir. Bu yasalar toplumun objektif ekonomik yapılarında ve süreçlerinde kökleşir. Açık bir şekilde kabul edilmelidir ki sosyalizm altında ekonomik

yasaların işleyişi hakkında çok daha fazlasının anlaşılmasına ihtiyaç var. Fakat sosyalist inşa deneyimi gösterdi ki, ekonomik yasaların gücü, negatif bir şekilde başarısızlık üzerinden kavransa ve onlara göre hareket edilse bile, sürekli olarak dayatılacaktır. Sosyalist inşaya bilinçli olarak rehberlik edilmelidir.

Burada, sosyalizmin kanun hükmünde bir özelliğinin, sosyalist ekonomik gelişmeye yön veren "görünmez el"in olmaması olduğu söylenebilir. Fakat bu iradecilik ile aynı şey değildir. (Mao sık sık Batılı ve Sovyet ideologlar tarafından, maddi ve ideolojik koşullar ne olursa olsun her zaman her şeyi yapabilirsiniz, görüşüne sahip olduğu noktasında suçlanmaktadır.) Planın formülasyonu ve icrası, bu yasaların uygulanması, araştırılması, özetlenmesi ve daha kapsamlı kavranması yoluyla objektif yasaların bilinçli incelenmesini ve kullanılmasını gerektirir. Bu temelde, belli yasaların işleyiş ve negatif etki alanlarını kısıtlama da dahil olmak üzere, niyetsel ve amaçsal insan aktivitesinin kapsamı –Maoistlerin üstyapının (geniş anlamda bu kavram, siyasetin, kültürün ve ideolojinin dinamik rolü olarak anlaşılmaktadır) "yol gösterici rolü" olarak adlandırdıkları yan gibi–oldukça büyür.

Planlama meselesinde Maoistler dikkatlerini üç yasa üzerinde yoğunlaştırdılar. Değer yasası metaların (üretimleri için toplumsal olarak gerekli emek zamanına göre değiştirilen metalar) değiştirilebilirlik niteliğini yansıtır. Bir sosyalist ekonomide bu yasa ekonomik planlamada; maliyeti hesaplamada, fiyatı ve oranları (ki bunun içinde farklı ürünler birbirleriyle değiştirilir) belirlemeyi etkilemede ve üretimdeki eksiklikleri fark etmeye yönelik ekonomik hesaplamada bir rol oynamayı sürdürür. Fakat bu yasa kontrol edici ve düzenleyici bir rol oynamazdı. Bu, kapitalizmden kalan bir yasa olarak, kısıtlanmalıdır. Planlı (ve orantılı) gelişme yasası, ekonomi bir bütün olarak uyumlu bir şekilde gelişebilsin diye toplumsal emeğin ve üretim araçlarının ekonominin farklı branşları ve alanları arasında doğru oranlarda bölüştürülmesini gerektirir. Bu yasa, kamu mülkiyeti koşulları altında toplumsal üretimin gereksinimlerini yansıtırdı. Fakat bu, toplumsal gelişimin yönünü belirlemezdi; bu, Şangay Ders Kitabı'nın vurguladığı gibi, sosyalizm altında daha temel bir ekonomik yasa tarafından belirlenirdi; proleter devletin ve halkın her geçen gün artan ihtiyaçlarının karşılanması.

Ekonomik yasalar eğilimler olarak işlerler. Bu yasalar hem diğer yasalar ve faktörler tarafından etkilenir hem de tarihsel koşullardan etkilenirler ve bu yasalar kendi başlarına çelişiktirler. Bu yüzden ekonomik yasaların gerçek hareketleri ve etkileri karmaşıktır, basit ve düz çizgide değildir.

Sosyalizm kapitalizm ile komünizm arasında bir geçiştir ve ekonomik gelişim sosyalizm yolu ile kapitalizm yolu arasındaki bir mücadeleden, kalkışma ve dönüşümün damgasını vurduğu bir geçişten başka birşey olamaz. Sosyalist ekonomiye ilişkin ortak yanlış kavrayışlardan biri, veya belki daha iyi ifadeyle, Sovyet tipi revizyonizminin "yasa ve düzen" sahte sosyalizminin ilkelerinden biri; sosyalizmin, ekonomik yasalarının üretimin pürüzsüz bir şekilde gelişmesini ve toplumun adım adım ve en sonunda kesinlikle komünizme doğru evrimini mümkün kıldığı, istikrarlı bir toplumsal formasyon olduğudur. Bu yüzden eşitlik, ... düzen ile meşgul olmadır.

Sovyet revizyonistleri, toplumu komünizme doğru sözüm ona bir tür "otomatik pilot"un arkasına yerleştiren ekonomik yasalara başvuruyorlardı. İdeolojik olarak bu, kitleleri politik olarak demoralize etme işlevine hizmet etmekteydi. Devlet burjuvazisi kitlelere, siyaset konusunda endişelenmemelerini, var olan herşeyin var olması beklenen şeyler olduklarını

ve, elbette önderliğin (yani yeni burjuvazinin) ekonomik "yasalar"a uygun olarak "bilimsel bir biçimde" ekonomiyi idare etmesi şartıyla, sosyalizmin kendi başının çaresine bakacağını söylerlerdi. Sovyetler Birliği'nin gerçekliği elbette ki oldukça farklıydı. Aşırı kapitalist devlet-kapitalist planlama mekanizmaları, kapitalizm ve onun yasaları kontrol altına alınmayacağı için, uzun vadede sadece ekonomik düzensizliği arttırdılar.

İstikrar En Yüksek Hedef Değildir

Gerçek bir sosyalist ekonomide tüm ekonominin bilinçli düzenlenmesi (makroekonomik düzenleme) mümkün hale gelir. Bu, *toplumun, bir düzenli ve bütün sistem temelinde ekonominin tüm branşlarını kontrol edebildiği* anlamına gelir. Fakat bu bazı önemli sorunları gündeme getirir. Toplumsal üretimi kontrole yönelik bu beceri, planlı bir sosyalist ekonominin makroekonomik istikrarı başarabileceği anlamına mı gelir? Ve hangi dereceye kadar, sosyalist ekonominin öncelikli bir hedefi olmalıdır? Açıkça, sosyalist sistemin objektif üstünlüğü ve bu noktadaki argümanın parçası; üretici güçlerin toplumsallaşmış idaresinin, toplumsal ihtiyaç temelinde bir plana uygun olarak toplumun üretimi koordine etmesini mümkün kılmasıdır. Bu, kapitalist kar dürtüsünden kaynaklanan ekonomik bozulmayı ve toplumsal sefaleti ve bunun ortaya çıkardığı şiddetli dalgalanmaları ve pazar ayarlamalarını ortadan kaldırır.

Sosyalizm, kapitalist toplumsal üretimin temel anarşisinin (plansızlığın) ve bunun neden olduğu kör ekonomik güçlerin halkın yaşamına hükmetmesi durumunun üstesinden gelir. Birkez daha, mikroekonomik düzenlme mümkün hale gelir. Fakat sosyalist toplum devinim halindedir; mücadele ve değişim vardır ve istikrar ve kontrol görecelidir. Maoist rekabette, planlı sosyalist inşa görevi, ekonominin her sektöründe ve gelişimin her aşamasında eşitliği başarmak demek değildi –bu zaten imkansızdı– bundan ziyade özgül politik ve toplumsal hedeflerin peşinde dinamik güçleri (ki bunlardan en önemlisi insanlardı) açığa çıkarmak ve kullanmaktı. Burada Mao sosyalist ekonomik gelişmenin hareketini şöyle açıklamaktadır:

> *"Ekonomik inşa ileri ve geri doğru hareketten muaf değildir; muntazam ve düz çizgide ilerleme değildir ... Ekonomik inşa dalgalıdır; birbirini izleyen dalgalar biçiminde tepe ve dik noktalar vardır. Yani denge ve bozulma vardır, ve bozulmadan sonra denge yeniden sağlanır. Elbette ki bu dalgalı ilerlemedeki iniş çıkışlar çok büyük olmamalıdır, aksi takdirde muhafazakarlığı izleyen maceracılık olur. Fakat dalgalı ilerleme, ekonomik inşanın kaçınılmaz ve tekrarlanan bir özelliğidir."*[31]

Mao, üretim kapasitelerini, rezervlerin arzlarını ve teknolojik yetenekleri sabit verililer (*givens*) olarak alan ve dengeli büyümeyi statik girdi-çıktı planlaması (x miktarda makine y miktarda çelik gerektirir. ... Doğru sonuçlar elde elde etmek için sadece doğru parçaları doğru yerlere yerleştir) olarak gören geleneksel planlama modelinin çizgisel (dinamik olmayan) yaklaşımını reddetti. Maoistler, daha önceki bölümde bahsedildiği gibi, kesinlikle koordineli üretimin teknik gereklerine önem verdiler. Fakat onların vurguları, çok daha fazla, problemleri çözmeye yönelik olarak halkı dizginlerinden boşandırmaktan gelen dürtüye, tabana yayılmış yeniliğe, "potansiyeli ortaya çıkarma"nın parçası olarak insan kaynaklarını ve maddi kaynakları yaratıcı bir şekilde harekete geçirmeye ilişkin idi ve bu çok seyrek olarak muntazam ve düzenli olurdu.

Planları ve kitle seferberliğini hayata geçirmede dengesizlikler çıkmaya mahkumdu. Belli oranda dengesizlik ekonomik ve toplumsal olarak istenmeyenlerdi ve derhal ve kararlı bir şekilde düzeltilmek zorundaydı; darboğazların ve zayıf noktaların üstesinden gelinmek zorundaydı. Belli oranda dengesizlik kapitalist yolcuların engel ve müdahalelerinin sonucuydu. Fakat bir kısım dengesizlik ve karmaşa, Büyük İleri Atılım sürecinde ortaya çıkan toplumsal, ekonomik ve teknik değişim patlamasının neden olduğu gibi, gelişime yönelik yeni yollar açtı. Belli oranda dengesizlik, daha büyük politik hedefler uğraşısının kaçınılmaz yan-etkisiydi. Örneğin kırsal alana endüstriyi getirmek köylülerin endüstriyel üretim sürecini öğrenmelerini ve kırsal toplumu değiştirmelerini mümkün hale getirdi fakat ayrıca bazı durumlarda tarımsal üretimi tersinden (geçici de olsa) etkileyen kısa süreli emek ve arz talepleri yarattı. Nihayetinde dengesizliğin çoğu, kendisinden öğrenilmesi gereken ileri deneyimi ifade etmekteydi –bu yüzden Mao "*dengesizliğe yönelik pozitif bir tutum takın*" çağrısında bulundu.

Denge-dengesizlik gelişimi, tam da içerisinde büyümenin yol aldığı süreçti. Planlama işi kendi başına dengesizlikten kaçınmak veya dengesizliği "aşırı planlamak" değildi, fakat gelişimi ileri götürmek ve üretimin bilinçli toplumsal düzenlemesini her zamankinden daha fazla başarmaya yönelik olarak denge-dengesizlik-denge döngüsünün sarmalımsı ayarlamasından yararlanmak ve daha derinden kavramak için Mao'nun bahsettiği dalgaları "kullanmak"tı.

Dengeye yönelik tek yönlü ısrarın üç olumsuz etkisi vardı. Birincisi, Mao'nun revizyonist karşıtlarının ekonomik düzene bir tehdit olarak gördükleri Çin'in kırsal alanlarındaki ve şehirlerindeki küçük ölçekli endüstrileri gibi, ekonominin bazı "düzensiz", fakat dinamik unsurlarını sınırlardı. İkincisi, kısa vadeli denge adına sektörleri ve birimleri kontrol altında tutma yoluyla zorluklarla ve öngörülmeyen durumlarla başa çıkmayı daha da zorlaştırırdı. ve üçüncüsü, kitle inisiyatifini ve deneyimlemesini bastırırdı. Planlamaya yönelik revizyonist yaklaşım mutlak bir dengesizlik yarattı, oysa Mao açısından kilit nokta ekonomik veya politik istikrar değil, değişim ve devrimci değişimdi.

Plan Esnekliği

Mao'nun dengeye yönelik diyalektik yaklaşımı planlama metodolojisinde somut ifadesini buldu. Kısa, orta ve uzun dönemli planların hepsi baskın politik ilkeleri yansıtıyordu. Zaman katlarına gelince, temel ekonomik ve toplumsal hedefler uzun vadeli planlarda somutlaştırıldı, fakat bu planlar, niceliksel "esas" planlar olarak işlev görmekten çok daha fazla, gelecek toplum biçimini belirlemeye hizmet etti. Daha fazla işlevsel beş ve özellikle de on yıllık üretim planları, daha detaylı rakamsal biçimde formüle edildi.

Fakat hedefler ve varsayımlar granitte aşındırılamazdı. Mao'nun yazdığı gibi, bir 5 ve 1 yıllık plan ekonomik yasanın tüm gereklerini karşılayamazdı; bu sadece pratik yoluyla elde edilebilirdi. Çin'in özgün koşullarında bütünlüklü ekonomik denge tarımsal üretimdeki dalgalanmalara fazlasıyla şartlanmıştı. Ve politik mücadelenin, savaşın ve devrimin önceden tahmin edilmeyen "değişkenleri" vardı.

İleri koordinasyon etkili planlama açısından zorunludur. Fakat sosyalist toplum, ne planlamacılar tarafından kurulmuş, ne de daha önce bahsedildiği gibi, ekonomik yasaların

mekanik bir şekilde yönettiği bir işleyen saat düzeneğidir. Bir planlı ekonomi denetim mekanizmalarına sahip olmalıdır: Gelişimin biçimi ve öncelikleri üzerine politik tartışmanın denetimi, ve üretim mücadelesindeki deneyimden gelen denetim. Bir plan pratikte sınanmalı ve değişikliğe tabi kılınmalıdır. Hedeflerin ve normların uygunluğu, spesifik plan hedeflerini başarmak açısından tahhüt olduğu için, etkili planlama için zorunludur. Bir plan uygulanmalıdır. Fakat Maoistler "plan yasadır" anlayışını –ki bu Sovyet planlama metodolojisinde kutsal olara kabul ediliyordu– reddettiler.

Devrimci Çin'de planlama sistemi katı kotada ısrar etmedi. Fakat bu, hedeflerin bir amaca, otoriteye ve harekete geçirici işleve sahip olmadıkları anlamına gelmemekteydi. Bu, planların icra edilmesi sürecinde, planı uyumlu kılmayı sürdürme çerçevesi içinde kademe kademe (*level to level*) istişare temelinde sürekli gözden geçirilmesine ve düzeltilmesine izin vermek için hedeflerin yeterince geniş tutulması gerektiği anlamına gelmekteydi. (Ve bir kez daha, bu hedefler esas olarak politik araştırma temelindeydi, fiyat verisi temelinde değil.) Kısacası, ekonominin katı hedeflere bağlı olmasındansa, kendisini yeni düzeltmelere uydurması çok daha önemliydi.[32] Bu ayrıca, problemlerin kendine güven ve ortak araçlar yoluyla, ilgili en alt düzlemde çözülmesi gerektiği anlamına gelmekteydi.

Devrimciler "gergin" veya sıkı planlama –düşük girdi ödenekleriyle yüksek üretim hedefleri, başka bir deyişle, verilebilenin karşılığında çok daha fazlasını istemek– olarak ifade edilen şeyden uzaklaştılar. Bu fazlasıyla katı planlama alışılmış arz problemlerine neden olur. Ayrıca kitlelerin moral durumu üzerinde de etkide bulunur:

> "*Plan hedefleri ilerletilmelidir. Fakat bu, daha üst hedeflerin daha iyi olduğu anlamına gelmez. Uygulanabilir olmanın çok üzerindeki plan hedefleri sadece kitlelerin coşkunluklarını açığa çıkarmayı başaramamakla kalmayıp, ayrıca bu coşkunluğu bastırır. Belli bir sapma payı bırakılmalıdır.*" (Bkz. kitabın 6. bölümü)

Planda "sapma payı", bölge, eyalet veya ülke düzeylerinde acil durumların üstesinden gelmeyi ve işletmeler düzeyinde yeni sorunlarla veya durumlarla başa çıkmayı mümkün kılacak bir matematiksel ve finansal (veya artan miktardaki) kaynak ve emek payıydı. Devlet işletmelerine, beklenmeyen durumlara karşı ve yerelin inisiyatifinde, üretim faktörlerinde kullanmaları için %10'luk (ve bazen daha yüksek) bir ödenek verildi. İşletmeler için niceliksel (rakamsal) hedefler merkezi olarak belirlenirdi. Fakat Tablo 1'in gösterdiği gibi, 12 büyük hedeften 8'i işletme tarafından, herhangi bir izin olmaksızın değiştirilebilirdi. Bu başka bir esneklik ölçütü getirdi. Devrimciler, daha sosyalist iken Sovyetler Birliği'nde uygulanan (ki Çinliler planlama sistemlerinin ilk yıllarında buna öykünmüşlerdi) uygulandığı biçimiyle bir karmaşık ve zorunlu hedefler dizisinin aslında uyumlu planlamaya karşı işlediği sonucuna vardılar. Bu sık sık işletmelerin, diğer hedeflerin zararına olarak, belli hedeflere yoğunlaşmalarına veya hatta istatistiksel performans üzerinde oynamalarına götürdü. İşletmeler arasındaki teknik koşullar fazlasıyla değişkenlik göstermekteydi; ve ekonomik ve politik koşullar değişime tabiydi ve bu durum planlar tarafından hesaba katılmak zorundaydı. Bu türden planlama yeniliklerinin net sonuncu; tüm planın dışına çıkılmaksızın veya tamamını terketmeye zorlanmaksızın, bir planı yürütme sürecinde değişimlerin ve uyarlamaların yapılabileceğiydi.[33]

Plan esnekliği sadece işletmelere ve birimlere belli oranda bir serbestlik vermek değildi. Esas olarak, beklenmeyen gelişimin neden olduğu dengesizlikleri düzeltmenin ve çeşitli darboğazların ve kıtlıkların üstesinden gelmenin yolu, daha önceden bilinmeyen, dikkat edilmeyen veya israf edilen kaynak potansiyelini açığa çıkarmak için ekonominin tüm düzlemlerini cesa-

retlendirmek, ve kitle hareketleri yoluyla pozitif faktörleri harekete geçirmekti. Bu, belirlenmiş hedeflere ulaşmaya yönelik çözümler aramak ve geri olanın ileriyi yakalamasını sağlamak için ilerinin deneyimlerini kullanmak anlamına gelen "aktif" dengenin ilkesiydi. Bu, bir formel dengeye ulaşma ihtiyacından doğan, dinamik sektörleri dizginleyen (aşağı olana uydurmak için yüksek olanı aşağı çeken), ve daha aşağı düzlemlerde hareketsizliği teşvik etmeye eğilimli olan "pasif" dengeye zıt bir konumda durmaktadır.

TABLO 1. NİCELİKSEL HEDEFLERİ KARŞILAMADA ENDÜSTRİYEL İŞLETMELERE TANINAN ESNEKLİK	
İşletmeler tarafından izinsiz eğiştirilemeyecek hedefler	İşletmeler tarafından ikendi inisiyatifleriyle değiştirilebilecek hedefler
Fizik: 1.Üretilen temel metalar	1.Yeni metaların deneme üretimi 2.Temel teknik ve ekonomik normlar
Finansal: 2.Toplam kar	3.Toplam üretim değeri 4.Toplam maliyet azaltma değeri 5.Maliyet azaltma oranı
Emek: 3.Ortalama işgücü miktarı 4.Ücret ödemesi toplamı	6.Yıl Sonu işgücü miktarı 7.Ortalama ücret 8.Emek üretkenliği

Kaynak: Christopher Howe, *Çin Ekonomisi* [(New York, Basic Books, 1978), Tablo 17, s. 42]

Planlı bir sosyalist ekonomide endüstriyel işletmelere merkezi plan rehberlik eder. Toplumsal üretim bir entegre bütün olarak işlev görsün ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilsin diye endüstriyel işletmeler merkezi, bölgesel ve yerel politik otoriteler tarafından belirlenen hedeflere ulaşmaya çalışırlar. Fakat çok sık olarak merkezi planlama sistemi işletmeleri katı hedeflerle bağlamaya çalıştılar. Ki bu değişen koşullara ayak uydurmayı zorlaştırmaktadır ve ayrıca işçi inisiyatifini bastırabilmektedir. Bu tablo devrimci Çin'deki işletmelerin birleşik bir plan çerçevesi içerisinde, birçok büyük hedefte düzenlemeler yapma esnekliğine sahip olduklarını göstermektedir.

Daha Derin Bir Denge Bilinci

Dengesizliğin, toplumun ilerlemesi ve gelecek dengenin tesis edilmesi için zorunlu koşul olarak görülmesi, Mao dönemindeki Çin planlama sisteminin dengeye ilgisiz olduğu veya dengeyi planlı ekonominin istenen bir hedefi olarak görmediği anlamına gelmez. Mao'nun 1966 yılındaki "On Büyük İlişki Üzerine" konuşmasına geri gidilmelidir. Bu konuşma, Stalin dönemindeki Sovyet büyüme modelinin temel özelliklerinin, özellikle de (köylülerden çok fazla ürün alan ve buna karşılık olarak kendi çabalarıyla daha fazla birikim yapmaları için onlara çok az fon bırakan) ağır sanayiye tek yanlı vurgunun bir eleştirisiydi. Bu çalışmada

Mao sosyalist inşayı bütünlüklü çelişkiler serisi olarak kavramlaştırdı ve sıralama önceliklerine ve oranlara ilişkin bir diyalektik yaklaşım ileri sürdü. (Mao'nun merkezi kontrole aşırı vurguyu eleştirmesi bu konuşmadadır.)

Orantılı gelişim belli kilit oransal ilişkilerin doğru bir şekilde ele alınmasını gerektirmekteydi: endüstri ile tarım arasında; tarım içerisinde, tahıl üretimi ile diğer kalemler arasında; endüstri içerisinde, ana halkalar ile ikincil halkalar arasında; bir tarafta tarım ve endüstri ile diğer tarafta iletişim ve taşıma arasında; ve birikim ile tüketim arasında. Bu ilişkilere doğru yaklaşma yatırım önceliklerine, ekonominin kilit alanlarındaki büyüme oranlarına ve bunların farklı sektörler ve endüstriler arasındaki oranlar üzerindeki etkilerine dikkat etmeyi gerektirmekteydi. Fakat bu oranların Çin toplumundaki sınıf ilişkilerini nasıl etkilediklerine de dikkati etmeyi gerektirmekteydi. Endüstri toplumsal olarak talep edilen mallar üretmek için belli tarımsal materyallere gereksinim duymaktaydı. Fakat üretimin bu iki branşı (tarım ile endüstri) arasında doğru oranlar kurmak, doğru girdi (tarımdan) ve çıktı (onlarla endüstrinin ürettiği şey) oranlarını yakalamak basitçe bir teknik mesele değildi. Bu ayrıca politikti: eğer köylüler "doğru" girdi-çıktı dengesini başarmak için sıkıştırılsalardı, veya finansal dengeyi başarmaları için çok ağır bir şekilde zorlansalardı, bu durum köylülerin sisteme olan güvenlerini sarsarak işçi-köylü ittifakını aşındırabilirdi.

Maoist planlama dengeye büyük bir önem verdi. Fakat Maoist politik ekonominin ve stratejinin diğer tüm yönlerinde olduğu gibi, bu noktaya da komünist topluma ilerleme penceresinden bakıldı. Dengeli gelişim üç kilit unsura dayanmaktaydı: esas olarak tarım, hafif sanayi ve ağır sanayi arasında geniş sektörel denge; *bölgesel gelişimsel denge*, yani bölgeler arası ekonomik ve toplumsal eşitsizlikleri düşürme; toplumda üretim tekniklerinin dengeli bir yelpazesi (sadece büyük, modern ve yabancı değil) olması gerektiği anlamına gelen *teknolojik denge*.[34] Merkezi planlama sistemi, detaylı maddi dengeleme ve hedef belirlemeye oranla bu türden dengelere çok daha fazla önem vermekteydi. Ve 1949-76 tarihleri arasında Çin ekonomisi, bu türden dengeli büyümeyi başarmada önemli kazanımlar elde etti.

Tarıma büyük önem verildi. (Bahsedildiği gibi, planlama sisteminde tarım başlangıç noktasıydı.) Endüstriyel sektörde önemli oranda kaynak, tarıma modern endüstriyel ürünler sağlamaya tahsis edildi. Tarımsal altyapıya (su koruma projeleri gibi) büyük oranda doğrudan devlet yatırımı yapıldı; ve kitlelerin işlettiği kırsal endüstriler geliştirildi. Bu çalışmanın başlarında fiyatlar meselesi tartışıldı. Maoist yıllarda tarımsal ve endüstriyel mallar arasındaki ticaretin koşulları önemli ölçüde ilerledi. Çizelge 1 bunu örneklemektedir: Devlet tarafından ödenen tarım ürünlerinin fiyatları 1952 ile 1974 arasında %64 artarken, kırsal alanlarda satılan endüstriyel malların fiyatlarındaki artış %1'den daha azdı. Teknolojik dengeye verilen önem, "iki ayak üzerinde yürüme" veya hem ileriyi hem de basiti (veya geleneksel olanı) kullanma ve halkın öğrenerek kullanabileceği teknolojiyi ve bilimsel bilgiyi yaygınlaştırma politikasını ortaya çıkardı.

Bölgesel denge, içerisinde modern ve hızla büyüyen endüstrinin ülkenin geri kalanından kopuk bir şekilde birkaç kıyı bölgede yoğunlaştığı, zaman zaman "hava kabarcığı" gelişim olarak adlandırılan şeyden (ki bu durağanlığa mahkumdu) kaçınmayı hedeflemekteydi. (Bu türden bir tek taraflı gelişim bugün Çin'de reform ve modernizasyon bayrağı altında alabildiğine kaotik bir şekilde kendisini dayatmaktadır.) Endüstriyel kapasitenin rasyonel bir dağılımı siyaseti izlendi. İç bölgelerde yeni endüstriyel merkezler ortaya çıktı ve iç

eyaletlerde endüstriyel üretimin payında istikrarlı bir yükseliş vardı. Bu, geleneksel olarak endüstriyel gelişim merkezi olan Çin'in kıyı eyaletlerindeki üretim payının gerileyişini (iki küçük kategori hariç) gösteren Tablo 2'de görülebilir. Merkezi hükümet ayrıca zengin alanlardan yoksul alanlara yatırımları yeniden dağıtmak için kararlı çabalar gösterdi. Tablo 3 tarafından örneklendirildiği gibi, az gelişmiş bölgeler önemli oranda sübvansiyon alırlarken, yüksek derecede endüstrileşmiş bölgeler gelirlerinin %50'den fazlasını merkeze gönderdiler. Vasıflı iş gücü ve teknik iş gücü sistematik bir biçimde daha fazla gelişmiş bölgelerden daha az gelişmiş bölgelere aktarıldı. 1970'lerin başına kadar Şangay ülkenin iç bölgelerindeki endüstrilere yarım milyondan fazla vasıflı işçi sağlamıştı.[35] Bu siyasetin ve diğer siyasetlerin sonucu olarak en az endüstrileşmiş bölgeler en yüksek büyüme oranlarını (her ne kadar mutlak gelişim düzeyleri hala gelişmiş bölgelere kıyasla oldukça geri bir düzeyde kalsalar da) deneyimlemişlerdi.[36]

Maoist planlama açısından kilit ekonomik ve toplumsal ilişkilerin doğru bir şekilde ele alınması kendi başına büyümeden veya dengeden daha önemliydi. Dengeli gelişime yönelik bu yaklşaşım uzun vadede, hem ekonomi üzerindeki kolektif eğemenliği arttıran, hem de toplumsal, ekonomik ve bölgesel eşitsizlikleri daraltan sürdürülebilir büyümeyi ortaya çıkardı.

ÇİZELGE 1. TARIM İLE ENDÜSTRİ ARASINDAKİ TİCARET KOŞULLARININ GELİŞMESİ, 1950-1974

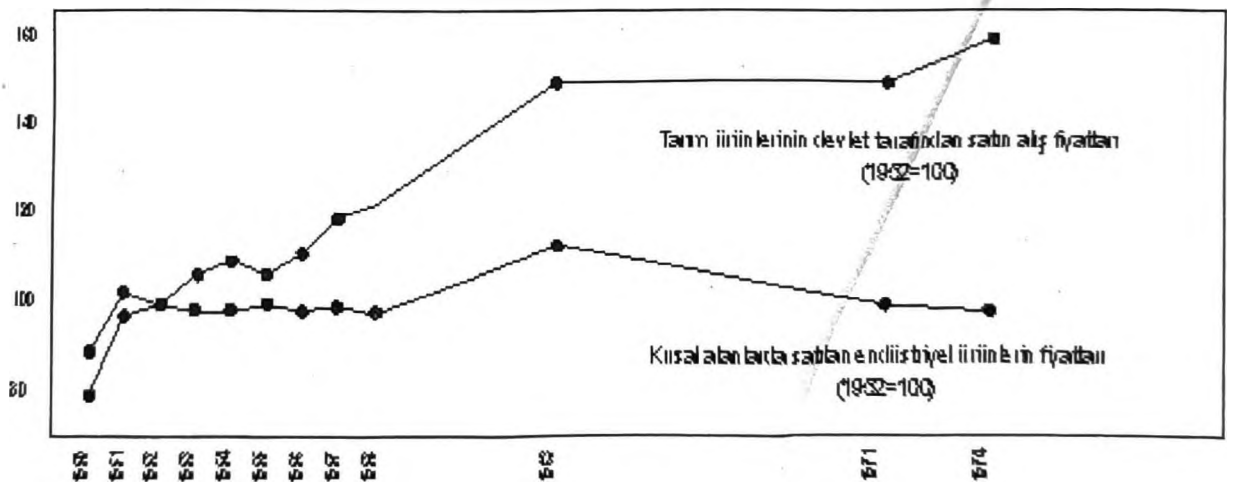

Kaynak: Nicholas Lardy, "Çin'de Ekonomik Planlama ve Gelir Dağılımı," [Current Scene, Kasım 1976, s. 6]

Bu çizelge, Maoist Çin'de endüstriyel malların (ekipman ve gübre gibi) fiyatlarının 1950'den 1974'e kadar göreceli olarak sabit tutulurken, devletin satın aldığı tarımsal malların fiyatlarını istikrarlı bir şekilde yükselttiğini göstermektedir. Bu, Üçüncü Dünya ülkelerinin genel durumuna, hem içsel anlamda hem de dünya pazarı ile ilişkileri açısından karşıt durmaktadır. (Ki bu yüzden bu ülkelerde tarımsal üreticilerin ticaret koşulları zaman içerisinde açık vermeye ve kötüleşmeye eğilimliydi.) Maoist fiyat politikası, tarımı kilit halka olarak alma ve endüstri ile tarım ve kır ile kent arasındaki farklılıkların üstesinden gelme kararlılığına bir örnekti.

TABLO 2. KIYI EYALETLERİ TARAFINDAN ÜRETİLEN TOPLAM ÜRETİM PAYI, 1952-1970 (yüzdelik olarak)				
	1952	1957	1965	1970
Elektrik gücü	66	60	54	57
Kömür	34	36	36	40
Ham petrol	75	40	16	13
Çelik	85	83	64	56
Kimyasal gübre	100	88	49	50
Çimento	72	62	41	36
Kağıt	50	44	40	39
İmalat aletleri	90	*	*	80
Pamuk bezi	82	70	61	61
Şeker	40	33	47	47

Kaynak: Charles R. Roll, Jr., ve Kung-Chia Yeh, "Kıyı ve İç Endüstriyel Gelişmede Denge," [China: A Reassesment of the Economy, Joint Economic Comittee of U.S. Congress, 1975, Tablo 4, s. 89]

Çin'deki sosyalist ekonomik gelişimin hedeflerinden biri ülkenin kıyı bölgeleri ile daha yoksul iç bölgeleri arasında üretim kapasitesinin daha dengeli bir bölüşümünü gerçekleştirmekti. 1949'dan önce Çin'in endüstrisinin çoğu Şangay, Tienzin (kıyı alanları) ve Mançurya'da yoğunlaşmıştı. Devrim, hem zaten gelişmiş bu alanlara yatırım kaynaklarını toplama ("en iyisinin üzerinde inşa etme") kapitalist mantığını, hem de oldukça merkezileşmiş üretim kompleksleri inşa etme Sovyet modelini reddetti. Devrim bunun yerine hem yerel nüfusun temel gereksinimlerini sağlayabilecek, hem de yerel endüstrinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir geniş ağ endüstrisi yaratmaya koyuldu. Tablo, kıyısal olmayan alanların kilit endüstriyel üretim kalemlerinin göreli payının 1952-1970 tarihleri arasında oldukça yükselmekte olduğunu göstermektedir.

TABLO 3. FİNANSAL KAYNAKLARIN DAHA YOKSUL BÖLGELERE YENİDEN HÜKÜMET TARAFINDAN DAĞITIMI: MERKEZİ HÜKÜMET İLE EYALETLER ARASINDA GELİR PAYLAŞIMI			
	Eyalet tarafından kendi elinde tutulan toplam eyaletsel gelirin yüzdesi*		
Eyalet (endüstriyel gelişimin azarma sırasına göre listelendi)	1959	1960 sonrası	
Şangay	19.8	10	(1972)
Liaoning	36.1	18	(1972)
Kiangsu	54.4	30	(1972)
Yunnan	11.8	115	(1974)
İç Moğalistan	88.5 (1957)	**	
Kwangsi	108.6 (1957)	**	
Sinkiang	125.9	135	(1955-72)
Ninghsia	**	152	(1958-74)
Tibet	183.5	150+	(1960-73)

Kaynak: Nicholas Lardy, *Çin'de Ekonomik Büyüme ve Bölüşüm* [(Cambridge: Cambridge University press, 1978), Tablo 4.3, s. 162]

Bu tablo, Çin'de planlama sisteminin, ülkenin endüstriyel olarak daha fazla gelişmiş ve daha fazla şehirleşmiş bölgeleri ve eyaletleri ile daha kırsal, tarımsal ve geri alanları arasındaki farklılıkların üstesinden gelmesinin yolunu açıklamaktadır. Şangay gibi en yüksek endüstriyel gelişim bölgeleri gelirlerinin büyük çoğunluğunu merkeze gönderdiler. Tibet gibi en fakir alanlar başka türden destekler de aldılar. Finansal kaynakların daha zengin alanlardan daha fakir alanlara yeniden bölüşümü politikası Kültür Devrimi tarafından güçlendirildi. Birleşik Amerika gibi bir ülkede olacak bir sosyalist devrimden sonra bu türden bir politikanın uygulanması kaynakların iç şehirlere ve daha fakir alanlara yönelik olarak yeniden bölüşümünü gerektirecektir.

*100'ün üzerindeki yüzdeler merkezi hükümetten eyalete yapılan net devlet desteğini göstermektedir. Bu türden destek alan eyaletler kendi harcamalarını kapatmak için, kendi başlarına yarattıkları mevcut gelirlerle mümkün olacaktan, daha fazlasını harcayabilirlerdi.

**Bu eyaletlerdeki harcamalar öngörülen gelirlerden daha fazlaydı ve bu merkezi hükümetten destek alma sonucunu doğrumaktaydı. Bununla beraber, harcamalara ilişkin desteğin miktarı bilinmemektedir.

IV. İşledi ve Yeni Olanakların Önünü Açtı

Devrimci Çin büyük ekonomik başarılar kaydetti. 1952-1966 arası ve 1966-1976 arası dönemlerde tarımsal ve endüstriyel üretimin istikrarlı bir şekilde büyüdüğü Tablo 4'te görülebilir. Kırsal alanda besin sorunu çözüldü, kitlesel açlık ve hastalık ortadan kaldırıldı. Temel bir tüketim düzeyi oluşturuldu ve halkın durumunun bunun altına düşmesine izin verilmedi ve kitlelerin yaşam standardı yükseltildi. Kültür Devrimi'nin aleyhinde konuşanlara göre Maoist Çin'in sözüm ona ekonomik felaketin eşiğinde olduğu Kültür Devrimi yıllarında, endüstriyel üretim %11 gibi etkileyici bir ortalama yıllık büyüme oranını yakaladı. Büyük ölçekli bir makine inşa endüstrisinin gelişimi gibi önemli endüstriyel atılımlar ve gemi inşa kapasitelerinde ilerlemeler, ve sentetik insülinin gelişimi gibi büyük bilimsel hamleler vardı. Hem kırsal alanlarda hem de şehirsel alanlarda ikamet edenlere yönelik tüketimin büyümesi, yıllık %2'nin üzerinde bir rakama ulaştı. Devrimci Çin'in niceliksel büyümesi diğer ülkelerinkiyle kıyaslandığında oldukça iyi bir yerde durmaktaydı. Günümüz ileri ülkelerinin büyüme oranları ile kıyaslandığında 1870-1900 ve 1900-1971 dönemleri arasında sadece Japonya'nın kişi başına düşen gelirdeki performansının daha iyi olabildiği söylenebilir. 1965-1975 döneminde diğer düşük gelirli Üçüncü Dünya ülkeleri ile kıyaslandığında Çin'in büyüme oranı oldukça yüksekti.[37]

Fakat çok daha önemli olan, bu planlı büyümenin niteliği, toplumsal eşitsizliği düşürme üzerine vurgusu, kaynakların tahsisini ve gelirin bölüşümünü pazarın belirlemesine izin vermeyi reddetmesi, toplumun en altındakilerin kolektif kontrolüne dayanan büyümede ısrarıydı. Ve bu onun gerçekliğiydi. Şehirsel gelir ve tüketim farklılıkları oldukça düşüktü. (Hiçbir diğer düşük gelirli ülke buna yaklaşamadı.) Endüstride en yüksek ücret alan menajerlere ve personele, vasıfsız işçilerin aldıkları ücretin 5 katı ödenmekteydi, halbuki Afrika ve Asya'nın Üçüncü Dünya ülkelerinin çoğunda 30 katttan 50 kata kadar oranlar sıra dışı bir şey değildi.[38]

Kır-şehir eşitsizliği hem daha önce bahsedilen ticaret koşullarını tarım lehine geliştirmeye dönük çabaları ve hem de kırsal endüstriyel ve teknik ağların gelişimini, orta ve lise eğitimin genişletilmesini, köylülerin üniversitelere girmelerini, üniversite gençliğinin kırsal alanlara gönderilmelerini, kırsal sağlık ve sosyal yardım hizmetlerinin (Kültür Devrimi'nden önce tıbbi bakıma yönelik bütçe fonlarının üçte ikisi şehirsel alanlara harcanmaktaydı; bu oran Kültür Devrimi sürecinde %40'a düşürüldü) önemli oranda genişletilmesini de kapsayan bir tedbirler dizisi üzerinden ele alındı. Büyük, az gelişmiş ve büyük oranda kırsal olan bir nüfus, diğer düşük gelirli ülkelerdekilere oranla çok daha uzun bir yaşam süresine sahipti.[40] 1975 tarihinde, Çin'in en büyük şehri olan Şangay'da çocuk ölüm oranı New York şehrindekine kıyasla daha düşüktü.

Bu, temelden farklı bir ekonomi ve toplumdu. İşyerini ele alalım. Teknoloji üzerinde toplumsal kontrol sağlandı. Emek süreci ve toplumsal iş bölümü dönüşümün konusu haline geldi. Yönetimsel bürokrasi ve teknik hiyerarşi, düzenleri, kuralları ve düzenlemeleri ile ve kol işçileri ve "kafa" uzmanları arasındaki kurumsallaşmış antagonizmaları ile birlikte, eleştirildi, baştan aşağı gözden geçirildi ve basitleştirildi. Yönetim, işçilere hesap verir duruma getirildi. Ve cesur işçi ve köylü yenilikleri gündemleştirildi. Tüm toplumda en temel düzelemde halkın kontrol kurumları geliştirildi. Hiçbir otorite ortalama işçilerin ve köylülerin

eleştirisinden muaf değildi. Her şeyden daha önemlisi, kitleler devrimin temel poltik meseleleri üzerine tartışmaya çekildi. Halka hizmet ilkesi üzerinden örgütlenmiş bir toplumu hayal edin. Bu Maoist Çin'di.

Maoist Çin'in büyük bir köylülüğe sahip, oldukça yoksul bir ülke olması gerçekliği bazı gözlemcilerin, Çin'in ekonomik gelişim stratejisine hayranlık duymak için belki de çok fazla neden olsa da, bunun esasında sadece az gelişmişliğin üstesinden gelmek ile alakalı olduğu sonucuna ulaşmalarına götürdü. Bu gözlemciler, Maoist deneyimde, gelişmiş endüstriyel topluma uygunluk açısından çok az şey olduğunu ileri sürmektedirler. Fakat bu oldukça hatalıdır ve açıkça ifade edilmelidir ki oldukça Avrupa Merkezci'dir. Evvela proleter devrim, kilit hedeflerinden biri olarak üretici güçlerin mevcut (eşitsiz) bölüşümünün ve yoğunlaşmasının üstesinden gelmesi gereken bir karmaşık ve dünya çapında mücadeledir. Dünya nüfusunun çoğunluğu emperyalizmin hakim olduğu ve nüfuz ettiği Üçüncü Dünya'da yaşamaktadır. Bu yeni sömürge alanlarında devrim, emperyalizmin bu hakimiyetinden kaynaklanan bağımlı ve çarpık gelişme çizgisini tamamiyle değiştirmelidir. Üçüncü Dünya'da sosyalizme giden Maoist yol, emperyalist dünya hakimiyetinden bağı koparma ve kendi kendine dayanan ve sürdürülebilir sosyalist büyümeyi başarma anlamına gelen şey, bugün dünyada büyük öneme sahiptir. Ayrıca ileri kapitalist ülkede zafer kazanacak herhangi bir devrimin, dünya devrimini ilerletme bağlamında ezilen uluslarla sömürücü ilişkiyi ortadan kaldırması gerektiği de eklenmelidir.

İkinci olarak, Maoist ekonomik gelişim stratejisi daha da uygulanabilirliğe sahiptir. Endüstrinin konumlanması ve ölçeği; yerleşimin çalışmaya ve endüstriyel üretimin endüstriyel faaliyetlere entegre edilmesinin biçimleri; kirlenme ve atık yönetimi; orantısız şehirsel nüfus-endüstriyel nakil büyümesi ve tüketim biçimlerinden ilişkiyi kesmek gibi endüstriyel gelişime ilişkin birçok özgül meseleler (ki onlarla devrimci Çin kavrıyordu), kesinlikle Batı endüstriyel toplumunu fazlasıyla ilgilendiren meseleler ve deneyimlerdi.

Daha büyük bir mesele var. İleri kapitalist toplumda var olan problemlere –ister sağlık ihtiyaçlarından, eğitimden, kirlenmeden bahsedelim, isterse de iç şehirlerin durumundan– ile ciddi bir şekilde karşılaşmak ve onları çözmek, sadece insanlığın ihtiyacı temelinde önceliklere uygun olarak odaklanmakla yetinmeyecek, ayrıca bütünsel katılımı kolaylaştıracak ve insanların kafalarını özgürleştirecek bir devrimi gerektirir. 20. yüzyıldaki devrim deneyimi, bir sosyalist toplumun, toplumsal değerleri geliştirerek ve bilinci yükselterek ve tüm düzlemlerde kitle inisiyatifini cesaretlendirerek, insan enerjisini ve yaratıcılığını geliştirmesi ve açığa çıkarması gerektiğini gösterdi. Çin'deki Maoist deneyim bu açıdan örnekti.

20. yüzyıldaki sosyalist devrim deneyimi ayrıca bir sosyalist ekonominin, önemli oranda merkezileşmiş bir koordinasyon düzeyi gerektiren toplumsallaşmış üretici güçleri, büyük oranda ademi merkeziyetçilik ve kitle inisiyatifiyle birleştirmesi gerektiğini gösterdi. Sovyet modeli planlı ekonomi, Stalin döneminde geliştirildiği biçimiyle, merkezileşmeye aşırı vurgu yaptı. Diğer taraftan, kapitalist pazar mekanizmaları –bazıları tarafından hatalı bir biçimde, yerleşik bürokrasiye karşı bir denge olarak yorumlandı– kaçınılmaz biçimde, zenginliğin ve iktidarın bir yerde toplanmasına, canlı emeğin sermaye birikimine tabi hale gelmesine ve üretim anarşisine neden oldu. Maoist planlama, merkeziyetçilik ile ademi merkeziyetçiliğin ve yapısal koordinasyon ile kitle katılımının en ileri sentezini temsil etmektedir.

Son olarak, bizzat planlama meselesi var. Bir plan kendi başına bir amaç değildir, meta

üretimini ve sınıfları ortadan kaldırma noktasına hizmet etmeli ve o noktadan değerlendirilmelidir. Sömürü ve baskının maddi ve toplumsal temellerine saldırmalı ve sınıfsal, ulusal ve kadın-erkek farklılıklarını ortaya çıkaran koşulları ve ilişkileri dönüştürmeli ve nihayetinde ortadan kaldırmalıdır. Süre giden ideolojik ve politik mücadele ile bağlantılı bir biçimde, kafa ile kol emeği arasındaki, entellektüel ile işçi arasındaki, devlet görevlisi ile normal toplum üyesi arasındaki farklılıkları kaldırmayı hedeflemelidir. Bu, Çin'de planlı sosyalist ekonominin yoluydu.

Bu, Maoist Çin'de zorluklar ve problemler olmadığı anlamına mı gelirdi? Elbette hayır. İşçiler, köylüler, kadınlar ve diğer daha öncenin "hiç kimse"leri entellektüel bilginin, teknik uzmanlığın ve kültürün "yasaklanmış" alanlarına giriyorlardı ve oraları fethediyorlardı. Kullanılabilecek çok fazla deneyim yoktu, çok fazla model yoktu. Yüklenilen şeylerin çoğu, ona yönelik belli bir deneyimsel niteliğe sahipti; bu yüzden derslerin ve hataların özetlenmesi ve düzeltmelerin yapılması gerekiyordu. Ve unutulmamalıdır ki Kültür Devrimi'nin meydana getirdiği değişimler, kitlelere efendilik edenlere ve ... bu değişimleri engellemek veya bunların altlarını boşaltmak için dişlerini tırnaklarına takarak savaşanlara karşı bir meydan okuyuştu.

Ekonominin kendisine gelince, ekonomik gelişmenin bütünlüklü ve pozitif atılımına rağmen, problemler ve yeni zorluklar vardı. Devrimciler tamamiyle bunların farkındaydılar; elektrik, kömür, demir cevheri ve taşıma gibi belli sektörlerdeki yapısal zayıflıklar; tarımdaki sabit bir büyüme oranı; farklı komünler arasında yaşam standartları anlamında hala önemli derecedeki farklılıklar; sermaye girdisinden en üretken biçimde faydalanmak; ve ekonominin daha fazla gelişimiyle kendisini dayatan, kaynak yönetimindeki ve çevresel kontroldeki yeni görevler. Maoistler bu ve diğer problemlerle başa çıkma konusunda hazırlıklıydılar ve bunlara yönelik tek yaklaşım sahibi olanlardı.

Fakat planlama ilkeleri de dahil olmak üzere bu çalışmada tartışılan Maoist politikalar bir boşlukta uygulanmadı. Onlar uğruna mücadele edildi ve Komünist Partisi içerisindeki iki-çizgi mücadelesi ve iktidar için süren rekabet bağlamında yürütüldü. 1970'lerin ortaları, keskinleştikçe ekonomik performansı etkileyen, planlamaya, işletme yönetimine, ödeme düzenine ve biçimlerine ve nihayetinde üretimin niteliğine ve niceliğine kadar yayılan yeni bir sınıf mücadelesine sahne oldu. Çu En-lay ve Deng Siao-ping etrafında gruplaşan revizyonist güçler kendi örgütlü kontrolleri altında geniş bir görevliler ağına sahiplerdi ve bürokratik entrikaya ve her türden yıkıcı faaliyetlere başvurdular. Diğer tarafta Maoist güçler, aşağıdan destek aradılar. Bu, gerçek durumdu ve iç ve dış faktörlerin çeşitliliğinden kaynaklı güçler dengesi devrimcilerin lehine değildi. Çin'deki sosyalizm başarısızlıkla sonuçlanmadı veya ütopik yersizlik içerisinde yıkılmadı, tam tersi, kapitalizmin yerel ve uluslararası güçleri karşısında yenilgiye uğratıldı.

V. Hiç Olmadığı Kadar Anlamlı

Kapitalizmin zafer borusunun çalındığı, insanın en temel güdülerinin göklere çıkarıldığı ve devrimci umutların ve hayallerin gerçekçi olmadıklarının ilan edildiği bir dönemde, sosyalist devrimin ideolojik savunusu daha da büyük bir önem taşımaktadır. Bu, toplumsal üretimin örgütlenmesinin insanları ve onların yaratıcılıklarını birbirlerine karşı konumlandırdığı bir dünya, daha önce hiçbir zaman varlıklılar ve yoksullar olarak bu kadar kutuplaşmadığı, kör ekonomik gelişimin çevreyi tehdit ettiği bir dünyadır. Ve bunun nedenini bilmek zor değil: Dünya, toplumsal gelişimin ölçütü ve motoru olarak karı kullanan bir sistemin hakimi-

yetindedir. Fakat bir taraftan bu dünya sisteminin baskıcılığı direnişi beslerken, aynı zamanda bir sömürüsüz temelde ve dünya ölçeğinde toplumu örgütlemenin maddi temeli vardır. Böyle bir dünyada böyle bir zamanda sosyalizm için mücadele prensipte savunulmakla kalınmamalı, ayrıca pratikte ele alınmalı ve bunun için mücadele edilmelidir.

Sovyetler Birliği'nin çöküşü sosyalizmin başarısızlığını değil, bir özgürleştirici sosyalizmin, bir devrimci komünizmin sömürünün ve sınıf egemenliğinin ideolojik temellerine meydan okuyacağını kanıtlamaktadır. Ve bu yüzden devrimci Çin'in deneyimi bu kadar önemlidir. Bu deneyim, sosyalizmin hem ileri görüşlü hem de yaşayabilir olduğunu (ve olması gerektiğini) göstermektedir ve sömürücülere (ve sömürücü olacaklara) karşı devrimi savunmanın ve ilerletmenin güzergahını belirlemektedir. Maoist Çin'in mirası eskinin kökünü kazımaya ve yeniyi oluşturmaya yönelik deneyimin, anlayışın, yöntem ve ilkenin, ve teori ve pratiğin bir cephaneliğidir. Ondan öğrenebilir ve onun üzerine inşa edebilir miyiz? Bunu gerçekleştirmekten kaçınabilir miyiz?

DİPNOTLAR

1. Bölümün Dipnotları

1.Mao Zedung'dan aktaran Çang Çun-çiao, Türkçesi: Burjuvazi Üzerinde Topyekün Diktatörlük Uygulama Üzerine, Kazanılacak Dünya Dergisi, Sayı:1989/14, s. 46
2. Friedrich Engels, Karl Marx'ın "Ekonomi Politiğin Eleştirisi", Türkçesi: Sol Yayınları, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı, s. 36
3. Mao Zedung, Pratik Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 1 s.376
4. Karl Marx, Türkçesi: Ücretli Emek ve Sermaye; Ücret, Fiyat, Kar, İnter Yayınları s. 36
5. Mao Zedung, Uzun Süreli Savaş Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 2, s. 148
6. Mao Zedung, İdealist Tarih Anlayışının İflası, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, s. 432
7. Karl Marx, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı'ya ÖNSÖZ. Türkçesi: Sol Yayınları, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı, s. 23
8. Karl Marx, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı'ya ÖNSÖZ. Türkçesi: Sol Yayınları, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı, s. 23
9. J. Stalin, Marksizm ve Dilbiliminin Sorunları, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 16, s. 172
10. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 782
11. V. İ. Lenin, "Karl Marx", Temmuz-Kasım 1914, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 11, s. 46
12. Çin Komünist Partisi (ÇKP), *Çin Komünist Partisi'nin Onuncu Ulusal Kongresi'nde* (*dökümanlarında*) *Çin Komünist Partisi'nin Tüzüğü* (Pekin; Foreign Languages Press, 1972, s. 62)
13. Mao Zedung'dan aktaran Çang Çun-çiao, Türkçesi: Burjuvazi Üzerinde Topyekün Diktatörlük Uygulama Üzerine, Kazanılacak Dünya Dergisi, Sayı 1989/14, s. 48
14. Mao Zedung'dan aktaran Çang Çun-çiao, Türkçesi: Burjuvazi Üzerinde Topyekün Diktatörlük Uygulama Üzerine, Kazanılacak Dünya Dergisi, Sayı 1989/14, s. 50
15. Karl Marx, Kapital'in Birinci Cildinin Almanca İkinci Baskısına Sonsöz, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 29
16. Mao Zedung, Partinin Çalışma Tarzını Düzeltelim, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 40
17. Mao Zedung'dan aktaran Çang Çun-çiao, Türkçesi: Burjuvazi Üzerinde Topyekün Diktatörlük Uygulama Üzerine, Kazanılacak Dünya Dergisi, Sayı:1989/14, s. 46
18. Mao Zedung, Çin Devrimci Savaşında Strateji Sorunları, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 1, s. 244
19. Karl Marx, Kapital'in Fransızca Baskısına Önsöz, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 31

2. Bölümün Dipnotları

1. Mao Zedung, Büyük Ekim Sosyalist Devriminin 40. Yıldönümünü Kutlamak İçin Düzenlenen SSCB Yüksek Sovyetinin Toplantısında Yaptığı Konuşma, Türkçesi: Umut Yayımcılık, Başkan Mao'dan Seçme Sözler, s. 22
2. Karl Marx, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı'ya ÖNSÖZ. Türkçesi: Sol Yayınları, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı, s. 24
3. Friedrich Engels, Türkçesi: Anti-Dühring, İnter Yayınları, s. 367
4. Mao Zedung, Savaş ve Strateji Sorunları, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 2, s. 232
5. Karl Marx, Fransa'da İç Savaş, Türkçesi: K. Marx, F. Engels, Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 131-132
6. Mao Zedung, Şansi-Suyyuan Kurtarılmış Bölgesindeki Bir Kadro Toplantısında Konuşma, Türkçesi; Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, s. 227
7. Mao Zedung, Savaş ve Strateji Sorunları, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 2, s. 224
8. Friedrich Engels, Konigsberg'deki J. Bloch'a (21-22 Eylül 1890)
9. V. İ. Lenin, Devrimimiz
10. Mao Zedung, Koalisyon Hükümeti Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 313
11. Mao Zedung, Çelişme Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 1, s. 423
12. Karl Marx, Gotha Proğramının Eleştirisi, Türkçesi: K. Marx, Friedrich Engels, Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 187
13. Karl Marx, Gotha Proğramının Eleştirisi, Türkçesi: K. Marx, Friedrich Engels, Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 174-175
14. V. İ. Lenin, Proletarya Diktatörlüğü Çağında Ekonomi ve Siyaset, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 8, s. 19
15. Çin Komünist Partisi (ÇKP), Uluslararası Komünist Hareketin Genel Çizgisi Üzerine Polemik'de "Kruşçev'in Sahte Komünizmi ve Dünya İçin Tarihsel Dersleri"
16. Mao Zedung, *Çin'deki Büyük Proleter Kültür Devrimi Üzerine Önemli Dökümanlar*'dan alıntı.
17. Mao Zedung, Çin Komünist Partisi'nin 50. Yıldönümünün Anması'ndan alıntı. Peking Review No: 27, 1971
18. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alma Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 427
19. V. İ. Lenin, Devlet ve Devrim, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 7, s. 104
20. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alma Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 427
21. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alma Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 444
22. Mao Zedung, "*Önemli Dökümanlar*"dan alıntı.

23. Mao Zedung, Wang Hung-wen'den alıntı, 'Onuncu Parti Kongresi Dökümanları' içerisinde, *"Parti Tüzüğünün Değiştirilmesi Üzerine Rapor,"* (Peking: Foreign Languages Press, 1973)
24. Mao Zedung, Wang Hung-wen'den alıntı, "Merkezi Çalışma Gurubuna Rapor."
25. Friedrich Engels, Türkçesi: İnter Yayınları, Anti- Dühring, s. 381
26. V. İ. Lenin, Ekim Devriminin Dördüncü Yıldönümü, 18 Ekim 1921
27. Mao Zedung, Felsefe Meseleleri Üzerine Konuşma, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 6 s. 329
28. Friedrich Engels, Türkçesi: İnter Yayınları, Anti-Dühring, s. 370
29. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alma Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 456
30. V. İ. Lenin, Türkçesi: Sol Yayınları, Ne Yapmalı?, s. 32

3. Bölümün Dipnotları

1. Friedrich Engels, Türkçesi: Anti-Dühring, İnter Yayınları, s223-224
2. Marx, Gotha Programının Eleştirisi, Türkçesi: K. Marx, Friedrich Engels, Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 168-169
3. Karl Marx-Friedrich Engels, Komünist Partisi Manifestosu, Türkçesi: Aydınlık Yayınları, Mart 1979, s. 74-77
4. Mao Zedung, Şimdiki Durum ve Görevlerimiz, Türkçe'si; Kaynak Yayınları, Seçme Eserler 4. s. 164
5. Mao Zedung, Şimdiki Durum ve Görevlerimiz, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, S. 164
6. V. İ. Lenin, "Sol" Çocukluk ve Küçük-Burjuvalık Üzerine; Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 7, s. 384
7. V. İ. Lenin, RKP (B)'nin Merkez Komitesinin Politik Raporu, 27 Mart 1922
8. Mao Zedung, Demokratik Halk Diktatörlüğü Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, s. 397
9. V. İ. Lenin, "Sol Radikalizm", Komünizmin Çocukluk Hastalığı, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 10, s. 75
10. Friedrich Engels, Fransa'da ve Almanya'da Köylü Sorunu, Türkçesi: Sol Yayınları, *"Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim"*, Kasım 1975, s. 423
11. Mao Zedung, Örgütlenin!, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 163
12. Mao Zedung, Tarımın Kooperatif Dönüşümü Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 213
13. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 338
14. Mao Zedung'dan aktaran Çang Çun-çiao, Türkçesi: Burjuvazi Üzerinde Topyekün Diktatörlük Uygulama Üzerine, Kazanılacak Dünya Dergisi, Sayı:1989/14, s. 49
15. ÇKP, Onuncu Parti Kongresi Dokümanları.
16. Friedrich Engels, Türkçesi: Sol Yayınları, Marx-Engels; Seçme Yapıtlar, Cilt I, s; 47
17. Mao Zedung, Çin Köylerinde Sosyalizmin İlerleyişine Yayımcının Notları, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 280

4. Bölümün Dipnotları

1. V. İ. Lenin'in "Marksizm'in Üç Kaynağı ve Üç Bileşeni, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 11, s. 16
2. Friedrich Engels, "Karl Marx'ın 'Ekonomi Politiğin Eleştirisi'", Türkçesi: Sol Yayınları, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı, s. 36
3. Mao Zedung, Çin Komünist Partisi'nin Propaganda Çalışmasıyla İlgili Milli Konferansında Konuşma, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 458
4. Mao Zedung, Çin Komünist Partisi'nin Propaganda Çalışmasıyla İlgili Milli Konferansında Konuşma, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 458
5 V. İ. Lenin, Büyük Başlangıç, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 9, s. 470
6 Mao Zedung, Yenan Sanat ve Edebiyat Forumunda Konuşmalar, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 98
7. Günümüzdeki birçok Sovyet kültür işçisi, Sovyet revizyonizmi tarafından savunulan "yoldaşlar, arkadaşlar, kardeşler" gibi söylemlerin gerçek özünü açığa çıkarmaktadırlar. Örneğin "The Outsider" isimli bir oyunda, bir Sovyet revizyonist Parti üyesi ve belli bir işletmenin mühendisi olan oyunun baş kahramanı, "çekingen görüntü"sünü dönüştürmek için bir dökümhaneye gider. İşçilere küstahça gürler: "Bizler önderiz. Ellerimiz hiçbir şey yapmaz. Biz sözlerimizle ve beyinlerimizle çalışırız." Ustabaşıya, işçileri yakından izlemesi, "bir gözünün onlar üzerinde olması", "her kim emre itaatsizlik ederse ikramiyesi yarıya düşürülerek cezalandırılması", "onları rubleyle vurması" talimatını verir. Sovyetler Birliği'nde emekçi halk yeni bir bürokrat-tekelci burjuvazi tarafından insafsız bir baskı ve sömürüye tabi tutulmaktadır. Tüm bunlar, Sovyet revizyonistlerinin yaygarasını kopardıkları "yoldaş, arkadaş ve kardeş" ilişkilerinin ne anlama geldiğini göstermektedir.
8. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 3, s. 339
9. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 428-429
10. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 340
11. Mao Zedung, Partinin Çalışma Tarzını Düzeltelim, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 49
12. Mao Zedung, Onuncu Parti Kongresi Dökümanları'ndan alıntı.
13. V. İ. Lenin, Devlet ve Devrim, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 7, s. 102

14. Mao Zedung, Kirin Devrimci Komitesi'nin Yazı Grubu'ndan alıntı, "Ekonomi Alanında Sosyalist İnşa ve Sınıf Mücadelesi", Peking Review, 17 Nisan 1970 (no. 16) s. 10
15. Mao Zedung, Kruşçev'in Sahte Komünizmi ve Dünyaya Verdiği Tarihi Dersler Üzerine, Türkçesi: Başkan Mao'dan Seçme Sözler, Umut Yayımcılık, s. 158-159
16. V. İ. Lenin, Yarışmayı Nasıl Örgütlemeli, Aralık 1917, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 9, s. 452
17. V. İ. Lenin, Yarışmayı Nasıl Örgütlemeli, Aralık 1917, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 9, s. 452
18. Mao Zedung, Renmin Ribao'dan alıntı. (Halkın Günlüğü) 31 Mayıs 1972
19. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 755
20. "*Çevirme hareketi*" ilkel sermaye birikiminin önemli araçlarından biriydi. Onbeşinci yüzyılın sonunda İngiliz yün eğirme endüstrisinin ortaya çıkışı yün fiyatlarını daha önce görülmemiş derecede yükseltti. Koyun yetiştiriciliği oldukça karlı bir iş haline geldi. Toprak aristokrasisi ve İngiliz burjuvazisi köylülüğü topraktan zorla atmak için çeşitli entrikalar çevirdi ve daha sonra buraları, koyun yetiştirmek için çevirdi. Çevrilmiş yerlerdeki evler tamamıyla ortadan kaldırıldılar. Köylüler evsiz bırakıldılar ve dilenciler ve aylaklar durumuna düşürüldüler. Onsekizinci yüzyılda İngiliz burjuva hükümeti parlamento tarafından düzenlenen bir dizi "çevirme yasaları" yoluyla köylülüğün burjuvazi tarafından zorla yağmalanmasını destekledi. Köylüler çevirme hareketine karşı sürekli olarak direndiler ve birçok ayaklanma başlattılar.
21. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 754
22. Mao Zedung, Halkın Demokratik Diktatörlüğü Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, s. 396

5. Bölümün Dipnotları

1. Friedrich Engels, Türkçesi: İnter Yayınları, Anti-Dühring, s. 401
2. Friedrich Engels, Türkçesi: İnter Yayınları, Anti-Dühring, s. 401
3. V. İ. Lenin: Emek ve Savunma Konseyinin Yerel Sovyet Organlarına Talimatları, Mayıs 1921
4. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 103
5. "*Partinin 8. Merkez Komitesi'nin 10 Aralık 1958'deki 6. genel oturumunda kabul edilen Halk Komünleri İle İlgili Bazı Sorunlara İlişkin Kararlar*"dan.
6. V. İ. Lenin, Yarışmayı Nasıl Örgütlemeli, Aralık 1917, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 9, s. 450
7. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 3, s. 227
8. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 3, s. 221
9. V. İ. Lenin, May Day-Bir Mayıs.
10. Karl Marx, Friedrich Engels, Komünist Partisi Manifestosu, Türkçesi: Aydınlık Yayınları, s. 74-76
11. Mao Zedung, Çin Komünist Partisi, 7. Merkez Komitesi'nin İkinci Genel Toplantısı'na Rapor, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, s. 345
12. V. İ. Lenin, Sovyetlerin Sekizinci Bütün Rusya Kongresi, Aralık 1920
13. V. İ. Lenin, Büyük Başlangıç, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 9, s. 476
14. Mao Zedung, Uzun Süreli Savaş Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 2, s. 148
15. Mao Zedung, İdealist Tarih Anlayışının İflası, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, s. 432
16. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 428
17. Karl Marx, Türkçesi: Kutsal Aile, Sol Yayınları s. 144
18. Mao Zedung, Koalisyon Hükümeti Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 261
19. Mao Zedung, Çin Köylerinde Sosyalizmin İlerleyişi'ne Yayımcının Notları, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, 262-263
20. Mao Zedung, "*Başkan Mao Halka Konuşuyor*"da (Schram), Çin'in Büyük İleri Atılımı", s. 231

6. Bölümün Dipnotları

1. V. İ. Lenin: Eleştirel Olmayan Eleştiricilik-Uncritical Criticism Mayıs-Haziran 1900
2. Friedrich Engels, Türkçesi: İnter Yayınları, Anti-Dühring, s. 370
3. Mao Zedung, 1956 yılında yayınlanan ve Mao'nun önsöz ve yayımcının notlarını yazdığı "Çin Köylerinde Sosyalizmin İlerleyişi" içerisinde "Kızıl Yıldız kolektif Çiftliği İçin Uzun Vadeli Plan" adlı yazıya not. Türkçesi: Kaynak Yayınları: Seçme Yazılar, Cilt 5, s. 287
4. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 429
5. Friedrich Engels, Türkçesi: İnter Yayınları, Anti-Dühring, s. 386
6. J. Stalin, Sosyalizmin Ekonomik Problemleri, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 16, s. 296
7. J. Stalin, Sosyalizmin Ekonomik Problemleri, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 16, s. 297
8. Geçici olarak üretim araçlarının eksikliği hissedildiği zaman, "kısa erimli" ve "pasif" dengeleme, bu türden bir noksanlığın üstesinden gelmek için kullanılan (kı metinde bu eleştiriliyor) bir yöntemdi.
9. Mao Zedung, Merkezi Halk Hükümeti Konseyi'nin Dördüncü Toplantısında Verilen Direktif, (4 Aralık 1949 tarihinde Halkın

Günlüğü'nde yayınlandı.)
10. Devrimi Kavra, Üretimi Arttır ve Endüstriyel Cephede Yeni Zaferler Kazan, Peking Review, 28 Şubat 1969
11. Mao Zedung, Çin Köylerinde Sosyalizmin İlerleyişine Önsöz, Türkçesi: Başkan Mao'dan Seçme Sözler, Umut Yayımcılık, s. 127

7. Bölümün Dipnotları

1. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Grundrisse, Cilt I, s. 101
2. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 3, s. 559
3. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 455
4. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türlçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 455-456
5. Mao Zedung, Koalisyon Hükümeti Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3. s. 311
6. Mao Zedung, Tarımın Kooperatif Dönüşümü Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s.220
7. Mao Zedung, Doğru Fikirler Nerden Gelir, Mayıs 1963
8. Mao Zedung, Gençlik Hareketinin Yönelimi, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 2, s. 253
9. Mao Zedung, Koalisyon Hükümeti Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 314
10. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 456
11. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt , s. 455
12. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 455
13. Çu En-lay, *"Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dördüncü Ulusal Halk Kongresinin İlk Oturum Dökümanları"* içerisinde "Hükümet Faaliyeti Üzerine Rapor" (Pekin: Foreign Language Press, 1975, s. 60
14. Karl Marx-Friedrich Engels, Komünist Partisi Manifestosu, Türkçesi: Aydınlık Yayınları, Mart 1979, s. 78
15. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 516
16. Mao Zedung, Partinin Bugünkü Siyaseti İle İlgili Bazı Önemli Sorunlar Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, s. 182

8. Bölümün Dipnotları

1. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Grundrisse, Cilt 1, s. 101-102
2. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 454
3. Mao Zedung, "Kooperatifleri Çalışkanlık ve Tutumlulukla Yönetmek" adlı makaleye eklediği not. (1955) Çin Köylerinde Sosyalizmin İlerleyişi, Türkçesi: Başkan Mao'dan Seçme Sözler, Umut Yayımcılık, s. 108
4. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi; Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 455
5. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5 , s.441
6. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 83
7. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 94
8. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 516
9. Karl Marx, Kapital, Cilt 1
10. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 91-92
11. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 2, s. 125
12. V. İ. Lenin, G. Y. Sokolnikov'a Telgraf, Mayıs 1919

9. Bölümün Dipnotları

1. Karl Marx, Gotha Proğramının Eleştirisi, Türkçesi: Hil Yayın, K. Marx F. Engels Siyasi Yazılar, s. 175
2. V. İ. Lenin: Emek ve Savunma Konseyinin Yerel Sovyet Organlarına Talimatları, Mayıs 1921
3. Friedrich Engels, Türkçesi: Anti-Dühring, İnter Yayınları, s. 207
4. Mao Zedung, Japonya'ya Karşı Savaşta Ekonomik ve Mali Meseleler, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 117
5. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 110
6. V. İ. Lenin: Yetişkinlerin Eğitimine İlişkin Birinci Bütün Rusya Kongresi: Halkı Eşitlik ve Özgürlük Sloganlarıyla Aldatma, Mayıs 1919
7. Friedrich Engels, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Türkçesi: Sol Yayınları, Seçme Yapıtlar, Cilt III, s. 394 Aralık 1979, Birinci Baskı
8. Friedrich Engels, Türkçesi: Anti-Dühring, İnter Yayınları, s. 395
9. V. İ. Lenin, Yetişkinlerin Eğitimine ilişkin Birinci Bütün Rusya Kongresi. Mayıs 1919
10. Karl Marx, Türkçesi: Sol Yayınları, Kapital, Cilt 1, s. 146

10. Bölümün Dipnotları

1. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 435
2. Devletin, ulusal gelirin ilk bölüşümüne katılımı yoluyla edindiği merkezi artan (net) gelir, çeşitli amaçlar için ekonomiye yatırılır. Bununla beraber, ulusal gelir/harcama'nın her kalemi, ulusal gelirin ikinci bölüşümü için mevcut yeni gelir yaratmaz. Devlet tarafından işletmelere tahsis edilmekle beraber, yeni gelir yaratmayan ve mülkiyette değişiklik meydana getirmeyen fonların durumunu ele alalım; bu fonlar ulusal ekonominin yeniden bölüşümü sürecinin dışında kalır.
3. Karl Marx, Gotha Proğramının Eleştirisi, Türkçesi: Hil Yayın, K. Marx, F. Engels Siyasi Yazılar, s. 174
4. Mao Zedung, Japonya'ya Karşı Savaşta Ekonomik ve Mali Meseleler, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 117-118
5. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 429
6. Birikimin küçük bir parçası tüketim malları satın almak için kullanılır, fakat büyük parça üretim araçları satın almak için kullanılır.

11. Bölümün Dipnotları

1. Karl Marx, Gotha Programının Eleştirisi, Türkçesi: K. Marx, F. Engels Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 177-178
2. Karl Marx, Gotha Programının Eleştirisi, Türkçesi: K. Marx, F. Engels Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 173-174
3. Karl Marx, Gotha Programının Eleştirisi, Türkçesi: K. Marx, F. Engels Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 176
4. V. İ. Lenin, Devlet ve Devrim, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 7, s. 100
5. Mao Zedung'dan aktaran Çang Çun-çiao, Türkçesi: Burjuvazi Üzerinde Topyekün Diktatörlük Uygulama Üzerine, Kazanılacak Dünya Dergisi, Sayı 1989/14, s. 48
6. Karl Marx, Gotha Programının Eleştirisi, Türkçesi: K. Marx, F. Engels Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 176
7. Karl Marx, Gotha Programının Eleştirisi, Türkçesi: K. Marx, F. Engels Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 177
8. Karl Marx, Fransa'da İç Savaş, Türkçesi: K. Marx, F. Engels Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 135-136
9. V. İ. Lenin: *Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri*, Nisan 1918, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 7, s. 338
10. Mao Zedung, 1945 Yılının Görevleri, Türkçesi: Umut Yayımcılık, Başkan Mao'dan Seçme Sözler, s. 100
11. Mao Zedung, Partideki Yanlış Fikirlerin Düzeltilmesi Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt. 1, s. 144
12. Mao Zedung'dan aktaran Çang Çun-çiao, Türkçesi: Burjuvazi Üzerinde Topyekün Diktatörlük Uygulama Üzerine, Kazanılacak Dünya Dergisi, Sayı 1989/14, s. 50
13. Mao Zedung'dan aktaran Çang Çun-çiao Türkçesi: Burjuvazi Üzerinde Topyekün Diktatörlük Uygulama Üzerine, Kazanılacak Dünya Dergisi, Sayı:1989/14, s. 49
14. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 435
15. V. İ. Lenin: Eski Bir Toplumsal Düzenin Yıkılışından Yenisinin Kuruluşuna, Nisan 1920, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 9, s. 485
16. Karl Marx-Friedrich Engels, Komünist Partisi Manifestosu, Türkçesi: Aydınlık Yayınları, Mart 1979, s. 74
17. V. İ. Lenin, Devlet ve Devrim, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 7, s. 102-103
18. Mao Zedung, Yeni Demokrasi Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 2, s. 388

12. Bölümün Dipnotları

1. Mao Zedung, Çin Devrimi ve Çin Komünist Partisi, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 2, s. 337
2. V. İ. Lenin, Bilimsel Olarak Doğru Olması ve Proletaryanın Sınıf Bilincinin Aydınlanmasını Politik Olarak İlerletmesi İçin Partimizin Adı Ne Olmalıdır?, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 6, s. 127
3. Karl Marx, Gotha Proğramının Eleştirisi, Türkçesi: K. Marx, F. Engels: Siyasi Yazılar, Hil Yayın, s. 177
4. Mao Zedung, Pratik Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 1, s. 392
5. Mao Zedung, Demokratik Halk Diktatörlüğü Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, s. 387
6. Mao Zedung, Yeni Demokrasi Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 2, s. 367
7. V. İ. Lenin, Karl Marx'ın Öğretisinin Tarihi Yazgıları, Mart 1913, Türkçesi: İnter Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 11, s. 66
8. Mao Zedung, "Leninizm mi Yoksa Sosyal Emperyalizm mi", Peking Revlew 17 (24 Nisan) 1970
9. Mao Zedung, Beyaz Kitabı Tartışmak Niçin Gereklidir?, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 4, s. 423
10. Mao Zedung, Japon Emperyalizmine Karşı Taktikler Üzerine, Türkçesi: Kaynak Yayınlar, Seçme Eserler, Cilt 1, s. 218
11. V. İ. Lenin, Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin ve Moskova Sovyeti'nin Ortak Bir Toplantısında Dağıtılan Dış Politika Üzerine Rapor , 14 Mayıs 1918
12. Mao Zedung, Lin Biao'dan alıntı. "*Çin'deki Büyük Proleter Kültür Devrimi Üzerine Önemli Dökümanlar*"da ÇKP'nin Dokuzuncu Ulusal Kongresi'ne Rapor (Pekin; Foreign Languages Press, 1970), s. 62-63
13. ÇKP'nin "*Onuncu Parti Kongresi Dökümanları*"ndan alıntı.

Sonsöz Dipnotları

1-Mao'nun Sovyet iktisadını eleştirel değerlendirmesi bu kitabın Giriş'inde tartışıldı.
2-Bkz. Bon Avaklan, "Bir Aşamanın Sonu-Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı" [*Revolution*, 1990 Sonbahar]
3-V. İ. Lenin, Bir Kez Daha Sendikalar Üzerine
4-Bob Avaklan, Yayınlanmamış Mektuplar
5- Bkz. Stephen Andors, *Çin'in Endüstriyel Devrimi* [(New York: Pantheon, 1977), s. 217-18]
6- Bkz. "Çin'de Planlama ve Şehirleşme," [Progress'in planlama üzerine özel sayısı, Cilt 8, Bölüm 2 (1977)]; Charles Bettelheim, *Çin'de Kültür Devrimi ve Endüstriyel Örgütlenme* [(New York: Monthly Review Press, 1974), s. 97-89]; Dwşght Perkins (editör), *Çin Halk Cumhuriyeti'nde Kırsal Küçük Ölçekli Endüstri*, [(Berkeley: University of California Press), s. 218-22]; Leo Orleans, "China's Environomics," Ortak Ekonomik Komite, Congress of the United States, *China; A Reassesment of the Economy* [(Washington, D. C.: U.S. Government Printing Office, 1975), s. 116-44]: ve daha eski fakat oldukça değerli bir kitap olan Keith Buchanan, *Çin Dünyasının Dünyasının Dönüşümü* (New York: Praeger, 1970)
7- Cristopher Howe, *Çin Ekonomisi* [(New York: Harper, 1978), s. 128, Tablo 47] Hidroelektrik üretim kapasitesi, diğer çalışmalarda tanımsal farklılıklardan dolayı daha düşük olduğu görülmektedir.
Buraya alınan veri, resmi Çin kaynaklarından ve Çin İstatistik Büroları tarafından sunulan rakamları genel olarak kullanan Batılı çalışmalardan alınmaktadır. Bu veri güvenilir mi? Thomas Wiens, Alexander Eckstein editörlüğündeki "Çin Halk Cumhuriyetinde Tarım İstatistikleri" kitabındaki *Çin'in Ekonomik Üretiminin Niceliksel Ölçüleri* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1980) çalışmasında tarımdaki toplam rakamların çoğunluğunun güvenilir olduğunu söylemektedir. Kültür Devrimi sürecinde ekonomik performansa ilişkin resmi raporlar konusunda, Çin'in bugünkü Mao karşıtı ve Kültür Devrimi karşıtı liderliği bile, o dönem ortaya konan verilerin esas olarak güvenilir olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Bkz. Li Chengrui, "*Çin Ekonomisi Üzerine 1967-76 İstatistikleri Güvenilir mi?*", [*Peking Review* (12), 19 Mart 1984] Bu referanslardan Stephen Endicott'un *Kızıl Dünya* [(New York: New Amsterdam, 1991), s. 222, 258] çalışmasında iyi bir tartışma içerisinde bahsedilmektedir.
8- Hua Ching-yuan, "*Materyallerin Çok Amaçlı Kullanımında Yararlı Olanı Teşvik Etmek ve Zararlı Olanı Ortadan Kaldırmak Zorunludur*" *Halkın Günlüğü*, (7 Eylül 1971)
9- Stalin döneminde planlamanın zayıflıklarından biri, bazan ürünlerin niteliğinde düşmeye neden olan, niceliksel hedefleri tutturma noktasındaki aşırı baskıydı; malların düşük kalitesi, fabrikaları, onları daha fazla üretmeye zorladı; bu, niteliği yükseltme noktasında planlamacıların baskıyı arttırmalarına neden oldu. Mao, bu kısır döngünün sadece nitelik ile nicelik arasındaki iç ilişkiyi, ve bu çelişkileri ele alma konusunda kilit meselenin, ekonomiyi daha ileri taşımaya yönelik olarak niceliği, hızı, niteliği ve maliyeti doğru bir şekilde birleştirmek için kitlelerin eylemciliğini yükseltme ve ona dayanmadan geçtiğini kavramakla kırılabileceğini vurguladı.
10- Han Suyin'in Sabah Tufanı adlı çalışmasından alındı. Mao sosyalist toplumda halk arasındaki doğru ve yanlış meselelerini çözme ile çok daha geniş bir şekilde uğraşıyordu. Fakat bu yönelim ekonomik idare meselelerine de açık bir şekilde uygulanır.
11- Bob Avaklan, *Marksizm-Leninizm, Mao Zedung Düşüncesi'nden Daha Devrimci Olan Bir şey Yoktur* [(Chicago: RCP Publications, 1982), s. 111]
12- Kiran Eyaleti Devrimci Komitesi, "*Ekonomi Alanında Sosyalist İnşa ve Sınıf Mücadelesi*," [*Peking Review* (16) 17 Nisan 1970, s. 9]
13- Sovyet iktisadının Eleştirisi, Türkçesi: Kaynak Yayınları, Seçme Eserler, Cilt 6, s. 198
14- Bazı sosyalist teoriyenler burjuva eleştirisine, onun ifade biçimleriyle cevap vermeye çalıştılar ve bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojisindeki gelişmelerin bu türden mikro yönetimi yürütmek için gerekli olan tüm bilgiyi merkezi planlama otoritesinin toplamasını etkili bir şekilde mümkün kıldığını savundular. Aslında hayali "mükemmel rekabet"in yönlendirici elinin yerini hayali "mükemmel hesaplama"nın yönlendirici eli alıyordu. Planlama sürecinde kitlelerin ve sınıf mücadelesinin rolü temel sorunu bir tarafa bırakılıyordu.
15- Bkz. Nicholas Castello ve diğerleri, Beyond The Casino Economy-*Gazino Ekonomisinin Ötesi* [(Londra: Verso, 1989) s. 68-70]
16- Liao Jili, "İkili Yol Sistemi Tartışması" *Jihua Jingji* [(1958), No. 8] Cristopher Howe ve Kenneth R. Walker editörlüğündeki *Çin Planlı Ekonomisinin Temelleri* [(Londra: Macmillan, 1989) s. 79] çalışmasında yeniden basıldı. Endüstriyel örgütlenmeye ve planlamaya ilişkin "sorumluluk sistemi" olarak bilinmeye başlanan sistmemin Kültür Devrimi sürecinde geliştirilen eleştirisi, Andors'un *Çin'in Endüstriyel Devrimi* (s. 187-195) çalışmasında özetlendi. Dikey planlama, Çu En-lai ve Deng Siao-ping etrafında gruplaşan güçler tarafından, Maoist ve devrimci güçlere karşı iktidar için mücadeleleri sürecinde yeniden diriltildi. Maoizm'in iktidarda olduğu dönemdeki son değerlendirmesi olarak nitelendirilebilecek, yükselen devlet-kapitalist "sorumluluk sistemi" eleştirisi Kua Lu ve Chang Ko'nun "*Deng Sia-ping'in Komprador Burjuvazinin Ekonomik Fikirleri Üzerine Yorumlar*" isimli çalışmasında bulunabilir.
17- Bu bölümdeki planlama ilkeleri tartışması Joan Robinson'un "Çin'de Ekonomik Planlama" adlı (London: Anglo-Chinese Educational Institute, 1973) çalışmasından yararlanmaktadır
18- Thomas P. Lyons, *Çin'de Ekonomik Entegrasyon* [(New York: Columbia University Press, 1987), s. 213]
19- Christine P. W. Wong, "*Çin Endüstrisinde Mülkiyet ve Kontrol: Maoist Miras ve 1980'ler İçin Olasılıklar*", Joint Economic Comittee, U. S. Congress, China's Economy Looks Toward the Year 2000 [(Washington, D. C.: U.S. Government Printing Office, 1986), s. 577 ve Tablo 7, s. 603]
20- Bkz. "Sosyalist Ticaret, Kar İçin Değil," [Peking Review, 30 Temmuz 1976, s. 13-15] Devrimci Çin'de materyallerin tahsisi için konferans sistemine yönelik daha detaylı açıklama için bkz. Michael Ellman, *Sosyalist Planlama* [(Cambridge: Cambridge University Press, 1979) s. 367] ve Robinson, *Ekonomik İdare*.

21- Freed Block, *Gelecek Endüstriyel Olasılıklar* [(Berkeley: University Of California Press, 1989) s. 208]
22- Bkz. Perkins, *Kırsal Küçük Ölçekli Endüstri*, ve Jın Sigurtson, "Çin'de Kırsal Endüstrileşme: Yaklaşımlar ve Olasılıklar" [*World Development*, Cilt 3, No. 7-8, Temmuz-Ağustos 1975] Çin'in büyük teknolojik başarılarından biri, öncü ve geniş dağılımlı yüksek verim getiren tahıl çeşitliliğiydi.
23- Bu noktaya, John Gurley'in *Çin Ekonomisi ve Maoist Strateji* [(New York: Monthly Review Press, 1976) s. 18] çalışmasında vurgu yapılmaktadır.
24- Roland Berger, Çin'de Ekonomik Planlama [*World Development*, Cilt 3, No. 7-8, Temmuz-Ağustos 1975]
25- "Eski Dengeyi Boz: Yeni Dengeyi Kur," *Renmin Ribao*, 28 Şubat 1958, Howe'un "*Planlı Ekonominin Temelleri*" (s. 66) adlı çalışmasında yeniden basıldı.
26- Fhilip Corrigan ve diğerleri, *Mao İçin* [(Atlantic Highlans, New Jersey: Humanities Press, 1979), s. 132]
27- Bob Avakian, Mao Zedung'un Ölümsüz Katkıları [(Chicago: RCP Publications, 1978), s. 119]
28- Mao Zedung, Sovyet İktisadının Eleştirisi
29- Mao Zedung, Çin Kırsalında Sosyalizmin İlerleyişi
30- Mao Zedung, Sovyet İktisadının Eleştirisi. Mao, emeğe göre bölüşüm ve değer yasası gibi ekonomik kategorilerin ve yasaların sürekli ve değişmez olmadıklarına vurgu yapmaktadır. Tarihsel olarak görecelidirler ve toplumsal gelişmenin ve dönüşümün bir sonucu olarak belli bir noktaya kadar var olmaya devam ederler.
31- Mao Zedung, Diyalektik Örnekleri, 1959
32- Howe, Çin Ekonomisi, s. 53. Mao'nun planlama yöntemlerine ilişkin önemli bir beyanı "Üçüncü Beş Yıllık Plan Üzerine Konuşma"sında bulunabilir.
33- Bkz. Jan Prybyla, Çin Ekonomisi [(Columbia, S. C.: University of South Carolina Press, 1978) s. 92]; James Stepanek, "ÇHC'de Plan Esnekliği," [*Contemporary China*, Cilt 1, No. 3; ve Howe, *Çin Ekonomisi*, s. 42]
34- Bkz. Suzanne Paine, "Dengeli Gelişim: Maoist Anlayış ve Çin Tipi Uygulama," *World Development*, Cilt 4, No. 4, 1976
35- Alexander Eckstein, *Çin'in Ekonomik Devrimi*, [(Cambridge: Cambridge University Press, 1977), s. 364]
36- Bkz. Nicholas Lardy, *Çin'de Ekonomik Büyüme ve Bölüşüm* [(Cambridge: Cambridge University Press, 1978), s. 153-164]
37- Bkz. Carl Riskin, *Ekonomik Gelişimi Değerlendirme*, [*Economical and Political Weekly* (Hindistan), 8 Ekim 1977]
38- Alexander Eckstein, *Çin'in Ekonomik Gelişimi: Çin Örneği* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1975) s. 348-349. 1974'te Kanton'da en yüksek ödeme yapılan idari görevlinin (Eyalet Devrimci Komitesi'nin başkanı) maaşı eyaletin modern endüstriyel sektöründeki en düşük vasıflı işçinin temel maaşının 8 katıydı.
39- Belli oranda ilgili veri Carl Riskin'in Çin'in Politik Ekonomisi (Oxford: Oxford University Press, 1987) çalışmasının 10. bölümünde özetlenmektedir. Çin'de kişi başına düşen tüketim 1952-1975 tarihleri arasında ikiye katlandı. (Eckstein, Çin'in Ekonomik Devrimi, s. 305) Fakat kişi başına düşen tüketimin büyüme oranı (yiyecek maddeleri, giyecek ve diğer maddi mallar) veya kişi başı gelir gelişen yaşam standartlarının tek ölçütüydü. Bebek ölümlerindeki eğilim göstergeleri, okuryazarlık, ortalama yaşam süresi vs. toplumsal ilerlemenin önemli göstergeleriydiler. İfade edildiği gibi bunlar –sağlığın, eğitimin ve diğer toplumsal refaha ilişkin hizmetlerin genişlemesinin ve giderek ihtiyaç temelinde tahsisinin, ve Çin'de sosyalizmdeki toplumsal problemlerle uğraşamaya yönelik kitle katılımı yaklaşımının sonucu olarak– Çin'de 1949-1976 tarihleri arasında şaşırtıcı bir biçimde ilerledi. Çin'de yaşam standartları, toplumsal farklılıkları daraltma ve "yaşam kalitesi" meseleleri üzerine kaynaklar geniştir, bunun için örneğin bkz. Maria Antonietta, *Devrimci Çin'de Günlük Yaşam* (New York: Monthly Review Press, 1972); Wilfred Burchett ve Rewi Alley, *Çin: Yaşam Kalitesi* (Middlesex: Penguin, 1976) ve Jan Myrdal ve Gun Kessle, *Çin: Süren Devrim* (New York: Vintage Press, 1972)